

Василь Ірклієвський

**НАШІ ЙМЕННЯ,
їх походження та значення**

Мюнхен 1968

WASYL IRKLEWSKYJ

НАШИ ИМЕНА, ИХ ПРОИСХОЖДЕНИЯ И ЗНАЧЕНИЯ

UNSERE NAMEN, IHRE HERKUNFT UND BEDEUTUNG

OUR NAMES, THEIR ORIGIN AND MEANINGS

NOS NOMS, LEUR PROVENANCE ET IMPORTANCE

WASYL IRKLEWSKYJ
89 Augsburg
Vogesenstr. 53
Germany

MUNCHEN 1968

Василь Ірклієвський

НАШІ ЙМЕННЯ,
ЇХ ПОХОДЖЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ

(з поданням коротенького життє-опису особи, що історично своїми діями та ділами вложила акт у відбуття подій й, таким чином, положила своє тавро-ймення прийдешнім поколінням)

diasporiana.org.ua

МЮНХЕН 1968

Видано накладом автора

Всі права застережені

Druck: „Iskra“-Druckerei, 8000 München 12, Parkstr. 7, Germany

Дыркин

ПЕРЕДМОВА

Поринаючи довгий час в пошуках за чимсь, що могло б прислужитися в житті-бутті людини її зацікавленням, ми натрапили думкою на слід за часом та причиною постання ймень людських. Насамперед змагалось зацікавити таким українця, з надією в послугах для нього на довші століття, довшим поколінням, з чого також може користати вся Східна Європа та і весь Слов'янський світ.

Автор

ВСТУП

Звідкілля прийшли, в наслідок чого постали ймення, прізвища людей?

Прізвища давалися людям по-різному: і за станом природнім людини самої, і географічним та етнографічним осідком, і фахом, і прикметою спадкоємности та присвійности, і докором та образою до людини і багато інших причин було поводом до цього й вони є на дуже пізніші, як ймення самі, приклад:

Білокінь — як (мій, здоровий) білий кінь, Вовк — як вовк (нелюдний, хижий),
Дубовий — як дуб (міцний, сильний), Медвідь — як медвідь (силенний);

Березовський — мешканець березняка, Заріцький — мешканець заріччя (за рікою), Загорний — мешканець загір'я (за горою), Запільний — мешканець запілля (за полем нашим), Підгорний — мешканець підгір'я (під горою, горами), Піддубний — мешканець піддубняка, Підлісний — мешканець підлісся (під лісом), Трипільський — мешканець урочища Трипілля, Олефірівський — виходець з села Олефірівка, Зіньківський — походження з роду міста Зінькова;

Коваль — майстер кузні, Гайовий — завідуючий гаю (лісничий);

Лозиченко — спадкоємець фахівця роботи рочей з лози;

Василенко, Гордієнко, Даниленко — син (і нащадок) Василя, Гордія, Данила;

Петрів, Стахів — син (нащадок також) Петра, Стаха;

Іванишин, Павлишин — син матері-дружини Івана, Павла або прямо син Іванини, Павлини;

Марфин, Оринин — син Марфи, Орини (за загальним станом пересічності);

Бакумович, Теодорович — прикмета сину по-батькові (за станом знаменитости, шляхетности);

Кулинич, Тетянович — прикмета сину по-матері (за станом знаменитости).

Такі прізвища як Верещака, Вертихвіст, Голопупенко, Гунявий, Заїка, Кривоніг, Мазепа, Мовчан, Перебийніс, Рябовіл, Самогоха, Хватопека та безліч їм подібних постали з таких причин:

Верещака — верзун небелиць, нісенітниць;

Вертихвіст — увилюючий, хитруючий чимсь (в часи козачинни заміна прізвища назвищем сприяла прикриттям новоприбулого козака на Січ, втікшого політично переслідуваного владою);

Голопупенко — бідність-голеч-здирство (з котрих оточення кепкує, а вони вже залишають своєму спадкоємству як прикмету);

Заїка — заїкуватий (за природнім станом), Кривоніг — кривоногий (оточення дає людині прикмету як образу за її вродженим станом та спадкоємністю переходе у нащадство);

Перебийніс — зумовлення (комусь перебив ніс або навпаки);

Самотоха — метушний-бездільний (метушиться, а діла нема);

Хватопека — жадібний, поспішний (особливо при їді);

Зубенко — син батька зубастого (і зубастого і балакучого).

Прізвища давалися людям на життя лише, син обох родів носив вже інше й коли порівняти їх з часом виникнення ймень, то вони будуть на дуже і дуже молодші своїм постанням. Приблизно 12-го століття нашого часу стають прізвища спадкоємними, хоч і не були обов'язковими від відділу соціально-народнього реєстру держави, тобто сини могли прибрати собі інше прізвище як носив батько. Коли ж держава стає контролем над всією людністю й щоб легше було контролювати таку, впроваджує спадкоємну незмінність прізвищ. В Західній Європі стає таке приблизно 14-15 стст., та в Східній — з 17 століття нашого часу.

Але з йменнями справа зовсім інакша, вони надалеко-далеко старіші за прізвища й причину їхнього постання треба шукати ген далше в минувшині історії людини взагалі.

Під різноманітними зумовленнями, як свідчать нам геологічні дані, людина повинна була перейти не лише стадії свого фізичного завершення, а й стадії інтелектуального розвитку. Перший період в історії-бутті чоловіка, що творив його тілесний стан, мусів був тривати щонайменше 25 міл. років. За цей період не може бути й мови, щоб він володів мовленням по зразку за сьогоднішнім станом мовлення людини; він порозумівався так, як сучасна істота тваринного світу. Другий період, що був рівночасно кінцем-шліфуванням тілесного стану людини, спонукав був її — із-за стану помноження роду, — наломлюватися до порозуміння, а значить і до м о в л е н н я. Це і є період відходу від інстинкту-життя до життя-буття відвітлюючого розумом людини всупроти іншим істотам, що повинен був тривати до одного міл. років, все інтенсивніше наломлюючи людину до мовлення та стало поводом найменувати себе. Чим саме чоловік іменував себе — тяжко здогадатися. Він міг іменувати себе і повсякденними діями, і ласкавістю, і взаємностями, і прикметами і т. п., приклад:

Лягай, Вставай, Іди, Стережись, Боронись, Змагайся або:

Дорогий, Любий, Милий або:

Ти, Я, Він, Вони, Ми, Ви або:

Дужий, Сильний і т. д. і т. п.

Всі форми мусіли бути в значно обмеженій мірі, якщо всі нараз виникли були до вжитку, бо були як початок творива інтелектуального розвитку в людини. Але можна припускати, що в найменуванні мали перевагу перші, поскільки вони були основною вагою його життя; на всі останні зверталось увагу лише по відношенням, взаємностям, а значить вони і відігравали ролю другорядности. Третій період треба вже сприймати за суспільний період, значно помножуючись родом, що і стало поводом до опанування тваринного світу, практикувалося через домовлення стати паном такого й тривав межичас 80—70 тисяч років. Звідциль настала необхідність найменувати свій довколишній світ та — при боротьбі з таким — дати назву один другому й з прикметою чисто природніх наявностей: Дуж-Медвідь, Сило-Лев, Яро-Тигр і т. д. і т. п., з чого залишки

оригіналу докотилися аж до наших поколінь (германські народи). Передостанній період — 10 тисяч років — період переходу вже до мислення, тобто уяв йняття-розпізнання людиною «впливової на неї сили»: Бог, й приходе чоловік до переконання, що ця, мовляв, невидима сила творе та удосконалює людину й звідциль: Богдан — це дитя Бог нам дав (прийшло на світ з ласки Бога), Богомил — будь же дитино така мила, як Бог сам (по власній уяві). Ці ймення рахуються нашими прапрадівськими йменнями та існують навіть межі нами також. В цім періоді при стану вже племені настає необхідність також порядкового рахунку, наприклад — Первенець, Другяк, Третяк і т. д. Останній період — 7-5 тисяч років до нашої ери приблизно, час ускладнень-переплітань-міжусобиць в побудові державного суспільства народами, змагаючись за зверхність та посісти власність в окремишність, що і закінчувалося межі ними боротьбою, тобто вимірюванням сили один над другим, в наслідок чого прикмета: Станіслав (стан-слава) — будь стійкий і фізично і змислово за своє існування, Ярослав (ярити-слава) — будь ярим за своє існування, Мстислав (мстити-слава) — помстися за нас та збудуй свою вільну долю. В цім же часі дається прикмета за якістю людини, наприклад, (Баєслав (баяти-слава) — будь же проречивим, Ростислав (рости-слава) — рости на втіху батькам та на славу людям. Ці ймення спадкоємні нам та відомі як слов'янські — тобто ймення вже наших безпосередніх прабатьків. Зараз же на Україні слов'янських ймень, тобто прабатьківських вроджених нам слов'янам ймень, лишилося дуже мало, хібащо по пам'яті якогось святого (св. Ольга, св. Володимир В., св. Ярослав Мудрий) або видатної особистости держави (князь Ігор, князь Олег, гетьман Богдан Хмельницький). Цим йменням прийшли на зміну т. зв. християнські, котрі витиснули майже цілком германські, гунські, романські та слов'янські, тобто спадкоємні ймення в цих народів, що існували в них справдна до нашої ери.

До 313-го року нашого літочислення, починаючи з часів Нерона, тобто повних двіста п'ятдесят років християнська віра державою переслідувалася й так суворо та жорстоко каралося всіх тих, що вірили в пропагування послідовників Ісуса, що їхні ймення в народі стали незабутніми й передавалося згадкою з покоління в покоління. Звичайна річ, при таких обставинах стан громкогласности не міг набирати, тобто поширювати чутку про того чи іншого мучиника, — бо кари за співчуття християнам або прибіччя до них, не говорячи вже за самих них, — були дуже часті, всюди (по всій тодішній римській імперії) й гучні в той час. Загалом сприймалося це за своєрідною звичайністю й співчуття могло бути земкненим в колі рідні, знайомих та близького кола пострадавшого. Від 313-го року — після надання християнам вільного вірування — стають ймення мучиників символом християн й зараз же по цій події стали вони застосовуватися:

«Нехай носить ймення Кузьми, Павла, Стефана, Варвари, Текли, Улити, — примовляли батьки немовляти, — та буде такий стійкий, така стійка за Христову віру, як і він був, вона була.»

Все це носило місцевий характер, і ймення застосовувалися в місцевости кари смерти, життя або праці мучиника лише й так майже аж до 5—6 стст. З цих стст. впроваджуються цілком і повністю імена святих християнства. Насамперед, приймали ці ймення папи, патріархи, кардинали, митрополити, архиєпископи, єпископи і т. п., приймаючи сан високого духовника, неминуче давали

собі ймення святого, напр., Меркурій-Іван, Демофіл-Іларіон, та поволі ймення святих перекидаються на знатні особистості якто царі, князі, королі та видатні керуючі статі. По 6-му столітті ймення святих вже стали збиратися назагал, й в основному вони збиралися так: — Клемент — послідовник апостола Петра почав був заводити списки мучиників, котрі знайдено було далеко пізніше й ці списки почали були переписуватися окремими настоятелями християнських громад, прочитувалися на сходинах християн, подаючи цим зразок у випадку того чи іншого мучиника як показовість його стійкості-непохитності в поставі християнина. І так, звичайно в потайках, аж до легального часу християн. З цим часом приходе на світ 354-го року мартіологія римських хронографів, 411-го року — мартіологія сирійців та пізніше т. зв. «Єронімівська мартіологія», котра складалася на підставі календарів різних церков й 530-го року була закінчена. Приблизно в цім часі Григорій Тавруський складає «Гагіографію», хоч вона, правда, не відповідала ніяк історичному джерелу, більшість було підтасоване. Семен Метафраст являється автором «Легенди святих» 10-го століття, що також від історичної дійсності стоїть далеко, хоч Церква цією працею стала послуговуватися цілком. Приблизно під кінець 13-го ст. Яков-Де-Ворагіне написав «Золоту легенду», котра являла собою кількість легенд святих. Як книга — мала велику популярність й знайшла признання в народів багатьох країн, хоч і була також зовсім з малими відношеннями до історичних джерел. З цією епохою «Золотої легенди» все зібралось до одного чинника й головним іменами святих розподіляються слідує:

- 1) офіційні урядові повідомлення, судові розправи і т. п. над мучиниками;
- 2) акти, котрі засвідчилися самими мучиниками (Ігнатій, Полікарп);
- 3) акти, передані справи свідками (Дем'ян, Пантелемон);
- 4) винайдені документи далеко пізніше, як сам акт відбувся;
- 5) багато документів погубилося, багато загинуло без суда, жодного слідства, протоколу і т. п.;
- 6) багато легендарних пізнішого часу християнства, підбадьорюючи стан Церкви та надаючи пориву християнству (Акакій, Євстафій, Георгій Побідоносець);
- 7) видатні особи теології якто законодавці, повчателі та наставники Християнської Церкви (Августин, Амбросій, Василь В., Григорій Молодший, Григорій Ниський, Іреней, Ісидор, Іван Золотоустий, Софрон та чимало інших й також пізнішого часу);
- 8) патріярхи, пророки та мудреці Старого тестаменту (Аврам, Ісак, Яков, Йосип, Мосій, Ілля, Єлісей, Ісай, Данило, Єремій та інші);
- 9) особи, котрі виступали своєю активністю на церковних загальних соборах й з великим впливом на них (Атанасій, Кирило Александрівський та чимало інших);
- 10) поблажувачі християнства (Константин В., Теодосій В., Юстин, Володимир В. та багато інших царів, королів, князів й до них ще долучалися патріярхи, папи, митрополити, кардинали і т. п.);
- 11) добродії, впроваджувачі схилого життя-монашества (Антоній, Пахом, Сава, Никола Угодник та багато інших) та було ще і ще багато причин й поводів до занесення в списки святих.

Насамперед за загальним станом християнства стали вшановуватися як святі нам відомі апостоли та євангелисти християнства, котрі — за винятком Луки

— всі є жидівського походження; до них зараз же долучилися сім Єрусалимських діяконів та ученики Ісуса, що всі повністю або схрещенням належали до того самого покоління; за цим ідуть безпосередні та посередні співпрацівники та послідовники апостола Павла та інших апостолів, що були вже мішаниною всіх націй та народів; послідовно йшли родителі Ісуса, Марії, Івана Хрестителя й вибиралося та підбиралося осіб по прапредству життя та самої дії Ісуса, деяких апостолів й до останнього здебільшого, що вдалося занотувати Івану Євангелисту. Наступним йшли фігури Старого заповіту, котрих сказання використовувалося християнськими теологами, підстасовуючи по стану бажання власного, що відповідало теологічним настановам, пов'язуючи все це з особою Ісуса та Марії, й такі фігури в християн усталюються в 9-му столітті цілком.

Імення самі здебільшого походять з гебрійського (старожидівського), старогрецького та латинського світу, звичайно домішка ймень інших народів, по місцевості життя та дії особи, котра своїми ділами та діями уславила себе в окресленні християнства й, таким чином, поклала тавро-ймення прийдешнім поколінням. Ймення застосовувалися, за винятком в/п, окремо обома Церквами: Константинопольською яко Східньою й Римською як Західньою (в розумінні межі християнства), тобто Римська Церква плекала своїх святих, що не поширювалися на Константинопольську і навпаки, особливо такий стан зумовився за легального часу християнства. Також Антіохівська та Александрійська Церкви жили здебільшого своїм власним життям, перша в сполучі з Константинополем, а друга — з Римом, здебільшого дружба лише. Але завжди і то вороже на смерть одна від другої, звичайна річ, святі котрих поширювалися зумовно і на той і на інший полюс християнства. Видатні ж законодавці, наставники та повчателі Християнської Церкви якто Августин, Амбросій, Атанасій, Василь В., Грегорій Молодший, Грегорій Нисський, Гіларій, Єронім, Іван Золотоустий, Греней, Ісидор, Софрон та чимало інших поширилися своїм культом на весь християнський світ, з пошаною майже нарівні з апостолами. Те ж саме з поблажувачами християнства та добородіями, особливо з впроваджувачами схилого життя.

В Україну прийшли християнські ймення через Візантію (Константинополь = Істамбул сучасний). Їх привів князь київський Володимир В. 988-го року разом з прийняттям християнства на Україні. Напочатку поширювалися вони повільно, лише в колі духовенства й назагал народ не хотів їх сприймати ніяк, особливо пересічник, йому були ці ймення незрозумілими, чудними, й тримався цупко своїх прабатьківських слов'янських ймень. Розмаху почали набирати вони під час Христових походів (XII—XIII стст.) й закорінюються цілком в час постання Запорозької січі, тобто в 16-му ст. В цей же час (1545—1563) відбувався Трентовський (Трієнтський) церковний загальний собор, на котрому було поставлено: «Завести в церквах загальні списки святих й давати ймення наводженому те, що припадає по заведеному списку того чи іншого святого в день народження малляти». Це настав вже час цілковитого контролювання Церкви над населенням. якто народження, подружжя, похорони і т. п., з категоричним впровадженням ймень святих, в свій час ліквідуючи спадкоємно-вроджені ймення народности, трактуючи їх як поганські. З часом це ехо набирає серед людности, й властиво-вроджені ймення читають своїм існуванням то сям, то там й лише у верстах пересічника, з кінцем стають докірливими, образливими, порівнюючи з йменнями статніх родин, котрі виключно носять ймення святих. Й після цього часу вже нема винятку, щоби дитя не було охрещеним християнським йменням. На бажання батьків дати дитині ймення якогось свого предка, то рівночасно

неминуче треба було давати й християнське (Богдан — Зіновій). Особливо увійшли вони в моду під час Петро-Катеринівської епохи й то навіть так, що багато було найменовано християнськими йменнями не лише монастирі, церкви, каплиці, установи і т. п., а й міста та села, приклад: Катеринослав, Константиноград, Маріуполь, Миколаїв, Павлоград, Петроград, Харків; Авдіївка, Константинівка, Мартинівка, Мар'янівка, Павлівка, Панасівка, Петрівка, Тарасівка, Христинівка та багато інших.

Щодо історичного збігу з особою цього йменника-довідника, то збиралися ті особи, що відносяться своїми діями перших стст. християнства (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7) й перші з них, як вже було згадано, — апостоли, євангелисти, Сім діяконів, послідовники (ученики) Ісуса, співпрацівники й послідовники апостола Павла та інших апостолів як в і х і д н и й пункт християнства взагалі, котрі почали вшановуватися за часом й достойністю всім християнським світом. Далі вибиралися мучиники, котрі перетерпіли жахливі муки та нестерпні для людини тортури за свою прибічність до християнства як світогляд взагалі, що в той час таке перечило державі. Послідовно йшли діячі Церкви, якто церковні законодавці, повчателі, наставники, письменники, складачі церковних пісень, гимнів, музики і т. п., себто як о к р е с л ю в а ч і християнської теології; або особи, що виступали своєю активністю на церковних загальних соборах, окремих синодах, радах чи диспутах й з великим впливом на них; або особи, що із-за своїх інакшобачань христології, маріології та різних релігійних ретуалів спричинилися були до розколу Церкви, роздору та роздріблення самого християнства, котре повололося на десятки відламків та подробилося на сотні сект. Пізнішого часу, тобто середньовіччя беруться лише особи, котрі себе винятково проявили в теологічно-філософських настановах, або особи, котрих ймення ніяк не надалося віднести часом перших стст. християнства. Чимало ймень відносяться особам, котрі діяли до нашого часу, а саме: патріархи, пророки та мудреці Старого заповіту, що стали вбачатися християнами як в і д н о с н и к и — заповідачі прийдешнього. Все це пов'язано з особою Ісуса та Марії, підстасовуючи ту чи іншу позу до Нового та Старого заповітів. Нерідко подається до одного корень-ймення дві, три та часом і чотири по історичному збігу особи, що своєю дією чи поставою вклали велику історичну вкладку в акт християнства, тобто як у с т а л ю в а ч і ймень християн, або з міркування підкреслити, що таке ймення одного разу в східніх слов'ян існувало.

*

Без заперечення, всі ймення, що їх сьогодні носить українська людність, не вичерпані в цьому іменнику-довіднику. Бо в самій Німеччині існує до 3 000 ймень, та по всій Європі — як подає одна дослідниця з Бельгії — до 40 000. Також можуть бути недотягнення в тлумаченні їх, бо останнє надавалося дуже тяжко до вияснення.

Як вище було згадано, що більшість ймень походять з гебрійського, старогрецького та латинського світу восновному, що часто передавалося не літературно, а особами, котрі при передаванню спричинилися були до інакшого вимовлення слова. А якщо часом і літературно, то письмо було також спричиненням розбіжності, — бо Захід послуговувався латинкою, а Схід — кирилицею. Крім того, вони так відвітлювалися через різні намови, недомовлення, інакше вимовлення, голубливість, образливість і т. п., що варто навести приклад: Никола (Микола):

Клаас, Клаес, Клаіс, Клас, Класе, Клаус, Клойстген, Колек, Колік, Колюша, Коля, Колько, Микола, Миколай, Миколайко, Миколка, Миколко, Мігола, Міклас, Мікола, Міколай, Мікуш, Мікуша, Мітьола, Неклас, Никола, Нікел, Ніклас, Ніко, Нікол, Нікола, Ніколай, Ніколайко, Ніколас, Ніколаус, Ніколо, Нікота, Нікул, Ніле, Нісе, Нісі, Ніус, Ніче, Нусі.

Отже, як бачимо, більше як сорок відвітлень відвітлилося від корень-ймення по своєму джерелу-походженню *Nike-laos*, що застосовуються в народів християнського світу. Та і не всі ж вони тут перелічені, без сумніву.

Зміна джерела-корень-ймення дуже часта й різноманітна, з чого наведемо також деякі приклади:

- 1) багато ймень позамінювали літери на інші:
Александр > Олександр, Олемпій > Алемпій, Авсій > Овсій, Теодосій > Феодосій;
 - 2) багато притягли до себе оклик «О»:
Панас > Опанас, Дарка > Одарка, Ксеня > Оксеня, Лена > Олена і Єлена > Олена;
 - 3) багато позбулися цілком літер:
Алексій > Лексій, Акулина > Кулина, Анастасія > Настасія;
 - 4) дуже часто в середині замінюється літера на іншу:
Килина > Кулина, Мефодій > Мифодій, Федосій > Фидосій та з останніх постає ще й третя форма;
Мифодій > Михводій, Нихтодій; Фидосій > Хвидосій, тобто як народній вжиток діалекту;
 - 5) немало випадків — відпадає цілком склад на початку або на кінці слова:
Феоктист > Октист, Настасій > Настас, Гелена > Лена;
 - 6) нерідко прийняли зовсім іншу форму:
Елевтерій > Олефір, Аверкій > Оверко, Єремій > Ярема, Євтихий > Явтух, Євдокія > Явдоха, Меланія > Мелашка, Марія > Марися-Маруся.
- Це лише приклади, а заміна або зміна літер, відпадань та випадань їх, відпадань приростків-наростків та зміна цілого слова-сенсу дуже часті, по своєму оригіналу лишилися дуже мало.

ПОЯСНЕННЯ В КОРИСТАННІ ЙМЕННИКОМ-ДОВІДНИКОМ

Порядковість виглядатиме так:

- а) ударне корень-ймення;
- б) походження корень-ймення з країни;
- в) значення корень-ймення в країні по своєму походженню;
- г) коротенький життє-опис та дії стосуючої особи до корень-ймення, котра проявила себе дією чи поставою в окресленні християнства та котрої ймення стає символом християн;
- д) відвітлення від корень-ймення, й подаєм приклад:

- 1) Варлам, з араміського згреконізовано = «пастушок з ягнятком» (християнська символіка), оголошувач благовістя; старогрецьке — жорстокий; стосується В. Великомучника, духовник в Антіохії, завзята посвята християнству, за що перетерпів неймовірні для людини муки: клали на долоні до червона розжарену кадильницю, повикручували руки, повиривали ноги, повибивали зуби й глумилися з тіла доти, доки не дійшло; +300—310 року (тобто наглість над В. відбулася 300 або 310 року нашого літочислення).

→ Іван Золотоустий часто покликався в своїх гоміліях на муки В., доводячи цим свої засади повчання моралі, соціальних відносин і т. п., та муки В. були покликанням в християнських теологів на дуже довгі стг. В. вшановується як Великомучник й з ранніх часів всією Східньою Церквою (в розумінні всією східньою імперією Риму тодішнього часу, а саме:

Александрійський, Антіохівський, Константинопольський та Палестинський патріархати).

Варламко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Відвітлення відводяться від кожного корень-ймення за станом літературним, взяті як найдоцільніші по своєму вжитку в самотності українця та носитимуть слідуочий характер:

Варламко — голубливе, що стосується Варлама-дитини;

Варламчук — згрубіле або образливе, застосовуючи до Варлама-прояви чи до його сина-прояви;

Варламенко — природньо-вродливе синові батька-Варлама;

Варламченко — природньо-вродливе нащадку Варлама;

Варламовський —

Варламівський — прикметники спадкоємству Варлама;

Варламович — синові по-батькові.

Всі відвітлення з збігом часу та обставин стали виступати як прізвища українські, не міняючи навіть наголосу — за винятком останнього, що переносить свій наголос на склад йому слідуючий, приклад:
Варла́мович — по-батькові; Варламо́вич — прізвище.

- 2) Степан = Стефан, тобто рівночасно існуючі обидві форми, лише корень-ймення Стефан описується як виникнувшє по своєму джерелу, а корень-ймення Степан опускається з опису по історичному збігу з особою, лише відводяться відвітлення.
- 3) Ферфурій = утворена форма від Порфи́рій, тобто Ферфурій має те саме значення й походження, що й Порфи́рій, лише, бродячи століттями по цілому світу, перетворився на Ферфурія.
- 4) Хвидот = народній вжиток від Фидот, себто корень-ймення Хвидот дорівнює по своєму значенню корень-йменню Фидот, лише вживається народньо по місцевостям, від котрого не відводяться відвітлення.
- 5) Докія = скорочена форма від Євдокія, тобто Докія і Євдокія не мають різниці по своєму значенню, лише корень-ймення Докія опускається з опису по історичному збігу з особою.
- 6) Володими́ра = Володимир, себто корень-ймення Володими́ра, що є жіночим йменням, в своєму роді має те значення, що корень-ймення Володимир в своєму.

Відвітлення від жіночих ймень відводяться також, але в своєму значенні виступатимуть лише як голубливе та ласкаве, приклад:

Володимирка — доросла людина Володими́ра з гарними рисами, характером.

Володимиронька, Володимирочка — голубливе та ласкаве до дитини Володими́ри.

Ймення йдуть за суворим абетковим порядком, спочатку чоловічі від А—Я, а потім, за таким же станом, жіночі. За жіночими йменнями слідуєть Основні П'ять: Буда, Конфу́цій, Могомед, Христос, Царату́стра як основні спонукувачі до релігійного світогляду людства на земній кулі.

У всьому тексті книги стрічатиметься стрілка (→), котра стоїть перед йменням дотичної особи відношенням до стану речі, наприклад:

→ Амбросій, → Василь В., → Власій, → Грегорій Націанський, → Дарбидон, → Еліфаній, → Євтихій, → Захарій, → Ігнатій, → Калістрат, → Ловгин, → Макар Старший, → Нестор 2, → Ориген, → Павло 2, → Сава, → Теодор Студіонський, → Юстин, → Ярослав Мудрий, → Августа, → Ірина, → Катерина, → Теодора, → Улита або (дивись Амбросій, Василь В., Теодор Сирійський, Тадей 2) і т. д., чим пронизано наскрізь всієї книги.

Стрілка дає поштовх на співпоставляюче-пояснююче, й в сумнівному випадку у всіх відмінках треба звертатися до тексту ймення-корень, котре стоїть після стрілки та до корень-ймення, що взяте в дужки (). Стрілка стріватиметься перед слідуючими трьома термінами:

→ Господь, → Ісус, → Спаситель, що треба звертатися завжди до тексту Христос лише. Далі дуже часто здибатиметься над кінцем слова зірка (*), що вказує на термін слова, котре читачеві могло б бути невідомим. В наслідок сумніву — треба звертатися до «Пояснення термінів», тобто на кінець самої книги, приклад:

Аверисти*, Алепо*, Арам*, Баал*, Библос*, Веда*, Вікліф*, Гаміти*, Дуалізм*, Едеса*, Єфесус*, Іконія*, Йошуга*, Кападоція*, Комес*, Лариса*, Маріологія*, Медіна*, Мен*, Мішна*, Мозаїзм*, Нісібісі*, Оксон*, Осіріс*, Пасаг*, Пасхальна* суперечка*, Рабинізм*, Сірміна*, Тамуз*, Тітовський* погром Єрусалиму, Тора*, Фарісеї*, Філістри*, Халседон*, Халседона*, Христологія*, Целоти*, Шапур* II, Юдаїзм*, Ягва* та багато інших, що

і треба, коли сумнів, звертатися до пояснення термінів, де кожне слово пояснюється по своєму значенню, та багато з них пояснюються етимологічно також. Пояснення шукати по вище наведеному зразку, тобто в суворому алфавітному порядку.

*

Від автора до читача прохання: насамперед треба простудіювати досконально вступ, що й дасть велике полегшення в шуканні того чи іншого, головне розібратися з станом речей. Далі прохається читача простудіювати відповідно весь текст книги, що і дасть повний повід до засуду чи обсуду речей. Коли ж заглянути в текст, два чи навіть і п'ять й по цім зараз же виступити з обсудом чи нападами не дасть нічого реального. Простудіювавши повний текст книги — дасть відповідь на всі питання, й лише усердне простудіювання цілого тексту книги буде повним поводом до засуду в позитивний чи негативний бік самої праці як такої.

СКОРОЧЕННЯ

- ап. = апостол, -ли,
апостольський і т. д.
араб. = арабське
арам. = араміське
арам.-гр. = арамісько-грецьке
арх. = архаїчне
бол. = болгарське
(болгарсько-монгольське)
В. = Великий
вав. = вавилонське
вар. = варяжське (скавдинавське)
від. = відноситься, стосується
вшан. = вшановується
гебр. = гебрійське (старожидівське)
герм. = германське
гр. = грецьке (старогрецьке)
гр.-лат. = грецько-латинське
див. = дивись
егип. = єгипетське
жид. = жидівське
жін. = жіночий
заг. = загальний, загальна і т. д.
Захід. = Західня Церква
(Римська Церква)
захід. = західний
згел. = ззеленовано (згреконізовано)
згр. = згреконізовано
злат. = златинізовано
інд. = індійське
істор. = історичний
Кат. = Католицька Церква
кат. = католицький і т. д.
кел. = кельтське
кит. = китайське
кн. = князь і т. д.
коп. = коптське (єгипетське)
кор. = король і т. д.
лат. = латинське
лит. = литовське
мак. = македонське
монг. = монгольське
муч. = мучиничою смертю
нар. = народний вжиток по місцевостям
- Нов. = Новий заповіт
нов. = новітнє
нор. = норманське
пер. = перське
прибл. = приблизно
прор. = пророк і т. д.
пун. = пунське (туніське)
ром. = романське (від романських на-
родів Європи та плем'я романів,
що осіли життям то сям то там
по Західній Європі)
св. = святий і т. д.
сем. = семітське
скав. = скавдинавське (варяжське)
сир. = сирійське
скор. = скорочено
слов. = слов'янське
ст. = століття, сторіччя
Стар. = Старий заповіт
старогебр. = старогебрійське
старогр. = старогрецьке
старосем. = старосемітське
старослов. = старослов'янське
старотест. = старотестаментське
стос. = стосується, відноситься
стст. = століття, сторіччя
Стр. = Страшний суд
сум.-вав.-гр.-лат. = сумерсько-вави-
лонське-грецько-латинське
Схід. = Східня Церква
(Константинопольська Церква)
схід. = східній і т. д.
уст. = устаріла форма
утв. = утворена
ф. = форма
фін. = фінікійське (сьогоднішнє
сирійсько-лібанонське)
хан. = ханаанське
Христ. = Християнська Церква
христ. = християнська і т. д.
цар. = царський і т. д.
Цер. = Церква
цер. = церковний і т. д.

А

Абакум, гебр. = обвиваючий(ся); стос. жид. прор. Стар. тестаменту А. А. діяв правдоподібно в часи → Данила, виступав з доріканням та погрозою Ягвою* окупантам Ізраелю. Його виступи були подібними до виступів прор. → Наума, грозячи ворогам, як і кожний з прор. Стар. заповіту; діяв А. прибіл. в часи в/з Данила.

Христ. теологи стали послуговуватися поставами А., особливо, коли справа торкалася перепон розвитку христ. руху. А. виступає в христ'ян передсказувач посередництва межі Богом-Христом-христ'янами за справжність Господа на Землі, з символічністю вказівок Бога через Христа.

— 2) св. А. Великомученик. — По легенді А. був персійського походження та знаменитого батька син. На спонування А. батько, мати й брат — вся родина пішла була до Риму на прощу й натрапила якраз на халепу: гонитву за христ'янами. Всю родину було схоплено й в жахливий бік стуртуровано: поприв'язували до стільця катування й зрізкували всіх до нестями, пекли вогнем, повідрубували руки, драли тіло залізними гребнями, й нарешті повідрубували голови. При всіх катуваннях А. тримався стійко й непохитно аж до останнього подиху; + 270 р. А. вшан. з повною достойністю Великомученика Схід. Цер.

Абакумко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Авакум = Абакум; ймення фігурує лише по календарям святих.

Август, лат. = всемогучий, всевладний (слов. Володимир, гр. Василь, гебр. Давид, пер. Дарій, вар. Рюрик); величавий, вельмишановний, озорений (слов. Зореслав);

Августко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, тович.

Августин = утв. ф. від Август; стос. св. А., африканець по походженню, син батька-поганина та матирі-христ'янки й родився 354 року в м. Тагасті*. А. виховувався матирею в чисто христ. дусі,

вчився вдома, Мадаурі* та Картаго* на ретора, студіював більшістю римську літературу як всі інші, був аж до свого вихрещення учителем та проф. в ділянці фаху й діяв як такий з повною майстерністю. За світоглядом А. був весь час погляду маніхеїзму* та вів похитливо-любовне життя.

383 року А. переїздить до Італії й займає стілець проф. реторики на цар. дворі. З цього часу А. захоплюється палкими проповідями → Амбросія, що і мало на нього великий вплив. До цього всього мати А. безупинно благає залишити похитливе життя та стати на шлях христ. гуманізму, чому він найдужче послухався. 387 року А. приймає христ'янство, й в/з Амбросій доконував акт. — Відтепер А. тілом і душею захоплюється христ'янством, відвідує безперерійно Служби Божі й палко-жагучі промови в/з Амбросія на нього так ділали, що він не раз плакав. — А. переїздить знову на батьківщину, веде те монаше життя деякий час, далі стає священником й нарешті А. — єпископ м. Гіпо*.

А. виступає з палкими промовами, захоплюючи челядь до найвищого, розповсюджує ідею монаше життя, що багато послідувало такому. А. виступає проти аріїзму*, донатізму*, маніхеїзму, пелагіїзму* та різних відламків від Кат. Цер., весь час змагаючись за єдність та єдиність Загальної Цер. взагалі. 411 року А. виступає від католиків на релігійному диспуті в м. Картаго як головний протистояч донатізму, що останньому і стало повним приреченням; + 430 р.

А. написав твори: «Апологія христ'янства», «Антропологія христ'янства», «Історія філософії» та «Царство Боже», що останній був славетним преславетним твором на весь світ свого часу. Цей твір стає основною настановою на все середньовіччя зах. теології та в цьому творі А. виступає з повчальним натстановами для цілого людства на загал. Під час своїх дій як проповідник христ. етики А. натрапляє на проблему: виникнення світу та співвідношення людини до ньо-

го й ставить питання: «Хто я є? А хто ж ти (світе) є?» «Я не є ти й ти (світе) мене творив.» В наслідок такого стану А. приходить до висновку, що світ є витвором руки Бога й людини, особливо як істота у відмінну тваринному світу, бо жодна тварина, мовляв, не посідає мовленням, а людина володіє ним, — одарена Богом.

«В силу Божих законів — каже А. — світ набрав свого розвитку й вдосконалювався; в силі ж цього самого закону людині надається вільний вибір на творчість її для самовдосконалення» (судячи з свого власного випадку). «В світі ведеться безупинна й завзята боротьба межі царством Бога й світом Диявола (тут послуговується А. цілком дуалізмом*, тобто маніхейзмом, царатустрізмом*, будизмом*), що людина таку може спостерігати наглядно. Цей стан (боротьби) завершується турботами людини в царстві земному й в царстві небесному (пекло, рай). Останнє вже існує по той бік першого й рукою Цер. відбирає гідних з цієї грішної Землі. Настане кінець всьому земному й тоді ті, що все своє життя прагнули до царства небесного радісно перейдуть до нього. Але з прокляттям й на вічні муки будуть приречені прибічники царства земного.»

«По своєму стану Бог створив Адама вільним, з напрямком до добра; Адам був в стані не грішити, але через згрішення позбавився спокуси з Богом й, таким чином, позбавив себе властивості до добра, в наслідок чого все нащадство Адама успадкосмлюється прогрішимістю. Відповідних же людей Бог милостивить й дає їм блаженство, хоч, всеодно, цілковитої предистинації не існує. Кожний буде відповідати за свої вчинки: або блаженство або пагуба вічна йому. Всі милості людини можуть бути по милосердю Бога лише.» «Чоловік — одухотворена душа, лише отілено. Душа чоловіка і розпізнає, і вбачає, і дає засуд речам, — побуджується на це засобом отілення свого та за натхненням Божим її. Душа повинна піднятися понад все, бо: коли б вона перебувала лише в собі, то не бачила б нічого іншого за саму себе.»

«Теологія — каже далі А. — являє собою самодіркування, гадання, думання по проводу Божому й дає блаженство людині. Це є дар Бога по його милості вже.»

«Вибір чистоти однієї людини на провід — прямий Божий провід. При посвяченню діє сила не священика, а самого Христа.»

«Нещастя людини — твердить А. — є її звичайна звичка ще її віддавна прищеплиного. Ми говорим навіть не те, що потрібно, наслідком спричинюємо собі

зло, а значить і гріх. Спадкоємні гріхи призначаються Богом згори, щоби людина мала тягу до навернення її на відповідний шлях.»

«Як горе сталося, то й Бога згадалося; Як горе минулося, то й Бога забулося.»

Ця приповідка приписується А. також. «Вчися, — повчає А. — щоб міг розуміти; вірь, щоб міг розуміти вчитися!» — та багато іншого дороговказуючого послідувало з уст А.

А. був славної вдачі людина, гарний промовець, захоплюючий до найвищого для інших проповідник, жвавий співрозмовник, одарений психолог, геніальний мислитель, теолог-філософ, найпливовіший проповідник Захід. Цер. та законодавець її. А. невтомно поборював всякі єресі та примирював все на загал, стає дороговказом для цілого людства та наставником життє-шляху людини, з сильним впливом і письмом і словом на філософію, д. тматику, мораль, теологію, містику, соціальне життя, політику Цер. та державне право свого часу. Августинізм* діяв основною засадою теології в усіх університетах Заходу аж до 17. ст. включно й зараз вступає хібащо засадам — форми Аквінського, а часто сприймається рівноспільно. Вчення А. мали великий вплив на в/з Фому, хоч останній і протистояв їм різними спростовуваннями, що і вивало було сильні контрверси межі августинізм*-аристотелизмом*-аверизмом*, з наслідком перетурбації всієї христ. теології. Також на вчення А. покличалися реформатори Захід. Цер., якто Вікліф,* Гус*, Кальвін*, Лютер*, котрих реформаторство повело до великого розколу та роздріблення Захід. Цер. та до неймовірної різанини христیان в захід. світі (тридцятилітня релігійна війна). А. в свій час своїми поставами щодо натхнення людини богославою викликав був сильні контрверси і то майже по всьому христ. світі, особливо в місцевостях своєї дії, що і повело до переслідування та різанини людности ще в його час та в часи в/з Фомі.

А. вшан. з повною достойністю законодавця Захід. Цер. й Схід. також, за винятком греків. Слава за А. пронеслася по всьому христ. світі та і поза ним.

Августинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Авдій, гебр. = вшановувач Ягви,* страхач Стр. судом (= богослуга, виконавець поручень Бога); стос. жид. прор. Стар. тестаменту А. А. виступив був сильно насаперед проти едомітів,* страхаючи Яговою вся і всіх; дія в IX ст. до Р. — Христ. теологи стали послуговуватися поставами А., підстасовуючи ту чи іншу цитату до

Стар. та Нов. заповітів, пов'язуючи все це з особою → Христа. А. вшан. в значній мірі Схід. Цер., особливо Грецькою та Єгипетською.

Авдійко, -дійчук, -діснко, -дійченко, -дієвський, -дїївський, -дієвич.

Авенір = не вияснено; ймення існує лише по календарях святих, й потребує дальшого етимологічного дослідження.

Аверкій, лат. = позолочений, як золото; дихаючий, відчуваючий, відбиваючий, рефлексивний, діючий силою, життєздатний; стос. св. А., єпископ Гірополісу,* до найвищого лагідна та ввічлива людина, мав велику пошану серед людности та повагу перед самим царем й помер своєю смертю; † 205 р. (прибл.).

А. вшан. всією Схід. Цер.

Аверкійко, -кійчук, -кіснко, -кійченко, -кісвський, -кїївський, -кієвич.

Авксентій, гр. = рослий, буйний (рослинне); лат. = стимулюючий; істор. збіг з особою див. Аксентій; ймення не вживається в літературі, хібащо по місцевостям як народне.

Аврам, гебр. = всемогучий, всевладний батько, батько віруючих в Ягу,* батько цілого роду (здається вбачалося жид. роду лише); від. патріарха Стар. заповіту А. А. рахується за Стар. тестаментом як вибраний Богом для блаженства всіх народів (див. → Павло), тобто для розплоду людности. «Аврам-Ісак-Яков і — всі люди», — така народня уява в жидів. А. жив в Тераху,* вимандрував з Месопотамії* на сьогоднішню Сирію-Лібанон-Палестину, тобто в землю колишніх ханаанів.* А. вбачається батьком → Ісака та дідом → Якова, жив XIX—XVII ст. до нашої ери та ніби помер на 175-му році свого життя. В/з Павло зробив з А. батька цілого світу, з чого → Євсей Сезарський будував свою «Історіографію-Аврама». Ця «Історіографія-Аврама» стає до послуги христ. теології на ціле середньовіччя та служе засадою як вихідний пункт людського роду в той час. Христ. теологи трактують А. як прапращура → Ісуса — сина Бога, пов'язуючи стан з цілим людським родом. А. почав вшан. християнами з середньовіччя, культ понісся на весь христ. світ, навіть в могомедан також й з частим йменням ще й в наші часи.

Аврамко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мївський, -мович.

Аврелій = арх. ф. від Аверкій.

Аврелій, лат. = золотий; сонце-сіяючий, блискучий (слов. Сонцеслав, гр. Фогій); стос. св. А., африканець по походженню, єпископ м. Картаго.* — Під керівництвом А. перебуває єпископат Тунісу та Альжиру, часто збиралися синоди, за змістом

повісткою дня організація та дисципліна Цер., головує на диспуті в Картаго 411 р., тут виступає різко проти донатізму,* підтримує повністю → Августинову постанову, що й стає повним приреченням донатізму. 418. року тут же під головуванням А. за суджується пелагізм* та всі рештки відламки від Кат. Цер.; † 430 р. — А. був славним організатором, стояв на великій пошані серед широкого кола людности, тримав зв'язок з високопоставленими особами свого часу, напр., з в/з Августином, → Амбросієм, → Іваном Золотоустим та іншими. А. вшан. обома Цер., особливо Захід. та Александрійською.

Аврелійко, -лійчук, -ліснко, -лійченко, -лівський, -ліївський, -лієвич.

Авсей = Авсій, Євсей.

Авсейко, -сейчук, -сеснко, -сейченко, -сеєвський, -сеївський, -сеєвич.

Авсій, гр.-лат. = старий, давній; стос. св. А. Ветерана, ветеран римської армії на протязі 60-ти років, переживши царя Діоклеціана,* Максиміана,* → Константина В. та Константія* II й визначився був як найкращий вояк за каденції всіх в/з царів. — Режим царя Юліяна* Апостати виступає різко проти христ. Бога (див. → Христос) й почав відновляти традиційну батьківську релігію, змушуючи силою населення до такого стану. А. категорично відмовляється поклонятися поганським богам та наполегливо тримається християнства, за що йому по наказу в/з царя Юліяна знімають голову та сталося таке в місті Антіохії* Сирійській; † 362—363 р. А. пав на 110-му році свого життя, був всіма царями шанований та найдужче зі всіх — Константином В., що й було в А. поводом до такої твердої постави. Ніби А., як твердять копти, витлумачив був Константину В. сон: «вогнений хрест на небі» (див. → Євсей Сезарський). А. вшан. християнами як праведник, особливо віддається йому шана Сирійською, Коптською, Грецькою та Київською Цер., й виступає ще під йменням → Артемія та → Євсегнія.

Авсійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Автоном, гр. = самостійний, діючий самостійно; стос. св. А., італієць по походженню, виявив симпатії до християн, попадає під переслідування, що його змусило втікати до Вітнії.* Тут А. організував громаду християн й в цей такий тяжкий час тримав їх всією силою на дусі, за що і пострадав коло Нікомедії* муч. смертю; † 313 р. А. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Автономко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мївський, -мович.

Агав = утв. ф. від Агапій; ймення фігурує лише по календарях святих.

Агапій, гр. = улюблений (слов. Любомир, гебр. Давид); стос. св. А. — Одного разу в «Амфітеатрі», де саме кидали християн на розшматування хижакам, А., два Александри, два Деонісії та → Паїсії рішили себе продемонструвати такими також: вийшли на середину театру, забравшись за руки, й оголошують себе християнами. Їх зараз же було схоплено й кинуто до хижаків, котрі всіх шістьох рознесли на шматки; † 303 р.

А. вшан. в значній мірі обома Цер.

Агапійко, -пійчук, -пійченко, -пійченко, -півський, -півський, -півнич.

Агапітон, гр. = любодій; стос. св. А., родом з Константинополя.

При вибуху діоклеціанівщини* А. служив вже десь в Пригійській* обл. єпископом, як такий втікає в пущі й там перебуває, доки не перейшло лихоліття. 313 року А. стає знову єпископом й служив вірно таким аж до своєї смерті; † 330 р. (прибл.).

А. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Агапітонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Агатангел, гр. = людолюб, душелюб (слов. Людолюб); стос. св. А. Григорія, розповсюджувач християнства в Арменії, за що і пострадав муч. смертю; † 304 р. (прибл.). — А. вшан. з повною достойністю Кавказькою та Київською Цер.

Агатангелко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -ловнич.

Агатодор, гр. = прославлений (слов. Святослав); від. св. А. А. являється діяконом → Капітона, пізніше єпископом Криму, тут завзято розповсюджував християнство та вославляв → Господа, за що і пав муч. смертю там же; † 325 р.

А. вшан. з повною достойністю Грецькою та Київською Цер.

Агатодорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -ровнич.

Агатоник = арх. голублива ф. від Агатон.

Агатопад, гр. = любоподібний (= підлизун); стос. св. А., мученик в Тесалоніках; † 303 р. (прибл.).

Агатопадко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -довнич.

Агафій = Агапій.

Агафійко, -фійчук, -фієнко, -фійченко, -фівський, -фівський, -фівнич.

Агафодор = Агатодор.

Агафадорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -ровнич.

Агафон, гр. = добролюб (слов. Добролюб); від. св. А., солдат.

А. заступився одного разу перед поспіанням тіла мучинників-християн, за що зараз же був покараний на смерть й разом з багатьма іншими, та сталося ніби таке на острові Кипрі; † 259 р.

— 2) св. А. Мовчазливий, аскет в Єгипті, не заводив ніколи й ні з ким розмови, щоби не згрішити. Щоб дотриматися своєї постави — А. закладає в рот камінь й не викидає його три роки часу, тобто три роки повних не мовив ні слова (звідціль Мовчазливий); дія 6. ст.

Обидва АА. вшан. з почеснями Схід. Церкви.

Агафонко, -нчук, -ненко, -нченко, новський, нівський, новнич.

Агей, гр. = збросносець (слов. Мечослав, лат. Роман, мон. Борис); гебр. = святочний подарок; від. жид. прор. Стар. заповіту А.

А. діяв в час Вавилоського* полону жидів, прорікав жидам повернення з цього полону до Єрусалиму, в свій час погрожуючи окупантам та колаборантам особливо, як і кожний з пророків Стар. заповіту. А. ставив в осередок Єрусалим як керма Яввою* світом та відносив все це за станом праведности; † 520 р. до Р.

Христ. теологи мотивують прорікання А. як скуплення спадкосного гріха (див. → Адам, → Єва) та надання вічного блаженства християнству, пов'язуючи все це через особу → Ісуса та → Марії.

А. вшан. християнами символічно — **відносник** межі християнами — Господом.

Агейко, -ейчук, -єнко, -ейченко, -євський, -єївський, -єєвич.

Агенагор = арх. утв. ф. від Атенодор.

Агрицій, лат. = селянин, мужик (слов. Володислав, гр. Георгій, араб. Варфоломей); стос. св. А.

Легенда оповідає, що А. самою → Геленою був посланий на єпископа м. Трієру*, поручила йому подорож до Палістини, де він побував й привіз звідтіля сукнину → Ісуса та останки ап. → Матвея; † 332 р.

А. вшан. християнами символічно як **розшукувач** по проводу Господа речей Сина Чоловічого (див. Христос) та останків в/з Матвея.

Агриційко, -ційчук, -цієнко, -ційченко, -цієвський, -ціївський, -цієвич.

Адам, старогебр. = вир із землі; гебр. = землероджуючий, працур людського роду (слов. Породимир, гр. Генадій); від. біблійної постати Стар. заповіту А.

За вбачення Стар. заповіту А. являється другом → Єви, по велінню Бога жив з нею в раю (див. пояснення термінів Парадіс*), де вони обоє перед Богом згрішили: «З'їли не те яблоко, що їм ве-

лілося, чим успадкоємнили гріхом перед Богом цілий людський рід». Христ. теологія формулює слідуюче: «А. був в стані не грішити й не вмірати, з прикметою до добра лише» (див. → Августин, → Аполінарій), «Але через своє згрішення мусів поплатитися смертю, з нанесенням гріха-смерти на весь людський рід. Через свою смерть А. приніс смерть всьому людству, вкоротив життя назагал й прирік багатьох до пекла. Крім цього, А. наніс на людство всетриваючий смуток, болі, трудність та породження дітей; також занозивість та погордження людини, відчуваючу любов (межи родами), зниження та знецінення самого себе». Христ. Цер. прогиставить такому стану постать → Ісуса, мотивуючись, мовляв, Христос таку спадщину А. подолав своєю смертю (див. → Павло), навіть страдав за ті людські гріхи на розп'ятті-хресті (див. пояснення термінів Теопашитьська* формула), аби лише врятувати людський рід.

А. вшан. христіянами символічно, як пращур → Спасителя христیان та людського роду взагалі. А. віддається повна достойність в могамедані також. — Останнім часом ймення в схід. європейців зрідло, хоч в межах Кат. Цер., особливо в Польщі все ще часте.

Адамко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, мівський, -мович.

Адріян, лат. = виходець з околиць Адріятського моря або походе з м. Адрія*; стос. св. А. Великомучника, офіцер цар. армії царя Діоклеціана*.

Будуци офіцером — А. заводе таємничо знайомство з христіянами, занедовго підозрівають його в цьому, арештовують, кидають до в'язниці й тортурують в жакливиий спосіб: повикручували руки й ноги й по наказу в/з царя порубали все тіло на шматки † 304 р.

А. дружина → Наталія перевезла тіло чоловіка до Візантії, похоронила там й жила весь час на могилі, доки й сама не померла.

А. вшан. христ. світом з повною достойністю Великомучника, особливо Грецькою Цер. й з ранніх часів. В. 7-му ст. останки А. перевезли з Константинополя до Риму.

Адріянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Акакій, гр. = невинний (лат. Іносентій); гебр. = Ягва* тримає в своїх руках все (= все від Бога залежить, все в Божих руках); стос. св. А., капітан армії в Арменії.

По легенді — А. капітан ударних частин. Одного разу отримує наказ вирушити на придушення одного із сирійських племен. В поході А. з цілою частиною

кидає меч й стають всі христіянами. По довшому переговору та умовленню — взяти знову зброю й вернутися до своєї правдивої віри (поганської), А. рішуче відхиляє таке від імені всього загону. А. арештовується зі всією залогою, піддають всіх сильним тортурам (ніби тортуровано колючими різками з рози), стортуровано всіх до нестями й після — тіло ще дишаюче — порозпинано на горі Арапат; † 138 р.

Історія А. вигадана в 14-му ст., ніде і ніякі акти про таку подію не свідчать, навіть самій Арменії про таке нічого не відомо.

— 2) св., кападоцієць по походженню, солдат охоронної армії царя. А. як христіянин відмовляється від військової служби, за що на місці піддали жакливиим тортурам, перестрадав тяжкий етап на Візантію й тут разом з 75-ма інших вірних муч. смерть; † 306 р.

Історія А. дуже подібна до історії Акакія вигаданого й часто відноситься останьому.

— 3) св. А., патріарх Константинополя, видатна фігура на Халседонському* заг. цер. соборі 451. року та основна відобраваюча роль особа халседони*. А. здебільшого виступав на цьому соборі з політичними цілями примату над Римом або хоч дорівнятися, що й було зареєстровано постановою собору в § 28:

«Велике м. Константинополь в сфері дії Цер. (загальної) дорівнює Риму»; † 489 р.

В А. зайшов був роздор з папством римським, особливо за обрядовість христології і т. п., в наслідок чого на синоді в Римі А. папами був знятий з патріарха Константинополя й відлучений від Цер.. Це визвало т/з Акакієвську схизму, що тривала ще довго й по смерті А., та згоди було досягнуто лише за царя → Юстина і то під тиском останього.

Всі три ААА. вшан. в значній мірі Схід. Цер., перший всіма христіянами, а останній з повною пошаною греками.

Акакійко, -кійчук, -кієнко, -кійченко, -кієвський, -кіївський, -кієвич.

Акенсим = Акепсим.

Акенсимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, мович.

Акепсим, гр. = впертий, завзятий, непохитний (слов. Станіслав, лат. Констянтин, гебр. Амон); найсвятіший (в поставі); стос. св. А., єпископ в Персії.

А. був вже при літах, перебрав на себе провід христ. громади десь на півдні Персії, завзято гуртував довкола себе людність, за що був арештований, сильно стортурований, просидів три роки часу у в'язниці й нарешті муч. смерть; † 378 р.

А. вшан. всім христ. світом з повною достойністю Великомученика.

Акепсимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, мівський, мович.

Аким = Яким.

Акимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, мович.

Акиндин, гр. = наказувач, повелювач, командир; безпечний; від. св. А. Великомученика, офіцер охоронної гвардії на дворі короля Шапура* II в Персії.

А. стає з своїми двома колегами християнином, таємно все ще. А. арештовується, піддали сильним тортурам й нарешті муч. смерть разом з 7028 осіб як прихильники християнства: † 340-350 р.

В Константинополі була посвячена церква А., вшан. в значній мірі Грецькою, Сирійською, Перською та Київською Цер.

— 2) св. А., ігумен Печерського монастиря в Києві; життя і дія 13. ст.

Акиндинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, нович.

Аксентій, гр. = рослий, буйний (слов. Ростислав); стос. св. А., духовник десь в Арменії.

Одного разу А. заступився за → Євстратія, за що разом з ним, → Орестом а багатьма іншими був покараний на смерть; † 304 р.

А. вшан. з повною достойністю Грецькою та Арменською Цер.

— 2) св. А., персієць по походженню, солдат особистої охорони царя Теодосія* II.

А. виявив себе всюди та завжди схилюю, лагідною та набожною людиною, в наслідок чого був звільнений з військової служби. Після цього А. іде в усамотнення, веде деякий час монаше життя, з великою добродушністю та лагідністю до інших як повчальний фактор життя людини, вбачаючи його як чудотворця. Слава за А. понеслася блискавично в далекий світ, на цар. дворі вбачають його за достойника, велику людину.

Під час Халседонського* цер. собору цар дав наказ знайти А. в пущах й привести на собор, де б він зайняв місце достойника. А. прибув на собор, виступив там з повною добродушністю в примиренні всякої незгоди; † 470 р.

А. вів довший час самотнє життя, проповідував, даючи поради іншим, співав завжди тропарії*, вславляючи себе всюди. А. створив багато гимнів, заложив жін. монастир, що в ньому й поховано його зі всіма почестями достойника. Дуже багато понайменовано церков, каплиць, монастирів і т. п. йменням А., вшан. з повною достойністю Схід. Цер., особливо Сирійською та Грецькою.

Аксентійко, -тійчук, -тіснко, -тійченко, -тієвський, тієвський, -тієвич.

Алафіон, араб.-гр. = божий, святий; стос. св. А., поганин в Палістині, далі вихрест.

А. іде в монахи, незадовго стає священником багатьох монастирів тут же, з повною повагою для нього всюди і завжди; дія 4. ст.

Алафіонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Александр, гр. = оборонець, ратівник людини (слов. Боронлюб); стос. св. А., патріарх Александрії.

В А. виникає по хронології* конфлікт з → Арієм, в наслідок чого був зізваний Перший або т/з Нікейський цер. заг. собор 325. року в м. Нікеї*. На цьому соборі А. головує та вів табір атанасізму*, та виходе з → Атанасієм побідником над в/з Арієм; † 328 р.

А вшан. християнами символічно, як **стимул** в перекоренні зла аріїзму*, в наслідок чого усталюється для християн віра-формула за нікеяною*.

— 2) св. А. Несплячий, виходець з М. Азії, вчився в Константинополі, ніс військову службу, де його було призначено на духовника. По відбуттю військової служби А. повертає додому, роздає бідним та жебракам все своє майно й пішов в монастир. Звідділя А. іде проповідувати, якимсь чудом на вернув на християнство голову м. Едеси*, що і завдячило йому сан єпископа цього міста. Занедовго А. лишає свій дог єпископа, мандрує по пустині Месопотамії*, спіткав там десь ватагу розбійників в 30-ть осіб, намовив всіх на християнство та з їхнього логовища побудував монастир. Далі А. буде ще один монастир на річці Євфраті*, рядив ним 20-ть років й розбудував його у велику знаменитість.

А. бере з собою групу монахів, з метою — проповідувати в Антіохії* Пісідійській, правдоподібно на батьківщину. Але не мав жодного успіху, де не появляється, на нього тюкають, гійкають та гоняться за ним, як за ненавіженим. Щоби позбутися сорому в цих околицях — А. збирає групу монахів, мандрує в Вітіню*, закладає тут монастир, ділить всіх монахів на шість хороших груп й дає розпорядження ходити всюди й співати — славити → Христа. Таким чином, монахи понесли пісню-славу як день так ніч в широкий світ, й люди дали їм ймення: невтомні — несплячі. Але влада сприйняла такий стан за великий неспокій, розігнала їх, а їхнє гніздо-монастир зруйнувала. За декілько років лихо з владою минуло, «несплячі» сходяться

знову й продовжують своє святе діло далі, що А. пощастило діяти вже аж до своєї смерті; † 430 р.

А. вшан. з повною достойністю всією Схід. Цер.

Александрко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Александрій = утв. ф. від Александер.

Александрійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рівський, -рївський, -рієвич.

Алексій, гр. = захисник людини (слов. Із'яслав); стос. св. А. Едеського, син батька римських патрициїв. — Перша сирійська легенда оповідає, що А. в день свого подружжя, котре сталося проти його волі, втік був з дому, пішов в пустиню, перебував там від рідних, жив у великій біді й таким бідаком там і помер. Друга ж (латинська) легенда говорить, що А. таки втік з дому під час свого подружжя, але мав про таке розмову з молодію, намовляв її також втікати разом з ним, як зникнувший перебував в околицях Едеси*, за деякий час повернувся був додому й 17-ть років ночував під порогом своїх родителів, котрі його не розпізнали. Дальша, знов таки сирійська легенда переповідає, що А. жив і діяв в Едесі (звідциль Едеський), був по своїй природі схилий та милий до найвищого, ставився до кожного запобігливо, добродушно, вшанований всюди і завжди, в наслідок чого дали йому імення **Алексій**, що означало символом захистника людности перед → Христом. Ніби А. молився за всіх і завжди, просячи → Господа простити грішним гріхи та що він помер таки в Едесі; † 400-417 р.

Історія з А. — повна легенда. Але певно з якоюсь особою та місцем в цей час щось було пов'язано. На Сході А. почай вшан. з 6. ст. та на Заході — з 10. лише, — шанується всіма християнами, з частим іменням ще й сьогодні.

Алексійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Алемпій = Олемпій.

Алемпійко, -пійчук, -пієнко, -пійченко, -півський, -пївський, -півч.

Алипій = утв. ф. від Алемпій.

Алипійко, -пійчук, -пієнко, -пійченко, -півський, -пївський, -півч.

Аліпій = Алипій, імення фігурує лише по календарях святих.

Алпій = скор. ф. від Алемпій та утв. від Елпідій; стос. св. А., єпископ Тагасті*, помісний співпрацівник → Августина, допомагаючи йому словом і ділом, за що → Августин його і прославив; † 410-420 р.

Алпійко, -пійчук, пієнко, пійченко, -півський, -пївський, -півч.

Аманд, = лат. достойний любови (слов. Любомир, гр. Еразм) стос. св. А., Єпископ Штрасбургу (Австрія); † 350 р.

А. вшан. з повною достойністю Кат. Церквою.

Амандко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Амбросій, гр. = божий, вічний, невмірущий; старогр. = богоживлення (= харчі, що ними живилися лише боги старої Греції: нектар); стос. св. А., син губернатора Галії*, родився 339. року, осиротівши дуже малим по батькові. А. вже з дитинства був схилою, милою та добродушною людиною, на своїй службі консула в Мілані* та як дорадник трьох царів, межі ними також → Теодосій В., був завжди праведним та справедливим, маючи велику моральну впливовість на людність та навіть з великим впливом на кожного із царів.

В м. Мілані, де перебувало єпископство під проводом аріїзму*, Євсей та → Гіларій стали переважати аріянців. Під сильним тиском католики спонукують перевибори єпископа в цьому місті, з метою усунути аріянця-єпископа з посади. Зібралося зібрання в церкві всіх прихожан, почалися дебати, що і визвало нечувану антогонію католиків-аріянців та пізніше перейшло в страшенну бучу. З приводу такої атмосфери напостіх було покликано А. як голову м. Мілану на місце розсуду, що він негайно і прибув. При першій появі А. — все стихло; А. входить до алтаря й починає свою моральну промову, змагаючись примирити дві ворожі на смерть до себе партії. Під час його промови до загалу було внесено пропозицію, ніби однією 11-ти річною дівчиною: обрати А. єпископом. Без жодних вагань обох партій А. обирають на єпископа м. Мілану, та сталося таке 373. року.

А. вихрещується, охрестили католики, поручає своєму брату все господарство та становище голови м. Мілану.

А. приймається за усердні студії теології, студіює твори → Оригена, → Василя В., → Григорія Молодшого та частково → Івана Золотоустого. Для А. все це було цілковито новою, за що він і взявся як день так ніч. А. посвячує всі свої сили та багато майна на стабілізацію християнства, веде палко-захоплюючі для інших промови, що слухали всі версти людности, навіть часто слухав його промови сам → Августин. Проповіді А. насамперед полягали в поборюванні ересей* — аріїзму, що він останнього вбачав за найбільший яд христології* поза нікеяною*, що й сталося 380. року. З цього часу (офіційно з 381. року) держава стала розправлятися

з тими, що в → Ісусові вбачали чоловіка лише або найбільше Божого натхненника, але ніколи і ніяк як сина Бога. Рівночасно А. домагається незалежнення Цер. від держави, щоби всякі санкції якогось спископа вирішувалися без будь-якого втручання влади-держави.

«Спископи є судді віри, а не царі» — каже А. «Цар в Церкві, а не над Церквою. Уряд держави мусить коритися моральним настановам Церкви», — що він і вдіяв з в/з царем Теодосієм В. Не дивлячись на велич та силу влади царя, А. залишає цар. місто (Візантію) без відома царя та повідомляє його, що, мовляв, цар відлучається від Цер. за свою провину (за повстання тесалонців цар наказав висікти дві тисячі людей в «Тесалонському театрі»), яко цар не поведе спокуту відповідний час. Цар подався: появився в церкву Мілану без жодних цар. відзнаків, на порозі в церкві А. поставив його навколінки й перед всіма присутніми прочитав для царя моральне повчальну промову, й забороняє цареві ходити до церкви на протязі 8-ми місячного часу; † 397 р.

А. через свою колишню авторитетність перед людством та царями зумовлює тепер як єпископ та майбутнє ціле християнство коритися Цер., всі погрішимості можуть скупатися через Цер. лише. Звідціль ісповідь: признати перед священником всього того, що за рік натворив.

А. теологія: часті підкреслювання → Павла. «Син Божий, Дух Святий. Смерть → Христа послідувала лише відокремлення тіла від божества й святим Духом пішов він на небо». «→ Марія — Богородиця; вона тут була із-за Христа. Таким чином, її Богоматирство та дівочтво є вічним (звідціль незап'ятнана, чиста Діва-Марія). Цер. рахувати її святою — другою → Євою, шанувати її добродійність, милостивість для цілого людства та непогрішмою взагалі». Цьому стану постави А. в христології* та маріології* завдячує все християнство за віровченням сьогоднішнього дня християн.

А. склав багато цер. гимнів, молитов й межі ними: «Слава тобі, Боже...», впровадив багато регуалів в Цер., якто проголошення мучинників, святих, посвята та прихоронення реліквій колишніх мучинників і т. п., що він сам займався таким в значній мірі. А. був до найвищого поміркованою людиною, його авторитет не мав межі перед всіма і всюди, найбільшою праведности та справедливости людина на всім світі свого часу, великий мораліст й з великим впливом будь на кого, рахується другим законодавцем по Августину Захід. Цер. та з великим

впливом на всю христ. теологію й мораль, — з повною пошаною всім христ. світом, з поношенням імення кожного, особливо Захід. Цер.

Амбросійко, -сійчук, -сієнко, сійченко, -сієвський, -сієвський, -сієвич.

Амврос = скор. ф. від Амвросій.

Амвроско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сієвський, -сович.

Амвросій = Амбросій.

Амвросійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сієвський, -сієвич.

Амон, = гебр. правдивий, праведний (слов. Праведнослав, гр. Парамон); стійкий (слов. Станіслав, лат. Константин), красномовний (слов. Словослав, гр. Євзлалій); стос. св. А., син багатой родини в Александрії, основний вихователь та наставник → Антона В. А. разом з дружиною пішов в гори та пустиню вести монаше життя, з надзвичайною стриманостю та являється засновником анахоретів Нітрійської пустині в Єгипті; † 355 р. (прибл.).

А. звеличав в значній мірі в/з Антон та поширив його культ.

Амонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Амос, гебр. = ноша; ношений, виношений, зношений; стос. жид. прор. Стар. заповіту А., діяв у VIII ст. до нашої ери.

А. сприймається деколи за творця Стар. заповіту, стоїть на великій пошані в гебреїв, вславився християнами також, але в наш час імення майже зникло з арени взагалі, фігурує хібащо по календарях святих.

Амоско, -счук, -сенко, -сченко, -новський, -сієвський, сович.

Амплій, лат. = фонарщик; садовод, цвітовод квітників, висячих звониками з цвітошників (аспарагус, кампанула, кросула, фуксія і т. п.); кріпак; стос. св. А., ученик та послідовник ап. → Павла.

А. ніби був десь єпископом й пострадав муч. смертю; + 70-80 р. (прибл.).

А. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Амплійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко, -лієвський, -лівський, -лієвич.

Амфило, гр. = правдивий, істиний, праведний (слов. Праведнослав); від. св. А., родився 343. року в Діосезарії*, двоюрідний брат → Грегорія Молодшого та через останнього близький приятель → Василя В.

На пропонування в/з Василя А. стає єпископом Іконії*, тягне руку за нікеяну*, на синоді в Сіді* головує, виступає активно на Константинопольському заг. соборі 381. року, заатакував тут різко весь аріїзм*, обороняючи всеціло нікеяну.

394 р. на синоді в Констянтинополі виступив проти македонізму* та маніхеїзму*, що і відбилося повним занепадом на обидві течії; † 403 р.

А. був енергійним поборником ересі, гарним проповідником, рахується цер. наставником Схід. Цер., письменником христології*, замінючи часто в своєму письмі слово Бог на св. Духа.

А. вшан. майже нарівні з в/з Василем та Грегорієм.

Амфілоко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, лівський, -лович.

Амфілофей = Амфілофей, утв. ф. від Амфило.

Амфілофейко, -фейчук, феєнко, -фейченко, фєсвський, фєйсський, фєсвич.

Амфілох = скор. ф. від Амфілохій.

Амфілохій = Амфілофей; ймення фігурує лише по календарях святих.

Анаклет, гр. = призваний, поставлений, вибраний на...; → стос. св. А., папа римський, другий наступник по → Петру; А. пав муч. смертю; † 90 р.

А. вшан. христіянами з повною достойністю.

Анаклетко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Анан = арх. скор. ф. від Ананій.

Ананій, гебр. = богосхильсть, богомилостивість, богомилосердність (= такий милостивий, милосердний, як Бог сам; слов. Богомил); стос. св. А., жид по походженню, правдоподібно один із учеників → Ісуса, припускаючи жив в Антіохії* Сирійській, звідциль переїхав до Дамаскусу й тут став діяконом та пізніше єпископом християн-жидів.

А. являється сприячем в допомозі → Павлові. Останній, прямуючи до Дамаскусу на розгром там жидів-християн, переживає удар на голову, наслідком чого було покликано А. на допомогу. А. радо прислужився лікувати Павла і фізично і морально, що і мало на нього великий вплив, стало йому зворотнім шляхом в житті та відограло цілковиту вагу в окресленні долі християнства. А. пав муч. смертю від жидів й за їхнім законом виконання смерті: закаменували; † 40 р.

А. був хрещеним батьком Павла, рахується христіянами як **взивач** Павла по велінню Господа на таку благовісну та благородну працю для християн: апостольство, з пошаною йому нарівні з апостолами.

Ананійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, ніївський, -нієвич.

Анастас = скор. ф. від Анастасій.

Анастаско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, сович.

Анастасій, гр. = воскресший (в христ. розумінні перейшов на християнство, вірити в → Христа. Таким чином, тіло хоч і померло, але душа — окрилена — йдеть на небо); Східній = «сонце світу»; східній; стос. св. А. Могунданта Великомученика, персієць по походженню, син одного цародія та рицар у війську кор. Персії Хорса* II.

В/з король пішов на Палестину походом, що й А. в цьому поході марширував також. В Єрусалимі А. знайомиться з одним майстером золотих речей. Цей майстер інформує А. в стані християнства, що і мало на нього великий вплив. А залишає тасмно армію (дезертирує), вихрестився й пішов в монастир, проживши в ньому 6-ть років.

Губернатор Персії на Палестину дізнається про перебування А. в монастирі, арештував його й відправив до Персії. Там вкинули А. до в'язниці, де він зазнав жахливих тортур та мук, та нарешті закатували на смерть, разом з 70-ма такими як і сам; † 628 р.

А. сприймають в М. Азії за «Сонце світу» = Зірка християнства. За постановою II Нікейського собору християн з 787 р. А. було проголошено Великомучеником й з цього часу віддається йому шана обома Цер. Реліквії А. перевезено було до Сергіполісу (Сирія), далі — Сезарії* Палестинської, пізніше до Констянтинополя й нарешті до Риму.

Анастасійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Анатан = утв. ф. від Йонатан; стос. св. А., монах Печерського монастиря в Київі; життя і дія 13. ст.

А. вшан. Київською Цер.

Анатанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Анатолій, гр. = анатолець, виходець з Анатолії*, Малої Азії, Сходу; від. св. А., родом з Александрії, сенатор за працею там же, найбільший учений свого часу, творець обширної математики та засновник Школи аристотелевської* філософії.

А. стає християнином, єпископом Лаодікії*, впроваджує 19-тирічний пасхальний цикл (див. → Деонісій Ексігууйський), приложив багато сил в розбудові християнства й помер своєю смертю; † 282 р.

А. вшан. не лише як видатна та заслужена особа християнства, а як і творча особистість для людства взагалі.

—2) св. А., родом з Александрії.

А. виступає активно на заг. цер. соборі в Єрусусі* 431 р., заатакував тут сильно → Нестора, на синоді в Констянтинополі виступав проти → Євтихія й виліз на посаду патріарха Констянтинополя. Відте-

пер А. повстає на монофізитизм*, атакував їх шаленно, від котрих, є пригнущення, і поліг муч. смертю; + 458 р.

А. вшан. Схід. Цер. з повною достойністю.

Анатолійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко, -лівський, -лівський, -лівич.

Анатоль = скор.-гол. ф. від Анатолій.

Анатолько, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -львич.

Анах, гебр. = вдячність, пишнота; утв. ф. від Єнох; імення фігурує лише по календарях святих та хібащо по окремим місцевостям народнього вжитку.

Андрей = арх. ф. від Андрій.

Андрій, гр. = мужній, відважний; омужалий, чоловічий (рід); стос. св. А. Апостола Капернаумського, жид по походженню, старший брат Семена-Петра (див. → Петро), рибак по-фаху, ученик → Івана Хрестителя. За порадою в/з Івана А. пішов в прибічники → Ісуса й привів з собою брата Петра. Брати приводять до Ісуса → Якова Старшого та → Івана Євангелиста також.

А. рахується першим прибічником Ісуса, межі апостолами належить до перших з них також, по смерті Ісуса діяв як ап. по всій М. Азії, на берегах Каспійського моря, на півдні сьогоднішньої України, в Тракії, Македонії, Греції й на останку А. діє у Візантії. В цьому м. А. знайомиться з → Стахієм й призначає його як першого єпископом цього міста. А. помер в м. сучасної Патраси (Південної Греції), був розгіятий на хресті або олівковому дереві й то в перекошеному стані, тобто кара А. була вже як найгіршому з найгірших злочинців; + 60 р.

А. рахується опікуном колишньої цар. Росії, Греції, Шотландії та на Україні — Первозваній: покликаний на таку благодородну працю в цю країну самим Господом, як перший розповсюджувач християнства в південних частинах тодішньої України. 358. р. реліквії А. перевезено до Константинополя, 1210 — до Амалфії (Італія) та 1462. р. — голову до Риму. А. вшан, як ап. всіма християнами, особливо в Греції, Росії, Україні та Шотландії, та імення дуже часто у всіх християн ще й в наші часи.

Андрійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Андріян = Адріян, утв. ф. від Андрій.

Андріянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Андроник, гр. = зверхник межі . . . , командуючий; стос. св. А., жид з діаспори* гр. світу, родак та перший прибічник ап. → Павла. Павло першого як взагалі спо-

нукав був на християнство А., бере його в місіонарську подорож межі геленами* та пізніше ставить його єпископом м. Пانونії*; + 67—70 р.

По легенді — А. належав до учеників → Ісуса, завзято розповсюджував християнство, усердно відносився до своєї служби єпископа та ніби помер своєю смертю, — з пошаною йому повною достойності обома Цер.

Андронко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Андроній = Андроник; імення фігурує лише по календарях святих.

Андроп, гр. = людина; істор. збіг з особю не надається ніяк до вяснення. Але імення існувало одного разу в схід. слов'ян, навіть своїм слідом відоме ще й в наші часи; імення потребує дальшого дослідження.

Андропко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Андросій = утв. ф. від Амбросій.

Андросійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Анисій, лат. = нападок анисіїв*; від. св. А., єпископ міста Тесалоніків*.

Під час єпископства А. в Тесалоніках в «Амфітеатрі» по наказу царя → Теодосія В. було змасаковано 2000-ну людину. Цю подію А. переживав та вбачав як погубність людства, погіршимою перед Господом. Своєю такою поставою А. дає повід на майбутнє вбачати подібні речі за погіршимою перед Богом. Сам же А. був праведною людиною, ярим прибічником справедливості → Івана Золотоустого та енергійно поборював махінації → Теофіла Александрівського, взагалі протистоячи всяким негативам людини; + 395 р.

А. вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

Анисійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Анисіфор = Онисіфор; гр.-лат. = шляхетний, культурний, чесний.

Анисіфорко, -рчук, -ренко, рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Анисет, гр. = непоборний, непокоримий (слов. Поборнослав, Яромір); стос. св. А., папа римський, походження з Едеси*. — А. полемізував з → Полікарпом по празнуванню дня Паски, що й не довело до жодної згоди (див. пояснення термінів Пасхальна суперечка); + 166 р.

А. вшан. обома Цер.

Анисетко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Аніфат = Ваніфат.

Аніфатко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Антим, гр.-мак. = в матері вдався, видита мати; гр. = гарний, як цвіток; стос. св. А. Великомучника, рідний брат → Дем'яна, → Кузми та → Леонтія, єпископ м. Нікодемія*. -- Будучи єпископом А. піддається суворому переслідуванню, що його змусило втікати та переховуватися. Але був висліджений, схоплено, піддали жакливим тортурам й нарешті відрубали голову; + 303 р.

Брати вшан. з повною достойністю всіма християнами.

Антимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Антип, гр.-мак. = в батька вдався, вилитий батько (або не похожий на батька); стос. св. А. Великомучника, правда-подібно жид. походження, послідовник → Івана Хрестителя.

А. ніби був єпископом в Аравії, розповсюджував там християнство, за що пострадав жакливою муч. смертю: зжарено в залізному бикові; + 92 р.

А. вшан. Схід. Цер. з повною достойністю Великомучника.

Антишко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Антін = Антон; відвітлення ті, що і в Антон.

Антіохій, гр. = антиохієць, походе з Антіохії*; від. св. А., родом з Анкири*.

А. пішов на Палестину й осів на монаше життя в лаврі св. Сави, в час, коли саме персіїці навалилися на Палестину. А. пережив цей весь жак та дещо описав з того всього; + 635 р.

А. вшан. нарівні мучника Схід. Цер., хоч він і помер своєю смертю;

Антон, гр.-лат. = передовик, авангардист (слов. Змагослав); достойник (за христ. вбачанням удостоєнь св. А. Чудотворця); стос. св. А. Чудотворця або Великого, син заможного батька-селянина десь в Горішнім Єгипті й родився 251. року. По смерті родителів А. віддав свою меншу сестру в дім Християнських дівць, роздав бідним все своє багате майно й помандрував в пустиню. Там ве довший час життя в пещері, переживаючи сильний страх при такому самотньому життю, що він окреслив це яко: боротьба проти спокуси демонів. Пізніше А. перебрався в гори, заведе собі невеличке господарство й починає збирати довкола себе людиність й то на протязі 20-ти річного життя в горах. До А. посунули люди морем, найбільше переслідуваних узурпаторською владою, котрим він без перебору давав притулок, пораду та потіху.

А. іде до Александрії, там відверто віддає честь загинувшим християнам, відвідує тих, що сидять по в'язницях й то під час найлютішої діоклеціянівщини*. А. заведе тісну дружбу з → Атанасієм й останнього підтримує всіма силами в поставі нікеяни*, ведучи тяжкий стяг з аріізмом*.

По наданню християнам вільного вірування (313) людиність була так захоплена А. ідеєю, що посунула до нього чередами: одні, звичайно, йшли подивитися на таке життя як на повизну в бутті людини взагалі; інші бігли до А. за порятунком із-за переслідування вже християнами христія, а ще інші, не виносячи жаху, беззаконня, свавілля, терору, — йшли звичайнісінько у віддалені місцевості шукати спокій, що вони його в А. й знаходили. А. впроваджує статут загального життя, пише закони до цього, заведе господарність — створює відповідний господарчий стан для всіх тих, хто хоче спокійно трудитися. Це набрало такого розголосу по всіх і всюди, що людиність посунула до А. плавом обох родів й дають йому ще за живота ймення Чудотворця та згодом Великого. А. помер на 105-му році життя й похоронено з повною достойністю суспільника-господаря; + 356 р.

А. рахується «левом» або «зіркою» пустині (безстрашний та порадник безпорадним), сприймається за батька монашества всіх християн, творцем господарчого життя цього світу, що і мало великий вплив на прийдешні покоління. Такий стан дуже швидко й далеко розповсюдився, сприйнялося як досконалість ведення життя перед Богом, та існує ще і в наші часи по всьому християнському світі. А. був надзвичайно набожною, милою, добротною, добродійною, порадливою та не в обмеженій мірі творчою людиною. Він провів більше як чотири п'ятих свого життя в пустині, горах та печерах, весь свій вік з творчістю для інших, за що його послідовництво стало вшан. зараз же по смерті, звеликою достойністю та шана йому відається по всіх і всюду.

Антонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Антоній = Антон; стос. св. А. Преподобного, родився на Черніговщині 983. р.

А. дуже молодим проти волі матері пішов в монахи на острів Атос (Македонія), там прожив довший час, насліджуючи життя → Василя В. А. повернувся до Києва й заложив тут Києво-Печерську лавру, що сталося 1013. року та був її першим настоятелем; + 1073 р.

А. вбачається схід. слов'янами за наставника добродійности, опікуном жебрацтва, хорих, калік, полонених, впрова-

джувачем добродійности на загал, за що його найменували Преподобним = лише ця людина була здібною винайти фактор таких славних вчинків, — з пошаною повної достойности Київською та Сербською Цер. Ймення на сьогодні лишилося лише по календарях святих.

Антонін = утв. ф. від Антон.

Антонінко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Анфим = Антим.

Анфимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Анфілофей, гр. = цвітний, цвітущий (слов. Цвітослав, лат. = Флорентій), ймення в сьогоднішній літературі не існує вже.

Апелій, гр. = вибраний, поставлений громадою на...; стос. св. А., ученик та послідовник ап. → Павла.

А. був єпископом м. Смирни* та передав свій довг → Полікарпу. Але греки твердять, що А. був єпископом в Гераклії*; † 100 р. (прибл.).

Як ймення застосовується тепер рідко в схід. слов'ян.

Апіфан = Епіфан; стос. св. А., син багатого батька в Пагасі (М. Азія).

А. студіював право в Бейруті*, тут переходить на християнство, правдоподібно під впливом → Памфила, що останній і доконував акт хрещення. В А. виникають неполадки з головою міста Сезарії Палестинської, виступив різко проти його дій. А. арештували, сильно стуртували й вкинули в море; † 306 р.

А. вшан. Схід. Цер. з повною достойністю.

Апіфанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Аполінар = скор. ф. від Аполінарій.

Аполінарко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Аполінарій, гр. = належить, відносний Аполові*; стос. св. А. Равенського, родом з Антіохії* Сирійської.

По легенді — А. прийшов до Риму з → Петром й останній посилав А. на єпископа м. Равени* (звідціль Равенський), але равенці вигнали його. А. повертає ще до Равени, що і обурило равенців, вигнавши його раз і назавжди. А. мандрує в Дальмаціо*, пробув там деякий час, без жадного успіху своєї дії. А. повертає ще раз до Равени й то в час, коли було постановлено владою про висилку християн. А. скоплено знаєцька й вкинуто до в'язниці й легенда, яка є сутою легендою лише, не доводить стану до кінця. Правдою же є, що якийсь А. був таки єпископом м. Равени і то як перший єпископ цього м., ви-

ступав всією силою в захист християн, за що на нього чернява напала й розбила йому кілком голову; † 200 р.

А. вшан. зі всіма почестями обома Цер.

→2) А. Лаодікейський, сирієць по походженню.

А. був вірним → Атанасієві, за що його аріянци відлучили від Цер. 362. р. А. стає єпископом Лаодікеї (звідціль Лаодікейський), засновує тут т/з Павловську Цер., котра набрала великого розголосу по вбачанню христології по всій Сирії й звідціль А. починає свою релігійну кар'єру, висуваючи слідувачу засаду христології: «Христос не має нічого в собі людського, лише душу; все останнє — Боже.» Але на синоді в Александрії цього ж таки 362. р., відбувшійся під головуванням в/з Атанасія, спохватилися, що тіло, мовляв, без душі не існує. Таким чином, А. засаду христології відкидають цілком й з цього часу трактують А. вчення як криводушні; † 382 р.

А. наука: «Замість звичайного розуму людині Ісусові було натхненню Боже слово-логос. Ісус, таким чином був лише появо-людною, в дійсності був Логос-божественною. Божество, треба вбачати, поєднано з тілом Ісуса як одно Боже, але не пов'язано з душею і тілом в → Христі.» (Правдоподібно повинно було гадатися: тіло Ісуса натхненню божественною такою. Але не можна сприймати тіла та душі за сина Бога.) «Це творить реальну біологічність, що було узаконено через чрево → Марії. Це є ключ розв'язки сили людини Христа як правдивість природи ратівника, чому людство завдячує за своє блаженство. В доказ цьому було пожертвовано його тіло.» — Далі А. повчає: «Від дня смерті й аж до воскресення душа людини від тіла відокремлена та має свою дію весь час. Через спадкоємні гріхи тіло людини так засмічене (див. → Адам, → Єва), що вона засобами власної волі не може позбутися їх та протистояти якось злу. Таким чином, людині необхідно діставати направлення через Христа лише, що і стане відповідним дороговказом в житті чоловіка.»

А. був високовчений, людина глибокого мислення свого часу, з великою пошаною всюди як філософ діалектик — філософ трактування теології в свій час, з чого по вбачанню христології постала течія аполінарійзму*. А. наука поширюється на Абісінію, Арменію, Сирію та була причиною великого розколу Цер., потягло за собою цілі стет. кровавости християн, напр., сварка вшанування образів і т. п.

А. вшан. з повною достойністю цер. законодавця світом аполінарійзму.

Аполінарійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -рійський, -рієвич.

Аполон = скор. ф. від Аполоній.

Аполонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Аполоній, гр.-лат. = відданий, преданий Аполлові; стос. св. А. Аполоніста, високовчена особа, сенатор в Римі.

Будучи на такій високій посаді своєї служби А. виступає відчайдушно в захист християн, що і визвало в сенаті до нього недовіря, пізніше послідувало арештом та кінчилося муч. смертю; + 186 р.

А. вшан. християнами символічно, як **захисник** праведности християн.

Аполонійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нівський, -нівський, -нієвич.

Ардит = відвітлення від Аристид (могло бути); по всіх правдоподібностях слово походить з гр. світу й потребує дальшого дослідження.

Ардитко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тович.

Арета, гр. = добротний, добряга (слов. Доброслав); стос. св. А., провідна особа християн в Півн. Ємену.

А. пав муч. смертю від руки жидів й разом з багатьма іншими як і сам; + 525 р. (прибл.).

А. вшан. зі всіма почестями Схід. Цер.

Аретко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Аристарх, гр. = дороговказ шляхетности (= гуманіст, наставник добра за сьогоднішнім терміном; слов. Добромир); від. св. А. Солунського, македонець по походженню, ученик та тісний співпрацівник ап. → Павла. А. зазнав омився з Павлом, приймає від нього християнство, співпрацює з ним, проводить його на Єрусалим разом з → Лукою, попадає там з Павлом до в'язниці. При етапі Павла на Рим А. їде також і то за свої власні кошти. В Римі А. перебуває аж до останнього — до дня звільнення Павла з-під варти. Є припущення, що А. був єпископом або в Тессалоні (Македонія) або Апамеї (Сирія) або Діосполісі (Палестина) й ніби в Римі пав муч. смертю, правдоподібно разом з Павлом; + 67 р.

А. вшан. християнами наряду з апостолами.

Аристаршко, -щук, -шенко, -щенко, -ховський, -хівський, -хович.

Аристид, гр. = славного, знатного роду син (слов. Вишеслав, лат. Юлій); стос. св. А., атенець по походженню, гр. філософ-апологет.

А. виступив з своїми апологіями проти геленів-жидів, котрі закидали християн-

ству варварство та ставили за праведність Тору*. В А. з жидами дійшло було до різкої полеміки, в наслідок чого він складає апологію й подає цареві Гадріянові * на перегляд. В своїй апології А. висвітлює дійсність христ. релігії як факт доказу самого Бога за христ. етику, а значить: правдиве існування четвертого людського роду до: варварів, геленів та жидів назагал. «Із-за християнства — каже А. — Бог посилає блаженство на світ. Направду, це є новий світ та має він Божі дотичності. По молитві цього людю світ ще буде існувати.»; + 117-138 р.

А. був далекойдучою, глибокою мислення людиною. Його апологія являла собою теологію, в осередок котрої ставиться христ. рух та апологія-філософія А. посприяла в значній мірі наступним поколінням в закоріненні самого християнства.

А. вшан. символічно, як **захисник** праведности християн.

Аристидко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Аристон, гр. = шляхетний, поміркований; стос. св. А., мучиник з багатьма іншими в Римі; + 303 р.

А. вшан. з достойністю Схід. Цер.

Аристонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Арій, гр. = дужий, сильний (слов. Дужеслав, лат. Корній, вар. Олег); стос. істор. постати христ. контроверсів А., родився прибл. 250. р. в Антіохії* Сирійській або Лібії, учений Антіохівської теологічної школи (див. пояснення термінів Антіохівська* ексегеса), людина з великим досвідом всебічної науковости та практики та являється засновником по вбачанню христології* аріїзму*. Під час таких контроверсів А. жив в Александрії, як вчений мав популярність серед широкого кола людности, особливо межі вченими Першої Христ. академії в Александрії.

Суперечки по вбачанню стану → Ісуса почалися були ще задовго до надання вільного вірування християнам (313), що А. своїми вбачаннями і побудив такі. Але патріарх Александрії → Александер стан примирює на деякий час, ба навіть висвячує А. на священика м. Александрії. А. ж це не задовільняє: він починає розповсюджувати свої ідеї всюди, виступаючи відверто на різних дискусіях, диспутах, навіть свої погляди по вбачанню христології розсилає листами. З приводу такої шаленности в/з Александер скликає єпископський синод 318. р. в Александрії, на котрий прибуло 100 єпископів й за постановою котрих А. позбавляють сану священика та відлучають від Цер. А. вда-

ється до → Євсея Сезарського — як до свого приятеля та до найбільшого свого часу теолога, надіючись на його авторитет особливо. Але знаходе в нього мало підтримки, бо в/з Євсей і був погляду по христології за вбачанням → Атанасія. А. подався до → Євсея Нікомедського, котрий був цілком погляду А. в цьому відношенні.

В Нікомедії, в згоді з своїм в/з одноступцем, А. побуджує багатьох єпископів на синод, котрий признає А. повну рацію та встановляє його на посаду священика знову. Після цього А. береться до висвітлення стану Ісуса в трактаті «Тамна вечеря». Такий трактат А. знаходить в широкому колі духовенства позитивний відгук й справа почала набирати А. прибіччя на цілий загал, оспівуючи стан молитвами в церквах та в народі віршами. А. реабілітують цілком в правах священика з поверненням до м. Александрії.

324. р. на синоді в Антіохії* Сирійській відлучають А. ще раз від Цер., ба навіть з ним деяких єпископів як його прибічників й засуджують. Справа набирає на цілий загал величезної полеміки, що перейшло в своєрідне бушування та хаотичність й то так, що навіть сам цар стрівожився таким станом. Водночас А. особисто звертається до царя, котрий його персонально знав, на скликання цер. заг. собору, в/з Александер — зі свого боку, сам цар гадає про таке також та вносяться пропозиції багатьма єпископами на скликання такого собору. Такий собор по величезно самого царя був зівзваний до м. Нікеї* 325. р.

На цей собор повинно було прибути представництво як головне прибіччя А. т/з Школа → Орігена під проводом в/з Євсея Нікомедського. Але це представництво спізнюється на довший час й собор розпочався при дуже малій кількості присутніх А. погляду по христології. Головування собору вів в/з патріарх Александер, а значить — і табір атанасізму*.

Головним контррадом проти А. виступив з атакуючою промовою в/з Атанасій, закидаючи А. ересі та безбожництво взагалі. За ним забрали слово такі видатні єпископи як → Макар Молодший, → Маркело, → Микола Угодник та → Спиридон, особливо останній та перший своїми виступами мали велику параліч для А. та великий вплив на цілу соборність та на самого царя, котрий також був присутнім на соборі. Дебати розпочалися дуже жваво й набрали такої розбурханості, що сам цар мусів втихомирювати стан, однак не забіраючи жодного слова, лише спостерігав виступи з обох сторін. На

доказ А.: «Якщо в дійсности Бог один, то якже може бути Ісус сином його? Сама природня біологічність Ісуса заперечує це, бо хто ж бачив або знає — який Бог сам по собі є. Отже, якщо Ісус в наших очах є слово Боже, то сам він лише чоловік. Він є сотворінням Бога як і ми всі, лише — треба так вбачати — один із найкращих в людському роді його сотворінь, поскільки Ісус цілком і повністю посвятив себе волі Бога. Таким чином, ми мусимо його рахувати за сина Божого з морального поля зору, але ніколи і ніяк не відносити йому стану Божої біологічності.» Собор постановляє: «Ми віримо в одного могучого Бога-Творця всього видимого й невидимого; віримо в Ісуса Христа як С И Н А Бога, єдиного породженого Богом-Батком, Бог-Син — з Бога-Батька; Світло з Світла породжено, а не творено.» Цю постанову підписали 297 єпископів, з присутніх на соборі 300 числом. А. та ще двох, відмовившихся підписувати таку постанову як несумісне людському розуму, відлучено собором від Цер. та по наказу царя вислано.

328. р. по наказу цього ж самого царя → Константина В. повертається А. із заслання та на Тирос*-Єрусалимському синоді 335. р. встановлюють його цілком в правах: виправдовують тут засуджену в Нікеї по вбачанню христології науку А., з постановою: «Син» (Ісус) «не дорівнює Батькові» (Богові). За наказом царя А. надається право приступити до обов'язків священика знову, але за день до оголошення цього наказу А. помірає, що сталося в Константинополі; + 336 р.

З часу смерті А. його широке прибіччя береється піл всю силу створити церковно-політичну догму, що й знаходе в царя Констанція* II повну підтримку й аріїзм понує вже як держава-релігія; нікеяна* ж поїхала разом з Атанасієм на висилку. — З часом самі аріянці почали розколюватися: радикали — наполеглеві послідовники А. ніяк не хотіли дати хочби якусь найменшу рацію в/з Атанасієві. Помірковані ж давали Атанасієві в дечому рацію, з приводу чого було зібрано синод в Антіохії Сирійській 344. р., й на цьому синоді приходять до згоди: «Син» (Ісус) «дорівнює Батькові» (Богові). 346. р. в/з Атанасій повертає із заслання, приступає до обов'язків патріарха Александрії знову й розпочинає всюди й на кожному кроці тиск на аріянців. Наслідком такого стану аріянці з'їзджаються на синод в Сірму* 351-352. рр., й на цьому синоді виробляється т/з сірміна*, тобто віра-держава, котра протистояла такій віра-державі нікеяни. Сірміна була затверджена царем Константієм II й панує аж до

часу II цер. заг. собору. Цей собор був зізваний до м. Константинополя 381. р. царем → Теодосієм В. Собор керувався цілком самим царем, призвавши нікеяну раз і назавжди, здалося декрет на це, в котрому заборонялося всі останні трактування по христології й то навіть під погрозою кари смерті. Таким чином, з цього часу нікеяна стає для християн як основа та непомиллива віра-релігія.

А. був в повній мірі поміркованою людиною, більше покликався на стан речей природи щодо трактування того чи іншого становища, хоч також як вчений непохитно вірив в «єдиного» Бога. Але він вірив в абстрактному розумінні, не вірив ніколи, що якась людина могла мати біологічну посередність Бога, лише натхнення (припущення, міркування, гадання людини, що таке могло бути, статися). Ймення А. перебувало в мартіології* ще навіть ціле середньовіччя, цей час вірили в нього як святого та навіть мученика. В свій час, при перевазі нікеяни над сирміною, пустилася була ганебна поголоска, що, мовляв, на «молитву в/з Александра та спископа Нісібісі* Якова» (правдоподібно Якіма Нісібського; див. → Ефрем) «за безбожність в А. лопнуло пузо й вивалилася вся трибуха!»

Аріон, гр. = віршар-співака (кобзар); велечезний, здоровенний (лат. Максентій, слов. Силослав); істор. збіг з особою див. Аріяна.

Аріонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Арістон = Аристон.

Арістонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Аріяна, гр. = сильний; стос. св. А.

А. нібито був головою м. Антіохії* Сирійської або якогось великого міста в Єгипті, переслідував суворо християн та як такий попадає під вплив христ. віровчення. В наслідок такого стану всі чотири високі офіцери від → Філемона приймають християнство, всі разом ідуть до царя Діоклеціана* й признаються йому відверто в християнстві. Цар зараз же наказав потопити всіх в морі, що й було виконано та що ніби їхні тіла — по легенді — дельфіни викинули з води; + 303 р. (Легендою стан з А. попутано, якщо в дійсності подія відбувалася за в/з царя, що й перечитиме А. відношення до Філемона. Скоріше відноситиметься → Памфіла.)

А. вшан. з повною достойністю всіма християнами.

Аріянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Аркадій, гр. = аркадієць, виходець з Аркадії*; від. св. А. Великомученика, син знаменитої родини в Сезарії* Мароканській.

А. як молодий юнак стає християнином, за що переслідується, гоняться за ним, в наслідок чого він втікає в пущі й там переховується. Влада ж в заложники арештовує всю родину А., що його вимусило зголоситися добровільно владі. А. піддають жажливим тортурам — різали все тіло на куски; + 260-303 р.

А. вшан. християнами з достойністю Великомученика.

Аркадійко, -дійчук, -дієнко, -дійченко, -дієвський, -дієвський, -дієвич.

Аркадь = гол. ф. від Аркадій.

Аркадько, -дъчук, -денко, -дъченко, -довський, -дівський, -дъович.

Армен = скор. ф. від Арменій.

Арменко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Арменій, гр. = арменець, походе з Арменії; стип. = синьоокий; стос. св. А., мученик в Єгипті разом з матерею; + 303 р. (прибл.).

Арменійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -нієвський, -нієвич.

Арофим, гр. = з Богом завжди; стос. св. А., ученик та послідовник → Полікарпа.

А. приклав багато зусиль по розбудові христ. громад й ніби помер своєю смертю; + 200 р. (прибл.).

А. вшан. обома Цер.

Арофимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Арсеній, гр. = кристаличний (= непомилний в своїх ділах); досвідчений, людина досвіду (слов. Судислав, гебр. Саломон); стос. св. А. Великого, нащадок сенаторської родини в Римі й тут же родився 334 р.

А. вже змалку виявив себе пильним на кожному кроці й своєю пильністю та невтомною працею виходе у великий світ: вчений на всю імперію свого часу. → Теодосій В. викликає А. як першого вченого своєї імперії на цар. двір й поручає йому повністю виховання дітей. А. виконує цю працю з повною сумлінністю повних десяти років, маючи велику повагу серед челяді цар. двору, в свій час як психолог спостерігаючи всі ті невідповідності та несумісності життя людини, що творилися перед його очима на цар. дворі. Далі в А. не стає терпіння переживати та зносити всі ті жахіття, що він бачить своїми очима, залишає тасмно цар. двір й мандрує до Єгипту в гори. Тут А. пристасовується цілком до самотнього життя, навіть не вступає ні з ким в розмову, й та-

ким життям А. помірає на одній скалі, ним обітованих гір; + 449 р.

→ Василь В. характеризує постать А. як незвичайної лагідности, доброти, вмілості та практики людину, за що йому дає імення Великого.

А. вшан. з повною достойністю всіма християнами, особливо Схід. Цер. — нарівні з цер. законодавцями.

Арсенійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -ніївський, -нієвський.

Арселтій = Арсеній; імення фігурує по календарях святих.

Арсень = гол. ф. від Арсеній.

Арсенько, -ньчук, -ненко, ньченко, -новський, -нівський, -ньович, -невич.

Артем, гр. = здоровий (слов.Здравомир, лат. Валерій); скор. ф. від Артемій. — По легенді — А. виступає учеником → Ісуса та учеником й послідовником ап. → Павла. Павло співпрацює тісно з А., призначає його намісником → Тіта та ставить на єпископа м. Лістри*. А. пав муч. смертю та сталося таке в Антіохії* Сирійській; + 157 р. (Рік упокоєння А. не відповідає дійсності, якщо він був послідовником Павла та учеником Ісуса).

А. вшан. Схід. Цер. наряду з апостолами, його реліквії перебувають в Константинополі, дуже багато посвячено іменню А. церков, каплиць, монастирів і т. п.

Артемко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Артемій, гр. = відданий, посвячений Артемій*; імення виступає хібащо по окремих місцевостях та календарях святих; істор. збіг з особою див. Авсій.

Артемон, гр. = здоровенний, силач (слов. Силослав, гебр. Самсон); стос. св. А., ученик та співпрацівник ап. → Павла.

А. предано співпрацює з Павлом, останній ставить його на єпископа м. Селейкі*, де А. усердно перевадив свою службу та ніби помер своєю смертю; + 70 р. (прибл.).

А. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Артемонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Архелай, гр. = передовик, ударник (слав. Змагослав, лат. Антоній); стос. св. А., мучиник з багатьма іншими в м. Нікомедії*; + 304 р.

А. вшан. зі всіма почестями Схід. Цер.

Архелайко, -лайчук, -ласенко, -лайченко, -ласєвський, -лаївський, -лаєвич.

Архип, гр. = показник, приклад, примір (слов. Працеслав); христ. = спорушний; стос. св. А. Великомученика, грек по походженню, високопоставлена особа в суспільстві свого оточення, член комітету

м. Колосаї* та посідав А. високу посаду при управі свого міста. А. зазнайомився з → Павлом, від нього прийняв християнство, сприяв йому весь час словом і ділом, за що його Павло поважав, любив та поставив єпископом м. Колосаї, що він і рахується як перший єпископ цього міста. А. пав жахливою муч. смертю; різали все тіло на шматки; + 67-80 р.

А. вшан. Схід. Цер. символічно, як спорушний і к-сприяч ап. Павлові по розповсюдженню святої дійсности межі християн, особливо віддається йому честь Грецькою та Київською Цер.

Архипко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Аскольд, вар. = ясиновий спис (= міцний силою та завзятий в боротьбі; слов. Силослав — Ярослав, гр. Никін); стос. св. А. Варяги.

Князь → Олег робе похід на Київ й стає в ньому А. Останній зробив Олегові деякий опір, але не встояв, й був покараний на смерть; + 883 р.

А. вшан. Київською Цер.

Аскольдко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Атанас = скор. ф. від Атанасій.

Атанаско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Атанасій, гр. = невмірущий; христ. = близький своїми діями та ділами до → Христа = перекірник аріїзму* в історії христології*; стос. св. А. Великого, єгиптянин по походженню, син знаменитої родини й родився в Александрії 295. р. А. виховувався цілком в грецькому дусі, розумів читати та писати по-коптськи також, в християнстві підковувався → Антоном В. та був його задуманим другом.

А. як вроджений християнин, талановитий на всіх відтинках руху людини стає діяконом та секретарем патріарха → Александра. Останнього А. співпроводжає на Перший вселенний собор, котрий відбувся 325. р. в м. Нікеї*. На цьому соборі А. як тридцятилітній юнак забирає першим слово, атакуючи своїм сильним теологічним мечем семидесятип'ятилітнього вченого → Арія, закидаючи останньому та його прибічню облудні, криводушні вчення щодо стану → Ісуса та безбожництва взагалі. А. виходе з цього собору з блискучою перемогою над Арієм та істор. аріїзмом* назагал й в його особі символізується христологія для майбутнього християнства, що ми ще й сьогодні віримо по засаді А.

По смерті в/з Александра А. стає намісником його, з повною напруженістю в стабілізації христології по його засаді. На синоді в Тирос*—Єрусалимському 335.

р. А. був знятий з посади патріарха та по наказу царя → Константина В. був висланий. Поселили А. вільною висилкою на Трієр*, що він використовує, подорожує по Заході, розповсюджуючи всюди свої ідеї по христології. Престіл царя Констанція* II А. дозволяє повернутися до Александрії, хоч однако на посаду єпископа його не допущено, бо єпископство в цей час в Александрії трималося аріянями-радикалами. Останні повели на А. шалений тиск, переслідування, що його змусило втікати, втікає до Риму й ця нагода використовується ним ще краще — як перша. Тепер він розповсюджує не лише свої ідеї по христології, а й стан монашого життя в Єгипті, в цьому характеризує та символізує особу в/з Антона, чим і популяризує себе по цілому Заході. При цій нагоді спонукав папу римського на синод в Римі, де його реабілітують — признають за ним рацію по христології за його вбачанням.

Атанасійці* закатурують на смерть єпископа-аріяниці в Александрії Георгія Кападоційського, що й дало змогу А. повернутися до свого міста, приступає до обов'язків патріарха й невтомна працює-посвята Цер., ведучи гучні промови за його вбачанням христології.

В/з цар Константин II попадає під вплив аріїзму, що і послідувало для А. лишінням посади та засудом знову. Незадовго по цім А. якимсь чином прибуває до Александрії й патріархує знову. Аріяниці ж до його особи були так вороже наставлені, що в ніч з 8. на 9. лютого 356. р. під час Божої Служби вриваються солдати в церкву, з наміром розправитися з ним на смерть. Але А. за допомогою загальної челяді в церкві (див. → Александрія) таки пощастило уникнути такої долі та втекти в пустиню, де йому монахи надали притулок й сховище. 362. р. за помилуванням царя Юліяна* Апостата А. повертає вже вчетверте до Александрії, перебірає патріархарство, зараз же скликає синод й впроваджує дисциплінарні та догматичні закони Цер. Тут же А. засуджує засаду по христології → Аполінарія, розпочинаючи шалений тиск на аріянів. 363. р. в/з цар Юліан звинувачує А. в спілці з → Авсієм руйнування поганських храмів по Єгипту й А. пішов на висилку знову. Престіл царя Йовіана*. А. вдається до останнього за помилуванням, що й було йому дозволено повернутися до Александрії. 366. р. А. реабілітується цілковито, приймає вже раз і назавжди посаду патріарха свого міста й по 17-ти роках свого вислання та вигнання служить вірно Цер.,

проповідуючи та відправляючи Служби Божі за власним бажанням.

За А. так гонилися, що він цілими роками не знаходив спокою як день так ніч. Його монахи переховували цілими місяцями по пуцях та печерах, не бачачи сонця майже роками, всеодно ведучи тяжкий стяг по христології з аріїзмом на протязі 48-ми років; + 373 р.

А. вбачається христіянами батьком наукової теології, освячувачем та усталювачем Ісуса сином Бога, витончувачем Духа святого, найбільший борник істор. аріїзму (звідсіль Великий), символець атанасіїзму*, розголошувач найперше монашого життя на Заході, геній релігії свого часу та гонимий з гонимих за дійсну суттєвість Христа. А. приписується ще інших багато атрибутів, котрим завдячує нескупа рука на таке → Амбросія.

А. христологія: «Син Божий, Вічний на Землі і на небі. За гріхи людські пострадав й своєю власною кров'ю поплатився, аби лише врятувати люд на Землі!» (Наполеглеві підкреслення щодо стану Ісуса → Павла).

Атанасійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Атеноген, гр. = породжений Атенією*, подарок Атені; стос. св. А., єпископ м. Севасти* в Арменії. А. прикладав багато зусиль в розбудові христ. громад, за що і пав муч. смертю через костер разом з багатьма іншими; + 303 р.

А. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Атеногенко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Атенодор, гр. = подарок Атені*; стос. св. А. Великомученика, походив з Новосезарії (Понтус), син знаменитого батька й родився при бл. 200. р. А. дуже малим остався круглим сиротою, студіював в Бейрутї* реторику та право, далі опинився в Палестині й тут був учеником → Оригена. 239. р. А. стає єпископом Понтусу, служив усердно, завзято розповсюджував христіянство й за це під час діоклеціанівщини* (що мало відповідатиме дійсности) загинув жахливою муч. смертю: натягли тіло межі двома стовпами, натакали величезний костер й запалили під ним, що й згоріло все тіло на попіль; + 270 р. (290 р. правдоподібно).

А. вшан. Схід. Цер., зі всіма почестями Великомученика, особливо Грецькою Цер. Атенодорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Афанасій = Атанасій; стос. св. А. Печерського, монах Печерської лаври в Києві.

А. був довший час хорим, ніби був помер й по трьох днях «воскрес», з сльозами на очах благаючи свого братства в покаянні. Після цього, запершись в келію, А. прожив ще двадцять років часу; + 1176 р.

А. був надзвичайно набожною та богобоязливою людиною, своєю поставою набожності впливає на все братство, що й передалося та схарактеризувало схилостю та милостю схід. європейця, особливо сьогоднішнього українця.

А. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Афанасійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, сієвич.

Афеноген = Атеноген.

Афеногенко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Афіноген = Афеноген.

Афіногенко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Афтиноген = арх. ф. від Атеноген.

Ахила, лат. = орел (слов. Орлеслав, копт. Пахом); стос. св. А., чоловік → Пріські, вигнані жида з Риму й при мандрюванні свого вигнання подружжя натрапляє на → Павла. Павло забрав родину до себе в Коринтію*, дав їм притулок, гостив їх гарно й тут від нього подружжя приймає християнство. Подружжя подорожує з Павлом до Єфесусу*, осідають в цьому м. на постійне життя, та в їх домі зараз же була організована христ. молільня; + 70-80 р.

Подружжя сприяло Павлові всім, чим могло, особливо прислужилися йому в рятуванні його, коли на Павла було зроблено напад тамтешніми жидами, посприяли йому в значній мірі втечею з Єфесусу, інакше Павлові грозило неминучою смертю.

А. вшан. христ. символічно, як сприяч справі ап. Павлові в оголошенні божої дійсности для християн.

Ахилко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Б

Бакум = скор. ф. від Абакум; лат. = бог-винар (слов. Винослав, г. Деонисій; гр.-лат. = захоплений радістю, ентузіаст, фанатик (= переборювач сили зла в христ. розумінні); від. св. Б. Великому-чииника, правдоподібно сирієць по походженню, приятель та колега по службі → Сергія, командир прикордонних частин римського війська, маючи велику повагу на цар. дворі та пошану перед своєю частиною.

Колеги відверто відмовляються молитися поганським богам, признаються в християнстві, за що зараз же були арештовані, виставлені в жін. сорочках на публічне посмішище й нарешті сильні тортури: натягли тіло на стілець катування й били різкими по животі, що Б. на місці катування і дійшов; + 309 р.

Подія з колегами є чисто істор. подією, символізуючи для християн як самопожертва власного я для перекорення сили зла.

Бакумко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Барабаш, гебр. = чоловічий, пророчий син (Бога); від. св. Б. Йосипа, жид гр. походження з острова Кипру, двоюрідний брат → Марка, голова 72-х учеників-послідовників → Ісуса, кандидат з → Матвієм в апостоли по самогубстві Юди* Іскаріотського. Б. дуже рано перейшов на християнство, продав все своє майно й по-

дарив всю виручку жидам-християнам в Єрусалимі, в наслідок чого йому дали ймення: барабаш = зробив це за вказівками Ягви* (= Бог прорік йому таку дію).

В Дамаскусі Б. вперше знайомиться з → Павлом й коли останній як християнин вже прибув до Єрусалиму, то Б. посприяв йому там познайомитися з христ. громадою (див. → Петро). Б. являється Павлові першим сприячем та допомагачем християнізування поган й коли Павло був облишив свій намір місіонарства, то Б. прийшов до нього в Тарсус* й підбадьорив його всім духом взятися за місіонарство знову, чому Павло й послухався. Б. співпроводжає Павла на Перший ап. собор в Єрусалим, тут було доручено обом легального християнізування поган, й Б. пропрацював разом з Павлом з рік часу. Б. ніби проповідував сам вже в Італії, на Кипрі та що ніби там десь і загинув муч. смертю за жид. законом виконання смертної кари: закамнювали; + 70-80 р.

На острівку Саламісі (Кипр) 482 р. було знайдено якісь останки з копією Послання → Матвея, припускаючи — останки Б. Послання ж Б. не є його власним посланням, лише по його адресі якимсь жидом-християнином було складено під кінець першого ст. Б. вшан. християнами нарівні з апостолами.

Як прізвище Б. існує по Україні часто, але як імення майже не відомо. За укр. літературою Б. виступає як → Варнава також.

Барабашко, -щук, -шенко, -щенко, -шовський, -шівський, -шович.

Бенедикт, гебр. = хвала, слава Ягві* (слов. Славослав); гебр.-лат. = блаженний (гр. Макарій, слов. Благослав); лат. = виступає в імення → Христа (гр. Кирик, копт. Пафнутій); стос. св. Б., син шляхетної родини в Італії, вчився в Римі, але не витримав цієї всієї розпущеності, що на його очах панувала межі колегами-студентами й втікає світ за очі — в безлюдні гори. В горах Б. веде печерне життя на протязі трьох років суворого покутування, й молитва та праця були в нього основною насолодою. По цім часі Б. виступає як організатор монашого життя, буде каплицю, що й вибрали його керівником її. Б. впроваджує різкі закони, але монахи спротивилися такій його різкості, дійшло до великого конфлікту й монахи ведуть змову справити Б. Він лишає в потайках каплицю, переселяється деінде, організовує наново монастирі, до котрих люд поплив плавом. Однак, і тут у Б. пішла справа наскіс, із за суворости монахи його переслідують, й він втікає ще раз. По цім разі засновує монастир Монте-Касіно, котрий став коліскою цілого бенедиктського чину; + 547 р.

Б. являється впроваджувачем закону «молись та працюй». «Вчитися необхідно кожному» — каже Б. —, та багато інших дороговказних повчань залишив по собі Б., що стають основою теології та духовною цінністю на ціле середньовіччя культурної версти. Б. своєю вмілостю до такого життя привабив був багато людности, за нього швидко пролетіла слава, з пошаною на весь христ. світ.

Бенедиктко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Благовид, слов. = поміркований; імення новотвор.

Благовидко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Благомил, слов. = покірливий; імення новотвор.

Благомилко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Благомир, слов. = Благодійний (гр. Гедеон); імення новотвор.

Благомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Благослав, слов. = благородний, благовісник (гр. Харлампій); імення новотвор.

Благославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Благотвор, слов. = творчий; імення новотвор.

Благотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Богдан, слов. = божий дар (гр. Теодосій, гебр. Йонатан, старосем. Вадим, лат. Донатій); стос. істор. постати на Україні Б. Зіновія Хмельницького, гетьман України та визначна політична постать XVII ст. на Україні.

Б. підняв був могутнє повстання проти поляків, повів з ними побідні для України війни, звільнив Україну від них як окупантів краю, усталив державний устрій, впровадив чимало державних законів та заключив з росіянами договір взаїмности. Далі, будучи вже головою держави, Б. заініціював буйне будівництво церков по краю та в значній мірі сприяв утримання Православ'я в Схід. Європі (див. → Петро Могила), за що його Київська Цер. вшан. як добродія краю; + 1658 р.

Богданко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Боголюб, слов. = набожний (гр. Теофіло).

Боголюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Богомил, слов. = милий, любий, лагідний. Богомилко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Богоніс = Богонос.

Богонос, слов. = з Богом завжди і всюди (= без Бога — ні до порога); христ. = прислужувач коло Плащаниці.

Богоноско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Богослов, слов. = теолог, священник.

Богословко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Богумил, слов. = догоджуючий Богу (скав. Гліб).

Богумилко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Болеслав, слов. = видатний, визначний.

Болеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Боніфат = скор. ф. від Боніфатій.

Боніфатко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Боніфатій, лат. = на щастя, добро (це дитя нам; слов. Доброслав); добродійно-натхненний (слов. Натхненнослав); стос. св. Б. Великомучаника, замучений в Тарсусі* й перестрадав жахливі муки: порубали все тіло на куски; + 306 р.

Б. вшан. обома Цер. з повною достойністю Великомучаника.

Боніфатійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Боримир, слов. = відважний з відважних (гайдамака).

Боримирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Борис, болг. = борець, воїн (слов. Бронеслав, гр. Никон, лат. Роман, герм. Леонард, скав. Ігор); мон. = малий, низький (лат. Павло); стос. св. В., король Болгарії (853-888).

В., будучи королем, приймає християнство й почав християнізувати всю країну, переймаючи цілком побут та обряди слов'ян, в наслідок чого стають слов'яни основною перевагою над болг. населенням, та повністю асимілювали останніх; + 888 р.

— 2) св. В., король Болгарії. — В. відмовляється від престолу короля та приймає від Візантії вихрещення, й акт такого доконував → Методій та дав йому ймення Михайла. В. зусилується за власний патріархат, добиваючись такого перед Римом, Константинополем та Францією, але не мав жодного успіху; + 907 р.

Під покровительством В. → Клим та → Наум як послідовники → Кирила та → Методія, будучи переслідуваними в Моравії, знайшли були притулок в Болгарії. Тут запалисто продовжували своє святе діло, в чому В. їх в значній мірі побижував.

Обидва ВВ. вшан. в Болгарії як народні достойники, слов'янами, за винятком поляків, як заслужені діячі християнства.

Бориско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Борислав, старослов. = непоборний (гр. Никита, лат. Вікентій).

Бориславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Боронлюб, старослов. = заступник за інших (гр. Александер).

Боронлюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Боронмир = Боронлюб.

Боронмирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Братолуб, слов. = братній (лат. Герман); ймення новотвор.

Братолубко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Братослав, слов. = сумирна людина (лат. Клементій); ймення новотвор.

Братославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Бронебор, старослов. = всепоборний.

Бронеборко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Бронеслав = Бронебор.

Бронеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Бронетвор, слов. = творець загради, перепонувач; ймення новотвор.

Бронетворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Брячеслав, старослов. = знаменитий.

Брячеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

В

Вавило, гр.-лат. = вавилонець, виходець з Вавилону; стос. св. В. Великомученика, 12-тий за рядом єпископ Антіохії* Сирійської.

→ Іван Золотоустий подає, що нібито В. одного разу заборонив імператорові вступ до церкви, в наслідок чого В. піддали на місці жакливим тортурам, закували ноги й руки й так вкинули до в'язниці, де він незадовго і дійшов; + 250 р. (прибл.).

В. ніби просив своїх катів, щоби його та його прислужників-хлоп'ят (7-9-12 рр.), котрі були з ним разом заковані, похоронили з тими ланцюгами.

В. вшан. християнами з символічністю Великомученика.

Вавилко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Вавіло = Вавило. Ймення існує лише по календарях святих.

Вадим, старосем. = богиня-щастя, бо-гоощасливлений; гебр. = бог-щастя; старотестаменське = прозорий, пророчий (слов. Прозорослав); стос. св. В. Великомученика, персеїць по походженню.

В. прийняв християнство, пішов в монахи й в потайках будує монастир в Бет-Лапаті (Персія). По вибудуванню монастиря став провадити його, скупчує довкола себе людиність й повна посвята Христ. Цер. Далі В. розвиває гучне місіонарство по країні, за що і попадає кор. Шапуру* II в неласку. В. ув'язнено, сильно стортуровано й нарешті муч. смерть; + 375 р.

В. вшан. з повною достойністю Великомученика Схід. Цер., особливо в Персії, на Кавказі, в Греції та Київською Цер.

Вадимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Вакула, гр. = чередник, пастух-співець (оспіувач пастушества піснями, вірша-

ми); відзнака у війську вищих чинів (генерал); кел. = службова відзнака; христ. = відзнака духовника (митрополити, архимандрити, єпископи і т. п. як слуги → Христа); від. св. В., по всіх правдоподібностях ученик та послідовник → Івана Євангелиста, списокп Коринтії*.

В., будучи на посаді єпископа, висунув був радикальне домагання відірватися від Риму-папів цілком і повністю; † 125-140 р. (прибл.).

В. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Вакулко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, лович.

Валентин, лат. = огрядний, товстий (слов. Могутнеслав, гр. Платон, слав. Олег); стос. св. В. Великомучника, римлянин по походженню, лікар за фахом.

В. стає християнином, приймає священничий сан, виголошує гучні промови по захисту → Ісуса та пішов проповідувати християнство. В. арештовується, сильно стуртували й покарали на смерть; † 269 р.

В. вшан. християнами символічно, як безстрашний за святу дійсність → Господа.

Валентинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Валерій, лат. = здоровий (фізично; слов. Здравомир, гр. Артем); нащадок валеріїв*; стос. св. В., завзято проповідував християнство й в Римі наложив головою; † 252 р.

В. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Валерійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -рїївський, -рієвич.

Валеріан = утв. ф. від Валерій; стос. багатьох свсв. ВВ., котрі пали муч. смертю різних часів в Римі та багатьох ВВ., павші від руки аріяців* в Африці; † 360 р. (стосуватиметься лише останніх).

Всі ВВ. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Валеріанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Вальтер, старогерм. = командир, проводир (слов. Всеволод).

Вальтерко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Вананій = Ананій.

Вананійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нівський, -ніївський, -нієвич.

Ваніфат = утв. ф. від Боніфат; стос. св. В., слуга → Аглаї, й з нею вів незаконне життя.

Одного разу в/з Аглая послала В. на схід (схід. частина імперії), поручаючи йому дістати там тіло якогось мучиника, вбачаючи таке тіло, тримаючи його у вла-

дності, за велику силу в дії та ділі власника. В. прийшов в м. Тарсус* й наспів саме, коли катували там християн. В. з милости до останніх падає навколінки й благає катів ім милости. На В. зараз же все накинулося, скатували його до неприємності й останнім відрубали голову; † 306 р.

Співпровожаті В. забрали його тіло назад до Аглаї, похоронили зі всіма почесностями в Римі. Культ В. почався в 9-му ст. й поширився в значній мірі на все християнство, навіть через В. Аглая вшан. також як свята.

Ваніфатко, -нчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Ваніхват = народне від Ваніфат.

Варивон = утв. ф. від Аріон.

Варивонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Варлам, з араб. згр. = «пастушок з ягнятком» (христ. символіка); оголошувач благовістя; гр. = жорстокий; стос. св. В. Великомучника, духовник в Антіохії* Сирійській.

В. працював усердно по розповсюдженню християнства, за що й перетерпів неймовірні для людини муки: клали на долоні до червона розжарену кадильницю, повіривали руки, повибивали зуби й глумилися з тіла, доки не дійшло; † 300-310 р.

→ Іван Золотоустий в своїх гоміліях* часто покликався на муки В., доводячи цим свої засади повчання моралі, суспільних відносин і т. п. та муки В., переймаючи з гомілій в/з Івана, були покликанням в духовників християнства на дуже довгі стет.

В. вшан. з воною достойністю Великомучника Схід. Цер.

Варламко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Варнава = утв. ф. від Барабан; ймення вийшло з моди, хібащо фігурує як святе по календарях.

Варсиноф = скор. ф. від Варсинофій.

Варсинофко, -фчук, -фенко, -фченко, -фовський, -фівський, -фович.

Варсинофій, араб. = син праведних, чесних (слов. Вишеслав, лат. Юлій, гр. Аристид); араб.-гр. = віддався, посвятився цілком і повністю → Господу (слов. Посвятослав, лат. Боніфатій); від. св. В. Івана, єгиптянин по походженню.

В. опинився якимсь чином в Дамаскусі й тут перебірає на себе самочинно священничий довг, за що на нього повстає все духовенство. В. аргументує справу, мовляв, невисвячені священники можуть давати людям посвячення так само, як і висвячені. Зрештою В. не витримує на йо-

го тиску й помандрував знову до Єгипту. Тут почав проповідувати християнство та в цій акції підтримує його → Софія. В. піддається переслідуванню, він втікає в пустиню, ведеть печерне життя, назбирав учеників чималу кількість й веде разом з ними суворо-аскетичне життя, різблячи таке життя як турбота загробного життя взагалі. «Турботи людини на цьому світі — каже В. — здобуток ласки життя на тім світі». В. ніби пав муч. смертю; + 117-120 р. — За так суворе печерне життя В. послідовники назвали його «варсинофієм»: віддався, посвятився тілом і душею → Христу. Теологи християнства перейняли вираз В., впроваджуючи вже термін назгал: турботи на цьому світі — підготовка чистоти душі до того світу.

В. вшан. з повного символічності до о д ж у в а ч а Схід. Цер.

Варсинофійко, -фійчук, -фієнко, -фійченко, -фієвський, -фійвський, -фієвич.

Вартоломей = Варфоломей.

Вартоломейко, -мейчук, -меєнко, -мейченко, -меєвський, -меївський, -меєвич.

Варфоломей, араб. = хлібороб, землероб (гр. Георгій, лат. Агрицій); поміщик, магнат (слов. Всеволод); стос. св. В. Апостола Великомученика.

Ніби В. проповідував в Індії, Месопотамії*, в околицях Каспійського моря та Арменії, завзято перерадив свою працю, за що по наказу царя Герстіона* був покараний жахливо муч. смертю: його власним ножем зідрато з нього живцем шкіру. Друга легенда оповідає, що В. був покараний в Персії й також по наказу короля; + 66 р.

508. р. реліквії В. перевезли до Анастополісу (Притія*), в 7-му ст. — на Сицилію та далі частину до Риму. Голова В. перебуває в церкві св. ап. Варфоломея в Франкфурті на Майні (Німеччина).

В. вшан. християнами зі всіма почеснями апостола Великомученика.

Варфоломейко, -мейчук, -меєнко, -мейченко, -меєвський, -меївський, -меєвич.

Варфоломій = арх. від Варфоломей.

Василій, гр. = королевич, королівський, король (слов. Володимир, гебр. Давид, лат. Август, пер. Дарій, слав. Рюрик); ймення вийшло з ужитку, фігурує лише по календарях святих.

Василь = скор. ф. від Василій; стос. св. В. Великого, син знаменитого батька-адвоката на всю Кападоцію* та знаменитої родини по всьому в межах Кападоції й родився припл. 330. р. в Сесарії* Кападоційській. В. є рідним братом → Грегорія Ниського та → Макрини, близьким приятелем, співстудентом та співтворцем теології → Грегорія Молодшого. В. вихову-

вався в суворому дусі гуманності, від батька своєчасно переймав реторику та знання по захисту соціальних відносин в суспільстві, тобто практикувався в обороні людини вже з дитинства. Студіював В. вдома, Кападоції, Константинополі та Атонах й весь час, за вийнятком Константинополя, разом з в/з приятелем та в Атонах також разом з майбутнім царем Юліаном* Апостатою. По закінченню студій В. розпочав викладати реторику в своєму місті Сесарії, де його, за його так славний хист викладача, завжди бурно стрічали студенти. Але В. на стільці викладача не прийшлося пропрацювати довго: на пораду свого приятеля та невпинні наполягання в/з сестри Макрини зайнятися христ. філософією В. лишає посаду реторика та йде в самотність батьківських маєтків Понтусу* й тут веде вправи суворого аскетичного життя, тобто життя за новим світоглядом. — 356. р. В. стає християнином й в наступному році подорожує по Сирії, Месопотамії*, Палестині та Єгипту, всюди наочно студіюючи монаше життя. Повернувшись з подорожі — В. роздає всю свою належну частину майна бідним й відходить знову в усамотнення місцевостей того ж Понтусу, на цей раз разом з своїм приятелем Грегорієм. Цим разом практикується усердна молитва, фізична праця, наполегливе студіюють твори → Оригена, св. Шрифти та всякі шрифти і прошифти. В. в цей же час В. з допомогою в/з приятеля пише т/з Закони василіянів — закон монашого життя, що стає правилом життя монахів на всю Схід. Цер. — 360. р. В. перебуває на синоді в Константинополі, однак з малим впливом на нього. В. наслідок в цьому ж році В. пише свою знамениту «Моралію», виступаючи в ній цілком і повністю в захист нікеяни*. Згодом В. пише ще й «Троїцю», де доказує стан Св. Духа та його цілеспрямованість від Батька (Бога) через Сина (→ Христа). 364. р. В. приймає сан священника та вирушає проповідувати за нікеяну, повернувшись з тріумфальним наслідком. В. несе службу заступника єпископа свого м. Сесарії та очолює комітет добродійної установи свого міста. Як голова цього комітету В. проявляє невтомні турботи за сиріт, вдов, немочних, старих, бідних та прощан, посвячуючи багато батьківського майна на будови шпиталів, сирітського та приклонного дому, що його й вславлює в значній мірі. В. вирушає ще раз з проповідями в захист нікеяни й повертає в повним тріумфом, гуртує довкола себе велику кількість прибічників, виступає різко й відверто проти всякого еритизму, тобто ведучи цер. політику та жорстокий стяг з ари-

ізмом*. Цей стан та особиста постава В. не дала закорінитися аріянням* в Сесарії та стало для них заборолом на всю Кападоцію, чому у великій мірі і завдячує нікеяна. 368. р. в Кападоції виникає сильний голод, котрому В. всякими заходами в певній мірі запобігає, що йому в дійсності вдалося запобігти поширної голодової смертності населення. Цей стан В. підняв на авторитеті всюду, за В. слава гремить дуже широко-далеко.

370. р. В. — митрополит цілої Кападоції, тримаючи по теології широкий зв'язок з видатними особами свого часу, сильна боротьба по христології з головою свого міста та рівночасно боротьба ж за це з царем Валенсом*, тобто жорстокий стяг з державним аріізмом. Як митрополит В. пробує анулювати сімонію*, що його більшою стрілою сильним опором. В. енергійно встає на захист всіх соціально-покривджених та упосліджених узурпаторською владою, повним зусиллям за нікеяною творе літургію для цілої Схід. Цер., що носить ще й сьогодні його імення. Останньо В. посвячує своє останнє майно, сили та енергії для послуг всьому людству, — виснажений турботами, змучений в боротьбі з аріізмом та царями узурпаторами, невтомна праця для загальної (єдиної) Цер. та невсилюща боротьба за нікеяну кладуть В. до ліжка, та наслідком 1-го січня 379. р. В. помірає. В знак цієї події Схід. Цер. було введено празник св. або В. Великого.

В. був високоосвіченою, всебічноначитаною людиною, найкращий знавець свого часу Оригенових творів, Св. Письма, різних шрифтів та прощрифтів, — людина тактовности, пов'язаности, справжности, справедливости та праведности. В. — енергійний та вмільний дипломат на відпир всяких махінацій, мораліст великого впливу будь на кого, за всякчас допоміжник в біді, порадинок безпорадним та запобіжник всякому нещастю людини. В. являється найбільшою постаттю межі трьома Окуменами (Грегорій Молодший та Грегорій Нисський), знаменитий письменник теології, реформатор та творець Грецької літургії, Батько схід. монашества, Законодавець Схід. Цер. й з великим впливом на Захід, також. В. був в дійсности усталювач нікеяни, Другий → Атанасій та неустрашимий протистояч всякому злу або зловживанню. — В. вже за живота стали звати Великим, зараз же по смерті став вшан. як святий, з символічною сталолю в а ч а нікеяни на весь христ. світ. В Грецькій, Сирійській, Етіопській та Київській Цер. імення В. поноситья два рази на день.

—2) св. В., монах в Києві.

Щоби дізнатися від В. скарбів — князь → Мстислав наказав сторгурувати його, з чого він сердега і помер; життя і дія 12-го ст.

В. вшан. Київською Цер.

Василько, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Вахтам = Вахтанг.

Вахтамо, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Вахтанг = імення або грузинського або армянського походження, та значитиме як король, князь або королівський, князівський; стос. св. В., король Грузії, поблажувач та ініціатор в краю християнства; + 449 р.

Правдоподібно імення зайшло через батька на терени Схід. Європи.

Вахтанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Вдячнослав, слов. = вдячний (гр. Євхарій); імення новотвор.

Вдячнославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Велимир = Велислав.

Велимирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Велислав, слов. = повелювач, наказувач (гр. Акиндин).

Велиславо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Вендит = утв. ф. від Бенедикт.

Вендитко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Веніамін, гебр. = найулюбленіший (межи всіма; гр. Агатангел, слов. Любомир); стос. за Стар. тестаментом В. Біблійного, найменший син → Якова Патріарха від матері Рахелі.

Коли народився В., то його мати назвала «бен-оні» = мос трудне дитя (= тяжкі роди) та імення означає як нещастя, нещасливий в житті-долі. Але батько Яков перейменовує бен-оні на «бен-йомі»; з чого утворився веніамін та означає: син праведних, моя любов, мос щастя, що й окреслюється як найулюбленіший межі всіма дітьми.

В. вшан. християнами як предок → Христа.

—2) св. В. Великомучанин, персієць по походженню.

В. став християнином, поривисто проповідуючи християнство в Персії, за що піддався жакливим тортурам: заганяли загострені трубки під нігті та загнали в живіт колючий кілок; + 410 р. (прибл.).

В. вшан. християнами з повною достойністю Великомучаника.

Веніамінко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Веремій = Єремій.
Веремійко, -мійчук, -мієнко, -мійченко, -мівський, -міївський, -мієвич.
Веселомир = Веселослав.
Веселомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.
Веселослав, слов. = веселий, втішний (гр. Піларіон, лат. Кандій, гебр. Наум); імення новотвор.
Веселославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.
Веселотвор, слов. = розважач, сміхотвор, гуморист, комик; імення новотвор.
Веселотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.
Викентій = Вікентій.
Викентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.
Виндит = Вендит.
Виндитко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.
Виномир, слов. = винокур (лат. Бакум, гр. Деонісій); імення новотвор.
Виномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.
Винослав = Виномир.
Винославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.
Викотвор = Винослав.
Викотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.
Віталій = Віталій.
Віталійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко, -лієвський, -ліївський, -лієвич.
Витовт, лит. = надійний (слов. Надієслав,, лат. Елпідій).
Витовтко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.
Витомир = Вітомир.
Витомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.
Вітослав = Вітослав.
Вітославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.
Вихтір = утв. ф. від Віктор.
Вихтірко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.
Вишеслав, слов. = славетний з славетних (гр. Аристид, лат. Юлій, араб. Варсифій); стос. князя Новгороду (сучасний Горький) В., внук → Святослава та син → Володимира В.; життя і дія 11 ст.
Вишеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.
Відвертослав, слов. = відвертий, правдивий, надійний (гебр. Амон); імення новотвор.
Відвертославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.
Відповідослав, слов. = тактовний, відповідний (гр. Порфеній, лат. Євплій); імення новотвор.

Відповіднославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Вікентій, лат. = побідоносний (гр. Никон, слов. Поборнослав); стос. св. В. Великомученика, син шляхетного батька в Іспанії.

В. як християнин несе службу архиєпископа м. Сарагоси*, часто замість свого єпископа виступає з палкими промовами, приваблюючи силу-силенну слухачів, понісшия всюди громом слави. В. арештовується разом з єпископом, перевезено до Італії, там вкинули до в'язниці та піддали неймовірним тортурам: пекли тіло гарячою залізкою, терли в терниці і т. п. хижакства творили над ним. Нарешті В. стоїть перед судом, перед котрим він відчайдушно захищається, хоч і нічого не помогло: засудили на кару смерти через відрубання голови; + 304 р.

В. вшан. християнами з повною достойністю Великомученика, особливо в Іспанії та Італії, з поношенням імення кожного.

Вікентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Віктор, лат. = побідоносець (слов. Мечислав, гр. Никифор, слав. Аскольд, герм. Леопольд); від. св. В., папа римський, африканець лат. походження.

В., будучи папою, мав великі турботи по встаткуванню дня Паски (див. пояснення термінів Пасхальна* суперечка). По цьому поводу збирав часто синоди та на них відлучав від Цер. тих, що протистояли його доктрині, особливо полемізував по встаткуванню дня Паски з → Полікарпом.

В. видав був наказ по всім єпископам празнувати день Паски в неділю по першому весняному сповненню Місяця. Цей термін було затверджено на 1 заг. цер. соборі в Нікеї* 325 р. як «день Сонця», по звичаю старих римлян. В. увів в Цер. латинку* як урядову мову, прикладав багато зусиль в розбудові християнства, за що і пав муч. смертю; + 198 р.

В. вшан. з повною достойністю св. обома Цер.

—2) св. В. Великомученик.

В. як командир одного із військових загонів кинув зброю зі всією залогою, за що всі були стуртуровані в жахливий бік й закатовані на смерть; + 304 р.

По іменню В. → Константин В. звелів дати йому друге імення Віктора, що й означало його перемогу над царем Максентієм*, бо імення само символізує такого. Це і посприяло прийняти символіку від особи Константина в закоріненні своєму та виступає своєю символікою в християн як перекорювача зла.

Вікторко, -рчук, -ренко, -рченко, -ро-
ський, -рівський, -рович.

Вільгельм, старогерм. = захисник, обо-
юнець суспільства (слов. Володимир, гр.
Василь, лат. Август, пер. Дарій, гебр. Да-
вид); імення застосовується на Україні в
звеличанні дітей лише.

Вільномир = Вільнослав.

Вільномирко, -рчук, -ренко, -рченко,
-ровський, -рівський, -рович.

Вільнослав, слов. = вільний, незалеж-
ний (гр. Елевтерій, лат. Ліберій); імення
новотвор.

Вільнославо, -вчук, -венко, -вченко,
-вовський, -вівський, -вович.

Вільнотвор, слов. = лагідний, народо-
вик (гр. Леандер); імення новотвор.

Вільнотворко, -рчук, -ренко, -рченко,
-ровський, -рівський, -рович.

Вінцент = скор. ф. від Вінцентій.

Вінцентко, -тчук, -тенко, -тченко, -тов-
ський, -тівський, -тович.

Вінцентій = утв. ф. від Вікентій.

Вінцентійко, -тійчук, -тієнко, -тійчен-
ко, -тієвський, -тієвський, -тієвич.

Вінцеслав, слов. = увінчаний, окороно-
ваний славою (гр. Стефан).

Вінцеславо, -вчук, -венко, -вченко,
-вовський, -вівський, -вович.

Вірномир = Вірнослав.

Вірномирко, -рчук, -ренко, -рченко,
-ровський, -рівський, -рович.

Вірнослав, слов. = вірний, незрадли-
вий; імення новотвор.

Вірнославо, -вчук, -венко, -вченко,
-вовський, -вівський, -вович.

Віромир = Вірослав.

Віромирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ро-
вський, -рівський, -рович.

Вірослав, слов. = запроста (добра) лю-
дина; імення новотвор.

Вірославо, -вчук, -венко, -вченко, -во-
вський, -вівський, -вович.

Віротвор, слов. = довірливий (кому
можна довіритися); імення новотвор.

Віротворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ро-
вський, -рівський, -рович.

Вісаріон, гр. = з великою відданістю,
пристрастю служе → Господу; лат. = не-
устрашимий, завзятий розповсюджувач
християнства; стос. св. В., правдоподібно
африканець по походженню, послідовник
→ Антона В. та → Макара 2.

В. пішов на життя в пустиню Єгипту,
довго ходив від печери до печери різних
монастирів, нарешті закладає свій влас-
ний, провадив його та вів тут на протязі
40-ка років «життя уваги»: не лягав спа-
ти 40 ночей підряд й спав або навстойки,
або навколінки, або навсидьки, й так пе-
ріодично весь час, доки не помер; † 430-
440 р. (прибл.).

Такий стан життя на все християнство
перевадив лише В., з своєрідною засадою:
будь завжди напоготові! (на час Стр. су-
ду). За таку самопосвяту В. послідовники
віддавали йому належну шану, назвавши
його Великим вже за живота.

В. вшан. з повною достійністю симво-
лічності в іч і к у в а ч а Другого прихо-
ду Розсуджувача на Землю (див. → Хри-
стос).

Вісаріонко, -нчук, -ненко, -нченко, -но-
вський, -нівський, -нович.

Вістомир = Вістослав.

Вістомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ро-
вський, -рівський, -рович.

Вістослав, слов. = приносячий гарну ві-
стку (гр. Харламπί); імення новотвор.

Вістославо, -вчук, -венко, -вченко,
-вовський, -вівський, -вович.

Віталій, лат. = життє-прагнучий, -по-
ривистий, -сильний, -радісний (гр. Зосим,
Діомид, слов. Прагнослав, Радослав); стос.
св. В. Великомучаника.

По легенді 6. ст. — В. походив з Сици-
лії, син багатого батька-поганина, вдома
виховувався вихователями-християнами,
останніми як семерічне хлоп'я був намов-
лений на християнство й на умовлення ба-
тьків відмовитися від такого абсурду, —
В. наполягав на своєму лишатися хри-
стіанином. Далі в легенді оповідається, що
В. разом з своїми вихователями робить
втечу, за ними пуцено погоню, були спій-
мані та кинуті в кип'ячу оливу, як кара
смерти християнам. Але цим разом В. не
зазнав смерті, остався живим й наполе-
гливо стояв на своєму в поставі христия-
нства, за що ще раз піддався жахливим
тортурам та муч. смерті; † 304 р.

Історія В. від початку й до кінця є су-
тою вигадкою пізнішого часу для поси-
лення християнства, набірає великої по-
шани з 8. ст., з символічністю Велико-
мучаника по всім христ. світі.

Віталійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко,
-лієвський, -лівський, -лієвич.

Вітовт = Витовт.

Вітовтко, -тчук, -тенко, -тченко, -тов-
ський, -тівський, -тович.

Вітомир, слов. = вітаючий, привітли-
вий, радий (комусь).

Вітомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ро-
вський, -рівський, -рович.

Вітослав = Вітомир.

Вітославо, -вчук, -венко, -вченко, -во-
вський, -вівський, -вович.

Вічеслав, слов. = промовистий (гр. Єв-
лалій), знаменитий (гр. Ємдоким, лат.
Емельян).

Вічеславо, -вчук, -венко, -вченко, -во-
вський, -вівський, -вович.

Владилен, нов. = (народжений) епохи Володимира Леніна.

Владиленко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Владимир, слов. = владар (той, кому належить влада або тримає владу; гр. Андроник, лат. Домнікій); ймення зачасту сприймається за Володимира й тому часте на Україні і в наші часи.

Владимирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Владислав, слов. = жорстокий в поводженні, керманич (гр. Дем'ян, лат. Дементій, араб. Варлам);

Владиславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Влас = скор. ф. від Власій.

Власко, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Власій, гр. = королівський; гр. -лат. = кривоногий, клишоногий, заїкуватий, шепелявий, лепетючий; стос. св. В. Великомученика, лікар по-фаху, єпископ м. Себасти.*

У В. з головою свого міста зав'язується сильний конфлікт, на нього робиться гоніння, він втікає в пустиню, довший час переховується там й веде таємно печерне життя. По наказу цього ж самого голови В. було висліджено, схоплено й посадили до в'язниці. Тут робили йому довший час ґрунтовний допит, супроводжуючи страхотливими тортурами: пронизали тіло залізкою, четвертували залізними гребнями і т. п. хижацтва творили над ним, з чого він на місці й дійшов; + 316 р.

Легенда оповідає, що ніби В. жив в печері з хижакими (левами), котрі до нього відносилися цілком по-мирному. Далі говориться, що В. виликував був одну дитину, котра вдавилася кісткою з риби та що мати цієї ж дитини, коли В. сидів у в'язниці, носила їсти йому та злегендувала особу В. в акті християнства. — В. вшан. християнами з повною достойністю Великомученика, багато понайменовано церков, монастирів, нерідко сел та міст йменням В. по всьому христ. світу.

Власійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Вміломир, слов. = вмілий (гр. Методій); ймення новотвор.

Вміломирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рович.

Вмілослав = Вміломир.

Вмілославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Вогнемир, слов. = запалистий, поривистий (лат. Ігнатій, гр. Пирс); ймення новотвор.

Вогнемирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Вогнеслав = Вогнемир.

Вогнеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Войбор, старослов. = війовничий (лат. Марко);

Войборко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Войт = не вияснено; по всіх правдоподібностях ймення слов. походження, пов'язується з війовництвом в значенні Войбора. Ймення потребує дальшого дослідження.

Войтко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Волемир = Волеслав.

Волемирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Волеслав, слов. = сильної волі та постави людина; ймення новотвор.

Волеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Волетвор, слов. = вольний; преданий, відданий; ймення новотвор.

Волетворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Володимир, слов. = володар миру (цар, король, князь за сьогоднішнім терміном; слав. Рюрик, гр. Василій, лат. Август, герм. Вільгельм, гебр. Давид, пер. Дарій); стос. істор. постаті схід. слов'ян Володимира В., син → Святослава, внук → Ігоря та → Ольги та батько → Ярослава Мудрого, князь Новгороду, (сучасний Горький) та пізніше князь Київської держави. В. як незвичайної енергії людина, неустрашимий вояк, повів війну за київський престіл з братом → Ярополком, останнього переміг й став єдиним князем Київської Русі. Після цієї події В. приєднав до своєї держави укр. захід. землі, розбудовує укріплення проти печенігів,* творить кадрові частини війська, т/з дружинники, із-за своєї міці входе в сполуку з візантійською державою (все ще схід. римська імперія), одружується на сестрі братів-царів цієї держави Василя II та Константина VIII Анні, що акт подружжя відбувся 988. р. В цьому ж році під тиском в/з братів-царів В. приймає християнство, церемонія хрещення відбулася в м. Херсонесі* — в сьогоднішньому Криму, пізніше В. названо м. Корсунем, лежавши західньо від сьогоднішнього Севастополя. Акт хрещення доконував → Настас й дав В. христ. ймення → Василя. З цього ж Корсуня християнізувалося Київську Русь, впровадивши на терени тоді заселюючими схід. слов'янами Європи, все робилося під проводом в/з Настаса, котрий був як перший духовник в Києві взагалі. В. зараз же по прийняттю християнства особисто заходився привер-

тати на християнство населення по краю, що і датується цим 988-им роком. По цій події В. змінив свою поставу—психологію вояка й стає миролюбцем та миротворцем, видає наказ знищити всіх слов. древніх богів, якто Дажбог, Пирун, Волос та багато інших «наклали» головами, приводе до краю візантійських теологів, дає розпорядження на буйне будівництво церков по краю, на свої власні кошти будує в Києві церкву св. Богородиці (див. → Марія), на будову котрої подарив десяту частину всього свого майна, в наслідок чого церква дістала назву Десятинної. В. впроваджує школи, насамперед теологічні й загальні, що були першими школами в схід. слов'ян взагалі. За керування В. Київська держава досягла була найбільшого розвитку та найкращої слави на зовні, з повними атрибутами йому Великого та святого.

Володимирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Володислав, слов. = володар багатьох маєтків (багач, поміщик, магнат); стос. Головнокомандуючого військових з'єднань Київського князя → Ігора В.; + 950 р. (прибл.).

Володиславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Вродливомир, слов. = вродливий (гр. Καλίστ, лат. Канісій); ймення новотвор.

Вродливомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Вродливослав = Вродливомир.

Вродливославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Врожемир = Врожеслав.

Врожемирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Врожеслав, слов. = врожайистий, набожистий, обільний (гр. Євстахій); ймення новотвор.

Врожеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Всевид, слов. = передбачаючий, заповідаючий; ймення новотвор.

Всевидко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Всеволод, слов. = багатющий (арам. Варфоломей); стос. князя Переяслава В., пізніше князь київський, син → Ярослава Мудрого.

В. змагався за з'єднання краю в одностале та повів опір князям беззуділу, т/з «ізгої», що і визвало велику різанину братовбивчих війн; + 1093 р.

Всеволодко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Веслав, слов. = славетний (гр. Євдоким); стос. князя Полоцька В., син → Ярослава Мудрого, пізніше князь київський по брату → Із'яславу.

В. був першим, котрого челядь обірали на князя, перебуваючи в цей час у в'язниці м. Києва, чернява силою звільняє В. з в'язниці й тут же обірає його на князя; + 1079 р.

Веславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Весутомир = Весутослав.

Весутомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Весутослав, слов. = всесущий, всеприсутній (гр. Полікрат); ймення новотвор.

Весутославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Всетвор, слов. = здалий, вмілий; ймення новотвор.

Всетворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Вукола = арх. від Вакула.

Вячеслав, слов. = заповідач, оголошувач; Вічеслав; стос. Співрегента князя київського → Ростислава 2, співкерманця та дядько в/з князя; 1150 р. (прибл.).

Вячеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Г

Гавриїл = Гаврило.

Ймення існує лише по арх. літературі та календарях святих.

Гаврило, гебр. = сили божої, дорівнює Богові; христ. = виступає в силі → Христа («Бог поступає через Гаврила суворо також»; папа Грегорій I); стос. Старотеаментського архангела Г., за жид. законом теократії Г. рахується як найстарший ангел в керуванні, командуванні — «головнокомандуючий небесного війська жидів», заповідач пророцтва (див. → Давило, → Єлисавета, → Марія, → Могамед).

За христ. вбачанням Г. виступає як благовісник: заповів → Захарієві народження сина → Івана, проголосив → Марії народження → Ісуса та багато інших атрибутів має Г. в християн, жидів та могамедан. Основна із основних христ. догми — Г. буде рішати долю при Стр. суді всіх трьох в/з віровизнань та що в його руках ляжатиме доля життя кожної окремої людини.

Г. вшан. християнами символічно, як благовісник та вирішувач загробного життя християнства. Особливу

пошану та честь віддається Г. жидами та могомеданами, виконує в них ті ж самі ролі, що і в християн. Дуже багато посвячено іменню Г. церков, каплиць, монастирів, шкіол, сел та міст по всьому христ. світі і поза ним.

— 2) св. Г., візантійський монах та визначний гімнограф 10. ст. Схід. Цер. Г. склав пісню-гимн → Николі Чудотворцю, → Луці Євангелисту, пісню народження → Марії, Благовістя Марії, народження → Христа, гимн → Семену Стилісту та багато інших, за що і рахується визначним гімнографом Схід. Цер.

Г. вшан. Схід. Цер. як оспівувач праведности християн.

— 3) св. Г. Гроднянський Дитя., як шестирічне дитя пало від руки жидів муч. смертю: розп'ято на хресті в м. Білостоці; + 1690 р.

Г. вшан. слов'янами символічно, як павше дитя від пімсти жидів за праведність християн.

Гаврилко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Гадриан = Адріан.

Гадрианко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Галактіон, гр. = молочар; дослідник Галаксії, астроном; стос. св. Г. Самотника.

Г. своєю набожністю переконув дружину вести окремо одно від другого життя, сам пішов в пустиню й жив довгий час по печерах. Під час дец'явщини* Г. арештовується, етапується з міста до міста, а дружина слідує за ним, куди його не введуть, й нарешті піддаються обоє жахливим тортурам та муч. смерті; + 252 р.

Історія Г. являє собою цілковиту легенду, але вшан. в значній мірі й з ранніх часів всією Схід. Цер.

Галактіонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Галат, гр. = галатець, походить з Галатії;* стос. св. Г. Великомученика, перестрадав жахливі муки в м. Мелітені;* + 304 р.

Г. вшан. Схід. Цер. з повною достойністю Великомученика.

Галатко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Гапій = скор. ф. від Агапій.

Гапійко, -пійчук, -пійченко, -пійченко, -півський, -півський, -півчич.

Гапон = скор. -утов. ф. від Агапітон.

Гапонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Гарасим = Герасим.

Гарасимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Гарасько = гол. ф. від Гарасим.

Гарасчук, -сенко, -сченко, -ськовський, -ськівський, -ськович.

Гарномир, слов. = чепурий, опрятний; імення новотор.

Гарномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Гарнославо = Чистославо.

Гарнославоко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Гедеон, гр. = благородний, благодійний (слов. Благомир);

Гедеонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Гей = скор. ф. від Агей; лат. = веселий (слов. Веселославо, гр. Гелій); стос. св. Г., приятель → Аристарха та господар → Павла. Павло перебував часто в Гея, в його хаті писав листи до христ. громад та робив зібрання християн, згадуючи з похвалою його в своїх листах. Г. проводжав Павла востаннє на Єрусалим й працював десь настоятелем; + 60—70 р. (прибл.).

Г. вшан. Схід. Цер. символічно, як сприяч ап. Павлові святої справи: апостольство для християн.

Гейко, Гейчук, Геєнко, Гейченко, Геєвський, Геївський, Геєвич.

Геласій, гр. = веселий, приємний (слов. Веселославо); стос. Г., актор-клоун по фаху.

Легенда оповідає, що Г. одного разу на сцені був осліплений ярким світлом, внаслідок чого тут же зрікається всього буйного життя та признає себе відверто християнином. На Г. накидається по-кошачому все, що було присутнім в клубі й зім'яли в клубок; + 297 р.

На могилі Г. побудована молільня, куди йдець людність віддавати йому шану, вшан. Схід. Цер. з повною достойністю Мучиника.

Геласійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Гелій, гр. = світлий, яркий (слов. Світлан, Світлославо); все бачить, все знає (слов. Знатославо); христ. = дорівнює → Христу; стос. св. Г. десь на березі Чорного моря разом з багатьма іншими перестрадав жахливі тортури та муч. смерть, та що ніби Г. аж до останнього свого подиху поносив слово Христос; + 304 р. (правдоподібно).

Г. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Гелійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко, -лієвський, -лівський, -лієвич.

Геліодор, гр. = сонце-дар, бог-сонця (слов. Сонцеславо); стос. св. Г., офіцер римської армії.

Г. рано порвав з військом і відійшов в усамотнення, перебуваючи деякий час в Єрусалимі, далі в Антіохії* Сирійській, тут стрівся з → Єронімом й вели разом

аскетичне життя; + 394 р. (прибл.). Г. вшан. Схід. Цер.

Геліодорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, рович.

Генадій, гр. = зароджуючий, породжуючий (слов. Породимир, гебр. Адам); благородний, великодушний (слов. Благомил); від св. Г., грек по походженню, патріарх Константинополя, визначний теолог свого часу, складач багатьох гимнів та літургій; + 471 р.

Г. являється великим творцем теології свого часу, з великим впливом на всю христ. теологію, з пошаною йому достойника всією Схід. Цер., особливо Грецькою Цер.

Генадійко, -дійчук, -дієнко, -дійченко, -дієвський, -дієвський, -дієвич.

Георгій, гр. = хлібороб, землероб, селянин (слов. Володислав, араб. Вартоломей, лат. Агриції); стос. св. Г. Побідоносця або Великомученика легендарного.

По легенді — Г. походив з Кападоції,* син знаменитої родини, дуже молодим пішов до війська, швидко там визначився своєю хоробрістю, мав великий авторитет перед начальством, підняли його до капітана в ранзі, з переводом до штату імперіальної армії царя Діоклеціана.*

Одного разу в/з цар наказав Г. вирушити з чотою як чорносотенною переслідувати христ'ян, від чого Г. умив руки. За такий відчайдушний пров Г. зараз же було арештовано, вкинуто до в'язниці й по довшому умовленню прийняти команду й виконати наказ царя, Г. наполегливо відмовляється. Г. піддають жахливим тортурам: катують нагайками, вод'ячи по місту, вивели за місто й там відрубали голову; + 120 р. Друга легенда оповідає, що Г. пострадав таки муч. смертю та сталося 303. року, що більш-менш відповідало б дійсності, якщо справді подія відбувалася б за каденції в/з царя. В легенді оповідається, що ніби → Христос, коли Г. сидів у в'язниці, заповідав йому семирічне страждання, три рази вмрати й тільки ж разів воскресати, в свій час легенда говорить, що Г. помірав лише один раз. Все від початку й до кінця є сутя легенда пізнішого часу для підбадьорювання христ'янства. За істор. подію нема й мови, а ні слова.

В 1675-му році в стані існування істор. постати Г. піднялася була літературна дискусія (А. Пабербах). До загального висновку не дійшло було, гадалося та вбачалося по-різному, напр., Г. сприймалося за: Митру,* Персейса,* Горуса,* Тамуза,* тобто особа Г. дискутувалася літературними знавцями як митична постать. Як істор. особу вбачалося Г. за аріянського єпископа в Александрії Георгія Кападо-

ційського, як протиепископа → Атанасієві. Культ Г. почався в Ліді*, де в дійсності був замучений один Георгій, папши прибл. 300—310. р. В цьому місті було побудовано величаву церкву св. Георгія, до котрої з ранніх часів сунула сила силенна прощан та пізніше само м. Лідію було перейменовано на Георгіополіс. 1010. р. турки зруйнували цю церкву, але хриstopоходцями була відбудована. 1191. р. за наказом султана Саладіна* церква знову була знесена з лиця землі.

На Заході ймення Г. стає відомим лише з середньовіччя, закорінюється під час Христових походів (XI—XIII стст.), навіть вояками цих походів призивалося Г. на допомогу. В цьому ж часі Г. почали зображати на коні з пікою, вбиваючи гадюку. Було витворено, що Г. покорив змія й цим врятував якогось царя дочку, котра була приречена на пожирання цьому ж змієві. Це означало символ-христ'ян-хриstopоходців: по проводу → Господа та за допомогою Г. знищується раз і назавжди зло — поганський світ турків та впроваджується вічне добро: виборення Христ. Цер. Божі закони (за Стар. та Нов. заповітом), а людству — Божий лад = христ'янство. З цього часу Г. стає захисником та допоміжником хриstopоходців всіх христ'ян, напр., в Греції Г. рахується Великим св. солдатом, в Німеччині — провідним рицарем, в Росії — командир мечоносців, навіть образ Г. був на гербі державному та відбивалося Г. зображення на монетах російських. В Англії заступає Г. як національний святий, в Італії — охоронець Банку й по всіх держав важ христ'янства Г. відіграє як не ту, то іншу роль. Г. вшан. христ. світом наряду з апостолами.

— 2 св. Г., діякон церкви св. → Софії в Константинополі, близький приятель → Фотія, останньому служив вірно аж до своєї смерті, за що Фотій його, як винагорода, був призначив на митрополита Вітїнії;* + 880 р.

Г. являється складачем реторичних проповідей, що легендарно оспівують Діву → Марію, віра в Непорочність її, воскресення та вознесення її на небо, з посередництвом межі Богом і людиною через → Христа.

Г. вшан. Схід. Цер. символічно, як уславлювач Богоматері христ'ян.

Георгійко, -гійчук, -гієнко, -гійченко, -гієвський, -гієвський, -гієвич.

Геракліт, гр. = син Зевса* та Гери*; стос. св. Г., єпископ Халседону.*

Г., будучи єпископом, вів завзяту боротьбу проти монофізитизму,* написав великий твір проти цієї течії та двадцяти-томовий твір проти маніхеїзму,* хоч з

обох творів лишилися лише уривки; + 560-570 р. (прибл.). Г. вшан. з повною достоїнстю Схід. Цер.

Гераклітко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Герасим, гр. = протистояч злу; достойний (слов. Достойнослав); від св. Г. Великого, гр. походження.

Щодо христології, то Г. на початку своєї дії був монофізитського погляду, далі перейшов на нікеяну.* Г. вимандрував на Палестину, заложив на річці Йордані* велику лавру відшельників, провадив цю лавру, впроваджуючи суворі закони самостриманости, постійне дотримання постів та безперебійну молитву. Сам жив часто голодними вечорами та ніби в його був лев за всякчасного проводжатоного; + 475 р.

Г. рахується за найнабожнішу, стриману, посте-дотримуючу, виносливу та переносливу всякі незгоди людину на весь христ. світ, за що йому дали ймення Великого.

Г. вшан. християни символічно, як **показник** шляху покаєння перед Богом та відпора дії Диявола, особливо віддається йому честь в гр. світі.

Герасимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -нівський, -мович.

Гервас = скор. ф. від Гервасій.

Герваско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Гервасій, гр. = довготривалий (слов. Твердослав, лат. Корній, єгип. Мина, гебр. Йова); стос. св. Г., рідний брат → Протасія.

Під час одного із походів римських генералів на Мілан* був даний наказ заарештувати християн, що й брати попадають в цю мельницю, їх арештовано й приведено особисто до генерала. Останній наказав зрізкувати дітей, їх піддали сильному катуванню, в наслідок чого Г. скінчився на місці. Протасія ж як меншого питали все ще, чи він відречеться від християнства, на що він відповів негативно, що й було знято голову також; + 166 р.

Ніби місце, де було закатовано братів-дітей, було привидилося → Амбросієві, розшукав їхні тіла та з процесією переніс до однієї церкви в Мілані, в котрій поряд братів похоронено й Амбросія. Істор. акт братів не є відповідним, лише легенда, до розповсюдження культу прислужився в/з Амбросій, — з пошаною Мучиників обома Цер.

Гервасійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сієвський, -сієвич.

Герман, лат. = братній (слов. Братослав, Правдослав); старогерм. = мечоносець, воїн (слов. Мечослав, бол. Борис,

лат. Роман); стос. св. Г., нащадок римських патриціїв* юстинів* й родився 639 р. в Константинополі.

Г. дуже молодим несе службу священика, далі єпископ й нарешті Г. — патріарх Константинополя. З цього часу в Г. різкий розрив з монотелетизмом,* останню течію анатемізує, виступає з повною енергією по захисту вшанування* образів, впадаючи із-за цього в сильний конфлікт з царем Левом* III. Останній деградує Г. з посади патріарха та забороняє доступ до будь-якого сану духовника; + 733 р.

Г. писав багато на теологічні теми листів, напр., виправдовує вознесіння → Марії на небеса та озороності людини за натхненням Бога і т. п. — Г. вшан. в значній мірі Схід. Цер., особливо в Греції.

2) св. Г., ігумен монастиря коло Києва, далі єпископ м. Новгороду (сучасний Горький); + 1096 р.

Г. вшан. зі всіма атрибутами святого Київського Цер.

Германко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Гермолай, гр. = бог-торгівлі (лат. Меркурій), бог-просвіти, -мандрівників, -подорожувачів, -пастухів, -реториків (слов. Вічеслав); стійкий, міцний, твердий (слов. Твердослав), лат. Корнелій, Констянтин, єгип. Мина, гебр. Йова); неподатливий, на своєму наполягаючий; декоратор, стоїть близько до народу, народовець (слов. Народолюб, Миролуб); стос. св. Г. Великомучника, лікар по-фраху та як такий працював разом з своїм колегою → Пантелемоном. Далі Г. стає священиком м. Нікодемії,* завзято розповсюджує християнство, спонукав свого в/з колегу на свій бік також та доконував акт хрещення. Колеги заарештовуються разом, пройшли жахливу терницю тортур та закінчилося муч. смертю; + 305 р.

Акт муч. смерті Г. є дійсним правдивим актом події, що передалося свідками з роду в рід. — Г. вшан. нарівні з колегою всім христ. світом.

Гермолайко, -лайчук, -ласко, -лайченко, -лаєвський, -лаївський, -лаєвич.

Геродіон, гр. = герой з героїв; старогр. = герой небес, нащадок божий; стос. св. Г., родом з Тарсусу,* по всіх припущених — жид по походженню, близький друг, тісний співпрацівник та проводжаний на Рим → Павла. Павло призначає Г. єпископом м. Петраї,* що він і рахується першим єпископом цього міста. Тут же Г. і пав жахливою муч. смертю: пробігав шерегу воляків, котрі рубали його мечами, доки не повалився на землю; † 80-82 р.

Г. вшан. з повною достоїнстю Великомучника Схід. Цер.

Геродіонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Гіларій, гр. = ясний, веселий, радісний (слов. Радослав); від св. Г., француз по походженню, син знаменитої родини, родився 315. р. в Поатірі (Франція), дорослим посідав високе становище урядника й прибл. 345. р. Г. прийняв християнство.

Г. до свого вихрещення не посідав жодного знання гр. теології, не чув нічого про нікеяну,* пов'язаний був лише з течією аріїзму* й усердно студіював платонівську* філософію. Г. стає списком свого рідного міста, студіює наполегливо біблію, після чого Г. ісповідується: відступ від дотеперішніх світоглядів, студіюючи ще раз ґрунтовно Св. Письмо. Г. пише твір «Матвієви коментарі», орієнтується цілком на нікеяну, за що його аріяни* засуджують й висилають на Пригію.* Цю нагоду Г. скористовує, мандруючи вільно по цілому В. Сході, гр. світі, знайомиться близько з різними течіями христології,* вперше як слід з нікеяною. Г. виступає тепер вже різко проти Сірміні* та аріїзму* взагалі, критикуючи все те в страшенний спосіб в своєму творі «Трінітет», відкидаючи запроси всі вбачання по христології й сприймаючи за крєтерій нікеяну лише. Г. змагається за поєднання всіх різнобіжностей Цер. та надати єдиного й загального тону християнству; † 367 р.

Г. виступив в своїх творах поривисто, з пристрасстю та наполегливістю й без будь-якого логічного міркування про стан дійсних речей. Він, правда, гадав за чистоту, дійсність та праведність віри (вір'я і все!). «Ясність з вірою, примирення з загальністю та непохитність в те, що → Христос є дійсним сином Бога, — каже Г., — можуть повести людину відповідним правдивим шляхом до пізнання суті божества та до пізнання суті речей самих, що і дасть відповідний дієспосіб в житті чоловіка. Св. Письмо є повним ідеалом та ніякою погіршістю людини, при умові, його розуміти так, як треба. Це веде на шлях пізнання Бога, Сина його (Христа) та речі взагалі. Теологові насамперед потрібний чистий розум для зрозуміння Св. Письма та тверде серце для тлумачення його!»

Г. спершим наполегливим догматиком про непохитну й тверду віру в христологію за нікеяною, найбільшим поборником аріїзму на Заході, в наслідок чого аріяни втратили перевагу в цій сфері взагалі, й Захід раптово став переходити на нікеяну. Г. був знаменитим ексегетом* Св. Письма, складач багатьох гімнів, впроваджував посвячування речей (звідціль

посвячування церков, хоругв, міста, місця, новосілля, хреста, меча і т. п.), що після такого посвячування — за вбачанням християн — речі стають святими. Г. відіграв роль на Заході → Атанасія, рахується знаменитим теологом та цер. наставником Захід. Цер., з великим впливом на Східно також. Культ Г. понісся блискавично на обидва полюси, з достойністю цер. законодавця.

Гіларійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Гіларіон, гр. = веселий, жвавий; стос. св. Г. Великого або Чудотворця, син великого багача й родився 291. р. в Палістині.

Г. дуже молодим перейшов на християнство, мандрує до Єгипту, там знайшов в пустині → Антона В., стає його учеником й веде при нім печерне життя. 315. р. Г. повертає з 15-ма печерниками-колегами додому, роздає своє майно бідним та жебракам, відходе в пустину, ведучи життя нечуваного бідака самостриманности. Г. веде великі постування, живлячись лише крихітками хліба та водичкою кожноденно, цим переборює всі спокуси над собою та стає чудотворцем: «почав вигонити злі духи, нечисті сили» і т. п. та пропагує всюди ідею печерництва. За таке пропагування Г. людність в Палістині не злюбила й всюди, де він не появиться, на нього гійкають та токають. В наслідок такого стану, більше із-за сорому, Г. залишає батьківщину знову та мандрує до Єгипту ще раз. Там знаходе свого колишнього учителя в/з Антона, по привітався з ним й пішов блукати по пустині, тут осівши в одній печері на життя.

Г. земляки-палістинці, розгнівавшись на нього як на ненормального до найвищого, рішили знайти його на кінці світу білого й розправитися з ним на смерть. Г. в потайці залишає свою печеру й втікає до м. Александрії, далі в одну оазу й тут переховується з рік часу. За деякий час земляки Г. приходять до себе, розкакуються перед ним за такий їх ганебний над ним вчинок, просять його повернутися додому й пробачити їм всі гріхи. Але Г. не повернувся вже до Палістини, поїхав на Сицилію, мандруючи по всюду, закладаючи монастирі з келіями й так аж до Кипру, де він і помер; † 372 р.

Г. майже все своє свідоме життя провів по пустинях та печерах, шукаючи «спасення душі», жив страшним бідаком, постування голодні були в нього майже ідеалом в житті. За так бідуюче та страждаюче життя на цім світі послідовництво охрестило Г. Чудотворцем, понісши бли-

скавично культ на весь христ. світ, з повною пошаною достойника як **скупача** грів перед → Господом.

Гіларіонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Гіпатій, гр. = злонесприймаючий (= знає лише справжні речі, справжній шлях до розпізнання дійсних речей); стос. св. Г., пригісець по походженню.

Г. виступає на Константинопольському синоді 533 р., виступає від імення всього єпископату його прибіччя, атакуючи шалено монофізитизм.* З цього часу цар → Юстин повів сильний тиск на в/з течію, що для останньої і стало повним приреченням; † 538 р.

Г. являється визначним теологом свого часу, домагач Теопашитської* формули, відігравши основну роль в занепаді монофізитизму, — з пошаною йому достойника Схід. Цер.

—2) св. Г. Великомученик, мученик за вшанування* образів, павши в м. Смирні* разом з багатьма іншими.

По наказу царя Лева III або Ізаурського піддали сердег жакітливо страшним тортурам: пообсмалювали їхні довгі бороди, поздирали шкіри з цілого тіла, порозпинали на хрестах й підпалили під ними цілу кучу образів → Ісуса, → Марії та різних святих; † 735 р.

(Такі жакітливі глумління християн над християнами на протязі повних чотирьох стст!, визвавши таке → Епіфаній своєю закурізлою поставою батьківського традиціонізму; див. пояснення термінів Сварка* по вшануванню образів; автор).

Гіпатійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Гіполіт, гр. = конок, погонич; стос. св. Г., виходець з М. Азії або Александрії, ученик → Іреней, учитель та священник в Римі, з великим впливом на широке коло духовенства та пізніше Г. — заступник папи → Сивирина.

З папою → Каліском I в Г. зайшли були суперечки. Каліст заатакував Г., він повів йому сильний спротив, організаційну агітацію серед свого широкого прибіччя та останніх Г. підбив, щоби його вибрали протипапою, що й сталося було. Такий же стан викликав сильну ворожнечу населення, протривавши таким станом на протязі двох каденцій, доки не було вислано по цар. указу обох: Г. і Понтіяна на примусові праці в Сардинію, де Г. і помер; † 235 р.

Г. написав коментар по бібллі та працю «Заперечення всім ересям», гомілії* по Великодню та багато іншого, що більшістю погубилося. Цер. Г. розумів як дія → Христа самого по відношенню людства,

хоч в своїй теології Г. виходив завжди з практичності.

Г. вшан. обома Цер., Захід. додатково як мученик, хоч він і помер своєю смертю.

Гіполітко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Гіренарх, гр. = священничий, виходець з священничої родини; стос. св. Г., мученик в м. Себаста* разом з багатьма іншими; † 304 р.

Г. вшан. Схід. Цер.

Гіренаршко, -рщук, -ршенко, -рщенко, -рховський, -рхівський, -рхович.

Гіротей, гр. = святий із святих; стос. св. Г., атенець по походженню та вчитель → Деонісія-Псойдо.

Г. сприймали за єпископа Єрусалиму або Атен, правдоподібно не був жодною істор. постатю християн, лише підібрана особа до витвору в/з Деонісія. Г. ніби написав твір «Теологічні започаткування», що треба сприймати як підібране також.

Гіротейко, -тейчук, -теєнко, -тейченко, -теєвський, -теївський, теєвич.

Гіяцінт = Гіяцінт.

Гіяцінтко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Гіяцінт, гр. = гіяцінт, лілія (цвіток); до-рогочіний камінь гіяцінт; стос. св. Г., родом з Сезарії* Кападоційської та власний слуга царя Трояна.*

Легенда оповідає, що Г. одного разу відмовився прийняти страву, посвячену на поганський празник. За це Г. посадили до в'язниці й там зморили голодом; † 117—120 р.

Г. віддається повна шана Схід. Цер.

Гіяцінтко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Глеб = Гліб; імення фігурує лише по календарях святих та арх. літературі.

Гліб, скав. = догоджуючий Богу (слов. Богумил); стос. св. Г., син → Володимира В. від подружжя з царівною Анною, звідний брат → Святополка, → Мстислава та → Ярослава Мудрого, — христ. імення Г. носив Давида та на становищі князя Муромського.

По смерті батька в/з Володимира Святополк як найстарший син в родині та князь Києва почав був винищувати всіх братів, щоби самому сидіти на Київському престолі. Така доля не минула й Г., був убитий підступно десь у лісі 1014. р. Тіло знайдено в 1019. р. й похоронено разом з братом Борисом у м. Вишгороді.

Г. з Борисом вшан. як апостоли країни та мучиники Київської Цер., та імення дійшло своїм оригіналом аж до наших часів.

Глібко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Гнат = скор. ц. від Ігнатій.

Гнатко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Говорослав, слов. = промовистий; ймення новотвор.

Говорославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Голівер = Олівер.

Голіверко, -рчук, -ренко, -рєнко, -ровський, -рівський, -рович.

Голуб, старослов. = милий, голубливий, любий (лат. Тіт, гебр. Йона).

Голубко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Гордій, гр. = гордіць, походе з Гордії (М. Азія); стос. св. Г., родом з Сезарії* Кападоційської, капітан римського війська.

Легенда оповідає, що Г. одного разу відмовився бути причасним на святі поган, за що його звільнили з армії. Другим разом під час свята Марса* в своєму місті в цирку Г. заманіфестував себе відверто християнином, за що йому зараз же на місці відрубали голову; † 300—321 р.

→ Василь В. часто покликався на геройство Г. та прислужився до розповсюдження культу, — вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Гордійко, -дійчук, -дієнко, -дійченко, -дієвський, -діївський, -дієвич.

Гордослав, старослов. = гордий, поставний, наполягаючий.

Гордославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Гореслав, слов. = спричинник загального горя (також Нерослав); стос. істор. постати на Україні Олега Ізгоя Г., внук → Ярослава Мудрого; життя і дія під кінець 11 ст.

Г. позбавлено було батьківського уділу (звідціль Ізгой), в наслідок чого він звертається до половців за допомогою. Це був повід для половців нападати на країну, пустошячи страшенно оселі та руйнуючи життя українця. З приводу таких тяжких обставин життя по спричинності Г. людність Олега охрестила **гореслав** = спричинювач загального нещастя на все ціле. Ймення Г. відповідає йменню Нерослав, тобто як **перший** в історії християн **спричинювач** загального горя християн.

Гореславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Грегорій, гр. = пильний, уважний (слов. Пильнослав, лат. Сергій, араб. Яков); стос. св. Г. Молодшого (у відміну батькові Грегорію Націанському. Часто по історії Г. переплітається з Грегорієм Націанським та, майже, завжди фігурує в літературі як Грегорій Націанський, що й змішує стан речей з Грегорієм Націанським, особливо щодо його дій та творів), родився

прибл. 325-330. р. в Націанції* як син зіранізовано-жид. родини та син великого батька-магната. В час народження Г. батьки вже були християнами вільного виховання (див. → Констянтин) й дітей виховували в чисто хрис. дусі. Студіював Г. в Сезарії* Кападоційській, Кападоції*, Сезарії* Палестинській, Александрії, довгий час в Атенях, майже весь час з → Василем В. та в Атенях також з майбутнім царем Юліаном* Апостатом, — тобто Г. студіював в найбільших центрах науки свого часу. 358. р. Г. займає з великим хистом стілець ретора в Кападоції, й занедавно по цім стає християнином (правда-подібно Г. був вихрестом вже в 356. р. або й раніше, бо в цьому році вже він вмовляв свого в/з приятеля Василя В. стати на шлях христ. філософії). Як новий християнин Г. іде разом з Василем в усамотнення, де вони усердно працюють, наполегливо вивчають Св. Письмо, твори → Орігена та різну літературу по теології. При цій нагоді приятелі виробляють закон монашого життя, т/з правило василіянів, що стає закономірністю для цілого монашества Схід. Цер., та дійшло таким аж до наших часів. На наполягання батька повернутися додому й зайнятися священичою справою — Г. повертає й стає священиком невеликого села, перевадячи перщу Божу Службу якраз на Великдень, вів першим разом довшу палку промову, захоплюючи глибоко людські душі та серця.

370. р. приятель Василь В. висвячує Г. на архимандрита Сезарської обл. В цей саме час найдужче була розгорілася ворожнеча із-за христології*, особливо на теренах впливу Г. Таке Г. було невідсилю, в наслідок чого він залишає посаду архимандрита та йде в монастир, ще раз ґрунтовно студіюючи теологію наскрізь. Аріянци* гомоусіїм* звертаються до Г. як знавця теології, щоби він став їхнім теологом. Він дав згоду, одначе не приймаючи жодного духовного сану, лише аудиторні виклади та приватно по хатах, проповідуючи та пояснюючи стан христології за нікеяною*. 379. р. Г. знов священик невеликого приходу в Констянтінополі, уславлюючи себе палкими промовами та зверненні до людности в примиренні на загал. Тут його слухала сила-силенна челяді, навіть йшли з багатьох інших приходів до церкви Г., аби лише послухати його мудрі проповіді.

Цар → Теодосій В. переходе на нікеяну, знімає з посади патріарха Констянтінополя аріянца Демофіла й на його місце призначає Г. Але по недовшому часі своєї служби патріарха Г., через жорстокий

поступ царя (див. Амбросій, Анисій) складає свої обов'язки духовника раз і назавжди, повертає на батьківське помістя й починає багато писати по христології та маріології*. Г. пише багато листів, закликаючих в примиренні, віршів, що різбили біль та страдання цілого світу людини та були рівночасно своїм змістом теології, Г. писав ще дуже багато іншого та різного, намагаючись цим примирити так сильно вороже наставлений сам до себе світ людський, що його і знемогло, та лягас до ліжка і вмирає; + 390 р.

В часи Г. була розпалена найбільша ворожнеча із-за христології, що він всіма силами намагався такий стан примирити, Г. виступав на синодах, забірав слово на заг. цер. соборі в Константинополі 381. р., вів тут також надгробну промову → Мелегієві, змагаючись всюди привести стан до примирення, чого йому, звичайна річ, не вдалося досягти. Ворожнеча по христології за притомности Г. була так розпалена, що її навіть такий геній слова, душелюб та примирювач будь-якої ворожнечі як Г. не міг утихомирити. Він застосовував свій хист всюди, навіть до кожного зокрема, підбадьорюючи на кожному кроці словом і ділом, давав відповідні поради та настанови до згоди не лише в заг. христ. характері, а й в окремих випадках суспільства. Сам же переживав такий стан надзвичайно, був горем прибитий та впавший духом із-за тих всіх роздорів та сварній як світогляду в той час, що його і повело завчасно на той світ.

Г. являється першим христ. гуманістом, поміркованою від найменшого до найбільшого, благородною, стриманою у всіх відношеннях, розважною, розсудливою, мудрою, лагідною, витривалою в розмові та завсякчас порадиливою та дорадливою для інших людиною. Г. уникав всяку суперечку, вступав в розмову лише поділовому до стану речей життя людини, завжди старався тримати себе спокійно, врівноважено, бадьоро. Г. належить до Трійки сузір'я (див. Василь В., Грегорій Ниський), наставник та повчатель Схід. Цер., з великим впливом на Захід, також, був на кожному кроці вшанований та з великою повагою всюди і всіма. — Г. почав вшан. зараз же по смерті й культ понісся блискавично по всьому христ. світі; його останки перебували довший час в Константинополі, в 9-му ст. перевезено до Риму й положено в церкві св. → Петра. з поношенням імення у всіх церквах христیان.

-2) св. Г. Ниський, родився 334. р., менший брат → Василя В. та → Макрини, виховувався більшістю останніми і в царині

науки і світогляду, хоч і був жонатий. Після студій Г. займає посаду ретора в Сезарії* Кападоційській й через брата Василя тісна дружба з → Грегорієм Молодшим. Під впливом в/з приятеля та брата Г. пориває всякі зв'язки з світом, іде в монастир, веде суворе аскетичне життя та студіює наполегливо теологію.

371. р. брат Василь В. висвячує Г. на священика м. Ниси (звідціль Ниський). Але по недовшому часі своєї служби калитка церкви Г. розтратилася, звичайно по його легковажності, в наслідок чого аріяниці* знімають його з посади священика й висилають, закинувши йому до цього ще й зайдлість в нікеяні*. 378. р. Г. повертає із заслання, приймає знозу сан священика м. Ниси, тримаючись наполегливо своєї постави, 380. р. Г. — єпископ Себасти*, виступає на заг. цер. соборі в Константинополі 381. р. як **головний** оборонець православ'я (= → Ісуса треба славити яко сина Бога), захищаючи всією силою нікеяну, котра й стає з цього часу постаментом та тестаментом по віровченню христології для майбутнього християнства на цілий загал. На цьому ж соборі по смерті → Мелетія Г. доручили перевадити далі головування собору, ведучи кінцеву боротьбу за нікеяну й з такою тяжбою, що він, навіть, вже зарікся бути причасним на будь-якому соборі чи синоді, з кінцевим словом: «Собори та синоди не дають жодного наслідку, лише розпалюють ворожнечу далі».

Г. багато пише по христології та маріології* й своєму головному творі «Троїця» характеризує постання чоловіка-Ісуса з метою: спасення людського роду та не вміручить такого. У творах «Тасмничість», «Тайна вечеря» та «Хрещення» Г. виступає з повчанням для невіруючих — поган, застерігаючи останніх в надзвичайній мірі. В творі «Діва» та «Св. Мосій» Г. намагається тлумачити все містично: богобоязливостю сучасности та великою надією загробного життя людини. → Ісуса Г. пов'язує через Діву → Марію й останню ставить осередком опору існування людського роду. → Мосія Г. толкує як стосунок його на горі Сінаї з Богом (див. пояснення термінів Ягва*) й невидимість його (Бога) є підставою, чому людина йому (Богу) ніколи дорівняти не може.

«Мислі-вирази про Бога залишаються в людини не виразними завжди, бо природа Бога перевищує всякі можливості йняття про такого» (богоприроди). «Коли вимовляєш слово Бог — каже Г. — знімай шапку!» «Людина від Бога дуже далека (за станом). Але все ще має нагоду, у відміну іншим істотам, до нього близьке

бути, бо чоловік створений по його образу, а значить і з метою.» «Людина, що колись із-за сорому свого ховалася під тінь деревини, отримає свій відповідний одяг знову й повернеться їй життя те, що й було до того. Людина через різні її мильні життє-шляхи Богом приречена на різні страждання. Але завжди ним може бути помилувана, коли буде гідна того. Такий стан зближить чоловіка до Бога й надасться йому стан ангела.» «Душа — яко олюднина — іде до небес, дістає там Боже окривлення (стану), повертається назад на землю, сполучується з тілом й останнє, невміруще по вік вічний, вже підить до раю.»

«Тіло Ісуса — каже Г. — зійшло з небес й надано йому божества замість чоловічства вже на Землі» (правдаподібно повинно було гадатися: Ісус посланий Богом в постаті людини навмисно прямо з небес й божество в нього вдухнено вже на Землі Богом також, для доказу людині своєї могутности; автор).

Г. як організатор, порівнюючи з братом Василем, був дуже слабкий. Але як мислитель, особливо до якогось своєвласного витвору був дуже мислячий. Він являється творцем витончення теології його-часности, щодо христології та маріології застосовував всюди своєрідну спекулятивність, аби лише перебороти вороже ставлення до нікеяни. Це була в Г. звичайнісінька ціль політичного світогляду в перекоренні аріїзму, що йому, звичайно, вдалося досягти такого. Постать Г. була повним приреченням не лише аріянням, а і всім іншим течіям по вбачанню христології-маріології — тодішнього світогляду та політики в людини взагалі. Г. належить до найбільших творців за своєрідними спекулятивностями, що й було в його час великим впливом і на політику царів і на життєвий стан людности та з великим пострахом для прийдешніх поколінь. Г. окреслює, таким чином, нікеяну як: «Державну віру-формулу» назавжди, котра дійшла аж до наших часів такою, якою ми її бачимо. Г. належить до Трьох окуменів (див. Василь В., Грегорій Молодший), з пошаною нарівні в/з двох окуменів по всім христ. світі.

-3) св. Г. Великий, син сенаторської родини й родився 540. р. в Римі, високовчена особа, за посадою — високий урядовець в Римі, з великою гуманністю до людности та рівночасно велика самоповажність християнству. Г. розбудовує батьківський дім на монастир, на свій власний кошт побудував в Сицилії шість величезних монастирів, й сам пішов в монахи також.

575. р. Г. стає діяконом папи, згодом — уповноважений папський до Константинополя на цар. двір, де він практикував самотнє набожнє до найвищого життя. 585. р. Г. вже заступник папи, а 590. р. — проти його волі — папа римський. Г. працює невтомно як день так ніч, організовує християнізацію англосаксів та в цій цілі висилає цілі стаї монахів як місіонерів, висилає місіонарство в Африку, Англію, Іспанію, Португалію. Далі Г. повів велику реорганізацію цер. добра, запобігаючи цим голод та пошесні хороби, посвятивши такого добра в запобіженні всякого лиха та нещастя людини, поважає селян словом і ділом та впроваджує всюди харитативність. Г. виступає в захист рабів, різкий виступ проти цар. утиску як над Цер., а також і над населенням, веде рішучу боротьбу проти розгнущання духовенства, кінцеву боротьбу проти рештків аріїзму*, донатізму*, заключив мир з лангобардами* та останніх повернув на католицизм*.

З упадком міста-центру Константинополя Г. стає провідною фігурою Італії, зараз же висуває повне домагання Цер. над державою, оновлює «Августинське вчення» (див. → Августин), додаючи до останнього багато теологічних настанов, реформує літургію, розвиває своєвласну науку про дії ангелів, дар Св. Духа, значно повчає Закону Божого та впроваджує Г. слідує закони: наново приймати відступників до Цер., вшанування Загальних цер. соборів, Євангелію, образи та реліквії святих; хрещення, панахиди по мертвому, закон нерозривности подружжя (не дозволялося на ціле життя будь-який розвід) та впровадив в Цер. пісню хор. Г. виступив категорично проти зверхництва константинопольського патріархату над папством римським, мотивуючись тим, мовляв, першим побув в Римі → Петро ніж хто інший з апостолів десь, в свій час відхиливши титул папи над всім християнством; + 604 р.

З особою Г. розпочалася ера середньовіччя, постав новий світогляд людини на Заході та по його дороговказам прямує чоловік ціле середньовіччя. Час Г. був час смутку людського та бурхливе життя людини взагалі, що лише з таким природним хистом-талантом як в Г. можна було творити якусь творчість.

Г. став вшан. зараз же по смерті всім христ. світом, з поношенням його імення Цер. два рази на день. Реліквії Г. не раз викрадалися та перекладалися, в кінці середньовіччя возилися з країни до країни та з церкви до церкви по всій Захід. Європі.

Грегорійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Григорій = Грегорій.

Григорійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Грицій = народня скор. ф. від Агрицій та народне гол. від Грегорій.

Грицько = гол. ф. від Агрицій, Грегорій.

Грицюк і Грищук, Гриценко і Грищенко, Грицьковський, Грицьківський, Грицькович.

Гурій, араб. = чистий, білий (слов. Чистослав, лат. Кандій, гр. Євлампій); за

Кораном* = невістки чоловіків на тім світі (в раю); стос. св. Г. Великомучиника.

Г. переваде аскетичне життя найсуворішого стримання, вбачає похитливе життя як самозгубу людини, із-за чого впадає в сильний конфлікт з головою м. Антіохії* Сирійської. Наслідком Г. арештували, стуртували по-хижакому та закінчилося муч. смертю; + 306 р.

Г. вшан. з достойністю Великомучиника Схід. Цер., особливо віддається йому шана Сирійською та Грецькою Цер.

Гурійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Д

Давид, гебр. = улюблений (слов. Любомир, гр. Еразм); гебр. пізнішого часу = головкомандуючий (слов. Володимир, гр. Василь, лат. Август, слав. Рюрик, пер. Дарій); стос. істор. постаті Стар. заповіту царя жидів Д., найменший син Ісаї Вифлєсського з роду Юди*.

Д. малим попадає на двір короля Савла* й тут спеціалізується в дусі королівства. Його жвавність, відважність, винахідливість та проворність надають йому великого авторитету серед челяді двора, за що його в/з король не злюбив й вигнав з двору. Д. гуртує довкола себе шайку та йдець бродягою в підпілля, довго ходив на грабунки, навіть грабував цілі племена. Король Савло починає Д. переслідувати і то всюди, що його змусило втікати за кордон в державу філістрів*, знаходе там притулок та займається щитництвом, не пориваючи зв'язку з своїми симпатиками в краю.

По смерті короля Савла обирають Д. на короля Юдеї в Палістині. Д. зараз же розпочав війну з сином в/з короля й по підступному вбивстві свого противника Д. — король цілого Ізраелю. Відтепер він розпочинає цілу мережу війн, навіть з самими філістрами зайшла в нього війна, хоч все швидко полагодилося дипломатичним шляхом і то на користь Д. Далі Д. підбиває під свою гидру Єрусалим, робить з цього міста свою столицю держави, приєднує до своєї держави Дамаскус, підкорив едомитів* та амонитів* й держава розрослася, хоч і рахується власністю Д. Війни Д. вів з жорстокою розправою дикунства та хижацтва, навіть повів був війну проти свого рідного сина.

Д. переїздить до Єрусалиму як до столиці своєї держави, вибудував тут величавий храм, віднайшов «святиню недо-

торканости Ягви*», котра була захована цілого півстоліття, щоби вороги не понівчили. Цю святиню перевезли до Єрусалиму й тепер вже в храмі з трону «недоторканости Ягви» рабини починають виголошувати промови толеранції, примирення, спокою і т. п. Цей обряд було заведено ще за → Мосія, що останньому «велів» Ягва таке й до цієї святини сміють доступати лише рабини. Цей закон жидів існує незмінно по всіх синагогах цілого світу та дорівнює «вітарові» Христ. Цер., що і було перебрано християнами зразком з синагоги. Д. завів міністерську канцелярію, керманіцтво та контролю загального життя держави і т. п. та залишає династію, з чого жиди стали покликатися весь час на месію* з двору Д. мотивуючись — таке заповів прор. → Натан. Цей Натан як дорадник Д. та наставник цілого цар. двору дав потачку: «Закон короля від Бога» = богоставленник, богопомазаник на... з чого в жидів виробляється термін **месія***; + 972 р. до Р.

Христ. теологи пов'язують → Ісуса з заповідженням Натаном месією, відносять його за походженням з роду Д. (див. → Павло). В наслідок цього Д. набирає в християн великої пошани та поваги, символізуючи його яко: предка прийшовшого на Землю → Спасителя людства. Вже в третьому ст. христ. теологи починають послуговуватися «мудростю-Давида», оспівують в церквах його псалми (вірші), відомі по Євангелії як «Давидови-псалми» та послуговуються його приказками як дороговказами або відносинами за тим чи іншим терміном зрозуміння.

Ймення само фігурує в християн з ранніх часів, в середньовіччі стає дуже частим, в наш же час зникає і то всюди, хоч і вшан. все ще.

Давидко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Далековид, слов. = передбачаючий, прозорий, прогноз; ймення новотвор.

Далековидко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Далекослав, слов. = прославлений, славетний; ймення новотвор.

Далекославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Далмацій, гр.-лат. = далматець, походе з Далмації*; ймення фігурує хібащо як святе по календарях.

Дамас = скор. ф. від Дамасій; стос. св. Д., тісний співпрацівник → Павла.

Коли в/з Павло перебував в'язнем в Римі першим разом, то Д. всеціло за ним турбувався. Д. часто згадується Павлом в його листах й з великими похвалами; + 67-75 р. (прибл.).

Д. вшан. християнами з повною достойністю допоміжника Павлові в дії Божих справ: апостольство для християн.

Дамаско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Дамасій, гр. = приневолювач (слов. Яромір); від. св. Д., син іспанської родини й родився 304. р. в Римі. Студій Д. тут же й підлітком він працює у відділі папського архіву, з чого знайомиться з станом христ. постанов, особливо з мартіологією*.

355. р. Д. стає архиєпископом папи → Ліберія, з котрим в нього пізніше зав'язався конфлікт, й Д. переходить на бік протипапи Фелікса II. По смерті папи Ліберія Д. вибирають на папу проти протипапи Урдіяна. Межі обома папами зав'язалася сильна боротьба, що визвало навіть кровавість. Проти Д. повстає могутній контр, звинувачують його в загальному нещасті й засуджують на кару смерті. Цар же → Теодосій В. став по боці Д. й помилував його, звелів зізвати синод, котрий відбувся в Римі 378. р. Рішенням цього синоду Д. було встановлено цілком в правах.

Основною метою Д. було побороення аріїзму*, аполінарїзму*, македонїзму*, тримаючись наполегливо христології по засаді нікеяни*, часто збирав синоди та засуджував осіб тих течій. По кінцевому закоріненню свого папського стільця Д. виробляє формулу юрисдикції, виступає всіма силами в захист Св. Письма по повному тексту (= цілком — повністю вірити в те, що написали євангелісти; див. → Іван Євангеліст, → Лука, → Марко, → Матвей). Д. впроваджує сильну дисципліну серед духовенства, домагається перед державою духовного судівництва, але цар не затвердив такого. Д. відновляє церкву, розриває проходи до катаком-

бів*, творить пам'ятне кладовище колишнім мученикам та епіграми на їх могилах, оспівуючи поетично героїство кожного із них в заслугах християнства. Д. тісно співдіяв з → Єронімом, доручив йому зрєвізувати та перекласти з гебрєйського на латинку біблію, обробляє Єроніма щодо постави христології за нікеяною*, пишуть обидва разом на цю тему багато віршів, в котрих апологують → Ісуса та → Марію; + 384 р.

Д. був сильно наполегливою людиною, під час його каденції папи точилася така сварня, що часто переходило в різню. Але Д. тримався цупко засади нікеяни, котра всі його жорстокі поступки привернула в святиню, вшан. зі всіма почесними обома Цер., особливо Зах.

Дамасійко, -сйчук, -сієнко, -сйченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Даміан = Дем'ян; ймення фігурує лише по календарях святих.

Даниїл = Данило; ймення фігурує лише по календарях святих.

Данило, гебр. = мій суддя Бог, мене судитиме Бог (слов. Судислав); стос. жид. прор. Стар. заповіту Д., кор. нащадок з роду Юди*, визначна прор. постать Стар. заповіту.

605. р. до нашого літочислення Д. як підліток попадає до Вавилонського* полону, вишколюється на дворі короля Набуходоносора* по манірі двора під йменням Бальтасара. Дорослим Д. посідає посаду міністра в цій державі, виявивши себе всюди великим мастаком-мудрицем. Королеві Набуходоносорові відгадує Д. сон, котрий здійснився, за що його було піднято до найвищої ранги урядовця на цар. дворі. Королеві Бальтасарові Д. витлумачує невідомі ним узріті надписи: «мене», «текел», «уфразін» = полічено, поважено, поділено (= твоє, королю дні полічені, сила твоя зважена, твоя держава поділена). В цей час на вавилонську державу пішли походом персійські королі й підбили її. Д. лишається незмінно на становищі міністра держави господарчих справ вже нових королів, з великою популярністю перед королем самим та завістю перед іншими. В останніх під претекстом вірності Ягві* Д. попадає в неласку й на наполягання короля відмовитися від культу Ягви й служити вірно Баалові* Д. рішуче відхиляє, за що був засуджений на смерть через розшматування хижакими. Д. вкинули до левів, з ним також дівчину → Санину, котру він один раз від смерті вже був врятував (цим разом правдаподібно карали її вже як співпільницю по життю з ним). Але хижаки не доторкнулися ні до Д., ні до дівчини, що завдячується Ягві: по

забороні Ягви хижаки не сміли чіпати Д., а по забороні Д. не сміли торкатись і дівчини. Д. протримано в заперті довгий час і не давали їсти, в наслідок чого обоє живилися св. Духом; + 539-537-528 р. до Р.

Д. приписується написання книги, що за Стар. заповітом носить назву яко «Книга-Данила». В дійсності «Книга-Данила» була складена 167-163 рр., тобто в час сильного наступу на культ Ягви Антіохія* IV, неймовірно попутана своїм змістом, й написана то по-арам., то по-гебр. В цій книзі Д. пророче за постання та занепад чотирьох великих держав, що й зраджує час постання «Книги-Далина» та самих держав. За такі держави вже в часи християнства стало вбачатися яко: вавилонська, медоперсійська, грецько-сирійська, римська. Заповідав Д. також кінець нещастя жид. народу, й таку тамєницю відкрив йому архангел → Гаврило. Такий кінець нещастя мав би статися через «сімдесят яво-тижнів» (= 490 років), чого, звичайно, не сталося. По заповідженню в/з Гаврила Д. пророчив прийдіння месії*.

«Вночі бачу своїми очима на небі людину, — каже Д., — підходе до Старшого (Бога) та його до нього підвели. Останнім було поручено йому (людині) панування та призначено царство во славі: йому повинні всі нації, народи та язики служити (склонятися). Його царство повинно бути вічним царством.»

За вбачанням християн Д. стає прорікачем Сина Божого (див. → Христос), вбачається, що такий приїде на Землю, переведет чистилицю праведним та грішним, розправиться зі всім злом на цім світі, врятує людський рід, створе царство небесне (рай) й таким будить керувати. За Стр. суд Д. говорить також, що йому про такий було повідомлено самим Ягвою та що якраз під час цього суду Ягва передасть керму комусь царства небесного (месії?). На прорікання Д. дуже покликалися перші християни, доказуючи цим «воскресення» → Ісуса. Христ. теологія покликається особливо на Д. мудрість, передсказання, винахідливість і т. п. Наприклад, → Іван Євангелист, базуючи свої «Откровення» цілком був свідомий «Данилових* сімок».

Д. вшан. християнами символічно, як **заповідач** прийдіння Бога-Сина на Землю для врятування людського роду і т. п. -2) св. Д. Стилист, родився 409. р. десь в Сирії й дванадцяти-річною дитиною пішов вже в монахи.

Одного разу Д. робить прощу до Єрусалиму й повертаючись назад спіткав був десь → Семена Стилиста, та був деякий

час його учеником. Д. повертає знову до монашого життя й там живе безперейно сорок років часу. Після цього Д. рішив наслідувати свого колишнього учителя, іде в околиці Константинополя, будє стовп недалеко від цього міста й з свого стовпа виголошує промови. До Д. посунула сила силєнна людности, навіть духовники, слухаючи його проповіді. Але незадовго по такому тріумфу на Д. повстає влада й змусила його злізти з стовпа. По недовшому часі своєї перерви Д. вилазить знову на той самий стовп, перевадить так само своє святе діло, що йому вже влада не перескаржала. → Генадій висвячує Д. на священника «Данилового-стовпа», й з цього часу Д. діє вже формально з проповідями свого стовпа. Людність посунула до нього плавом, навіть високі державні достойники та царі самі послуговуються дорадництвом Д. Діяв Д. ще повних 33 роки зі свого стовпа й коли помер, то поховали з великою процесією та достойністю в підніжжі його стовпа; + 493 р.

Культ Д. зараз же по смерті понісся блискавично по всьому Бл. Сході, вшан. з повною достойністю обома Цер., особливо Схід. Цер., ймення поноситья кожноденно.

Данилко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Данько = народня гол. ф. від Данило. Даньчук, Даньченко, Даньковський, Даньківський, Данькович.

Дарбидон, гр. = прийняв спокійно смерть від меча (= поліг за → Христову віру, пішов відверто на смерть в ім'я → Господа); стос. св. Д. Великомучиника, правдоподібно солдат цар. армії.

Д. із-за християнства кидає меч, за що його постигла жахлива муч. смерть: рубали все тіло на куски; + 290 р.

Д. пав разом з → Савостіяном та → Трофимом, вшан. нарівні з своїми в/з колегами з достойністю Великомучиника, особливо віддається йому шана Грецькою Цер.

Дарбидонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Дарій, пер. = прагнучий добра, добродій (слов. Доброслав); всемогучий, всевладний (слов. Володимир, гр. Василь, лат. Август, слав. Рюрик); стос. св. Д., мучиник з багатьма іншими в Нікеї*; + 303 р. (прибл.).

Д. вшан. Грецькою Цер.

Дарійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -рійський, -рієвич.

Дармидон = Дарбидон.

Дармидонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Даромир, слов. = щедрий (гр. Полідор); ймення новотвор.

Даромирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Дарослав = Даромир.

Дарославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Дашко = гол. ф. від Данило.

Дашук, Дашенко, Дашковський, Дашківський, Дашкович.

Дбайлослав, слов. = дбайливий, пильний (гр. Мелетій).

Дбайлославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Дезітей = скор. ф. від Дезітерій.

Дезітейко, -тейчук, -теєнко, -тейченко, -тєєвський, -теївський, -тєєвич.

Дезітерій, лат. = бажаний (навсякчасне бачення; слов. Радомир); стос. св. Д., єпископ м. Ленгр (Франція).

Д. пав муч. смертю від руки вандалів*; + 411 р.

Дезітерійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Дементій, лат. = успокоювач (слов. Примирослав, гр. Дем'ян); стос. св. Д. Відречника, співпрацівник → Павла.

Д. попадає разом з Павлом під арешт й бачачи, що Павлові грозить смертю, відіркся від нього, мотивуючи своє відречення любов'ю до цілого світу; + 60-70 р.

Д. вшан. як св. Схід. Цер.

Дементійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Деמיד = Деомид.

Деמידко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Демко = гол. ф. від Дем'ян, Дементій. Демчук, -мченко, -мковський, -мківський, -мкович.

Дем'ян = Дем'ян; ймення застосовується народньо по місцевостям.

Дем'ян, гр. = утихомирювач, переборювач (слов. Примирослав, лат. Дементій); стос. св. Д. Великомученика, араб по походженню, брат-блезник → Кузьми та брат → Антима й → Леонтія, лікар по фаху, за працю як знаменитий лікар довгий час разом з в/з Кузьмою.

Брати родилися десь в Аравії, працювали як лікарі в м. Сіліції* та лікували людей пересічно безкоштовно, за що їх людинь назвала: безкорисні добродії. Своєю доброю та чемним ставленням до людности брати на вернули багатьох на християнство, й дуже радо людність ставала на шлях християнства під впливом братів. — В цей саме час шаліло діоклеціанівське переслідування християн, немилостиво розпавлялися з ними, й в цю мельницю попадають і брати. Братів арештовують, кидають до в'язниці й під-

дають жахливим тортурам: будучи в'язнями весь час були зв'язані до купи, пекли вогнем, розпинали на хресті, каменювали, зануряли в море, стріляли в них стрілами й нарешті повідрубували голови; + 303 р.

Такою ж самою смертю пострадала й рідна мати синів. Акт події з братами є дійсним істор. актом, переданий багатьма живими свідками, навіть з повною детальностю відбування самої події. Брати почали вшан. Схід. Цер. під кінець 4. ст., з повною достойністю Великомучеників, а на Заході з 6. ст. В середньовіччі брати набрали великої пошани по всім христ. світі, з атрибутами серед людности як захисники проти всяких хороб та прикметою як лікарі небес (= небесні, послані на Землю самим → Господом). Багато понайменовано йменням братів церков, каплиць, монастирів, нерідко сел та міст по всьому христ. світу.

Дем'янко, -нчук, -енко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Денис = скор. ф. від Деонисій.

Дениско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Деомид = Діомид.

Деомидко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Деонисій, гр. = посвячений, відданий Деоносію*; небесно-сіяючий; бог-винар (слов. Винослав, лат. Бакум); стос. св. Д. Ареопажського, атенець по походженню, суддя Ареопагу (звідціль Ареопажський), ученик та послідовник ап. → Павла.

Ніби при появі в/з Павла в Атенах Д. став першим вихрестом від нього та був Павлом поставлений на єпископа м. Атен, що він і рахується як перший єпископ цього міста. Д. ніби загинув жахливою муч. смертю: спалено на косторі; + 95 р. (прибл.).

В середньовіччі постає співвідношення Д. з Деонисієм Парижським й парижани наполягають на тому, що, мовляв, Д. залишив був Аteni й прийшов з багатьма іншими до Риму. По недовшому перебуванню в Римі папа → Клементій послав був Д. єпископом на Париж. Д. приписували «містеричні шрифти» → Псойдо-Деонисія, що напочатку Цер. не сприймалося, але в середньовіччі увійшло в коліло признання.

Д. вшан. християнами з повною достойністю **поблажувача** св. дійности для християн = аросольство в/з Павла.

-2) св. Д. Мучиник або Парижський, італієць по походженню.

240. р. Д. був посланий папою на Францію започаткувати там християнство, що він і стає першим єпископом м. Парижу (звідціль Парижський) та тут і постра-

дав муч. смертю (термін Мучиник як співпоставлення у відмину до → Деонісія Ареопажського); + 250 р.

Прибл. в 9. ст. прийняли були Д. за Деонісія Ареопажського, навіть приписували йому прифти → Псойдо-Деонісія, але за постанням таких шрифтів в часі не відносяться ніяк Д.

Д. вшан. в значній мірі обома Цер., особливо у Франції, ймення поноситься коженденно всіма церквами.

-3) св. Д. Великий, родом з Александрії, родився під кінець 2. ст., ровесник, близький друг та співпрацівник по теології → Оригена. Д. керує в Александрії теологічною школою та пізніше вже як єпископ тут же. Д. впадає в сильний конфлікт з владою, переходується довший час й нарешті засуджують його на висилку в Лібію. Але Д. все ще вдалося в році своєї смерті повернутися із заслання й дома померти; + 265 р.

Д. дуже великі зусилля приклав в наверненні поган на християнство та весь час змагався поєднати Цер. в одноціле, виступав різко проти савелізму, усталюючи християнство, за що дістав ймення Великого. Д. являється висувачем Трітеїзму*, за що на його римські папи повстали й зав'язалася була сильна суперечка по вбачанню христології*. На велич Д. покликався завжди і всюди → Атанасій та повністю прислужився в розповсюдженні культу Д., з пошаною Великого на весь христ. світ.

-4) св. Д.-Псойдо, являється складачем містеричних шрифтів (звідціль Псойдо).

За часом адресування таких шрифтів, то відносилися б → Деонісія Ареопажського. За змістом — → Грегорія Ниського, а за часом постання й самих шрифтів, то відносяться 5-6 ст. Всі писання Псойдо-Д. адресовані на → Івана Євангелита, єпископа → Тита та → Полікарпа. Отже, такі шрифти повинні відноситися Деонісія Ареопажського, але носять характер вчення Грегорія Ниського. Наприклад: «Бога не можна бачити. — Духові натхнення, обожествлення або поєднання з самим Богом відбувається за таким принципом: очищення (= здобування свідомости), натхнення (= пізнання речей), поєднання (= почування себе святим, порівнюючи свій досвід з недосвідченим світом). Останнє являє собою для людини богоневидимість, але містично (інтуїтивно) відчуває такого й лише по такому принципу узриває його (Бога). Про це словом не можна виразити — як це по своїй взаємності відбувається» і т. д. Отже, коли прослідити, то цілком співпадає це вчення з вченням Грегорія Ниського. Далі Псойдо-Д. пише:

«Якщо всі галузі знання (відання) належать до відповідної (однієї) істотности та всі існуючі речі мають свою обмеженість, то тоді те, що понад всім стоїть (Бог) повинно своїм знанням виходити трансцендивно (= поза межі знань всіх істот разом взятих). Якщо в дійсности це є вищим за всі уми й розуми та його посідання (йняття) в цьому відношенні є понад всі інтелекти всього буття й, крім того, всі речі охоплює, утримує та заздалегідньо всьому лад дає, — само перебуваючи поза межами навіть йнятности людини, навіть жодного відчуття, ані відтінку, ані гадання, ані ймення, ані спохвачення, ані контакту будь-якого, ані зрозуміння для нас про стан його, — то якже ми тоді ймення Боже можемо оголосити або сприйняти? Бо показало ж, що надістотність божества стоїть понад всі вирази людини й, насамперед, як то само по собі є. Якщо Бог створив весь матеріальний і духовий світ, то тоді повинно б відбиватися щось хоч слідами якимись таке творення Бога, а значить повинно б відзеркаловати хоч невеликий слід Божої дії в тому». Отже, останні мислення Псойдо-Д. дуже подобають трактуванням → Арія. Далі Псойдо-Д. повчає:

«Богом надане теорархічне керування всім існуванням світу: від Бога до ангелів, від ангелів до пророків. В хорах співають ангели, що показують освітлення, прозорість Божу, переходячи поступово за розпределенням організаційности на: єпископів, священників, діаконів, монахів, віруючих та каючихся (відступників з поверненням знов до Цер. христіян). Таким чином, самі містеричні шрифти Псойдо-Д. не належать одним рукам, лише багатьом, як видно по самому змісту. Сам же Псойдо-Д. подає себе за ученика ап. → Павла, що і відносилося б часом → Деонісія Ареопажського, що довший час і признавалося за ним такі шрифти. Часто Псойдо-Д. співпоставлялося з → Деонісієм Мучиником й на протязі цілого середньовіччя так і вбачалося. Заперечення такого вбачання послідувало від Еразма* Ротердамського та інших реформаторів, котрі докопалися, що таке ймення за поданням часом (5-6 ст.) ніде в хронологіях або гагіологіях* не існує. За часом же змісту шрифтів Псойдо-Д., то знайдено сліди, що такі писання цілком співпадають з писанням Севера* Антіохівського. Ці писання були оголосилися вперше на зібранні релігійних дискусій в Константинополі 532. р. Ці шрифти Севера мали підпору монофізитів* та на цьому ж зібранні були відхилені — своєю засадою не сприймалися за доцільне. В цьому ж часі папа → Грегорій Великий

та → Софрон Єрусалимський сприйняли писання Псойдо-Д. за правдивість й стали ними послуговуватися. В дійсності складач шрифтів Псойдо-Д. не відомий нікому і на сьогодні.

Псойдо-Д. вшан. християнами як **містерія*** → Господа.

-5) св. Д. Ексігууйський, родом з Скитії (= східні області сьогоднішньої України, Приволж'я та Каспія) й родився прибіл. 470. р. 496. р. Д. примандрував до Риму, став монахом й до дня смерті жив там же; + 550 р.

Д. мав досвід про грецько-орієнтальну літургію, що й почав поєднувати в Римі з латинкою. Одночасно Д. наполягає на узагальненні обрядовості духовенства, впровадження одного дня Паски за 19-ти річним пасхальним* циклом. В наслідок цього папа поручає Д. скласти Перший або т/з христ. календар. Д. складає такого календаря, котрий береть свій початок від народження Ісуса, що замінив в європейців старий римський, бувший започаткованим 754. р. до нашого літочислення (в знак заснування Риму). Цей календар Д. впровадився до життя 525. р. та цього ж року празнувалося Великдень в той і самий день у всіх християн.

При складанню свого календаря Д. був прорахувався від дійсного року народження Ісуса (за пізнішим приблизним вирахуванням. Міжіншим ніхто і сьогодні не знає й не відає, коли саме, тобто якого року родився Ісус), що й робить різницю прибіл. на 4-5 років. Цей календар стає до послуги всьому майбутньому християнству, що ми рахуєм «Нашим часом», «Нашою ерою». Д. вшан. всіма християнами з повною достойністю.

Деонисійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сієвський, -сієвич.

Димид = Демид.

Димидко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Димитрій = Дмитрій; ймення застосовується хібащо по календарях святих.

Димнян = нар. від Дим'ян.

Дим'ян = Дем'ян.

Дим'яно, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Динис = Денис.

Диниско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сієвський, -сович.

Діодор, гр. = одарований, талановитий від природи, народження (слов. Талантослав); стос. св. Д. пострадав муч. смертю; † 303 р. (прибіл.).

Д. вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

-2) св. Д., син знаменитої родини в Антіохії* Сирійській й родився прибіл. 324 р. Д. студював вдома та Атанах світову лі-

тратуру та теологію, по закінченню студій викладає теологію в своєму місті, де його слухала уважно велика кількість слухачів, межі котрими як ученик Д. був також і → Іван Золотоустий.

Д. Робить подорож по Сирії, Єгипті, студіюючи монаше життя. Д. стає священником м. Антіохії й засновує т/з Нову школу теології. Пізніше переїздить Д. до Тарсусу* (правдоподібно до Тиросу*), приймає там сан єпископа та ще пізніше стає митрополитом на фініційській* області. Д. виступає сильно проти аріїзму*, аполінарїзму*, македонїзму* та манїхейїзму*, виступив різко проти аріянів на Константінопольському заг. соборі 381 р., що і було великим ударом для аріїзму в поставі христології.* Д. написав великий коментар по біблїї та трактат постанови людського роду, де він висвітлює все за станом природи, з великим впливом на несторизм*; † 394 р.

Д. являється предтечею несторизму, його твори несторівці перекладали на сирійську мову, але переклади погубилися, а оригінали були спалені противниками яко еретичні. Зі всього позбірано лише фрагменти і то лише частково, до котрих знавці додавали те, що писав чи гадав творець. 499. р. Д. було засуджено як спричинника несторизму.

Д. вшан. з повною достойністю Сирійською та Грецькою Цер.

Діодорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Діомид, гр. = прагнучий (слов. Прагнослав, лат. Віталій); стос. св. Д. Безкорисного Великомученика, родом з Тарсусу, знаменитий лікар по-фраку, незвичайної гуманної вдачі людина, лікував людиність здебільшого безкоштовно, за що йому дали вже за живота ймення Безкорисного (звідциль Безкорисний). Д. був палким християнином, проповідував в Нікомедії відверто християнство, за що його по наказу царя Діоклеціана* були стуртурували, що він з тих тортур і дійшов; † 304 р.

Д. вшан. Схід. Цер. як **добродій**, особливо Грецькою Цер., ймення поноситься кожноденно.

Діомидко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Дмитрій, гр. = належить, відданий Деметері*; стос. св. Д., єпископ та директор теологічної школи в Александрії.

Д., будучи директором школи, призначає → Орігена на викладача цієї школи. Пізніше межі обома виникли неполадки, й Д. позбавляє Орігена посади викладача та сану священника й вислав з Александрії; † 250 р. прибіл.). Д. вшан. Схід. Цер.

—2) св. Д. Великомученик або Тесалонський, родом з Тесалонік (звідциль Теса-

лонський), голова цього міста та високий державний урядовець.

Д. як високий урядовець виступає енергійно в захист християн. За такий відчайдушний прояв Д. роблять на нього донос цареві. Останній наказав Д. арештувати, посадили до в'язниці, сильно стуртували й нарешті жаклива муч. смерть; пронизали наскрізь пікою й так з нею живого ще і закопали; † 306 р.

Д. почав рано вшан., з повною достоїнстю у свіх християн, в 5-му ст. стає найвидатнішим святим, особливо набрав пошани в греків, після події, коли цар Михайло* IV переміг в битві Болгар, віднесши цю подію за допомогою Д. Ніби на могилі Д. в Тесалоніках відбувалися чуда, коли сунула сила-силенна прощан, просячи Д. допомоги в захисті, що й понесено культ Д. в широкий та далекий світ.

Дмитрійко, -рійчук, -ріско, -рійченко, -рівський, -рівський, -рівич.

Дмитро = утв. ф. від Дмитрій.

Дмитерко, -трук, -тренко, -тровський, -трівський, -трович.

Добролюб, слов. = зна лише добро (гр. Аристарх, лат. Клементій); ймення новотвор.

Добролюбо, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Добромир = Добролюб.

Добромирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Доброслав = Добромир.

Доброславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Добротвор, слов. = добротворчий (добротою побороє зло; гр. Никола); ймення новотвор.

Добротворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Дозітей, гр. = умудрений, натхнений (в якийсь ділах; слов. Мірослав); стос. св. Д. Самарійця, високовчена особа.

Д. проповідував в Самарії християнство й з великим успіхом; † 95 р.

Д. рахується ап. Самарії, вшан. Схід. Цер.

Дозітейко, -тейчук, -теєнко, -тейченко, -теєвський, -теївський, -теєвич.

Домет = Дометій.

Дометко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, тович.

Дометій, лат. = керманіч (слов. Всеволод); стос. св. Д. Зразкового, персієць по походженню.

Д. відходе в усамотнення, з поривом вів довгий час самотньо-печерне життя, повернув додому й став діяконом Нісбісі*. По недовшому часі своєї служби діякона Д. впадає в сильний конфлікт з владою, за ним гоняться, він втікає в го-

ри та печери. Але влада винючала Д. кубло, не пустили з нього, вибудували довкола кубла високу стіну, де він разом з своїми двома прибічниками з голоду і помер; другі ж дані говорять, що Д. було закам'яновано; † 363 р.

Д. був надзвичайно набожною людиною, на всі переслідування відповідав своєю набожністю, за що йому дали ймення Зразкового.

Д. вшан. зі всіма почестями Схід. Цер. Дометійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Домнікій, лат. = пануючий, зверхник (гр. Андроник); народжений на Різдво (= родився натхненням Господа; див. → Христос); стос. св. Д., син багача-батька в Іспанії й родився 1170. р. Змалку вчився Д. в дядька архидіякона, далі студії на протязі 10-ти років філософії та теології в університеті Паленсії (Іспанія). По закінченню студій Д. викладає теологію, згодом приймає сан священника та виступає енергійно за запровадження повної дисципліни межі духовенством. 1204 р. Д. подорожує з своїм єпископом до Риму, робить подорож через Францію, з метою привернути албігенерів* знову до загалу (погляду), але без жодного успіху. Д. повертає з напруженою думкою до Іспанії, веде нараду з своїм єпископом й цього ж року закладають «школу провідників-мандрівників». По смерті свого єпископа Д. перебірає під своє керівництво цю школу й проваде її. 1215. р. Д. закладає на півдні Франції «школу братства проповідно-зубожлого життя». Завданням цієї школи було перевадити студії милосердя, вишколювати проповідників-місіонерів та «турбуватися за святу дійсність спасення душі». Це давало цілковитий доступ до всіх верст людности, а значить і повод до умовлення особи. Ця школа як законно діюча установа була затверджена Кат. Цер.

«Сретичність виникає тому, — каже Д. — що челядь не охоплена відповідним вихованням в справжньому дусі. Самі єпископи своїми настановами не в силі охопити всіх. Браття-милосердя-проповідники-місіонери повинні відмовитися від всяких матеріяльних цінностей на цім світі та існувати з милостині лише».

1220. р. Д. збирає перший собор братства, на котрому виробляється ідеал: «Турботи та піклування нещасними на загал». З цього часу братство діє офіційно, підрозуміваючи за сьогоднішнім терміном яко «братство милосердя». Особливі права братству надавалися в проповідях та ісповідях (умовлення на...), що й носило загальний характер в цілому світі; † 1221 р.

Д. був завзятою посвяти наміченого ним плану людиною, не вступаю жодному страхіттю та погрозам, непохитно провадив свій намір, застосовуючи всяку підхідність в освідомленні людности. Д. виступив був з мудрими проповідями проти ересі та повів сильну дипломатичну війну проти всякого зла, особливо проти розкоші, розпусти, розкладу; виступив за смиренність, мирність духовенства, примирення всього на загал. Д. повисилав своїх місіонерів до Італії, Франції, Англії, Німеччини, Мадярщини, Швеції, Норвегії, Португалії, Ірландії та Мароко, всюди засновуючи ці братства, з головними ідейними рисами: «Цей світ для людини існує як світ **очищення** душі та тіла від гріха спадкоємного» (див. → Адам, → Єва) «та приготування в повній чистоті для того світу» (раю). «Всі матеріальні блага на цім світі — повна спокуса для окремої особи, котра тягне за собою цілу спільноту в безодню» (пекло). «Звідціль: відречися від всього матеріального, живи з милостині, жебрацтва, подачки. Студії, молитва, проповіді — основний фактор очищення душі та тіла засмічених гріхами на цім світі й підготовка для того світу для кожного зокрема», — та багато інших духових вказівок послідувало з уст Д. майбутньому світу. Це дало сильний поштовх на протязі декількох стст. до монашого життя, посунула була сила силенна людности до монастирів, навіть часто й густо йшли до цих монастирів заміжні та жонаті. Це й же самий чин Д. був найбільшим інквізитором-тортуристом християн християнами і то довший час зі всіх тортур в історії християнства взагалі. Такий стан постав, звичайно, не за живота Д., лише виробилося спонтанно самим чином.

Д. являється **першим** впровадзувачем самопосвяти на загал для інших, добродійности, безкористности, допоміжности, особливо духової допоміжности другим в цілім христ. світі. — Д. вшан. з повною достойністю **угодника** → Господу.

Домнікійко, -кійчук, -кієнко, -кійченко, -кієвський, -кіївський, -кієвич.

Домніній, лат. = переодоліваючий, поборник (слов. Переодоліслав); стос. св. Д., грек по походженню.

Д. виступає завзято в християнстві, за що його арештували й, при спробі втекти під час арешту, піддали жахливим тортурам: повикручували руки й ноги й так лишили до загину; + 304 р.

Д. вшан. з повною достойністю Великомучучника Грецькою Цер.

Домнінійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -ніївський, -нієвич.

Донат = скор. ф. від Донатій.

Донатко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Донатій, лат. = подарений (слов. Богдан, гр. Теодор, гебр. Іван); стос. св. Д. Дужемучиника, родом з Істрії.

Д. розпочав свою дію християнства священиком в Італії, завзято розповсюджував християнство, за що по наказу царя Діоклеціана* засудили на смерть через розшматування хижаками. Д. вкинули до хижаків, але останні не чипили його. Д. приготували костер, вкинули в нього, але Д. не бере й костер та що ніби йому пощастило втекти від цього всього лиха до Єгипту. В Єгипті Д. був десь єпископом й там таки загинув муч. смертю; + 320 р.

Д. вшан. Схід. Цер. яко Дужемучиник.

-2) Д. Картажський, засновник течії **донатізму***, що свою назву носить від свого засновника як протиєпископа свого часу м. Картаго* (звідціль Картажський).

Історія виникнення донатізму постала з таких причин: В Нумідії* Альжирській почались протиріччя межі переслідуваними часів діоклеціанівщини* висланими на Африку та фанатиками: іти сміло на муки! (= безбоязно іти на муки за → Христову віру!), що найдужче до цього були спричинилися соціальні розбіжності африканців-римлян, особливо розбіжності межі властителами та батраками. В наслідок такої ворожнечі зав'язується боротьба межі єпископом Менсурієм м. Картаго та Секундом — єпископом м. Тігісу (Африка). Намісником Менсурія став його архидіакон Кесіліян — людина сильної руки й зараз же повів на супротивну партію неабиякий тиск. Супротивна партія, тобто партія за соціальні врівноваження за ініціативою Д. скликає зібрання єпископів цілого Альжиру, що з'їхалися 70 числом до м. Картаго 312 р. Цей синод обірає єпископа Майорінуса протиєпископом м. Картаго як протистояча єпископу Кесіліяну. Останнього проголошують тут же не дійсним єпископом, уневажнюють його дотепер всі висвячення та посвячення, мотивуючись: «Кесіліян був висвячений на духовника тими, що під час найжорстокішого переслідування християн (290-313) відrekliся були від останніх. Отже, він був висвячений зрадниками, Юдиними* братами! Таким чином, прогрішили смертю самою вже, й таких висвята не може бути справедлива та праведна перед Богом, лише згубна для всіх тих, на кого Кесіліян накладе свою ганебну руку.» Все це робилося за ініціативою Д. й по смерти в/з Майорінуса Д. стає протиєпископом м. Картаго. Зараз же повів сильний спротив, ехо набірає ваги по всьому Альжиру, навіть понеслося по всій

Півн. Африці, тобто піднявся цілий рух й, таким чином, постає донатізм.

З приходом повного права віри християнам (див. → Константин) — цар втрутився в цю справу особисто, бо був надзвичайно стрівожений такою холодною війною, що часто й густо переходила в різанину місцевого характеру. В наслідок таких подій цар скликає суд духовенства 313 р. в Константинополі, відбувшийся під проводом папи римського, синод в Арлесі* 314 р., диспут в Картаго 315 р. та диспут в Мілані* 316 р. Всюди було рішено справу правоти за Кесіліаном. Таким чином, цар оголошує донатійців в не законі й дає розпорядження на переслідування донатізму. Цей рух став переслідуватися державою й то так як за діоклеціанівщини* переслідувалося християн. З приводу такої шаленности донатійці проголошують моральний клич до всієї людности: «Церква є Церквою, коли вона переслідується, а не переслідує!» Отже, для донатійців була справжня Цер. за Діоклеціана*, а не за Константина, й цей клич набирає сильного духу по всій Африці й африканці повстають вже майже війною за свої соціальні права. Всі течії присднуються до донатійців, називають себе «військом Христа», тобто Божого права межи людством та прагнуть створити свою Національну Цер. По смерті Константина В, цар Контсантий* II намагається примирити ворожнечу Африки, але без успіху, що й повело знову до переслідування та висилки донатійців. Цар Юліян* Апостата помилював останніх, ті повертаються додому й різанина знову.

Під кінець 4. ст. донатізм поділяється також, що послідувало синод за синодом, рішаючи справу то за Максиміаном 393 р. в Кабарусі (Африка) як радикали, то за Пріміаном 393 р. в Багаї (Африка) як помірковані, цим побороючи взаємно сами себе. Особливо стало приреченням цілого руху, коли → Августин виступив на релігійному диспуті в Картаго 411 р. На цьому диспуті було присутніх 286 кат. та 279 донатійських єпископів. Від кат. як головний удар по донатізму виступив в/з Августин, а з донатійського середовища — Тепіліян, й останнього Августин своїми теологічними доводами побив вщерть. З цього часу держава поставила собі ціллу викоринити донатізм з корінем, що навіть за всякі найменші зібрання донатійців каралося смертю. Але все це як рух животіло аж до навали вандалів в Африку — до 7. ст. включно.

Донатійко, -тійчук, -тіенко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Допомогомир, слов. = допоміжний всюди і завжди (сир. Потап).

Допомогомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Допомогослав = Допомогомир.

Допомогославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Доріш = (по всіх припущеннях) відвітлення в скор. ф. від Ісидор; ймення не надається ніяк до вияснення, але з певністю не слов. походження; відвітлення ті, що і в Дорош.

Доріян = (по всіх припущеннях) утв. ф. від Дарій, Доріш, Теодор.

Доріянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, нович.

Дормидон = Дармидон.

Дормидонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Дороголюб, слов. = дорогий (той, за ким треба дорожити); ймення новотвор.

Дороголюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Дорогомир, слов. = дороговказ, наставник, учитель; ймення новотвор.

Дорогомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Дорогослав, слов. = показник до найвищого — гуманіст; ймення новотвор.

Дорогославко, -вчук, -венко, -вченко, -воський, -вівський, -вович.

Дороготвор = Дорогомир.

Дороготворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Доротей, гр. = богоподарений; стос. св. Д.

Д. веде єпископство в лихолітні часи, став переслідуватися, вислали й зазнав великого нещастя. З приходом вільного вірування християнам (313) Д. повертає з силки, стає знову єпископом, приймає активність на Нікейському соборі 325 р., попираючи всіма силами → Атанасія поставу христології*. З приходом на престіл царя Юліяна* Апостати для Д. настають знову чорні часи. Він втікає на Тракію, там переховується, але був народом зненавиджений, терпів сильні моральні муки й в цьому році тут і помер на 103-му році свого життя; + 362 р.

Д. вшан. всіма християнами, Схід. Цер. ймення поносяться кождоенно.

Доротейко, -тейчук, -тєенко, -тейченко, -теєвський, -теївський, -теєвич.

Дорофей = Доротей.

Дорофейко, -фейчук, -феенко, -фейченко, -феєвський, -феївський, -феєвич.

Дорош = Доріш.

Дорошко, -щук, -шенко, -щенко, -шовський, -шівський, -шович.

Досвідомир, слов. = досвідчений (гр. Арсеній); ймення новотвор.

Досвідомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Досвідослав = Досвідомир.

Досвідославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Досвідотвор = Досвідослав.

Досвідотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Доситей = Дозітей.

Доситейко, -тейчук, -тесенко, -тейченко, -тесвський, -теївський, -тесвич.

Досконалослав, слов. = удосконалюючий (гр. Євстратій); ймення новотвор.

Досконалославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Достойномир, слов. = достойний, достосний (гр. Макар); ймення новотвор.

Достойномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Достойнослав = Достойномир.

Достойнославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Драговор, слов. = красномовець; ймення новотвор.

Драговорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Драголюб, старослов. = дорогий-любий.

Драголюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Драгомил, старослов. = дорогий-милий.

Драгомилко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Драгомир, старослов. = дорогий-мирний (паціфіст).

Драгомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Драгослав = Драгомир.

Драгославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Дужеслав, слов. = славетний (своєю силою, дужістю; гр. Аріон, лат. Максентій); ймення новотвор.

Дужеславко, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Душелюб = Миролюб.

Душелюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Е

Едуард, старогерм. = охоронник добра (слов. Пильнослав, лат. Сергій, араб. Яков); ймення зайшло на Україну через схрещення німців з українками.

Елевтерій, гр. = незалежний, вільний (козак супроти кріпаків, рабові; слов. Вільнослав); благородний, шляхетний; стос. св. Е., син батька-консула в Римі.

Легенда оповідає, що Е. папою був призначений на кардинала Ілїрії*. Він переїхав в ті місцевості й почав таємно підготуватися до своїх обов'язків. Але не встиг відбутися жодної служби, як був схоплений, разом з матір'ю, сильно стуртували, збили до нестями, по всьому тілу позакіпала кров, непохожий був на людину. Нарешті прив'язали ще живе тіло до хвоста дикого коня й той розніс Е. по всіх і всюду, навіть не вдалося знайти з нього якоїсь частини тіла; матері ж відрубали голову; + 115-117 р.

Історія Е. — цілком легенда, не має жодних актів, але вшан. в значній мірі всім христ. світом.

-2) св. Е. Великомучиник.

В Нікодемії був загорівся палац царя Діоклеціана*, в наслідок чого безліч людей було арештовано й по-різному групою знищувалося. Всі вони в підпалі палацу звинувачувалися фальшиво й знищувалися без розбору, всі підряд, щоби межі ними й винного знайти (те саме, хто

знає, що в сталінщину під час вбивства Кірова*: в одному Ленінграді лише за одну ніч було розстріляно 5000 осіб). Е. при всіх допитах був стійким й непохитним, за що вимучили сердегу до неймовірності: і вогнем пекли, і різали, і в терниці терли, і підвішували, повикручували руки та повиривали ноги і т. п. хижачтва творили над ним; + 303 р. (правдоподібно).

Е. вшан. з повною посвятою Великому-чинника всіма христіянами.

Елевтерійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Елезар, гебр. = поможи, Боже! Бог може; стос. жид. прор. Стар. заповіту Е., діяв в час Вавилонського* полону жидів (див. → Данило); + 540 р. до Р. (прибл.).

Ймення не існує за своїм станом в схід. слов'ян.

Елмир, нов. = (народження) епохи Електрофікації-мира.

Елмирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Елпідій, лат. = надійний, благонадійний (слов. Надієслав, лит. Витовт); стос. св. Е. Великого, високий урядовець на дворі царя Константія* II.

По всіх правдоподібностях Е. був аріянцем*, далі перейшов до табору нікеяни*, за що над ним пімстилася муч.

смерть: прив'язали до коня й тягали на-галоп, далі недомучене тіло вкинули у вогонь й згоріло на попіл; + 360-370 р. (прибл.).

Е. вшан. Схід. Цер. зі всіма почеснями Великомучаника.

Елпідійко, -дійчук, -дієнко, -дійченко, -дієвський, -діївський, -дієвич.

Емельян = арх ф. від Емельян.

Емельян, лат. = нащадок емельянів*; меткий, проворний, падкий (слов. Падко-слав); змагаючийся за... (слов. Змага-слав, слав. Олег); стос. св. Е., іспанець по походженню, бідняк по соціальному стану, пастух за працею й нарешті Е. веде печерне життя в горах на протязі 40-ка років.

Е. повертає в рідні околиці й стає священиком рідного міста, викладаючи богослов'ю, захоплює людність проповідями, що його слухала величезна кількість челяді, навіть з далеких околиць йшли люди, щоби послухати мудрі проповіді Е. Челядь поражувала Е. за чудотворця: з батрака — богослов!

Е. прославився ще за живота в широкому та далекому світі й коли помер на своєму сотому році життя, то до гробу проводжала сила-силенна людности; + 574 р.

Е. вшан. зі всіма почеснями достойника обома Цер.

Емельяно, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Еміліян = Емельян; ймення фігурує лише по календарях святих.

Епафродіт = Епафродіт.

Епафродітко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Епіфан = скор. ф. від Епіфаній.

Епіфанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Епіфаній, гр. = сіяючий (зоря засіяла; слов. Зореслав); народжений на Різдво (лат. Наталій), поява від св. Духа (поява людини у формі Бога або навпаки: Бога у формі людини); стос. св. Е., син жидохристиянина й родився 315. р. в Юдеї*. Говорив Е. на гр., араам., сир., гебр. та мало лат. мові, що в нього з останнього було найбільшим поводом до всякого роздору. З підліцтва Е. черпав настанови від свого єпископа Іларіона Дозайського й лише від нього мав духовість та теологічні настанови.

Е. молодим покидає рідні околиці й мандрує до Єгипту, веде там деякий час монаше життя та гуртує довкола себе велику кількість молоді за поглядами гностицизму*. Е. повертає на батьківщину знову, закладає монастир недалеко від рідного села й на протязі тридцяти років керує ним.

368. р. на пропонування свого в/з учителя Е. стає архієпископом острова Саламі*. З цього часу Е. веде приятельство з широким світом духовенства та з видатними посталями христ. теології свого часу, користаючись великим авторитетом майже на все християнство.

Е. завжди був причетним на синодах, зібраннях та соборах, перший, хто заатакував → Аполінарія, виступив різко проти вчень → Орігена й останнього ганьбить як «батька всіх ересей*». На синоді в Константінополі Е. домагався повної заборони орігенізму та висилки всіх спікопів цього напрямку. З цього часу орігенізм стає повною підвалиною цер. роздору по христології, що тривало цілих півтора стст. та наслідком було засуджено як вчення філософські так і особу Орігена як першого філософа християнства взагалі. Подорожуючи одного разу по Палестині Е. зриває в Єрусалимі образ → Ісуса, й своєю різкою поставою закурілого батьківського традиціонізму (див. пояснення термінів Сварка по вшануванню образів) проти вшанування* образів спричинився був також до т/з сварки вшанування образів, котра тривала повних 4. стст., гонінням, переслідуванням, муками та великим кровопролиттям межі християн самих (див. → Гіпатій 2, → Лазар 2, → Павло 2, → Тадей 2, → Теодор Сирійський, → Юліян 2). Під час подорожі з Дубового* синоду на Кипр Е. помірає; + 403 р.

Е. як традиційний позитивіст домагався твердої теології, без будь-яких філософських спекулятивностей. Він мав зовсім обмежену начитаність, не говорячи вже за його научність й легковажно ставився до всяких речей. Його стиль не мав ніякої витонченості, підходу до справи з розсудом, лише наполегливість й по традиції батька непохитна віра — вір'я і все! Е. намагався завжди далеко сягати, але через недостаток джерел покликання на... , повторяє раз-у-раз та й саме. Він був цілком обмеженим мислителем, до глибшого думання або якогось обсуду був зовсім нездалий, всякому спротиву його думки ставить завжди яко контр, ересь, не розбіраючись мудро чи звичайно послідувало заперечення його наполяганням. Але в свій час виправдовує Е. його сувора самостриманість, чистота душі, необмежена набожність та глибока віра в цілеспрямованість. Він рахувався всією челяддю найбільшим авторитетом перед Богом на Землі свого часу, стояв на такій пошані всього християнства, що його навіть не чіпали аріянци,* часто й густо зверталися до нього за порадами, хоч він

Їх шаленно атакував за їх поставу до христології.

Е. вшан. всім християнством з повною достойністю, особливо Схід. Цер., з титулом наставника її, ймення почитується кождоенно.

Епіфанійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -ніївський, -нієвич.

Еразм, гр. = достойний любови, всіма улюблений (слов. Любомир, герб. Давид); стос. св. Е. Великомучаника, сирієць по походженню.

Під час вибуху сильного переслідування на християн (290—313) Е. провадив вже священничу справу, як такий змушений був втікати в гори Лібанону, переховуючись там довший час. Але був висліджений, схопили й сильно стуртували. Далі Е. ангел «переносить» до Італії, де він знову зазнає арешту та жаклихв тортур: забивали цвяхи під нігті, вирвали всю середину й вкинули ще в кип'ячу оливу; + 303 р.

Е. вшан. з достойністю Великомучаника та Чудотворця, особливо відається йому шана Грецькою, Сирійською, Польською та Київською Цер.

—2) св. Е. Печерський, монах Печерського монастиря в Києві. Е. подарив все своє майно на прикрашування монастиря; + 1235 р.

Е. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Еразмко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Ераст = утв. ф. від Еразм; стос. св. Е., співпрацівник та послідовник ап. → Павла.

Павло послав Е. разом з → Темофієм проповідувати на Македонію, далі став Е. пастором коринтійської громади та пізніше єпископом Сесарії* Палестинської; + 70 р.

Е. згадується Павлом з похвалою в листі до римлян, — вшан. з достойністю обома Цер.

Ерастко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, товч.

Ецехіл, гебр. = Бог подасть сили, мочи (слов. Силослав); стос. жид. прор. Стар. заповіту Е., діяв в час Вавилонського* полону жидів, виступив з нападами на жидівську касту за забуття Ягви*, як і кожний з пророків Стар. заповіту. Цим Е. намагався посилити віру в Ягву, застрашуючи Стр. судом та обіцяючи воскресення праведним — віруючим твердо в Ягву; + 530 р. до Р. (прибл.).

Христ. теологія часто послуговувалася проріканням Е., особливо коли торкалася справа воскресення, стояв на пошані у всіх християн. Але останнім часом ймення зникло, фігурує хібащо як святе по календарях.

Є

Євген, гр. = шляхетно-народжений, блялагородний, вроджений добродій (слов. Доброслав, лат. Харитон); стос. св. Є., по всіх правдоподібностях сирієць по походженню, близький приятель та співпрацівник по долі життя → Макара Старшого.

Під час державного арізму* (див. Арій) Є. з в/з Макаром підтримували всіма силами поставу нікеяни*, за що вони від аріянів перетерпіли жакливі тортури та піддалися аж два рази висильці. Останньо були вислані на Мароко, поселені вільною висилкою, де вільно аж до своєї смерті переводили місіонарську працю. Але інші дані говорять, що Є. з Макаром та → Артемієм від аріянів пали муч. смертю; + 363—394 р. (Остання дата смерті Є. правдоподібніша.)

Є. з Макаром являються апостолами Мароко, вшан. в значній мірі обома Цер., особливо Схід. Цер., ймення почитується кождоенно.

Євгенко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Євграф, гр. = живописець; стос. св. Є., мучиник в Александрії; + 310 р.

Е. вшан. Схід. Цер.

Євдоким, гр. = славний (слов. Славолав, Святослав, гебр. Ісай); стос. св. Є., арменського походження, вчився в Антіохії* Писідійській, посідав високу освіту й в цій же Антіохії Є. як аріянець стає єпископом. Є. як запеклий аріянець всюди виступає активно на синодах та заг. соборах, з великим впливом на кожному із них. Є. являється співтворцем сірміні* І, по смерті → Євсея Нікомедського очолює патріархат цар. міста, своїми вбачаннями христології* має великий вплив на царя Константія* II, умовляє царя Валенса* на сірміну й з цього часу арізм* стає державо-релігією. Держава починає переслідувати нікеяну*, атанасізм* загониться в підпілля й таке очолює Є.; † 370-375 р.

Є. вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

—2) Є. Мирянин або Чудотворець, син знаменитої родини в місцевості Кападоції* й посідав високу освіту.

Цар доручає Є. високе становище урядовця на всю Кападоцію, він приймається за свій довг, свято провадить свою службу, чесно виконує свої обов'язки та посвячується в значній мірі Цер. (звідциль Мирянин). Є. турбувався велико за сиріт, вдов, калік та різних немочних, перевадив добродійну працю, за що його зарахували чудотворцем, з великою повагою серед всіх верст людности; † 840 р.

Є. став вшан. зараз же по смерті з повною достойністю Чудотворця Грецькою Цер.

Євдокимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Євксентій = Авксентій.

Євксентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тієвський, -тієвич.

Євлагій, гр. = слово – винахідливий, слово — відповідчивий («за словом в кишеню не лізить»); бажаний; стос. св. Є., грек по походженню.

Є. виконує обов'язки патріарха Александрії, триває тісний контакт з → Грегорієм В., в поставі христології виступив різко проти монофізитизму*, за що його так похвалював в/з Грегорій; † 607 р.

Є. вшан. з достойністю обома Цер.

Євлагійко, -гійчук, -гієнко, -гійченко, -гієвський, -гієвський, -гієвич.

Євлалій, гр. = гарний промовець, оратор (слов. Вічеслав — Словослав); стос. римського протипапи Є.

Є. був поставлений самим царем на протипапу. На рішачому ж суді не було вирішено справу за Є., справа сама межі папами загострилася, що цей же самий цар висилає Є. з Риму. Є. же без дозволу царя повертає до Риму знову, за що висилатись адміністративно раз і назавжди; † 423 р.

Євлалійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко, -лієвський, -лієвський, -лієвич.

Євлампій, гр. = виблискуючий, вицищений гарно (слов. Гарнослав, лат. Кандій, араб. Гурій); стос. св. Є. Великомучника.

Будучи великим симпатиком християнству Є. з рідною сестрою → Євламπίєю таємничо прислужували переховуючим християнам. Їх було підсліджено, схоплено разом з переховуючимися, котрих було 220 числом. Всіх на місці піддали жахливим тортурам, особливо Є. та його в/з сестру, що остання на місці катування і дійшла; Є. було відтято голову; † 311 р.

Але ще інші дані говорять, що обох в м. Нікомеді* було зварено в кип'ячій оливі.

Обоє вшан. яко Великомучичини обома Цер., особливо віддається їм честь Грецькою Цер.

Євлампійко, -пійчук, -пієнко, -пійченко, -пієвський, -пієвський, -пієвич.

Євлогій = Євлагій; стос. св. Є.

Є. являється єпископом м. Едеси*, дуже лагідно, вміло та кожному догоджуюче перевадив свою службу, завжди виступав за єдність та примирення християн, маючи всюди своїми виступами великий вплив, й за живота стали звати святым; † 400 р.

Є. вшан. з повною достойністю святого Схід. Цер.

Євлогійко, -гійчук, -гієнко, -гійченко, -гієвський, -гієвський, -гієвич.

Євмен = скор. ф. від Євменій.

Євменко, -меңчук, -меңенко, -меңченко, -меңовський, -меңівський, -меңович.

Євменій, гр. = схилий, уступчивий, погоджуючийся (слов. Мирнослав); стос. св. Є. Чудотворця.

Є. провадив єпископство острова Крети, як такий виступив різко проти монотелетизму*, за що декілько разів висилався та терпів всеможливі гонимості, що і дістав титул Чудотворця (= тільки ця людина могла пережити ті всі лихоліття); + 560-570 р.

Є. вшан. з повною достойністю Схід. Цер., особливо в греків та на Кипрі.

Євменійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -нієвський, -нієвич.

Євпагій, гр. = найдосвідченіший; імення не існує в наш час, хібащо фігурує по календарях святих.

Євплій, гр.-лат. = відповідний, позитивний (слов. Відповіднослав); стос. св. Є., високовчена особа.

Є. як учений став захищати науковим доводом христ. постановя, в цій справі прийшов одного разу з Євангелією в руках до губернатора Сицилії, доказуючи йому дійсність стану речей. Губернатор же наказує арештувати Є., вкинути до в'язниці, де він просидів 5 місяців часу. Нарешті зробили йому ґрунтовий допит, сильно сторгували й відрубали голову; + 304 р.

Є. вшан. греками з повною достойністю.

Євплійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко, -лієвський, -лієвський, -лієвич.

Євпло = утв. ф. від Євплій.

Євпелко, -пельчук, -пленко, -плеченко, -ловський, -лівський, -лович.

Євпраксі́й, гр. = успішний (слов. Творчемир); стос. св. Є., ученик та співпрацівник ап. → Павла. Павло послав Є. пропо-

відувати на Іспанію, де він і загинув муч. смертю; + 70 р. (прибл.).

Є. вшан. з вопного достоїнстю Грецькою Цер. Ймення існує хібащо по календарях святих.

Євпсихій, гр. = душелюдний (слов. Душелюб); стос. св. Є., гуманна та здібна до всього людина, за працю завідуючий соціального відділу м. Сесарії* Кападоційської.

Під час каденції царя Юліана* Апостати Є. твердо тримався християнства, за що був арештований, сильно стуртували, звинуватили судом в руйнуванні поганського храму, що закінчилося відсіченням голови; + 362 р.

Є. вшан. як **опікун**, особливо в Греції, ймення поноситься кождоно.

Євпсихійко, -хійчук, -хієнко, -хійченко, -хієвський, -хійський, -хієвич.

Єврозин = утв. ф. від Євфросиний.

Єврозинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Євсегній, гр. = праведний (слов. Праведнослав, лат. Юстин); істор. збіг з особю див. Авсій, Артемій.

Євсегнійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -ніївський, -нієвич.

Євсей = арх. ф. від Євсей.

Євсей, гр. = непомилний в своїх ділах, поступак; богобоязливий, лагідний, сумирний, тихий (слов. Тихомир); стос. св. Є. Сесарського, син лагідної та набожної родини звільнених рабів й родився прибл. 263. р. в Сесарії* Палестинській. Є. являється учеником та послідовником → Памфила, від котрого черпав всі знання по світогляду та теології й натхненним був основним із основних вченням → Оригена. Є. вивчав все ґрунтовно й вже зранніх часів почав писати апологію в/з Оригенів, апологію християн, що остання більшістю виступала проти юдаїзму* та в свій час була співвідношенням християн до жидів і навпаки.

Під час діоклеціанівщини* Є. втікає до Тиросу*-Єрусалимського (правдаподобно до Тиросу*), тягнучи завжди за собою ним зібрані матеріали. 313. р. Є. стає єпископом Сесарії* Палестинської (звідділь Сесарський), з цього часу посвячує себе цілком справі християнства, веде палкі промови, всюди виступає в захист христ. руху, що і набрало великого розголосу та слави по всюду. 324. р. Є. був покликаний на головного теолога християнства в двір царя → Констянтина В. Тут Є. користується великим авторитетом перед самим царем, всією зверхністю цар. двора та найбільший авторитет теології по контроверах христології*. Є. царем було поручено виступити з становищем на Першому

заг. цер. соборі в м. Нікеї* 325. р. — окреслити став → Ісуса, тобто зайняти головне становище в спірній справі христології, що і являло б: **окреслення христології для майбутнього християнства**. Але Є. з такого становища спасував, бо: погляду по христології був → Атанасієвого, але близьким приятелем → Арія, в наслідок чого повів неутральність. В своєму відчиті перед царем Є. зрєвізував свою неутральність так: «Справа рішення належить самому цареві. Цар людина є Богом улюблена, тричі блаженна, озброєна → Господом, котрий ним (Господом) падається право роззброювати світ від поганства та рішати справу в трактуванні → Христа».

На синоді Тиросу*-Єрусалимському 335. р. та в Констянтинополі 336. р. Є. вже різко протидіє в/з Атанасієві, що і стає для останнього вигнанням та висилкою на протязі 17-ти повних років. Після цих синодів (335-336) Є. приймається зі всією силою за літературну полеміку, полемізуючи здебільшого з поганями в захист християнства й по христології полемізував зовсім мало. Є. написав, крім в/з праць, «Гісторію-графію Аврама», охоплюючи часом 2015 до та 200 по Різдву. Ця «Гісторію-графія Аврама» являла ціле середньовіччя для християн «вихідний пункт буття людини» — походження дітей Аврама. Далі написав Є. «Гісторію мучеників Палестини», «Геофанію» (поява Христа-Бога в постаті людини) «Церковну теологію» та збірку святих. Є. написав також «Гісторію-графію Констянтину В.», котрого в надзвичайний мірі вихваляє, надає йому різними похвалами величності, що і завдячило титул Великого. Ба навіть склав Є. за Констянтина таку версію: «Вдень на небі Констянтин бачить вогнений хрест; вночі за цим днем — Ісуса, котрий Констянтиніві заповідає: „Йди в похід з цим знаком (хрестом), він принесе тобі побіду!» Цю версію Є. склав мабуть по смерті царя, але ніколи не раніше, як через двадцять років по битві Констянтина з Максентієм* (312); + 339 р.

Є. збачався розважною людиною, хоч без твердої постави та волі людина. Своім хитким становищем на в/з особорі Є. надав царям право керувати всією справою Цер. — всім христ. божеством, що існувало станом в християн як догма: від Бога, Богом призначений, Богом надане право, хоч він, правда, такі терміни перебрав з Стар. тестаменту (див. → Давид, → Натан). Свого часу Є. рахувався за правового теолога християнства — за наданням йому Господом права керував

справу, з пошаною повної достоїнності і насьогодні у всіх християн.

—2) св. Є. Нікомедський, сирієць по походженню, родився прибіл. 270. р. дець в Сирії, знаменитий ученик та послідовник → Лук'яна, близький приятель → Арія, високопоставлена особа межи духовенством свого часу, список Бейроту* та пізніше Нікомедії* (звідціль Нікомедський) й з великим впливом на царя Ліцінія* та його дружину.

Під час обсуду христології* на I заг. соборі в Нікеї 325. р. Є. мав виступити на цьому соборі як головна опора Арія. Але спізнився, напевно з певною метою, що і зіпсувало всю справу. Є. приїхав на собор з своєю т/з школою → Орігена, привіз із собою ним витворену формулу по христології, подав її собору на обговорення, що й була собором відхилена. По цім Є. встає всіма силами на → Атанасія, за що впадає в неласку цареві та по наказу останнього висилається на Галію*.

Є. пише із заслання листи до підлеглих йому єпископів, даючи настанови в клопотанні його, що й сталося 328. р. Є. повертає з заслання й прийняв знову патріархарство м. Нікомедії. Відтепер Є. береється під всю силу за атанасізм*, перебірає провід аріїзму*, побуджує багато синодів, з великим впливом на них, витиснув → Євстафія з посади патріарха Антіохії* Сирійської та в/з Атанасія як патріарха Александрії й ціла справа Цер. стала перебувати в його руках. При царюванню Константія* II Є. набрав поваги на всю сферу, був призначений царем на патріарха Константинополя, й на цій посаді, вірно служячи своїй політичній партії Цер., Є. і помірає; + 342 р.

Є. не був жодним теологом, хоч навіть склав був від себе формулу вірування; він був лише політиком однієї із партій свого часу, котру утворив під крилом христології, був її провідником та натхненником, ведучи сильний стяг за себе-окреслення з партією атанасізму.

Є. вшан. з повною достоїнністю Грецькою та Сирійською Цер.

—3) св. Є., походив з Сардинії.

Є. авляється першим єпископом на Заході, виступив сильно проти аріїзму*, за що переслідувався та не раз висилався на Палестину, Кападоцію, Єгипет. Є. співробітничав тісно з → Гіларієм, вдвох заатакували єпископа Мілану* (Аксентія), що й стало повним приреченням цілого аріїзму в сфері Заходу; + 371 р.

За ті всі гоніння та терпіння Є. рахується мучинником, хоч хроніка не говорить за його муч. смерть. Правда, ле-

генда переповідає, що його аріянци закаменували.

Є. вшан. з достоїнністю обома Цер.

Євсейко, -сейчук, -сеєнко, -сейченко, -сеєвський, -сеївський, -сеєвич.

Євсигній = Євсегній; імення фігурує лише по календарях святих.

Євстатій, гр. = стійкий, непохитний (слов. Станіслав, лат. Константин); стос. св. Є., син багатого грека ткацьких фабрик.

Є. стає з своїми двома братами християнином, провадили всі три в Нікеї* священичу справу й тут всі три полягли муч. смертю; + 312 р.

Є. вшан. Схід. Цер.

Євстатійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Євстафій = Євстахій; стос. св. Є. (як перепутаного по історії з дійсною особою → Євстахієм. По літургичним записам один кардинал дослідив, що історія дійсно стос. патріарха м. Антіохії* Сирійської Євстахія).

Легенда переповідає, що Є. ніби був генералом римського війська, половав одного разу на оленів, спіткав одного, став його переслідувати й нараз бачить Є. хрест межи рогами, ним переслідуваного оленя. В наслідок такої появи Є. залишає переслідувати тварину, повертає додому з переконанням вихреститися. Є. вихрестився й спонукав на таке свою дружину та двох синів: Агапія й Теофіста. По довшому умовленню відмовитися від свого переконання та повернутися до старої батьківської віри — Є. рішуче відхиляє, за що всі четверо накладають головами. Друга легенда говорить, на гр. та лат. мовах частково, що Є. мандрував з індобудитського терену через Месопотамію*-Грецію-Італію, в подорожі розгубився з дружиною та дітьми, мав таки випадок з оленем й при переслідуванні ним оленя останній Є. запитує: «Коли бажаш мати кару за це (переслідування), зараз чи на старість?» Остання легенда постала 13. ст., в розмалюванні події Є. для посилення християнства. Історія сама вигадана спочатку й до кінця й не має нічого спільного з якоюсь істор. особою в акті християнства. За першою легендою Є. пострадав; + 117 р.

Є. вшан. з повною достоїнністю всім христ. світом.

Євстафійко, -фійчук, -фієнко, -фійченко, -фієвський, -фіївський, -фієвич.

Євстахій, гр. = колосистий, врожайистий, набористий; стос. св. Є.

Є. був ярим християнином, діяв безстрашно, за що і пав муч. смертю разом з дружиною та двома синами; + 118 р.

Історія Є. дуже подобає на історію → Євстафія.

Є. вшан. з повною достойністю обома Цер.

-2) св. Є., патріарх Антіохії* Сирійської.

На початку своєї релігійної кар'єри Є. провадив єпископство Памфілії*, пізніше Бериї* й 323 р. — проти його волі — Є. патріарх Антіохії Сирійської. По розборі контрверсів христології* Є. стає по боці → Атанасія, виступив з гучною промовою на Першому заг. цер. соборі в Нікеї* 325 р., заатакував тут шаленно → Арія, що останньому й стало найбільшим приреченням. З цього часу Є. повстає всіма силами на → Євсея Сезарського, атакує за його нерішучість на в/з соборі та літературно атакує весь аріїзм. Аріянци ж, прийшовши до влади Цер. (див. → Євсей Нікомедський), знімають Є. з посади патріарха, закидаючи йому савеліїзм*, розпусту, нелояльність та неповагу самого царя, висилають Є. на Трієр*, ще раз на Тракію, де він вже сердега і помер; + 337 р.

Є. вчення: «Бог існує лише один (відрізняючи звичайну людину від Бога та його Сина → Христа). Христос хоч і поява природи, але має в собі все Боже, а саме: надприродний стан людини → Ісуса». Цим доводом Є. на в/з соборі перетяг суперечку на бік вже згаданого Атанасія, що й заманіфестувався христологію* по постанові цього собору (див. текст — Христос: Христологія). Є. був вченою людиною, класик свого часу, сильної руки письменник, писав багато, але мало що лишилося з оригіналу, майже все понижили аріянци.

Є. вшан. з повною достойністю всіма християнами, особливо віддається йому честь Схід. Цер.

Євстахійко, -хійчук, -хієнко, -хійченко, -хієвський, -хійвський, -хієвич.

Євстратій, гр. = вдосконалюючий речі (слов. Досконалослав); стос. св. Є., арменець по походженню, син високопоставленого батька.

Є. розповсюджує таємно християнство, був запідозрений, разом з слугою Євгеном арештований та піддався публічному катуванню. При цій події навернулися духовники Аксентій та Мардарій й стали заступатися за Є., за що зараз же обом було познімано голови. За цим підійшов до місця події солдат → Орест, повернутий Є. вже на християнство, й став всією силою заступатися за нього. Обидва арештовуються, обох етакують до м. Севастії* й тут обом жохлива муч. смерть: Ореста пронизано залізякою, підвішено на

ній над костром й так ізжарено; Є. зжарено в печі; + 303 р.

Є. вшан. з повною достойністю обома Цер., пізніше реліквії перевезено до Риму.

-2) св. Є. Печерський, монах Печерського монастиря в Києві.

Є. попадає в ясир-полон до половців*, останні продали його якомусь жидові, й жиди розп'яли Є. на хресті; + 1110 р.

Є. вшан. Київською Цер. jako Многострадавший.

Євстратійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тійвський, -тієвич.

Євтерій, гр. = милодійний, ліричний; стос. св. Є. Палатинського (= графського походження), мучиник з багатьма цінностями в м. Нікомедії; + 304 р.

Є. вшан. в значній мірі Схід. Цер.

Євтерійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -рійвський, -рієвич.

Євтим = скор. ф. від Євтимій.

Євтимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Євтимій, гр. = славетний (слов. Світослав); стос. св. Є. Великого, родився 377 р. в м. Мелітені*, з вродженою набожностю людина.

406 р. Є. подорожує до Палістину, там знайомиться з печерництвом, самотництвом та монашим життям взагалі. Нарешті Є. осідає на печерне життя, й незадовго по цім прийшов до нього → Теоктист. Побратими перебираються подальше в гори, живуть в печері, згодом закладають монастир, в котрому Теоктист лишається за провідника, а Є. помандрував в пустиню Мертвого моря, взявши з собою велику групу учеників. Тут Є. вибудував каплицю, на місці котрої його улюблений ученик → Сава побудував знаменитий монастир. Є. повертає знову до Теоктиста, неподалеку від нього в печері заліг на життя й збирає довкола себе велику кількість самотників, гуртом будують церкву, що розрослася в знамениту лавру, котрою Є. керує аж по день своєї смерті; + 473 р.

В цій лаврі Є. навістила була → Євдокія. При цій нагоді Є. переконає її на халседону*, що вона радо пішла на спокусу Є., відігравши цим не малу роллю в поборованні монофізитизму* як течії по вбачанню христології* свого часу. Є. був сильним поборником монофізитизму, доброї вдачі людина, набожний до найвищого, чим привернув до себе велику кількість челяді, навіть видатних достойників держави свого часу. Є. провів 4/5 свого життя в усамотненні, довший час жив по печерах, закладаючи монастирі та лаври, впровадивши суворі закони

схилости, за що його найменували Великим.

Є. вшан. христ. світом символічно, як **вірний слуга** → Господа.

-2) св. Є. Мадіта, болгар по походженню, син селянина та рідний брат → Параски 2.

Є. дуже молодим пішов в усамотнення, проживши таким життям 4 роки часу. Пізніше іде Є. до Константинополя в монахи й повних 30 років перебуває монахом. Нарешті Є. стає єпископом м. Константинополя, прослуживши → Христу вірно 40 років; + 989 р.

Легенда переповідає, що Є. був дуже добротною людиною, лікував багато немочних та калік, що в нього з «ніг текла сцілюща вода» (= знання людини до сцілення немочного — знаменитий лікар за сьогодняшнім терміном), мав велику повагу та пошану серед людности, де б він не повертався.

Є. зараз же по смерті став вшан. Грецькою Цер. й слава за нього прокотилася по теренах Схід. Цер.

Євтимійко, -мійчук, -мієнко, -мійченко, -мієвський, -мієвський, -мієвич.

Євтихій, гр. = ошчасливлений; стос. св. Є. Великомученика.

Є. за своє прибіччя до християнства пострадав в Римі жахливою муч. смертю: заперли в яму відходів й там протримали голодного два тижні, не давали ні їсти, ні пити, ні спати й з кінцем, додихаючи тіло, вкинули в провалля; + 304 р.

Є. вшан. з повною достойністю Великомученика обома Цер.

-2) св. Є., родився 387. р. в Константинополі.

Є. на посаді архимандрита монастирів свого міста, з великим впливом на цар. дворі. В суперечці по маріології* Є. виступає різко проти → Нестора 2, з твердженням: «→ Ісус посідає лише одну природу» (чоловічу), — в доказ Нестора, що, мовляв, Ісус в боротьбі з Сатаною має заслуги божествені. На суді Є. сказав:

«→ Христос до народження мав дві природи» (і божествену), «після ж лише одну» (людину). «Христос без змін або якись хось домішок» (богонатхнення чи щось подібного) «був на Землі». «Тіло Ісуса не було застимульовано з небес...» — та багато інших подібних несумісниць говорив Є.; + 454 р.

Є. був сильно закурізлою, запростою людиною, не визнавався обсолютно на речах христології, навіть перечив в Ісусові слово «христос» — перечачи в ньому бого-помазаника. Є. за свої наполегливі твердження був засуджений, на синоді*

грабіжників* реабілітували, ба навіть пізніше Грецька Цер. вивела його в святі.

Євтихійко, -хійчук, -хієнко, -хійченко, -хієвський, -хієвський, -хієвич.

Євтропій, гр. = вологий, стимулюючий життя (слов. Цвітослав, лат. Флорентій); стос. св. Є., ярий прибічник → Івана Золотоустого, виступав завжди і всюди в обороні свого друга.

По другій висильці в/з Івана загорілася була церква на цар. дворі в Константинополі. Є. було звинувачено в підпалі її, за що піддався жихливим тортурам та кари смерті; + 404 р. (прибл.).

Є. вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

Євтропійко, -пійчук, -пійченко, -пійченко, -півський, -півський, -півич.

Євтух = скор. утв. ф. від Євтихій.

Євтушко, -тушук, -тушенко, -тушенко, -туховський, -тухівський, -тухович.

Євфимій, гр. = поважаючий інших з достойністю (слов. Честослав); щастя-заповідник; стос. св. Є., мучиник часів діоклеціанівщини*; + 303 р. (прибл.).

Є. вшан. зі всіма почестями в греків. Євфимійко, -мійчук, -мієнко, -мійченко, -мієвський, -мієвський, -мієвич.

Євфросиній, гр. = веселий (слов. Веселослав); стос. св. Є. Великомученика, грек по походженню.

Є. був запідозрений в християнстві, за що піддали жахливим мукам: лили в рот кип'ячу воду і тому подібні хижацтва творили над ним, доки не дійшов; + 303 р. (правдоп.).

Євфросинійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -нієвський, -нієвич.

Євхарист, гр. = вдячний (слов. Вдячнослав), благословляючий в ім'я → Господа; від. св. Є., бідняк по соціальному стану, чередник за працею, був жонатий й обоє пішли вести печерне життя, перебуваючи разом в тій самій печері; + 380 р. (прибл.).

Є. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Євхаристко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Євхарій, гр. = милий, любий, вдячний (слов. Любомир, Милослав); стос. св. Є.

По легенді — Є. являється учеником та послідовником ап. → Петра, останнім був посланий очолити на Заході єпископство, що Є. і являється як першим в історії християнства, хто започаткував службу → Христу на тих теренах. Пізніше Франція та Німеччина покликалися на святощі Є. ранніх часів; + 90 р. (прибл.).

Є. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Євхарійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Єгор = Ігор.

Єгорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Єлеферій = утв. ф. від Єлевертій.

Ім'я виступає хібащо по календарях святих або по місцевостях народньо.

Єлксей = арх. від Єлсей.

Єлсей, гебр. = на Ягву* вся надія, Ягва весь рятуюнок; стос. жид. прор. Стар. тестаменту Є., ученик та послідовник → Ілїї.

Є. завзято продовжував справу в/з Ілїї поборювання межі жидами культу Баала*, виступив з проповідями в околицях Єрїхо/ та Самарїї, пропагуючи за старогебр. віру в Ягву, переконливо твердячи могутність Ягви перед Баалом, рівночасно даючи людности настанови в поступі соціяльних відносин та поради в запобіженні різних недуг; † 795 р. до Р.

Є. приписується написання «Книги Єлсея», відомої за Стар. заповітом. В цій книзі переплітається теократична політичність жидів, похваляється його дія як від руки або духу самого Ягви. Далі оповідається про чуда Є., ніби він «воскресив» одній жінці дитину та говориться ще й така версія, що до вже мертвого Є. було положено одного мертвяка, котрий, пробувши деякий час з Є. в гробниці, — був ожив: вокрес. Ця версія неслася жидами з покоління в покоління, з чого з часом виробилася в жидів засада: вокресення. Говориться ще й таке, що нібито Є. «бачив», коли в/з Ілїя «їхав на вогненій колісниці на небо» та багато інших витівок подається в «Книзі Єлсея».

Є. являється видатною фігурою Стар. заповіту, стоячи завжди до послуг покликання як жид. теократії, а також і христ. теології. Христ. теологи стали покликатися на Є. прорікання, підводячи ту чи іншу позу до → Ісуса, наводячи цитати з пророчеств Є. Особливо стало до послуг христ. теології: «накормлення 5000 осіб нікчемною кількістю хліба», відомого з Євангелії, та найдуже на поклики Є. стало стабілізуватися вокресення християн, що і черпалося христ. теологією з витівок «Книги Єлсея».

Є. став вшан. християнами в 4-му ст., в цьому ст. відбувалася вже проща на могилу Є. в Самарїю, де побував також і → Єронім та останній прислужився велико в росповсюдженні культу Є. Реліквії Є. возилися разом з останками → Івана Хрестителя то до Александрії, то до Константинополя, то до Равени*, з повною пошаною символічності яко **пророк** дійсного оголошення правди-віри для християн.

Єлсейко, -сейчук, -сеєнко, -сейченко, -сеєвський, -сеївський, -сеєвич.

Єнох, гебр. -гр. = тілоохоронник; хан. = слуга, тілоохоронювач Бога; стос. видатної постати Стар. тестаменту Є.

По засаді Стар. заповіту — Є. був сьомим патріархом допоточного часу на земній кулі, посередничає межі Богом та людством та відає божими таємницями. Є. був набожним до найвищого, Богу вірним й за це його Бог забрав до раю. Далі усащадничується, що Є. прожив був 365 років, а тоді, за якусь таки провину перед Богом, помер.

Особливо був на устах Є. в перших жидів-християн, виступав в них в ролі патріарха, папи або навіть самого → Ісуса. → Гіполіт та → Іреней як законодавці Христ. Цер. співпоставляли Є. з → Ілєю, мотивуючи, мовляв, Є. прийде разом з Ілєю на Землю, станеться таке під час Стр. суду, буде проповідувати в покаєнні гріхів людських та останньо поведе агітацію серед поган, щоби й ті також стали християнами. В жидів виступає Є. ще й в ролі астронома, математика та знавця різних таємничих наук — **винахідник** всього невідомого до...

Християни вшан. Є. символічно, як **охоронник** перед всяким лихоліттям, запобігає долю перед Богом і т. п.

Єношко, -нощук, -нощенко, -нощенко, -ноховський, -нохівський, -нохович.

Єпафр = скор. ф. від Єпафродіт.

Ім'я фігурує лише по календарях святих.

Єпафродіт, гр. = подарок Афродіти*; вродливий, гарний по своєму стану (слов. Вродливослав); стос. св. А., ученик та співпрацівник ап. → Павла.

Павло доручив Є. створити в м. Філіпії* христ. громаду, що він усердно працював разом з → Лідією, та посилав його часто як вістового з своїми листами до филипчан; † 70 р. (прибл.).

Є. вшан. обома Цер.

Єпафродітко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Єремій, гебр. = Ягва могучий, Ягва дасть, подасть, не лишить на долю самого себе (= Бог понад все, всьому і вся, надійся на Бога); стос. жид. прор. Стар. тестаменту Є., родився прибл. 658. р. до нашого літочислення в місцевості Юдейської обл. в Палістині як син родини жид. традиційного рабінїзму* (див. пояснення термінів Левіти*). Також є припущення, що Є. повинен був бути виходцем з княжої родини. Є. працює на княжому дворі в Єрусалімї й прибл. 627. р. його часу виступає з проповідями, критикуючи в невиразній мірі тодішній лад влади жи-

дів. За такий поступ Є. був покараний тілесно, напр., запірали його в бочку на деякий час, у водостічну яму, був ув'язнений й нарешті вислали.

Під час Вавилонського* полону жидів Є. попадає в ясир також. Ніби Набуходоносором* самим був звільнений й направлений з багатьма іншими на працю в двір вавилонського губернатора в Єрусалим, де йому поручено високе становище. В цей час — в окупацію вавилонцями Палістину — моральний стан жидів захитався був цілком, все переходило на панську маніру, своє все йшло в забуття, що Є. й стрівожило. Він виступає зі всією силою проти «забуття самого себе» — проти самозгуби, насамперед рече за чистоту душі людини, закликає всіх і вся лишатися вірними батьківському традиціонізму. Є. різбить все біллю і в проповідях і в стішках як нещастю свого народу за таким станом назагал, критикує зверхництво, осуджує та засуджує ту чи іншу річ, часто переходячи з осуду на різні заповідання, обіцянки та погрози, концентруючи все довкола Ягви.

«Так хоче пан Бог, — рече Є. — котрий посилє сонце як світло та тепло вдень, а місяць та зірки своїми джерелами вночі. Навіть море стогне перед ним й все повинується йому. Отже, тобі, жиде, необхідно схилити свою голову перед ним, інакше загинеш раз і назавжди й по тобі не лишиться ні роду, ні плоду!»

«Ані цар своїм царством, ані рицар своїм рицарством, ані багач своїм багатством не прославлять себе ніколи і ніде. Уславиться лише той, хто мене (Ягву) шануватиме; приноситиме мені різні жертви, відбуватиме в ім'я моє церемонії, мій культ шануватиме та для мене все, навіть самого себе посвячуватиме! Ягва є славою всього на світі! Але в тих випадках, хто його відповідно славити буде!» Та багато інших застережень та погроз виразив Є. жидам за забуття культу Ягви свого часу. Особливо нападав він на владу, котра співпрацювала з окупантом, що й було звернуто на нього всі вістря: загітували всю людність проти його особи так, що одного разу челядь витягла Є. з храму Єрусалиму й тягали по вулицях як паadlo, супроводжуючи жахливими стусанами де попало, навіть з наміром розправитися з ним на смерть. Проти Є. влада нашпигувала була все суспільство й то так, що від нього відвернулися були всі верстви, навіть вся рідня та родина також. На старість Є. бідував страшенно, був сильно прибитим морально та відчував таку гнітучість душі, що навіть не мав сили комусь те все виразити; † 588 р. до Р.

Є. написав був книгу, котра не являла собою літературного твору як такого, лише оповідання та розмови, що торкалися здебільшого політичного теократизму жидів того часу. Є. була написана відозва також, дісталася на кор. двір й там була публічно спалена. Є. стоїть тепер в жидів межі найбільшими фігурами Стар. тестаменту. Христ. теологи стали покликатися на поставу Є., застерігаючи в послушності вірних Цер., базуючи все за великим авторитетом Є. Стар. заповіту, часто послуговуючись його цитатами, виразами і т. п.

Є. впан. христіянами символічно, як заповідач святої дійсности для христیان.

Єремійко, -мійчук, -мієнко, -мійченко, -мієвський, -мієвський, -мієвич.

Єрм = арх. ф. від Єрмолай.

Єрмей = Єрмії.

Єрмил = утв. ф. від Єрмолай; ймення фігурує лише по календарях святих.

Єрмії = Єремій; ймення не вживається, лише фігурує по календарях святих.

Єрмоген, гр. = стосуючий, нащадок Гермеса*; стос. св. Є., послідовник апостола, павший з багатьма іншими муч. смертю; † 80 р. (прибл.).

Історичної постати від. б Є. Гностика, виступавший з своїми теологічними вченнями в Сирії, діяв в Єфесусу*, з доводами дуалізму*. Є. доводив: Матерія є вічною, безкінечною й в собі не має ніякого завершення, все принцип зла. Бог лише оформив стан. Душа людини виникла із матерії, по собі — вмирує й життя може бути через субстанцію божого удиховнення. → Христос при воскресенню пішов до сонця, або лишив він своє тіло сонцю і т. п.; † 205 р.

Єрмогенко, -нчук, -ненко, -нченко, -нівський, -нівський, -нович.

Єрмол = скор. ф. від Єрмолай.

Єрмолко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Єрмолай = утв. ф. від Єрмолай.

Єрмолайко, -лайчук, -ласенко, -лайченко, -лаєвський, -лаївський, -лаєвич.

Єрон = скор. ф. від Єронім.

Єронко, -нчук, -ненко, -нченко, -нівський, -нівський, -нович.

Єронім, гр. = його ймення святе, діє в постати святого; стос. св. Є., син заможного батька-католика й родився прибл. 347. р. в Стрідоні*. Батько синові завдачив ще змалку відповідне знання, для закінчення вищої освіти Є. виїхав студіювати до Риму, де він вивчав математику, математику та філософію. В час студій прибл. на 25-му році свого життя Є. приймає христіянство та тут набірається повної мужности по вбачанню життя-буття

людського. Є. робе подорож по Італії, спітгав десь на побережжі Адріатського моря аскетів й прилучився до них життям. 373. р. подорожує по Палестині, далі опинився в Антіохії* Сирійській й тут знайомиться близько з → Аполінарієм Лаодікейським та від нього вперше знайомиться з схід. теологією-христологією. Є. захоплює все це до найвищого й він, щоби розібратися з станом речей як треба, приймається усердно за студії гр. та гебр. мови. Є. переїздить до Константинополя, тут знайомиться з → Грегорієм Молодшим та → Грегорієм Нисським та їхньою теологією, переймає від них теологічні настанови та студіює твори → Оригена.

383. р. папа → Дамасій запросив Є. як талановитого вченого на Рим, доручає йому зредувати епіграми на могилах мучеників в катакомбах*, що він з досконалістю й виконує таке. Наступні роки Є. залишається в Римі й виконує ролю дорадника та секретаря в/з папи. Папа поручає Є. зревизувати (поправити) та перекласти з гебр. на лат. біблію, з чого він і творе т/з Вулгата — текс-біблію, що й служе ще й сьогодні як основа-біблія у всьому кат. світі. Далі Є. перекладає весь Стар. заповіт, чому і завдячує весь христ. світ. По смерті в/з папи здавалося, що Є. сяде на посаду папи римського. Але клерус римський, котрого Є. був наставником, повстав на нього й не допустив на стілець папи.

Є. з → Павлиною — багачкою-вдовою в Римі переїздить до Палестини, тут коло Вифлему на кошти Павлини будує розкішний монастир й стає його провідником. Далі заложив Є. школу монастирську й керує нею повних 34 роки, зібравши велику бібліотеку в такі неспокойні часи лихоліття людського. Тут, здається, Є. почав був дбати за свою мартіологію* (див. вступ), котра нам стала відома як «Єроні-мівська мартіологія». Є. усердно й невтомно все своє життя вчився та інших вчив, що він за працею науки і помер; † 420 р.

Є. був людиною найбільшою любови до науки свого часу, перший філолог його часности, класик латинки, найкращий пояснювач багатьох шрифтів, перекладач Оригенових творів, складач багатьох гомілій* та був посередником перепровадження гр.-жид. літературного світу з римським. Є. вів широку дружбу з науковим світом, яко з в/з Грегоріями, → Августином та іншими видатними теологами свого часу, був людиною тактовности, вмілості, пов'язаности, вогнево-полум'яний полемік-аргументач, не терпів та не зносив будь-якого криводушництва,

жагуче докоряв за всякі недотягнення, слабодухість та нестійкість людини. Є. рахується наряду з в/з Августиним законодавцем Кат. Цер. й з великим впливом на Схід. також, з пошаною повної достойности всім христ. світом, особливо Захід. Цер., ймення поноситься кожноденно.

Єронімко, -мчук, -мченко, -менко, -мовський, -мівський, -мович.

Єротей = утв. ф. від Гіротей; ймення виявляє свій слід лише по календарях святих.

Єрофей = Єротей; ймення фігурує лише по календарях святих.

Єсиф = Йосип, Йосиф; ймення фігурує лише по арх. літературі.

Єфим = скор. ф. від Єфимій.

Єфимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Єфимій = Євфимій.

Єфимійко, -мійчук, -мієнко, -мійченко, -мієвський, -мівський, -мієвич.

Єфрем, гебр. = подвійне оплодотворення нараз (= блезнюк; арам. Фома); стос. св. Є., Скрипка св. Духа або «сонце» як його величають сирійці, син священника-поганина й родився 306. р. в Нісібісі*, вихованець та ученик Якіма Нісібіського (єпископ Нісібісі Є. часу), високовчена особа, за працею учитель в Нісібісі та Едесі*.

Є. приймає християнство від в/з Якіма, → Василь В. висвячує Є. на діакона м. Едеси, що він і приймається усердно за свій довг.

Персійці навалюються на батьківщину Є., що його змусило залишити свої рідні околиці та помандрував до Риму. Тут Є. довгий час працює як ексегет* Св. Письма й скитався довго по чужому світі. Нарешті Є. повертає додому, закладає в м. Едесі теологічну школу, весь час нею керує, в ній помер та в ній і похоронено його; + 373-379 р.

Є. рахується великим літератором гимнів, в котрих виступав в поборюванні аріїзму*, маркіянізму*, маніхейзму*, вбачаючи поставу останніх по христології* дію Сатани та вічну смерть людини (без воскресення). → Ісуса та → Марію Є. оспівує в своїх гимнах як добро Бога для миру та воскресення душі і тіла людини праведної → Адама та → Єву Є. характеризує як нанесення гріхів на людський рід, в свій час символізуючи Ісуса → Христом — скупачем таких гріхів. Є. писав також про свободу, справедливість, доброту окремої людини, що є необхідністю для кожного до заслуження в Христа гідности, де він каже: «Боже милостивий! Приведи до розуму спантеличених, сп'янілих (аріянців*, маркіянців*, маніхейців*). Тим, що погодив (напів-

аріянтів, напів-атанасійців*) подай розуму утримати ту згоду! Просим тебе, Боже, доведи нам до цілковитого з'єднання Цер., щоб ми могли тобі на загал відповідно послужити та тебе гуртом посправити через нашого Спасителя Ісуса Христа, твого вірного сина, котрий з тобою та св. Духом живе на небесах та котрому віддано все керування як на Землі, а також і на небі на віки вічні, Амінь». Є. виступав в обороні всіх ересей, поборював пасивно, огульно в своїх віршах, котрі й стали гімнами цілого християнства. Є. вшан. всім христ. світом, навіть всі окремі секти християнства шанують його символічно. як **осівувач** справедливості на Землі.

—2) св. Є., слуга на панському дворі, далі монах-василіян в м. Константинополі.

Є. приніс був в Київ копію життя-буття Студіонського монастиря, тобто копію з монастиря керованого → Теодором Студіонським, чим Київська Цер. стала послужуватися. Є. замешкав був в Києві, пізніше став єпископом м. Переяслова та далі Є. — митрополит Київський. Є. увійшов був в сполуку з Римом, реформує децю в літургії та впроваджує за невеликим станом з Римської Цер. також; + 1096 р.

Є. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Єфремко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, мович.

Єхрем = Єфрем.

Єхремко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

3

Заповідомир, слов. = заповідач, передказувач (гр. Протасій); ймення новотвор.

Заповідомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Заповідослав = Заповідомир.

Заповідославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Захар = скор. ф. від Захарій.

Захарко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Захарій, гебр. = Ягва все знає, його не проведеш, Бога не забувай, завжди пам'ятай; стос. св. З., походив з жид. касті левітів*, чоловік → Єлісавети та батько → Івана Хрестителя.

При народженню сина Івана З. склав був вірша: «Слава Ягві», різблячи в цьому віршові народження дитяти як блаженство — Божий дар.

Нема жодних даних в історії, коли та як помер З. Наприклад, → Епіфаній, → Василь В., → Кирило Александрівський та інші твердять, що З. нібито по наказу короля Гирода* Антипи був забитий в храмі. Таке можливим припускати, як батько в/з Івана, могли його питати, де перебуває син, на що він міг відповісти негативно. Бо син в дійсності був арештований по наказу в/з короля. Коли ж та як упокоївся З. — таємниця і насьогодні; + 40-50 р. (припускаючи).

З. вшан. християнами символічно, як **породитель** Попередника → Христа.

Захарійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рівський, -рівський, -рівич.

Захарко = гол. ф. від Захар.

Захарчук, -ренко, -рченко, -рковський, -рківський, -ркович.

Захистомир, слов. = оборонець, захисник (гр. Александер); ймення новотвор.

Захистомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Захистослав = Захистомир.

Захистославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Захистотвор, слов. = організатор оборони; ймення новотвор.

Захистотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Звономир, слов. = оголошувач вісти миру; ймення не дійшло своїм оригіналом до наших часів.

Звономирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Здолослав, слов. = долаучий, непереможний; ймення новотвор.

Здолославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Здравомир, старослов. = здоровий фізично (гр. Артем, лат. Корній).

Здравомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Здравослав = Здравомир.

Здравославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Здравотвор, слов. = сцілювач (лікар); ймення новотвор.

Здравотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Зенон, гр. = життя подароване Цойсом*; стос. св. З., офіцер на цар. дворі, з великою повагою серед всієї еліти двора та пізніше З. ученик → Василя В. Будучи під впливом в/з Василя З. кинув службу й пішов вести монаше життя, осівши на таке в старій могилі коло Антіохії* Пісідійської. Таким життям З. прожив 40 років й то в найсуворішій стри-

маности, особливо постування були в нього ідеалом, живився хлібом та водою, й з такого життя був цілком задоволений; + 419 р.

Культ З. понісся на обидва полюси, особливо віддається йому шана Грецькою Цер.

Зенонко, -нчук, -ненко, -нченко, новський, -нівський, -нович.

Зінаній = арх. ф. від Созон.

Зинон = Зенон.

Зинонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Зінець = утв. ф. від Зіновій.

Зінько, -нчук, -ненко, -нченко, -ньковський, -нївський, -нївкович, -нїкевич -невич.

Зіновій, гебр. = для Ягви живе, Ягві відданий (гр. Зенон, лат. Марко); христ. = відданий, преданий → Христу (гр. Маркіял, коп. Пафнутій); стос. св. З., лікар по-фаху.

З. являється єпископом м. Агеї в Кілікій*, завзято розповсюджував християнство та був непохитним до найвищого. З. арештовано разом з рідною сестрою → Зіновією, обох сильно стуртували й покарали на смерть; + 304 р.

З. вшан. Схід. Цер. зі всіма почестями Великомучаника.

—2) св. З. Великомучаник, лікар та священник десь в Фініції*.

З. посвятився був цілком і повністю → Христу, за що арештували, перепроводили до Антіохії* Сирійської й тут сердега зазнав жахливих тортур та неймовірної муч. смерті: розчвертували все тіло залізними круками; + 304 р.

З. віддається шана всією Схід. Цер. яко Великомучанику, особливо шанується Грецькою та Сирійською Цер., імення поноситься кождоносно.

Зіновійко, -війчук, -вієнко, -війченко, -вієвський, -віївський, -вієвич.

Змаголюб, слов. = завзятий, падкий, підприємчивий; імення новотвор.

Змаголюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Змагослав, слов. = змагач, (зкимсь, зчимсь; лат. Емельян); імення новотвор. Змагославко, вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Змаготвор = Змаголюб.

Змаготворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Знатолюб, слов. = прагнучий (до знання); імення новотвор.

Знатолюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Знатомир = Знатослав.

Знатомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Знатослав, слов. = знавець, експерт (гр. Памбо); імення новотвор.

Знатославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Знатотвор, слов. = наставник, учитель; імення новотвор.

Знатотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Зореслав, слов. = славетній, озорений славою (гр. Епіфаній); імення новотвор.

Зореславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Зоріян = не вияснено; по всіх правдоподібностях імення старослов. походження, й одного разу в своїй історії ялось перепуталося на христ. імення.

Зоріянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Зосим, гр. = життє-сильний, — здатний (слов. Прагнослав, лат. Віталій); стос. св. З., солдат.

Будучи в армії З. запідозрівають в християнстві, ставляють перед трибуналом й засуджують на кару смерті; + 117 р.

З. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

—2) св. З.

З. заложив Соловецький монастир й був його провідником аж до своєї смерті; + 1478 р.

З. вшан. з достойністю схід. слов'янами.

Зосимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Зотій, гр. = життє-прагнучий, поривистий (слов. Змагослав, лат. Емельян); стос. св. З., мушник з багатьма іншими в Римі; + 120 р.

З. вшанов. Схід. Цер.

Зотійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

И, І

Иван = нар. ф. від Іван.

Іаків = арх. ф. від Яків.

Іван, гебр. = Ягва змилюється, змилює, прийшов на світ з Божої ласки; слов. Богдан, гр. Теодор, лат. До-

натій. — Найчастіше імення чоловічого роду по всьому христ. світі та вимовляється по країнах слідує: англійське — Джон, грецьке — Іоанис, данське — Дженс, естонське — Юган, іспанське Гуан-Джуан, італійське — Джіован, лат-

війське — Яніс, литовське — Янос, малярське — Янош, нідерландське — Джан-Ян, німецьке — Йоган(ес) -Ганс, норвежське — Івар, польське — Ян, португальське — Жвоун-Швоун, російське — Іван, руминське — Йон, фінляндське — Сан, французьке — Жон-Шон, чеське — Йон-Ян, шведське — Івар, швайцарське — Джіан, югославське — Іван); стос. св. І. Хрестителя, син → Захарія та → Єлісавети, родився прибіл. в році народження → Ісуса в околиці Єрусалиму, та доводився Ісусові дальшим родичем, здається троюрідним братом.

При народженню І. рахувався батьками яко дар Ягви для Ізраелю, а саме: прокладач шляху царства небесного для Ізраеля. (Міжінцим, Єлісавета була старшою людиною, коли породила дитя, але в природі незаперечена річ.) Підлітком І. пішов в пустиню й веде самотне життя, неймовірно дотримуючись батьківсько-традиційних настанов по вшануванню Ягви, ведучи часті пречасті постування й живлячись лише саранчою, червяками, слимаками, грибами, корінням, різними ягодами та диким медом. І. борода не бачила ані разу за ціле життя бритви та голова ножиць, й волосся висіло як з голови, а також й з бороди аж по поясицю, ходив весь час босоніг, одягався у верблюжу сиру шкіру, овиваючись мотузком; загорівший, як негр, висохший, як кощей, — високий, кістлявий та худий до неймовірності й все з мотивів традиційности (див. → Самсон).

В двадцяти роках свого життя І. виступає з проповідями «царства Ягви», закликає людиність в покаянні, гроз'ячи Стр. судом: «Засипайте провалля, рівняйти долини та горби, бо вже спускається з небес всевишній!» (Ягва), пророкуючи пекло грішним та рай праведним. На річці Йордані* І. відкриває хрещення (звідціль Хреститель), заповідає всім тим, що в нього похрестилися, «рай» та грозить «пеклом» всім, хто не прийде до нього на вихрещення. З приводу таких І. обіцянок та погроз людиність посунула до нього плавом, навіть назбиралося до нього декількох учеників, межі котрими також → Андрій та → Петро. Своїх учнів І. вчить молитви, постування і т. п. та служать йому в допомозі церемоніяльних виконань при хрещенню. При напливу людности до нього І. виступає з потрясаючими людські душі промовами, що торкалися цілковито етики та соціальних відносин, вбачав розпусту та різнобіжності в суспільстві за погрішність перед Ягвом, з нанесенням гріха на цілий Ізраель. Побув в І. на хрещенні й Ісус також,

встрінувшись при цій нагоді вперше на житті, зав'язуючи з цього часу тісне знайомство, мали один до другого повагу та з похвалою Ісус на адресу І. і навпаки. Ісус не скупився навіть на такі похвали: «Народний герой, другий → Ілія. Він являє собою більше як пророка, це є в дійсности заповідач месії* й він посланий на це Богом самим. Він є найбільшим сином Ізраелю, будь-коли народженого жінкою ізраельтянкою». В народі про велич І. ехо було набрало гучного розголосу та кож, й челядь приходила до переконавання, що І., мовляв, або посланик, або намісник, або навіть сам в/з Ілія, І. же зі свого боку атакує ще прикріше так розбещену керуючу касту жидів, особливо вливає догани по адресі кор. Гирода* Антипи. Король, за вбачанням І., мав непростими погрішностями перед Ягвом: відбив жінку в свого зведеного брата. Крім того, Геродія* була дочкою його другого брата, тобто вже дуже було пов'язано спорідненням, що, звичайно, за жид. законом суворо заборонялося. І. публічно й відверто ганить короля, найбільшими погрішностями перед Ягвом, за що перед останнім мусить платитися весь народ. Челядь, йнявши віри таким версіям І., почала хвилюватися. Король дізнався про напади І. на нього й дає наказ його арештувати. І. арештовують, вкидають до в'язниці й він сидить.

Під час однієї оргії на кор. дворі король запитує дочку своєї милої: «Що б вона (дочка) бажала сьогодні найкращим від короля?» Та відповіла: «Голову Івана Хрестителя на тарелі!» Король наказує: «Відсікти І. голову й принести на тарелі в двір!» Цей акт зараз же був виконаний, в наслідок чого христ'яни празнують празник Івана Хрестителя 6-го січня кожного року; + 29-30 р.

Христ. теологи вправжнили культ І. в 4-му ст., зараз же по наданню христ. вільного вірування (313), окреслюючи його яко родившогося по заповіданню архангела → Гаврила. Витягши І. похвальну цитату по адресі Ісуса: «Найбільший з найбільших, вічний агнець Бога» і т. п. «Я розпочинаю, а він закінчить» (= я відбіраю хрещенням праведних з цього грішного світу, а Ісус прирікатиме вже до раю чи пекла) та приєднуючи всі похвали Ісуса по адресі І., христ. теологія титулус його Предтечою (попередник, розпочинач справи → Христа). Переймаючи І. дію хрещення христ'яни впроваджують празник Водохрестя, відомий як Йордан та хрещення малят як символіку христ'янам: скуплення людиною спадкоємних гріхів (див. → Адам, → Єва). Таким чином, І. вбачається христ'янами як

очишувач від гріхів прабатьківських та **прокладач** шляху до раю, а саме: при положенню руки священика на малюток при хрещенню дитяти відкривається шлях до раю — стає відомим → Господу про чистоту хрещеника. Ці всі та інші атрибути надали І. надзвичайної пошани у всьому христ. світі, з найчастішим йменням ще й в наші часи.

—2) св. І. Євангеліст-Апостол, родився при бл. 10. р. нашого літочислення в жид. родині рибаків по-фаху та являється меншим братом ап. → Якова Старшого. І. був любимцем та ярим послідовником → Ісуса, присутній коло нього під час арешту в саду Гетсеманському та при виконанню смерті Ісуса також.

По смерті Ісуса І. діяв аж до часу І ап. собору (49-50) в Єрусалимі та Самарії разом з → Петром. 66. р. І. помандрував на М. Азію, де він в околицях Єфесусу* очолив священичість христ. громад. Тут І. почав вести пропаганду за «царя» всього земного — → Христа, котрий, мовляв, замінить собою всіх царів. За це його по наказу царя Доміціана* вислали на острів Патмос*, пробувши там з пару років й там писав свої «Апокаліпси». 96. р. царем Нервою* І. був помилуваний, повернувся знов до Єфесусу й тут творив свою Євангелію та «Три листи Івана». В цих листах І. наполегливо застерігає в облудности: Ісус не є син → Марії та → Йосипа, лише син Бога й з логосом* Бога прийшов на Землю (в цей час пустилася була чутка, що Ісус є звичайною людиною та є син звичайних людей Марії та Йосипа); + 100 р.

І. писав свої писання вже цілком в похилому віці, писав все рукою мастака-поета й дозрілим розумом. Він звичайно брав все з своєї голови, послуговуючись Стар. тестаментом, здебільшого книгами → Езекіла та → Данила. Його теологія Нов. заповіту була вже своєрідним витонченням, чітко продумана та заманливо побудована, напр., «... смертністю земного співвідноситься на майбутнє, прийдешнє, нове та є як доля вже вічного життя... Пов'яжеться тьма Землі з світлом (добро перекоє зло — дуалізм*), що все це можеть відбутися через віру в Христа, котрий якраз і зійшов із-за цього з небес на Землю. Христос одаряє людину вже на Землі, з натхненням божествености та їй (правдаподібно душі) вибірає місце на небі, де він сам у всій квітучости в Батька-Бога таким життям насолоджується вже». В своїх «Апокаліпсах» І. описав з повним поетичним хистом т/з «боротьбу ангелів з демонами» (дуалізм), з чого пізніше христ. теологи переробили на «боротьбу добра зі злом». І. Євангелія

не є синоптичною, тобто не співпадає писання І. з писаннями євангелістів → Луки, → Марка та → Матвея. Його Євангелія в порівнянні з іншими в значній мірі підквітчана.

Прониклівість І. до Бога: «Бог дух, Бог світло; Бог не лише для Христа-сина як батько запросто, а і улюблений батько Ісусових учеників та всіх тих, котрі через хрещення (прийняття християнства) та увірування в Христа (треба вірити, що Ісус є дійсним сином Бога) стають його (Бога) любимими дітьми. Із-за милосердя до світу Бог віддав свого власного сина на муки, послав його якого примирювача всього грішного та скупити грішність людности на Землі. Таке Бог рішив замані-фестувати через свого сина, що він в дійсности любить людський рід. Наслідком, людство стає знову на відповідний шлях, під стяг Христа, в котрого як такого **непохитно** треба вірити.» Своєю поетичністю І. перевищує далеко → Павла, але матеріяли черпав від нього, лише витончував.

І. почав вшан. при бл. 380. р. Вже → Грегорій Молодший згадує празник І. Євангеліста, з пошаною символічності, як **оголошувач** праведних речей для людства по відношенню їх до → Господа.

—3) св. І. Золотоустий, сирієць по походженню, син високого офіцера й родився 354. р. в Антіохії* Сирійській. І. дуже малим лишився напівсиротою по батькові й виховувався матирею в суворому христ. дусі. Вчився І. в школі реторів геленського виховання, тобто поширена наука по світогляну грецьких філософів на Бл. Сході та Півн. Африці його часу. Основними ж учителями та наставниками І. були → Діодор та → Мелетій. Під впливом обох І. перейшов на християнство як світогляд й 369. р. в/з Мелетія dokonував акт хрещення. З цього часу І. веде суворе життя вдома, далі йде в усамотнення, студіюючи таке життя практично на протязі 4-х р. Це було великим впливом на його здоров'я, що він і повернув додому.

І. стає викладачем в духовній школі Антіохії, згодом — діякон в/з Мелетія, пізніше вже священик та за священичим саном 12-ть років проваде І. проповідний відділ головної церкви Антіохії. Тут визначився І. як славетний промовець, виступаючи з палкими проповідями проти соціальних невмістимостей йогочасности суспільства та з великими настановами по теології, про що ехо понеслося в дуже далекий та широкий світ.

379. р. помер був патріарх Константинополя й вибір → Теодосія В. випав був на І. Але І. не дає жодної згоди на патріарха цар. міста, що на деякий час й було

облишено справу. По смерті → Нектарія (правдоподібно по відході з патріаршого стаповища → Грегорія Молодшого) в/з цар Теодосій В. застосовує до І. вже силу й був змушений прийняти сан патріарха м. Константинополя. Прийнявши патріархат — І. повів свою установу цілком за-просто: посвята в добродійности, піклування за сиріт, вдов, старих, немочних, бідних та втручається І. в справи всіх соціальнопокривджених. І. прикладає всі зусилля в побудові соціально-побутових умов, за його ініціативою будуються сирітські та приклонного віку доми, школи, церкви, монастирі, що його підняло на авторитеті всюди. Челядь назагал відає І. велику повагу, особливо зроста йому велика шана на цар. дворі. Рівночасно І. виступає проти всяких негативностей та зловживань в церквах й монастирях, проти заночности людини, особливо проти заночности цар. двора та найдужче проти придворних дам цар. двора, сиплячи прямо у вічі своїми жагучими дотинаннями та веде І. чітку поставу Цер., а не політику царів. Такий стан викликає до І. ворожнечу відповідного кола духовенства, здебільшого махінатори та найдужче зі всього, як найбільший крутії з крутіїв політики Цер. історії християнства, повів на нього повстання патріарх Александрії → Теофіло 2. До цього всього повстають на І. всіма силами своїми гадючосичучими язиками придворні дами й все це, і підпілля і відкрите поле проти І. очолює в/з Теофіло. Теофіло, потерпівши не раз поразку з доган І. за його крутіїство, задумав над ним помститися за свя-ку ціну, збірає Дубовий* синод в Халседоні* 403. р., й на цьому синоді знімає І. з патріарха цар. міста та відлучає від Цер. Всякими хитриками умовляють неповнолітнього царя Аркадія* на підписання декрету про висилку І., що й сталося цього ж таки 403. р.

По висильці І. народ назагал предупав, почував себе сильно прибитим горем та нещастям й всюди смуток та плачі по І., визвало загальний траур. Крім цього, за пару днів по відбуттю І. на висилку на цар. дворі трапився нещасний випадок. Народ та ширке І. прибіччя духовенства відносять все це погрішністю перед Богом самим за такий вчинок над І., тобто як пряма кара Бога. Наслідком такого стану зараз же послідував декрет про повернення І. назад. І. повертає триумфально до міста царів, але відтепер відносини з цар. двором загострилися й наебияк. І. виступає відверто проти культу цариці, вшанування різних бюстів і т. п. На І. ж обрушується все, особливо духовники махінатори ведуть проти нього загальне

підбурення мас й то так, що одного разу якраз під час Божої Служби на Великдень було вчинено на І. церкву збройний напад, счинився в церкві сильний гармидер, піднялася страшенна ворохобня й все, що було в церкві стало в оборону І. За допомогою загальної челяді І. вдалося оминути такої гіркої долі, що йому в дійсности грозило смертю. Після цього І. стоїть твердо й непохитно в своїй поставі.

В/з Теофіло деградує І. ще раз з патріарха, але без успіху. Відтепер Теофіло гуртує довкола себе всю опозицію І., особливо Северин Кабальський, Акакій Борейський та Антіохій Птолемейський — всі три єпископи та найзаядліші вороги І. стають Теофілові в активній дії та до цього всього нацьковують на акцію проти І. всіх придворних дам цар. двора ще раз, й домагаються перед царицею Явдохю* безповоротного вислання І., що й сталося 404. р. на Армению.

І. зусиллюється за повернення, робить всі заходи перепискою з своїм широким прибіччям, даючи настанови та вказівки в діях, але без успіху. Далі І. звертається до цариці Явдохи в дозволі переїхати на берег Чорного моря, де він бажає вести самотнє життя, що й було йому дозволено. Під час етагу на бажане місце, знеможений до неможливости фізично та предупавший морально, І. помірає в Понтусі* 14. вересня 407. р., з словами на устах: «Слава Богові вічному на віки вічні.» (Цей вираз І. стає в християн пам'ятності яко: вдячність Богу за життя-буття цього світу та надія добра-буття на тім світі.)

438. р. останки І. було перевезено до Константинополя й положено в Апостольській церкві поряд з в/з царицею Явдохю, котра підписувала декрет на безповоротне заслання І. 1204. р. І. реліквії перевезено до Риму й положили під алтарем Євангелійського боку Ватиканської базилики, де перебувають і насьогодні.

І. був славетним-преславетним промовцем всіх часів, особливо свого часу. Йому не дорівнював ніхто, крім → Августина. Він виголосив багато проповідей про «нейняття людиною Бога та рівність йому його сина» (див. Христос), «наближення часу» (кінець світу), «релігійні відчуття в історії людини» та багато інших. З заслання І. написав 236 листів, котрі належали більше як сотні адресатам, даючи в них настанови та вказівки непохитної дії проти акції в/з Теофіла, переконливо покликаючись на певну допомогу → Христа в дії. Найбільше І. листів дісталося в одні руки → Олімпії, котра його всіма силами підтримувала в його посту-

пах та діях. І. написав багато творів по захисту христології* та маріології*, що були по цій темі найвидатнішими творами свого часу, повів великі реформи літургії та вклав багато молитов і гимнів.

І. був невгамонним опікуном-піклувальником по заведенню справедливости соціальних відносин, піклувач від найменшого до найбільшого за всі верстви людности, особливо обездолених та упосліджених, неustraшимий протистаяч всякому зловживанню та всякому злу назагал, жагучий критик невідповідности, за що, звичайно, й загинув на заслання. Він — людина гуманна, проста, порадлива, запобіглива чужому нещастю, — чоловік добра, відвертий та приязний. До нього міг підступити будь-хто, будь-коли та будь-де й провів все своє життя лише в турботах за інших. Ціле своє життя І. посвячував глибокому думанню, обширному студіюванню, всебічному читанню всякої літератури, особливо заглиблювався в теологію, що йому й завдячило провідного теолога всього християнства. Він рахується найкращим проповідником христ. світу, в 6-му ст. дали йому титул: христостомус = золоті уста (звідціль Золотоустий). І. вірив в божественість непохитно й своїми діями цюдо такого впливу на цілий христ. світ, хоч і не визнавав контролювання (сповіді) гріхоіскупасности Цер.

І. вшан. як **найбільший достойник** всього християнства, послідовництво зарахувало зараз по смерті в святі, йому віддається велика пошана всіма християнами, навіть вся пересічність Коптської Цер. його шанув., особливо удостоюється І. Грецькою, Сирійською, Католицькою та Київською Цер., з поношенням імення кожнорідно.

—4) св. І. Дамаський, араб по походженню, син міністра фінансів й родився 675. р. в Дамаскусі (звідціль Дамаський). Змалку І. виховувався адоптивним братом Кузьмою, котрого батько І. викупив з араб. полону як християнина, усиновив його, з метою виховати власну дитину в христ. дусі, що Кузьма й виховав І. в такому дусі. Батько І. посідав великі маєтки, котрі по смерті І. посвятив на викуп та улегшення долі християн під араб. займанщиною. 690. р. І. стає наступником по батькові христ. громад при каліфах*.

Під час окупації арабами Сирії християни від них не мали вже спокою, що і змусило І. залишити Дамаскус та перебратися до Палестини, й осісти разом з в/з Кузьмою в лаврі св. → Сави. Як монах І. виявив себе надзвичайно милою та схилюю людиною, набожний до найвищого, за що його шанують з тотемністю всі

монахи. І. також користується великою пошаною як вчений серед широкого кола духовенства по всій Єрусалимській околиці. Нарешті патріарх Палестини Іван V висвячує І. на священика, хоч і проти його волі. З цього часу І. приймається за невсипуцу працю проповідника та цілковита посвята → Господу. Цим здивував І. весь єрусалимський світ духовенства та мирян й слава за нього прокотилася по всюду — по теренах Схід. Цер. І. пише вірші, пише майстерно, котрі носили характер христології* та маріології*, особливо вірші по захисту вшанування* образів, що й знайшли свій відгомін по всьому христ. світі. З приводу такого стану в/з патріарх Єрусалимський доручує І. висвітлити всю справу вшанування образів за досвідом та вбачанням І. самого. І. пише твір: «Джерело пізнання», в котрому він атакує → Епіфанія яко еретика зі всіх еретиків, веде наполегливу боротьбу за вшанування таких, всіма і всюди був підтриманий по цьому поводу, й з його особливо розкривається для християн т/з епіфанівщина, тобто ересь вище згаданого Епіфанія. Ця ересь Епіфанія викликала була неймовірно різанину християн самих, протривавши до 4-х ст. часом, знімаючи один другому голови, з неймовірними муками та глумліннями християнин над християнином за вшанування образів → Ісуса та → Марії (див. → Гіпатій 2, → Лазар 2, → Тадей 2, → Теодор Сирійський, → Юліян 2; див. пояснення термінів Лев*). З епохою І. настає вільне вшанування образів, він являється прологом в таке, хоч, правда, тривало таке недовго, бо виникло було знову жорстоке переслідування на вшановувачів образів; + 754 р.

І. написав чимало творів по христології та маріології, пояснення про Бога та постання й мета його сина (→ Ісуса), про грішність та відпущення гріхів, тяготіння Св. Духа, про доброту людини та багато іншого на теологічні теми. Далі І. написав гагіографію* → Анастасії, → Варвари, → Артемона, → Івана Золотоустого, → Лева. Крім того, І. виступив в своїх творах різко проти монофізитизму*, монотелетизму*, ісламу* та поган взагалі. За свою писанину ніби Лев* Ізаурський натровив на нього арабів, котрі йому відрубали праву руку, щоби не міг нічого писати. Але це є мало ймовірним.

І. був неймовірно милої та добротної вдачі людина, вже за живота рахувався йогочасністю як достойний з достойних. Він був людиною тактовности, вмілости, дійсности, практичности та нейнятною для знання людиною, чим він прислужився у всіх спірних справах всьому христ.

світу. Його твори поперекладалися з гр. на араб., арменську, церковно-слов. та часто на лат. мову. — І. вшан. як законодавець Схід. Цер., найбільший поет гр. літургії, реформатор панегіриків та музики цер., промов на могили і т. п., — з символічною як **перекладач** зла Епіфанія, особливо віддається йому честь Грецькою, Сирійською, Єрусалимською та Київською Цер.

Іванко, -ичук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Ігнатій, лат. = вспалахуючий, вогнений (слов. Вогнестав, гр. Пирс); гнівний; стос. св. І. Мучника.

По всіх припущеннях І. являється послідовником → Івана Євангелиста, й легенда переповідає, що І. носив на руках → Ісус в наслідок чого І. виступає ще й під йменням → Теофора. В Антіохії* Псидійській І. був третім єпископом по ап. → Петру, де він очолював велику христ. громаду. Тут повів І. безбоязно поривисту агітацію за християнство, за що по наказу царя Трояна* був заарештований й засуджений на смерть через розшматування хижакими. Смерть І. повинна була відбутися в Римі, в наслідок чого він зазнав тяжкої долі етапування. Його погнали з Антіохії на Селейку*-Смирну*-Трою*-Македонію*-Іллірію*-Рим. Під час етапу І. написав декілька листів до христ. общин та особисто листа єпископу Смирни → Полікарпу, в котрих дає настанови непохитності віри в → Христа та формулює в них стан цер. проводу: «Від Бога через Христа — каже І. — настановлюються єпископи, а ними, як допоміжні їхні, священники, діакони та різні слуги Цер. Через них люди дістають правдиву Божу науку — науку як від керівників таємниць Бога та провідників людства в духовому, соціальному та матеріальному відношенні.» У всіх своїх листах І. звертається насамперед до вірних християн з проханням, щоб вони не прикладали жодних зусиль в клопотанні про помилування його, де він в одному із листів пише: «Мене абсолютно не цікавлять найдальші обсяги цього світу або найбільші багатства в нім. Мій ідеал — піти на смерть в ім'я Ісуса Христа, а не стати королем цього світу. Я його лише цим шукаю, я його знайду, бо він за мене помер та із-за нас воскрес. Я не боюся смерті: я після неї народжуюся знов!» «Простіть мені браття й прошу вас не турбуватися за мого життя. Краще молитися за мене, щоб я досяг своєї мети...» (щоб я помер цією жажливою смертю?)

Майже всі громади християн були наготові йти з проханням до царя й просити І. помилування, навіть сам конвой

співчувало потішав його помилуванням. Але І. рішуче відхилив всякі співчущання й радо з'явив свою наглу смерть, що й сталося в «Амфітеатрі» в Римі з багатьма іншими, разом з ним пригнаними й були всі пошматовані левами; † 110 р.

Всі листи І. зібрав був в/з Полікарп, десь переховувалися, в 4. ст. оголошувалися та в 6. ст. розповсюджувалися.

І. заманіфестував собою настанови → Павла: йти безбоязно за Христа на смерть, що і винагородиться. Це гасло періодично практикувалося в історії християн, ба навіть часом було повним ідеалом в людини (див. → Донатій 2). І. вшан. християнами символічно, як **маніфестатор** непохитної віри в → Господа та неустрашимо йти за нього на смерть.

Ігнатійко, -тійчук, -тійченко, -тійченко, -тійський, -тійський, -тійський.

Ігор, скан. = сильний протистояч ворогові, запеклий в боротьбі (слов. Ярослав, гр. Никон, лат. Віктор, герм. Леонард); від істор. постати схід. слов'ян київського князя І., син → Рюрика, племінник → Олега та чоловік → Ольги. І. поліг наглу смертю від руки деревлян (с'югднішні білоруси), котрі нібито підстергали були, коли князь їхав на полювання. Його схопили, нагнули два молодняки (молоді дубки), прив'язали князя до них внатяжку й пустили, що його і розчахнуло; † 945 р.

І. був першим спадкоємним князем на Сході Європи з осідком в Київі.

Ігорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Із'яслав, слов. = заступник, оборонець (гр. Александер); стос. київсько-новгородського князя І., внук → Володимира В. та найстарший син → Ярослава Мудрого. Як описують історики — І. не мав хисту державного мужа, хоч і керував державою як найстарший між князями. На початку свого керування І. ніби жив в згоді з своїми братами-князями (Святослав, Всеволод), спільно вели війну проти половців*, але потерпіли поразку, в наслідок чого утворилася київська революція. Такий стан І. змусив був втікати до Польщі, а на його місце київська челядь обрала на князя → Всеслава. Відтепер І. виступає проти Києва війною й то найманими військами, цим спричинився сильно до руйнування країни й загинув безславно в братовбивчій війні, затьмаривши своє ймення в історії України; † 1078 р.

Ймення не лишило свого оригіналу на наші часи.

Із'яславо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Іларій = Гіларій; ймення лишилося по архаїчним записам лише.

Гларіон = Гіларіон.

Іларіонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Ілія, гебр. = ми ріримо в Ягву*, наш бог — Ягва (супротивне Баалові*; слов. Вірослав); лат.-христ. = вибраний у Бога; стос. жид. прор. Стар. тестаменту І., найбільший проповідник Ізраелю та сприймається за найбільшого прор. Стар. заповіту.

І. виступив був проти культу Баала — проти ігнорування Ягви. В його час королями Ізраелю було впроваджено поширене вшанування культу Баала та забуття культу Ягви, особливо в каденцію кор. Ахаба* (875—854). І. виступив різко, з нападами на владу жидів, за що на нього робиться сильний наступ. Королева Ізабела — дружина в/з короля видає наказ переслідувати І., що його змусило йти в підпілля, втікає в гори, живе в скалах та печерах й бідує до неймовірности, ведучи настирливо свою поставу по захисту Ягви. І. появляється знову на очі публічно й заповідає спеку (таке є цілком природньою річчю в М. та Середній Азії) й цим переконує баальців (= прихильники вшан. культу Баала) в перевазі Ягви. І. трактує Єгову* як «бога-цілої-природи», страхаючи вся і всіх Страш. судом (= розправа Ягви), з великою поплатою над ними. Після таких погроз І. жид. каста повстає на нього акустично, що його й змусило на цей раз втікати світ за очі. І. спинився десь в горах й на одній вершині «появляється» Ягва до нього. Його вже з гір не випущено, там скитався аж до дня свого упокоєння й впокоюючись, знов таки на «заповідання» Ягви. І. призначає своїм намісником → Єлісея; † 835 р. до Р. (прибл.).

Виступ І. дав його спадкоємству повід до теологічно-догматичних та теологічно-державних постав Ізраелю. Постать І. стає символом спекулятивности рабінізму* жидівства та фантастичности цілого гебрейства назагал. З часу І. в жида виробляється спекулятивність-засада: Ягва не є мстивим, лише милостивим та милосердним богом — богом добродіяння (= звільнення жидів з-під гніту гоїв*), Ягва є всемогучий, всебачучий, всезнаючий. (Це окреслення торкалося свого часу лише жидів. Але його можна пристосовувати при всякій нагоді й будьколи також, напр., христ. світ став послуговуватися слідуючим терміном: Всевишній, Всесильний, Бог милостивий, милосердний; Бог розправиться з ворогом, нам допоможе і т. п., навіть покликаються на таке при всякій нагоді, навіть тоді, коли ведуть війну межі собою.) Деякі рабини складають постулат: І. ніколи й ніде не

був погіршеним в своїх ділах. Він пішов на небо, щоби там вивчати закони Ягви та є його слугою — допомогачем Ягви. Інші вчать, що І. перебуває межі анголами на небі та виконує всебічну дію, напр., записує діла та дії людини на протязі її цілого життя на Землі, провідник душ та захисник перед Ягвою, опікується патріархатом, уповноважений Ягвою земних справ, захисник невинних, ратівник упосліджених, приятель бідноти та дорадник студентства Тори*. За літературою ж Ізраелю І. виступає як ангел, лише в чоловічій постаті перебував деякий час на Землі та приписується І. месіянство також. В/з Єлісея витворив, що І. «поїхав на вогненій колісниці на небо». При церемонії обрізування маляти-хлопчика в жидів символізує «Стілець — І.» По вбачанню жидів-християн І. посідає друге місце по → Ісусові, роду → Давидових, прийде разом з Ісусом або через три дні пізніше, щоби помазати месію (Ісуса) та взагалі повідомити Ізраель про подію. Ісус же часто покликався при своїх виступах на І. також, наводячи його вирази, мовляв, І. заповідав блаженство всім тим, що вірують в Ягву — і жидам і гоям*. Ісус та → Іван Хреститель свого часу сприймалися челяддю за І. також. Христ. теологи стали застосовувати виступи І. як започаткування з праведности сина Бога (Ісуса) на Землі, увели велику пошану культу І., повністю закоринився в середньовіччі, ще з частим іменням і в наші часи. — 2) св. І. Муромський, монах Печерської лаври в Києві; † в 12. ст.

І. вшан. в значній мірі Київською Цер. Ілійко, -Ілійчук, Ілієнко, Ілійченко, Ілієвський, Іліївський, Ілієвич.

Ілько = утв. ф. від Ілія.

Ільчук, Ільченко, Ільковський, Ільківський, Ількович.

Інокентій = Іноцентій.

Інокентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Іноцентій, лат. = невинний, безвинний; стос. свсв. Невинних Діток.

Невинники-дітки були винищені в м. Вифлеємі по наказу короля юдейського Гирода* В., та що ніби таке сталося під час народження → Ісуса. Грецька літургія сприймає таких діток за 14000, сирійська — 64000, автори середньовіччя — 44000, що були винищені із-за Ісуса в/з королем.

Дітки-Невинники вшан. християнами символічно, як **погинувші** за блаженство людства на Землі.

— 2) св. І., папа римський.

І. виробив примат Цер. — ставлячи Цер. понад державу, домагаючись надати ап. Стільця Риму або хоч дорівнятися з Кон-

стянтинополем. І. виступив був різко проти дії → Теофіла Александрівського та захищав всією силою → Івана Золотоустого, в наслідок чого постав розрив александрівського патріархату з папством римським; † 417 р.

І. вшан. обома Цер., особливо Захід. Іносентійко, -тійчук, -тєнко, -тійченко, -тєвський, -тїівський, -тєвич.

Іоан — арх. ф. від Іван.

Іоанікій = Йоанікій; ймення фігурує лише по календарях святих або архаїчній літературі.

Іов = арх. від Йова.

Іосиф = арх. від Йосип.

Іпатій = Гіпатій.

Іпатійко, -тійчук, -тєнко, -тійченко, -тєвський, -тїівський, -тєвич.

Іполіт = Гіполіт.

Іполітко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тївський, -тович.

Іренарх = арх. ф. від Іренарх.

Іренарх = Гіренарх; гр. = тиха, спокійна людина (слов. Тихослав, Мироллоб); стос. св. І., настоятель Соловецького монастиря на Білому морі; † 1628 р.

І. вшан. з повною достійністю Московською та Київською Цер.

Іренаршко, -рщук, -ршенко, -рщєнко, -рховський, -рхївський, -рхович.

Ірней, гр. = мирний, сумирний, миролюбєць (слов. Тихослав, Мироллоб); стос. св. І., виходець з М. Азії й родився прибл. 140. р. І. виховувався в суворому дусі христїянства під наставництвом → Полїкарпа, посїдав високу освіту, був відкомандирований Схід. Цер. на Рим, й папою римським був посланий очолити священїчність в Ліонї (Франція). Пізніше І. стає тут же кардиналом, виступає різко проти гностицизму*, з приводу чого пише твір «Розкриття та заперечення фальшивого гностицизму». В своєму творі І. намагається висвітлити стан → Ісуса як сина Бога, супроти вченням гностицизму, котрий заперечував в Ісусові всяке божество. По христології І. спростовував все за власним вбачанням, сприйманням, поглядами, не приймаючи в рахубу стану речей природи. І. намагається доказати, що Євангелія являє собою дійсне та правдиве слово Бога, де він пише: «Шрифти Нова Стар. тестаментів одухотворенї та натхненї словом Божим. Вчення апостолів є джерело правди, в що повинні миряни непохитно вірити. Все це передалося через Цер., котру ап. створили й треба її (Цер.) вбачати як спадкоємницю такого. Настановленї єпископів в Цер. передають цю правду своїм власним словом з роду в рід. Бог-отець, Бог-син, Бог-Дух св. мають межї собою нерозривність. Син та

св. Дух відкривають для людини дійсність Божу. Св. Дух є принцип милости, а значить і життя вічного людини»; † 202 р.

І. був вченою людиною, великим знатком Св. Письма, що йому давало змогу виступити з дискусїями по примирюванню роздору Цер. І. виступив був за примирення суперечки дня Паски, в цьому відношенні переконував папу → Віктора І, щоби останній пішов на вступки Схід. Цер., чого, звичайно, не було досягнуто. І. часто намагався спростовувати стан христології* та марїології*, співпоставляючи → Ісуса з → Адамом та → Марією з → Євою, доказуючи цим «нове життя людини». Взагаліному І. прагнув єдності Цер., надаючи Риму примат, з тією підставою, мовляв, → Павло та → Петро заснували її тут і т. п. І. написав графік каденції папів, починаючи від в/з Петра й закінчив папою його часу — → Сивирином, й останній стоїть за рядом 12-м. Такий графік, правда, не відповідає дійсності, але дав змогу вести реєстр каденції папів даліше.

І. вбачається Кат. Цер. за батька кат. догматизму — впроваджувачем непохитної віри в → Христа як сина Бога та Марію — яко Богородицю, за усталювача цер. традицій як живих, постійних, непохитних основ такої, з чого в христїян виробилося: Бог говорить через своїх посланців, що занотували його слова і т. п.

І. вшан. обома Цер. як цер. наставник, особливо Кат. Цер.

Ірнейко, -нейчук, -неєнко, -нейченко, -неєвський, -неївський, -неївич.

Іродіон = Родіон та Геродіон; ймення фігурує хїбащо по календарях святих або архаїчній літературі.

Ісай, гебр. = слава Ягві* (слов. Слово-слав, гр. Євдоким, Євлагій); стос. жид. прор. Стар. тестаменту І., син знаменитої родини в Єрусалимі, посїдав високу освіту, «побачився» з Ягвою, після чого виступає з проповідями в Юдеї, мотивуючись як «уповноважений самого Ягви на таке діло». До І., знову по порученню Ягви, прибуває → Серафим й дає йому настанови в пророчествї за такими вказівками: По благанню І. Ягва бичує вавилонців як найлютіших ворогів жидів через пер. королів Кираса* та Дарія*. Далі І. страхає попорядку всі ворогуючі народи Ізраєлю, навіть ставить під загрозу знищення цілого світу й нарешті все це І. прощає: «Пройде гнів Ягви й все попливеть своїм річищем», — тороче І. Найдужче І. Ягвою страхав жидів, докоряв їм на кожному кроці про забуття Ягви, виступив був різко проти соціальних невмістимостей, що так панували в жидів

на його очах, шалено атакуючи за це касту багатіїв та заступаючись за зубожілих. І, вбачав все життя людини в теократії, все цілком і повністю залежне від Ягви, намагаючись останньому підпорядкувати всю політику держави, не покладаючи надії на якісь земні фактори, лише на єдиного Єгову*. За непослушність жидів до його пророчеств І. погрожував Стр. судом — пімстою Ягви, вивисаючи Ягву понад все, звичайно через Ізраеля: «Ізраель буде вивисений понад всі народи й до нього як до слуги Ягви попливе все», — ставлячи Сіон в осередок такого спливу. «Ви ж, багатії, змарнієте на тлінь!» — і т. п. застрашував І. як і кожний з прор. Стар. заповіту. І. як і всякого вихватку в будь-яку епоху ніхто не слухав, всі з нього сміялися, тюкали, гійкали та глузували, як з кота, навіть із-за сорому мусів тягти ляхи поза межі своєї дії. Крім того, І. як і кожний з прор. Стар. тестаменту попадає в неласку кор. Манаси*, по наказу останнього піддається жакливім тортурам й нарешті неможливою для людини муч. смерть: розпиляли надвоє; + 681 р. до Р.

І. був великий майстер слова, що ми сьогодні розумієм під терміном класик. Він застосовував всі можливості — і порив, і гнів, і фантазію, і страхання і все можливе, коби лише створити собі авторитет. Такий авторитет І. прийшов: його зарахували як жиди, а також і християни за євангелиста Стар. тестаменту. З прорікань І.: «Сіон стане в осередок всього сущого», — діяспора* римської імперії першого ст. до нашого часу робе висновок пояснення месії*. Також в інших народів заложилася було багато думки про «єдиного» Бога світу, що якраз, всупроти іншим народам політеїзму, і появився такий в жидів: єдиний Ягва на небесах і Землі. В наслідок такої пропаганди жидів стали прилучатися такою думкою й інші народи про такого Бога, особливо діяспорці, із-за власнокорисности звичайно, понесли цю пропаганду в широкий світ, й до такої витівки жидів прилучалися думкою навіть всі версти людности. Прилучалися і багаті, і бідні, і помірковані — вчений світ і політики також, що й мало великий вплив на рух ісусівців*, та з часом й обставинами встановлювався цей рух як **релігія** християн. Христ. теологи додали І. багато атрибутів в заповідженні христ. → Спасителя, з чого вироблялася та забазувалася нікеяна*. 442. р. нашого літочислення «були знайдені» християнами останки І., перевезено до м. Константинополя, побудували там же в ім'я І. величаву церкву, з повною пошаною символічності І. яко **євангелист** Стар. за-

повіту, стосуючий до стану нашого Спасителя.

—2) св. І., мучиник з багатьма іншими на горі Сінаї, павши від руки арабів.

І. рахується св. з святих гори Сінаї, вшан. всім христ. світом.

Ісайко, Ісайчук, Ісаєнко, Ісайченко, Ісаєвський, Ісаївський, Ісаєвич.

(Ймення в наші часи майже не існує, хібащо як святе по календарях).

Ісак, гебр. = Ягва сміється (= милостивий); потішувач, розважач; радий (слов. Радомир); стос. Патріарха Стар. тестаменту І., син → Аврама та батько → Якова.

Одного разу в історії семітів та гамітів* був звичай приносити богові людину в жертву: наклали великий костер й кидали в нього дитину. Коли нещасне в огні цілком на попіл згоріло, то означало, що бог дуже любить жертвоприношувача. Задумав і Аврам принести свого сина І. богові в жертву, що й зробив. Але в цю хвилину «появляється» до нього ангел і заповідає: «Не принось дитяти в жертву! За спадкоємністю І. в тебе буде стільки дітей, скільки на небі зірок та піску на березі моря». Щоправда, І. породив був двох синів, з них в/з Яков, з чого в жидів виробилася засада: Аврам-Ісак-Яков і всі люди (= продовжувачі та розмножувачі людського роду на Землі). І. жив і діяв в XIX-XVII ст. до нашої ери та ніби помер на 180-му році свого життя.

І. вшан. християнами символічно, як **патріарх** Стар. заповіту (прапращур людського роду) та прапредок → Спасителя Християн.

—2) св. І. Придуркуватий (пришелепуватий), багатий торговець в Києві.

І. пішов в Печерський монастир, посвятив для нього все своє майно й стає придуркуватим, тобто змагаючись за всеможливі угоди → Господу (див. → Семен, Пришелепуватий); + 1090 р.

І. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Ісачко, Ісакчук, Ісакченко, Ісаковський, Ісаківський, Ісакович.

Ісакій = арх. ф. від Ісак.

Ісидор, гр. = подарок Ісіді*; стос. св. І. Великого, син високопоставленої зрманізованої родини, що була вислана візантійською державою з м. Картаго* на Захід, осівши на життя в царстві вестготів* — в сьогоднішній Іспанії, й родився 560. р. в Картагені*. І. являється меншим братом → Леандера, ним здебільшого виховувався, посідав високу освіту, всебічну начитаність, володів досконально туніською, гр., лат. та іспанською, тобто на той час вестготською мовою, що йому й дало змогу до всебічного колозору та високої

науки. По смерті брата-єпископа в/з Леандера I. стає архієпископом Севіліянської округи.

Зараз же по прийняттю свого сану архієпископа I. зусиллюється за впровадження дисципліни серед духовенства, на синодах добивається впровадження духовних семінарій та за його ініціативою розпочинається буйний зріст церков по всій Іспанії. I. береться під всю силу християнізувати поган та діяпорський світ в Іспанії, перепроваджує вже цілком за-непадуваючу римську цивілізацію в тонтонський світ, що йому всякі підприємства легко вдавалися до здійснення. I. пише велику працю по теології «Справжнє духовенство», що стає підручником теологів всього кат. світу, частково Схід. Цер. по літургії, празниках та настанови Цер. взагалі. В трактаті «Відповідне монашество» I. дає напрямок до монашого життєспособу та виступає в цьому творі з потіхою душі людини на загал, потішаючи її викупом з такої життє-недоли через → Христа. Найбільша заслуга I. за все його життя — створення 20-ти томової енциклопедії, що дала всій Європі великий послуг.

На Толедському* соборі 633. р., котрий відбувся під його головуванням, I. домігся спадкоємного майна Цер. та монастирів, що й стало було закономірністю аж до 19. ст. включно по всьому христ. світі; + 636 р.

I. рахується національним героєм духовности Іспанії, творець цер. порядків лат. світу, з обширними настановами теології на все християнство, — вшан. з повною достойністю обома Цер., особливо шанус його Кат. та зокрема Іспанська Цер.

—2) св. I., родився в Брандербургу (Прусія) з слов. поріддя.

I. примандрував був в Схід. Європу, в околиці Ростова (правдаподібно Ростов-Ярослав), в корні осів на життя суворого самостримання, за що йому дали ймення Твердослав. I. виступає з проповідями як одарений просвітитер, останьо став прикидатися дурником, тобто роблячи найбільшу догоду → Господу (див. → Семен Пришелепуватий, → Ісак 2).

I. вшан. з повною достойністю схід. слов'янами.

Ісидорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Й

Йван = народня ф. від Іван.

Йоаким = Яким; ймення фігурує лише по календарях святих або архаїчній літературі.

Йоан = арх. від Іван.

Йоанікій, гебр. = Ягва* наймилосердніший (= наш бог найкращий); ймення фігурує лише по календарях святих.

Йова, гебр. = Ягва* розправиться зі всім злом, всіма ворогами; терпеливий, переносливий всякі невзгоди (слов. Твердослав, лат. Корній, егип. Мина); стос. фігуруючої постати по Стар. тестаменту Й., ніби був нежидівського походження, вбачається за істор. постать та спадкоємністю → Аврама, → Ісака та → Якова, обітав десь на захід, покордонні Сирійсько-Арабської пустині, де йому була наведена Сатаною спокуса.

Прибл. часу Вавилонського* полону жидів було сфабриковано якимсь складачем-додавачем Стар. тестаменту таке: «Ягва поставив Й. на вивірення: наказав Сатані, щоб той пішов до Й. й знищив йому все добро. Сатана виконує волю Ягви й поділав так, що в Й. було розграбовано всю худобу, погоріло все майно, сам захворів, став калікою і т. п. Але Й. тер-

пеливо перетривав всі лихоліття, в чому Ягва переконався, що Й. йому при всіх для нього нещастях таки лишається вірним. Наслідком такого переконання Ягва повертає Й. все, навіть збагачує в декілько разів й ошчасливилює Й. знову.

Звичайна річ, все це творилося для посилення культу Ягви, традицій жидів, що часто й густо занедбувалося в лихолітні часи, навіть ішло в повне забуття. З істор. особою Й. не має нічого спільного, лише своєрідний витвір.

З Стар. заповіту → Павло та христ. теологи з прикладу Й. виводять таку формулу: терпи до останнього, останьо тобі все винагородиться! Теологія християн вводить в Нов. заповіт символіку Й. як **показник-витримувач** всіх спокус Сатани у вірности Богу.

—2) св. Й. Достойний, монах та ігумен Дубенського, пізніше Почаївського монастиря, з великою достойністю своєї служби провідника, в наслідок чого ще за живота Й. дістав титул Достойного; + 1651 р.

Йовко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -внич.

Йоїл, гебр. = Ягва є бог (= змагання з Баалом*); ймення в наші часи не існує,

хібачо по календарях святих або в архаїчній літературі.

Йона, гебр. = голуб (слов. Голуб, лат. Тіт); дух Ягви*; стос. жид. прор. Стар. тестаменту Й.

По версіям Стар. заповіту — Й. провинився був за щось перед Ягвою, та із-за такої провини став втікати світ за очі. Під час своєї втечі Й. попадає на один пароплав й пливе морем. Нараз счинилась на морі буря й пароплаву грозить загином. З приводу такого становища моряки полічили когось винним перед Ягвою, рішили кинути жеребки винуватця, що такий і випав на Й. Моряки вкидають Й в море. Крім цього, Ягва велить китові проковтнути Й., що й виконується воля Ягви і в цьому випадку. В середині кита Й. пробув повних три доби, весь час молячись та просячи Ягву в помилуванні. За усердну молитву та наполегливе прохання Й. Ягва змилостився над ним й наказав китові викинути його на берег, що кит і виконав волю Ягви знову. По такій катастрофі та милости Ягви над ним Й. пішов проповідувати, застерігаючи людинність в покайній, пророкував прийдіння Розсуджувача на Землю і т. п. (див. → Христос). «Покайтеся, наближається день розсуду!» (Стр. суд).

З в/н погроз Й. христ. теологи всправжнили термін: «Покайтеся, бо наближається судний день Розсуджувача!» (див. Христос).

Й. вшан. християнами символічно, як заповідач прийдіння Розсуджувача на Землю.

—2) св. Й. Великомучник, персець по походженню.

Й. відмовився вшановувати поширений празник в Персії Митри*, за що по наказу кор. Шапура* II піддався жакливим тортурам: лили гаряче олево в ніздри, клали під пахву до червона розжарені залізні плити, підвісили за одну ногу, подрубували руки й ноги, вирвали язик, положили під прес й роздали так вимучене остаток тіла; + 327 р.

Й. вшан. Схід. Цер. зі всіма почестями Великомучника.

Йонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Йонатан, гебр. = Ягво-дар (гр. Теодосій, лат. Донатій); стос. св. Й., фігурує в Стар. тестаменті як нащадок → Мосія.

Йонатанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Йордан, гебр. = Судна річка (див. Іван Хреститель); за водою, вниз по воді пливе; текучий; ймення в околицях схід. обл. України не застосовується, лише на захід. Ймення постаю своїм існуванням в християн в часи Христових походів (XI-

XIII), правдоподібно було перебрано від річки Йордан*, з символічністю як Судний (= прирікаючий на пагубу все зло = араб. світ поган).

Йорданко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Йосафат, гебр. = Ягва підведе; ймення фігурує по календарях святих та зрідка на теренах захід. обл. України.

Йосафатко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Йосип, гебр. = роди, розмножай Ягво*! (слов. Радомир); від. Патріарха Стар. заповіту Й.

Історія гебр. покоління говорить слідує: «Й. являється сином та дванадцятою дитиною → Якова, найдужче родителями улюблений межи всіма дітьми, за що його брати не злюбили й принагідливо хотіли розправитися з ним. Така нагода братам Й. трапилася, але вони його не вбили, лише вкинули в пустий колодязь. В цей час мимо колодязя проїжджали медінські купці, витягли Й. з колодязя й продали його ізмаельтанам*. Останні подорожували з торгом до Єгипту й там продали Й. керуючому внутрішніх справ фараонського двора. Й. перебував на дворі свого господаря й виявляє свою велику до всього здарність, за що його на дворі все злюбило. Крім того, Й. був гарної вроди, в наслідок чого в його влюбляється його господиня. Але Й не пішов на любовну спокосу з нею, чим і викликав гнів до неї. Господиня Й., із-за такого становища, наревнувала своєму чоловікові на нього, мовляв, Й. хотів її згвалтувати. Й. вкинули до в'язниці.

У в'язниці за свою дотепність Й. стає улюбленим, адміністрація в'язниці поручає йому ключі. Й., перебуваючи у в'язниці, відгадує фараонові сон: «сім коров гладких та сім коров худих». Й. витолковує цей сон фараонові так: «Сім років буде гарний врожай, а за ними наступе сім років посухи». (Це є природне зумовлення в Єгипті й таке сталось). По відгаданню фараонові сна Й. звільняють з в'язниці й доручається йому справу заготівлі збіжжя. Відтепер Й. керує всією справою фараонівського двору, керує справою майстерно й робе заготівлю великих запасів збіжжя.»

«В Ханаані* настав голод також; брати Й. перечули, що в Єгипті можна купити хліба, зібралися й вирушили на Єгипет».

«Коли брати прибули до Єгипту, то Й зараз же їх розпізнав, признався до них в братстві своєму, забрав їх та згодом ще велику кількість гебреїв до Єгипту на стале осідло»; + 1630 р. до Р.

Гебреї як спадкоємці Й. ще довго й по смерті його користалися в Єгипті при-

велями та поколінно рахували Й, як **врятувача** нації від загиби (= розмножувач нації). Пізніше ж жиди, за свою яничарську справу, єгиптянами урбовласнилися, стояли на дуже тяжкому становищі свого буття, що і завдячується порятунком → Мосієві.

Й. вшан. християнами символічно, як прапредок → Спасителя.

—2) св. Й., жид по походженню та нібито з роду Давидових по сиону → Давида → Саломона. Родився Й. по даним Євангелії в м. Вифлєємі, був одружений та мав дві дочки й чотири сина від першого подружжя. Правдоподібно дружина Й. була померла, в наслідок чого він зазнаюмився з → Марією, одружується на ній, будучи на 90-му році свого життя. Марія виходила за Й. вже беременною з → Ісусом й коли він дізнався, що вона такою, то хотів від неї відсахнутися звичайним народнім актом. Але облишив й коли дитина Ісус народилася, то Й. назвав дитину Ісус = на Ягву єдина надія (= хай Бог його доглядає, дає йому напрямок в житті). Й. був тесляр по-фаху, жив в Назареті, ходив на теслярські роботи й брав з собою хлопця Ісуса також.

До 9-го ст. ніяка хроніка не згадує Й. З цього ст. Й. починає вшан. в Єгипті приватно та локально. В 12-му ст. Й. починає набирати на пошані та ст. пізніше францисканці* надають йому вже божества, співпоставляючи його за друга Богородиці та кормилицю сина Бога (див. → Марія, → Христос). В 15-му ст. був впроваджений папством празник св. Йосипа в загальному значенні Цер. та вже в 17-му ст. празнується цей празник як великий празник Й. В 19-му ст. празнують вже як Захисника-Й. 1955. р. папа

Пій XII впроваджує празник Миролоуба-Й., пов'язуючи цим все робітництво в миролоубстві, в прощанні один другому злого минулого та бажаючи руко-братерства в майбутньому, що було підставовано якраз на Першого мая — Міжнародній робітничий день.

Рік же упокоєння та обставини смерті Й. не відомі нікому і на сьогодні; + 15-20 р. (припускаючи).

—3) св. Й. Скитопольський, жид по походженню, родом з Палістини, настоятель синагоги в Тарсусі* й тут заступав цілий патріархат жидів-діяспорів* та виявив себе як заядлий сіоніст*. 326. р. під особливими обставинами й таємно все ще Й. стає вихрестом. Після цього Й. призначається → Константином В. на комеса*, ангажуючи його на цар. двір за читача, розбірача та тлумача біблії, особливо уривків з послань ап. та Євангелії. Це й було повним поводом в Й. до вихрещення. Пізніше Й. призначається в/з царем на голову комітету по будівництву церков по цілій імперії й, таким чином, стає високим урядовцем держави Константина В. Й. перебирається до Палістини, оселюється в м. Скитополісі (звідциль Скитопольський) й під його керівництвом будують буйним темпом христ. церкви по всій Палістині та рівночасно Й. рядить як міністр господарчих справ Палістини.

Щодо христології*, то Й. тримався цупко нікеяни*, вів з аріємом* жорстокий стяг та за це був висланий, де він і помер; + 356 р.

Й. вшан. християнами символічно, як стимул Храму Христа.

Йосипко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

К

Казимир, слов. = заповідач миру (перший); стос. св. К., поляк по походженню, родився 1458. р. в м. Кракові й виховувався змалку в суворому релігійному дусі.

К. призначається на князя Литви, самими мадярами вибирається на короля, але він відмовляється від такої почеси й повна посвята → Господу й то в такій мірі, що навіть кожного дня співав пісню «Пресвятая Богородице». К. був до найвищого набожний та схилий, своєю піснею вплинув майже на все християнство та був шанований всіма і всюди вже за живота; + 1484 р.

К. вшан. з достойністю в Польщі, Литві, Галичині та Римській Цер.

Казимирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Каленик, гр. = досконалий вояк (гайдамака); стос. св. К. Великомученика, грек по походженню.

К. завзято розпосюджував християнство, за що був арештований й відправили до Анкири*. Тут зробили йому поверховий допит, де він себе відверто признав за християнина. К. піддають сильним тортурам, набили в підощви ніг цвяхів й так погнали на Памфілію*. Тут ще раз сильно стуртували й нарешті жаклива муч. смерть: зжарено в печі; + 250 р.

—2) св. К., патріарх Константинополя.

К. впадає в сильний конфлікт з царем свого часу, веде акцію за скинення царя з трону, за допомогою вдається до Римської Цер., остання підтримує К. й мета була досягнута. Цар же приходить знову на престіл, наказує повиймати К. очі й вислати на Рим, де К. сліпим і помер; + 705 р.

Обидва КК. вшан. зі всіма почестями Грецькою Цер.

Каленко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Калиник = арх. ф. від Каленик.

Калист, гр. = вродливий (слов. Вродливослав, лат. Канісій); стос. К. Першого, раб → Карпофора, маючи від свого господаря велике довір'я, доручаючи К. ключі від мастків, каси і т. п.

Одного разу К. програв жидам велику суму господаревих грошей, за що його господар вкинув до в'язниці. По недовшому часі самої події Карпофор змилостився над К. й випустив його на волю. К., вийшовши з в'язниці, став домагатися в жидів своїх ім програвших грошей. Жиди зараз на К. владі роблять донос за християнство, що й послідувало для нього висилкою на примусові праці на Сардинію. К. ж за допомогою папи → Віктора I пощастило звільнитися з примусових робіт, оселився в Римі на життя й стає дяконом папи → Сивирина. Останній призначає К. адміністратором катакомбів*, котре по смерті К. було найменовано його ім'ям та носить це ймення ще й сьогодні. По смерті свого папи К. стає його намісником, повів сильну боротьбу проти монархизму* та різних інших сект по захисту христології*. В свій час же папа → Гіполіт закидає К. еретичність також, в наслідок чого постала неймовірна ворожнеча, що перейшло було в різанину. Такий стан довго тривати не міг, в справу вмішались погани й під час однієї ворохобні поган проти християн К. було скинуто з вікна високої будови, що він і вбився на смерть; + 223 р.

К. вшан. в значній мірі обома Цер., його останки спочивають тепер десь у Франції.

Калистко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Калістрат, гр. = найкращий; стос. св. К. Великомученика, походив з м. Халседону*, солдат римської армії у Візантії.

По недовшому часі своєї служби в армії К. признає себе християнином, за що його було стуртуровано, зав'язали в мішок й вкинули в Босфор. Але мішок з К. розірвався, врятувався й навертає своїх колег-солдат 49 кількісно на християнство. Знов арешт, вже всі 50 разом,

сильні всім тортури й нечувана муч. смерть: порозривали всіх на куски; + 304 р.

К. вшан. з пошаною Великомученика обома Цер., особливо Схід. Цер., ймення поноситься кожноденно.

Калістратко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Кандій, лат. = білий, чистий, блискучий (слов. Чистослав, гр. Євлампей, араб. Гурий); оптиміст, гарного настрою (слов. Веселослав); стос. св. К., мучиник в Римі; + 303 р.

К. вшан. обома Цер.

Кандійко, -дійчук, -дієнко, -дійченко, -дієвський, -діївський, -дієвич.

Канісій, лат. = гарний (слов. Гарнославо, гр. Калист); нащадок канісіїв*; стос. св. К. Блаженного, німець по походженню, син голови м. Німеген (Голандія).

Проти волі батьків К. пішов студіювати теологію, вступив як перший німець в члени ізуїтів* та займає стілець викладача теології в Бологні. В цей час К. «бачиться» з → Господом, по цім веде довгий час духові вправи — відречення від всіх спокус на Землі. К. переїздить знову на батьківщину, подає посаду проф. теології, далі як ректор університету, обороняючи всією силою католицизм*. Цим К. рятує Німеччину, Австрію та Чехословаччину від протестантизму. К. забірає слово на Трентівським* заг. соборі, виступаючи jako посередник между папством та німецькими князями, доводячи завжди всякі незгоди, сварню до примирення. К. організував велику кількість проповідництва — забороло протистантизму, чим і допоміг врятувати католицизм по всій Європі; + 1577 р.

К. написав підручник по теології, молитви по вшануванню Діви → Марії, легенди про святих, містичні помилування та багато інших праць, котрими послуговувався цілий христ. світ.

К. вшан. Кат. Цер. з достоїнстю Блаженного (= лише цю людину Господь натхнув такими знаннями та діями), цер. наставника Заходу, й слава за нього прототилася на весь христ. світ.

Канісійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Каністрат = Калістрат.

Каністратко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Капітон, гр.-лат. = зрозумілий, сповіщувач речі, інятний (слов. Вмілослав); утв. ф. від Агапітон; стос. св. К. Херсонського або Чудотворця.

Легенда оповідає, що нібито К. одного разу плыв пароплавом до Константинополя. Пароплав підхватила буря й викинула на берег Херсонесу*, де він осів на

життя й почав проповідувати християнство. Своїми проповідями К. захоплював людність, навернув багатьох на християнство й очолює там єпископство (звідцяль Херсонський). Челядь за його сумлінну працю К. поважала, завжди виконувала його вказівки та сприймала настанови й за його доброти дала йому ймення вже за живота Чудотворця; К. ніби загинув від руки варварів разом з багатьма іншими; + 325 р.

К. вшан. з повною достойністю Грецькою та Київською Цер., поноситься ймення кожного дня.

Капітонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Карл, старогерм. = герой; ймення на Україні не застосовується, але через скрещення німців з українками діти величаються по-батькові: Карлович.

Карно, гр. = плід, плодотворний (слов. Плодотвор); скор. ф. від Полікарп); стос. св. К., ученик та послідовник → Павла.

Павло спонукав К. на християнство, поставив його на єпископа Тракії*, де він і загинув муч. смертю; + 80 р.

К. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Карпко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Карпсфор, гр. = плодотворний (слов. Плодослав); творчий, здійснюючий (слов. Творчомир, Творчеслав); стос. св. К., високий урядовець на цар. дворі, рабославник → Калиста.

В/з Калист як раб мав дуже велику повагу перед господарем, простивши йому його провини (див. текст-Калист). Через свою доброту та милосивість до в/з Калиста К. входе в історію християн як **показник** добра-милости перед → Господом, з повною достойністю пошани Схід. Цер.

Карпофорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Касян = арх. ф. від Касян.

Касян, гебр.-лат. = пахучий як дерево кориця; лат. = нащадок касянів*; гр. = тропічно-рослинний; стос. св. К. Імольського, директор школи в м. Імолі в Італії.

На К. як на християнина були натровлені його власні ученики, котрі напали на нього з залізними пруттями й закатували на смерть; + 304 р.

К. вшан. з повною достойністю обома Цер.

—2) св. К., скит по походженню й родився в Константінополі.

К. був ярим прибічником → Івана Золотоустого, по порученню останнього К. іде до Єгипту на організацію тамтешнього монашества проти → Теофіла 2. Назад же К. повернувся з недоброю вісткою

для свого друга: всі монахи Єгипту, котрі протиставилися махінаціям Теофіла, були загнані в підпілля. Далі К. командується другом Іваном в цій же справі на Рим. Але К. вже з Риму не повертає, тут висвятили його на священника й послали діяти на Францію. К. в свій час подіяв був на папу римського → Іносенція, котрий виступив всіма силами в захист в/з Івана.

К. у Франції закладає монастирі, пише закон-інструкцію для монахів по зразку життя схід. монашества, побудив семіпелагіїзм* та виступив був сильно, що торкалося блаженства людини, проти → Августина; + 433 р.

К. вшан. в значній мірі обома Цер., особливо Французькою.

Касяно, -пчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Келестій, гр. = з небес посланий; христ. → Господом вибраний; стос. св. К., папа римський, найбільша постать межі папами Старої Цер.

В час контроверсів маріології* К. висупив різко проти → Нестора 2 та всіма силами попірав → Кирила Александрійського, що й стало приреченням в/з Нестору; + 432 р.

К. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Келестійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Кипріяні, гр. = кипрієць, походе з острова Кипру; істор. збіг з особою див. Купріяні.

Кипріяніко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Кирик, гр. = преданий → Христу (коп. Пафнутій); стос. св. К. Дитяти, трьох-річне дитя синок → Улити.

Мати Улита була арештована разом з К. на руках, її привели до Тарсусу й почали прилюдно катувати, й голова м. взяв дитину К. до себе на руки. Але дитя почало свого «приятеля» дряпати та бити в лице. Голова з лютої кидає дитину публіці під ноги, що й розчавили дитя як жабу; + 304 р.

До розповсюдження культу як матері Улити, а також і К. прислужився → Василь В.

К. вшан. християнами символічно, як **пострадавше** дитя за → Господа. В ім'я К. побудовано дуже багато церков в Сирії, Греції, Італії, Франції та багатьох інших країнах.

Киричко, -рикчук, -риченко, -риковський, -риківський, -рикович.

Кирило, гр. = панок, панського походження; сила, влада (слов. Владислав); стос. св. К. Александрійського, син знаменитої родини й родився 376. р. в Алек-

сандрії. К. являється плимінником → Теофіла 2, виховувався теологічно при суворому життю аскетів-монахів в пустинях Єгипту й при бл. 400. р. К. стає єпископом м. Александрії. 403. р. К. проводить свого в/з дядька Теофіла на Дубовий* синод в м. Халседон*. Цей синод був спрямований цілком проти → Івана Золотоустого, на котрому і К. відіграв немало ролу в деградації та засудженні в/з Івана.

412. р. помер патріарх Александрії в/з Теофіло. К. стає на його місце й починає свою релігійну кар'єру. Найголовніша особиста заздрість цер. боротьби К. являє собою боротьбу проти → Нестора 2. Таку боротьбу розпочав К. як змаг за зверхність Александрійської Цер. над Цер. Константинопольською. Акція К. розпочалася проти Нестора з теологічного мотиву звичайно — боротьба межі обома суперниками розпочалася із-за маріології*, перетворилася в дипломатичну війну, далі набрала стану життя чи смерті тому або другому. Таким чином, К. шукає підтримки в папі римського → Келестія, котрий став по його боці, й останній доручає К. встаткувати цю спірню. К. скликає синод 430. р. в Римі й постановою цього синоду відлучають Нестора від Цер. й засуджують на висилку, під умовою, якщо Нестор на протязі 10-ти днів не відкличе свої криводушні вчення. Нестор звертається до царя з скаргою. Цар в такому разі велить скликати заг. собор, з метою в царя притягти К. до відповідальності. Такий собор по указу царя був зізваний на Троїцю 431. р. до м. Єфесусу*.

На собор прибув К. з 50-ма єпископами, котрі всі підлягали йому як патріарху; Нестор прибув з 16-ма всього-на-всього; антіохівська делегація 43 єпископів на чолі з патріархом Сирії спізнюється і то на довгий час, на котру в Нестора була найбільша надія; уповноважені папи римського заздалегідню стають побоці К. й вибирають його головою собору. В наслідок такого стану під час дискусій Несторові забороняється обширна промова, майже не дали йому зовсім говорити й виносять постанову:

«→ Марія родила не чоловіка-сина, а Бога-сина, котрий для нас являється → Христом. Марія — Богородиця й не є вона звичайною людиною.» Нестора відлучають від Цер. й виклинають.

Четвертого дня по розпочаттю собору прибуває до Єфесусу патріарх Сирії з своїма єпископами, заїздить в двір собору, відкриває свій «власний» собор й проголошує К. здеградованим з патріарха Александрії й засуджує. З приводу такої шаленности уповноважені царя заареш-

товують обох змагачів, тримають їх під вартою в церкві св. Богородиці й негайно відсилають делегації з обох постанов на розсуд до царя.

Хоч цар стояв цілком по боці Нестора, але останньому не пощастило й тут: рідна сестра царя та її подруги, потерпівши одного разу докір від Нестора, нашиптали цареві й схилили його на бік К. Отже, К. виходе цілком побідником над Нестором й швиденько разов з в/з Келестієм викликають Нестора вже цілою Христ. Цер.; + 444 р.

К. був сильно наполегливою, непоступчивою та непримиримою людиною, запеклий поборник в історії маріології несторизму*, рахується христіянами як захисник божої праведности — окреслювач Богородиці, підкреслювач гіпостасії*, головний з головних цер. наставників.

—2) св. К. Апостол слов'ян, син заможної родини з Тесалоніках* й родився при бл. 815-827. р., рідний брат → Методія та вроджене ймення було → Константин.

В місцевости К. була дуже поширена слов. мова, брати досконально володіли нею ще з дитинства, припускаючи, могли походити з родини слов'ян або схрещенням. З підліцтва К. вчиться на цар. дворі в Константинополі разом з царевичем та пізніше царем Михайлом* III, та вчив К. основним → Фотій. Тут К. отримав високу освіту, що дало йому змогу посідати високе становище гр. держави в могомедському світі, а після на становищі директора цар. бібліотеки.

К. йде в монахи й прибірає собі чернече ймення Кирила. По деяким часі чернецого життя К. повертає на цар. двір й викладає філософію, одначе недовго. Брати знов ідуть в монахи до Олімпійського монастиря в Вітіню*, пробувши там сім років. 858. р. мандрують брати в околиці Озівського моря, проповідуючи там межі хозар, ніби мали успіх та організували там десь Цер.

Князь Моравії → Ростислав хотів створити чисто слов. державу — незалежитися від німців. Щоб усамостійнитися — необхідно було насамперед незалежити від німців Цер. Таким чином, Ростислав звертається до в/з царя з проханням, щоби той дав йому духовників-наставників Цер. Цар виявив радо волю задовільнити прозьбу Ростислава й почав підшукувати відповідних осіб. Поскільки брати вже говорили слов. мовою, крім того мали пристрасть до місіонерства, — вибір царя пав на братів К. та Методія.

864. р. брати приїхали до Моравії й зараз же заложили школу богословів (теологів). До школи прийшло дуже багато

учнів, з метою нараз осадити всю Цер. слов'янами та усунути від Цер. попів-німців. К. зараз же почав застосовувати в проповідях болгарську мову, в літургії — ламено латинку й рівночасно звертається до папи Миколи I, щоби той дозволив відбувати літургію на слов. мові також, що й було папою затверджено. В свій час К. перекладає Св. Письмо з візантійського на слов. та витворює «глагол-мову», що стала відома по історії Цер. слов'ян як Глаголиця. Ця мова дуже подобала до болгарської та сербської, тобто до тієї мови, на котрій брати вже говорили, продовжуючи абетку з слов.-грецьких літер за станом гр. алфавиту. К., устаткувавши цю справу та узрівши в собі ап. дію, вирушає з місіонерською справою на Австрію, на терени сьогоднішньої Угорщини, однак не маючи жодного успіху, найбільше через недомовлення з тими народами. В наслідок такої через недомовлення тяжкої праці К. назвав цю людинність **немовні** — нерозуміючі-німі, з чого в слов'ян виробився термін до германів: німці.

К. помер 14-го лютого 869. р. Тіло К. перевезено до Риму й положено в церкві св. → Клементія, з пошаною наряду з апостолами Старої Цер. по всім слов. світі, Римською та Грецькою Цер.

Всі ці зусилля братів надали слов'янам буйного зросту в літературі та культурі, за що братів слов. світ. увіковічило славою. Дуже багато в слов. світі понайменовано іменням братів церков, монастирів, каплиць, нерідко сел та міст також, з частим іменням К. ще й в наші часи.

Кирилко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Кирсантій = Хирсантій.

Кирсантійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тієвський, -тієвич.

Кім = скор. ф. від Йоакім.

Кімко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Кіндрат = Кондрат.

Кіндратко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Кір = арх. від Кирик.

Кіріак = Кіріян; імення фігурує лише по календарях святих та, можливо, як народній вжиток по окремих місцевостях.

Кіріан, гр. = відданий, преданий → Господу (коп. Пафнутій); пан; стос. св. К., грек по походженню й родився 448. р. в Коринті*.

Малолітнім юнаком К. пішов в усамотнення, вів суворо стримане життя й вже 465. р. К. в Палестині в монастирі св. → Герасима. 485. р. К. перебрав керівництво своєї лаври й керував нею аж по день своєї смерті; + 556. р.

К. був надзвичайно набожною та лагідною людиною, за що йому послідовництво дало імення **кіріан** — в своїх ділах рівний → Христу. К. виступив був різко проти орігенізму*, що й було для цієї течії великим приреченням по всій Палестині, а пізніше і взагалі.

К. вшан. всією Схід. Цер. з пошаною Великого, особливо віддається йому шанна в Греції та Палестині.

Кіріянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Клавдій, лат. = кривий, шкандибаючий налягаючий (дефект); нащадок клавдіїв*; стос. св. К., секретар за працею.

→ Савостіян навернув К. на християнство, за що і був арештований з двома братами та двома синами, всі перетерпіли сильні тортури й нарешті жакливу муч. смерть: пов'язали всіх до купи й вкинули в море; + 286 р.

К. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Клавдійко, -дійчук, -дієнко, -дійченко, -дієвський, -дійський, -дієвич.

Клемент = скор. ф. від Клементій; стос. св. К.

Легенда пізніших часів християнства оповідає, що К. був нащадком знаменитого роду флевіїв в Римі, послідовник ап. → Павла та → Петра та по в/з Петру четвертий за рядом папа римський. За свою працю християнства по наказу царя Трояна* був висланий на Крим, й в сьогоднішньому Севастополі, як кара християнину, на гаку за шию було занурено в Чорне море.

Щоправда, 858. р. апостоли слов'ян → Кирило та → Методій, подорожуючи в місіонерській справі по Криму, забрали були з собою в Севастополі одні реліквії й привезли до Риму, подаючи такі за останки К. Ці останки положили в Римі в церкві св. Клементя, котра була вибудована в ім'я його давно давним до цього. В цій же церкві було положено в/з Кирила також, поряд тих реліквій, що він привіз з Криму до Риму. Але жодні дані не говорять за муч. та взагалі за смерть К.; + 101 р.

К. вшан. християнами з повною достойністю.

—2) св. К. Александрівський, родився в Афинах 150. р.

К. з невідомих причин переїхав до Александрії й там заснував Першу христ. академію й провадив її прибіл. 12 років часу. К. назбирав був велику кількість учнів, межи котрими як його учень та пізніше викладач цієї школи був і → Оріген. В цій академії К. розпізнає духовий стан людини, що завдячується самовправою, самовишколом, що людині надаєть-

ся змога розпізнати → Господа. Це було в К. своєрідне продовження гр. філософії, лише він привернув по своєрідному стилю у віровчення християн. К. за свої вчення піддався був переслідуванню, що його й змусило було втікати з Александрії; + 215 р.

К. вшан. християнами з повною достоїнністю.

—3) св. К. Великомучунник, син батька-поганина та матері-християнки в Анкірі, остався дуже малим круглим сиротою й був адоптований родиною християн, що й виховала дитя в чисто христ. дусі. К. виявив себе змалку здарним на все, підлітком навчає інших релігії, опікується по навчанню сиротами й 20-ти річним юнаком К. стає єпископом м. Анкіри*. Під час діоклеціанівщини* К. арештували, глумливо водять на уривку з міста до міста й по довгих з нього глузуваннях та тортурах знімають йому голову; + 304 р.

К. останки перевезено до Константинополя, з пошаною йому всюди Великомучунника та рахується по теренах Схід Цер. батьком сиріт.

Клементко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Клементій, лат. = добровідносний, добродушний, лагідний (слов. Добролюб, гр. Євген); ймення фігурує лише по календарях святих.

Клеоник = арх. гол. ф. від Клемент.

Климент = Клемент.

Климентко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Клим = скор. ф. від Климент; стос. св. К., співпрацівник → Наума 2, ученик та послідовник ап. слов'ян → Кирила та → Методія.

По смерті князя → Ростислава в Моравії вибухає переслідування на слов. духовенство. Таким чином, побратими як основні теологи разом з багатьма іншими залишають Моравію й подалися шукати притулку в Болгарію. Тут вони знайшли гостинність та покровительство в короля → Бориса 2, котрий весь час побижував їх в їх діях; + 995 р. (прибл.).

К. та Наум являються продовжувачами розпочатого в/з Кирилом та Методієм діла — завершувачами християнізування межі слов'янами. За це терпіли сильні переслідування з боку німців, за що і віддається їм шана наряду з Кирилом та Методієм.

Климко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Козьма = Кузьма; ймення фігурує лише по календарях святих або по окремих місцевостях як народній вжиток.

Кондрат, лат. = квадратний, чотирихугельний; лат.-гр. = доказуючий, доводячий справу начисто, наочно; старогерм. = мудрий проводир роду, племені (слов. Проводиромир, Мудрослав, гр. Софрон, гебр. Саломон); стос. св. К. Апологета, ніби походив з Атен й по всіх правдоподібностях був учеником та послідовником → ап. Павла.

Візантійською Цер. трактується К. як єпископ Атен та Арменії, усердно працював в акті християнства, потішаючи та підбадьорюючи всіх і вся, приводячи завжди до чинности христ. розполошені громади. Ніби К. особисто приходив до царя Гадріяна*, доказуючи цареві суто свою апологію (звідціль Апологет), мовляв, він сам бачив тих, котрих вилікував → Ісус; + 110-125 р.

Праці К. як такі не лишили жодного сліду за собою, лише → Єронім та → Евсей Сезарський покликалися на апологію К., витончили її та цим уславили ім'я його. В дійсности стосувалося б таки послідовника апостолів Старої Цер. та прор. М. Азії К., котрий діяв довгий час по тих теренах; + 140-150 р.

Культ К. рознісся по всьому христ. світі, Грецькою Цер. ймення поносить кождодневно.

Кондратко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Копин = Конон.

Копинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Конон, сум.-вав.-гр.-лат. = мірило, ма-штаб, правило, закон; гр. = законодавець; кел. = мудрий (слов. Мудрослав, гр. Софрон, гебр. Саломон, старогерм. Кондрат); стос. св. К. Великомучунника, родом з Назарету, доскональний садовод по-фаху.

К. симпатизував в значній мірі християнам, приймав їх з повною пошаною та ласкавістю, що і було поводом до арешту К. та закінчилося жахливою муч. смертю: збили до купи цвяхами руки й ноги й пустили на нього пароконну тачанку, котра захопила з собою тіло К. й коні ганяли з тілом, доки не рознесли й кістки; + 250 р.

К. вшан. з достоїнстю Великомучунника, особливо шанується в Греції та Палестині.

—2) свсв. КК. Великомучунки, батьке й син, походили з м. Іконії*

Батька К. запідозрено в християнстві, схопили разом з сином К. як дванадцятирічне дитя, обох піддали жахливим тортурам та неймовірній для людини муч. смерті: пронизали обох на залізяку, підвісили над вогнем й пекли довгий час,

далі потрощили дерев'яними молотками кістки на руках і ногах, з чого вони сердеги і подохдили; + 272 р.

Акт історії з КК. надається на правдивий акт, вшан. християнами символічно, як **перетерпівши** жах-муки за праведність → Господа, в греків ймення поноситься кожноденно.

Кононко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Константин = Константин; ймення застосовується лише на захід. областях України — в Галичині, від автора рахується як народний вжиток по місцевостях, від чого не відводяться відвітлення.

Константин, лат. = непохитний, неухильний, стійкий (слов. Станіслав, гр. Євстатій); стос. св. К. Великого, син царя Константія* Хлоруса та матирі → Гелени, й родився прибіл. 274-280-288. р. в м. Трієрі*. Зростає К. здебільшого на дворі царя Діоклеціана* й матиреної ласки як дитина майже не знає, поскільки мати, правдоподібно із-за причин родинно-зазнайчивих, була батьком зневажена й цілком забута. 306. р. К. тікає з середовища в/з царя й в цьому році, по смерті батька, коронується на царя захід. римської імперії. Сфера впливу К. як географічна поширювалася на Британію, Францію та частково Німеччину. 310. р. К. підбиває під свою сферу Іспанію, й 312. р., будучи небезпечним з боку свого колеги царя Максентія*, в спілці з царем схід. імперії Ліцінієм* похід на Рим. В поході на в/з Максентія К. виходє з блискоучою перемогою, й ця подія вже пізнішим часом приписується яко: «дія самого христ. Бога» (див. → Христос).

К. по природі свій був спокійний, лагідний, людина моралі, таємничий аж до найвищого в душі та нетерпеливий до всяких нечистих дій та діл людини. Він був улюбленим всюди, особливо за його падку працю, невтомність та найдужче любили його за всяку толерантність.

Діставшись на престіл царя К. зараз же, правдоподібно під великим впливом матирі Гелени, котру він взяв до себе як допоміжницю в керуванні імперією, повів значне злагіднення супроти християн. По всіх припущеннях — К. мотивувався ще й тим, що християни вже своєю кількістю посідають немале місце по всій імперії й цей рух, звичайно, можна скористати вже цілком наново, тобто застосовуючи новий метод в політиці, порівнюючи з іншими імператорами імперії. Таким чином, дізнавшись про підготовку війовничого нападу з боку в/з Максентія, К. відверто симпатизує християнам, зобуваючи цим повагу в солдата назагал.

Історик та головний теолог на дворі К. → Євсей Сезарський по 20-ти річному збігу самої події — битви К. з Максентієм — складає таку версію: «Константин бачить вдень на небі вогнений хрест; вночі за цим днем → Христа, котрий заповідає К. привести цей знак в дію, що і принесе тобі побіду.» К. нібито створив був собі меча на зразок хреста та з ним ішов в цей похід. Але правдою є, що К. по перемозі над Максентієм звелів поставити в Римі свою статую, з хрестом в одній руці та з надписом на статуї: «За посередництвом цього ратівного знаку (хреста) я вас — римлян — врятував від гніту та звільнив ваше місто від тиранії...» По битві з Максентієм й з успіхом для нього К. стає цілковито на бік християн, видає наказ по війську почепити солдатську військову відзнаку: хрестик.

Лютого місяця 313. р. К. спільно з в/з царем Ліцінієм виробляють т/з «Міланський едикт» — указ про застановлення переслідування християн, в котрому говорилося:

«Судячи здоровим глуздом й побуджені повною рацією на це ми вбачаємо: свобода неповинна відбиратися нікому; кожному вільно поклонятися тим чи іншим богам, за його вбачанням та вподобам; звичаї та культ християн респектувати та дати їм в цьому відношенні вільності більше, ніж кому.» Ця подія стає переломовою добою історії християнського руху та майбутнього християнства взагалі, що і завдячується історією постати К. цілком і повністю. Зараз же по виданому едикту обидва імператори повели сильний тиск на царя Максимиана*, щоби й ток також застановив переслідування християн. Але останній по цьому поводі повів опір, в наслідок чого межі імператорами виникла війна й Максимін потерпів поразку. К. видає указ повернути християнам колись в них сконфісковане майно. Імператор Ліціній такому підприємству К. спротивився, дійшло межі ними до війни, й К. виходє переможцем і в цій та останній війні межі всіма імператорами. Відтепер К. керує цілою імперією сам та надає широке право християнам на всіх відтинках життя-буття людини. Раби-християни дістають велике улегшення, нерідко звільняються або стають кріпаками лише; жидам забороняється цар. указом тримати раба чи кріпака християнина. Особливо великі привелі надалися духовенству; звільнення всього духовенства від гужвідбутку, податку, військовій служби та будь-якої державної чи громадської повини. Най-

більшу зі всіх привелей надається єпископам, чипляється єпископська відзнака, з правом прерогативи навіть перед високими урядовцями держави, з великим правом в застереженні будь-кому та часто й густо правом рішального суду.

Будучи керівником цілої імперії К. мав з-зовні повний спокій. Але внутрішні контрверси самих християн по вбачанню христології* занепокоїли його, де він висловлюється: «Внутрішні розбіжності людности непокоять мене дуже, навіть дужче як сама війна або рішача битва в ній.» Такі контрверси викликали цілу хвилю занепокоєння населення по всій імперії, в наслідок чого цар, не маючи жодного поінняття в поставі з такою новою для нього справою як христологія, рішив скликати заг. собор єпископів — найвищий авторитет християнства. Собор відбувся в м. Нікеї* 325. р. та відомий по історії як Перший або Вселенний собор християн, на котрий прибуло було 300 єпископів. На соборі сам цар був присутнім, слова не забірав, лише уважно вислухував обидві змагаючі сторони й на останку, тримаючись боку більшости, було рішення кінцево царя, з проголошенням: «Державним законом...» (= рішається доля христології як роздор Цер. Цим К. кладеть зумовлення на майбутнє залежності Цер. від держави-царя. Таке існувало, під тими чи іншими умовами, майже аж до наших часів включно. До такої постави своєю нерішучостю спонукав К. на соборі в/з Євсей, котрому, як головному теологу царем було поручено зайняти відповідне-рішаче становище, з котрого Євсей спасував. Сама ж Цер. від цього часу поділилася на два ворожі сами до себе табори, з наслідком в майбутньому на нечуване кровопролиття та неймовірну різанину самих християн.)

321. р. К. увів неділю як день відпочинку та день пам'яті взагалі. Видав розпорядження на буйне будівання церков по всій імперії (див. → Йосип Скітопольський), часто повертаючи поганські храми в христ. церкви, хоч в свій час і храм поган не заборонявся також. Візантію — сьогоднішній Стамбул (Істамбул) К. обирає за свою столицю, переіменовує на Константинополь (Царгород) й впорядковує ціле місто за побажанням християн. Будується вже в Константинополі церква св. Апостолів, в Єрусалимі — церква св. Гробу та в Римі на «Арені Нерона», де відбувалося гладіяторство та жорстокі розправи над християнами вбудовано церкву св. ап. → Петра. К. видав наказ про спадкоємність майна, усталення — нерозривність подружжя, ану-

лювання кари смерті через розп'яття, таврування на чолі, перебивання кісток на руках і ногах, гладіяторство та всякі жахітливі тортури, що до цього відбувалися над християнами, прикладом з подій в Єгипті в/з Євсей оповідає:

«Тут постраждали нечисленні чоловіки, жінки та діти ради нашого → Спасителя. Нехтуючи все наземне, вони йшли на смерть різними шляхами: одні пішли через вогонь; другі розривалися хижакими, пройшли жахливі тортури, що навіть жах береть, коли почути таке; багато дісталось на дно моря; ще більше пішло на вішалниці; багато з них загинуло під час тортур; інші погинули у в'язницях з голоду; ще інші розпиналися на хрестах за звичайним станом та багато вниз головою; дуже часто роздирали людину залізними гаками або рвали на шматки залізними гребнями; жінки прив'язувалися за одну ногу й голу голісіньку підтягали на-гора й так залишали на подив-жахіття-посмішище, доки не дійшла; інші прив'язувалися до деревини й так коліли; нерідкі випадки — людину прив'язувалося до двох гілок, в натягнутому стані пускали, що людину розривало надвоє. Таке відбувалося не одного дня, тижня чи місяця, а цілими роками, разом по десять, тридцять, п'ятдесят, навіть сотнями і більше знімалося голови. Мечі тупилися й розбивалися на головах нещасних як негідні до звитку, а тортуристи мінялися. Ми спостерігали тих, що вірили в Божого помазанника (→ Христа), йшли на смерть завзято, натхненні Божою силою-волею. Навіть ге закінчився присуд одним, як другі вже появлялися перед судом й відверто признавали себе християнами, не боячись всіх тих жахітливих тортур та нестерпних мук. Все сприймали ради Всемогучого, з гордостью на устах, навіть вигукували: 'Слава Всемогучому!', прославляючи пісню до останого подиху» (і все це відбувалося за згодою Всевишнього [див. пояснення термінів Ягва*] та угодою Христу!!! автор).

К. упокоївся 337. р. й на постелі упокоєння прийняв християнство. Правдоподібно до цього його спонукав в/з Євсей, котрий був прислужником церемонії самої та головним хрестителем К. був → Євсей Нікомедський. К. похоронено в м. Константинополі в церкві св. Апостолів з найбільшою пошаною серед всього християнства, — зараз же по смерті став вшан. як **Великий**, символічною: **переборювач** зла світу християн, додавши йому ще ймення → Віктора — людина переборювач всякого зла. Ймення К. на-

йменовано дуже багато церков, монастирів, каплиць та ще більше сел та міст по всьому христ. світу.

Константинко, -нчук, -пенко, -нченко, -новський, -лівський, -нович.

Контий, лат. = яскравий (слов. Яскравослав); христ. = показовий (своєю поставою); стос. св. К., імператорський нащадок в Римі та юрист по-фаху.

Під час найлютішої розправи над християнами (290-313) К. не міг стерпіти тих всіх жахів, залишає таємно Рим й рухається світ за очі. Цар же Діоклеціян* видав наказ погоні за ним, жандарми здоганяють його й на місці порубали на куски; † 290 р.

Теологи християнства часто покликалися на зразкову поставу К. й то всюди та при всяких нагодах, прославляючи ймення на весь христ. світ.

Контийко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тієвський, -тієвич.

Корнилій, лат. = міцний, витривалий, переносливий (слов. Твердослав, гр. Артем, егип. Мина, гебр. Йова); стос. св. К., необрізаний жид-прозеліт*, капітан чоти римського війська, з стаціонуванням в м. Сезарії* Палестинській.

К. знав, що він походить з жид. роду, як загублений в своєму роді переживав велику душевну гнітучість й шукав чистилищу душі, що він і знайшов в громаді жидів-християн. К. одного разу запрошує до себе → Петра, погостив його гарно та просить прийняти його до їхньої громади, даючи обіцянку бути чесним в цій організації, лише аби прийняли. За таку чистосердечність в/з Петро приймає К. зі всією родиною до своєї організації й то без будь-якого вагання. Таким чином, в цьому відношенні Петро порушив закон мозаїзму* (див. → Павло), за що на нього напали жиди-християни: необрізаного прийняв до організації — порушення прабатьківських традицій!

К. був першим в історії християнства, що як поганин був прийнятий до христ. громади. Петро поручив йому єпископство м. Сезарії, де К. усердно працював як такий і ніби там пав муч. смертю; † 75 р. (прибл.).

К. був людиною добродушною, правдолюбною, богобоязливою та смиренною людиною, хоч він і займав військово-становище.

К. вшан. християнами символічно, як показник першого прямування до воріт → Господа.

Корнилійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко, -лієвський, -лійський, -лієвич.

Корнило = утв. ф. від Корнилій.

Корнилко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Корниль = гол. ф. від Корнилій, Корнило.

Відвітлення ті, що і в Корнило.

Корній = скор. ф. від Корнилій.

Корнійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -ніївський, -нієвич.

Костянтин = Константин.

Костянтинко, -нчук, -пенко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Кость = гол. ф. від Костянтин.

Костюшко і **Костик**, -стюшенко, -стюченко, -стюковський, -стюківський і, -стюкевський, -стєвич.

Кресентій = Хресентій; стос. св. К., ученик та послідовник → Павла.

Павло посилає К. розголошувати Євангелію в Галатії*, за що він усердно прийнявся, енергійно розповсюджував таку, діяв довгий час й за це поліг муч. смертю; † 98 р.

К. вшан. Схід. Цер.

Кресентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тієвський, -тієвич.

Крисп = скор. від Криспін; стос. св. К., ученик та послідовник → Павла, настоятель жид. громади в Коринтії*, підтримав Павла всіма силами, за що його жиди відлучили від громади, що й було в нього повним поводом перейти на бік Павла.

К. згадується Павлом з великою похвалою в «Листі до коринтян»; † 75 р. (прибл.).

К. вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

Криспко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Криспін, лат. = кучерявий; істор. збіг з особою див. Крисп.

Криспинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Кронід, гр. = нащадок Кроноса*; істор. збіг з особою не надається до в'яснення, ймення потребує дальшого дослідження. **Кронідко**, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Ксенофонт, гр. = говорить по-чужому, на іншій мові; боязливий, боїться чужих, ніяковиться перед чужими; стос. св. К. Добродія.

Як переповідає гр., сир., арменська та аравійська легенда К. був великим багатцем, займав становище патриція* господарством цар. двору. Ніби був батьком двох синів, котрі студювали в Бейруті*, під час однієї подорожі по морю потерпіли крах пароплава, були викинуті хвилями на берег, добилися до Єрусалиму й тут нарізно, не знавши один про другого, вели монаше життя. Далі в легенді

говориться, що К. пішов до Єрусалиму на прощу, припадково там стрічаються батько, мати й сини та що нібито все це сталося за проведінням → Христа. Після цієї події К. роздає бідним та роздарює на монастирі своє багате майно та йде до дітей в монастир також; † 480 р.

Легенда К. дуже подобає своїм змістом на легенду → Естафія, правдоподібно постала пізнішим часом середньовіччя, посилюючи стан християнства.

К. вшан. з великою достойністю Схід. Цер., особливо Грецькою Цер., шанується як Добродій.

Ксенофонтко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Кузьма, гр. — гарно прибраний, вбраний, наряджений; поміркований, порядний, морально вихований (слов. Помірнослав, Поряднослав, Моральнослав); стос. св. К. Великомучаника, рідний брат-блезнюк → Дем'яна та рідний брат → Антима й → Леонтія.

Брати родилися десь в Аравії, араби по походженню, лікарі по-фаху, жили в Сіліції* й працювали лікарями. При своїй праці брати виявили себе чистими доброчинами, багатьох лікували безкоштовно, ставилися до челяді добродушно, виявляли завжди схильність та милість, чим і навернули багатьох на християнство. Під час діоклеціанівщини* братів заарештовують й піддають неймовірно жакливим тортурам: пов'язали докупи й так вкинули до в'язниці, пекли вогнем, зануряли в море, розпинали на хресті, каменювали, розстрілювали стрілами й нарешті повідрубували голови. Такою жакливою смертю пострадала й рідна мати братів; † 303 р.

Акт мучеництва братів є повною дійсністю, передано живими свідками й зараз же по наданню християнам вільного вірування (313) брати почали вшан. з повною достойністю Добродіїв та Великомучаників в своїй місцевості. Вже за живота брати мали всюду велику повагу, де вони не появились б, то людність радо викує: «Лікарі по Божому велінню!» З часом брати набірають на пошані, розповсюджуючи культ на весь христ. світ та виступають як захисники християн проти всяких хороб.

Кузьмко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Купрія́н = Кипрія́н; стос. св. К., фініцієць по походженню й родився прибіл. 190. р. в місцевості сьогоднішнього Тунісу або прямо в м. Картаго* як син великого маєтника. К. молодим прийняв християнство, роздав своє багате майно бідним, посвятивши священничій справі та далі перебрав єпископство м. Картаго.

В час єпископа К. почалося було сильне переслідування християн, в наслідок чого К. втікає в провінції й звідтіля керує справою Цер. 251. р. К. знову повертає до м. Картаго, зусильоється втримати Цер. в єдності, надаючи їй головного пункту, й за такий вибірає Рим як «твердиню» → Петра. «Без Цер. — каже К. — не буде спасення. Ніхто не може мати Бога за батька, коли не буде мати Цер. за матір. Цер. постала від → Христа через → Петра, що останній унаслідив єпископам м. Риму що і означає всіх єпископів наслідниками Петра, й над ними нема вже більше зверхника, лише Христос сам.» 257. р. К. висилається ще раз, зане довго повернувся назад, зайшов в сильний конфлікт з владою, що і кінчилося для нього муч. смертю; † 258 р.

К. був завзятим християнином, неустрашимо працював для Христової Цер., з великою любов'ю до Христа, останого захищаючи перед владою всіма силами, за що і наложив головою, з пошаною символічності на весь христ. світ.

2) св. К. Антіохівський.

К. як запроста людина хотів одного разу спокусити → Устину. Але остання не піддалася на таку спокусу, намовивши його також на християнство. Після цієї події в К. сильні душевні переживання, угризіння совісти, каяття та перелом духовий. Але Устина приходе йому на допомогу, все це зламує, своєю добротою-ласковістю допомагає йому все це забути та робить з нього як найнабожнішого чоловіка. К. стає єпископом м. Антіохії* Півсхідської (звідтіля Антіохівський), працює як єпископ з поривом, за що і був разом з Устиною покараний на смерть; † 304 р.

К. вшан. в значній мірі Обома Цер., особливо символізує його Схід. Цер. яко **розпізнача** добра, відвернувшогося від зла.

Купрія́нко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Л

Лавр, лат. = дерево лавр; стос. св. Л. Великомучаника, рідний брат Флора, бригадир будівельної бригади й походив з М. Азії.

Легенда оповідає, що Л. будував панський храм, якимсь чудом був натхненний в християнстві, наслідком разом зі всюєю своєю бригадою стає християни-

ном. Влада арештовує всю бригаду, сильно стуртували й нарешті жаклива муч. смерть: всіх пожарили на вогні; † 303 р. (правдоподібно).

Ніби той храм, що будував Л. став зразковою христ. церквою та носить його ім'я.

Л. вшан. христіянами символічно, як **розпізнавач** дійсності → Господа.

Лаврко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Лаврентій, лат. = уквітчаний вінком лаврового листу (слов. Вінцеслав, гр. Стефан); стос. св. Л. Великомучника, архидіакон папи римського, пострадав жакливою муч. смертю: пронизано заліззякою й зжарено на вогні; † 258 р.

→ Амбросій покликався завжди в своїх промовах на стійкість та терпеливість Л., восхвалюючи його як стійкого, непохитного та вірного слугу → Христа. В час легального часу христіянства побудовано було багато церков, названих йменням Л., з розповсюдженням культу на весь христ. світ.

Лаврентійко, -тійчук, -тіснко, -тійченко, -тієвський, -тієвський, -тієвич.

Лаврон, лат. = зелений, як лист лавровий; гр.-лат. = суворий самострумувач в життє-способі; житель-монах лаври; щодо збігу істор. з особою, то, припускаючи, ймення прибрало стану від → Лавра. Ймення не надається ніяк віднести якомусь святому ранніх часів христіянства й потребує дальшого дослідження.

Лавронко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Лагідномір, слов. = лагідний, сумирний, спокійний (гр. Сивирин); ймення новоствор.

Лагідномірко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Лагіднослав = Лагідномір.

Лагіднославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Ладислав = Владислав.

Ладиславо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Лазар, гебр. = Бог поміг, поможи, Боже!; стос. св. Л. Воскресшого, жид по походженню, рідний брат → Марти, великий симпатик та близький приятель → Ісуса. Л. жив в м. Бетанії,* до його часто заходив Ісус й приймався родиною за великого гостя. Л. помірає й на четвертий день мертвяка Ісус «воскресив» його; † 26—30 р.

Відповідно гр. легенді — Л. було посаджено разом з сестрами до драного човна й пущено на глибоку воду. Кипрійці говорять, що Л. принесло водою до Кипру, де він очолив єпископство. Фран-

цузи ж наполягають, Л. був єпископом у Франції, лише помер на Кипрі, звідтіля останки було перевезено до Константинополя. Правдою є, що прощани ходили в 4-му ст. з прощеною в Бетанію на могилу Л. Все є лише легенда, вигадана в 11-12 ст.

Л. вшан. христіянами символічно, як **воскресший-показник** для христ. світу.

—2) св. Л. Великомучник.

Будучи монахом в Константинополі Л. малював тасмно образи святих. Влада підслідила це й піддали середу тяжким тортурам: розжареною до червона заліззякою обпекли йому до кістки праву руку, щоби рукою не міг володіти в малюванні. Але незадовго по цім (див. → Іван Дамаский) справа гоніння на вшановувачів образів утихомирилася на деякий час (див. пояснення термінів Сварка* по вшануванню образів). Тим часом в Л. рука зажила й він став направляти понівечені образи знову, бо справжніх вже не міг малювати, рука не надавалася до такого мистецтва; † 800 р. (прибл.).

Л. вшан. з повною достойністю Великомучника Схід. Цер.

Лазарко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Лакодим, гр. = простонародній, простак, пересічник; лат.-гр. = барахтаючийся, бовтаючийся у воді; ймення не надалося віднести якомусь святому по істор. збігу з особою христ. часу. Але ймення виказує свої сліди ще й нашим часом, й потребує дальшого дослідження.

Лакодимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Лактіон = скор. ф. від Гелактіон.

Лактіонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Ларіон = Іларіон; стос. св. Л., митрополит київський та перший теолог на Україні.

Л. як слов'янин виступив був першим з повчанням Закону Божого — милосердя, лагідности, добродушности та добродійности, чим і розуквітчує на Україні христіянство, вславлює → Володимира В. та через нього — країну також. Л. являється літописцем «Київських літописів», прикладав багато сил в просвіті людности та взагалі великі його заслуги в настановах добра по цілім краю; життя і дія в II ст.

Л. вшан. Київською Цер. символічно, як **усталювач** Божих законів — христіянства на Україні.

Ларіонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Леандер, гр. = народовець, близький до народу (слов. Народослав); стос. св. Л., рідний старший брат → Исидора, посідав високу освіту та був основним вихователем братів та сестер.

Л. весь час тримався нікеяни*, проти-ставляючись аріїзмові*, за що його по наказу короля було вислано з країни з добровільним поселенням. Л. вибрав собі Константинополь, де він як слід познайомився з нікеяною, повертає додому й протистоїть ще дужче в краю пануючому аріїзмові, за що його зараз же висилають. Занедовго по останній висильці Л. відзивається королем назад, приймає сам архієпископа Севіліянської округи та стає головою Національного синоду в Іспанії, привертає короля на нікеяну, й з цього часу стали шанувати христологію* по засаді нікеяни; + 600 р.

Л. за свої зусилля стає визначним теологом кат. світу, що й понеслося на весь христ. світ.

Леандерко, -рчук, -ренко, -рченко, ровський, -рівський, -рович.

Лев, лат. = лев (слов. Дужеслав, гр. Артем); стос. св. Великого, італієць по походженню й родився 400. р. в Італії.

Як підліток Л. стає діяконом папи → Келестія та по смерті останнього займає стілець папи. Л. виступає проти пелагіїзму* та несторизму*, захищаючи всіма силами в → Ісусові атрибути божества та в → Марії атрибути Богородиці. По цьому поводу розсилає всюди свої листи-попущання, посылить пропагувачів, на Халседонському* заг. соборі діяв також через своїх уповноважених. Л. впроваджує сильну дисципліну в Цер. та домагається перед царями примату папства над всією Христ. Цер., що таке домагання і було затверджено царями. Великі заслуги Л. в тім, що він повів відповідні дипломатичні запобіження перед грабінням та руйною цілої країни полчищ Атілі* та Гайзеріха*, повів завчасні переговори з цими руйначами й своєю вмілістю врятував країну від руйнації.

Л. за свої вмілі дії дістав імення Великого.

Левко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Левкій = утв. ф. від Лев; імення фігурує по календарях святих лише.

Левко = гол. ф. від Лев.

Левчук, -вченко, -вковський, -вківський, -вкович.

Левонтій = Леонтій.

Левонтійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Лекандер = Леандер.

Лекандерко, рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Лександрій = Александрій.

Лександрійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Лексій = Алексій.

Лексійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Леон, лат. = льяв'ятко, льяв; стос. св. Л. Граматика, він же → Семен Метафраст, й виступає то під тим, то під тим іменням.

Леонко, нчук, ненко, -нченко, новський, -нівський, -нович.

Леонард, старогерм. = жорстокий, суворий в поведженні (слов. Яромір, гр. Андроник); імення рідке на Україні й зайшло в край через схрещення німців з українцями або навпаки.

Леонардко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Леонід, лат. = як лев, дорівнює левові; стос. св. Л., мучиник з багатьма іншими в Коринтії*; + 258 р.

Л. вшан. зі всіма почеснями обома Цер. Леонідко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Леонтій, лат. = львиної сили, дужий, сильний (слов. Силослав, гр. Аріон); стос. св. Л., рідний брат → Антима, → Дем'яна та → Кузьми.

Брати були завзятими християнами, діяли відверто, за що і були всі закатовані на смерть; + 303 р.

Л. вшан. з повною достойністю нарівні з братами всіма християнами.

Леонтійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Леопольд, старогерм. = сміливий, відважний (слов. Хоробромір, слав. Ігор, гр. Никон, гебр. Тадей); з іменням те, що і в → Леонард.

Леопольдко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Леслав, слов. = лєсливий, злагіднюючий, примирюючий (мораліст, гуманіст); імення новотвор.

Леславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Ліберій, лат. = вільний, незалежний (слов. Вільнослав, гр. Елевтерії); відвертий, добротний, щедротний (слов. Щедрослав, гр. Полідор); стос. св. Л., папа римський.

Л. виступив був проти аріїзму*, захищав нікеяну*, виступивши різко проти царя Констанція II*. Такі різкі виступи Л. проти влади було спонуканням до різних синодів, на котрих було засуджено як головного творця нікеяни → Атанасія та грозило Л. висилкою також. Але Л. зараз же зманеврував, поступився перед царем, що й дало йому змогу втриматися на стільці папи; + 366 р.

Л. був людиною нестійкою, податливою, хиткою, невитривалою, навіть часто вбачається як зрадливою людиною Римської Цер., хоч в році свого упокоєння перейшов був на нікеяну знову.

Л. вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

Ліберійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -рієвський, -рієвич.

Ловгин, лат. = високий, довгий; стос. св. Л. Капітана, капітан римської армії в Палестині в часи → Ісуса.

Л. було поручено виконання смертного вироку над Ісусом, коли останнього було засуджено на смерть. Л. був присутнім при всіх перебігу події, ніби клав Ісусові до губ змочену оцетом губку для полегшення йому спраги й коли Ісус сконав, то Л. загнав йому був списа в стегно, в переконанні чи не жие ще; + 84 р.

Легенда переповідає, що Л. в мент розіп'яття Ісуса взрів ясне світло, й став приходити до переконання, що Ісус є дійсним сином Бога. Ніби таке став розповіджувати межі своїми солдатами, вославляючи Ісуса, за що його → Пілат наказав покарати на голову. Далі легендується, що Л. залишив був таємно свою службу й пішов проповідувати в околиці Кападоції*. З Л. стали вимагати вірності цареві, на що він зареагував негативно, в наслідок чого був покараний на смерть. Латинці говорять, що Л. прийшов був до Італії, приніс із собою губку, котрою змочував губи Ісусу та що він в Італії й помер.

Л. вшан. христ. світом символічно, як допомагає в полегшенні смерті → Спасителя християн.

Ловгинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Логин = арх. ф. від Ловгин.

Лука, лат. = луканець, походе з Луканії*; стос. св. Л. Євангелиста, грек по походженню, єдиний з дванадцяти апостолів не жид. походження, навіть нема якихось припущень, щоби він був хоч прозелітом*. Л. був син пристойного батька в Антіохії* Пісідійській, родився прибіл. першого року нашого літочислення, лікар по-фаху, вчений та літературно підкований і то в значній мірі.

Одного разу в м. Трої* Л. стрічається з → Павлом. З цього часу заводе з ним тісне знайомство, приймає від нього християнство, співпрацює з ним та співпроводжає його на II місіонарську подорож на Фініцію*. Через сім років пізніше Л. вже посвячує себе повністю Павлові, подорожує з ним до Єрусалиму, ділить з ним там тяжку долю та подорожує разом з ним з Палестини на Рим, що до цієї

тяжкої подорожі приєднався був ще й → Аристарх. Л. не покидав Павла до останнього, був присутнім його арешту та свідком його кари смерті (що, звичайно, не відповідає поданням Євангелії Л.).

По смерті Павла Л. пішов проповідувати в м. Ахаю*, тут писав свою євангелію та «Історію Апостолів», й ніби тут, неодружений, на 84-му році свого життя помер своєю смертю. Але є припущення, що Л. в м. Єфесусі* пострадав муч. смертю; + 84 р.

Відносно постати Л., то з певністю можна припускати, що така особа в часи Павла існувала та з ним в деякій мірі співпрацювала. Припускаючи — Л. як лікар та вчений мав повсякденний дотик з великою кількістю людности, розмовляв на тему християнства з кожним йому стрічним й децю з того всього як від Павла, а також і від інших позанотував. Щождо постанови Євангелії-Луки та його «Історії Апостолів», то цілком можна припускати, що то робота була не його руки. Наприклад, Євангелія-Луки склалася в рр. 125-140 нашого часу. Отже, ця євангелія писана щонайменше на 40-50 років пізніше, як Л. помер. Постанови «Історії Апостолів», котрої авторство приписується Л., зраджує не його руку також. Якби справді Л. писав цю історію, то він би з певністю, якщо в дійсності був коло Павла востане та ще й свідок його смерті, цю подію описав би. Але в «Історії Апостолів» про таке нічого не згадується, що й зраджує неавторство Л. Крім того, якщо Л. ділив долю аж до останнього з Павлом, то він би також як християнин та тим паче близький приятель Павла мусів би бути арештований з ним також, а значить і накласти головою з ним разом. Історія ж сама говорить, що в час смерті Павла в Римі вибухло було сильне гоніння всіх християн й всі ті, що попали були в цю терницю, були знищені.

Реліквії Л. 356. р. перевезено до Константинополя, — вшан. з повною достойністю Євангелиста всім христ. світом, з символікою **оспівувача** Вожого слова.

—2) св. Л. Стилист, солдат в поході греків проти болгар.

По довгих миромитарствах монашества та самотництва Л. буде вдома стовп (звідциль Стилист), й три роки часу вилазить на нього з проповідями. Людність же місцева глузує з нього як з придуркуватого й то навіть так завдають йому сорому, що він покидає рідні околиці, мандрує до Халседону* й тут буде собі інший стовп, на котрого спокійно ще 44 роки вилазив з проповідями; + 979 р.

Л. вшан. з повною достойністю Стилиста Грецькою Цер.

Лукашко, -кацук, -кашенко, -кащенко, -кашовський, -кашівський, -кашович і -кич.

Лукіян = арх. він Лук'ян.

Лук'ян, лат. = світлий, блестячий, не-вгасаючий (слов. Світослав, гр. Фотій, гебр. Серафіон); стос. св. Л., син знаменитого батька й родився 250. р. в околицях Антіохії* Сирійської. Студіював Л. в Едесі* та Сезарії* Кападоційській, здебільшого реторику та теологію, під час своїх студій все знаменито схоплював й нотував в своїй душі. По закінченню студій Л. береться за новий світогляд — христ. віровчення та почав його витончувати. Л. стає священиком в Антіохії й тут засновує Першу теологічну школу, був її провідником, зібрав довкола себе велику кількість учнів, межи котрими як його учні був також → Арій та → Євсей Нікомедський. Л. робить поправку біблїї та Нов. заповіту й справу теології направляє так, що все пов'язується цілком з природою, діючи сильним впливом на широке коло людности.

По наказу царя Діоклеціана* Л. арештовується, переправили до Нікомедії* й тут у в'язниці протримали 9 років. Весь час вели з ним дискусії та йому допити, нарешті сильно стуртурували, з чого він і помер; + 312 р.

Аріїзм* виник був цілком із засад Л., покликаючися на нього як на свого праведника, непомильного. Л. був в аріянців найбільшим авторитетом в покликаннях на нього завжди і всюди. Також вихвалявся та похвалявся Л. → Іваном Золотоустим, що і завдячує обширному розповсюдженню культу Л. по всьому христ. світі, хоч він і був предтечою аріїзму та ще молодим за його погляди христології* відлучався від Цер.

Лук'янка, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Луп, лат. = вовк; мовчазливий, насуплений, похмурий; стос. св. Л., слуга → Дмитрія Тесалонського.

Л. був присутнім, коли на господаря зроблено наскок та при перебігу тортур над ним також, свечасно відрікся від христїанства, що й було на цей раз життя подаровано. Але незадовго по цій події над господарем накладає головою й Л.; + 306 р. (прибл.).

Л. вшан. обома Цер. особливо Захід. Лупко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Любомир, слов. = лагідний, миролюбний, пацифіст; ймення докотилося своїм оригіналом аж до наших часів.

Любомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Любослав, слов. = улюблений всіма, любить всіх (гр. Філемон, гебр. Давид); ймення новотвор.

Любославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Люботвор, слов. = миролюбний, миротворний, любоблюбний, люботворний; ймення новотвор.

Люботворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Людвик, старогерм. = відважний в боях, завзятий в боротьбі (слов. Яромір, скав. Ігор, гр. Никита); ймення не застосовується на Україні, лише через скрещення українок з німцями виступає побатькові: Людвикович.

Людолюб = Душелюб.

Людолюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Людомир, слов. = народовець (гр. Ленандер); ймення новотвор.

Людомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Людослав = Людомир.

Людославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

М

Маврикій, лат. = чорний; мавританець, негр; стос. св. М., командир Тебайського легіону в Швейцарії.

Легіон М. складався виключно з солдатів-христїян, цілий легіон зробив непослух цареві, за що всі були порубані; + 258 р.

М. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Маврикійко, -кійчук, -кієнко, -кійченко, -кієвський, -ківський, -кієвич.

Макар = скор. ф. від Макарій; стос. св. М. Молодшого (за достойністю супроти Макарові Старшому), єпископ Єрусалиму.

В час контрroversів по христології* М. являв собою найбільшого противника → Арія. Своєю наполегливою поставою М. побудив та спонукав справу христології на цер. заг. собор, котрий відбувся 325. р. в м. Нікеї*. На цьому соборі М. різко виступив проти Арія та своїми виступа-

ми-доводами мав великий вплив на весь собор, навіть на присутнього на соборі царя, що й відбулося в значній мірі для Арія; + 330-340 р.

Легенда оповідає, що нібито М. в Палестині розпізнав гроб → Ісуса, на місці котрого цар йому поручив вибудувати церкву св. Гробу. Пізніша легенда говорить, що М. розпізнав ще й хрест, на котрому було розіп'ято Ісуса. За ці такі цінні на той час для християн знахідки М. охреплюють блаженним (= по своєму життю-щастю, бо нікому не вдалося таке знайти, лише йому одному).

М. вшан. з повною достойністю всією Схід. Цер., особливо віддається йому шан Грецькою та Єрусалимською Цер.

2) св. М. Старший (за достойністю супроти М. Молодшого) або Великий або Александрівський, родився в Горішньому Єгипті при бл. 294-300. р. Вже з дитинства М. мав в собі властивості поміркованости, був проникливий та допитливий на кожному кроці.

330. р. М. вітає в пустиню, спіткав там десь → Антона, прибочився до нього як перший взагалі, однак окремо від Антона живе М. в печері, з великою суворістю дотримуючись постів та безперебійними молитвами, навіть часто й густо простоював всю ніч навколінки, молячись Богу.

Як заядлого прибічника нікеяни* М. висилає влада на невеличкий острівок Нілу*. Але М. повертає до своєї печери, ще з суворішим життє-способом як до цього. Далі аріянци* М. арештовують, сильно стуртували й вислали на Мароко, де він аж до своєї смерті разом з → Євгеном передавав місіонарську працю. Інші ж дані говорять, що М. пав муч. смертю від руки аріянцив, сталося таке в Антіохії* Сирійській. таки разом з в/з Євгеном та → Артемієм. Найправдоподібніше — М. помер своєю смертю в пустині Єгипту на 90-му році свого життя; + 391-394 р.

М. являється впроваджувачем суворої самостриманости людини, найвищої набожности, творець христ. містики*, за що послідовництво зараз же по смерті дало йому імення Великого. Особливо вихваляв та восхваляв М. → Атанасій, котрого він переховував цілими місяцями по печерах та хащах. Атанасій і прислужився до поширеного культу М. на весь христ. світ.

Макарко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Макарій, гр. = блаженний, достойний (слов. Достойнославе, лат. Боніфатій); імення фігурує лише по календарях святих.

Македоній, гр. = македонець, походе з Македонії*; стос. св. М., мучиник в Нікомедії* разом з цілою родиною; + 304 р.

М. вшан. з достойністю Схід. Цер.

—2) св. В. Великомучиник.

В каденцію царя Юліана* Апостати розпочалося було сильне гоніння на християн. М. протривав цьому підприємству і то до найвищого, за що й пострадав з цілою групою жахливо муч. смертю: всіх попронизувано на залізяку й пожарено на вогні; + 362 р.

М. вшан. Схід. Цер. з пошаною Великомучиника.

—3) М., високовчена особа свого часу, засновник македонізму*.

В часи контроверсів хринології* (313-381) М. займав сан священника м. Константинополя, далі архидіакон → Євсея Нікомедського та по смерті останнього М. прийняв сан патріарха м. Константинополя. З цього часу М. веде політику хринології гомоусіянізму*. За це його на синоді в Константинополі 360. р. атакують, деградують з посади патріарха та засуджують на висилку. Таким чином, постає ще одна схизма Цер., з засадою: «Св. дух рівний Батькові (Богові) й сину (→ Ісусу), але не має жодного діляння-впливу на речі природи» (= → Марія не могла зайти за посередництвом Св. Духа). За свою поставу в/з течія називалася пноймаголами — найпоміркованіші по вбачанню хринології та божества свого часу. Цю засаду М. толкувалося та розбіралось на різних синодах, особливо заатакували її → Василь В., → Грегорій Молодший та → Грегорій Ниський. Папа → Дамасій 379. р. засудив цю засаду та вже в Константинополі 381. р. на заг. соборі засуджується вчення М. як еретичність, а його особа анатемізується. На цьому ж соборі по принципу Нов. testamentу визнали, що Св. Дух не є співдіючою силою від Бога та сина (→ Христа), лише як основа всього життя. Це означало золоту середину: ні Бог сам, ні якась природня річ або істота ділає, лише щось впливає (Св. Дух).

Македонійко, -нійчук, -ніснко, -нійченко, -нісвський, -ніівський, -нієвич.

Маковей, гебр. = молотобоець (= громовик, трощить все на світі; лат. Маркелло); стос. св. семи синів матирі Маковейки, жиди по походженню, діяли в час Селейківської* держави в 2-му ст. до нашої ери.

Король в/з держави Антіохій* IV повів був сильний наступ на культ Ягви*, заобрізування малят-хлопчиків і т. п. В наслідок такого стану багато жидів схилилося до пануючої влади й почали занедбувати свої традиційні закони — культ

Ягви. Із-за такого становища мати Маковейка іде на відверту смерть та закликає своїх синів наслідувати її — спонукує синів до повстання. Сини організують повстанчі сили, такі очолює найстарший з них Юда М., виступають різко проти селейкофілів та єгиптофілів — проти поміркованости в краю, що покликалося здебільшого на гр. філософію — на розум, на науку, що і перечило мозаїзму*. Таке повстання счинилося прибіл. 166. р. до нашого літочислення й на протязі двох років оперувало з успіхом, встановлюючи святино та культ Ягви, чим і привертається багатьох знов до мозаїзму. Повстання розгорілося було в національне повстання, але по довшій та завзятій боротьбі з ним було здушене, де й очолював Юда М. загинув також. Ця «епоха-маковей» залишає за собою значний слід: народжується партія маковейів — боротьбісти національного визволення та діє вже епохально, особливо набірає ця партія великого духу в часи → Іуса. Ісус в своїх виступах часто покликався на братів-маковейів — нагадував жидам про забуття Ягви, мовляв, пішли на потачку, забули своє рідне та переймаєте «панське» (= «за шмат гнилої ковбаси і рідну матір продаси»).

Брати ММ. ніби погинули в Антіохії* Сирійській, 350. р. нашого часу було «знайдено» їхні реліквії й на їх могилі побудовано величаву церкву. На цю могилу братів ММ. часто ходив → Єронім та прислужився в розповсюдженні культу братів в світі християн. В 6-му ст. останки ММ. перевезено до Константинополя, а пізніше з ними возилися по всій Італії та Німеччині.

Маковейко, -вейчук, -веєнко, -вейченко, -веєвський, -вейвський, -веєвич.

Маковій = Маковей.

Маковійко, -війчук, -вієнко, -війченко, -вієвський, -віївський, -вієвич.

Максентій, лат. = здоровенний (слов. Дужеслав, гр. Аріон); стос. св. М., солдат діючої армії.

Під час походу як християни вся залога складає зброю, за що всі зараз же були покарані на смерть; + 295 р.

М. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Максентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тійвський, -тієвич.

Максим, лат. = найбільший; стос. св. М. Ісповідника або Великомучника, син знаменитої родини в м. Константинополі й родився 580. р. там же. Вчився М. в своєму місті, отримав високу освіту й свою кар'єру розпочав на дворі царя Гераклія*, був його першим секретарем та найбільшим дорадником.

Цар. двір в час М. був наповнений монотелетизмом*. Це не відповідало духу М., в наслідок чого він залишає цар. двір та йде в монахи на Босфор. Але на ці терени персійці розпочинають наступ, що й змусило М. залишити ці місцевості та переїхати на Крету, згодом — на Кипр.

632. р. М. переїздить до Александрії, якраз в час, коли там патріарх Александрії робив домовлення з монотелетами* та монофізитами*, й дійшли були до згоди. М. же виступає проти такої згоди, атакує за їхні погляди обидві в/з течії, побуджує багатьох єпископів в Північ. Африці на різні синоди, й на диспуті в Картаго/ 645. р. до погляду М. пристає цілком вже висланий на Африку патріарх Константинополя → Пирс. Останній піддає М. великого духу й береться під всю силу перетягти на свій бік папу римського. М. іде до Риму й спонукує папу Мартина I на I Латиранський синод, котрий відбувся 649. р. На цьому синоді проголошують монотелетів* та монофізитів* єретиками, а колишнього царя Константія* II як поперача цих течій анатемізують.

Дочувшись про таке, цар видає наказ М. заарештувати й привезти на відчит до Константинополя. М. арештовують, вкидають до в'язниці, звинувачують його в державній зраді й висилають на Тракію*. М. не покидає своєї дії й діє відверто із заслання також. М. відмовляється підписати цар. указ, в котрому заборонялося всяку дискусію чи диспут по христології* за межами засади в/з течій. М. ставляють ще раз перед судом, засуджують на безповоротню висилку, з відрізанням язика та відрубанням правої руки (= щоби вже не міг ні говорити, ні писати). М. відправили з однією рукою та без язика на побережжя Чорного моря в м. Шемарум, де він в цьому ж році сердега з таких тяжких мук і помер; + 662 р.

М. христологія: «Час до → Христа — час підготовки Богом чоловіко-постання. Після Христа — час обожествлення чоловіка → Ісуса, в наслідок чого необхідно було надати Ісусу подвійну природу та подвійну волю за вбачанням самого Бога, що Ісус і був натхненний волею чоловіка та волею Бога. Таким чином, первісний стан Ісуса можна сприймати за стан людини — як і кожної людини та що Ісус міг бути погіршим також. Але в свій час, підготовка самим Богом на це, не може бути якогось сумніву в непогіршимої та непомильности вибраної людини як підготовчий шлях переходу до природи Божої, волі Божої, що і касує попердне.»

Основні вчення та настанови М.: «Чоловік є вільним й за своїм природнім станом прагне завжди до Бога. Таким чином, за посередництвом Христа через хрещення цілком добровільно людина повинна сприяти добру та протистояти злу, що її і поведеть до блаженства. Це є цілковито особиста активність людини, що побуджується любов'ю один до другого та стане свого часу винагородою Бога.»

Основним з основних М. в своїй полеміці по христології з в/з двома течіями застосовував «Псойдо-Деонисієвські Шрифти» (див. → Деонисій Псойдо), промови → Грегорія Молодшого та → Грегорія Ниського. М. побивав на кожному кроці своїх противників, що й було найбільшим поводом піддати його таким жахливим мукам. Він рахується видатним теологом 7-го ст., еkleктик* філософії та містики*, найбільший тлумач по розборі теології, наставник Христ. Цер., з великим впливом на ціле середньовіччя. В наслідок спротиву М. проти в/з течій останні зіходять з своєї арени-історії по вбачанню христології. М. сприймається християнами за Ісповідника (= привернув з мильного на відповідний шлях християн; звідціль Ісповідник), — віддаючи йому повну честь по всіх і всюди.

Максимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Максіміліан, лат. = найбільший; змагаєч, побивач всіх (слов. Яромир, гр. Никита, слав. Ігор, герм. Леонард); стос. св. М. Антіохівського, солдат-геркулесівець (= козак-гайдамака) римської армії.

362. р. за наказом царя Юліяна* Апостати по війську було видано розпорядження: «Зняти військовою відзнаку «хрестик» та почипити знову старо-римську!» (див. → Констянтин В.). М. відмовився обміняти свою відзнаку-хрестик на стару, за що зараз же його частиною був покараний на смерть; + 362 р.

М. вшан. християнами символічно, як **відпорник** неправедности світу.

Максіміліанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Малахій, гебр. = посланець Бога; христ. = вістовий Божий (слов. Вістослав); стос. жид. прор. Стар. тестаменту М., походив з роду левітів*.

М. виступив був, як і всі прор. Стар. заповіту, з проповідями гріхопокаяння, страхаючи Стр. судом, застерігає та навіть вимагає в цьому відношенні десятиної пожертви. «Книга Малахія» звертається до всього народу, особливо до священичої касті — угодних Ягві, щоби останні давали людям настанови в покаянні гріхів до дня Стр. суду (= розпра-

ва Ягви над йому негідними). Ця книга М. заповідає месіянство також; життя і дія V ст. до Р.

З заповідань М. христ. теологія перебрала багато термінів, напр., пастир на Землі, дарую десятину на церкву, особливо «месіянство» М. віднесено постати → Ісуса.

М. вшан. християнами символічно, як передсказувач прийдешнього.

Нашим часом ймення майже не виступає ніде, ні в літературі, ні в народньому вжитку.

Мамай, лат. = дитина, сисун, малий (егип. Мосій); стос. св. М. Дитини.

Як переповідає → Василь В. та → Грегорій Молодший матир М. за християнство десь в сьогоднішній Румунії посадили до в'язниці, де вона породила дитя. Хлоп'я М. попало до Сесарії* Кападоційської й там пасло худобу. За свою заядлість в християнстві як 12-ти річне піддалося сильному катуванню й муч. смерті; + 274 р.

Вже в/з Василь та Грегорій почали були дитя вшан., набіраючи символіки пізнішого часу в християн як дитя загинувши за праведність → Господа. Культ М. поширився на все християнство, особливо шанується Схід. Цер.

Мамайськ, -майчук, -маєнко, -майченко, -маєвський, -маївський, -маєвич.

Мамонт = не вияснено; ймення фігурує лише по календарях святих.

Манолій = відвітлення від Мануїл, Мина.

Манолійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко, -лієвський, -ліївський, -лієвич.

Мануїл, гебр. = Бог з нами, на нашому боці, за нас; стос. св. М., персієць по походженню, вихований в христ. дусі, проінструктований в розповсюдженні християнства, за що він разом з своїми братами і взявся.

В каденцію царя Юліяна* Апостата король Персії Балтанам висилає братів як християн вже до в/з царя на переговори в справі миру. Післанство очолив М. й брати прийшли до м. Халседону*, де саме перебував і цар Юліан. М. представився цареві як очолювач післанства, представляючи своє післанство як християн, гадаючи, що спіткав «братів» по духу-світогляду.

Юліан не мав наміру закрючати миру з персієцями. Крім того, Юліан вбачав християнство в своїй державі за згубність держави, ганьба та поношення батьківських традицій, розпочав був валяти христ. церкву, з гаслом: «Гони галілеїв* звідціль!» (= Бий жидів-брехунів!) Всіх тих, що робили опір цар. розпорядженню, протиставилися його діям (див. →

Максиміліян, → Артемі) каралося незгіршого як і за царя Діоклеціана* християн взагалі.

В Холседоні в цей саме час, коли прибули були брати з такою благородною вісткою для царя, відбувалася церемонія в честь зневажених християнами батьківсько-традиційним Аполамом*, Марсам* і т. д. Коли ж М. відрекомендувався цареві як християнин, то цар зневажився й, хоч проти закону як до чужинців непідданих йому, став вимагати з М. співдіяти в церемонії разом зі всім післанством. М. же відхилив таке категорично, в наслідок чого все післанство зужма було покарано на смерть; † 362 р.

За такий поступ царя до післанства Персії персійці зараз же розпочали з Візантією війну, в котрій цар наложив головою і то по недовшому часі вибухнення війни.

Цю подію христ. теологи (див. → Атанасій) віднесли як кару Божу за розправу над братами-християнами та зневаження праведности → Господа.

М. вшан. християнами символічно, як **перекорювач** зла-часу для християн.

Манулко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Маркело, лат. = видатний, показний, товстий; молотобоєць (гебр. Маковей); відвітлення від Марко; стос. св. М., діяв як священник та ексорцист* в Римі, завзято розповсюджував християнство, за що і пав муч. смертю там же; † 303 р.

В Римі було знайдено грібок М., на котрому по розпорядженню → Константина В. було побудовано величаву церкву. Папа → Дамасій доповнив пам'ять М. епіграмами.

М. вшан. з повною достойністю обома Цер.

2) св. М., високовчений та високопоставлена особа свого часу.

Під час найзапекліших контроверсів по христології* М. займав посаду єпископа м. Анкири*. На Першому вселенному соборі християн 325. р. в Нікеї* М. виступає різко проти → Арія та тяг повністю руку за → Атанасія. Після цього М. атакує сильно всю течію аріїзму*, напав люто на → Євсея Нікомедського. Останній, прийшовши до влади Цер., повів проти М. контрудар, закинув йому савеллізм* й засудив на висилку, що й було підтверджено царим Константієм* II. Але папа Юлій I заступився за М., наслідком чого на синодах в Римі 342-343 рр. його було реабілітовано та помилувано. 347. р. М. іде знов на заслання і то на довший час. Прибл. 370. р. М. повертає із заслання востаннє, перебірає свій старий єпископат, й на цій посаді й помірає; † 374 р.

М. теологія: «Бог є цілковитою єдиністю. В творінні, чоловіко-постанні та духо-впливу втворюється як монолітність троїця. Бог сам являє собою повність, без будь-якого впливу від когось або від чогось. В творінні всього на світі Бог виступає як творець всього. Лише в творінні чоловіко-постання виступає логос* як Бога-Син та іменується → Ісусом. Так як син від Батька (Бога), так само означає дух в Логосі, що від останнього перейшло до апостолів. Щодо сили-дії, то тут Троїця поєднується в одно ціле, наслідком повернення Духа та → Христа до Батька (Бога) завершується цим царством Боже.»

На Константинопольському заг. соборі 381. р. до постулату М. було додано: «Його царстві не буде кінця.»

М. своїми поглядами по христології вплинув на всі течії свого часу, написав обширну працю по теології, з признанням в широкому колі, — з пошаною великої достойности на всю Схід. Цер.

Маркелко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Маркіян = утв. ф. від Марко; гр. = величавий; віддав, пролив свою кров за → Господа (термін відноситься часу контроверсів христології* 4. ст.); стос. засновника маркіянізму* М., син багатого християнина фабриканта в Понтусі* й родився прибрл. 85. р.

В час народження, зростання та дій М. в його сфері панувала наука гностицизму* — світогляд свого часу. М. виховувався цілком в цьому дусі, змалку не був щирим християнином, навіть батько як єпископ, за спокусу над однією дівцею, відлучає М. від Цер. З невідомих причин 144. р. М. опинився в Римі й виступає публічно з своїми вбачаннями по теології та христології особливо, за що його й тут відлучають від Цер. також.

М. витворив протиконтраст межі Стар. та Нов. тестаментами, чим протиставляє жидівство, як центр християнству, зовсім не визнаючи Бога Стар. заповіту (див. пояснення термінів Ягва*). Такого Бога М. вбачав за жид. Стову*, трактуючи його як пристрасного тирана, хоче лише панувати над людством, не посідаючи на таке сили, навіть нічого не відає в тому. В цього бога лише різноманітні примхи, якто нахабна послухність (так бог хоче), зайве приношення йому жертв (жиди приносять в домовину Ягви тваринну жертву) та різні несумісні життю людини ретуали та церемонії. Такий бог при Стр. суді знищить, Бог же Нов. заповіту — це Бог сердечности, милости, милостивости. Цей Бог знає тільки добро та вимагає лише в нього віру. Через → Ісуса

відкрив він себе й цим приніс рятунок всім проклятим, котрі в нього увірували. М. не брав до уваги євангелій, сприймаючи все за: «фальші жидів, проникнувші з таким в христ. світ». М. вибрав лише де-що з Євангелії → Луки та з Листів → Павла, котрі також перечистив, бо вбачав, що вони також жидами сфальшовані.

М. христологія: «Христос не родився, а зійшов з небес й показав себе вже справжнім.» «Тіло людини, — каже М., — не буде помилуване й до воскресення не належить. Лише душа має вічне життя по тілу й останньому необхідно змагатися за чистоту її. Таким чином, тілу необхідні самостримування, якто: постування, не йти на жодну любовну спокусу, не захоплюватися земними багатствами і т. п.» М. відкидав засаду хрещення малят, визнавав лише таке для дорослих неодружених та розведених; † 160 р.

М. визвав був своїми вбачаннями теології чималий рух, мав дуже багато прибічників й цей рух набрав був великого розголосу. Але по смерті М. маркіянці роз'єдналися й в третьому ст. зникають зовсім з своєї арени-дії.

2) свсв. ММ., духовники в Константинополі під час найбільших контроверсів христології македонізму*, трималися цупко нікеяни*, за що і пали муч. смертю; † 351 р.

→ Іван Золотоустий вшановував ММ. в значній мірі, вибудував величаву церкву на їх могили та розповсюдив їх культ.

Маркіянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Марко, лат. = відданий, преданий Марсові*; війовничий, завзятий до війни, побуджувач, підстрикач війни (слов. Яромір, гр. Никита, слав. Ігор, герм. Леонард, бол. Борис); стос. св. М. Євангелиста, вроджене ймення було Іван, жид по походженню, двоюрідний брат → Барабаша, не був ні учеником, ні послідовником → Ісуса й правдоподібно під впливом → Петра став М. вихрестом.

М. разом з/в Барабашем проводжає Павла на I місіонарську подорож на Кипр. Під час цієї подорожі Павло став проповідувати до поган також, в наслідок чого М. залишив його й став співдіяти з в/з Петром в ролі перекладача йому. М. ніби перебуває в Римі, там попадає до в'язниці, де сидів вже в/з Павло й тут в них знову настало примирення. Павло М. поручає, коли вийде з в'язниці, йти з листом до Колосаї*. Дальші дані твердять, що М. опинився в м. Александрії, заложив там Цер. й став єпископом. Але за такі дані не стверджують → Клемент, → Оріген та → Деоні-

сій В. Пізніша ж легенда говорить, що М. діяв в Італії та Франції під керівництвом Петра, й там під його диктовку писав свою євангелію.

Єгиптяни вшан. М. як свого ап. та що він ніби в Єгипті помер своєю смертю. Латинці твердять, що М. пав муч. смертю, ніби тягали по вулиці за ноги, доки не дійшов. Інша ж єгип. легенда оповідає, що М. в Єгипті був спалений на кострі або зім'ятий в терниці; † 67 р.

М. вшан. христіянами символічно, як **євангелист** — оголошувач благовістя для христіян.

Марчук, -рченко, -рковський, -рківський, -кович.

Марлен, нов. = (народження) епохи Маркса-Леніна.

Марленко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Марнославо, слов. = марнотратник (гр. Трифон); ймення новотвор.

Марнославоко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Мартин, лат. = відносний Марсові; війовничий*; стос. св. М., син високого офіцера римської армії на теренах сьогоднішньої Австрії й родився прибіл. 316. р. 15-ти річним юнаком М. вже як кавалерист імператорської армії у Франції, тут стає вихрестом, за недовго по цім лишає армію та йде в усамотнення.

М. повертає додому, проповідує христіянство, але без успіху. М. переїздить знову до Франції, приятелює з → Гіларієм, радиться з ним й недалеко від м. Поартер (Франція) закладає каплицю, керує нею, котра розростається у великий монаший чин. 371. р. М. стає єпископом, проваде свято свою службу та закладає новий монастир та в ньому школу теологів. М. виступає з добродійністю всюди і завжди, привертає до себе силу силенну молоді, творе з неї проповідні відділи, христіянізуючи всю країну. Де М. не появився б, його людність стрічає як ангела, майже христіянізував всю країну, позакладав багато єпископств та побудував багато церков по краю; † 397 р.

По природі своїй М. був людина твердого характеру, сильної волі та постави. Але в свій час був милий, любий, справедливий, людина поміркованості, розсудливості. Його доброта не мала жежі, навіть легенда переповідає, що М., будучи солдатом, прикривав своєю шинелею жебрака, котрий лежав в кібітці коло Парижу, тремтячи від холоду. М. добродійність перевищувала всякі йняття людини його суспільства, сам він до найвищого скромне життя, часті постування та повсякчас з молитвою на устах.

Коли М. помер, то на грібок проводжало 2000 осіб самого духовенства та нечислима кількістю мирян.

У Франції М. рахується апостолом країни, на могилі побудовано поклонільну, де відбувається національна проща краю, з понесенням культу на весь христ. світ.

Мартинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Мартинян = арх. ф. по календарях святих від Мартин.

Мар'ян, лат. = мореплавател, моряк (слов. Мореслав, гр. Пелагій); стос св. М.

В Нумідії М. прислужував єпископу з заядлостю християнина, за що обох в жакхливий бік стуртували й повідрубували голови; † 259 р.

На прозбу М. один його друг описав подію, що й прислужилося до розповсюдження культу М., — з пошаною достойности обома Цер.

Мар'яно, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Матвей, гебр. = дар Ягви*; стос св. М. Апостола-Євангелиста, жид по походженню, фінансовий агент за працею, правдоподібно через своїх зведених братів родак та пізніше ярий прибічник → Ісуса.

М. почав проповідну дію в Палістині, далі подався до Єтіопії, на терени Каспійського моря та Персії, виступав в своїх проповідях лише до жидів, вихваляючи особу Ісуса у всій його квітучости, мочучости, «Ісус є дійсним творцем нового царства, дійсного, небесного. Божого царства.» Це йому дало гарні наслідки, навернувши багатьох жидів на християнство по в/з теренах. В своїх виступах М. погрожував кров'ю Ісуса, здебільшого тим, хто не перейде на християнство, грозючи вічним загином. Але тим, що перейдуть, навіть ті, що мають Ісусову кров на собі (хто викукував: «Смерть йому, розп'ясти його!») буде все прощено, проститься вся і всіх й підуть до царства небесного. М. пострадав муч. смертю: або спалено на кострі або закам'яновано в Персії; † 50-60 р.

Заклики М. були лакомі всім, і жидам і не жидам, наслідком перейшло багато на християнство. Особливо погрози: «Моя кров спаде на вас і на ваші діти!» — посприяли в застрашуванні людности, що й давало гарний наслідок та прищипилося в християн примовою. М. писав своєю євангелію на гебр. та араб. мовах, що тяжко надавалися до перекладу на гр. чи лат. мову. Євангелія М. була написана першою зі всіх чотирьох. Часто писання М. співпадає з писанням → Матвія. Одначе, є припущення, що євангелія

М. постала прибіл. 120. р., тобто в цім часі переписано й скореговано твердження М.

М. вшан. християнами символічно — оповіщувач благовістя для християн.

Матвейко, -вейчук, -веско, -вейченко, -весвський, -єївський, -весвич.

Матвій = Матвей; стос св. М. Апостола, жид по походженню, ученик та прибічник → Ісуса.

По смерті Юди* Іскаріотського М. кандидатуюється з → Барабашем на касира Ісусового руху, що й витяг жеребок такого й перебрав касу. М. рахується також ап., діяв в Юдеї та Єтіопії, де він і загинув муч. смертю: або розп'ято на хресті або відтято голову. Але деякі гадають, що М. помер своєю смертю зане довго по прийняттю служби касира; † 40 р. (прибіл.)

М. написав койщо також, що співпадає з писанням → Матвея. По порученню → Гелени → Агриції перевіз останки М. до Трієру*, й в цьому м. вибудовано величаву церкву імення М.

М. вшан. християнами з повною достойністю апостола.

Матвійко, -війчук, -вієнко, -війченко, -вієвський, -віївський, -вієвич.

Матей = Матвей; імення фігурує лише по календарях святих.

Матфій = арх. від Матвій.

Матяш = гол. ф. від Матвей, Матвій. Матяшко, -щук, -шенко, -щєнко, -шовський, -шівський, -шович.

Медислав, слов. = багач на пасіку; імення зрідло на Україні.

Медиславо, вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Медослав, слов. = пасічник, бджоляр; імення докотилося своїм оригіналом аж до наших часів, хоч і рідке на Україні.

Медославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Межамир, старослов. = межуючий (на кінці мира).

Межамирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Мелетій; гр. = мелітенець, походить з Мелітени*; дбайливий, працювотий (слов. Дбайлослав, Працєслав; лат. Емельян); стос св. М., син знаменитої родини в Мелітени* й родився прибіл. 320 р., високовчена та високопоставлена особа свого часу.

М. довші роки служив єпископом то в тому, то іншому місті й нарешті по → Євстахію М. патріарх Антіохії* Сирійської. Ця подія в Антіохії була дуже радою: це місто із-за сварні та ворожнєчі по христології* було надмірно виснажене й чекало на особу, котра б навела порядок. М. як людини розсудливий, мудрий, далекодучий та далековідомий ав-

торитетом на деякий час вдалося положити руку слави, повівши примирення всіх ворогуючих партій. Але влада за підозріває М. в нікеяні* й М. поїхав на висилку.

З приходом на престіл царя Юліана* Апостати М. повертається з заслання, 365. р. по наказу царя Валенса* висилається знову, що й стрівожило все на Бл. Сході. За М. піднялася вся Кападоція* на чолі з → Василем В., → Грегорієм Молодшим та → Грегорієм Ниським, наслідком чого М. повертає додому й патріарх Антіохії знову. На заг. цер. соборі в Константинополі 381. р. М. головує та в перебігу собору тут і помірає; + 381 р.

М. хоронив з повною достойністю весь собор, на могилі траурну промови вели в/з Грегорії.

М. виховував та підковував → Івана Золотоустого, котрий і прислужився в розповсюдженні культу М.

Мелетійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тієвський, - тієвич.

Мелефрій = Мелетій; ймення фігурує лише по арх. літературі.

Мелешко = гол. ф. від Мелетій.

Мелещук, -щєнко, -шковський, -шковський, -шкович.

Меркуло = утв. ф. від Маркело, Меркур.

Меркулко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, лівський, лович.

Меркур = скор. ф. від Меркурій.

Меркурко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Меркурій, лат. = відданий, посвячений Меркурію*; купець, торговець; стос. св. М. Абадира Сезарського Великому-чаника, син скита, солдат римської армії, де він визначився як доблесний, за що йому дали ймення: меркурій = завзятий, здібний на все та до цього звався Абадир. М. був піднятий в ранзі до високого чину, з великою повагою перед вищими командуванням та пошаною серед своїх солдат.

Під час однієї церемонії у війську по вшануванню поганських празників М. відмовився співдіяти, за що його поставили перед трибуналом, в присутності всієї йому підлеглої частини, з винесенням смертного вироку й тут же розправилися з ним; + 250 р.

Дуже тяжко історія М. надається до повного вияснення: чи М. як християнин відмовився від церемонії чи взагалі не визнавав будь-яких празників та рахував все це за забобоність людини. Отже, подія з М. може тьмаритися цілком: цер. наставники та повчателі могли взяти випадок М. за зразок для підсилення

стану Цер., в той час, як М. не мав нічого спільного з християнством.

М. вшан. християнами зі всіма почес-тями Великому-чаника, особливо Грецькою та Російською Цер.

—2) св. М., монах Печерського монастиря в Києві разом з → Паїсієм.

Побратими жили тісно братським життям, вмісті спали, разом їли та разом все діяли, разом померли та в одній могилі й похоронено їх; життя і дія 12. ст.

М. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Меркурійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -рівський, -рієвич.

Методій, гр. = розраховувач, обмірковував наперед; методист, господарник, спосібний на все (слов. Методослав); стос. св. М. Ісповідника, родився 788. р. в Серакузах, вчився й жив в Константинополі.

М. дуже молодим пішов в монастир, довгий час вів монаше життя, виступив всією силою за вшанування* образів, за що терпить переслідування, що його й змусило втікати до Риму. 821. р. М. повертає знову до Константинополя, стоячи твердо в своїй поставі й по довшому умовленню та тримання його під вартою висилають М. По розпорядженню царя привозять М. до Константинополя, але тримають весь час під арештом й лише на дораду цар велів його приводити до себе.

842. р. цариця → Теодора керує імперією, звільняє М. з-під арешту й признає на патріарха Константинополя. Відтепер М. береться під всю силу в справжноти вшанування образів, таке здійснилося, в наслідок чого він впроваджує празник Неділю-Православ'я — побіда по вшануванню образів. Цей празник празнується в неділю на першій тижні по Великодню — т/з могилки, що являє собою для Схід. Цер. ісповідництво (звідціль Ісповідник = навернув люд з мильного на відповідний шлях).

М. вшан. християнами символічно, як захисник Божої правоти — вшанування образів → Ісуса, → Марії та святих.

—2) св. М. Апостол слов'ян, менший брат → Кирила Апостола й родився прибіл. 825. р. М. посідав високу освіту та змалку вже володів слов. мовою, що була поширена в місцевості народження М. Працював М. як високий урядовець слов. селищ гр. держави, рівночасно був монахом та керував одним із монастирів. Останьо брати йдуть в Олімпійський монастир в Вітіню*.

Цар Михайло*ІІІ посилає братів як знавців слов. мови на Моравію християнізувати слов'ян. 864. р. брати прибули

до Моравії, заклали богословську школу, вчили учеників виключно на слов. мові й на цій мові брати заснували Цер.

Згодом брати хотіли поширити свою дію християнізування на терени сьгоднішньої Австрії та Мадярщини, але без успіху. По смерті брата Кирила М. вирушає ще раз на ці терени з місонарською справою, але німці поставилися до нього вороже й постановою синоду в Регензбурзі 873. р. М. арештовують та вкидають до в'язниці, де він просидів два роки часу. В цю ж справу втрутився папа римський Іван VIII, дав розпорядження звільнити М. з в'язниці, посилює його в правах та титулує архієпископом на всі ці терени — Моравію-Австрію-Угорщину. Німці ж ставляють М. Глаголицю під сумнів й зусилуються заборонити йому цю мову взагалі. М. їде до Риму й там вияснює все до найменшого, обіцяючи в літургіях застосовувати латину, а в проповідях глаголицю, котра поширилася лише на Моравію; + 885 р.

М. похоронено на Моравії зі всіма почеснями його послідовниками (див. → Клим, → Наум).

М. був тихою вдачі людина, але великого хисту та невтомної праці чоловік. Перепони були в його праці дуже великі, але не заламався аж до останнього подиху свого життя. Брати принесли слов'янам літературу, освіту, культуру та христ. мораль, за що їм і віддається цими народами повна достойність.

Методійко, -дійчук, -дієнко, -дійченко, -дієвський, -дієвський, -дієвич.

Методослав, слов. = методист, вправний (гр. Методій); ймення новотвор.

Методославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Метро = Митро, Дмитро; стос. св. М., правдоподібно єгиптянин по походженню.

Одного разу М. відмовляється лихословити христ. віру, за що на нього зараз же все зужма накинулося, зрізували все тіло, покололи, повиймали очі, вивели в зал виконання смерті й закам'ювали; + 251 р.

М. вшан. Схід. Цер. з повною достойністю Великомучаника.

Метерко, -терчук, -тренко, -треченко, -тровський, -трівський, -трович.

Метрофан = Митрофан; гр. = в поштані Деметері*, відприсок від неї; стос. св. М. Великомучаника, приятель та співбрат → Пивона.

Побратими були священиками м. Смирни*, усердні догоди → Господу, прославляли → Ісуса яко сина Бога. За такий відчайдушний прояв побратимів ареш-

товують, заперли до темної комори, скатували, по всьому тілу понабивали цвяхів, прив'язали до стовпа, наклали під ними гасаючий костер й спалили на попіл; + 250 р.

М. вшан. Схід. Цер. з повною достойністю Великомучаника.

Метрофанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Мечислав, слов. = рицар, завзятий в боротьбі (скав. Ігор, гр. Никифор, герм. Леонард, лат. Віктор, бол. Борис); ймення докотилося своїм оригіналом аж до наших часів.

Мечиславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Микита = Никита.

Микитко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Мико = нар. скор. ф. від Микола.

Микола = Никола.

Миколко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Милолюб, слов. = милий, любий (гр. Памфило); ймення новотвор.

Милолюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Миломир = Милолюб.

Миломирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Милослав = Миломир.

Милославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Милостивослав, слов. = милостивий, милосердний, прощає всім і вся (гр. Пантелемон); ймення новотвор.

Милостивославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Мина, єгип. = переносливий, витривалий (слов. Твердослав, гебр. Йова); христ. = стійкий, непохитний (слов. Станіслав, гр. Гервасій, лат. Констянтин); гр. = король острова Крети Мінойського часу — кретьський; стосуючий Мену*, світлий як Місяць; стос. св. М., єгиптянин по походженню, солдат стаціонарної армії римлян в Котіовіоні (Пригія*).

Легенда оповідає, що М. як солдат кинув зброю й втік до Єгипту. При вибухненні діоклеціанівщини* повернув знову до Котіовіону, щоби тут поділяти долю разом з братами-християнами. Одного разу в цирку М. демонструє себе відверто християнином, де на нього зараз же накинулося все на світі, стортуровано в жахливий бік й на місці відрубано голову, та що М. тримав себе аж до останнього стійко й непохитно; + 295 р.

По історії М. переплітається з різними особами ММ., напр., з М. м. Александрії, Константинополя, Арменії та інших міст; був закатований в Єгипті, й коло Александрії його поховано. Інша

легенда говорить, що тіло **М.**, по заповіданню його, було перевезено на батьківщину — в Лібійську пустиню й там поховорено. Тут зупинялися каравани на відпочинок й тут стала відбуватися проща на могилу **М.**, куди прощани сунули зі всіх кінців світу білого, це місце стало святою знаменитістю та ще там відбувалися всякі чуда. В Котиовіоні з ранніх часів вибудовано величаву церкву **М.**, відбувалася також проща й тут, де він вославлявся → Василем В., → Грегорієм Молодшим та → Грегорієм Ниським. По всіх правдоподібностях **М.** жив і вмер в Єгипті, з пошаною повної достойности всім христ. світом.

Минко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Миркурій = Меркурій.

Миркурійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Мирномір, слов. = мирний, сумирний, пацифіст (гр. Євменій, лат. Модест); ймення новотвор.

Мирномірко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Мирнославо = Мирномір.

Мирнославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Мирнотвор = Мирномір.

Мирнотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Миролуб, слов. = миролюбний, любить всіх (гр. Іреней); ймення докотилося своїм оригіналом до наших часів.

Миролубко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович

Миромір = Миролуб.

Миромірко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Мирон, гр. = пахучий, приємний запахом; араб. = смир-пахучість; біблійно-гр. = смирна (= живиця тернистого дерева в Півн. Аравії та Сомалі. Часто в біблії згадується як черно-пахуча приправа для кадіння і т. п. Христіанство перебрало як символ кадіння в Цер., над мертвим і т. д. та символізує тіло → Христа — надія христіан у воскресінні та вічного життя); стос. св. **М.**, священник Кицікусу (Мраморне море).

Одного разу імператорські урядовці отримують наказ повалити всі христ. молільні та арештувати всіх тих, котрих запобіжать в них. **М.** перебував якраз в молільні, правдоподібно правив службу, виступив відчайдушно проти такої акції, докоряючи урядовцям за такі несумісні закони, за що й був на місці покараний на смерть; + 251 р.

М. вшан. христіанами символічно — захисник богодому христіан.

Миронко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Мирослав, слов. = славетний; ймення докотилося своїм оригіналом аж до наших часів, навіть часте.

Мирославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Миротвор, слов. = миротворний, пацифіст; ймення докотилося своїм оригіналом до наших часів.

Миротворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Митодій = Методій.

Митодійко, -дійчук, -дієнко, -дійченко, -дієвський, -дійвський, -дієвич.

Митро = скор. ф. від Митрофан; Дмитро; араб. = Авеста; інд. = Веда; старогр. = давнє арійське божество як наглядач за всесвітнім порядком; стос. св. **М.**, грек по походженню, раб по соціальному стану.

Легенда переповідає, що **М.** спонукав на христіанство своїх господарів-роботників та колег-рабів, за що всі разом наклали головами та що ніби **М.** «ніс» свою відрубану голову на відтінку двох кілометрів; + 304 р.

М. вшан. зі всіма почестями Схід. Цер. Митерко, -терчук, -тренко, -треченко, -тровський, -трівський, -трович.

Митрофан, пер.-гр. = посвячений Митрі*.

Митрофанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Митрохван = народ. вжиток від Митрофан.

Мифодій = Митодій.

Мифодійко, -дійчук, -дієнко, -дійченко, -дієвський, -дійвський, -дієвич.

Михайл = арх. ф. від Михайло.

Михайло, гебр. = хто може Бога заступити, з ним порівнятися?; христ. = Богові ніхто не довіряє; жид. = захисник вибраного в Ягви* народу = Ізраель.

За теократичним законом жидів від часу → Мосія **М.** виступає як поборник Сатани, змагається за тіло Мосія, турбується за народ «вибраний» — державу жидів. Далі **М.** відіграє ролю командувача війська небес — ангелів, в небесному царстві жидів рахується як найвищий урядник цього царства, буде представником часу ешатології*, при цім буде відібрати праведні душі до раю та опікується ними до і після ешатології. Основна із основних — **М.** відіграє ролю в жидів запобіжника перед Ягвою, насамперед захист перед небезпекою і т. п. — В христіан **М.** виступає як поборник змія — зла, захисник Христа. Цер., воєнків-христіан та заступник → Ісуса по милосердю та помилюванню. Немалу ролю грає **М.** в ісламському світі також,

зі всіма тими атрибутами, що і в християн та жидів.

Культ М. повився в християн в 5-му ст., вшан. нарівні з → Гаврилом, дуже багато посвячено йменню М. церков, монастирів, каплиць, нерідко сел та міст по всьому христ. світі.

Михайлко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський і -левський, -лович.

Михводій = народ. вжиток від Мифодій.

Михей, гебр. = хто дорівняє Ягві? стос. жид. прор. Стар. заповіту М., дія в Юдеї в час → Ісаєа.

М. виступив був з пострахом асурським* королям, за ними страхає всіх інших, котрі дошкулляли Израелєві. Прорікав М. перед кінцем Божого нестерпіння страшенні соціальні невмістимості в суспільстві, особливо хабарництво, загальна зневага один до другого, зневага на загаль, навіть зневага батьком си́на, дочкою матирі і т. п. (цього не бракло ніколи і ніде). М. нападав на жидів також, докоряв провідній касті за соціальні непорядки, застрашуючи всеможливим, потішаючи наостанку милостивостю Ягві і т. д. М. заповідав народження месії* та що такий повинен родитися у Вифлєсємі: «Ти, Вифлєсєме, породиш мені одного, — каже М. — котрий буде керувати всім Израелєм.» В осередок такого ставив М. Єрусалим, з припливом до нього всіх народів та що там зосередиться повне блаженство. М. дошкулляв жидам немилостиво, за що і поплатився смертю: скинутий з високої скали; життя і дія в час в/з Ісаєа — Христ. теологія покликлася на вирази М.: «Ти, Вифлєсєме, породиш...», витягом цього виразу М. поєднується справа з → Спасителем християн.

Михейко, -хейчук, -хєєнко, -хейченко, -хєєвський, -хєївський, -хєєвич.

Мірослав, слов. = поміркований, умірений (гр. Дозітей); ймення докотилося своїм оригіналом до наших часів.

Мірославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Міцнослав, слов. = міцний, дужий (гр. Артем, лат. Корнелій); ймення новотвор.

Міцнославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Могутнослав, слов. = могутній, сильний; ймення новотвор.

Могутнославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Модєст, лат. = лагідний, сумирний, тихий (слов. Лагідномір, Мирнослав, Тихомір; гр. Іренєй, Еразм); стос. св. М. Великомуучиника.

М. перевадив священнику справу в Сардинії, завзято виконував свої обов'язки, за що і пострадав жахливо муч. смертю: закупороно герматично в бочку й спалено; + 303 р.

М. вшан. християнами з повною достойністю Великомуучиника.

Модєстко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Моїсєй, гебр. = Бог дав (= на горі Сїнаї появилєся до М. Ягва* й прорік йому, як рятувати з Єгипетського* полону жидів); ймення фігурує лише по калєндарях святих та архаїчній або етичній літературі.

Моїсєй = арх. ф. від Мосїй.

Мокїй = Мосїй; утв. ф. від Маковєй Маковїй; стос. св. М., родом з Константінополя, священник Амфіполїсу (Македонїя).

М. як священника арештовують, переправили до Константінополя, стуртурували до нествми й відрубали голову; + 304 р.

→ Константїн В. дав був розпорядження побудувати величаву церкву на могилі М., вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

Мокїйко, -кїйчук, -кїєнко, -кїйченко, -кїєвський, -кїївський, -кїєвич.

Моральномир = Моральнослав.

Моральномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рївський, -рович.

Моральнослав, слов. = моральний, настановчий відповідности; ймення новотвор.

Моральнославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Морєслав, слов. = моряк, морєплаватєль (лат. Мар'ян, гр. Пєлагїй); ймення новотвор.

Морєславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Мосїй, єгип. = син-дитина, -дитя; гебр. = на воді в гнізді, бочонку пїйманий; Моїсєй; від. найвидатнішої постати світу жидів жид. Мудреця М., найвидатнішої постати Стар. заповіту, син Амрама та Йохабєди з роду лєвілів* та найменша дитина під час найжахлівшого стану жидів в Єгипетській* неволі.

В час життя-буття М. фараон годїшнього Єгипту видав наказ знищувати всіх дїтєй-хлопчиків, народжєних жидївками. Але це мало малий успїх, в наслідок чого був виданий наказ додатково: зараз же по народженню вкидати хлопчиків в Нїл*. Запобїгаючи такому стану мати М., коли народилося дитя, положила в рогозяне гніздо, осмолєне смолою й пустила в Нїл*. Гніздо було пущєно по близу фараонївських маєтків, що й принесло гніздо з дитиною в

одну із очеретяних заток цих маєтків. Дочка фараона, бовтаючись саме в очереті, узрела корзину з дитиною, витягла й охрестила: **мосій** = на воді я його піймала. Дитину зараз же було забрато на двір фараона й оголошено вільного зголошення няньки. На таку зголосилася мати М., тримаючи в собі таємницю як такої й вигляджувала дитину прибіл. на протязі трьох років. Зростав же й виховувався М. на дворі фараона у всіх відношеннях мудрости та знання єгип. мудреців свого часу. Як дорослий М. займає високе становище на цьому дворі й аж до останнього — до дня вияснення, що він жид, — рахував себе за сина фараона, весь час заливаючись до дочки, тобто до своєї рятувальниці, а дочка до нього.

Через неї одного разу М. дізнається, що він жид, поріддя. З цього менту міняє цілком свою психологію-постазу, виявляючи велику симпатію своєму поріддю та заступаючись за них. Одного разу із-за жалю до своєї спільноти під час немилостивого катування гайдуком жидів М. вбиває цього гайдука, й, таким чином, наражає себе на смерть також. Такий його поступ грозив йому дійсно смертю, в наслідок чого він рішив втікати з двору. М. втікає на Медіну*, тут знаходе в одного рабина* притулок й одражується на дочці цього рабина.

Через декілько років здивав М. Йошугу*, котрий йому оповідає за жакливий стан життя жидів у фараона. М. рішає за всяку ціну рятувати своє поріддя, йде знову до фараона на двір.

На дворі радив вже молодий фараон, одружений з сестрою, тобто колишньою рятувальницею та симпатією М., що остання як завжди, а також і зараз мала велике співчуття до нього. В цей час вибухла була в Єгипті страшна епідемія, погрожувала великою згубою людности, що і стало поводом в М. покликання. Мовляв, епідемія виникла через нечистоту жидів й ти, фараоне, відпусти їх — очисти свою сферу від челяді жидів. Фараон, звичайно, не погоджується. Але його дружина стала перекопувати, що епідемія в дійсности виникла через нечистоту жидів й такий стан, мовляв, грозить також нашій дитині (молоді фараони мали вже дитину). «Відпусти їх, хай вони дальше тут не розплоджують епідемію», — мовляв дружина, на що фараон погодився.

М. збірає всіх жидів по маєтках фараона, призначає день виходу, що стало відомим по біблійі як Паска-Ексопус* й вирушає з ними в невідоме 40-ка літніх мандрів. Він повів їх манівцями, пус-

тинними шляхами, надіючись погоні, завершення і т. п.

За декілька місяців по відбуттю жидів померла дитина у фараона. Останній з лютости наказав зібрати військо, дігнати жидів й всіх знищити.

Військо робить погоню, довший час розшукує шляхи, котрими жиди помандрували й натрапляє якраз на слід під час повені гірських річок. М. з жидами вже був по тім боці річки, коли військо кинулося в заядлости через річку імлісту, барахтаючись майже всю ніч в болоті. Цим часом рине вода й накриває військо гамузом, та дає М. змогу мандрувати далі. Таким чином, М. від основної небезпеки та для майбутньої трагі-кумедії врятував жидів, завезених до Єгипту → Йосипом прибіл. 4 ст. тому. М. повів свій караван і далі пустинями, зазнавши великого лихоліття, що нерідко юрба виходила з рівноваги, йому не раз грозило смертю й такому становищу зараджував в/з Йошуга здушенням силою всякої ворохобні. М. прийшлося мандрувати через півострів Сінай, під час однієї такої ворохобні спинився на горах Сінайських й «почав розмовляти» там з Єговою*. «Слухайте мене й дотримуйтесь моїх настанов, — рече М. до жидів, — тоді будете рахуватися в мене відібраним народом, сіменом. Мені належить вся земля й ви повинні стати королівством, священичим наставником, святим народом», — рече М. до них далі. «Ми готові все творити, що Бог велить», — зашуміла юрба (див. пояснення термінів Ятга*). На цій горі пише М. закони для жидів та свої «Десять заповідей» для них також, що відомі з Стар. тестаменту та відомі християнам як «Десять Божих заповідей». По десяти роках мандрів М. добився зі своїм дешовцілим караваном в Кадеську* оазу й прожив з ними тут прибіл. до тридцяти років. Останньо М. привів свій караван в долину Йордану* сьогоднішньої Палістини й сказав: «Селітеся тут!» М. привіз з собою останки в/з Йосипа, вмер нібито на 120-му році свого життя, й невідомо нікому й насьогодні, де спочиває його тіло (див. → Михайло); + 1400-1185 р. до найого часу. (Остання дата смерті М. правдоподібніша. Подія сама в історії могла відбутися за фараона Рамсеса II — 1298-1232 та виведення жидів з Єгипту було б за намісника Рамсеса — Мернептага — 1232-1224.)

Без сумніву, відповідне, тобто найкраще по всьому своєму суспільству виховання в молодості, всебічна научність, практичність та найбільше мандри дали М. змогу на провідну творчість людства

свого часу. Крім того, становище мандрів на протязі 40-ка років та ще й під такими тяжкими умовами як спека, безхліб'я, безводдя, голод, пошесні хвороби і т. п. спонукали були М. до винахідництва. Наприклад, часник та цибуля застосовувалися ним як ліки під час цілих мандрів, що стає в майбутньому жид. національною улюбленістю. Далі, витривалість, терпелівість, обачливість, співжаль, бадьорість та надія на Ягву (підбадьорюючи челядь) уможливили М. завершити свою місію в роді жидів та визначитися на весь світ.

М. є найвидатнішою постаттю Стар. заповіту, в послугах жидівству на всіх відтинках. Жидами рахується він найбільшою політичною фігурою буття жидів взагалі, засновник жид. монотеїстичного теократизму, що з часу його та в ціле майбутнє аж по сьогодні всіма справами керує Ягва. Далі М. в жидів є творцем Тори* або Пентаюху* або т/з «П'ять книг Мосія», поміщено на переді Стар. заповіту. Тора містить в собі звичаї, обичаї, церемонії, ретуали та громадські закони жидів, з чого пізніше спонтанно витворився юдаїзм*. Також М. приписується «Історія царства Божого», що починає від «початку» світу й продовжується по день смерти М. Без будь-якого помилкового висновку можна ствердити написання такої не М. руками, лише іншими писалось та згодом додавалось, віднесши М. та стало відомим всьому світу як «Старий заповіт». М. рахується жидами, християнами та могамедським світом як мудрець по Божому велінню. В християн окремо М. символізує оголошувача закону Божого для людства, з правом свободи для кожного, без гніту й утиску для всіх і т. п., — з пошаною повної достоїнності й ранніх часів. Але в наш час ймення зрідло й в значній мірі.

—2) св. М. Негр або Розбійник, негр по походженню, раб одного високого урядовця та незвичайної сили людина.

За непослушність та злодійство господар вигнав М. з двору. М. подався в ліс, організував шайку розбійників, став її

ватажком (звідсіль Розбійник) й оперував довгий час по покордонню цілого Єгипту, терорізуючи в страшенній мірі населення. Останьо відчуває М. угризння совісти, гнітучість душі за свою злочинність, лишає раз і назавжди свій «фах» та йде в пустиню до аскетів. Останні прийняли М. гостинно, дали йому притулок й вихрестили.

Патріарх Александрії → Теофіло 2 висвятив М. на священника, що він пішов в пустиню служити таким, служив вірно, чесно, з пристрасною чесного християнина, став гуманістом до найвищого й своєю добротою навернув багатьох на християнство; + 395 р.

М. вшан. християнами символічно, як приношувач добра, лишившийся зла. Мосійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сієвський, -сієвич.

Моторнослав, слов. = моторний, проворний; ймення новотвор.

Моторнославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Мстислав, слов. = мстивець, пімстний, прославився своєю пімстою; стос. св. М., син Володимира* Мономаха, князь Новгороду та по смерти батька князь київський.

М. продовжував писати батькови «Заповіти дітям», турбувався за всі стани людности, особливо виступав в захист бідности, жебрацтва і т. п., в чому й залишив по собі велику славу в народі; + 1133 р.

М. вшан. Київської Цер. як Добродій народній.

Мстиславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Мудромир = Мудрослав.

Мудромирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Мудрослав, слов. = мудрий, мудрець (гр. Софрон, гебр. Саломон); ймення новотвор.

Мудрославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Мусій = Мосій.

Мусійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сієвський, -сієвич.

Н

Надієслав, слов. = надійний (лат. Витовт, лат. Елпідій); ймення новотвор.

Надієславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Назар, гебр. = назарянин, походе з Назарету; стос. здебільшого → Ісуса Назарянина.

—2) св. Н., римлянин по походженню.

Вже в час → Петра Н. стає християнином, під час неронівщини* втікає в Горішню Італію, далі на Францію й тут з одним хлоп'ям, котре він навернув на християнство, почав проповідувати Євангелію, з гарним успіхом; + 65 р.

Акт Н. не являє собою якоїсь правдивості, лише вигадка, й в основному до розповсюдження культу прислужився → Амбросій: Амбросій знаходе на кладовищі в Мілані* якогось трупа з відрубаною головою та приписує його Н., уявляє його славою, й ехо прокотилося на все християнство.

Назарко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Назарій = арх. ф. від Назар.

Народолуб = Душелуб, Миролуб; ймення новотвор.

Народолубко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Народомир, слов. = народовик (гр. Леандер); ймення новотвор.

Народомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Народослав = Народомир.

Народославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Нарциз, гр.-лат. = нарциз (цвіток); пер.-гр.-лат. = надмінний, гордий, заносчий (слов. Гордослав); стос. св. Н., єпископ в Єрусалимі; + 222 р.

Н. вшан. обома Цер.

Нарцизко, -зчук, -зенко, -зченко, -зовський, -зівський, -зович.

Настас = Анастас; стос. св. Н., Перший духовник на Україні.

Н. через ласку → Володимира В. дістається на першого духовника Київської Руси. Він же вихрещував в/з князя, дав йому христ. ймення Василя (див. → Василь В.), вінчав його з царівною Анною (див. Володимир В.) та акт церемонії відбувся в м. Херсонесі*. З цього Херсонесу Н. передав християнізування Київської Руси, що було Володимиром перейменовано на Корсунь (Крим). Н. ніби допоміг був взяти Володимирові твердиню Херсонес, мав велику ласку у володаря й цим дійшов до великого авторитету духовника схід. слов'ян; + 1020 р. (прибл.).

Н. вшан. Київською Цер., як перший ап. на Україні.

Настаско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Натал, лат. = народжений на Різдво, належить → Христу.

Наталко, льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Натан = скор. ф. від Йонатан; стос. жид. прор. Стар. заповіту Н., радник царя → Давида та вихователь царя → Саломона.

Н. був наставником цілого двора царя Давида та філософ на дворі Саломона, давши в/з царям потачку: «закон короля від Бога» (= богоставленник, богопомазанник).

→ Євсей Сезарський при складанню своїх теологічних настанов черпав в/з формулу Н., що таке і вбачалося за реальне аж до 19. ст. включно. Христ. теологи часто послуговувалися сказанням Н., підстасовуючи все це постати → Христа; життя і дія Х ст. до Р.

Натанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Натанаїл, гебр. = подарований (гр. Доротеї, лат. Донатій); стос. св. Н., ярий прибічник → Ісуса, в цьому русі діяв завзято, за що Ісус йому дав ймення: правдивий, завзятий ізраєлець; + 60 р.

По історії Н. часто співпадає з → Варфоломеем, а по євангеліях → Луки, → Марка та → Матвея — з ап. → Пилипом.

Н. вшан. християнами наряду з апостолами.

Натанаїлко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Натхненомир, слов. = натхненний, повчальний, впливовий; ймення новотвор.

Натхненомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Натхненослав = Натхненомир.

Натхненославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Наум, гебр. = утіха, потіха, потішач, розважач (слов. Потіхослав); стос. жид. прор. Стар. заповіту Н., діяв в Юдеї та Галілеї, виступав з повчаннями та страхав інших — напасників на Ізраєль, не закидаючи жидам ні в чому; життя і дія VII ст. до Р.

На прорікання Н. часто покликався → Ісус, особливо христ. теологи робили витяги з сказань Н., підстасовуючи постати Ісуса.

Н. вшан. християнами як заповідач прийдешнього.

—2) св. Н., ученик та послідовник ап. слов'ян → Кирила та → Методія, тісний співпрацівник → Кліма.

По смерті в/з Кирила та Методія Н. з Климом завзято продовжували працю своїх попередників, піддаються з боку католиків-німців переслідуванню, що їх і змусило втікати світ за очі. Побратими добралися до Болгарії, де вони під покровительством → Бориса 2 знайшли були притулок та продовжували своє святе діло; + 990 р. (прибл.).

Н. з Климом рахуються як **продовжувачі** благовістя для слов'ян, з пошаною повної достоїнності святих.

Наумко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Нафанаїл = Натанаїл.

Нафанаїлко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Неїло = (по всіх правдоподібностях) відвітлення від Нило, Данило Нафанаїл;

ймення потребує дальшого дослідження.

Неїлко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Нектарій, гр. = живий, поживний; від. св. Н., родом з Тарсусу*, високовчена особа, сенатор та член суду цивільних справ за працею, де він себе виявив лагідним, добродушним та поміркованим до найвищого.

Без жодного сану духовника Н. причаствує на заг. цер. соборі в Константинополі 381. р. На цьому соборі → Грегорій Молодший складає раз і назавжди свої обов'язки патріарха Константинополя, й вибір цілого собору пав на Н., як на добродія людину. На цьому ж соборі вперше було затверджено титул патріарха (до цього часу існував титул лише єпископа цар. міста), що відтепер дорівнює становищу папи римського, що й пов'язано було вперше з особою Н.

Н. на синоді в Константинополі 390. р. виробляє постанову про «скасування спокутування гріхів за інших» — священникові дозволялося відверто мати подружні стосунки. 394. р. Н. на синоді тут же домагається постанови: знімати єпископів з посади синодами Цер., а не цивільною владою; + 397 р.

(Час каденції патріарха Н. переплітається дуже з такою каденцією → Івана Золотоустого. Ніби по складанню своїх обов'язків патріарха Грегорія Молодшого цар → Теодосій В. цей обов'язок накладає силою в/з Івану. Але істор. джерела твердять, що цей обов'язок в цім часі перебрав був Н.)

Н. вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

Нектарійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -рівський, -рієвич.

Некторій = Нектарій; ймення фігурує лише по календарях святих.

Немес, гр. = мстивий (слов. Мстислав); стос. св. Н., мучиник в Єгипті; + 250 р.

Н. вшан. обома Цер.

Немеско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Немир, слов. = немирний, несумирний, непримирюючийся; ймення докотилося своїм оригіналом повністю до наших часів.

Немирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Неофіт, гр. = новоохрещений, новачок-християнин; стос. св. Н. Великому-чаника, син батька-християнина в Нікеї*.

Н. дуже молодим пішов в Олімпійський монастир в Бітінію*, вівши на горі печерне життя декілько років. Під час діоклеціанівщини* Н. повертає додому, признав себе відверто християнином, за що його як 15-ти річного юнака в жак-

ливий бік було стуртуровано, пронизано пікою й так на ній і доходив сердега; + 304 р.

Н. вшан. з повною достойністю Великому-чаника Схід. Цер.

Неофітко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Нерон, гр. = вологий, мокрий; лат. = хоробрий, відважний (слов. Хоробростав); стос. св. Н., мучиник в Римі; + 98 р.

Н. вшан. обома Цер.

Неронко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Нерослав, з лат. зслов. = відважний, хоробрий.

Нерославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Нестір = Нестор; відвітлення ті, що і в Нестор.

Нестор, гр. = новий, новак (слов. Новомир); стос. св. Н. Великому-чаника, єпископ м. Памфілії*.

Н. виступає як завзятий ініціатор християнства, тримає на душі христ. громаду. Н. арештовується, як заядлому роблять ґрунтовий допит, піддали жакливим тортурам й нарешті розіп'яли на хресті; + 251 р.

Н. вшан. християнами зі всіма почеснями Великому-чаника.

—2) св. Н., сирієць по походженню, правдоподібно син пересічної родини й родився 381. р. в Антіохії* Сирійській. Вчився й виховувався Н. в Антіохівській духовній школі, котра за вбачанням христології* прямувала по засадам арізму*, протистоячи своїми вбачаннями в цьому відношенні теологічному напрямку м. Александрії, що прямував по засадам атанасізму*.

Ці два патріархати — Александрійський-Антіохівський ніколи не приходили до згоди, своїми суперечками по христології та маріології* втягали все християнство в конфлікт, перетягаючи то папу римського, то інших патріархів на свій бік. Так сталася подія і в Н. також.

Від природи Н. був незвичайного таланту та поміркованости людина, молодим пішов в монахи, незадовго свого нашого життя став священником Антіохії, виявивши себе гарним промовцем та поміркованим теологом. 428. р. за особистим вибором царя Теодосія* II Н. приймає патріархат Константинополя. Приймаючи свою установу цар. міста Н. зараз же повів проповіді по христології за своєвласними вбачаннями: «→ Ісус не є сином Бога, лише → Христос» (див. текст Христос — христологія: Основні напрямки-догми). «→ Марія не є мати сина Бога, лише звичайна людина. Ісус

як Христос не залежить і то абсолютно від породження своєї матери, лише до-тичність Бога за його власну дію», — каже Н. далі. Такою поставою щодо хри-стології та маріології Н. стрівожив все константинопольське духовенство, й ми-рянни ставляють поставу Н. під сумнів також. Але Н. всіма силами намагається довести все начисто, станом природи речей, своїми доводами перетягає на свій бік велику кількість духовенства та, тим паче, схиляє до свого погляду й самого царя. Н. має велику повагу перед царем, останній цілком покладається на раду та пораду Н. й то як на найбільшу автори-тетність у всій його сфері впливу.

Шпигуни → Кирила Александрієвсько-го донесли останньому, що, мовляв, Н. за таким й таким станом розповсюджує ересь. Кирило зараз же як реваліст сво-єю духовною школою Антіохівському те-ологічному напрямку вдається до папи римського → Келестія, й останній пору-чає Кирилові устаткувати справу. Н., не знаючи підготовки Кирила та отримав-ши від нього застережливі листи, вдаєть-ся й собі до Келестія, щоби той як розсуджувач-єпископ розсудив справу. Келестій відповів Н. негативно.

Кирило висилає ще раз й останнього листа до Н., з погрозою, мовляв, як не відкличеш своїх облудних вчень на про-тязі десяти день, відлучаю тебе від Цер.! Н., з листом в руках, прямує до царя. Цар дає розпорядження на скликання цер. заг. собору, з метою притягти Ки-рила до відповідальності, призначаючи терміном такий собор на Троїцю 431. р. в м. Єфесусі*.

Це був за своєю чергою третій заг. собор христیان (I: в Нікеї* 325. р.; II: в Константинополі 381. р.). На перших двох соборах велася суперечка по хри-стології, а зараз — по маріології. На цей собор мали прибути: Кирило з своїми єпископами, Н. з своїми, патріарх Па-листини з своїми, патріарх Сирії з свої-ми та папа римський з своїми. Папа як завжди висилає лише уповноважених, з задалегідньою поставою й при умові: делегати мусять тримати вухо насторо-жено до самого перебігу собору й наос-танку, тримаючись сильнішої сторони, дати свою рішучу поставу, котрі й стали цілком по боці Кирила. Кирило притяг з собою добру півсотні, постягавши зі всього Єгипту все йому підлягаюче; Н. вибрався з 16-ма єпископами всього-на-всього; патріарх Палистини приїхав сво-єчасно, став по боці Н., але з дуже ма-лою кількістю єпископів; патріарх Сирії, з метою чи без, спізнюється і то на ці-лих три доби, що був кількісно та своєю

поставою повна опора Н. Кирилове пред-ставництво як найбільше своїм числом, взяте разом з уповноваженими папи, на-полягає на відкриття собору. Кирила ви-бірають головою собору й Кирило, май-же не давши нічого говорити Н., відлу-чає його від Цер. й засуджує.

Не пройшло й декілько годин по за-кінченню собору як наспіває з своїми 43-ма орлами патріарх Сирії, в'їзджає з тріумфом до Єфесусу, прямує до цер-кви св. Марії й застає майже ще живим, але розбурханим та для Н. приголомше-ним закінчення собору. Дізнавшись про стан речей й недовго роздумуючись па-тріарх Антіохії відкриває свій «загаль-ний» собор, відлучає Кирила від Цер. й засуджує також.

Особисті уповноважені царя як спос-терігачі собору збентежилися таким ста-ном, застановлюють обос рішення та ви-силають до царя гінців, на кінець рі-шення самого царя. Цар дає гінцям роз-порядження: «Взяти під арешт обох су-противників» (Н.-Кирила) «й вислати до нього делегації з обох постанов: поста-нову Кирила й постанову патріарха Ан-тіохії!»

Кирило й Н. сидять в церкві св. Марії під вартою; делегації вирушають на оста-точне рішення до царя, де буде рішатися «державним законом» зараз маріологія, як і рішалася «таким же законом» в Ні-кеї 325. р. христологія! Звичайно, все сподівалося на користь Н., навіть і сам Кирило гадав про таке. Але не так ста-лося, як гадалося.

Сестра царя, потерпівши одного разу докір від Н., була цілком вороже на-ставлена до його особи й, користаючи на-году пімститися над ним, стає по боці Кирила. Заки делегації прибули до Кон-стантинополя, то царівна зробила всю підготовку: виступити всіма силами в за-хист Кирила, що вона й мала найбільший вплив на царя в рішенні такого стану. Цар схилився на бік Кирилової постави, а Н. деградує з патріарха цар. міста й дає розпорядження про повернення його до колишнього йому рідного монастиря.

Сама ж справа суперечки по маріоло-гії продовжувалася ще повних два роки, велися безперервні диспути, на котрих докорялося за фальшиву поставу обох сторін. 433. р. справа маріології була ви-рішена за поставою Кирила, тепер він береться під всю силу помститися над Н., що йому і вдалося: 438. р. Н. було за-суджено на заслання, був висланий у ворожу йому країну — Єгипет й там сер-дега і помер, з кінцевим словом на устах: «Для мене прийшов вже час розпроца-тисся з цим світом, й кожного дня прошу

я Бога, щоби він мене, за те, що мої очі бачили → Господа, помилував. Нехай же мої останки привітає ця пустиня — цей приятель, мій хлібодавець та приютювач! А ти — висильнице будь моєю матирею! Коли помру, то прихорони моє тіло аж до дня, котрого Бог звелить піднятися йому знову!»; + 451 р.

Вбачання Н. по маріології не лишилися пустими словами, несторівці взялися діяти під всю силу, поширюють свою дію з Сирії на Індію, Пакістан, Афганістан, Казакстан, Китай, Японію, де воно сприйнялося. Цей рух пізніше прибрав назву монофізитів*, ця засада стає мірлом поза межами європейських та малоазійських країн аж до 15. ст. включно.

Н. вшан. Сирійська Цер. як найбільшого свого святого, ймення поносяться кожноденно. Цер. азійських народів рахує Н. і насьогодні за богослова: пророка Божих настанов.

—3) св. Н. Істориограф, монах Печерського монастиря в Києві.

Н. склав історію схід. слов'ян, охоплюючи часом від 882-1110 рік; + 1114 р.

Н. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Несторко. -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Несторій = Нестор; ймення фігурує лише по арх. літературі та календарях святих.

Нечипор = утв. ф. від Никифор.

Нечипорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Никандер, гр. = вояк, борець (слов. Бронеслав, бол. Борис); утв. ф. від Лекандер; стос. св. Н. Великомучника, ученик та послідовник → Тіта.

Тіт признає Н. єпископом м. Мири*, де він як такий з повним поривом та завзятістю працює, привертає велику кількість людности до себе, виховав духовників, з котрими разом перетерпів неймовірні жажіття: поприв'язували до коней й тягали по горах та скалах на галоп, пекли вогнем й нарешті вкидали в костер й попалили на попіл; + 110-117 р.

Н. вшан. Схід. Цер. з повною достойністю Великомучника.

Никандерко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Никита, гр. = рицар, побідоносний (слов. Поборнослав, лат. Віктор, скв. Ігор, герм. Леонард); стос. св. Н. Великомучника, син великого багача в Молдавії готського походження.

Н. приймає християнство, став священником й посвятив себе всеціло → Господу. По наказу царя готів Атанаріха* Н.

арештовується, сильно стуртували й спалили на кострі; + 378 р.

Останки Н. перевезено до Греції, тут вшан. як великий святий, звідтіля пішов культ, на його могилі впроваджено прощу, куди сунула сила силенна прощан зі всіх і всюду майже всього христ. світу.

Никитко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Никифор, гр. = мечоносець (слов. Мечослав); стос. св. Н., син високого державного урядовця в Константинополі й родився 750. р., високовчена особа, за працею 22 роки перший секретар царя.

Н. посвячує себе цілком і повністю → Господу, іде на схід, побережжя Чорного моря в монахи й тут заложив монастир. Пізніше Н. повертає до свого міста й завідує соціальним відділом держави. 787. р. Н. уповноважується царем на II Нікейський собор, де вирішувалася справа вшанування* образів святих. Н. виступив на цьому соборі за вшанування таких, й своїм виступом був основною з основних по цьому поводу. По цім Н. стає патріархом Константинополя, береться під всю силу за узаконення вшанування образів, та із-за цього впадає в сильний конфлікт з царем Левом* V. Цар деградує Н. з патріарха й висилає. Але Н. не покидає своєї дії, діє із заслання, чим і добивається улегшення переслідування вшановувачів образів; + 829 р.

847. р. останки Н. перевезено до Константинополя й положено в церкві св. Апостолів — в тій церкві, де виключно кладуться найвищі достойники держави або християнства.

Никифорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Никін = Никон; відвітлення ті, що і в Никон.

Никодим, гр. = народопокоритель (підбиття); від. св. Н., багатий жид в Єрусалимі, високоосвічена та високопоставлена особа в суспільстві, з повагою інтелігенту завжди і всюди, належав до партії фарисей* та член Верховної законодавчої ради.

Н. симпатизує → Ісусові, ніби захищав останнього на суді, хоч є припущення, що Н. як симпатик Ісуса не був запрошений зовсім на суд. По смерті Ісуса Н. виступив в захист жидів-християн, хоч сам не був християнином; + 45 р.

Н. вшан. християнами символічно, як захисник їхнього → Спасителя.

—2) св. Н., монах Печерського монастиря в Києві, послідовник → Спиридону 2.

Н. вивчив був всього Псалтиря напам'ять, й кожного дня повторював його; життя і дія 12. ст.

Н. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Никодимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Никола, гр. = народопобідник (= доброту перекорав зло межі людством; слов. Примирнославо); від. св. Н. Чудотворця або Угодника.

→ Семен Мегафраст подає, що Н. родився в М. Азії, був єпископом Мири* та робив прощу на Палестину і Єгипет.

Н. виступає активно на Першому цер. соборі в Нікеї 325. р., тут заатакував силенно → Арія та тяг руку за → Атанасія. Своїми виступами мав великий вплив на цілу соборність та особисто на причасного на соборі царя → Константина В.

По переказах гр. легенди Н. був незвичайно добротної вдачі людина. Роздавав все своє багате майно бідним та жебракам, плекав велику любов до дітей і т. д. Далі легенда переповідає, що Н. посприяв вийти з в'язниці трьом офіцерам, котрих там чекала смерть, рятує трьох на смерть засуджених хлопців, на свій кошт подружив трьох бідних дівчат. Всі ці податі уславили Н. свого часу; + 350 р.

Історія Н. не є певна. Але така постать повинна була існувати в ранні часи християнства, довкола котрої повито все легендою. Н. почав вшан. Схід. Цер. з 6. ст. й в 9-му ст. вшан. греками як перший святий, стоїть на пошані на другому місці за → Марією, й в цьому ст. культ Н. поширюється на все християнство. В 11 ст. останки Н. перевозять до Італії, часто викрадаються та перекрадаються кунцями й в цьому часі титулюють його Чудотворцем та Угодником (= тільки ця особа могла догодити своїми ділами та діями → Господу). З часу титулу Чудотворця Н. стоїть першим на пошані у всіх християн, стає в цьому світі піклувачем дітей, вшан. дівчарою на празник св. Николи — 6. грудня за старим стилем, та цей празник є найулюбленішим празником дівчарі всього християнства.

—2) св. Н. Святоша, монах Печерської лаври в Києві.

Н. вів сильно стримане життя, був до найвищого набожним, своєю набожністю вплинув на все братство й вже за живота дали йому ймення святоша (святий з святих); + 1142 р.

Н. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Николко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Никон, гр. = незламний в боротьбі (слов. Ярослав, слав. Ігор, лат. Вікентій, герм. Леонард); стос. св. Н., солдат діючої армії.

Під час одного із маршів Н. був навернутий на християнство, зараз же послідував за цими монахами й живе з ними по печерах пустині. По смерті свого наставника Н. свято виконує його завіти, назбирав велику кількість братства й вів з ними спокійне та лагідне життя. Під час децївщини* втікають всі на Сцицилію й там накладають всі головами; † 251 р.

Н. вшан. з повною достойністю обома Цер.

—2) св. Н. Аїд, монах Печерського монастиря в Києві.

Н. попадає до половців* в полон, піддається сильним тортурам, порізали жили на руках і ногах. Але Н. якимсь чудом повернувся до свого монастиря, де його командир половців розпізнав як монаха знову. Наслідком цей командир прийняв зараз же християнство й став монахом-братом Н. тут же; + 1210 р.

Н. вшан. Київською Цер. символічно як **перетерпівший** за справу → Господа.

Никонко, -нчук, -ненко, -новський, -нівський, -нович.

Никонор = Ніканор.

Никонорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Никострат = Нікострат.

Никостратко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Нило, гр. = широкий, обільний; єгип. = водотекучий (промовистий; слов. Вічеслав, гр. Євлогій); лат. = непохитливий, неспокусливий; скор. ф. від Данило, Корнило; стос. св. Н. Мудрого або Сінайський або Сінаець, син знаменитої родини в Анкірі* й родився прибіл. 370. р. Студіював Н. в Константинополі, по світогляду виховувався → Іваном Золотоустим, мав високу освіту, працює головою м. Константинополя та високим урядовцем на цар. дворі.

Н. пориває все на світі з світським світом та йде з своїм сином в монахи на гору Сінай (звідциль Сінаець або Сінайський), й прожив таким життям довший час.

На монастир Н. робиться розбійничий напад, грабується цілковито, син Н. попадає до полону розбійників, а Н. поцастило таки втекти. Після цього Н. посвячує себе цілком літературі, стає звучним поетом (звідциль Мудрий) та залишає за собою обширну літературу як

повчально на користь людству, що його і увінчало; † 430 р.

Останки Н. перевезено було до Константинополя й положено в церкві св. Апостолів, — з повною достойністю пошани Схід. Цер.

Нилко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Нифантій = Нифатій.

Нифантійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тієвський, -тієвич.

Нифатій = утв. ф. від Боніфатій.

Нифатійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тієвський, -тієвич.

Нифон, гр. = невеселий, смутний, пасмурний, насуплений; стос. св. Н., родом з Києва, монах Печерського монастиря в Києві та пізніше єпископ Новгороду.

Заходами Н. будується багато церков та монастирів в іюгочасній Русі. Н. пише твори та в них дотинає за несумісність тодішній владі, за що піддався гонінню та переслідуванню; † 1156 р.

Н. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Нифонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Нифонт = Нифон.

Нифонтко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Нихводій = нар. вжиток від Нифодій.

Нихвон = нар. вжиток від Нифон.

Нихтодій = Нихводій.

Ничипор = Нечипор.

Ничипорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Никандер = Никандер.

Никандерко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Ніканор, гр. = ударник бойових частин (гайдамака); від. св. Н., жид кипрійського походження, один із семи Єрусалимських діяконів (див. → Пармен, → Пилип, → Прохор, → Стефан, → Тимон).

Легенда переповідає, що Н. в Єрусалимі разом з в/з Стефаном та 2000-ною кількістю інших поліг муч. смертю. Друга легенда говорить, що Н. пав таки муч. смертю, але на Кипрі. Але знов є припущення, що Н. помер своєю смертю на Кипрі; † 42-65 р.

Н. символізує в християн Первомученика.

Ніканорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Нікасі́й, гр. = побідоносний; нікасієць, походе з м. Нікасії*; триумфальний, радий (слов. Радослав); стос. св. Н., родом з Атен, ученик та послідовник → Деонисія Ареопажського, діяв в Римі та пішов християнізувати Францію. Все легенда, за істор. особу нема жодного сліду.

В дійсности стосувалося б єпископа м. Райму у Франції. В цьому м. Н. побудував величаву церкву, й тут разом з рідною сестрою та багатьма іншими пав муч. смертю; † 407-451 р.

Н. вшан. обома Цер.

Нікасі́йко, -сі́йчук, -сієнко, -сі́йченко, -сієвський, -сі́ївський, -сієвич.

Нікеатій = Вікентій.

Нікентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -ті́ївський, -тієвич.

Нікон = Никон.

Ніконко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Ніконор = Ніканор.

Ніконорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Нікострат, гр. = досконалий (слов. Досконалослав); стос. св. Н., чоловік → Зої.

Коли з дружиною Зоєю було покінчено, то Н. потайки хотів похоронити тіло нещасної. Але його було схоплено на гарячому, вкинули до в'язниці, де він поділяв тяжку долю разом з → Савостіаном. Н. піддали тяжким тортурам, витягли на високу скалу й вкинули в море; † 286 р.

Н. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Нікостратко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Ніл = арх.-утв. ф. від Нило; ймення фігурує лише по календарях святих.

Новомир, слов. = появившийся, новий (гр. Нестор); ймення новотвор.

Новомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Новослав, слов. = подвижник; ймення новотвор.

Новославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Новотвор, слов. = винахідник, творець невідомого до цього (гр. Оріген); ймення новотвор.

Новотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

О

Овдій = Авдій.

Овдійко, -дійчук, -дієнко, -дійченко, -дієвський, -діївський, -дієвич.

Оверкій = Аверкій; ймення фігурує лише по календарях святих.

Оверко = утв. ф. від Аверкій.

Оверчук, -рченко, -рковський, -рківський, -ркович.

Оверело = утв. ф. від Аврелій.

Оврелко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Оврам = Аврам.

Оврамко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Овсій = Авсій.

Овсійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Оксентій = Аксентій.

Оксентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Октист = скор. ф. від Теоктист.

Октистко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Олег, скан. = здоровий (слов. Здравослав, гр. Артем, лат. Корнелій); щасливий (слов. Щастислав, гр. Тихон, егип. Онуфрій); від. істор. постати схід. слов'ян київського князя О., варяг по походженню, дядько → Ігора.

По смерті → Рюрика О. виступає регентом за в/з Ігора на терені сьогоднішніх росіян. Прибл. 884. р. пішов походом на Київ, розправляється на голову вже в Києві керуючим → Аскольдом й проголошує себе князем Руських земель, що й рахується як перший князь історії Київської Руси. О. поєднує в одноціле схід.-слов. племена Європи в Київську державу й керує нею все ще як регент за свого в/з племінника, й так аж до дня смерті; † 912 р.

О. віддається повна достойність Київською Цер.

Олежко, Олежчук, Олеженко, Олеженко, Олеговський, Олегівський, Олевич.

Олександр = Александер.

Олександрко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Олексій = Алексій.

Олексійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Олемпій = Олімпій; стос. св. О., походив з Риму.

Легенда говорить, що О. був першим вихрестом від → Петра, вів тісну дружбу з ним та що Петро його призначив на єпископа Філіпи*. Ніби й О. наложив головою в Римі разом з Петром під час неронівщини;* † 67 р.

О. вшан. обома Цер.

Олемпійко, -пійчук, -пієнко, -пійченко, -півський, -піївський, -півич.

Олесь = гол. ф. від Олексій, Олег.

Олесько, -счук, -сенко, -сченко, -ськовський, -ськівський, -ськович.

Олефір = утв. ф. від Елевертій.

Олефірко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Олезар = утв. ф. від Елезар; ймення фігурує лише по календарях святих.

Олівер, лат. = садовод олівкових дерев, садів; англійське = допоміжник; стос. св. О. Великомучника або Блаженного, ірландець по походженню, син шляхетного роду в околицях Дубліну (Ірландія). Студіював О. в Римі теологію, тут дістав сан священника та після цього переваде єпископство Ірландії, діючи як апостол своєї країни, за що переслідується.

В час дії О. — час Кромвельської* революції, що О. попадає в цю терницю також. О. арештовують, по-хижачому стуртували й нарешті неймовірна для людини муч. смерть: підвісили, вирвали всю середину, а останки тіла почотвертували на шматки; † 1681 р.

О. являється мучиником пізнього часу й то вже від самих християн, в такий жадливий бік замучено, що блисквично понеслося жахом по всьому світу.

О. вшан. християнами з повною достойністю Великомучника.

Оліверко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Олімп = скор. ф. від Олімпій.

Олімпко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Олімпій, старогр. = гора Олімпія (= гора «Олімпійських ігор» в Греції); столиця найвищих богів світу (див. пояснення термінів Зевс*, Кронос*); причасник «Олімпійських ігор»; стос. св. О., єгиптянин по походженню, приятель та тісний співпрацівник → Атанасія, попираючи останнього всіма силами в поставі христології*, за що і був гонимим та не раз висилався; † 370 р. (прибл.)

О. вшан. Грецькою Цер.

Олімпійко, -пійчук, -пієнко, -пійченко, -півський, -піївський, -півич.

Оліфер = Олівер.

Оліферко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Омельян = нар. від Емельян.

Омелько = утв. ф. від Емельян. Омелечко, -льчук, -льченко, -льковський, -льківський, -лькович.

Оникій = Онисій, утв. ф. від Никін.

Оникійко, -кійчук, -кієнко, -кійченко, -ківський, -кіївський, -ківич.

Онисим, гр. = той, кого можна завжди і всюди використати (= раб, невільник, кріпак, сьогоднішній кулі); стос. св. О. Раба, грек по походженню в Колосаї*, раб → Філемона.

О. як раб (звідцілл Раб) втікає від свого господаря й добився до Риму. Тут стрівся з → Павлом й прийняв від нього християнство. Після цього Павло бере О. з собою, але обидва наражаються на небезпеку, справа погрожує їм обом неласкою. Таким чином, Павло рішає ви-

слати О. з листом до його колишнього рабовласника Філемона й прохає останнього в листі, щоби той, ради → Господа, звільнив О. законним шляхом, що й сталося.

Греки відносять О. до 72-х учнів → Христа; іспанці говорять, що О. проповідував в Іспанії; римляни твердять, що О. поліг муч. смертю в Римі, лише його останки перевезено до Єфесусу*. Легенда ж оповідає, що Павло послав був О. на єпископа Єфесусу, й там він перерадив місіонарську працю. Понад всі припущення О. був єпископом м. Бореї й там поліг муч. смертю; † 100 р.

Випадок в Павла з О. був єдиним випадком за весь час його ап. праці, чим він всюди і завжди користувався в своїй пропаганді, підстосовуючи звільнення О. яко дію-вплив самого Христа, що Павлові в значній мірі й сприяло в його дії.

О. вшан. християнами з почестями нарівні апостолів, особливо віддається йому шана Грецькою, Коптською та Київською Цер.

Онисимко, -мчук, -менко, -мченко, мовський, -мівський, -мович.

Онисій = Анисій, утв. ф. від Онисим. Онисійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сієвський, -сієвич.

Онисіфор, гр. = користоприношувач, користодобувач; стос. св. О. Користоприношувача, великий багач в Іконії*.

→ Павло, переходячи з своєю місіонарською справою через Іконію, здибає О., зараз же завів з ним знайомство й на вернувши його на християнство. О. прилучається до Павла співпрацюючим словом і ділом, виступає з повним поривом за християнську ідею, посвячує в цій цілі дуже багато свого майна, на свої кошти буде багато церков та поблажує своїм коштом Павла, за що останній О. титулує: користоприношувач (= людина користує лише; звідциль Користоприношувач).

Під час арешту Павла в Римі О. проявляє всю свою відчайдушність про звільнення його, що й мало успіх. Павло ставить О. на єпископа м. Колофону (М. Азія), де він усердно служив Цер., прославляючи та вославляючи → Господа, беручи завжди собі до прислужування свого слугу → Порфира. За свою усердну службу Господу О. разом з в/з Порфиром накладає головою в жажітливий спосіб: прив'язали до хвоста дикого коня, й той ганяв з О., доки не впав і на місці згинув (кінь); † 70 р.

О. вшан. християнами символічно, як **попирач** дій Господа, Грецькою Цер. ймення поноситься кожноденно.

Онисіфорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Онисько = гол. ф. від Онисим, Онисій. Онисчук, -сченко, -ськовський, -ськівський, -ськович.

Онопрій = Онупрій.

Онопрійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Онупрій = Онуфрій.

Онупрійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Онуфрій, гр. = пастух ослив; егип. = цапливець (слов. Цапливослав, гр. Тихон, слав. Олег); стос. св. О. Великого.

По романтиці середньовіччя — О. був сином спадкоємного князівського роду й родився 320. р. в Єгипті. Виховувався в одному із монастирів Тебайтського краю; там же, від природи своєї був незвичайної набожності та схилости людина. О. молодим юнаком залишив свій монастир й попросував в гори-пустиню на аскетичне життя. Таким життям О. прожив 60 повних років, за цей час майже ні з ким не бачився, жив заповітним життям → Івана Хрестителя, тобто живившись лише кореннями, ягодами та різною рослинністю. О. вів життя до найвищого самостриманності, відмовляв світу у всьому, навіть уникав всяку зустріч будь з ким. Коли О. вже не здужав — лежав при смерті, то на нього десь в печері наткнувся → Пафнутій, був присутнім коло нього до останнього, ходив за ним, писав його історію життя та похоронив зі всіма почестями самотника; † 400 р.

Вся історія О. не являє собою дійсного акта події з особою О., навіть само існування О. ставиться під сумнів, хоч правда, Схід. Цер. став вшан. з ранніх часів, Захід. — лише з часу → Христових походів та набрав повної пошани по всьому христ. світі.

—2) св. О. Мовчазливий, монах Печерського монастиря в Києві.

О. дуже молодим пішов в монахи й майже на протязі всього свого монашого життя ні з ким не розмовляв, щоби не згрішити словом перед → Господом; життя і дія 12. ст.

О. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Онуфрійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Опанас = Панас.

Опанаско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сієвський, -сович.

Орест, гр. = горянин; горювий; стос. св. О. Великомученика, кападоцієць по походженню, лікар по-фаху.

О., будучи лікарем, мав великий доступ до людности, виявляючи себе зав-

зятим християнином, за що і був заму- чиний в жахливий бік: прив'язали до хвоста дикого коня й дустили в світ, й кінь ганяв з О. доки не впав і сам та з самого О. не лишилося нічого; †304 р.

2) св. О. Великомучник, солдат рим- ської імператорської армії.

О. десь здивався з → Євстратієм, завів з ним знайомство й прийняв від нього християнство.

Одного разу в/з Євстратій піддається жахитливому публічному катуванню, що якраз на місце катування підвернувся О., й став за нього всією силою заступатися. О. на місці події арештовується, обох етапують до м. Себасти* й тут обом жахлива муч. смерть: пронизано залізя- кою, підвішено над вогнем й так ізжа- рено; †303 р.

Обидва ОО. вшан. християнами з пов- ною достойністю Великомучників.

Орестко, -тчук, -тенко, -тченко, -тов- ський, -тівський, -тович.

Оріген, егип. = нащадок Горуса*; гр. = джереловий, виникаючий, породжую- чий, започатковуючий чогось невідомого до цього (слов. Новотвор, Початослав); стос. Першого теолога та Першого зако- нодавця Христ. Цер. О., єгиптянин по по- ходженню, син учителя народньої школи в Александрії й родився 185. р.

Батьки О. були християнами й дітей виховували в чисто христ. дусі. За хри- стиянство батько О. піддався муч. смер- ти й такий долі мусів був піддатися й О. також. Але на цей раз мати дитину ви- просила й О. уник муч. смерти.

По смерті батька О. мусів турбуватися за всю родину, рівночасно продовжуючи свою наполегливу науку, відвідуючи та- кож в Александрії духовну школу. О. студіює всебічну літературу, гр. філосо- фію та гебрейську мову, порівнюючи одно з другим текстів Стар. на Нов. те- стаментів, доводячи до одного мірила- чиннику. О. прагнув так до знання, що навіть вночі, просипаючись, брався як не за книжку, так за молитву, бо вба- чав невід'ємною суттєвістю в бутті лю- дини, дійсного постання відповідних ре- чей в очах її. Як ректор О. мав великий вплив на своїх студентів та як вчитель- наставник велику популярність серед всіх верст людности, всюди шанований за його світогляд в свій час та настано- ви і вказівки для людини взагалі.

212. р. О. робить подорож до Риму, щоби познайомитися з Цер., założеною апостолами. 215. р. головнокомандуючий військових з'єднань римської армії в Аравії викликає О. до Аравії, щоби поз- найомитися з найбільшим ученим свого часу; 216. р. О. перебуває в околицях Се-

зарії* Палистинської та Єрусалиму, на- очно переконуючись з станом події → Ісуса, в цих місцевостях проповідую- чий теологію. 218. р. візантійська ца- риця викликає О. до Антіохії* Сирій- ської, знайомиться з великим вченим своєї сфери, й при цій нагоді О. робить довшу подорож по цілому Вл. Сході, сту- діюючи все наочно, недовгий час веде там самотність, прославляючись своїми настановами в широкому світі.

230. р. єпископ Сесарії-Єрусалиму ви- свячує О. на священника. Але → Дмитрій Александрівський вбачає це як втру- чання в його внутрішню справу, позбав- ляє О. ректора школи та і сану свяще- ника. Після цієї події О. береться під всю силу творити свою Гексаплу,* пропрацю- вавши над нею 28 років часу, мавши ко- ло себе ціле коло допоміжників-стено- графістів.

240. р. О. подорожує до гр. світу та вза- галі робить довшу подорож, всюди дис- кутуючи з жидами та поганями, доводя- чи обом групам суттєвість → Христа. Цим О. викликає дуже великий відгомін в полі тодішньої філософії цілого науко- вого світу, що й набрало великих дис- кусій як поглядів нового світогляду. Прибл. 251. р. О. арештовують, сильно стуртували, з чого він за пару років і помер та смерть сталася в Тиросі;* †254 р.

Коли вмер О., то в Александрії зали- шив бібліотеку в 6000 томів. О. написав багато по тлумаченню біблії, коментарі по Стар. та Нов. тестаменту, по єванге- ліях Івана Євангелиста та → Матвея, толкував писання → Єремії та Пента- тойх,* апологію апостолам та християн- ству. Більшість же творів О., при ви- никненні суперечки оригенізму,* були по- палені, чому найдужче прислужився → Теофіло 2. Лише не багато з творів О. дісталися до рук → Гіларія та → Єро- німа, залишками то сям, то там, що пе- рекладалося на власне бажання, зде- більшого хто як вмів, кому як відпові- дало.

О. теологія: «Бог завжди посилав і по- силає до своїх народів прор., щоби такі голосили його волю. Стан речей світу всправжнитися самим Богом. Ніхто ок- ремо не може мати блаженства, коли в ньому є якісь недотягнення. Сам Хри- стос також ні, бо він піддався мукам та кари смерти від руки людини. Через дов- ший час Божого терпіння, через віру в нього стануть нараз всі блаженними.»

О. христологія: «Через Цер. пов'язан- ня з Христом, через Христа з Богом, що зумовлюється все в розумових вправах

кожного: через науку до знання, від знання до пізнання.»

«Якщо Син Божий став для тебе звичайною людиною й перетерпів заради тебе, то ти вже не маєш права на гнів та можеш покладати на нього якусь надію. Бо: коли він з мертвих воскрес і вже не вмирає, в той час як людина все ще смерти покоряється, то тоді він вже не є людиною, а Богом. Коли ж він вже є Богом, що одного разу був людиною, то тоді й ти йому в дечому повинен дорівнювати; його бачити, який він є й, таким чином, ти в нім тоже стаєш Богом.»

О. наука-настанови: «Спокійність, витривалість, вбачливість, стриманість, шляхетність, чесноти, сердечність — прагнення до справжнього життя. Самосвідомість в боротьбі з невідповідним, неоглядність до нетактовності — фактор кожної окремої людини. Дія та діла кожного окремого — наслідок завершеної людини в суспільстві, що часто наражають прагнучого на страждання та в свій час і окоронують його. Правда для чоловіка — це цілковита наглядність й щоб розпізнати таку, необхідна воля, відвага, відвертість, суриозність, самоопанування в ситуації та відповідний погляд, підстосовуючи відповідне до відповідного й відкидаючи негативне.»

О. як мислитель-філософ цілком покликався на етику через мудрість: науку-знання-пізнання; як теолог О. був з твердою вірою в Христа як в опікуна людини та завжди і всюди з молитвою на устах, як догоджування Богу кожного окремого, де він висловлюється: «Богу треба бути догоджуваним; добродійність та внутрішні потягнення людини до Бога є найкращим засобом догодження йому та поєднання з ним. Праця та знання — прийняття стану в мудрости Христа: шлях до обожественности (блаженства), що є містичність, цим прагне до Христа й душа людини стає його невісткою. Щоб мати людині такі засоби — необхідно повсякчас вчитися, що останнє людину уславить й поведе до любови Бога та ближнього, даючи вся і всім блаженство.» «Наставники-священники є провідником до такого стану й, насамперед, повинні відповідати за таке перед іншими.»

О. не вірив в ешатологію,* відкидав стр. суд, пекло і т. п.

Суперечки оригенізму: При всяких суперечках по христології на О. покликався як → Атанасій, так і → Арій. Такі видатні законодавці Христ. Цер. як → Василь В., → Грегорій Молодший, → Грегорій Нисський та → Іван Золотоустий базували свої законодавства Цер. лише з

вчень О. та були основними захисниками самого творця. Все це, звичайно, було літературною полемікою та дискусією на соборах та синодах, переконуючи один другого в трактуванні христології та засадах теології, без втручання в справу Цер. самої. Основна ж суперечка оригенізму постала слідуюче: єпископ → Епіфаній виступив з проповідями в церкві проти О. вчень; єпископ Єрусалимський виступив в захист О. та в/з Єронім вихваляє О. Далі виникла суперечка в Єроніма з Руфіном* із-за перекладу О. творів: хто краще? Ізварня межі обома дійшла була до того, що обидва мусіли були шукати знавця, та як такого вибрали Атанаса Александрийського — єпископа Александрії свого часу, котрий і до цього вбачав основну причину в оригенізмі по суперечці дня Паски (див. пояснення термінів Пасхальна* суперечка).

В/з Теофіло висилає з цілої своєї сфери монахів-оригеністів. Але ця течія мала вже велику славу та авторитет в широкому світі, особливо єпископи-оригеністи повели контрнаступ на своїх переслідувачів, що і визвало велику ворожечу та втягло цілу спільноту христ. світу до неймовірної сварні. Й таке продовжується на протязі півтора століття. Щоб покінчити такому стану патріарх Антіохії* Сирійської Сфрем Антіохівський видає наказ з всьому патріархату про заборону оригенізму — забороняються вчення О. в теології взагалі. Рівночасно єпископ Єрусалиму Петро Єрусалимський, розсварившись з монахами-оригеністами околиць і Єрусалиму, висилає на них скаргу цареві → Юстинові.

Цар дозволяє зізвати заг. собор, котрий відбувся 543. р. в Константинополі, з повним засудом науки та викляття особи О.: «Ориген не визнавав ешатології, не передбачав пекла ніякими божими силами, що і перечить Божим законам та шкодить християнству.»

І так, по трьох сот роках Першого гуманіста, наставника, філософа-теолога, творця етики, порядника та радника у всіх відношеннях буття людини цілого христ. світу самі папи з царями та патріархами викляли О., й то за його для них таку цінну працю! О. побудував для них вороже христологію!!! Самі ж оригеністи поділилися на: ізохристів, за засадою: всі душі творені разом з душею Христа й дорівнюють її (дотримуючись повністю засади О.); протокристів: душа → Ісуса була наперед створена, з нею не дорівнюються душі інші.

Імення само в сфері христ. світу не існує зовсім, навіть нема жодного свя-

того цього ймення ранішого чи пізнішого часу.

Орігенко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Орлеслав, слов. → орлинної слави (коп. Пахом, лат. Ахила); ймення новотвор.

Орлеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Осип → Йосип.

Осипко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Осій, гебр. = поможи, Боже! (= врятуй, Боже!); спаситель, рятівник; стос. жид. прор. Стар. заповіту О.

О., як і кожний з прор. Стар. заповіту, виступив був з проповідями покаєння, на протязі чвертьстоліття звертався до жидів порвати з ханаанцями* та повернутися до Ягви.* Страхов та залякував О. всеможливим, на кінець змилосерджується та благає своє поріддя, милує їх за їхні гріхи та обіцяє весь світ; † 725 р. до Р. (прибл.)

Христ. теологи покликалися в значній мірі закликами О., пов'язуючи все це з особою → Ісуса.

— 2) св. О., мучиник в Римі разом з → Лукією; † 303 р.

О. вшан. обома Цер.

Осійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Осмомисл, старослов. = йнятний, спохвачуючий речі.

Осмомислко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Остромир, старослов. = проникливий (гр. Тарасій).

Остромирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Острослав = Остромир.

Острославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Остап = (по всіх припущеннях) відвітлення від Стах; ймення потребує дальшого дослідження.

Остапко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Отанас — Атанас.

Отанаско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Охрім = утв. ф. від Єфрем.

Охрімко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Охтанас = утв. ф. від Танас, Отанас.

Охтанаско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Охтист = Октист.

Охтистко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Охтистій = утв. ф. від Охтист.

Охтистійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

II

Павел = арх. ф. від Павло.

Павло, лат. = малий, низький (мон. Борис); неважний, негідний; (неважний, негідний торкається лише П. Апостола. Він сам цими термінами співпоставляє себе з іншими апостолами та самим Ісусом; див. → Христос, Андрій, Петро. Першим виразом порівнює він себе з апостолами як «неважний», супроти всім іншим апостолам, котрі ним переслідувалися та були достойними побратимами Ісуса. Виразом «негідний» П. порівнює себе прямо з Ісусом — сином Бога та що він виконує його волю; розповсюджує християнство); христ. = достойний (останнє відноситься також лише П. Апостола. Цей титул дали йому законодавці Христ. Цер. як достойнику християнства, що лише він Христом був удостоєним на таку праведність для людства; див. → Іван Золотоустий); стос. св. П. Апостола та основного ап. християн син заядло-сіонітського жида-батька це з венеамінівського поріддя й родився прибл. 10. року нашого літочислення в Тарусі,* з вродженим йменням Савла. Вже з дитинства П. виховувався в чисто й суво-

рому душі жид. месіянства за фарисейськими засадами. В своєму рідному м. Тарусі підготовлявся він до студій Храмо-університету в Єрусалимі та по спадкоємству від батька вивчав фах ткача. З великим очікуванням П. зараховують студіювати право теократизму у в/з університеті, котрий підготовляв студентів на законодавців теології та рівночасно студіює він Тору,* що лише знання останньої давали змогу на такі студії. З успіхом закінчує він академію й прибл. 33. року був атестований на юриста жид. теократизму — слідчий в справі віровчення.

По закінченню студій без жодного впливу свого учителя Гамаліла* П. береться з великим поривом та завзятістю до місіїності в світі юдаїзму* й по традиційності стає фанатиком-фарисеем.* В русі ісусівців* — послідовників → Ісуса вбачає він найбільший згуб торо-месіянства й окреслює себе на смерть ворогом цього послідовництва. Єрусалимська теократична влада жидів признає його очолювачем по переслідуванню жидів-християн на Єрусалимську обл. й дає йо-

му цілковиті повносластя викоринювати цей рух з коренем. Цей рух ісусівців вбачався жидками за політичний, а значить і небезпечний рух для тогочасної влади, за що П. й приймається з повним запалом.

Ані словом, ані ділом, ані своєю зовнішністю (був согулуватий, клишоногий, рябий — з величезними п'ятнами рябощиння по всьому тілу —, рудий, бровастий, горбоносий, близькорукий, пізніше лисий, руда борода посідала, зробився зозулястий, завжди і всюди зовнішністю типичного жида, з страшенним акцентом жида на гр. мові й мав надзвичайно непривабливу мову. За якісь любовні відносини з якоюсь дівчиною нема й мови, ані слова, навіть сам себе характеризував як «виродок») П. не приваблював до себе нікого і ніде. Людність ставилася до нього вся, і жидівська і нежидівська з огидою завжди і всюди за його так чорно кроваві діла. Особливо набрав він огиддя межі челяддю після того, коли приймав активність в бивстві → Стефана Первомученика. Але для П. як позбавленого від природи всіх якостей людини, а значить і жодної признаки людяности, це й була нагода зарепрезентувати себе якоюсь особливою показковістю перед громадскістю: бути грозою для певної групи населення, для інших — громкогласністю й мати повагу та авторитет перед владою. П. взявся тероризувати так жидів-христیان по Єрусалимській обл., що останні не знаходили жодного порятунку й втікали світ за очі. Звичайна річ, йому таланила така «поважна» праця деякий час, як і кожному вбивцеві, але не могла задовільнити його поживотно й він рухнувся: почали припадки, особливо гнів, визваний такою працею, поділав на кровообіг, останне — на серце, голову, нерви, став сліпнути й його вже як душевно-хорого стала переслідувати манія. Під час подорожі на Дамаскус в цій же справі та ще й під час неймовірної спеки П. переживає удар сонця на голову, стає безпритомним, падає з коня й почав блудити христовфанією,* то з благанням, то доріканням до нього. Це була нібільш-німенш як не манія душевно-гнітучости П. за такі чорно-кроваві його діла, що → Ісус увижався йому на кожному кроці, хапаючи його за стан. Йому вже здавалося, що коти та собаки — йому стрічні — все жертви, котрі він закатрупив.

Найбільше жидів-христیان, П. переслідуваних, втікали з Палістини до Дамаскусу, тут гуртувалися та голосили стан речей, наслідком привертали до свого руху й інших поодиноких, не жидів

Великою кількістю жиди в Дамаскусі хоч і непрямими христіянами ставали, але симпатизували вже. Все місто було поінформоване — належавші особи до христ. групи були застережені про П. прямування в Дамаскус на розгром христیان, й продіякон христیان тут же → Ананій повів заходи: за всяку ціну П. умовити.

Коли П. безпритомного привезли до міста й положили в якогось Юди, то в/з Ананій зараз же поспішив туди, зробив П. рукоположення, почав ходити коло нього як коло рідної дитини, посприяв йому в значній мірі в лікуванні й на решті Ананій лікує П. морально, що й стало крутим зворотом для П. в житті та для христіянства в долеокресленні. П. очунявся, прийшов до себе з великим угризінням совісти, переслідуючи душевні надзвичайні й рішає: вихреститися. Таке приймас прямо від руки в/з Ананія, сталося прибіл. 36. року й міняє навіть свос вроджене ймення Савла на Павла.

П. починає «бачити» справжні візії: → Христос появляється йому в світлі небес й приходе до переконання: зло, загодіне ним в гонінні та мордуванні братів, може скупити він лише непохитною вірою в Христа та своєю падкою працею в місіонізмі такого.

Жиди-фарисеї в Дамаскусі вичікували на П. з нетерпінням, прагнули бачити вперше його образину та рало послухати його слова торо-місіонізму. На здивовання, замість такого чують від нього зовсім інакше: «Христос — вигукує П. на виході синагоги — син Божий!» (син Ягви*). На його всі здивовані глядять, порахували за збожеволілого й ніхто не звертає уваги на його вигуки. П., по недовіжному часі перебування в Дамаскусі, залишає свій намір й прямує в Аравію.

В Аравійській пустині П. веде спокутливе життя й тут на протязі трьох років вишколює себе на оголошувача Євангелії: «Творця Нового тестаменту майбутнього христіянства». Після трьохрічних спокот, де йому сам Ісус через Єгову* в «світлі небес появлявся», він прийшов знову до Дамаскусу й почав тут свою пропаганду: «Ісус — син Єгови, вмер від братської руки. Але воскрес й своїм воскресенням доказав, що він покорив зло.» За такі прояви П. жиди-мозаїсти* рішають знищити його, виставили сторожу довкола стіни міста й лише появивсь — розправа на смерть! П. вбачас свій критичний стан втечею з Дамаскусу, вночі спускають його в корзині глухого кута стіни й він прямує до Єру-

салиму, тут перебуває таємничо та хоче представити себе христ. громаді.

Християни-жиди поперелякувались від такого, навіть жахаючись П. постати. Але йому в цьому відношенні приходе на поміч → Барабаш, що бачив його вже в Дамаскусі та певен його наміру. Барабаш знайомить П. з апостолами та цілою громадою християн в Єрусалимі, живе по-братски з → Петром, дізнається з очевидности про стан Ісуса, котрого ні разу на своєму житті не бачив. Тут же П. почав переконувати своїх земляків-тарсян в новому світогляді, котрі були прибічниками Ісусового руху та повністю засадами мозаїзму*, й всьому цьому, що він рече ніхто не вірить й при першій вже формальній своїй спробі месіянства П. наражає себе на три великі небезпеки: жиди-мосіївці не звертають на його Ягво-місію жодної уваги, вбачають в ньому найбільшого в історії Тори зрадника юдаїзму, що на очах такий грабує від світового месіянства жидів-роду; жиди-християни сприймають його все ще за таємного агента й ставляться до нього з недовір'ям; вся остання нежидівська челядь мала до нього ненависть на кожному кроці й поводитися з ним як з сотворінням негідної людської постати взагалі. Таким чином, перший офіційний замах в П. терпить крахом і то всюди, хоч як він не прилабузувався своєю лесливостю до кожного зокрема. Крім того, жиди-мосіївці ведуть змову проти нього, особливо земляки-тарсяни хотять помститися на ньому за в/з Стефана Первомучинника. П. ж не лишається нічого іншого як не втікати з Єрусалиму, що йому й щастить це за допомогою жидів-християн. Він від'їжджає на свою батьківщину Тарсус, приймається за батьківські фахові станки й покидає свою справу месіянства раз і назавжди.

Прибл. по семирічному збігу часом, як П. був залишив своє невідале месіянство, навіщає його в/з Барабаш, зупинився в нього на довший відпочинок, ведуть жваву розмову в планах майбутнього місіонарства до пізньої ночі й при вставанні раннім ранком — річ про те й саме. Барабаш піддає П. великого духу, покликається на його знання жид. теократизму, тобто законів Тори, вмовляє його залишити ремісничі станки та посвятитися святий ап. справі в розповсюдженні християнства. П. захоплюється ідеєю знову, продає все своє майно гамузом й вирушає з Барабашем на Антіохію* Сирійську.

В/з Антіохія складалася в той час з конгломерату всіх націй, серед котрих своєю кількістю жиди займали також

поважне місце. Тут була вже організована немала громада християн, складалася більшістю з жидів діаспори,* частинно з єрусалимських жидів-втікачів, місцевих жидів та малою кількістю поган, тобто нежидів. Тут Барабаш П. знайомить з жидами-пророками — виторювачами Нової Євангелії, тут він вперше знайомиться з такою та при цім ще раз веде духові вправи — кристалізує себе. Це й була рішача та остання підготовка в П. вирушити з місіонарством християнізування в широкій світ. В цьому відношенні до послуг йому сприяє знання грецької мови як мови комунікаційної в той час в Півд. Європі, на Бл. Сході та Півн. Африці, хоч він на цій мові говорив з великим акцентом гебрея; знання арамейської мови — в час Ісуса урядової мови в Палестині, на котрій Ісус проповідував; сирійсько-халдейської мови — старогебрейської, на котрій він тлумачив шрифти Старої біблії; рідної мови, на котрій він полемізував з жидами, побиваючи їх завжди своїми доводами та знав також як громадянин римської імперії трохи римську мову. — В Антіохії П. пропрацював з рік часу, розбудував тут з жидів і нежидів значну громаду християн та був основним наставником такої, з повним дотриманням традиційности жидів. Ягву П. ставить в осередок як «єдиного для всіх», а Ісуса — його рідним сином, за вірою в котрого як такого людина прямує до раю, в наслідок чого погорнулись до його вдови, немочні, соціальнопокривджені, відсталі від суспільства, забуті, покидьки суспільства і т. п. Тут цілою громадою було рішено вислати П. й Барабаша з місіонарською справою в широкий світ поган, в ім'я Ісуса — від Єрусалиму починаючи й кінцем світу білого кінчаючи — голосити до всіх народів «прощення гріхів».

Прибл. напочатку 47. року поплив П. з Барабашем та → Марком на Кипр, висадилися в м. Саламі* й зараз же пішли проповідувати до синагоги, без успіху, звичайно. По цілому острові бродили, «оголошуючи нові закони Ягви» й в м. Пафусі (Кипр) їм таки поталанило: голова міста запросив місіонарів до себе, погостив їх відповідно, піддався П. пропаганді й вихрестився. З цього часу (перебуванням першим разом на Кипрі) П. позбувається свого вродженого імення Савла раз і назавжди й носить лише імення Павла. З яких мотивів — невідомо нікому й насьогодні. (Припускаючи — з мотивів позбутися ганебного імення Савла, під котрим він переслідував братів-християн, — іменням П. змиваючи

свої кроваві руки раз і назавжди.) З Кипру місіонери вирушили на Азійський континент, в напрямку м. Памфілії,* Антіохії* Писидійської, Іконії,* Лістри,* Дерви,* Лікаонії.* У в/з Антіохії П. забрав слово якраз на Паску й довшого часу, виклав майстерно Стар. тестамент про послання Ягвою месії,* що жиди піддалися ймовірності такому й декілько з них вихрестилося. На другу суботу тут же прибула до синагоги величезна кількість людности, чимало межки ними нежиди, в наслідок чого жиди счинили бунт, мовляв, за мозаїзмом такого не дозволяється: горни все до однієї кошари. Жиди напали на місіонерів й вигнали їх з міста ані реакційників середовища нації. Далі місіонери простують до Іконії-Лікаонії, використовують завжди жид. шабаші по синагогах й з тим самим успіхом: одні піддаються П. пропаганді, інші тримаються традиційности. В Іконії ж створилася ворохобня також, жиди хотіли закидати місіонерів каменнями, що їм якимсь чином вдалося втекти до Лістри, де було зовсім мало жидів, проповідуючи тут до поган лише. — Погані-лістривці порухували місіонерів за Бога: Барабаша сприйняли прямо за Зевса,* а П. — за Гермеса,* почали приносити їм жертви: стягли цілий ярмарок худоби, якто кіз, овець, рогатої худоби, птиці і т. п. П., проснувшись вранці, уздрів цілий ярмарок худоби коло хати, в котрій спав, й зараз же виступив перед ярмарищем з оправдуючою промовою: «Я не є ані Бог, ані → Господь, відлив його водою, забрав до себе додому й ходили за ним доки не очунався. Очунавшись після нанесення йому за «Ягвиними вказівками» стусанів, від котрих взялося все тіло синяками та шрамами, П. простує на Дерву, мав успіх й після по цих самих містах назад, вже менше цікаючи мозаїстів, маючи справу лише з схрещеними та загубленими жидами, що й дало йому гарний успіх. По двох роках своєї проповідної пропаганди П. повернув до Антіохії Сирійської.

До Антіохії Сирійської з Палістини за цей час як емігрантів прибуло багато жидів-христیان, зайняли почесне місце в христ. громаді й, побачивши дію П. се-

ред широкого кола поган, висувують питання: Як співвіднести постать Ісуса до Тори? Чи Бог (Ягва) і надалі буде служити лише для «вибраного» ним народу чи з цього менту й в майбутне виявить свою волю для цілого людства? Жиди наполягають: Ягва вибрав як свого улюбленника → Аврама та його нащадство — лише жидів. Ягва посилає свого «таємничого» сина (Ісуса) як слугу-постать людини «таємничого месію» й поручає Ісусові повідомити про «вступ в спілку нового світу кожного нащадка Аврама- → Ісака- → Якова», котрий (нащадок) в цю спілку може та повинний вступити, — покликаючись на Стар. заповіт, де суворо забороняється сполучуватися жидам з гоями,* приводячи до цього вираз Ісуса: «Я посланий лише до загублених овечок дому Ізраеля» (Матв. 15, 24), що й обмежувалося лише світом жидів. Але сам стан речей вже був дуже змішаний поганського світу з «вибраним народом», й жиди ставляють домагання: лише той буде ублаженствуваний Ягвою (Богом), хто крокуватиме по законам мозаїзму: хто обріжеться. Погани ж христіяни наполягають на своєму, мовляв, нас не обходять ніякі ваші закони → Мосія; нам вистарчає вихреститися й вже — блаженний. Суперечка зав'язалася неабияк, навіть погрожує розколом антіохійській громаді христیان. П. втручається в справу, з доводами жидам, мовляв, погани не потребують обрізуватися. Жиди всі гамузом обрушуються на П. й конфлікт заходе до найвищого, з чого П. вбачає справу zagrożеною: юдаїсти своєю закурізлою традиційністю грозять світовій місійности, з христیان лишиться кучка жидків й проїснує деякий час лише. Таким чином, П. збирає громаду й на ній доводить жидам: «Аврам заповів як своєму нащадству (жидам), так і не своєму (нежидам): Нехай буде спільність-нерозривність межки тобою й мною...» (Бог до Аврама в Стар. тестаменті). «Я зроблю з тебе цілу лудність націй й нехай в тобі благословляться всі роди Землі!» От се і є це заповідання, — щастя прийде (виникне) від жидів, що воно з особою Ісуса й прийшло.» Але жиди не поступаються ні кроку й на громаді рішають: вяснити справу в самих апостолів В цій справі тут же обирають делегацію на Єрусалим та П. — головою такої.

П. з Барабашем як головні уповноважені прямують на Єрусалим, приймаються там апостолами гостинно, тепло. П. насамперед звітує про свою пророблену роботу, що рани та шрами по його всьому тілу говорять самозрозумілістю за

таке й під кінець його звіту викликало бурні, довго невтихаючі аплодування. Але щодо справи «ублаженствування поган», то більшість жидів наполягає за мозаїзм. П. ж в цьому відношенні не поступається ні кроку й висуває тезу: «Триматися закону старого жид. геократизму (мозаїзму) чи голосити Євангелію?» (= Триматися торомозаїзму й лише в межах світу жидів, лиш поновлюючи в дечім, що й лишиться замкнутістю жид. нації й, звичайно, без успіху на громкогласність чи «окреслювати Ісуса сином Бога, царем земного та небесного раю, добровільно віддавши своє тіло на муки й пролив безвинну кров за гріхи всього людства»? — що й дасть для всіх і вся історичні наслідки.) Нарешті забирає слово в/з Петро, покликається на тяжбу законів й основним опертям доведе, мовляв, ані жид, ані поганин не може бути блаженним за будь-яким станом, лише за «увіруванням в Ісуса яко в Христа» (= людина повинна вірити переконливо, що Ісус є в дійсності сином Бога). По Петру забирає слово → Яков Молодший «По-моєму — говорить Яков — поган, котрі хочуть стати на шлях християнства, не потрібно обмежувати. Але щодо жидів, то всі ми повинні крокувати лише по законам → Мосія. — Одначе, погани не сміють їсти м'яса з тієї тварини, що приноситься в жертву поганським богам. Погани не сміють бути причасними на таких урочистях приношення жертв, не сміють їсти задавленої або вдавленої худобини та, головним чином, не сміють їсти крові з тварини. Бо за нашим законом — душа перебуває в крові, а значить і все життя людини в ній.» Собор виносе постанову:

«Жиди-християни повинні дотримуватися Старого заповіту і в майбутньому. Поган, котрі стали християнами, закон жидів традиційности не торкається.» Таким чином, постановою I Апостольського Собору (49-50) була по бажанню П., й тут його коронують законно на: апостола поганського світу. П. отримує уповноваження постанови собору назад до Антіохії та двох уповноважених собором з Єрусалиму для підкреслення: якогось Юду та → Силу. З цього часу П. набірає великої популярности межі послідовниками Ісуса, а ще більша слава йому межі християнами як: Апостол Нових Божих законів повсюду (= людина трапила відповідний шлях в своєму житті-бутті).

Занедовго по цім в/з Петро подорожує через Антіохію й загостив в поган, поділяючись з ними ідеалом життя та трапезуючи з ними разом. Жиди-християни

зробили йому закид за порушення постанови собору (за мозаїзмом жидам не дозволяється сполучуватися з гоями* й то навіть під карою смерти, коли справа торкається соціальних відносин-дотику). Петро спохватився, відлучився зараз же від поган та з ним навіть й в/з Барабаш також. П. накидається на Петра з докором: «По природі ми — жиди, — вигукнув, — але ми знаємо, що людина відтепер ублаженствується не законом Мосія, а вірою в Ісуса Христа. От томуто й переходимо ми від старого до нового: я з Христом рахуюсь разом розпіятим, я вже не живу, в мені живе Христос. Моє теперішнє тілесне життя являє собою тверду віру в сина Божого, котрий мене любив й за мене (на загал) пішов на смерть! Коли так, то чому ж ти (Петре) рахуєш поган за низче-вартісних від себе? Ба навіть соромися приймати славу разом з ними!» Цим П. пориває цілком настирливість жидів за найменшою мірою в дотримуванні мозаїзму.

П. замикається на деякий час в самотність, з усердною молитвою Ягві як день так ніч та з повною вірою в себе: справжнього апостола християн-поган в завоюванні християнства чисельно. По цім, розійшовшись із-за в/з Марка з Барабашем, П. бере з собою в/з Силу й прямує на свою батьківщину Тарсус, згодом — Лістру, Дерву й далі, підхопивши по дорозі в/з Темофія, по старим шляхам, розголошуючи нові закони ап. собору, скріплює на душі позакладані ним громади та закладає нові. На цей раз П. майже не має нічого спільного з жидами, горне все авулою до однієї кошари, звичайна річ елемент лише соціально-покривджений та відсталий від суспільства, котрих задобряє «раєм земним, спасення душі небесним» і т. п., що такі версії й відповідали бажанню людини. При цій нагоді П. збирає велику суму грошей за час т/з «Другої місіонарської подорожі Павла». Закінчивши свій туди й назад пройдений шлях по М. Азії П. повертає на Європу, простусе до Атен, Коринті*, Риму, без успіху, звичайно, й знов завернув на М. Азію. З м. Анкири* він поїхав на Трою*, тут стрів → Аристарха й з ним поїхав на Македонію. В м. Філіпі на шабаш по звичаю П. поївся в синагогу, де була невелика кількість жидів, межі котрими також → Лідія. Остання пішла йому зовсім на потачку: забрала місіонерів додому, погостила їх гарно й вихрестилася зі всім двором. Але П. не минуло лихо й тут, місіонерів арештовують, ставлять на базарі публічно перед судом й звинувачують в «пропаганді заведення якихось

звичаїв, що державним законом забороняється». Суд засудив: «Зрізкувати голий, поводити так публічно, вкинути до в'язниці й закувати ноги в колоди.»

Нараз по цім виник землетрус. П., сидячи в темниці, претендує на кару божу за таке поводження над ними, в наслідок чого місіонерів помилювали й звільнили з в'язниці, навіть з великим пробаченням, дізнавшись про їхнє римське громадянство. П. простує тепер до Тесалоніків,* три дні торочив по синагогах, спантеличив декілька жидів на християнство, більшу частину — поган. Але жиди повстають і тут на П., він втікає на Борею,* де йому пощастило проповідувати повних три дні спокійно та з успіхом. Тесалонські ж жиди прибігли навздогін, підняли бучу в цьому місті, й П., щоб уникнути лихої долі, наспіх втікає, залишаючи в м. Силу та Темофія. П. простує до Атен знову — до міста філософії та науки свого часу, снував по місту декілько днів, дивуючись статуям богів, котрі в три тисячі числом були порозкидані по всьому місту. Стринувшись знову тут з Силою та Темофієм П. почав проповідувати по синагогах та базарних площах, дискутуючи з епікуреями* та стоїками,* висвітлюючи постать Ісуса, що його здебільшого полічили за базикача, пустомела, шарлатана, висміюючи його акцент. Влада ж вбачає справу невідповідности, його підхватили й повели до Ареопагу* — в дом розправи. Йому дали тут слово, він почав доводити стан речей про «єдиного» Бога світу, що й було на цей термін звернуто увагу. Коли ж він перейшов до «воскресення», то йому зараз же заборонили говорити, вбачали таке за нісенітницю, висміюючи його акцент промови та зовнішність особливо, навіть не встиг і слова сказати за Христа. З Атен попрямував П. на Коринтію, там стрів — Ахилу та → Пріську, проповідуючи по синагогах з великою обережністю слова Ісус й в жидів не знаходе ніякого відгуку, лише в поган. З Коринтії, в супроводі в/з подружжя, П. простує до Єфесусу,* де його жиди приймають ввічливо й піддаються ймовіри всьому, що він їм торочив, організувавши тут чималу громаду християн. З Єфесусу П. їде на швидку до Єрусалиму, коротенько звітує там про свою пророблену роботу, передає братам ту велику збірку грошей, що нажебрачив й повертає до Антіохії Сирійської. Звідцілл їде знову до Єфесусу, але цим разом справа тут вже не була така ввічлива, як перше. Погани повстали проти пропагувачів, силою накинулись на в/з Аристарха та → Гея, а П. переховує

Ахила та Пріська. Тут П. доробився до «чорного дня», йому не дають ні їсти, ні пити, злахматів, з огидности будла для людности, всюди батькують, глузують з його — з його сотулуватої, клишонової постати як з kota. П. повертає на Коринтію, де його стріла така сама доля, як і в Єфесусі. Йому вже ніхто нічого не вірить, тим паче в/з Яков посилає з Палістини гінців, щоби дискредитувати його, що й визвало до нього огиддя всюди. Опинившись в неласці та вбачаючи свій критичний стан П. рішає їхати на Єрусалим, з метою зупинитися там надовше, примиритися з Яковом та, що найголовніше, віддати Ягві свою обітницю, бо вже двадцять років не віддавав такої.

П. співпроводжає Аристарх, → Лука, Тіт, → Тихон, → Трофим та інші. Він хотів їхати прямо з Коринтії, але почув змову проти нього, що, мовляв, коли появиться в бухту, зараз же вкинути в кручу. З Коринтії поякшавші пішли пішком на Трою, далі Мелітену* — Хіос* — Самос* — Мілет,* проїзджаючи повз Єфесус. Тут П. зібрав ще раз громаду, вів відбуваючу промову, що в багатьох викликало співжаль та навіть сльози. Далі поплив П. на Родус* — Патеру* — Тирос-Єрусалимський,* всюди стрічаючись з християнами, котрі його вославляли, гостили, перебував в них за найріднішого, підтримуючи їх ще раз на душі та поділяючись з ними «планом-ідеалом-генієм життя нового типу людини» та засадами життя, до цього ще нечуваними, підмащуючи все це такою солодкістю, що вдовам, жебракам, бідним та подібному елементу було таке липке, як осі мед. По цім — на Сезарію Палістинську, спинився в → Пилипа; останній інформус його насамперед про напади на нього в/з Якова та застерігає про змову проти нього всіх гебреїв. П. простує на Єрусалим й здибається там з Яковом. Останній вимагає з нього принести жертву в храмі Єрусалиму та скласти свою обітницю Ягві на вірність мозаїзму, що П. і робить.

На Троїцю в храмі Єрусалиму П. почав складати свою обітницю Ягві, й при бл. на третій день його обітниця счинився в храмі страшенний галас: «Тримай його, хлопці, сюди!!!» П. охопили кулаки малоазійських жидів зі всіх боків, тягають його по підлозі храму, з наміром розправитися з ним на смерть. «Ізраельці, бийте його!!! Це той, що виступає проти нас в цілому світі, зневажає наші закони та лихословить нашу святиню!» Все, що в храмі було, привернулось у ворохобню, П. волочуть з кута в кут, лише голова тарабанить по під-

лозі, супроводжуючи стусанами, де попало.

Твердиня залогі римлян в Єрусалимі перебуває недалеко від храму, й діжурний твердині завжди спостерігає за рухом храму, поскільки в ньому відбуваються всі змовні зустрічі. Діжурний Сотник, почувши бунт в храмі, зараз же поспішив туди з відділом воїнів. Відділ вривається насилу в двір храму, оточує П. своїм ланцюгом й, сприймаючи його за злочинця, заковує в ланцюги. Сотник звертається до публіки, мовляв, що ж він утворив вам тут? Але на запитання сотника жиди счинили такий галас, що він рішив вести П. зараз же до твердині. — «Давай його сюди, ми його рознісем на шматки!» — з домаганням слідкуючи юрба за сотником.

Коли П. привели в твердиню й повідомили полковника про випадок, то останній наказав покарати його зрізуванням. Але П. покликається на своє римське громадянство, мовляв, чи має ж пан полковник таке право, щоб громадянина своєї держави зрізувати і то ніза що? Полковник рішив покликати до стаціонування виконавчий орган жид. влади, щоби той дав пояснення. Коли ж жиди прийшли до полковника, то він вздрів — в присутності П. —, що йому в дійсності грозить смертю й не второпає, за що ж саме, й зараз же звелів відвести П. в темницю. Жиди поножовщики, т/з сікери роблять змову, щоби П. ще раз якимсь чином виманити з твердині, накинутися на нього зненацька й вже живим не випустити з рук. Про таку змову сікерів повідомляє П. його племінник, що П. й докладає про таке полковникові. Останній рішає відправити П. на в/з Сезарію й передати всю справу губернаторові. Його відправили на Сезарію під тяжкою охороною: двіста піхотинців та 270 кіннотників, вночі, щоби уникнути лихої долі над ним від самосуду черняви.

Губернатор Фелікс звелів покликати виконавчий орган з Єрусалиму, вів сам головування допиту, де також нічого не вияснилось. П. сидить у губернатора повних два роки й клопоче, щоби його справу було розібрано судом цар. корони. — Губернатора Фелікса зміняє губернатор Фестус. Останній ще раз робе П. допит в присутності виконавчого комітету жидів з Єрусалиму, навіть іншим разом в присутності короля та останнього сестри, не знаходить на ньому вини, й губернатор рішає відправити П. на Рим й передати справу на розсуд цар. корони. По двох роках сидіння під легкою вартою в Сезарії П. відправляють на Рим, в супроводі в/з Аристарха та Луки,

котрі вложили за подорож свої власні кошти, аби лише з П. разом ділити долю. Подорож з Сезарії на Рим була дуже тяжкою, небезпечною та довгою, хоч для П. і була в значній мірі корисною. Прибл. 61. року П. прибув до Риму.

В Римі П. перебуває під приватним ув'язненням, цілком легко й свобідно перевадить свою дальшу справу, особливо розсиланням листів. Насамперед він скликав раду жидів — жидів всіх синагог Риму й на засіданні з ними оповідає свою тяжку працю апостольства: «Я пережив страшну тяжбу, часто арештовувався, глумилися наді мною понад всі вирази людини, навіть часто мені грозило смертю. Жиди на мене нападали 39 разів, тричі від них пережив різкування та один раз були закаменювали. Тричі перетерпів я крах по морю, одного разу цілу добу був відданий на ласку бурі. Під час свого мандрування часто я наражався на небезпеку, при переброду річок, від розбійників, від свого народу, від поган, від зрадників, небезпеки по містах, в пустинях, на морі. Крім цього всього тяжба та квоість, безсонні ночі, голод та спрага, часто жив надголодь, пережив голість та холод. Не говорячи вже за все інше... Бог (Ягва) — Батько Ісуса Христа знає, що я тут все говорю правду.»

«Із-за братів по тілу і крові я хотів відступитися від Христа, за котрого мене брати наскрізь прокляли.»

«Я тягаю ці ланцюги, бо надіюся все ще на свій народ Ізраельський...», — застерігаючи цим самого себе та ласкаючи жидів, без жодного успіху, звичайно. З в'язниці Риму П. проповідує ще повних два роки Євангелію, з формулою: «Єгова єдиний Бог для всіх народів, він їх всіх творив, він їх карає, він їх і милує, бо лише він милосердний та милостивий.» Цією формулою П. переробляє свого Єгова на грецького «тео», латинського «део», пізніше на германського «гота» та слов'янського «бога». П. стоїть весь час пов'язаним з громадами, пишучи до них листи з настановами не впасти в облудність, лише твердо вірити в Ісуса Христа яко: «єдиного первородного сина Ягви, й за вірою в котрого все ублаженствується», — просидівши в'язнем в Римі два роки також. П. судив таки суд цар. корони, дуже легко виплутався з того всього й на весні 64. року був звільнений.

В цей час — в серпні 64. року вибухає сильне переслідування на християн, т/з по історії «неронівщина».* Під час цього вибуху П. перебуває в Іспанії, швидко по цім опинився в Трої, тут зупинився у в/з

Карпа на довший відпочинок, де його й було арештовано. З Трої перепроводили його до Єфесусу, там зробили йому ґрунтовий допит й під тяжкою охороною переетапували на Рим.

Який час цим разом П. просидів в Римі — невідомо. Одно лише відомо, що він сидів в темниці великого злочинця та наслідком — стоцалому до неможливості — було відрубано голову. Але інші дані говорять, що ніби над ним серед вулиці в Римі чернява втворила самосуд; † 67 р.

П. писав багато листів, котрі для нього в його час були цілковитою звичайністю, закликаючи в них весь час непохитності віри в Христа яко сина Бога, піддаючи цим християнам великого духу в стабілізації самого руху. Листи читалися його післанцями на зборах християн, вбачалися яко слово Бога, послане через апостола, про що П. не гадав і то ніяк, що його листи в майбутньому знайдуть признання дійсності та стануть служити відкриттям для цілої загалности. Листи його були за своїм змістом майже одноманітні: отримувач, відправляч, блаженне привітання: «Будьте ж блаженні від нашого → Господа Ісуса Христа!» Далі йдуть застереження облудности, настанови по відношенню один до другого, любов та посвята Христу та різні лесливі обіцянки; побажання добра, підпись: «Павло-Апостол, посланий до вас Господом Ісусом Христом.»

В своїх листах П. виступав поривисто, з пристрасною, часто путаючою слова зі всіх йому відомих мов, застосовуючи проникливо терміни рабінізму* та цілковите зосередження над особою Ісуса. «...розіп'яття, муки, пролиття невинної крові сина Божого за грішних інших; воскресення, вознесення на небеса» і т. п. та похвали: «Безгрішний, син Божий на небесах і на Землі. Все це відбулося в знак рятування людського роду, за котрий Ісус пострадав на проклятті-хресті, пролив свою кров за людські гріхи й всього грішного на цій Землі, та закінчиться для кожного зокрема Стр. судом. Цей стан торкається всіх, і жидів і нежидів; кожний, і жид і нежид повинен, за посередництвом твердої віри в Христа, підготуватися до такого, показуючи свою дію у власній особі Христу гідного чи негідного.» Всіх листів П. збереглося лише 14.

П. теологія: «Основним чином спричинности є Бог (Єгова). Він послав свого сина (Ісуса) в стані людини на Землю й пожертвував його; підняв його в ранзі до найвищих керманічів небес й наставив його головою царства Земного» (раю). «Праця Христа — це заздальгід-

ний вибір Бога самого та своєчасне призвання Христа на таку працю, котрому Богом доручено всю керму дії під час Стр. суду, а до цього — спостерігача за ділом кожного окремого. Все це постало по добровольности Ісуса та по волі Бога із-за любови до грішників, що наслідком гріхів ще Адамових передалося спадкоємністю аж насьогодні. Отже, Ісус — заповіджена месія ще задовго до цього, рятівник всього грішного.»

«Через хрещення (прийняття християнства) людина пнойматично зближається з Христом, при чім по смерти стає для її душі автоматично охристосення (праведний, чистий до раю), а оадаміння (гріхоспадковість людини) таким же способом зникає раз і назавжди. Крім цього, людина сполучується з Христом, котрий виступає посередником межи Богом та нею. Цей стан творє з людини грішної людину очищену. Все це досягається через Христа, в Христі, з Христом, за посередництвом його.»

П. христологія:* «Вічний син Божий. Спочатку Ісус був в стані Бога — Богу рівний. Коли ж Ісус побачив, що час не терпить такого стану (всезагальної прогрішности), стає, за повелінням Бога-Батька, жидом-давидином, щоб виконати свою місію. Як син Божий — Ісус непогрішимий в своїх ділах, перебуваючи чоловіком на Землі. По воскресенню своєму Ісус став вже Божим сином всемогучим-всепануючим на небі і Землі, котрому повинно все живе вклонятися та його волі коритися.»

П. ешатологія-парусія* (= Другий прихід Христа на Землю, для розсуду повсякчас, кожного дня, години та навіть хвилини. Але коли ж саме — ніхто не може сказати!): «Воскресення християн; Цартво Христове (рай); анулювання смертности взагалі та вічне життя без турбот і піклування (рай). До Христа: гріх-смерть-пекло; за Христа: безгрішність-безвладдя-рівність та вічне життя.» — Все, як теологія, христологія та ешатологія будувалися П. по принципу біблії Стар. заповіту та засад традиційности рабінізму Тори, лише в осередок поставлено Ісуса, витончуючи та кристалізуючи загальний стан.

П. як діяч-апостол та його заслуги перед християнством: енергійний, прагнучий мети до смерти, пристосовник на кожному кроці й до кожного зокрема, підбираючи потрібне-заманливе свосрідними спекулятивностями, доводами. Наломивши язик, тобто розпізнавши кістку заманливості, — повів шаленну пропаганду: «В ім'я Христа пожертвувати себе — людина йде зараз же до небес!» П.

робив все планоно, намічено, коли та як перепровадити акцію. Ставився суворо до тих — пересічно до жидів лише —, хто не йшов за його мірилом. Особливо повстав був на тих жидів, що хотіли перевадити християнство консервативно — лише в межах жид. нації та для жидів лише. Цим він порвав всякі стосунки з історичним юдаїзмом, занулював багато жид. церемоніяльно релігійних законів, обрядів та звичаїв й прислужився цілком для гоїв,* тобто нежидів.

В П. все, як теологія, христологія та ешатологія побудовано було з пострахом та заманливістю, особливо з метою для вдов, жебраків, бідних, калік і т. п. елементу, котрі непохитно вірили його витівкам, як наївні предавали великого значення, що і являло для нього особисто як наслідок його трударства. Все будовано з погрозами, непевністю перебувати поза християнством всьому прийдешньому, що і визвало цілі хвилі контроверсів, розгублення, сварню Цер. назавжди, великі переслідування, в'язниці та, нарешті, цілі хвилі війн з нечуваним кровопролиттям для самих християн, та без жодного кінця назагал такого обдумрення в минулому, сучасному та майбутньому! П. ж сам лишався жидом в душі і серці аж до останнього свого подиху й коли б жиди не повстали були на його, то його дія месіянства залишилася б в межах жид. світу лише. Взагаліному сьогоднішнєму християнству в своїм постанні завдячує постати П. лише. Без П. в сьогоднішніх християн не приципилося б християнство нізащо. Восновному християнське вчення походе від П., а не від Ісуса. Не П. б дія та його наполегливе трударство-тлумачення, чим він міг спокусити відповідне коло людности, для християн християнство було б зовсім нейнятним. Не П. б., скорше говорячи не був би зумовлений жидами його осяг дії, то християнство було б замкнутим сектою жидків лише, хібащо через домішку та схрещення перекинулося б на інших невеликою мірою та проіснувало б щонайдовше пару стст. й зникло б з арени історії взагалі. В наслідок такого стану ми — християни загубили свої прапредківські ймення та носимо сьогодні т/з християнські!

За П. постало багато легенд, говориться, коли відтяли йому голову, що голова підскочила три рази догори й тут же на місці з землі стало бити трое джерел та чимало інших несумісних легенд. П. вшан. символічно, як оголошувач нового, до цього ще нечуваного життя людини на Землі. Дуже багато церков, монасти-

рів, каплиць, установ, сел та міст носять ймення П. по всьому христ. світі.

— 2) св. П. Новомучиник (супроти Павлові Першому Апостолу).

Під час сварки* вшанування* образів, на змушення влади, П. відмовився топтати образи → Ісуса та → Марії, за це й піддався неймовірним мукам: повипікали очі, лили розтоплену смолу на голе тіло та інші різні хижакства творили над ним. Останнім витягли на вулицю й тягали по вулиці, доки сердега не дійшов; † 766 р.

П. віддається християнами достойність Новомучиника (= Другий мучиник за праведність → Христа по першому).

Павелко, і Павлусь, і Павлик, і Павлушко, Павельчук, Павлуцук, Павленко, Павлеченко, Павловський, Павлівський, Павлевський, Павлович.

Падколюб, слов. = падкий, змагаючийся (лат. Емельян);

Падколюбо, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Падкомір = Падколюб.

Падкомірко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Падкослав = Падкомір.

Падкославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Паісій = Таісій; стос. св. П.

Одного разу два Деонисії, два Александрі, П. та → Агапій задемонстрували себе відверто християнами в «Амфітеатрі» в Сезарії* Палестинській. Всіх зараз же було схоплено, сильно стуртурували й тут же вкинули до хижаків, котрі рознесли всіх на шматки; † 303 р.

П. вшан. зі всіма почитаннями Схід. Цер. — 2) св. П., монах Печерського монастиря в Києві разом з → Меркурієм. Побратими жили тісно-спаяним братським життям, ніби разом померли та в одній могилі й похоронено; життя і дія 12. ст.

П. вшан. з повною достойністю Київської Цер.

Паісійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Паладій, гр. = стосуючий Паласу,* до рівне пошані, достойности богові Атенському; титан; породжуючий, невміручий; стос. св. П. походив з Галатії,* родився 365. р., друг та тісний співпрацівник → Івана Золотоустого.

В час другої висилки в/з Івана іде з ним і П., весь час лишаючись коло нього самотнім життям, потішаючи Івана на дусі. По смерті Івана П. переїздить до Вифлеєму, далі на Єгипет, ведучи всюди суворостримане життя; † 431 р.

П. написав трактат, виступаючи в ньому всіма силами в оборону Івана, висвітлює стан людини як приятель → Господа, своїми діями догоджуючий Господу,

сам є блаженний вже та своїми діями убаженствує цілий мир. Трактатом П. послуговувалася христ. теологія, особливо по відношенню Івана Золотоустого, ставлячи в осередок термін «блаженности» та «дію» окремої людини як заслуга перед Господом для всього людства.

П. вшан. обома Цер., особливо Грецькою Цер.

Паладійко, -дійчук, -дієнко, -дійченко, -дієвський, -дійвський, -дієвич.

Палантій = утв. ф. від Паладій; стос. св. П. Великомученика придворний царя Діоклеціана.*

Правдоподібно П. було запідозрено в християнстві, за що піддався найсуворішій карі смерті: розривали все тіло гачками на куски й вкидали в море; † 303 р.

П. вшан. Схід. Цер. зі всіма почеснями Великомученика.

Палантійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Палімон = Фалімон; гр. = досвідчений (слов. Досвідомир); стос. св. П., єгиптянин по походженню, ученик → Пахома, — вдвох побудували величавий монастир, назбирали до себе велику кількість ананхоретів й все провадилось під проводом П., впровадивши зразкове життя в монастирі. Коли П. помер, то в цьому монастирі й похоронено його, з повною достойністю зрація; † 330 р.

Палімонко, -нчук, -ненко, -нченко, -нівський, -нівський, -нович.

Памбо, гр. = всезнаючий, озорюючий (в настановах; слов. Знатослав, Зореслав); стос. св. П. Достойника або Великого, єгиптянин по походженню, ученик та послідовник → Антона В. П. керує всім монашим життям в Єгипті, виступаючи з настановами та повчаннями людности: не захоплюватися земними спокусами (багатством), лише дбати всією душею і тілом за стан життя того світу! П. виступив з своїми закличками по великих містах Єгипту, був дорадником → Атанасія та Меланії Старшої (баба → Меланії Молодшої), остання дуже його поважала й не покидала аж до смерті; † 393 р.

П. за свою повчальну працю дістав титул Достойника або Великого, — вшан. з повною достойністю всією Схід. Цер.

Памбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Памво = Памбо; стос. св. П. Відшельника, монах Печерського монастиря в Києві.

П. вів довгий час життя відшельника (звідціль Відшельник), з великою посвятою як день так ніч → Господу. Під час монгольської навали на Європу варвари

стуртували П., з чого він і помер; життя і дія 13. ст.

П. вшан. Київською Цер. зі всіма почеснями Мучиника.

Памвко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Памфіло, гр. = всеулюблений (слов. Любомир, гебр. Давид); духовник-натхненник; стос. св. П. Мучиника, родом з Бейруту,* студіював теологію та філософію → Оригена, вихователь → Євсея Цезарського.

П. переїздить до Цезарії Палестинської, тут проваде священну справу та духовну школу, в котрій під його проводом перебувала велика кількість учнів, межі котрими також і в/з Євсей. П. арештовують, вкинули до в'язниці, де він просидів довші роки, пишучи весь час апологію християн. П. написав у в'язниці п'ять книг, котрі були доповнені пізніше в/з Євсеєм, додаючи від себе життя та дію П., назвавши його батьком духу: натхненник; † 309 р.

П. був першим вірним послідовником в/з Оригена, по трактуванню христології весь час крокував по засаді його, виступив енергійно в захист Оригенових вчень, устаткував його бібліотеку, тлумачив та корегував біблію, переписав її рукою, що і завдячило християнству до розбору тексту такої. П. не визнавав як і його попередник Ориген ешатології,* загробного життя, існування душі по смерті тіла і т. п., на що і опіралися помірковані теологи довший час при суперечці оригенізму.* До розповсюдження культу П. прислужився в/з Євсей, культ понісся по всьому христ. світу, Схід. Цер. ймення поноситься кожноденно.

Памфілко, -льчук, -леко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Панас = по всіх припущеннях ймення єгип. походження та значитеме яко праведний, стійкий правоти; ймення потребує дальшого етимологічного дослідження; стос. св. П. Великомученика, голова Гермополіської обл. в Єгипті.

По всіх правдоподібностях П. був ярим християнином, в час діоклеціанівщини* співчував ознедоленим, переховується з ними разом таємничо десь в хижині. Але був зражений одним жебраком або прямо його власним лікарем. Послідувало арештом всіх разом, з всіма останніми розправилися на голову зараз же, а П. піддали жакхливим тортурам. Далі зазнав тяжкого етапу на Антіною (Єгипет), як стуртурований не в силі вже був змагтися з своїм тяжким походом, й конвой П. вкинув в Ніл;* † 303 р. (прибл.)

П. вшан. з повною достойністю Великомученика всією Схід. Цер., особливо

Коптською, Грецькою та Київською Цер., ймення поносяться кожногоденно.

Панаско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Панкрат = скор. ф. від Панкратій.

Панкратко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Панкратій, гр. = всемогучий, всесильний, всевладний, всепоборний, всепануючий (слов. Володимир, лат. Август); причіпкуватий, придиркуватий, надоїдливий, настокучливий; стос. св. П. Дитяти.

По легенді — П. являється сином багатого батька Антіохії* Північної, 14-ти літнім юнаком переїхав був до Риму й тут посвячує себе до найвищого → Господу. П. арештували, сильно стуртували й покарали на смерть. Друга легенда говорить, що П. працював з ап. → Петром, останній висвятив його на священика, таким служив десь в Сицилії й там таки пострадав муч. смертю.

Історія П. не є жодною істор. подією, лише легенда, повита довкола особи П.

П. почав вшан. з 8 ст., культ понісся по всьому христ. світі, з великою достойністю яко Мучинику-Дитяті.

Панкратійко, -тійчук, -тійченко, -тійчич, -тійський, -тійський, -тійський.

Пантелей, гр. = всемілостивий (слов. Милостивослав); істор. збіг з особою див. Пантелемон.

Пантелейко, -лейчук, -леєнко, -лейченко, -леєвський, -леївський, -леєвич.

Пантелемон, гр. = найтерпеливіший, найпереносливіший (слов. Терпеливослав); всім прощає, всіх милує; стос. св. П. Великомученика, син батька-поганина та матирі-християнки й родився прибіл. 265. р. в м. Нікомедії,* високовчена особа, славетний лікар по-фаху, за працею власний лікар царя Максиміана,* з великою повагою на всьому цар. дворі.

Легенда переповідає, що П. приятелював з → Гермолаєм, останнім був навернутий на християнство й за це на нього товариші по фаху, правдоподібно із-за заздощів, зробили донос. П. арештовують й піддають сердегу нечуваним для людини тортурам: склали руки на голову й прибили до голови цвяхами, прив'язали до пальми вниз головою, й так мучився, доки не залився та вже мертвому відрубали голову; † 305 р.

Акт події з П. є сутою істор. дійсністю, передано живими свідками самої події, навіть переповідається, що П. просив у → Господа милости своїм тортуристам, за що його Господь і назвав Пантелемоном: всім прощає, всіх милує (= так належить праведному діяти). Переповідається також, що ймення дано самим Господом, з

примовленням: «Твоїм йменням умилоствивиться ще багато!»

П. вшан. християнами з достойністю Великомученика, Схід. Цер. додатково Чудотворця символічності: послідовник праведности самого Господа, з поношенням в церквах ймення кожногоденно.

Пантелемонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Пантилемон = Пантелемон.

Пантилемонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Панфило = Памфило.

Панфилоко, -льчук, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Панфіло = Панфило; ймення фігурує лише по календарях святих або архаїчній літературі.

Панько = гол. ф. від Пантелемон, Пантелей.

Паньчук і Пантюх, Панченко і Пантюшенко, Паньковський, Паньківський, Панькович.

Папій, гр.-лат. = батько, очолювач роду, племені (гебр. Аврам); ймення фігурує лише по календарях святих.

Парамон, гр. = відвертий, справедливий (слов. Справедливослав, лат. Юстин); стос. св. П. Великомученика, походив з Бітінії* й працював як високий урядовець свого м.

При вибухненні децівшини* П. як високий урядовець та авторитет виступає всією силою в захист нещасних, звинувачуючи в цьому всьому голову міста. П. зараз же на місці арештовано, відрізали язик й пронизали наскрізь піною, з чого він на місці дійшов; † 250 р.

П. вшан. з повною достойністю Великомученика Схід. Цер.

Парамонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Паримон = Парамон.

Паримонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Пармен = Парамон; стос. св. П., один із семи Єрусалимських діяконів в Палестині (див. Ніканор, Пилип, Прохор, Стефан, Тимон).

П. ніби в Македонії проповідував Євангелію й ніби там десь наложив головою; † 70 р. (прибіл.)

П. вшан. християнами нарівні з апостолами.

Парменко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Парменій = Парфеній та утв. ф. від Пармен.

Парменійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -ніївський, -нієвич.

Партеній = Парфеній; ймення фігурує лише по календарях святих.

Парфеній, гр. = відповідний, стосуючий удостоєнь → Христа; стос. св. П., грек по походженню, син діякона.

П. дуже молодим посвячує себе цілком і повністю → Господу, молодим вже переваде священичу справу, далі єпископство. П. виступає на I заг. соборі в Нікеї* 325 р., по христології твердого слова не забірав, лише добивався рішучої ліквідації всього поганства. Особливо наполягав за таке перед царем, щоби держава видала наказ в цьому відношенні, що й було царем відхилено; † 360 р.

П. вшан. Грецькою Цер.

Парфенійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -ніївський, -нієвич.

Парфентій = Парфеній.

Парфентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Пархім = Пархом; відвітлення ті, що і в Пархом.

Пархом = Пахом.

Пархомко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Патап, гр. = самотник, уникаючий товариства-дотику; сир. = допоміжник в нещасті, лікар всіх нещастя; стос. св. П., єгиптянин по походженню.

П. перебував довший час монахом в пустині Єгипту, пізніше перейшов до Константинополя, ведучи тут суворо стримане життя, навіть здивував цим довколишній світ. П. виступає з добродійними порадами та дорадами людині на кожному кроці, за що людність його отитулувала: допоміжник у всякій біді, у всіх нещастях; життя і дія 7 ст.

П. вшан. з повною достойністю Схід. Цер., особливо Грецькою.

Патапко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Патрикій, лат. = батько: піклуючий, турботливий (слов. Турботослав); шляхетний (слов. Святослав, гр. Євген); стос. св. П. Великомучника, походив з Бітінії* й тут перевадив єпископство.

По всіх правдоподібностях напочатку своєї дії П. належав до течії аріїзму,* далі перейшов на бік атанасізму* й за це, очевидно, над ним пімстилися аріянци:* сильно стуртували, відрубали голову й вже мертве тіло вкинули у вогонь й спалили на попіл; † 361 р.

П. вшан. з повною достойністю Великомучника Грецькою Цер.

Патрикійко, -кійчук, -кієнко, -кійченко, -кієвський, -кіївський, -кієвич.

Пафутій, копт. = → Господу належить, преданий → Христу (= йому жодній людині не дорівнятися, лише сам Господь може бути рівний йому; гр. Кирик, слов. Вишеслав); стос. св. П., монах дов-

шого часу в пустині Єгипту, єпископ Тебійської округи там же.

П. виступає активно на I заг. цер. соборі в Нікеї* 325 р., забірає довшого часу слово, своїм виступом атакує → Арія, з великим впливом на всю соборність. На соборі ставить перед собором вимогу про заборону духовенству подружжя по висвяченню в священичий сан. Ця вимога П. була собором затверджена та стала законом на теренах Схід. Цер.: один раз на життя сміє священик дружитися і то лише до свого сану в священики.

Течія аріїзм* приходе до влади Цер., розпочали гонитву по всьому Єгипту за атанасійцями,* та як перший попадає в таку терницю П., піддали жахіливо страшним тортурам; викололи око та викрутили одну руку (ще й милостиві!); † 360 р.

П. вшан. з повною достойністю Великомучника Александрійською та Грецькою Цер.

— 2) св. П. Великий, єгиптянин по походженню, самотник довшого часу по пустинях Єгипту.

Бродячи самотником в пустині П. здибав був в одній печері вже нездужого → Онуфрія, ходив з ним та був коло нього до останнього, й похоронив зі всіма почесними анахорета; † 420 р.

П. був допоміжливою на кожному кроці людиню, за що йому дали титул Великого.

Пафнутійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Пахом, копт. = орел, сокіл (слов. Орлеслав-Соколослав, лат. Ахила); сильний силою, волею (слов. Волеслав); стос. св. П. Великого, син селянина десь в Горішнім Єгипті й родився 287. р. П. був призваний до військової служби, де він себе виявив набожним та побожним до найвищого, не надавався до вправ солдата ніяк, в наслідок чого командування рішило звільнити його від військової служби раз і назавжди.

Після цієї милости П. втікає в пустиню, спіткав там → Палимона, стає його учеником, вивчає самотнє життя та збирає довкола себе велику кількість самотників. 320. р. вже сам без Палимона П. будує монастир над Нілом,* обніє його довкола стіною, що являв собою як першину до цього знаних всіх видів монашого життя. П. збирає до себе всіх порозкиданих по всюду самотників, намовляє до цього багато молоді, що й поплило до нього річищем. П. заведе зразок заг. життя монахів, все робиться на загаль: праця, їда, молитва, вказівки та настанови, й за таким станом П. ставить господарку на високу височінь, понісшися славою в

широкий світ. П. буде більшість монастирів, приміщаючи в кожному по сто осіб й коли помер, то залишив по собі 9000 монахів та два жін. монастирі на такий же зразок; † 346 р.

П. являється першим організатором монастиря заг. життя монахів, впроваджувавчачем послухності, господарності, добродійності та науки. П. дбав про те, щоб кожний знав читати та писати, щоб міг розбиратися в св. Письмі і т. п. Його послідовництво побудувало багато монастирів, привабляло багато людности до такого життя, та стало спадкоємністю аж до наших часів включно. П. вшан. його вченики як святого вже за живота, по смерті понесли блискавкою його культ як новатора по всьому христ. світу.

Пахомко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Пахомій = Пахом; ймення фігурує лише по календарях святих та арх. літературі.

Пелагій, гр. = моряк (слов Мореслав, лат. Мар'ян); стос. св. П., в Італії пропагував християнство й там десь наложив головою; † 283 р.

П. вшан. обома Цер.

— 2) П., засновник течії пелагізму,* британсько-шотландського походження, студіював усердно теологію, що йому й дало змогу виступити з тлумаченням різних шрифтів та прошифтів.

П. опинився в Африці, там спіткався з засадами теології → Августина, не погоджується з такими щодо терміну «ублаженствування», заатакував Августина літературно, в наслідок чого виникають сильні контрверси. П. залишає Африку й переїздить на Палестину, занедавши до Італії й тут розвиває свої засади теології, за що його й тут ставлять перед судом й засуджують на висилку. Сталося таке 418. р. й цей рік губить по нім всякі сліди.

П. теологія: «Внутрішньо-інтуїтивних натхнень Богом для досягнення блаженства людині не існує взагалі. В силу своєї свідомости людина може сповнити закони Божі та своєю дією заслужити собі блаженство. Для проведення такого людина потребує милосливості Бога, що вона і є якраз в біблій, Євангелії та → Ісусові.»

В/з Августина повів шаленну атаку проти вчень П., в наслідок чого 416. р. на теренах Півн. Африки було винесено засуд П. засадам.

П. був поміркованою, аналогічною людиною, виходив з стану природи речей щодо збереження людини самої, додаючи до цього лише напрямок Божий.

Пелагійко, -гійчук, -гієнко, -гійченко, -гієвський, -гійвський, -гієвич.

Первомир, слов. = перший (прийшов на світ, беренець); ймення новотвор.

Первомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Первослав, слов. = передовик, авангардист, ударник; ймення новотвор.

Первославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Переодоліслав, слов. = непоборний; ймення новотвор.

Переодоліславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Петр = арх. ф. від Петро.

Петро, гр. = скала, твердиня (слов. Станіслав); христ. = базування; гр.-христ. = непохитний, надійний, вірний (останні три терміни стос. лише П. Апостола); стос. св. Симона П. Апостола, менший брат → Андрія Первозванного, ученик → Івана Хрестителя й за порадою останнього П. завів знайомство з → Ісусом. З часу першої зустрічі в П. з Ісусом зайшла тісна дружба, співпрацює з ним, проводить його як проповідника по містах Палестини й допомагає йому всім, чим міг. П. в своїй праці з Ісусом виявив себе завзятим, наполегливим, непохитним, стійким, за що його Ісус полюбив, поважав та дав йому ймення: к е ф а с, що на сир. мові значить: камінь, з чого пізніше було перетлумачено на гр. мову як: петро. До цього часу П. звався Симоном, а після цього вже всі, хто по авторитету, хто по кличці, стали його звати П.

Після події «великої вловлі риби», відомої з Євангелії, П. став приходити до переконання, що Ісус є сином Бога (див. пояснення термінів Ягва*) й виразив це одного разу публічно. Цей вираз П. ґрунтує Ісуса в переконанні такого, виявляє до нього довір'я більше ніж до всіх й призначає його намісником по собі, що стало відомим з Євангелії як **голова** апостолів.

З в/з мотивів христ. теології стала формулювати постать П. як **базування** Христ. Цер. наземно наглядністю небесного раю. Рабини-християни формулюють таке: П. сполучений з Ісусом по духу в царстві Божому й має найвищу дисциплінарно-виконавчу владу такого царства. Невиключено, що прощання гріхів людині буде лежати в руках П. також.

По смерті Ісуса П. взявся за ап. дію та діяв безстрашно й відверто, що й послідувало його переслідуванням та арештом в Палестині. П. втікає з Палестини на М. Азію й проповідує в Понтусі,* Га-

латії,* Вітінії,* Кападоції,* та Антіохії* Північній. Під час Першого ап. собору (49-50) П. знов в Єрусалимі, головує на цьому соборі, де й було досягнуто повної згоди: поширювати апостольство на все людство. «Все блаженство людини від → Христа», — каже П. на соборі. «Христос благословив всіх, і жидів і нежидів. Він і рішатиме долю кожного в цьому відношенні» (див. → Павло, → Яков Молодший). Після цього собору всі апостоли вирушили проповідувати до всіх й здебільшого пішли в чужий світ, бо в челяді жид. нації не знаходили жодної підтримки, жодного признання. П. ж сам ніби пішов був до Риму й заснував там першу христ. громаду й там під час неронівщини* наложив головою: розп'ято на хресті вниз головою в перекошеному стані; † 67 р.

П. написав «Два апостольські послання» й то виключно до поган, умовляючи їх твердо триматися віри в Ісуса яко: сина Бога, що і винагородиться їм та застерігає в невірності, особливо застрашує в лукавству царів, князів, королів, баронів та панство взагалі. П. рахується в заслугах апостольства нарівні з в/з Павлом, з символічністю як **перший оголошувач** святої правди для християн.

— 2) св. П. Могила, син князя Молдавії та Волохії й родився 1597. р. П. студіював теологію в Львові та Парижі й перебував майже весь час своїх студій під впливом католицизму.* 1627. р. П. монах та рівночасно ігумен Печерської лаври в Києві, а 1633. р. — митрополит Київський.

П. приймається під всю силу виборювати в поляків рівноправність Укр. Цер. В цей час, по Унії 1596. р. західньо-укр. провінцій з Римом, тобто підпадання цих провінцій під католицизм, пробивалися на схід Європи ізуїти,* з метою накинати схід. європейцям католицизм. По цій причині П. засновує так звані Братства на Україні, що повинно було служити вірно прабатьківським традиціям та бути заборолом проникненню католиків на схід Європи. За ініціативою П. будуються по краю шпитали, харитативні установи, школи; відчиняється друкарня та постає в Києві вища школа, що довгий час носила назву Могилянської академії, а далі була перейменована на Академію наук України. Заходами П. видавалися друком літургичні та катехетські праці та взагалі з цього часу на Україні почала набирати наука свого розвитку; † 1646. р.

П. вшан. Київською Цер. з достойністю **просвітителя** краю.

Петерко і Петрушко і Петрусь. Петрещук і Петречук, Петренко Петреченко, Петровський, Петрівський, Петрович.

Пивін = Пивон; стос. св. П., монах та ігумен Печерського монастиря в Києві, з великою набожністю, схилюстю та добродійністю людина; † 1141 р.

П. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Відвітлення ті, що і в Пивон.

Пивон = Пимон; лат.-гр. = лагідний, спокійний (слов. Тихомир); стос. св. П. Великомучника, приятель та тісний співпрацівник → Метрофана.

П. посвячується цілком і повністю → Господу, завзято розповсюджує християнство, за що колег арештовують, вкинули до в'язниці й по довших допитах та тортурах жаклива муч. смерть: прив'язали обох до стовпа, навернули під ними кoster й пожарили; † 250 р.

П. написав рукопис по переслідуванню християн в час деціївщини,* що й збереглося та стало служити до істор. джерел.

П. вшан. з достойністю Великомучника.

Пивонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Пигасій, гр. = знаменитого батька; по-сильний; гр.-лат. = фантаст, уявляч, витівач; ймення існує лише по календарях святих.

Пилип, гр. = конолюб; стос. св. П. Апостола, жид по походженню, походив з місцевости → Андрія та → Петра й через останніх знайомство з → Ісусом. П. ніби мав чотири дочки, котрі йому прислужували в організації христ. громад в Палістині, діяв в Юдеї та Самарії, пізніше ніби діяв на півдні сьгоднішньої України та десь в М. Азії та в м. Гірополісі* наложив головою; † 70 р.

Про те, що ап. П. пав муч. смертю в Гірополісі — легенда. В Гірополісі пав муч. смертю один Пилип, котрий жив і діяв в цьому місті, мав чотири дочки-дівки, діяли всі в акті християнства, й за це тут же всі наложили головами. Правдою є, що ап. П. стоїть на п'ятому місці по «актах апостолів», але дуже мало джерел про його дію, лише деякі замітки згадують як наївного послухника Ісуса. Правдоподібно, цей же самий П. є один із семи Єрусалимських діяконів (див. → Ніканор, → Пармен, → Прохор, → Стефан, → Тимон).

П. вшан. християнами з почесною апостола, з дуже частим йменням ще й в наші часи.

Пилипко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Пильномир = Пильнослава.

Пильномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Пильнославо, слов. = пильний, уважний, надійний (гр. Грегорій, лат. Сергій, араб Яков); ймення новотвор.

Пильнославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Пимон = утв. ф. від Пімен; гр. = пастух; егип. = король пустині (= проводир самотників); стос. св. П., єгиптянин по походженню.

П. іде з своїми двома братами в пустиню й там засновує монаше життя. Але бедуїни* вигнали їх з цієї місцевости, брати переходять в один вже цілком запустілий храм й П. стає ігуменом його. До П. стали спілватися люди звідусіль, він дає кожному притулок, рядить все за найкращим вмінням господарности, за що його назвали королем пустині; † 451 р.

П. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Пимонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Пирс, гр. = вогнений, запалистий (слов. Богнеслав, лат. Ігнатій); стос. св. П., Апостол Грузії; життя і дія 4. ст.

П. вшан. Грузинською та Київською Цер.

— 2) св. П., патріарх Константинополя, завзято тримався нікеяни,* за що аж два рази вислався на Африку. Там П. здибається з → Максимом, подружилися й з цього часу ведуть напружену боротьбу за нікеяну, що й було спонуканням до Латинського* синоду.

П. вшан. в значній мірі Грецькою Цер.

Пирско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Пілат = Філат; лат. = озброєний стрілами; звільнений раб; стос. св. П. Понтія. римський губернатор на Юдею та Самарію в Палістині в час дії → Ісуса.

П. підтвердив смертний вирок Ісусові, що й ставить йому великою виною за страту → Спасителя християн. Як губернатор П. дуже недолюбував жидів, особливо тих, на котрих скаржилися самі жиди, що й був в нього такий випадок з Ісусом; † 36 р.

Як саме П. помер, не відомо нікому і насьогодні. По всіх правдоподібностях на відклик до Риму П. покінчив самогубством в Палістині. Але є здогади, що цар Калікула* вислав був П. на Галію.* Легендується ще й таке, що нібито П. вихрестився разом з своєю дружиною → Клавдією, вів спокуту за свій вчинок (= підписання смертного вироку Ісусу), за що його цар Тіберій* засудив на смерть. Все лише легенда, витвори христ. теологів пізнішого часу для підсилення стану християнства.

П. вшан. обома Цер.

Пілатко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Пімен, гр. = пастух пустині; егип. = рядитель пустині = провідник самотництва в пустині; істор. збіг з особою див. Пимон.

Піменко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Платон, гр. = бог-могутности (слов. Міцнославо); широкоплечий, огрядний (слов. Здравомир, лат. Валерій); стос. св. П., син заможної родини й родився 735. р. в Константинополі.

П. дуже молодим пішов на Палістину провадити там монаше життя. 775. р. П. повертає до Константинополя, тут рядить одним монастирем, впроваджуючи реформи за станом нового світогляду монастиря, рівночасно виступаючи різко в оборону вшанування* образів. За такий прояв П. влада арештовує, сильно стуртували й вислали. Але П. вдалося все це пережити, повернувся додому й помер в келії свого монастиря; † 814 р.

П. віддав дуже багато своїх сил в поставі вшанування образів, за що й дістав пошану в християн jako захисника праведности.

Платонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Плодомир, слов. = розмножувач миру (гебр. Йосип); ймення новотвор.

Плодомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Плодославо, слов. = плодovitий, плодотворний (гр. Карпофор); ймення новотвор.

Плодославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Плодотвор, слов. = плодотворний, породжуючий (гр. Оріген); ймення новотвор.

Плодотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Поборномир, слов. = поборов світ (доброю); гр. Никола); ймення новотвор.

Поборномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Поборнославо, слов. = непоборний, незламний (гр. Анісет, лат. Вікентій, скан. Ігор, герм. Леонард); ймення новотвор.

Поборнославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Подаромир, слов. = подарений (для миру, добра; гр. Теодосій, лат. Донатій, гебр. Йонатан); ймення новотвор.

Подаромирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Подарославо, слов. = щедрий, одаряє всіх і вся (гр. Полідор); ймення новотвор.

Подарославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Податгославо, слов. = податливий, уступчивий (гр. Євхарій); ймення новотвор.

Податлославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Полідор, гр. = щедрий, добротний (слов. Подарослав, Щедрослав); стос. св. П. — Турки, завоювавши Кипр, почали змушувати все на ісламизм. П. же все лихоліття супроводжував стійкістю, непохитністю до останнього, за що і був покараний на смерть; † 1794 р.

(Ворожнеча християн з турками визвала в перших поставу: вшан. всіх тих, що пали від руки мусульманів, що й відносився випадок П. також.)

Полідорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Полієвкт, гр. = багатий (слов. Багатослав); христ. = неустрашимий, відважний з відважних; стос. св. П. Великомучника, офіцер римської армії в Арменії.

Будучи офіцером П. стає християнином, руйнує поганських ідолів та проявляє свою завзятість в християнстві. П. арештовують, стуртували в жакливий спосіб й відрубали голову; † 259 р.

Реліквії П. перевезено до Константинополя й на його могилі побудована величава церква, — з великою достоїнстю шанується всією Схід. Цер.

Полієвктко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Полікарп, гр. = рясоцвітучий, показуючий на гарний врожай, врожайстий (слов. Цвітослав, лат. Флорентій); славетний своїми діями та ділами (слов. Славнослав); стос. св. П. Великомучника, родився прибіл. 68. р. в м. Смирні,* вже змалку був натхненний божественною й, таким чином, шукав свого шляху. П. попадає під вплив → Івана Євангелиста, був його учеником, ярим послідовником й прибіл. 100. р. П. очолює христ. громади м. Смирні, довкола себе гуртує християн та усердно служе → Господу.

При етапуванні через Смирну → Ігнатія П. вийшов йому радо навстрічу, гостив його та отримав від нього стійкі настанови: бути аж до останнього непохитним за віру → Христа! — чому П. і слідував.

В Смирні почали переслідувати християн та під таке як перший попадає П. Він правдоподібно своєї гіркої долі не збирався уникати, хотів зараз же піддатися, тобто здатися на ласку Господа. Але людність стала застерігати та вмовляти його на переховування. П. виїздить на хутори й там таємно перебуває деякий час. Але влада поставилася до нього настирливо й рішила спіймати П. за всяку ціну. За ним було послано висліджувачів, котрі й знайшли його на од-

ному із хуторів. П. арештували, привозять в м. Смирну зараз же на арену, де була вже зібрана велика кількість челяді та на П. тут же вже чекав губернатор римський.

Коли П. привезли на арену, то губернатор запитав його: «Чи ти Полікарп?» П. підкреслює, що так. Губернатор пропонує йому відступитися від абсурду християнства та служити чесно імператорові й життю, мовляв, тобі буде подаровано. «Зглянься на себе, на свій похилий вік!» — звертається губернатор до П. «Заговори відреченням та поносінням на Христа!» — на що П. відповів: «Господе! Служив я тобі вірно 86 років. Як же я можу тепер від тебе, мого → Спасителя відректися, а тим паче ще й поносити тебе?!» Консул наказав оголошувачам пройти по арені й оголосити публіці стійке признание П. християнином. Ті пройшли по арені й прокричали: «П. признав себе за відвертого християнина».

Челядь, межі котрою була числена кількість жидів, стала вигукувати: «Вкинути його до хижаків!» Але губернатор мотивується тим, що, мовляв, така смертна кара вже відмінена. Публіка вимагас П. смерть через костер, було зараз же натаскано величезну купу дров, прив'язали його до стовпа й хотіли прибити цвяхами руки, щоби певно тримався. Але П. скокійно й впевнено наполіг лишити його, він буде себе тримати спокійно аж до останнього свого подиху, що його так і лишили. Костер натаскали великий, здебільшого прикладали свою пацьку жиди наверхні такий й запалили. Вогонь горить, полум'я палає, а П. лише обсмаг і живе далі. Консул наказав конфектору,* щоби той докінчив П., що й було виконано. Далі вкинули тіло в огонь й спалили на попіл; † 154 р.

П. був наполегливою та непоступливою до смерті людиною, й своєю поставою в акті християнства започаткував справжнє мучиництво та проклав шлях до такого в майбутнє, що й відбилося колосально на прийдешні покоління. Наступництво йшло на смерть відверто, безбоязно, навіть часто й густо з гордостю, покликаючись на поставу П. Часто своєю поставою прикривали свої політичні цілі, цим допомагали окреслити христ. рух та всталізувати християнство саме. П. з в/з Ігнатієм, треба вбачати, являють собою вимпел християнства та в цьому русі мають неменші заслуги, як і ап. → Павло.

П. зібрав був всі листи Ігнатія, переховував їх та передав в надійні руки, де вони зберігалися та в 4. ст. розповсюджувалися. П. вів запеклу полеміку з →

Анісетом по празнуванню дня Великодня, що також не привело було до жодної згоди.

Течія аріїзму* в своїх поставах в трактуванні христології покликлася на П. як Богом посланого, Зірку, Світло і т. п. — з пошаною повної достойности нарівні з Ігнатієм.

Акт мучиництва П. є суто істор. правдивим актом, що зберіглося переказами з роду в рід аж до наших часів.

П. вшан. христіянами символічно, як **непохитник** за праведність Господа.

Полікарпко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Полікрат, гр. = всесущий (слов. Все-сутослав); стос. св. П., непохитний послідовник → Полікарпа.

П. являється єпископом Єфесусу,* енергійно гуртував довкола себе христіян, підбадьорював останніх та скріплював все в одностій. П. на одному із синодів було поручено пов'язатися з Римом й встаткувати день Паски. В цій справі П. звернувся до папи → Віктора I, наполягав празнувати Великдень 14. нісану* в день розп'яття → Ісуса, на що в/з папа відповів відлученням П. від Цер. По всіх правдоподібностях П. переховував листи в/з Полікарпа; † 210-220 р.

Полікратко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Поліхроній, гр. = різнобарвний, різноманітний; нестійкий, непостійний (на день сім перемін); стос. св. П., єпископ Вавилону.*

П. тримався завзято христіянства, за що піддався немилостивому катуванню: розбили кілком голову вщень; † 251 р.

П. шанується з повною достойністю Схід. Цер.

Поліхронійко, -нійук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -ніївський, -нієвич.

Помірнослав, слов. = справжня людина в своїх діях (гр. Дозітей); імення новотвор.

Помірнославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Понтій, гр.-лат. = плавучий, мостовий; стос. св. П., правдоподібно альжирець по походженню, приятель та енергійний співпрацівник → Купріяна.

Коли Купріяна було вислано, то П. пішов з ним на місце висилки й там ділив з ним долю. П. пав муч. смертю також; † 260 р.

П. склав хронолог смерти Купріяна, що і завдячило до розповсюдження культу його самого.

Понтійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Породимир, слов. = пращур людського роду (гебр. Адам); імення новотвор.

Породимирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Породислав, слов. = батько роду (гебр. Аврам); імення новотвор.

Породиславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Порфеній = Парфеній.

Порфенійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -ніївський, -нієвич.

Порфентій = Парфентій.

Порфентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Порфило = утв. ф. від Порфир.

Порфилюк, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Порфир = скор. ф. від Порфирій; стос. св. П. Великомучиника, слуга → Онисіфора, завзято підтримував свого господаря в розповсюдженні христіянства, за що обидва наложили головами; † 70 р.

П. вшан. христіянами символічно, як **покликаний** на святе діло самим → Господом.

— 2) св. П. Великомучиник.

→ Євсей Сезарський оповідає, що П. завжди турбувався за замучені трупи христіян, особливо за трупа → Памфила, навіть впав був навколінки й прохав торгуристів, щоб йому віддали трупа та похоронити по-людськи, що йому й віддали були. Але спохватилися, зараз же П. арештовують, зробили йому допит, чи він христіянин також, на що він відповів підкреслюючи. П. піддали сильним тортурам, посадили до в'язниці й все це діялося якраз під час подорожі царя по Палістині. Коли ж цар завітав до Сесарії* Палістинської, то його повідомили про випадок П. Цар наказав стуртувати його ще раз, що й сталося: відрізали язик, повикручували руки й ноги й решту вимучиноного тіла вкинули в костер; † 309 р.

Подія П. є чистою істор. подією акта христіянства, описана в/з Євсеем, котрий і прислужився до розповсюдження культу П.

П. вшан. Схід. Цер. з повною достойністю, особливо Палістинською, Грецькою та Київською Цер., імення поносьється кожноденно.

Порфирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Порфирій, гр. = пурпуровий, жовтогарячий.

Порфирійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -рівський, -рієвич.

Порфір = Порфир; імення фігурує лише по календарях святих або архаїчній літературі.

Порфірій = Порфирій; імення не застосовується в наш час.

Порядномир, слов. = порядний, чемний (гр. Кузьма); ймення новотвор.

Порядномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Поряднослав = Порядномир.

Поряднославко, -вчук, -венко, вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Посвятомир, слов. = посвятився миру, на послуги кожному та завжди (арам.-гр. Варсинофій, лат. Харитон); ймення новотвор.

Посвятомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Посвятослав, слов. = посвятив себе (гр. Дарбидон); ймення новотвор.

Посвятославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Поступомир = Поступослав.

Поступомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Поступослав, слов. = поступовець.

Поступославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Потамон, сир.-гр. = добродій (слов. Допомогослав); стос. св. П., єпископ в Єгипті, арий прибічник → Атанасія, за що і пав муч. смертю від руки аріяців; * † 347 р.

П. вшан. Схід. Цер.

Потамонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Потан = Патап.

Потанко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -позич.

Потій = Фотій, Понтій; стос. св. П., єпископ Єфесусу.*

П. вперто наполягав за нікеяну, наполегливо виступив на Константинопольському синоді 536. р. за узаконення Теопашитської* формули, що і було таку затверджено цим синодом. П. заатакував сильно монофізитизм, ** що й було останньому повним приреченням; † 537 р.

П. рахувався свого часу найвидатнішою постаттю теології, — вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

Потійко, -тійчук, -тіенко, -тійченко, -тієвський, -тієвський, -тієвич.

Потіхомир, слов. = потішаючий, розважаючий (гебр. Наум); ймення новотвор.

Потіхомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Потіхослав = потіхомир.

Потіхославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Початомир, слов. = започатковує чогось невідомого (гр. Оріген); ймення новотвор.

Початомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Початослав = Початомир.

Початославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Правдолюб, слов. = прагнучий правди, правдолюбивий; ймення новотвор.

Правдолюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Правдомир = Правдослав.

Правдомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Правдослав, слов. = правдивий, відвертий; ймення новотвор.

Правдославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Праведнолюб = Праведномир.

Праведнолюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Праведномир = Праведнослав.

Праведномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Праведнослав, слов. = праведний (гр. Євсегній, лат. Юстин); ймення новотвор.

Праведнославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Прагнолюб, слов. = прагнучий, поривистий (гр. Діодор); ймення новотвор.

Прагнолюбко, -бчук, -бенко, -бченко, -бовський, -бівський, -бович.

Прагномир = Прагнолюб.

Прагномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Прагнослав, слов. = прагнучий, життєпоривистий, — радісний (лат. Віталій); ймення новотвор.

Прагнославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Працеслав, слов. = працюючий, падкий (гр. Мелетій); ймення новотвор.

Працеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Працетвор, слов. = завзятий, підприємчивий; ймення новотвор.

Працетворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Преданомир, слов. = преданий, відданий (гр. Аполон, лат. Марко); ймення новотвор.

Преданомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Преданослав = Преданомир.

Преданославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Предіслав, слов. = нащадок знаменитого, шляхетного роду (лат. Емельян, гр. Птолемеї); стос. істор. постати на Україні П., головнокомандуючий військових з'єднань в державі князя — Ігора; життя і дія в час в/з князя.

Предіславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Пренцеслав, старослов. = знаменитий, славний; ймення докотилося своїм оригіналом аж до наших часів.

Пренцеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Прими́ромир, слов. = уступливий, податливий, схилий (гр. Євменій); ймення новотвор.

Прими́ромирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Прими́рослав, слов. = примирювач, поєднувач (гр. Дем'ян); ймення новотвор.

Прими́рославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Прими́ротвор, слов. = примирювач, успокоювач (лат. Дементій); ймення новотвор.

Прими́ротворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Прісі́й, лат. = достойний (слов. Достойнослав, гр. Макарій); стос. св. П. Великомученика.

Як хлоп'я П. визнає себе за відвертого християнина, за що піддається жахливій муч. смерті: вкинули до хижаків й ті рознесли П. на шматки; † 260 р.

П. вшан. християнами з почестями Великомученика.

Прісі́йко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Прэ́з, лат. = випробуваний, правдивий, надійний; стос. св. П., мучиник в Тунісі; † 457 р.

П. вшан. обома Цер.

Провко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Проводиро́мир, слов. = проводир, передовик, показник, приклад (гр. Архелай, лат. Антоній); ймення новотвор.

Проводиро́мирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Проводиро́слав, слов. = проводир, командир (гр. Андроник); ймення новотвор.

Проводиро́славко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Прогнозо́мир = Прогнозослав.

Прогнозо́мирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Прогнозо́слав, слов. = передбачаючий, заповідаючий, прогноз (гр. Протасій); ймення новотвор.

Прогнозо́славко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Прозоро́мир = Прозорослав.

Прозоро́мирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Прозоро́слав, слов. = прозорий (пізнаваючий речі; гр. Харлампій, старотестаментське Вадим); ймення новотвор.

Прозоро́славко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Про́кіп = Прокоп; відвітлення ті, що і в Прокоп.

Про́клій, гр. = поривистий; стос. св. П., патріарх Константинополя по → Нестору 2.

На Третьому заг. соборі в Єфесусі П. виступив різко проти в/з Нестора та по-

п'рав всіма силами → Кирила Александрівського, що й стало на користь останньому та повне приречення Нестору; † 446 р.

П. вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

Про́клійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко, -лієвський, -ліївський, -лієвич.

Про́кло = утв. ф. від Про́клій.

Про́колко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Про́коп, гр. = передовик, авангардист, ударник (лат. Антоній, слов. Поступослав); стос. св. П. Великомученика, правдоподібно син схрещеної сирійсько-жид. родини й родився в Єрусалимі 250-260 р.

П. дуже молодим стає християнином та йде в аскеті в околиці Скітополісу (Палістіна), весь час заглиблюється в біблію Стар. заповіту та Євангелію, що йому й дало змогу виступити в тлумаченні Стар. та Нов. заповітів. П. перекладає з гебр. на сир. текст біблії, що й завдячило перетлумачення на гр. мову та найдуже надалося до порівняння одно з другим.

П. переїздить до Сезарії* Палістинської, тут почав читати лекції по Нов. заповіту, діючи відверто в поширюванні християнства та тут завів знайомство з → Євсесем Сезарським. П. арештовують, ведуть допити, супроводжуючи страхітливими тортурами. Але П. не здається ні на йоту, наполегливо стоїть на своєму, що і послідувало муч. смертю; † 303 р.

По даним в/з Євсея П. був першою жертвою християн в Палістині, з повною завзятістю-посвятою → Господу. До розповсюдження культу прислужився Євсей, описавши його дію та поставу, з поширенням культу на весь христ. світ.

Про́копко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Про́світо́мир, слов. = просвітитер, учитель; ймення новотвор.

Про́світо́мирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Про́світо́слав, слов. = натхненник, озорувач (гр. Євсей, Харемон); ймення новотвор.

Про́світо́славко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Про́тас = скор. ф. від Протасій.

Про́таско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сієвський, -сович.

Про́тасі́й, гр. = передбачувач, заповідач, прогноз (слов. Прогнозослав); стос. св. П.

По легенді — П. являється сином консульського офіцера, рідний та менший брат → Гервасія. Ніби брати як діти за

християнство були арештовані, піддалися жахливим тортурам, що на місці торгун Гервасій і дійшов. П. як меншого ніби ще питали, чи він відмовиться від християнства-абсурду, на що він зареагував негативно. що й послідувало головоутиганням; † 166 р.

Історія братів вигадана й за істор. подію не свідчить ніде. До розповсюдження культу братів прислужився → Амбросій, ніби привидінням знайшов їхні тіла й з повною процесією переніс такі в церкву м. Мілану,* що поряд братів положено й Амбросія.

Братам віддається пошана всіма християнами.

Протасійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сієвський, -сієвич.

Прохір = Прохор; відвітлення ті, що і в Прохор.

Прохор, гр. = провідник хору; стос. св. П., племінник → Стефана Первомученика, один із семи Єрусалимських діячів (див. → Ніканор, → Пармен, → Пилип, → Тимон) та ніби П. був прямим учеником → Ісуса.

→ Іван Євангеліст, оперуючи в М. Азії, ставляє П. на єпископа Нікомедії*

та Бітнії,* де він з пристрасною розповсюджував християнство, та пав муч. смертю в Антіохії* Писидійській; † 80 р. (прибл.)

П. вшан. християнами нарівні з апостолами, особливо віддається йому шанна Грецькою та Київською Цер.

Прохорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Птолемей, гр. = нащадок птолемейів,* знаменитий (слов. Предіслав, лат. Емелян); стос. св. П.

По переповіданню — П. учителював по домах в Римі, при цій нагоді вихваляв → Ісуса, намовляючи люд на християнство. За це одна жінка зробила на нього донос, що й послідувало для нього арештом, допитами. П. при допитах признав себе за християнина, за що й наложив головою; † 168 р.

П. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Птолемейко, -мейчук, -менко, -мейченко, -меєвський, -меєвський, -меєвич.

Пуд, лат. = стримуючийся, мудрий; народовий (слов. Народомир, гр. Леандер); імення існує по арх. літературі та календарях святих.

Р

Радивон = утв. ф. від Радіон.

Радивонко, -рчук, -ренко, -рченко, -новський, -нівський, -нович.

Радим, старослов. = радий, захоплюючийся; гебр. = великий, багатий; старотест. = головний; Мішна* = пан, знавець, учитель, наставник (слов. Просвітомир); стос. св. Р., нащадок князівського поріддя славнікідів* в Чехії.

Р. іде до Риму в монастир св. → Боніфатія, звідтіля співпроводжає свого брата в місіонарський справі на Богемію, далі в цій же справі до Прусії й нарешті Р. — єпископ Познані, християнізуючи населення по Познанській окрузі. Р. знову переїхав до Богемії й тут перевадив місіонарство аж до своєї смерті; † 1096 р.

(Правдоподібно Р. був все ще послідовником апостолів слов'ян → Кирила та → Методія, за свою дію мав велику заслугу в слов'ян та респект перед папою римським. Культ Р. пішов з Риму й понісся на весь слов. світ. Інші джерела по вясненню істор. збігу з особою ранніх часів християнства не надаються ніяк.)

Радимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Радіон = Родіон; гр. = допоміжливий (слов. Допомогослав, сир. Патап).

Радіонко, -рчук, -ренко, -рченко, -новський, -нівський, -нович.

Радомир, слов. = радий кожному, гостегриімний; імення новотвор.

Радомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Радослав = Радомир.

Радославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Ратибор, старослов. = ударник бойових частин (гайдамака); імення не лишило сліду на наші часи.

Ратиборко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Ратислав, старослов. = рицар (гр. Никита); з іменням те, що і в Ратибор.

Ратиславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Рафаїло, гебр. = Ягва* пособить, допоможе; власний лікар Ягви; стос. Архангела Стар. тестаменту Р.

За Стар. заповітом Р. виступає посланцем Ягви, діяв в постаті людини, творив чуда — звільняв людей від злих духів, навіжености і т. п. По Торі* стоїть Р. на сьомому місці ангелів. — Христ. теологи дорівнюють Р. з → Гаврилом, → Михайлом та іншими ангелами, з повною достойністю Архангела на пошані у всіх християн.

Останнім часом ймення зрідло цілком. Рафаїлко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Рогволод, старослов. = володар великого стада рогатої худоби, посідач черед; ймення не докотилося своїм оригіналом до наших часів.

Рогволодко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Родіон = скор. ф. від Геродіон; гр. = розовий, гарний; стос. св. Р., ученик → Ісуса, співпрацівник по місіонарству → Павла. Р. пропрацював з Павлом довгий час, ходив з ним в дальшу подорож, останьо Павло призначив його на єпископа м. Петраї* й тут пав муч. смертю; †70 р. (без сумніву, Р. був жидівського походження. — Р. вшан. нарівні з апостолами.

Родіонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Родомир, слов. = розмножувач, розповсюджувач миру (гебр. Йосип); ймення новотвор.

Родомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Родослав = Родомир.

Родославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Роман, лат. = римлянин; воїн (слов. Мечислав, гр. Никифор, бол. Борис); стос. св. Р. Великомучника.

Р. працює дяконом та ексонцистом* в одній церкві коло Сезарії* Палестинської, де він зазнав переслідування. Р. втікає до Антіохії* Сирійської й тут робить до людности гучну відозву: «Непохитно й твердо триматися → Христа!» Р. заарештовують й зараз же поставили перед судом й засудили на кару смерті.

В цей час саме перебував в Антіохії цар Діоклеціан,* котрому донесли про випадок Р. Цар велить привести його до себе особисто, зробив йому сам допит, що Р. і перед царем стояв твердо й непохитно. Цар наказав стортурувати Р. до найвищого, що з ним й було зроблено: відрізали язик, повиривали ноги, повикручували руки й тому подібні хижакства творили над ним, доки сердега не дійшов; †303 р.

У випадку події з Р., особливо його стійкості перед царем стало послугою для христ. теологів покликання на... напр., → Іван Золотоустий часто покликався на Р. стійкість в своїх проповідях та інші цер. законодавці, що й відбилося в значній мірі на поширення культу Р.

Р. вшан. христіянами символічно, як **непохитник** за дійсність → Господа та додатково Великомучник.

— 2) св. Р. Мелодійний, жид по походженню й родився 490. р. в м. Едесі*.

По всіх правдоподібностях батьки Р. були якими христіянами й дитину виховували в чисто христ. дусі. Р. вже змалку вишколював себе на теолога, молодим юнаком провадить священничість Воскресінської церкви в Беїруті* та далі як мастак-проповідник Р. проваде церкву св. Богородиці в Константинополі. Тут Р. вославляє себе яко «духом натхнений віршар» т/з контакій,* що є найкращими віршами по Різду, Пасці, Зради Юди та багато інших. Р. рахується складачем ритми-музики по літургії, впроваджувачем класики-реторики, склав діялог осіб біблій, надаючи тому повного тону божества та склав контакії про царів, в цьому співвідносячи христіян до Бога самого; †560 р.

В 7. ст. Р. було признано за стиліста контакій, в 10-му — за класика письма Христ. Цер., з пошаною символічності, як **сопілка** → Господа (звідціль Мелодійний).

Романко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Ростимир = Ростислав.

Ростимирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Ростислав, слов. = рости на славу людям та на вітху батькам = рости славний; дорідний, огрядний (гр. Платон, лат. Валерій); стос. св. Р., князь Моравії, спроваджував до своєї країни апостолів слов'ян → Кирила та → Methodія, та рахується як Перший сприяч христіанства в світі слов'ян; †870 р.

Р. вшан. слов'янами нарівні з в/з апостолами, ймення поносить Цер. кождо-денно.

— 2) св. Р., син → Мстислава, князь київський, визначний політик свого часу, турбувався за заг. стан держави та сприяв в значній мірі Цер.; життя і дія кінець 11 ст.

Р. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Ростиславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Рюрик, слав. = король, князь (слов. Володимир, гр. Василь, лат. Август, гебр. Давид, пер. Дарій); стос. істор. постати схід. слов'ян Р. Варяги, батько → Ігора перший засновник Держави-Руси на сході Європи, з осідком м. Новгороду (сьогоднішній Горький); †879 р.

Ймення не застосовується в схід. слов'ян.

Руф, лат. = червоний, рижий; стос. св. Р. належав до активних → Павла, передаючи часто привіти Павлові; †68 р. (прибл.)

Руфко, -фчук, -фенко, -фченко, -фовський, -фівський, -фович.

Рядослав, слов. = службовець, урядовець, керівник (лат. Сергій); імення новотор.

Рядославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Рясномір = Ряснослав.

Рясномірко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Ряснослав, слов. = рясноцвітучий, показуючий на гарний урожай (знаменитий своїми діями-ділами; гр. Полікарп); імення новотор.

Ряснославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

С

Сава, гебр. = вихрест (= пійманий на гачок); гр. = мудрий (одного часу в Південній Аравії був рід, народ, держава-сава, що й могло своєю нащадністю лишити слід цього імення також); стос. св. С. Старшого (за достоїнстю), син знаменитої родини в околицях Сесарії* Кападоційської й родився 439. р.

С. вже змалку був набожним та побожним до найвищого, восьмирічним хлопцем втік з дому й пішов в монастир василіянів. 456. р. С. опинився вже в Палестині й стає улюбленим учеником → Євтимія Великого. По смерті свого учителя С. переваде деякий час самотнє життя, збирає до себе велику кількість самотників, розбудовує каплицю свого вчителя в знамениту лавру та стає її провідником. Далі, розсварившись з йому підлеглими монахами (див. → Теофіло 2), залишив цю лавру й помандрував в інше місце. С. збирає ще раз відповідну кількість самотництва, закладає з ними нову лавру, керує нею та ця лавра стала збіговищем монахів-орігеністів (див. Теофіло 2). 494. р. С. стає архимандритом всіх монастирів в Палестині, визначився як досконалий господарник, впроваджує закони, що й стає основою законності монашества на всю Палестину.

531. р. С. був покликаний на цар. двір в Константинополь давати настанови в літургіях по порядку за розкладом дня в році. С. радо прийнявся за, таке справжнє й з цього часу літургія Візантійської Цер. стала зватися яко Богослуження-Сави; † 532 р.

С. вів сильний стяг боротьби з монофізитизмом, * проявивши себе повністю захисником нікеяни.* За своє життя С. мав дуже багато заслуг перед суспільством, по заслугам в акті християнства майже дорівнює → Івану Золотоустому. Дуже багато церков, лавр, монастирів, каплиць і т. п. понайменовано його іменням по теренах Схід. Цер. та нерідко й на Заході також, з пошаною цер. наставника, Схід. Цер. імення поноситься кожноденно.

Савко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Сават = скор. ф. від Саватій.

Саватко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Саватій, злат. від Сава = відщепенець від християнства; стос. св. С.

С. проявив себе ярим християнином, за що і був сильно стортурований й напівживим відпущено все ще. Після видужання С. іде в скалисті гори Антіохії* Писидійської й поневдовгому часі бродіння там і помер; † 277 р.

С. вшан. в значній мірі Схід. Цер.

— 2) св. С., ігумен монастиря на Соловцьких островах, там заложив великий монастир й керував ним по день смерті; † 1435 р.

С. вшан. Російською Цер.

Саватійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Савел = арх. ф. від Савелій.

Савелій, гебр. = випрошений у Бога; стос. С. Модаліста, засновник савелізму* модалізму,* родився прибіл. 185. р. й посідав високу освіту.

С. молодим учителем перебував в Римі й тут знайомиться з своїм натхненником → Теодотом, розвиває вчення про христологію* т/з модалізму (звідціль Модаліст), з засадою: «Бог не може бути Троїцею постання динамічності, лише своєю дією або творчістю може поділати на стан інший. Бо → Ісус, якщо твердити: творення самого світу, впорядкування й утримування його потребує надзвичайного дару-таланту-розуму, — не посідав в собі такої величі. Ісус посідав розум лише в межах своїх дій, що могло, звичайно, бути натхненням Бога. Отже, Ісус сам творений не рукою-природою Бога, лише звичайним шляхом природи як і кожна людина. — Дія Ісуса була не особиста дія Бога, лише його натхнення (вплив) під час дій Ісуса. Звідціль: Син (Ісус) лише істотно може дорівнювати Батькові (Богу) за натхненням його, але не творчо» (правдоподібно перепутав: замість творчо вийшло в нього істотно. Бо

якже може дорівнювати за натхненням істотно?). За такі виступи С. атакує папа Сивирин, вимагає від нього відкликати свої вчення, на що він відповів категоричним відхиленням. С. відлучається від Цер. й переслідується, в наслідок чого він втікає до Єгипту. Тут розповсюджує свій світогляд, за що його й тут атакує → Деонісій Великий. З в/з Деонісієм С. полемізував довго й далеко завзятіше як з в/з Сивириним; †256 р. (прибл.)

С. послуговувався в своїх доводах наукою в/з Теодота, своїм світоглядом мав великий вплив на широке коло людности, його наука поширилася на Сирію, Єгипет, Італію та перекидалася блискавично на інші країни й то з такою завзятістю серед загальної челяді, що Ісусу деякий час грозило зійти з арени цілком. Велика кількість духовенства захоплювалася надзвичайно вченням С. й застосовували всякі можливості в поширюванні савелізму. Наслідком такого стану противна сторона скликає синод 262. р. в Римі, й засуджують науку С. Савелізм же стояв головною проблемою на II заг. соборі в м. Константинополі 381. р., де було ще раз засуджено і науку і саму особу С. раз і назавжди.

Савелійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко, -лієвський, -ліївський, -лієвич.

Савка = утв. ф. від Сава.

Відвітлення ті, що і в Сава.

Савло = утв. ф. від Савелій; стос. здебільшого св. С. → Павла. Ймення фігурує лише по календарях святих та архаїчній літературі.

Савостіян, гр. = достойний; лат. могутий; стос. св. С. Великомученика, правдоподібно італієць з м. Мілану,* капітан охорони двора царя Діоклеціана.

Під невідомими обставинами С. кидає зброю й стає християнином, за що його ув'язнили. Перебуваючи у в'язниці С. підбадьорює братів по духу, про що було донесено самому цареві й останній дав наказ: «Вивести С. в поле й розстріляти стрілами!» — що й було виконано. В С. було загнано багато стріл, але не був забитий на смерть, лише обезпритомнів. Коли прийшов С. до себе, то лікувався в якійсь вдові Ірини, котра й вилікувала його. Після вилікування С. приходе особисто до царя, з відвергістю християнина. С. зараз же схоплено й піддався жахливим мукам: розколювали все тіло клинами й вкидали шматки у водостіч. С. загинув разом з → Дарбидоном та → Трофимом; †290 р.

Ніби по цьому мучиництву тіло С. забрала була → Лукія й похоронила в своєму саду.

Історію С. склав → Амбросій й вона являє собою сумнів, бо більшість актів мучиництва до 313. р. погубилися, лишилися лише видатні постаті, більшість переказами народними та вцілілими свідками.

С. шан. християнами символічно, як **перекорювач** зла.

Савостіянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Савосько = гол. ф. від Савостіян.

Савосчук, -сченко, -ськовський, -ськівський, -ськович.

Саливон = Салимон.

Саливонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Салимон = Саломон; гебр. = святий Мелхіседека;* (Святиня Мелхіседеку приміщалась по різних містах, але своїм означенням відносилася до Салему: Єрусалиму. Пізніше ця святиня Салему надала людині фаху: охоронник цієї ж святині, та ще пізніше й сам охоронник стає святим, з чого було згр. = салімон або салімон = йому не дорівнює ніхто, він дорівнює св. Духу і т. п. Само ж ймення не надається віднести якійсь постаті раннього часу християнства й правдоподібно символізує лише. Але ймення існує ще й в наші часи та потребує дальшого дослідження.)

Салимонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Саломон, гебр. = утіха, потіха; мир, спокій; мудрий (= спохвачуючий речі; слов. Осмомисл, Судислав, гр. Софрон); стос. по Стар. заповіту царя жидів С. Мудрого, син → Давида, вихованець → Натана, й останнім та матерею підготовлявся С. як **улюблений** Ягви* на трон царя, розпочинаючи царювання в двадцяти роках свого життя.

Час керування С. пройшов майже спокійно, без воєн, хоч він і розбудував був військову потужність, якто впровадив кадрові частини війська, нову зброю і т. п. Всякі зовнішні справи С. полагав вмілими дипломатичними шляхами, полагавши часто на свою користь лише. С. вів подружні відносини з іншими королівствами, був дуже багатим разів жонатий, мав 700 законних жінок та 300 наложниць. В наслідок цього багато провінцій або й цілих королівств підпало під його сферу, напр., гетітські, араміські та арабські племена, Ханаанців* С. урбовласнив на примусові роботи, що наслідком тяжкої виснажливої праці згубилися своїм родом взагалі. За керування С. соціальний рівень людности жидів піднявся був до найвищого, здебільшого таке постало із торгівлі з широким та далеким світом й

кордони С. сягали від ріки Євфрату* аж по покордоння Єгипту; † 929 р. до Р.

С. рахується жидами як Ягвоу призначений, натхненний духом Ягви,* мудрий з мудрих всього світу (розсуд двох жінок за дитину, що передалося легендою аж до наших часів). Біблія Стар. заповіту та Талмуд* величають С. в такій мірі, що він ніби приваблював і флору і фауну, все це робилося завдяки чарівного перстня, котрий приніс йому ангел під час будови храму в Єрусалимі. С. склав 3000 приповідок та 1005 пісень, котрі містяться великою кількістю в Стар. заповіті. Псалми ж С. та Тестамент його не відносяться руки його та також само «Чарівна книга» — праця не С., лише якогось грека, та була написана в третьому ст. нашого літочислення.

Християни перебрали від С. дуже багато символічності, напр., будова храму, устаткування цер. і т. п. Часто пов'язують народження → Ісуса з постаттю С., трон С. символізує Цер. християн: дванадцять левів цього трону як охоронники його — дванадцять апостолів → Христа; мудрість С. співпоставляється символом Христової Цер.; дипломатію, мир та спокій держави С. — єдність та цілість Христової Цер.; добробут жидів за С. — рай християн за Христа.

С. вшан. християнами символічно, як **натхненник** Бога, порівнюючи з Христом — син Божий. Останьо ймення зрідло по всьому христ. світі.

Саломонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Самійло = Саміло.

Самійлко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Саміло, гебр. = його ймення Боже, він родився прямо від Бога (гр. Еронім); стос. першого прор. жидів Стар. заповіту С., родився від матері похилого віку, малолітнім юнаком пішов в храм Ягви* й служив дуже довгі роки таким. С. виявив всюди свою добродійність, піклування та турбування за всі версти людности, в наслідок чого йому було поручено пророкування: давати публічні настанови. С. повів свою роботу чітко, далі засновує спілку пророчу, тобто освітньо-культурне товариство, що й прислужилося йому відродити національно-теократичний Ізраель, бо в його час країна перебувала під окупацією філістрів* й була у великому занепаді. С. побудив на повстання жидів, котре й закінчилося успіхом.

С. мав зв'язок з → Давидом, котрого й призначив на короля Ізраелю та була свого роду пімста Савлові;* † 1020 р. до Р.

Христ. теологія співвіднесла С. як **наставника** — посередника Божих законів, — вшан. з повною достойністю, реліквії перевезено врочиство до Константинополя 406. р.

Самілко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Самойло = утв. ф. від Саміло.

Самойлко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Самон = Самсон; утв. ф. від Симон; ймення фігурує лише по календарях святих.

Сампсон = арх. бід Самсон.

Самсон, гебр. = сонце (слов. Сонцеслав, гр. Гелій); вав.-сир. = бог-сонця (гр. Гелій); від св. Силача-Судді С.

По традицях С. був ціле життя нестриженим, такий стан людини ніби велів Ягва*, в чому зберігалася його сила. Своєю силою С. поборов лева і філістрів*, що всьому цьому сприяв Ягва в ім'я жид. держави. Сила зберігалася в С., доки він сам не зрадив Делісі (вона ж Даліса) — його полюбовниці, котра вистригла йому чуба й цим «обезсилила» його назавжди. Таким чином, позбувшись сили, С. попадає до філістрів в полон, останні повиймали йому очі, як кара йому за те все. Але Ягва посилає йому ще раз силу й він руйнує дом королівства, в котрому розважався весь двір з втіхою його особи й тут зі всіма і загинув; життя і дія прибіл. в часи → Саміла.

Христ. теологія пристосувала силу С. символічністю — **переборення** християнами поганського світу добротою, — з пошаною повної достойности.

— 2) св. С. Добродій, багач в Константинополі.

С. роздав багато свого майна немочним, жебракам та біднякам, звільнив всіх своїх рабів, будує гарний шпиталь на свої власні кошти й в цьому шпиталі посвячує себе на послугу хворим, за що йому вже за живота дали ймення добродія (звідциль Добродій); † 530 р.

С. вшан. Грецькою Цер. з повною достойністю Добродія.

Самсонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Самуїл = арх. від Саміло.

Санько, лат. = найсвятіший; гол. ф. від Аксентій, Александрій, Алексій; стос. св. С., ученик та послідовник → Деонісія Ареопажського, перший єпископ м. Мо в Франції; † 130 р.

С. вшан. обома Цер.

Саньчук, -ненко, -нченко, -ньковський, -ньківський, -нькович.

Сарафим, гебр. = мигаючий, палаючий, невгасаючий. (В прор. → Ісаї СС. виступають як шестикрильє страшилище,

мають руки й ноги й говорять так як і люди. Іншими жид. прор. тлумачуться СС. як вогнене страшилище, є військом на небі, й будуть відогравати значну роль у ешатології*; ще інші тлумачуть, що СС. є власними силами Ягви* та стоять йому завжди до послуги в ешатології і т. п., особливо СС. послуговувався → Деонісій-Псойдо при складанні своєї теології-ешатології, де СС. відограють роль сили Бога. Пізніше христ. теологи спростували цей термін на ангелів небесних. Таким чином, нам — християнам С. виступає як ангел = лагідний, милий, добродушний і т. п.).

Ймення само нерідке й в наші часи, особливо в жін. роді.

Сарафимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Сарафим = Сарафим.

Сарафінко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Сарафін = Серафін.

Сарафійко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Сафон = Софон.

Сафонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Сафрон = Софрон.

Сафронко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Сахрон = нар. від Сафрон.

Сверид = Свирид.

Сверидко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Свирид = скор. ф. від Свиридон.

Свиридко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Свиридон = Спиридон.

Свиридонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Світлан, слов. = просвітитер, наставник, учитель, філософ (гр. Гермалай); ймення не докотилося своїм оригіналом до наших часів.

Світланко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Світлослав, слов. = добротний; ймення новотвр.

Світлославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Світемир = Світослав.

Світомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Світослав, слов. = знаменитий діями та ділами; ймення новотвор.

Світославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Святогор, старослов. = поривистий, захоплюючийся, ентузіаст.

Святогорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Святозар, старослов. = найзнаменитіший, творець справжніх речей; ймення докотилося повністю аж до наших часів
Святозарко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Святозор = Святозар.

Святозорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Святомир = Святослав.

Святомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Святополк, старослов. = славний полководець (гр. Стратон); стос. істор. постави на Україні князя київського С., син → Із'яслава та внук → Ярослава Мудрого.

За каденції С. на Україну половці* робили сильні напади, в наслідок чого С. робе нараду всіх князів руських земель, щоби спільно виступити проти ворога, що й було на деякий час досягнуто цілі. Внутрішні ж справи держави не були поставлені на добробут всього народу, лише на збагачення окремої касті, що й викликало в державі великі різнобіжності та незадоволення в суспільстві; † 1113 р.

Ймення докотилося зрідка до наших часів.

Святополко, -льчук, -ленко, -льченко, -лковський, -лківський, -лкович.

Святослав, старослав. = творець досягнень, славетний своїми ділами та діями (гр. Аристон, лат. Юлій); стос. князя київського С. Завойовника, син → Ігора та → Ольги, батько → Володимира В. та дід → Ярослава Мудрого.

С. був першим спадкоємним князем Руси Київської, хто носив вже слов. ймення. С. був хоробрим та відважним вояком, славним полководцем, все своє життя за дорослого віку провів у війнах з болгарами, греками, хозарами* та печенігами,* й в бою з останніми С. наложив голову; † 972 р.

За часів С. Київська держава поширилася була свої кордони по ріку Волгу, Кавказ, Балкани. Все сталося по завзятості С., хоч, правда, народ в краю не мав спокою. В наслідок такої завзятості до війни людність дала С. ймення завойовника ((звідцілі Завойовник), що означало підбиття багато зовнішнього світу під свою державу.

Святославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Севастіян = Савостіян;

Севастіянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Северин, лат. = суворий, грізний в поведженні (слов. Суворослав); стос. засновника северинізму* С., син знаменитого батька й родився 465. р. в Писидії*. Студі-

ював С. в Александрії, Бейруті та Антіохії Півсхідській граматику, реторику, право та теологію, не будучи християнином навіть в своїх роках студентства.

Одним приятелем С. спонукується на християнство, занедавно по цім іде в усамотнення та далі проваде священничу справу одного монастиря. 508 р. С. очолює подорож монахів на прощу до Константинополя, ведучи за собою 200 осіб, де їх цілком гостинно було прийнято самим царем. 512. р. С. стає патріархом Антіохії* Півсхідської, де він усердно працює для загального добра Цер. В своїй же поставі по христології* С. був погляду монофізитизму*, в наслідок чого він деградується з посади патріарха та переслідується. С. втікає до Александрії й звідтіля почав діяти проти халседоні*, що і визвало, при розколі самих монофізитів, т/з рух северинізму, з засадою: «Тіло → Христа до воскресення є фізично-страдальним й тлінним» (= відчуває болі й гніє, як супротивне засаді юліанізму*). Суперечки по цьому поводі зайшли були так далеко, що сам цар в справу втрутився й хотів примирити, зівзавши дискусійний синод в Константинополі 533. р., без наслідку, звичайно. На С. поведено сильний наступ за його поставу, відлучають від Цер. й висилають, де він пробув майже повних п'ять років. З заслання С. повертає до Єгипту, його прибіччя з цієї нагоди відзначає з тріумфом подію й стан суперечки кінцево мав бути перевагою С. Але в цьому році, знедужений до неможливости, С. помірає; † 538 р.

С. своєю поставою щодо стану «мертвого тіла Ісуса» визвав був т/з Теопашитсеку* формулу (див. → Потій), течією монофізитизму рахувався як святий з святих. Але в часі занепаду монофізитизму ймення С. було викреслено з мєнології*.

Северинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Северин = Северин.

Северинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Север = арх. від Северин.

Селестій = Келестій.

Селестійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тієвський, -тієвич.

Семен = утв. ф. від Симеон: стос. св. С. Стилиста, сирієць по походженню, син заможного батька селянина й родився 390. р. десь в Кілікійській* обл. Родителями С. виховувався в чисто христ. дусі, дитину навчали лагідности та послушности вже змалку, й підлітком С. працює весь час пастушком.

Дуже молодим С. покидає батьківське помістя та йде в монастир. За його ж понуре узбочення від кожного монахи його не злюбили, був на кожному кроці зненавджений, в наслідок чого він залишає монастир та йде в гори. Там десь знаходе один розвалений монастир й в ньому осідає на самотнє життя, в котрому не можливо було жити ніяк, навіть перебувати. С. буде тут хижину, дотримуючись якнайсуворішого життя в світі цілому, супроводжуючи голодними постуваннями та 28 разів за час свого постування-спокути С. замурується, й так прожив цілих три роки.

С. виступає з проповідями покаяння, ведучи все ще життя в горах та скалах, під час своїх проповідей вилазе на високу скалу, прив'язуючись звичайно. Щоби людям нестрашно було з того чудовища-страшилища С. поставив ще й кілок як підтримку. Людність посунула до С. кілка зі всюду, сприймаючи його за надзвичайного святого, навіть кожний хотів собі щось мати від С., хоч клаптик його лахманини. — С. узрів, що йому перебувати з челяддю на долі вже небезпечно, й буде з каменю колонку 18 метрів заввишки та один метр в промірі. Себто міркувалося, щоб можна було стояти навстойки, на колінах та Богу молитися, але щоби не можна було лягати або й зовсім заснути та рівночасно колонка служе С. як «безпека недоторканости» челяді до нього. До С. посунули річищем не лише миряни — прості люди, а й багато духовенства, державних достойників, щоб С. побачити та почути молитву його. На це він відповідав молитвою два рази на день за всіх, на великі свята тримаючи руки весь час догори та безперерійно молячись разом зі всіма присутними, перебуваючи весь час на колонці. На прохання його в пораді чи дораді С. вилазить також на колонку, даючи таку з 18-метрової висоти, й руки догори також; † 459 р.

Коли С. помер, то три дні ніхто не міг помітити, що він мертвий, бо він часто перебував в позі то навколінки, то навсидьки, або навіть навстойки спав, й сприймали, що він все ще так молиться Богу.

С. рахується християнами за впроваджувача життя стилістів, після чого зразком стало застосовуватися таке всюду, тривало майже аж до 11-12 ст. включно, стоячи на дуже великій пошани в людности: як пряме догоджування → Господу. С. вшан. християнами символічно, як догоджувач за всіх Господу.

—2) св. С. Пришелепуватий.

С. перебуває як монах деякий час в Палестині, далі залишає монастир та йде проповідувати, щоби й «інших навести на дійсний шлях». При своїх діях С. почав прикидатися, тобто творити з себе дурника (звідціль Пришелепуватий), вбачаючи цим найбільшу догоду → Господу, свою дію сприймав як відбуваючу по волі Господа; † 550 р.

С. вшан. христіянами символічно, як догоджувач Господу для нього угодних дій людини. (Приклад з С. витвору як пришелепуватого перейняло було чимало, але поширилося в межах Схід. Цер. лише.)

— 3) св. С. Метафраст, грек по походженню.

Час С. був найбільшим часом впровадження цер. пісень, гимнів, реторики и т. п. С. являється складачем «Божих гимнів любови», що являють собою найкращу містичну літературу цілого світу, напр., «Чоловіком породила мене природа, а Богом став я по милости Отця» (= Ісус завдячує С. за оголошення людству справи речей). С. в цій ділянці працював невтомно, натворив багато цер. пісень, гимнів, проповідей и т. п., за що й шанується христіянами з повною достойністю; † 1022 р.

— 4) св. С. Трієрський, сицилієць по походженню, учився в Константинополі й отримав високу освіту.

С. мандрує до Палестини й тут сім років проводить прощан. Далі С. вимандрував до берегів Червоного моря, опинився в монастирі на горі Синаї, і звідтіля С. відкомандировується на пропрашайство в Францію. С. стає знову провожатим прощан з Заходу до Єрусалиму, мешкає повних сім років в одній вежі й наостанку замурується в одну келію коло Трієру (звідціль Трієрський), в котрій занедовго й помер; † 1035 р.

С. був страшенно богобоязливим, своїми витівками шукав всяку догоду Богу, що й сприйнялося за святість та існувало критерієм деякий час, особливо на теренах Захід. Цер.

Семенко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський-нівський, -нович,

Сенон = Зенон.

Сенонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Серафим, гебр. = мигаючий, блискаючий, палаючий, невгасаючий.

Серафимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -нівський, -нович.

Серафим = Серафим.

Серафимко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Серафіон, гебр.-гр. = полум'яний (своїми ділами та діями; слов. Святогор);

стос. св. С., єгиптянин по походженню магнат.

С. в час найлютішого переслідування христіян (290—313) виступає з завзятістю христіянина, прийшов разом з всіма своїми робітниками до Александрії й перед головою міста почав восхваляти → Господа. На нього зараз же все накинuloся, сильно сторгурували й покінчив головою; † 303 р.

—2) св. С.

В час контрoверсів по христoлогії* С. всеціло тяг руку за → Атанасія, виконував його доручення, уповноважувався в цій справі до Константія* II, звичайно без наслідку.

С. піддався за свою поставу христології за нікеяною* не меншій гонитві як і в/з Атанасія. С. написав чимало творів по теології якто: «Богу посвячене життя», «Лист до Батька і Сина» (до Бога і → Христа), «Історія молитов», «Ритуали хрещення», «Молитва посвячення», «Водосвячення» та інші, чим і послуговується Христ Цер. С. вшан. христіянами символічно, як відкривач для людини таємниць — Господа.

Серафіонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Сергій, лат. = вартівничий, охоронник, слуга, службовець (слов. Пильнославо, гр. Грегорій, араб. Яков); стос. св. С. Великомученика, сирієць по походженню, командир прикордонних частин римської армії разом з → Бакумом.

Будучи командирами війська Колеги відмовилися поклонятися поганським богам та повністю признали себе в христіянстві. Колег арештовують, понадівали на них довгі жін. сорочки й водили по вулицях як видовище — посмішище. Далі піддалися обидва жахливим тортурам, з котрих Бакум на місці катування і дійшов. С. ж понабивали цвяхів у черевики й водили так, доки не обезпритомнів. Нарешті С. перевозять до м. Ресафи в Сирії й там відрубали голову; † 303 р.

М. Ресафу було перейменовано на Сергіополіс, побудовано там величаву церкву в ім'я його й це місто розрослося в єпископат. Багато церков, каплиць, монастирів і т. п. понайменовано йменням С. по всьому христ. світу, — з пошаною символічності яко **самопожертвувач** себе для перекорення сили зла, Схід. Цер. ймення поносяться кождодневно.

Сергійко, -гійчук, -гієнко, -гійченко, -гієвський, -гіївський, -гієвич.

Сивирин = Сифирин; стос. св. С., папа римський.

С. в поставі христології* заатакував був шеленно течію модалізму,* монархізму,*

вів сильний змаг з → Теодотом та → Савелієм, наполягаючи своїми доводами догматично: «Вірь в те, що вірили предки!» (апостоли); † 217 р.

С. помер своєю смертю, але вбачається мучинником: за поставу по христології майбутньої нікеяни.* Прибіччя → Атанасія покликалося на С. й він їм стояв до послуг як «база» минулого колишнього, в що вірили так само, як і ми. З смертю С. почалося перше датування папів офіційно та входе в майбутнє дійсностю ресестру.

Сивиринко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Сидір = Сидор; відвітлення ті, що і в Сидор.

Сидор = Ісидор.

Сидорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Сила = скор. ф. від Силваній; стос. св. С., грецький жид, громадянин римської імперії, ярий послідовник → Ісуса, перший діякон Першої Цер. жидів-християн в Єрусалимі, співпровожатий → Павла на II місіонарську подорож по М. Азії.

С. був причасним на I ап. собору (49-50), цим собором уповноважується до Антіохії* Сирійської на підтвердження там постанови собору. Після цього С. вже не повертає до Єрусалиму, був сильно захоплений христ. рухом, й пішов на т/з другу місіонарську подорож з в/з Павлом. Пізніше С. працював з → Петром та ніби був першим єпископом Коринтії; † 70 р. (прибл.)

С. вшан. християнами наряду з апостолами.

Силко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Силваній, лат. = мешканець лісу, лісник; стос. св. С., єпископ м. Едеси.*

С. на протязі 40-ка років служив усердно → Господу, за що разом із своїми прислужниками був засуджений на жахливу муч. смерть: вкинули до голодних хижаків й ті рознесли на шматки; † 305 р.

С. вшан. християнами зі всіма почестями мучинника.

Силванійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -ніївський, -нієвич.

Силобор, слов. = сильний, непоборний; імення новотвор.

Силоборко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Силемир = Силослав.

Силомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Силослав, слов. = сильний, дужий (гр. Артемон, лат. Леонтій); імення новотвор.

Силославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Силуак — арх. утв. ф. від Сила.

Силуан = Силуак.

Симен = Семен.

Сименко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Симеон, гебр. = Ягва* чує, усвідомить, подасть сили, мочі; імення фігурує лише по календарях святих.

Симон — Симеон; стос. св. С. → Петра.

— 2) св. С., правдоподібно жид з діяспори, ученик та послідовник → Ісуса, в Єрусалимі другий за рядом єпископ жидів-християн по → Якову Молодшому. С. ніби пав муч. смертю, сталося таке в Єрусалимі на 120-му році його життя, й був розп'ятий на хресті; † 106 р.

Часто по історії С. співпадає з Симонном Зилотом, останній рахується ап., ніби діяв в Лібії, Мавретанії та Персії, та останьо працював разом з → Тадеєм й там десь обидва наложили головами.

Симонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Сисой, гр. = зближувач (ознайомлювач з справою — інформатор); стос. св. С. Великого, близький приятель → Антона В.

С. вів самотнє життя в пустині Єгипту, далі 71 рік аскетичности на горі св. Антонія в Єгипті. Такий час самотности був лише в С. за всю історію самотництва христ. світу взагалі, за що його названо великим: лише він міг провести такий довший час на самоті; † 420 р. (прибл.)

С. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

— 2) св. С., монах Печерського монастиря в Києві.

С. був набожний, схилий, милий та до найвищого добротний, зараз же по смерті був залічений до святих Київською Цер.

Сисойко, -сойчук, -соєнко, -сойченко, -соєвський, -соївський, -соєвич.

Сифирин, гр. = м'який як захід. вітерок; лагідний, спокійний (слов. Лагіднославо, Спокійнославо); істор. збіг з особою див. Сивирин.

Сифиринко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Силваній = Силваній; стос. св. С., єпископ м. Гани* в Палестині, завзято розповсюджував християнство, за що й наложив головою разом з багатьма іншими; † 311 р.

С. вшан. обома Цер.

Силванійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нієвський, -ніївський, -нієвич.

Сілвестер, лат. = любитель лісу; лісничий; стос. св. С., римлянин, папа римський в роках 314-335.

В каденцію С. почалося легальне вірування християн (див. → Константин В.), до цього часу переслідуваних владою політично. За папування С. настав істор. перелом христ. руху, та з цього менту привертається цей рух в повну чинність релігії. З цього часу починається розвиток вільного життя Цер., постановя влади та держави Цер., хоч всі ці атрибути Цер. все ще були справою царя; † 335 р.

С. стоїть на великій пошані у всіх християн, особливо шанується Грецькою Сирійською, Армєнською та Римською Цер.

Сілвестерко, -рчук, -ренко, рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Сіліверет = утв. ф. від Сілвестер; стос. св. С., монах Печерського монастиря в Києві.

С. продовжував писати хроніку → Нестора 3, був схилою, милою та до найвищого добротного людиною; † 1140 р. (прибл.)

С. вшан. з повною достойністю Київською Цер.

Сіліверско, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Сімос, гебр. = до Ягви звертайся (= проси Бога); ймення фігурує лише по календарях святих та архаїчній літературі.

Сісой = арх. від Сисой.

Славномир = Славнослав.

Славномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Славнослав, слов. = славної вдачі людина; ймення новотвор.

Славнославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Славомир = Славослав.

Славомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Славослав, слов. = прославлений добротю, славославний.

Славославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Славотвор = Славослав, Святослав.

Славотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Словомир = Словослав.

Словомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Словослав, слов. = красномовець, реторик (гр. Євлалій); ймення новотвор.

Словославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Словотвор, слов. = словотворчий, прозаїк (гебр. Ісай); ймення новотвор.

Словотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Сновид, старослов. = гадач, вгадуючий (психолог; гр. Протасій).

Сновидко, -дчук, -денко, -дченко, -довський, -дівський, -дович.

Созон, гр. = по велінню → Господа (прийшов на світ; лат. Натал); співплодо-рожувач; стос. св. С., походив з Кілікії.*

С. поставився з запалостю християнина, за що наложив головою в кострі на попіл; † 308 р. (прибл.)

С. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Созонко, -нчук, -ненко, нченко, -новський, -нівський, -нович.

Соколомир = Соколослав.

Соколомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Соколослав, слов. = соколиної слави (егип. Пафнутій, лат. Ахила); ймення новотвор.

Соколославко, -вчук, венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Сократ, гр. = поміркований, діє за наглядністю.

Сократко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Соломон = Саломон.

Соломонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Сонцеслав, слов. = «сонечко ти нам» (милий, любий); ймення новотвор.

Сонцеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Сопатр = утв. ф. від Сосіпатр.

Сопатрко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Сосіпатр, гр. = (правдоподібно) ратівник, спаситель (гебр. Осія); стос. св. С., родак, ученик та ярий послідовник → Павла.

С. співпроводжає Павла на III місіонарську подорож, був єпископом Іконії й по всіх правдоподібностях загинув там муч. смертю; † 70 р. (прибл.)

Сосіпатрко, -рчук, -ренко, рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Софон = скор. ф. від Софоній.

Софонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Софоній, гебр. = під охороною Ягви; стос. жид. прор. Стар. тестаменту С.

С. виступив був, як і кожний прор. Стар. тестаменту, з погрозами царям-займанцям держави Ізраєлю, зверхности Єрусалиму та «вибраного народу» межі народами цілого світу та що Єрусалим керуватиме не лише жидами, а й нежидами; † 621 р. до Р.

Керуючись виразами С. в жидів ви-робляється засада юдаїзму.* Єрусалим — місто Ягви (→ світ по приверненню всіх поган до юдаїзму). Христ. теологи співвідносять пророцтво С. своєму → Спасителю, день-Ягви-С. — за чистиле-цю душ християн.

С. вшан. христіянами символічно, як **заповідач** прийдіння на Землю Спасителя.

Софонійко, -нійчук, -ніенко, -нійчен-ко, -нієвський, -ніівський, -нієвич.

Софрон, гр. = мудрий (слов. Мудро-слав, гебр. Саломон); творець гарних речей (здебільшого письмо-твори); стос. св. С. Єрусалимського, сирієць по походженню, син знаменитої родини й родився 560. р. в Дамаскусі.

С. вчив теологію, філософію та молодим вирушає в далеку подорож по Палістині, Італії, М. Азії та Єгипту, студіюючи соціальні відносини та поступ один до другого багатьох народів. С. переїздить до Палістини, осідає в лаврі св. → Сави на життя, підковуючись тут ще раз теологічно.

634. р. С. стає патріархом Палістини, в цей час та й до цього атакує шаленно монотелетів* та в цьому році з нагоди своєї посади патріарха випускає повідомлення по всьому патріархату як науку: «Обидві природи → Ісуса — і божя і чоловіча — виступає кожна з них в своїй окремій дії.» Смоїми формулами по христології* С. перетягає знову більшість духовенства на шлях віри за нікеяною, * наполегливо виступає за таку як мірило християнства. В цьому відношенні С. виступає з проповідями по настановах та вказівках для цілого людства на загал, чим популяризується у всьому христ. світі та і поза ним. В час окупації арабами Палістини С. твердо тримається християнства і далі, за що і пав від руки арабів муч. смертю. Але є здогади, що С. під час цієї окупації втік був до Єгипту й там помер своєю смертю; † 638 р.

С. написав обширну гатіографію,* був визначним віршарем гимнів, знаменитим письменником-теологом Схід. Цер. та вбачається софістом* взагалі. — С. вшан. христіянами як цер. **законодавець**, особливо Схід. Цер., імення поноситься коженно.

Софронко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -ніівський, -нович.

Спиридон, гр. = корзина, коробка (по всіх правдоподібностях імення джерело во мало докірливість капризу людини, з чого скозубили на корзину, коробку); стос. св. С. Чудотворця, грек по походженню, вівчар довшого часу за працею й під час свого фаху став вихрестом. Як християнин С. піддався сильним тортурам, навіть повиймали йому очі й так сліпого послали на примусові праці.

В час признання християнам вільного вірування (313) С. стає єпископом Кипру. Не дивлячись на своє осліплення С.

повів справу чітко, мудро й незадовго спопуляризував себе по всьому острову. С. виступає активно на Першому заг. цер. соборі християн в Нікеї* 325. р., заатакував тут сильно → Арія та повністю тяг руку за → Атанасія, та своїм виступом поділав велико на присутнього на соборі царя та всю соборність; † 335 р. (прибл.)

С. за свою падку працю єпископа та тим паче як сліпий був всюди і завжди шанований й коли помер, то останки зараз же було перевезено до Констянтинополя, — вшан. з повною достойністю всім христ. світом.

Спиридонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -ніівський, -нович.

Спіридон = арх. від Спиридон.

Спокойномир → Спокойнославо.

Спокойномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Спокойнославо, слов. = спокойний, тихий (гр. Сифирин); імення новотвор.

Спокойнославо, -вчук, -венко, вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Справедливомир = Справедливославо.

Справедливомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович

Справедливославо, слов. = справедливий (гр. Парамон); імення новотвор.

Справедливославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Справедливотвор, слов. = прагнучий до справедливости (лат. Юстин); імення новотвор.

Справедливотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Станіславо, слов. = стійкий, непохитний (гр. Євстатій, лат. Констянтин); імення не надається віднести якійсь постаті княжої доби — початку історії слов'ян на Україні. Але дуже часто й в наші часи, як слов. імення стоїть на третьому місці по Володимирі, Ярославі. Припущення: в поляків вшан. св. С., єпископ Кракова, поліг муч. смертю, в наслідок чого С. в поляків вшан. зі всіма почестями, що й закорінілося дуже частим іменням. Комуністичний проводир на Україні від початку Російської революції й по 1937-й рік був Косіор, походив правдоподібно з польського роду й звався Станіславом. В цей час (1924-1936) появилася імення С. дуже частим на Україні й переважно діти партійців. Може цей стан і зумовив імення Косіора як С. поширювати популярне імення серед шляхти-партійности свого часу.)

Станіславо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Стах = скор. ф. від Стахій.

Сташко, Стащук, Стащенко, Стаховський, Стахівський, Стахович.

Стахій = скор. ф. від Євстахій; стос. св. С., мешканець Риму, правдоподібно жид римської діаспори,* ученик та ярий співпрацівник — Павла та → Андрія.

Легенда оповідає за такої стан: одного разу в/з Павло провадив збори христیان, свою доповідь затяг до пізньої ночі, де був присутнім і С. Сидячи на вікні, котре було відчинене, С. задрімав й впав з вікна. Але нібито йому нічого не сталося, що Павло і відніс цю подію яко: охорону → Господа. Цю нагоду Павло весь час використовував як пропагандивне приваблення свого часу місіонарства.

Ніби в/з Андрій поставив був С. на єпископа Візантії, що він і рахується як перший єпископ цього міста. Але сирійці твердять, що С. був єпископом в Тарсусі, там був арештований, вкинутий до в'язниці, де він і помер; † 70 р. (прибл.)

Стахійко, -хійчук, -хієнко, -хійченко, -хієвський, -хійвський, -хієвич.

Степан = Стефан.

Степанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Стефан, гр. = окоронований; вінок, корона (слов. Вінцеслав, лат. Лаврентій); стос. св. С. Первомученика, син заядлих геленів* й родився правдоподібно в Тарсусі прибл. перших років нашого літочислення. Рідна мова в С. була гр. мова, володів досконально араб. й гебр. мовами, посідав високу освіту, великий авторитет серед діаспори.*

З невідомих причин С. опинився в Єрусалимі, тут діє як ярий христіанин, його обирають першим діяконом межі семи Єрусалимськими діяконами (див. → Ніканор, → Пармен, → Пилип, → Прохор, → Тимон), діючи на цій посаді справедливо, ставлячись добродійно та добродушно до кожного і завжди. Як високовчений С. виступає з полемікою з жидами в захист христ. ідеології, побиваючи своїми доводами на кожному кроці всякі контри мозаїстів.* С. виступив був з такою запалом, що його одного разу роз'юшена чернява схопила й повела зараз же до Синедріону* в Єрусалим. Тут утворюють над ним показковий суд, де він себе також стійко й непохитно тримав як і завжди. За його тверду поставу, відвертість та непохитність віри в → Христа яко сина Бога (див. пояснення термінів Ягва)* публіка на нього була так розгнівана, що, не докінчивши над ним судової розправи, його вхопили, витягли вульгарно з залі суда, тягали по вулицях, глумлячись з нього всіляко й нарешті витягли за місто, прив'язали до стовпа й каменували в нього доти, доки не видно стало його постати. Цю акцію над С. су-

проводжував каменнями і → Павло; † 34 р.

С. був людиною справедливості, чіткості, талановитий, непохитний в своїх намірах, одарований промовець, й на суді відверто заявив: «Церква з її законами жидів — лише переходова річ, котра буде анульована → Ісусом в ім'я справжньої Божої віри!» Цей вираз С. найдужче рознівав всіх жидів. При вбивстві його за містом сказав: «→ Господе, візьми мою душу до себе! й прошу тебе прости їм ці гріхи!»

С. являється витворювачем своєрідного витвору: Ісус є справжнім сином Ягви* (Бога). «Я бачив — каже С. — Ісуса на небі, стоячи по правій руці Батька» (Бога).

В/з Павло, перейшовши на христіанство, перейняв був С. витвори та витончував їх в значній мірі. Також цей вираз С. про Ісуса яко «сина Ягви», особливо «стоячого по правій руці» служив опором на синодах та соборах в течії атанасізму* в дискусіях по христології* з течією аріїзму,* що й служило як опірно-вихідний пункт атанасізму.

Смерть С. христіанами співвідноситься символічно з смертю Ісуса, зараз же по смерті вшан. жидами-христіанами як натхненний божим духом. В значній мірі вихвалявся С. → Августином, → Григорієм Молодшим та → Іваном Золотустим та іншими законодавцями Христ. Цер. С. стоїть на пошані в христіан наряду з апостолами, у Франції населення покликається на допомогу С. при всіх виконаннях робіт та виступає в цій країні як запобіжник всякому нещастю, допоміжник в тій чи іншій дії і т. п.

415. р. коло Єрусалиму було знайдено якісь реліквії, визналися за останки С., частину з них перевезено до Сіону (Старий Єрусалим) а частину до Константинополя та цю частину 560. р. до Риму.

— 2) св. С. Великомученик Молодший (у відміну за часом та достоїнстю Стефану Первомученику), син знаменитої родини й родився 715. р. в Константинополі.

С. дуже молодим поривав всякі зв'язки з світським світом та йде в монастир св. → Аксентія, та пізніше стає керівником цього монастиря.

В цьому монастирі за керівництва С. велось тасмне вшанування* образів святих. В цій справі було зроблено донос цареві, котрий дав розпорядження зробити в ночі наскок на монастир, й таку операцію було проведено. При обшуку було виявлено в монастирі образи, заарештували весь монастир в 300 осіб монахів, на чолі котрих стояв С. Всіх поса-

дили до в'язниці й по 11-ти місячному ув'язненню, весь час супроводжуючи жакхитливими тортурами, всі наклали головами, як перші мучиники за вшанування → Ісуса та → Марії (див. → Епіфаній, пояснення термінів Сварка* по вшануванню образів); † 760 р. (прибл.)

С. як керівника монастиря, тобто зачинщика такої справи якимсь чином челядь витягла на вулицю й тягали його по вулицях глумливо, як і Стефана Первомученика. Крім цього, С. символізує в християн Молодшого у відміну першому як **перший** павший мучиник за вшанування образу Ісуса, а Перший прямо за особу Ісуса.

Стефанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Стехван = нар. від Стефан.

Стратон, гр. = тактик (всупроти теоретикові); полководець (слов. Святополк); стос. св. С., виявив себе завзятим християнином, багатьох навернув на християнство, за що і пострадав жакхливою муч.

смертю: вкинули живого у вогонь й тіло згоріло на попіл; † 303 р.

С. вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

Стратонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Стратоник = гол. ф. від Стратон; ймення існує лише по календарях святих.

Суворослав, слов. = суворий, грізний в поведженні (лат. Северин); ймення новотвор.

Суворославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Судимир = Судислав.

Судимирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Судислав, слов. = досвідчений, розсудливий (гр. Арсеній, гебр. Саломон); стос. князя київського С., син → Володимира В.; життя і дія в 11 ст.

Судиславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Т

Тадей, гебр. = хоробрий, сміливий (слов. Хороброслав); з гебр. злат. — згр. = достойний, вельмишановний (останнє стос. лише особи Тадея Юди); стос. св. Юди Т. Апостола, жид по походженню, правдоподібно зведений брат → Якова Молодшого й через останнього доводився, Т. родаком → Ісусу.

По історії дії Т. часто співпадає з Тадеєм Едеським, Юдою Яковом та Юдою Симоном (див. → Симон 2). Восновному своєю дією Т. виступав в Палестині, але греки та сирійці твердять, що він проповідував в Сирії, Месопотамії,* Персії. Останьо Т. ніби голосив Євангелію разом з Симоном Зилотом (див. → Симон 2). й ніби в Персії оба пали муч. смертю. Ще інша легенда переповідає, що Т. голосив Євангелію в Фініції* та десь в місцевостях сьгоднішньої Румунії. — Поле дії Т. дуже погугано й на правдивий шлях його дії тяжко натрапити; † 70 р.

Т. характеризується в христ. русі поривистою людиною та сильним полеміком. Т. являється складачем «Листів Юди», св. Письма та «Листа Юди» біблійного, що був відозвою до жидів-християн в Єрусалимі, — Т. почав вшан. Схід. Цер. з 4. ст., а Захід — з 18. ст. лише, й останьо вшан. християнами Т. як апостол.

—2) св. Т. Великомучиник, скит по походженню, раб → Теодора Студіонського.

В/з Теодор звільняє свого раба Т. з рабства й забрав з собою в монастир. Тут

визначився Т. своєю набожністю, схилостю та послушністю перед всіма, особливо перед своїми колишніми рабовласником та теперішнім наставником цілого монастиря Теодором, останнього підтримує всіма силами проти постави → Тарасія та в поставі вшанування* образів. Т. висилається разом з Теодором, пізніше за заядле прибіччя до Теодора поставили перед судом, з винесенням вироку: «сто тридцять різок». При катуванні Т. не витримує всіх й на стільці катування доходить; † 815 р.

Т. вшан. Схід. Цер. з повною достойністю Великомуучиника.

Тадейко, -дейчук, -десенко, -дейченко, -десвський, -дейвський, -десевич.

Таїсій, єгип. (правдоподібно = вродливий); гр. = боговіруючий, набожний; стос. св. Т., син єгип. торговця на берегах сьгоднішньої Іспанії.

Переповідається, що Т. до кожного ставився добродушно-милостиво, роздав всю свою приналежну частину добра бідним, а сам пішов в монастир. В монастирі Т. виявив себе перед братством послушним, товариським- добродушним та набожним до найвищого, особливо вславився своєю жалісливістю, за що і був шанований вже за життя як святий; † 374 р.

Т. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Таїсійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Талалей = ймення не надалося вияснити і то під жодними зусиллями; правдоподібно ймення гр. походження й потрєбує конче дальшого етимологічного дослідження.

Талалейко, -лейчук, -леснко, -лейченко, -лесєвський, -лейєвський, -леєвич.

Талантослав, слов. = талановитий, одарений від природи (гр. Діодор); ймення новотор.

Талантославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Танас = скор. ф. від Атанас.

Танаско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Тарас = скор. ф. від Тарасій.

Тараско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Тарасій, гр. = проникливий (слов. Остромир); повстанчий, неспокійний (слов. Яромир); стос. св. Т., багатій великих маєтків в Константинополі, таємний секретар цариці → Ірини II, патріарх Схід. Цер.

Т. як патріарх впровадив сімонію,* правдоподібно по засаді останньої дістався до сану патріарха, видав навіть декрет в реабілітації єпископів-сімоністів та допустив їх на посаду духовників знову. Крім того, проти закону допустив подружжя царенятя, тобто брата з сестрою. За це його, додаючи ще до цього сімонію, заатакувала партія вшанування* образів, на чолі з → Теодором Студіонським. Під таким тиском змусили були Т. випустити декрет проти сімонії та зняти з посади священика, котрий вінчав царенят. Але в свій час, пімствено в душі за такий тиск на нього від монахів, Т. повів сильний наступ на цю партію, закидаючи останнім вшанування образів, хоч в серці був цілком за таке вшанування, навіть на II Нікейському* заг. соборі Т. головує, де виключно розбіралася справа вшанування образів та призналося таке за дійсність; † 806 р.

Т. був податливою, особливо прибічливою та на свою вигоду людиною, за своїх часів урядування патріарха не мав жодної і ніде поваги, хібащо від йому підкорених духовників та близького кола цар. двора. Ці два останні фактори з збігом часу та обставинами і зробили з Т. святого, — вшан. з повною повагою Грецького Цер.

Тарасійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Тарах = арх. утв. ф. від Тарас.

Твердомир = Твердослав.

Твердомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Твердослав, слов. = витривалий, переносливий, людина постави (єгип. Мина,

гр. Гервасій, лат. Корнилій, гебр. Йова); істор. збіг з особою див. → Исидор 2.

Ймення докотилося своїм оригіналом до наших часів та існує навіть нерідко межі нами також.

Твердославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Творемир, слов. = працур миру (гебр. Адам); ймення новотор.

Творемирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Твореслав, слов. = творчий, славоротчий; ймення новотор.

Твореславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Творомир = Миротвор.

Творомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Творослов = Словотвор.

Творословко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Творчемир, слов. = вмільий, здатній, здалий; ймення новотор.

Творчемирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Творчослав, слов. = творчий (гр. Карпофор); ймення новотор.

Творчославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Телемахій, гр. = запільник, підпільник; волевий, воледіючий (слов. Воєслав); стос. св. Т.

Т., виходячи погрішимостю перед → Господом, десь на Орієнті заатакував силєнно гладіаторство, за що його самі ж гладіатори забили на смерть. Але поступ Т. в цьому відношенні не лишився пустими словами, мало великий вплив на владу, в наслідок чого гладіаторство було відмінено; † 391 р.

Т. вшан. обома Цер. символічно, як **протистояч** всякому невідповідному поступу людини.

Телемахійко, -хійчук, -хієнко, -хійченко, -хієвський, -хіївський, -хієвич.

Телефор, гр. = перепроваджуючий, далекозорий; стос. св. Т., папа римський.

Як папа Т. виступив був в захист християнства, за що і наложив головою; † 137 р.

Т. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Телефорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Темофан, гр. = появляючий в постати Бога, слави Божої; христ. = в появі → Христа (ділами та діями).

Темофанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Темофій, гр. = богобоязливий, набожний до найвищого; пізніше гр. = прославляючий → Господа; стос. св. Т., син матирі-жидівки та батька-грека й родив-

ся прибіл. 24. р. в Лістрі,* від → Павла перший вихрест з цілою родиною в своєму місті.

Коли Павла в Лістрі трапило нещастя, то Т. першим поспішив йому на допомогу: відлив його водою, повідомив всіх християн про подію, забрав Павла до себе додому, де Павло очунав та лікувався.

При другій подорожі в місіонарстві Павло бере Т. з собою, але звелів йому зробити обрізування, бо за жид. законом жидам не дозволялося сполучуватися з гоями,* що Т. і виконав волю Павла. Після I Апостольського собору (49—50) Т. вже або провозгаший або уповноважений Павла по місіонарській справі. При подорожі місіонарів до м. Коринтії* Т. був вже як заступник Павла та подорожують також разом до Єрусалиму. Т. перебував з Павлом в Римі й коли Павла тут було арештовано, то попав був і Т. під арешт, хоч і був звільнений. По смерті Павла Т. стає його намісником по місіонарській справі м. Єфесусу* та тут переваде єпископство як перший взагалі цього міста, де він і наложив головою; † 97 р.

Т. був вірним слугою Павла, за що він його поважав, довірявся йому всюди, писав листи з в'язниці до нього, котрими уповноважував його до коринтян, филиппян та інших христ. громад.

Т. вшан. християнами символічно, як **прославлювач** Господа, — Схід. Цер. вшан. з 4. ст., а Захід. з 13. ст. лише. Особливо стоїть Т. на пошані в гр. світі та Київської Цер., імення поноситься кождоносно.

Темофійко, -фійчук, -фіенко, -фійченко, -фієвський, -фійвський, -фієвич.

Теогност, гр. = богознаючий, боговідаючий.

Теогностко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Теодозій = Теодосій; імення фігурує лише по календарях святих.

Теодор, гр. = дар Божий (слов. Богдан, гебр. Йонатан); стос. св. Т. Великомученика, виходець з М. Азії, солдат римської армії.

Т. як солдата запідозрюють в християнстві, арештували, поставили перед трибуналом, суд звинувачує його ще й в підпалі поганського храму й засуджує на жахливу смерть; розривали все тіло на куски й вкидали у вогонь; † 306 р.

Т. вшан. християнами з повною достойністю Великомученика.

— 2) св. Т. Монсуетійський, син пристойної родини й родився 350. р. в Антіохії* Сирійській. Студіював Т. разом з → Іваном Золотоустим право та реторику, заглиблюючись наполегливо в теологію,

вели разом самотнє монаше життя, весь час не покидаючи один другого як світоглядом, а також і станом загального життя.

Т. як священник Антіохії виступив з настановами до людности, з проповідями теології, вславляючи себе в широкому світі, що йому й завдячило сан єпископа Монсуетії* (звідціль Монсуетійський). Як єпископ Т. діє тридцять шість років, Т. виступає активно на всіх синодах і на різних диспутах, особливо в контроверсах августинізму*—пелагізму.* Т. виступив був в захист свого в/з колеги Івана, повів сильну протиятку Александрійській теологічній школі та заатакував особу → Теофіла 2. В своїх доводах Т. застосовував витяги з біблії—історії, пояснюючи все ексегетично; † 428 р.

Т. вбачався найкращим ексегетом* біблії та знавцем гр. теології свого часу, був духовним главою Антіохійського теологічного напрямку, всебічно навчена людина з практичним розумом й лише наглядности всякої справи за станом речей природи. Т. провадив Антіохійську теологічну школу, мав велику кількість студентів, межі котрими також і → Нестор 2, що останній щодо христології* крокував по засадам свого учителя.

Основна наука Т. по христології: «Бог перебуває в → Ісусові своєю натхненністю лише.» Т. не визнавав спадкоємних гріхів та знівечення людини природою як гріхонавіяна (див. → Адам, → Єва).

Ще за життя Т. виникли були завваги до його вчень, особливо атакувала його Александрія своїми теологічними засадами, з котрою він справлявся. Але по смерті Т. справа набрала надзвичайного стану: в Сирії поширювалася весь час наука Т., проти котрої йшла різко Александрійська теологічна школа, підтримувана широким колом монахів зі всоуду, що з збігом часу й набрало своєї буревії. На Халседонському* заг. соборі 451. р. все ще було залишено в спокої і науку і особу Т. Але вже на синоді в Константинополі 533. р. за спонукою царя → Юстина науку Т. було засуджено. Але світ несторизму* вшан. Т. символічно, як **приятеля** → Господа, ексегета-вчителя та наставника свого й пов'язують авторитет Т. як повний стан завершення їхньої теології.

— 3) св. Т. Студіонський, син великого багача в Константинополі.

Т. дуже молодим залишив батьківське помістя й пішов в монахи. Пізніше Т. звільнив всіх своїх рабів, межі котрими також → Тадей 2, роздав всю свою частину майна бідним та подарував монастиреві, в котрому був довший час про-

відником, з великою повагою серед широкого кола челяді.

Т. виступив різко проти постави → Тарасія, закидаючи останньому несумісність речей, очолює проти нього цілий рух, рівночасно організовує цей рух по боротьбі за вшанування* образів, за що терпить висилку аж три рази; † 826 р.

Т. боровся за вшанування образів майже все своє життя, за це страдав й за це його християни усимволіли: **перекорювач** зла → Епіфанія, вшан. християнами з повною достоїнстю, особливо Грецькою Цер. яко Мучиник, хоч він і помер своєю смертю.

— 4) св. С. Сирійський.

Як монах в Палестині Т. виступив за вшанування образів, за що його вислали. На відклик же своїх наполягань Т. дозволено було повернутися до Константинополя й жити спокійно. Але він і тут в потайках став вшановувати образи → Ісуса та → Марії. Під час погрому на вшановувачів образів царем Михайлом* II попадає в цю терницю й Т., що й піддається найжахливіше зі всіх неймовірним для людини тортурам: витаврували на лиці вірш посміху, з чого він сердега і помер, всеодно остаючись вірним своїм ідеалам по вшануванню образів аж до останнього свого подиху; † 844 р.

Т. вшан. християнами символічно, як **перетерпівший** ганьбу-муку за дійсність речей образу → Господа, особливо віддається йому честь Грецькою та Київською Цер.; ймення поноситься коженденно.

— 5) св. Т., перший мучиник християн в Києві.

Батько Т., будучи правдоподібно грецького походження або й прямим греком, закидає → Володимирі В. несвідомість стану свого, мовляв і досі вшан. поганських богів (див. пояснення термінів Ягва*). За такий вираз батька Т. по адресі князя київська челядь накинулася на обох по-звірячому, й забили на смерть батька й сина Т.; † 980 р. (прибл.)

Теодорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Теодорет, гр. = богоодарений: стос. св. Т. Кирського, син видатної родини в Антіохії* Сирійській й родився 393. р. тут же.

По смерті своїх родителів Т. пішов в монахи, роздавши все своє багате майно бідним, ведучи чітко та чільно своє тепер таке убоге життя й то на протязі довшого часу. Т. приймає єпископство Киросу* (звідциль Кирський), повів атаку на маркіянiзм* та аріiзм* й усердна посвята громадки на різних відтинках життя людини.

431. р. на заг. соборі в Єфесусі Т. являв собою головну опору → Нестора 2 та

атакував тут → Кирила Александрієвського. З невідомих причин Т. впадає в конфлікт з патріархом Антіохії Іваном Антіохівським, котрий повів на нього тиск, за що Т. мусів давати відчит перед царем Теодосієм* II. Тут було примушено Т. підписати постанову собору за критерієм в/з Кирила, рівночасно відмовляючись категорично від викляття Нестора. — На синоді* Грабіжників в Єфесусі 449. р. Т. виступив як оборонець цілої акції, й Т. сторона потерпіла й тут поразку: були всі звинувачені в несторизмі* й по наказу царя всі вислані. В цій же справі Т. звертається до папи римського → Лева В., котрий цю постанову синоду Грабіжників анулює й Т. повертає із заслання. На Халседонському* соборі 451. р. Т. попав знову під засуд (тут було засуджено на висилку всіх тих, хто не визнавав → Марію за Богородительку), був висланий й там вже і помер; † 458 р.

Т. був високовченою особою, видатний ексегет,* під його провідництвом провадилася вся гр. патристика — заступництво, визначний повчател ь Схід. Цер. свого часу. Т. багато писав по теології, листи по захисту → Діодора та → Теодора Монсуетійського і т. п.

533. р. на дискусійному зібранні по христології* в Константинополі репрезентували Т. листи-звинувачення проти в/з Кирила, тобто скарга Т. на Кирила на Халседонському соборі 451. р. Т. вшан. сирійцями символічно, як **праведник** теології їхньої.

Теодоретко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Теодосій, гр. = даний Богом (лат. Донатій); стос. св. Т. Великого, родився 345. р. в Іспанії. 379. р. Т. — цар. схід. візантійської імперії.

Під впливом → Амбросія Т. перейшов на християнство, 381. р. скликає в Константинополі заг. цер. собор, сам був причасним на ньому, признає себе тут ярим прибічником нікеяни,* й тут всі течії по вбачанню христології* поза нікеяною ставить в не законі, без сумніву, під впливом в/з Амбросія. Т. ставить поза законом всі прабатьківські боговіри, закриває силою всі поганські молільні, з суворою заборорою молитися будь-де та кому, крім в церкві християн та нікеяні лише. З цього часу — з часу II заг. собору (в дійсності все, крім нікеяни було вже загнато в підпілля 380. р., на в/з соборі таке підпілля лише оформлено) починається законне державне переслідування християн християнами (див. → Константин В.), нечуваними гонитвами один за другим та неймовірними лихоліттями на загал, підбивши все під один моноліт державо-релігії та під огіду ні-

кеяни. Таким чином, постава Т. до христології стає єдиним коловоротом для всього християнства в майбутнє; † 395 р.

Т. похоронили в Мілані, надгробну промову та процесію передали Амбросій. — Т. вшан. християнами символічно, як **усталювач** праведності для християн по правді трактування → Господа.

— 2) св. Т., кападоцієць по походженню, високовчена особа.

Т. переселився до Єрусалиму, заснував тут монастир з каплицями та відділами для проходжик, жебраків, хорих та побудував дім для змалюваних. Згодом Т. стає архимандритом всіх монастирів в Палестині, підпорядковує все під одно керівництво, все ставить вмілому організованому господарству та стає натхненником-батьком палестинського монашества. Т. веде довший час жорстокий стяг з монофізитизмом* в постах нікеяни,* що й було цій течії повним приреченням на всю Палестину; † 529 р.

Т. вшан. християнами з повною достойністю **праведника** перед → Господом.

Теодосійко, -сійчук, -сійченко, -сїєвський, -сїєвський, -сїєвич.

Теодот, гр. = божий слуга; стос. засновника монархизму* Т., фабрикант багатьох грабарень в Константинополі, високовчена особа свого часу.

190. р. Т. з невідомих причин переїздить до Риму й тут розвиває свою науку по христології.* «→ Ісус являє собою звичайну людину. Через хрещення на річці Йордані* за впливом св. Духа став натхненний й призначений на свою дію, в наслідок чого став → Христом»; † 215 р.

Наука Т. підхвталася була з повною завзятістю його послідовниками, особливо → Савелієм, й довший час мала признання в широкому колі людности.

— 2) св. Т., тримач ресторану в Анкирі.*

Т. створив ресторан з метою, щоби було де збиратися християнам на молитву, це викрилося, за що його арештували, сильно стуртували й замучили на смерть; † 303 р.

Т. вшан. всією Схід. Цер., особливо Грецькою, ймення поноситься кождо-денно.

Теодотко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Теодул, гр. = богослуга; стос. св. Т., мучиник в Римі з багатьма іншими; † 130 р.

Т. вшан. обома Цер.

Теодулко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Теоктист, гр. = богороджений; стос. св. Т., печерник в Палестині.

Як печерник Т. спіткався в Палестині з → Євтимієм, закладають наспілку монастир, котрим Т. керує, з повною достойністю для всіх послужних; † 470 р.

Т. був до найвищою набожною людиною, схилий та милий всюди і завжди, за що його зараз же по смерті стали шанувувати.

Теоктистко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Теон, гр. = божий; стос. св. Т. Александрієського, єпископ Александрії, домагач Школи катехетів.

Т. завзято розповсюджував християнство, нерідко на його завзятість покликався → Атанасій, котрий і прислужився до розповсюдження культу Т.; † 300 р.

Теонко, -ичук, -ненко, -иченко, -новський, -нівський, -нович.

Теопемп, гр. = богонатхненний (своєю святістю дорівнює Богу); стос. св. Т., єпископ Нікомедії.*

Легенда оповідає, що Т. як єпископа заперли були в піч, давали йому різні яди пити і т. п. Але він все це терпеливо пережив й з печі повернувся живим. Далі Т. вивели до дрифтні й відрубали голову; † 284 р.

Т. вшан. християнами яко Великомучиник, реліквії 911. р. перевезено до Італії.

Теопемпко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Теопомп = Теопемп.

Теопомпко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Теопонт = утв. ф. від. Теопомп.

Теопонтко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Теотик = утв. ф. від Теоктист; стос. св. Т. — Легенда оповідає, що Т. був головою якогось міста в Єгипті, колегував з → Аріяном, колеги переслідували християн, попали під вплив → Філемона й останнім були навернуті на християнство також. Колеги навертають на християнство ще чотирьох високих офіцерів, всі разом приїхали до царя Діоклеціана* в м. Нікомедію,* признаються перед царем в своєму християнстві, за що їх тут же постигла нагла смерть; † 303 р.

(Таке не відповідатиме дійсності, якщо колеги під впливом в/з Філемона перейшли на християнство. Бо подія відбувається щонайменше на 230 років пізніше, як помер Філемон. Скорше відноситься → Памфила.)

Т. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Теотичко, -тичук, -тиченко, -тиковський, -тиківський, -тикович.

Теотим, гр. = богонатхненний; стос. св. Т. Філософа, задушевний друг → Івана Золотоустого, єпископ Толу* або Томі.*

Як єпископ Т. виступає в захист вчень → Орїгена, доводячи факти та спростовуючи непорозуміння, виводячи все на світло дня своїми філософськими доводами (звідціль Філософ). В цьому відношенні за найвність атакує Т. → Єліфанія, що і відтягло на деякий час суперечку орїгенізму.* Т. виступив всюди за правоту людини, особливо захищав правоту свого в/з друга Івана, своєю вмілостю повів місіонарську працю серед гунів,* що і мало великий успіх на примирення та утихомирення останніх; † 403 р.

Т. писав чимало по теології й рахується повчателем Схід. Цер.

Теотимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Теофан, гр. = богоосвянений, богопоявившийся, в постаті Бога (= → Христу рівний за своїми діями та ділами й цим ублаженствує світ); стос. св. Т. Догджуючого, син великого багача в м. Константинополь, остався дуже малим круглим сиротою й виховувався на дворі царя Константина* Копронимуса.

Т. дістає інтуїтивне пробудження: домовляється з дружиною про дозвіл йому монашого життя, котра увільнила йому волю й він, роздавши свою велику частину майна бідним та роздаривши на монастирі, пішов в монастир. Будучи вже монахом Т. на свої кошти будує два монастирі, керує ними, впроваджуючи закон догду-молитву: молитися лише навколінки, тихо, зі всім пострахом душі і серця людини, чим і робиш найбільшу та найкращу догду → Господу (звідціль Догджуючий). Т. виступає енергійно за вшанування* образів, за це терпить гонінням та пізніше висилкою, де він сердега і помер; † 817 р.

Т. своєю поставою богобоязливости-набожності вплинув на весь христ. світ, за що йому дали ймення теофан = рівний своїми ділами та діями Господу.

Теофанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Теофілакт, гр. = під охороною Бога.

Теофілакто, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Теофіло, гр. = богоулюблений (слов. Боголюб); стос. св. Т. Апологета,* єпископ Антіохії* Сирійської.

Т. виступає як письменник-апологет християнства ранніх часів, пише т/з «Три книги». В першій своїй книзі Т. характеризує невідомого (невидимого) Бога, поганських богів як співпоставлення з Богом та → Ісусом. В другій книзі співвідносяться байки поганських віршарів з наукою прор. Стар. тестаменту, творення світу та людини й спадкоємні гріхи. Третя книга Т. намагається всіма силами виправдати християн в їх нетактовності,

затушкувати всякий розлад і т. п.; † 200 р. (прибл.)

Т. вшан. християнами з повною достойністю Апологета.

— 2) св. Т. Александрієвський, єгиптянин по походженню, родився прибл. 345 р. в Александрії, дядько та попередник → Кирила Александрієвського.

383 р. як двадцятьтретій по порядку Т. стає патріархом Александрії, повів політику Цер. лише підступними шляхами, завзято та зависно поширював свою сферу впливу засобами різних підкупних підступів, Т. робить сильний наступ на праведність → Івана Золотоустого, що останній за інтригами Т. пішов на висилку аж два рази й там і помер.

Найбільшою працею ганьби Т. було збірання різних синодів та виклинан на них багатьох учених, котрих наука не відповідала його махінаторським поглядам, напр., знищив більшу частину шістсотрічної бібліотеки в м. Александрії, вбачаючи таку як роботу сатани, особливо спалив твори великого трударя → Орїгена. Т. розпочав був гонитву на монахів-орїгеністів та розплачувався над останніми, із-за прибіччя них до в/з Івана, жорстоким переслідуванням. Це коло Т. переслідуваних, тікаючи світ за очі від примари Т., понесло в далекий та широкий світ лиху славу за особу Т.; † 412 р.

Т. виступає в історії християнства як найвибагливіша постать свого та всіх часів, особливо відзначився своїм лихим поступом до в/з Івана, чим і затьмарив свою особу як **лиходійну** особу Христ. Цер.

Т. вшан. лише Коптською Цер., всім останнім христ. світом не вшан., із-за поступу до в/з Івана.

Теофілко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

Теофіст, гр. = переконливо віруючий в → Господа яко сина Бога; стос. св. Т., грек по походженню.

Т. виступив з твердою вірою в — Господа як в свого → Спасителя, за що в Римі і наложив головою; † 118 р.

Т. вшан. обома Цер.

Теофістко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Теофор, гр. = богонос (той, кого → Господь носив на руках); стос. лише св. → Ігнатія Т.

Теофорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Теофраст, гр. = богопризначений; стос. св. Т., мучиник в Арменії разом з багатьма іншими; † 304 р. (прибл.)

Т. вшан. з повною достойністю Грецькою Цер.

Теофрастко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Терапонт, гр. = лікувальник; христ. = восхваляч → Господа; стос. св. Т., син знаменитого батька герм. походження.

Під час контроверсів вшанування* образів (початок 8. ст.) Т. енергійно виступає за вшанування таких, за що піддався суворому переслідуванню. Він втікає на Палестину, далі на Кипр й тут був забитий арабами, та відбулося б таке 632. р. Але інші джерела говорять, що Т. пострадав муч. смертю в час діоклеціанівщини,* що й відповідало б правдоподібно-сти та смерть сталася б при бл. 303 р.

Ніби з 806. р. реліквії Т. перебувають в Константинополі, вшан. з повною достойністю Грецькою Цер., особливо на Кипрі та Київською Цер.

Терапонтко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Терентій = (правдоподібно ймення своім джерелом походе з Тунісу або Альжиру, бо в Півн. Африці в час постання християнства існує це ймення дуже частим. Та навпаки: ймення не можна здибати за гр. або лат. чи гебр. термінологією. Ймення неминуче потребує дальшого етимологічного дослідження); лат. (могло бути) = нащадок терентіїв;* походе з м. Таренто* (могло бути); стос. свсв. ТТ. Великомучеників, походили з Африки, там діяли сумлінно в акті християнства, за що і пострадали муч. смертю; † 251 р.

Під час каденції царя → Теодосія В. останки ТТ. було перевезено до Константинополя, з повною пошаною Великомучеників Схід. Цер.

Терентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Терешко = гол. ф. від Терентій.

Терещук, -щенко, -шківський, -шківський, -шкович.

Терпеливомир = Терпеливослав.

Терпеливомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Терпеливослав, слов. = терпеливий, виносливий, переносливий (гр. Пантелемон, гебр. Йова); ймення новотвор.

Терпеливославо, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Тетіян, лат. = відносний, належить Тетісу;* стос. Т. Енкратиста* або Сирійського, родився при бл. 125 р. в Сирії.

Т. робить довшу подорож й добився до Риму, тут зазнався з → Устином й прийняв від нього християнство, всеодно погляду гностицизму.* 173. р. Т. повертає на батьківщину й закладає секту енкратитів,* й таким і помер; † 200 р. (прибл.)

Т. завдячує христ. світ гармонійність Євангелії, він устаткував одну відповідно гармонійну Євангелію, розбивши на розділи за кожним складачем-євангели-

стом (див. → Іван Євангелист, → Лука, → Марко, → Матвей).

Тетіянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Тиберій = Тіберій.

Тиберійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -рїївський, -рїєвич.

Тимон, гр. = уславлений, прославлений; стос. св. Т., правдоподібно жид з діаспори, один із семи діяконів Єрусалимських (див. → Ніканор, → Пармен, → Пилип, → Прохор, → Стефан).

Перша легенда говорить, що Т. був єпископом десь в Аравії й там пав муч. смертю. Друга легенда переповідає, що Т. був єпископом Коринтії й там наложив головою; † 70 р. (прибл.)

Т. вшан. християнами нарівні з апостолами.

Тимонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Тимотей = арх. від Темофій.

Тимофій = Темофій.

Тимофійко, -фійчук, -фієнко, -фійченко, -фієвський, -фїївський, -фїєвич.

Тимохій = нар. від Тимофій.

Тирс = Пирс, Фірс.

Тирско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Тит = Тіт.

Титко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Тихін = Тихон; відвітлення ті, що і в Тихон.

Тихомир, слов. = тихий, спокійний, сумирний (гр. Євсей, лат. Клементій); ймення докотилося своїм оригіналом повністю до наших часів.

Тихомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Тихон, гр. = щасливий (слов. Щасливо-слав, лат. Фелікс, егип. Онуфрій); стос. св. Т., походив з Єфесусу,* побратим → Трофима, ученик, послідовник та помічник словом і ділом → Павла.

Т. співпроводжає Павла з Єфесусу на Єрусалим, з Єрусалиму на Рим, тут попав до в'язниці, виплутався з того всього й виконує посилювач з листами Павла до різних громад; † 70 р. (прибл.)

Т. вшан. з повною достойністю всім христ. світом.

— 2) св. Т. Кипрський, син заможного батька й родився при бл. 320. р. на острові Кипрі.

По смерті родителів Т. роздає бідним своє багате майно, а сам іде служити вірно Цер. Спочатку Т. служе як паламар, далі діякон й нарешті Т. єпископ Кипру (звідділь Кипрський). Т. посвятився повністю для поган в переконанні їх на християнство і то виключно своєю добро-тою, ставлячись до кожного зокрема лагідно, добродушно, мило та ввічливо, мав

великий вплив на всі версти населення й християнізував майже всю батьківщину; † 403 р.

Т. вже за живота мав велику славу в широкому світі. В 600-му році на могилі Т. стала відбуватися проща, посвяченна винограду, що замінило християнам колишнього бога-винаря в поган (див. → Бакум). Культ Т. понісся по всьому христ. світі, особливо шанує його Схід. Цер., з поношенням ймення кожного дня.

Тихонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Тихослав = Тихомир.

Тихославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Тихотвор, слов. = утихомирювач, примирювач; ймення новтвор.

Тихотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Тіберій, лат. = під охороною бога Тіберія.*

Тіберійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -рїївський, -рієвич.

Тіт, лат. = дикий голуб, воркун (слов. Голуб, гебр. Йона); шановний, поважаний; стос. св. Т., грек по походженню й родився правдоподібно в Антіохії* Сирійській прибрл. 30. р.

Т. здивався десь з → Павлом, останній намовляє його на християнство. З цього часу Т. стає Павлові секретарем та перекладачем з сир. на гр. мову, веде з ним співпрацю й то з повною посвятою. — Т. їде з Павлом на I ап. собор в Єрусалим та мусів як поганин обрізатися. На цьому соборі і стояла головна проблема: «обрізування для поган». Цей стан був цілковито непривабливою для всіх інших до християнства, що на цьому соборі (49-50) і було постановлено: «Відмінити обрізування для поган». Тут якраз Т. і був основною причиною, а тим паче присутній на соборі, вияснюючи наочно справу непривабливості до християнства, в наслідок чого майбутні християни стали необрізаними.

64. р. Т. посилається Павлом на острів Крети організувати там Цер., що йому, дякуючи сприянням його зятя губернатора тут же, пощастило організувати таку без будь-яких перепон та стати єпископом Крети. Т. рахується як перший організатор Цер. та перший єпископ Крети. Т. посилався Павлом виконувати різні завдання, що він з повною посвятою і виконував такі; † 105 р.

Т. вшан. християнами наряду з апостолами.

Тітко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Тодор = Теодор.

Тодорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Тодосій = Теодосій.

Тодосійко, -сїйчук, -сїєнко, -сїйченко, -сїєвський, -сїєвський, -сїєвич.

Тодось = гол. ф. від Тодосій.

Тодосько, -счук, -сенко, -сченко, -ськовський, -ськівський, -ськович.

Тома = Фома.

Томко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Томаш = утв. ф. від Тома.

Томашко, -щук, -шенко, -щєнко, -шовський, -шівський, -шович.

Трифіль = арх. від Трифон.

Трифон, гр. = лакомець, гуляка, марнотратник (слов. Марнослав); стос. св. Т., бідняк по соціальному стану й за працею пастух гусей весь час.

Під час деціївщини* одного разу в Бітїнії* було зроблено облаву на християн під час котрої й Т. було схоплено як християнина також. Т. доставлено в Нікею,* тут зроблено йому ґрунтовний допит в приналежності до християнства, в перебігу котрого Т. відповів позитивно, за що зараз же послїдувала муч. смерть; † 251 р.

Т. вшан. з повною достоїнстю обома Цер., особливо на великій пошані стоїть він у греків, ймення поноситья кожного дня.

Трифонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Трихим = утв. ф. від Трофим; ймення фігурує лише по календарях святих та архаїчній літературі.

Трофим, гр. = палїтура; глянцевий, блискучий; пізніше гр. = оспівувач → Господа; стос. св. Т., родом з Єфесусу,* побратим → Тихона.

Т. в своєму місті здивується з → Павлом, стає від нього християнином й після цього тісна співпраця з ним. Т. проводить Павла в місіонарській справі до Єфесусу, зайшли тут разом до однієї синагоги, в наслідок чого жиди счинили бучу. Бо: Т. був поганином, а за жид. законом суворо забороняється заходити до синагоги поганам-гоям.* Буча жидів перейшла у ворохобню й жиди хотїли арештувати Павла. Але Т. поспїшив повідомити органи влади, котрі негайно втрутилися в справу й взяли обох під охорону. Т. співпрацює з Павлом, співпроводжає його з Єфесусу на Єрусалим, останьо переїхав із-за нього до Риму й прислужував йому до останього, й тут разом накладають головами; † 87 р.

Т. вшан. християнами наряду з апостолами.

— 2) св. Т. Великомучичин, колега по долї → Дарбидона та → Савостіяна.

По всіх правдоподібностях Т. був солдатом цар. армії у відділі під командою в/з Савостіяна, кинув разом з Дарбидоном зброю, за що й послїдувала всіх

трьох жахлива муч. смерть: порубали все тіло на куски; † 290 р.

Т. вшан. христіянами з повною достойністю Великомучиника.

Трофимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Трохим = Трофим.

Трохимко, -мчук, -менко, мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Трудомир, слов. = трудящий, роботящий (гр. Мелетій); ймення новотвор.

Трудомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Трудослав = Трудомир.

Трудославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Трудотвор = Працетвор.

Трудотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

У

Улас = Влас.

Уласко, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Ульян = утв. ф. від Юліян.

Ульянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Устим = Устин.

Устимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Устин, лат. = праведний, справедливий (слов. Праведнослав, гр. Парамон); стос. св. У., син батька-поганина грецького походження й родився прибіл. 100. р. в Палестині.

У. дуже молодим почав вчитися, швидко багнув речі та вже підлітком пішов в пошуки за правдою. У. пройшов немало філософічних шкіл, шукав правди у філософії, однак не знаходячи ніде відповідності. Йому все, що він пройшов, завжди здавалося лише затуманюванням. —

Нарешті У. здібється з христ. філософією, визнає таку за дійсну та єдину правду філософію й стає вихрестом.

У. розпочинає свої філософські вчення за станом христ. моралі, мандрує в різні напрямки й дуже далеко, даючи людству настанови в христ. дусі. У. засновує в Римі духовну школу та був її провідником, дискутуючи з жидами та поганями, виступає завзято в захист христ. етики, маючи всюди широке прибіччя та славу за свої вчення. У. попадає владі в неласку, арештовується, сильно стуртували й кінчилися муч. смертю; † 165 р.

У. являється першим апологетом християнства, вбачається тактиком христ. світогляду, з повною достойністю пошани на весь христ. світ.

Устинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Ф

Фавст, лат. = щасливий; стос. св. Ф., мучиник в Римі; † 304 р.

Ф. вшан. обома Цер.

Фавстко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Фадей = Тадей.

Фадейко, -дейчук, -десенко, -дейченко, -десвський, -дейвський, -десвич.

Фалалей = арх.-календарна ф. від Талалей.

Фанасій = скор. ф. від Афанасій.

Фанасійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Федір = Федор; відвітлення ті, що і в Федор.

Федор = утв. ф. від Теодор.

Федорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Федосій = утв. ф. від Теодосій.

Федосійко, -сійчук, -сієнко, -сійченко, -сієвський, -сіївський, -сієвич.

Федот = утв. ф. від Теодот; стос. св. Ф. Анкирського, єпископ Анкири* (звідціль Анкирський), приятель та ярий при-

бічник по вбачанню маріології* → Нестора 2.

Ф. виступає активно на заг. цер. соборі в Єфесусі* 431. р., тут заатакував сильно → Кирила Александрієвського, наповляючи всією силою за відповідне трактування маріології.

На цьому соборі прибіччя в/з Нестора уловнюважує Ф. очолювачем делегації до царя Теодосія* II, де він перед царем скриводушив, що й стало здебільшого приреченням Нестора та переважило на бік в/з Кирила; † 446 р.

Антіохія* Сирійська за криводушність відлучає Ф. від Цер., проти чого він виступає протиконстром, повівши напади в різкий спосіб на свого колишнього одностудця Нестора. По цьому поводу Ф. писав багато, трактуючи христологію та маріологію по своєму вбачанню, що все всім погубилося. — На синоді в Константинополі 754. р. як вшановувача образів Ф. було засуджено. Але в Нікеї* на заг. со-

борі 787 р., де розбіралася виключно справа вшанування* образів, засуд з особи Ф. було знято — регабілітовано у всіх відношеннях, рівночасно атрибутовано це все, додаючи ще й виступ проти Нестора й проголошують Ф. на цьому соборі святого з святих.

Федотко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Фелікс, лат. = щасливий (слов. Щасливослав, єгип. Онуфрій, гр. Тихон); блаженний; корисний (гр. Онисіфор); стос. св. Ф., мучини в Мілані* разом з рідною сестрою та її слугою; † 304 р.

Ф. вшан. обома Цер.

Феліско, -счук, -сенко, -сченко, -совський, -сівський, -сович.

Феогност = Теогност.

Феогностко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Феодосій = Теодосій; стос. св. Ф. Печерського, родився в м. Василькові (Київ) прибіл. 990 р., вчився в Курську, з дитинства виявив себе схилим та милим на кожному кроці й до кожного зокрема.

Ф. дуже молодим проти волі родителів стає монахом, працює сумлінно на своєму відтинку й співзасновує з → Антонієм Преподобним Печерську лавру. По смерті свого побратима Антонія Ф. стає провідником лаври, в наслідок чого дістає титул Печерського; † 1074 р.

Ф. був до найвищого добродійною та добродушною людиною, найбільше піклувався за всі версти людности. Ф. видав монаші закони по зразку → Теодора Студійського, що носили характер добродійности, піклування прощанами, хорими, немочними, полоненними і т. п.

Ф. вшан. з повною достойністю Київською та Сербською Цер.

Феодосійко, -сйчук, -сієнко, -сйченко, -сівський, -сіївський, -сієвич.

Феокист = Теокист.

Феокистко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Феотим = Теотим.

Феотимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Феофан = Теофан.

Феофанко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Феофілакт = Теофілакт.

Феофілакто, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Ферапонт = Терапонт.

Ферапонто, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Ферфурій = утв. ф. від Порфирій; ймення фігурує лише по архаїчній літературі.

Фидосій = Федосій.

Фидосійко, -сйчук, -сієнко, -сйченко, -сівський, -сіївський, -сієвич.

Фидот = Федот.

Фидотко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Филимон = Філемон.

Филимонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Филип = Пилип.

Филипко, -пчук, -пенко, -пченко, -повський, -півський, -пович.

Філарет, гр. = найулюбленіший, жалісливий; стос. св. Ф. Жалісливого, великий багач в місцевості Пафлагонії,* тесть царя Константина* Порфирогеніти.

В/з цар призначає Ф. на голову Пафлагоської обл., де він себе виявив як найбільший гуманіст на всю імперію, піклуючись насамперед за бідних, сиріт, вдов, користаючись всюди повагою та пошаною серед всіх верст людности, отитулювавши його вже за живота: Жалісливий; † 729 р. (Дата смерті Ф. не буде відповідати, якщо він в дійсності був тестем в/з царя. Во останній царював в рр. 912-959. Отже, смерть Ф. повинна була статися 929 р. Правдоподібно перепутано одного разу в історії.)

Ф. похоронили в Константинополі й зараз же по смерті проголосили святым.

Філаретко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Філат = скор.-утв. ф. від Теофілакт.

Філатко, -тчук, -тенко, -тченко, -товський, -тівський, -тович.

Філемон, гр. = улюблений (слов. Любомир, гебр. Давид); стос. св. Ф., багача-рабовласник в Колосаї,* господар → Онисима.

В/з Онисим як раб тікає від свого господаря Ф., здибався десь з → Павлом й признався йому в своїй жите-долі. Павло пише морально-повчального листа від себе до Ф. й прохає його звільнити свого раба Онисима законним шляхом, що й сталося. Павло впливає сильно на Ф. світоглядом й намовляє і його на християнство, ставить його єпископом м. Колосаї, що він і рахується як перший єпископ цього міста. — Ф. як єпископ працює в своєму місті дуже сумлінно, з поривом та завзятістю, за що і пав жахливою муч. смертю: закопали по поясницю в землю й закам'ювали; † 70 р. (Правдоподібно Ф. був жид. походження.)

Павло своїм листом так поділав на Ф., що він навіть мусів перепрошуватися перед ним, з поканням в душі-серці листовно також. Цей вибачливий лист Ф. являє собою істор. відношення христ. любодійности, та служив Павлові завжди і всюди пакликанням в його пропагандивній місіонарській праці. Це являло для Павла основним з основних релігійну настанову, переконливість для інших зразком-доказом.

Ф. вшан. христіянами з повною до-
стойністю Любодія.

— 2) св. Ф. Великомуччинець, артист по-
фаху.

Якийсь дякон Аполоній купив був Ф.
стати за нього на смерть. Коли ж прий-
шла година виконання смерті над Ф., то
він відверто заявив себе христіянином.
Тепер Аполоній кається, що купив Ф. на
смерть, стає з ним разом та ще п'ять
осіб, що всіх і було закатовано на місці:
розривали все тіло на шматки; † 304 р.

Ф. вшан. христіянами символічно, як
відверто пішов на смерть за → Господа.

Філемонко, -пчук, -ненко, -нченко,
-новський, -нівський, -нович.

Філіп = Филипп.

Філіпко, -пчук, -пенко, -пченко, -пов-
ський, -півський, -пович.

Філон, гр. = відприсок, поприсок, роз-
виток-орган; розбиваючийся листок (=
розвиваючий стан речей); стос. св. Ф.,
зеленізований, високовчений жид-філо-
соф в м. Александрії.

Ф. виступив з коментарями-настанови-
ми по релігії, написав багато тлумачень,
висвітлюючи, що таке само по собі релі-
гія є. При своїх поясненнях Ф. завжди
вдавався до містерій* та алегорій,* особ-
ливо в історії патріархату, висвітлюючи
постаті Стар. заповіту яко обожеств-
ленні містерійні постаті (див. → Аврам, →
Ісаак, → Яков, → Йосиф, → Мосій);
† 40-50 р.

Христ. теологи творили теологію за
станом вбачань Ф., часто на нього пок-
ликалися та цим і поставили на повну
пошану його культ (див. → Григорій
Ниський).

Філонко, -нчук, -ненко, -нченко, -нов-
ський, -нівський, -нович.

Філофей = скор. ф. від Анфілофей;
стос. св. Ф., сирієць по походженню.

Ф. вже змалку був натхненний в хри-
стіянстві, дорослим проваде єпископство
Антіохії* Сирійської, відмовляється вша-
новувати Апола,* за що піддався жажли-
вим тортурам й останьо відрубали голо-
ву; † 304 р.

Ф. вшан. з повною достойністю Схід.
Цер., особливо в Сирії та Єгипті, ймення
носиться кожного дня.

— 2) св. Ф., печерник Ісковський.

Ф. являється витворювачем: «Цар мо-
сковський лишився єдиним царем на
землях христіянства як провідник Апо-
стольської Цер., що замінила Рим та Кон-
стянтинополь Москово... Всі царства
христіянства порозпадалися й перейшли
загалом до нашого володаря, що і відпо-
відає пророчеському заповіданню: росій-
ське царство. Бо: два христ. царства
розпалися (Рим-Констянтинополь), третє
живеть, а четвертому не бувати!»

Ф. вшан. з повною достойністю Мос-
ковської Цер.

Філофейко, -фейчук, -феєнко, -фей-
ченко, -феєвський, -феївський, -феєвич.

Фірс, лат. = характерний; стос. св. Ф.,
муччинець в Арменії; † 304 р.

Фірско, -счук, -сенко, -сченко, -сов-
ський, -сівський, -сович.

Флавій, лат. = блондин, русявий; стос.
св. Ф. Першого або Великого, сирієць по
походженню й родився 330 р. в Антіохії*
Сирійській.

Будучи тактовною людиною мирянина
Ф. виступив проти патріарха Антіохії, на
котрого місце прийшов → Євстахій. Далі
Ф. підтримує — Мелетія проти в/з Євста-
хія, що йому й завдячило патріархат-
ство цього міста аж до повернення в/з Ме-
летія із заслання. По смерті Мелетія Ф.
знову патріарх Антіохії, з великою по-
шаною серед людности, за що його наз-
вали Великим; † 404 р.

Ф. вшан. з повною достойністю Схід.
Цер., особливо Грецькою, Сирійською та
Київською Цер.

Флавійко, -війчук, -вієнко, -війченко,
-вієвський, -віївський, -вієвич.

Флавіян = арх. від Флавій.

Флор, лат. = посвячений богині-воло-
гости; рослинний; стос. св. Ф. Великому-
ччинець, рідний брат → Лавра, каменярь
по-фаху.

Легенда оповідає, що ніби брати буду-
вали поганський храм, якимсь чудом бу-
ли наведені на христіянство, перекону-
ються в останньому, поламали всіх ідолів
в цьому храмі й посвятили його → Гос-
поду. Влада арештує всю бригаду раз-
ом з підприємцями й ніби чотири особи
(Ф., Лавр та два невідомі підприємці) бу-
ли приречені на жакітливу муч. смерть:
пожарено в цистерні; † 303 р.

Є припущення, що така легенда про
братів походе з 2. ст. Але ніби реліквії
братів спочивають в м. Констянтинополі.
Брати вшан. христ. світом з повною до-
стойністю Великомуччинець.

Флорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ров-
ський, -рівський, -рович.

Флорентій, лат. = цвітний (слов. Цвіто-
слав, гр. Анфілофей); стос. св. Ф., ір-
ландського походження.

Ф. дуже молодим посвятився самот-
ництву, печерному життю і то довгий
час. Пізніше назбирав до себе велику
кількість печерників й заснував цілий
ряд монастирів, даючи всюди порядок,
настанови та вказівки зразкового жит-
тя; † 430 р. (прибл.)

Ф. вшан. з достойністю обома Цер.

Флорентійко, -тійчук, -тієнко, -тійчен-
ко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Флоріян, лат. = буйно-цвітучий; зна-
менитий; стос. св. Ф., син вояцького ро-

ду, високовчена та високопоставлена особа в суспільстві, за працею завідуючий канцелярії губернатора в сьогднішній Австрії.

Одного разу Ф. заступився за християн, відчайдушно захищаючи їх невинність перед губернатором. Ф. арештували, позвірячому стуртували й нарешті муч. смерть: прив'язали камінь до шиї й пустили в річку; † 304 р.

Ніби тіло Ф. одна жінка таємничо витягла була з річки й похоронила. Річка Енц, в котрій утопили Ф., вшан. австрійцями як свята Річка. Сам Ф. для австрійців являє повну святість, рахується в них патроном та допоміжником на кожному відтинку життя-буття австрійця.

Ф. вшан. християнами в повною достойністю **захисника**.

Флоріянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Фокій, гр. = походе з м. Фокії; * Фотій; стос. св. Ф., великий садовод в м. Синопі, * гостеприймний та до найвищого ввічлива людина.

Легенда оповідає, що Ф. був ярим християнином, за що на нього було зроблено донос. Його почали розшукувати як християнина вже й, не відаючи який саме, натрапляють на нього. Ф. приймає своїх переслідувачів ввічливо, гостив їх відповідно й положив їх в себе спати. Сам же цілу ніч копає на себе яму, вранці признається, що він і є той самий, котрого вони шукають та просить своїх вбивців, щоби його покарали на смерть через повішення, що нібито й увільнили йому волю; † 117 р.

В своїх гоміліях → Грегорій Ниський часто покликався на поставу Ф., чим і прислужився до поширеного культу його особи.

Фокійко, -кійчук, -кієнко, -кійченко, -ківський, -ківський, ківчич.

Фома, араб. = близнюк; стос. св. Ф. Апостола Неймовірного.

Ф. виступає в історії християнства здебільшого як Ф. Неймовірний, котрий не вірив у воскресення → Ісуса, аж доки останній не «появився» перед ним й «показав» йому свої рани. Ф. виступає по історії більшістю двояко: в сирійців в т/з «Фомі-актах» фігурує Ф. Юда, котрий нібито висловився: «Ходім до нього, вміремо разом з ним!» (див. → Христос). Другий же Ф. фігурує по «Актах апостолів» як Ф. Неймовірний, котрий, коли оголосили воскресення Ісуса, не вірив в таке й сказав: «Доки не побачу сам, доти не вірю.» Ніби через вісім днів (по «воскресенню» свосму чи по виразу Ф.?) появився до Ф. сам Ісус и говорить: «Віриш тепер, Фома?» — показуючи йому свої рани.

Поле дії Ф. припускається Індія, ніби там десь навернув на християнство одного короля, всюди мав успіх та що ніби там і помер своєю смертю. Але інші дані твердять, що Ф. помер таки в Індії в сьогднішньому Мадрасі, околиці Бенгальської затоки муч. смертю: пронизано наскрізь пікою; † 67 р.

Ніби в 3. ст. останки Ф. були перевезені з Індії на Едесу, * звідціль 1258. р. кудись в грецький світ, звідтіла на Італію десь в середену країни, де йому віддається свята пошана й зараз. — Ф. вшан. християнами як **апостол**.

2) св. Ф. Аквинський, син нащадного графського роду й родився 1225. р. в Італії. Ф. був в родині сьомою хлопцем-дитиною, по своїй природі огрядний, неповорітний та завжди спокійний.

В п'яти роках свого життя Ф. побував вже в монастирі й дуже молодим пішов в монахи й то цілком проти волі рідних. В наслідок такого стану брати Ф. спіймали, привели додому й заперли у вежу як кара за це. — Дорослим Ф. студіює в Наполі аристотелевську* філософію, далі в Німеччині під керівництвом Альберта* Магнуса та в Парижі теологію й то майже весь час тупим в науці. На прикінці ж своїх студій Ф. виявляє себе гениєм, закінчує з успіхом в Парижі факультет, котрий по принципу був науки природи речей щодо теології самої. Після цього Ф. займає стілець лектора теології на папському дворі, далі професор на Парижському університеті.

В цей саме час постають контроверси межі августинізму*-аверизмом,* в наслідок чого, із-за такої спірної справи, Ф. залишає Париж й переїздить знову в Наполі, де він діяв як професор теології аж до своєї смерті. При подорожі на ІІ заг. цер. собор в Ліон (Франція), де він мав виступити як головний спростувач всяких непорозумінь, Ф. помірає; † 1274 р.

В час життя Ф. постали були сильні контроверси щодо вбачання постання всевіту та дії Бога самого в цьому відношенні. Такі контроверси набрали були сильних протиріч. Загальній Цер. грозило великим розколом, особливо стало великою небезпечкою на Заході, в наслідок чого Захід. Цер. впроваджує т/з **інквізиції**.* Звідціль мотивуючись та як гуманіст, — насамперед й основним спростувати августинізм як внутрішні переломи Цер., проблема аверизму як побороення філософського фактору за речами невідповідности та альбігенізм* як зовнішнє побороення революційности Цер., — Ф. прибігає до витворення своєрідної філософії, чим намагається примирити так ворожий та самозгубний сам до себе світ людини. Насамперед, Ф. побиваєть-

ся за речевостю, стану дійсности, всяку справу мотивує зі всіх боків, за станом речей природи і надприроди. До останнього Ф. висуває метафізику* та впроваджує в свої трактати містику.* Такі фактори Ф. пристосує до знання та пізнання речей самою людиною й теологію ставить дотичностю вправи людини, де він висуває принцип: «Творець миру — Бог, що він себе відкриває нам через увірування в нього. Таке відкриття постає за станом вправи розуму чоловіка самого, що й передається йому тоді вже інтуїтивно, та після цього він вже сенсобанне про такого. З цього часу реальне буття людини надається до розпізнання ідеальною властивістю її, що й буде висновком: повсякчасні й неухильні та справжні розумові вправи. Також треба вбачати — каже Ф. — вихідний та опірний пункт в казуальному світопостанню, аналогічне пізнання самої природи, включаючи сюди метафізику як допоміжний фактор постання такого. Але вся і всіх — Бог.»

«Бог та його чоловікообраз через матерію пов'язується з речевим світом. Найбільша в Бога приємність — бути з людиною, бо Бог посвятив всю свою структуру людському роду.»

Такими своєрідними спекулятивностями Ф. намагається відвести одних з ворожого шляху та других примирити з станом речей: пізнай самого себе за посередництвом свого знання, що і дало позитивні наслідки, бодай за живота Ф.

Роздумливості та розсудливості Ф. викликали були всюди публічність, подив був великий його тлумаченням, настановам, вказівкам. Він мав вплив не лише в царині Цер., а й в обл. держави, поєднував все під Боже право, чому все склонялося до ймовірности. Настанови Ф. понесли блискавично по всьому христ. світу та і поза ним, — з пошаною цер. наставника.

Фомко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Фотин = утв. ф. від Фотій.

Фотинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Фотій, гр. = блискучий (лат. Аврелій, гебр. Серафїон); озорений (слов. Зореслав); стос. св. Ф., ученик та послідовник апостолів, десь в Сирії був єпископом й там пав муч. смертю; † 117 р.

Ф. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

— 2) св. Ф., грек по походженню, син знаменитого батька в м. Константинополі, родився прибіл. 820. р. та доходився племенником → Тарасієві. Ф. вчив реторику, поезію, граматику, медицину, теологію, філософію та право, після студій займає

посаду учителя та занедовго по цім — високого урядовця на цар. дворі. Згодом Ф. — секретар та дорадник царя, пізніше його надзвичайний уповноважений всяких укомплікованих справ й нарешті Ф. — патріарх Константинополя.

Як патріарх Ф. виступає різко з критикою проти папів, критикуючи їх за несумісні традиції, особливо зав'язалася в нього боротьба з папою Миколою I, котрого на синоді в Константинополі Ф. за-суджує.

На престіл царя візантійської держави приходить Василь Македонський, з котрим у Ф. виникає конфлікт, послідувало для нього деградація з патріарха, направлено до монастиря та пізніше вислани. Але йому вдалося ще раз прийти на посаду патріарха, всеодно не живши з папами в миру, й нарешті Ф. цар. указом висилається раз і назавжди, де він і помер; † 891 р.

Ф. як патріарх Константинополя захопив був мати примат над папством римським. Але папи повели спротив такому наміру Ф., покликаючись на постання Христової Цер. вперше в Римі через → Петра (див. → Грегорій В.), ніж деінде через когось. Ф. ж мотивує справу через → Андрія Первозванного, що, мовляв, Андрій є старшим за Петра, й побув скорше в Константинополі ніж Петро в Римі. Таким чином, Константинополь являється патроном Христ. Цер., бо пасторство по старшинству належить Андрієві. Ф. оголошує Захід. Цер. — папство римське недовір'ям християн. Це і був початок повного розриву Схід. Цер. з Захід., та 1054. р. настає такий цілковито.

Ф. вшан. зі всіма почеснями Грецькою та Київською Цер.

Фотійко, -тійчук, -тійченко, -тїєвський, -тїівський, -тїєвич.

Франц, з герм. злат. = вільний (слов. Вільнослава, гр. Елевтерія); лат. = француз (останнє стос. св. Франціска лише); стос. св. Ф. Асїського, син великого купця й родився 1182. р. в м. Асїє в Італії. Підлітком Ф. працює при батьківських склепах, ведучи похитливе життя, аж доки його не запопала тяжка хвороба.

Видужавши, Ф. стає надзвичайно набожною людиною, посвячує себе всеціло любови ближнього, пориває раз і назавжди з працею в батька, останій сплачує йому спадкоємність й не признає більше за сина.

Ф. відходить в самотність й своєю дією привертає до себе велику кількість молоді, з котрої створює монашій чин, ведучи проповіді за убожіння, вбачаючи цим найбільшу догоду → Господу. Ф., встаткувавши монастирське життя, вирушає з місіонарською працею по Італії,

Франції, Іспанії та Єгипту, всюди проповідуючи «стан нового часу», — розголушуючи, мовляв, до «нього особисто появився → Христос й підкреслив це своїми йому запозиченими ранами». З цього часу Ф. трактує себе як першого послідовника по ділах та діях Христа, виступає безбоязно й відверто з проповідями по соціальних невідповідностях, цим оживлює челядь, наполягаючи за справедливість всюди та що таку людина може

знайти лише в Господа, коли вона чесно буде служити йому і т. д. і т. д.; † 1226 р. Ф. діяв як **найбільший** добродій зі всіх часів історії християнства, мав всюди велику повагу, й зараз же по смерті було проголошено святом.

Францко, -цюк, -ценко, -цовський, -цівський, -цович.

Фрол = утв. ф. від Флор.

Фролко, -льчук, -ленко, -льченко, -ловський, -лівський, -лович.

X

Харалампій = арх. від Харлампій.

Харемон, гр. = просвітитер (слов. Провітослав); христ. = дас натхнення людині до йняття божого ества; стос. св. Х.; єгиптянин по походженню.

Х. десь в Єгипті був єпископом, виступив з повною завзятістю проповідувати християнство, в наслідок чого в Єгипті виникло сильне переслідування християн. Х. разом з багатьма іншими втікає в Аравію, осідають в горах Аравійських й продовжують усердно служити → Господу. Але тут спіткала їх всіх неволя: одні погинули від голоду, інші попали в полон й були врабовласнені, ще інші погинули від руки розбійників, межі котрими наложив головою і Х.; † 250 р.

Х. шан. Схід. Цер. зі всіма почестями **перестрадавшего** за праведність Господа. Харемонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Харимон = Харемон.

Харимонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Харитон, лат. = добродій (слов. Добролюб); стос. св. Х., виходець з Іконії.*

Будучи відшельником довшого часу Х. надумав піти до Єрусалиму на прощу. Під час свого мандрування на Єрусалим Х. попадає до рук розбійників, котрі забрали його в своє логовище. Х. же змагається переконати ватагу на шлях доброти, що йому і вдалося таке досягти: Х. перетворене розбійниче сховище на Фараонську лавру, привертає всіх розбійників на монаше життя. Х. з колишньою ватагою розбійників, а тепер стаєю монахів закладає все нові й нові лаври та стає в них провідником на всю Палестину; † 350 р.

Колеги-розбійники-монахи понесли вславостворення Х. на весь христ. світ, з пошаною повної достойности добродія.

Харитонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Харко = скор. ф. від Захарко.

Харчук, -рченко, -рковський, -рківський, -ркович.

Харлампій, гр. = світяча рибка вночі в сагах; христ. = озоряючий людність, приносячий людям вічну радість, благовістя = воскресення → Христа; стос. св. Х. Великомученика, грек по походженню, єпископ Магnezії* й то похилого віку.

Х., не дивлячись на свою 130-ти літню похилисть, завзято розповсюджував християнство, восхваляючи з щирістю → Господа. Х. арештовують, піддали жахливим тортурам, спочатку в Магnezії та закончилося муч. смертю в Антіохії* Пісідійській; † 202 р.

Х. шан. з повною достойністю Схід. Цер., особливо Грецькою, ймення поноситись кождоносно.

Харлампійко, -пійчук, -пійченко, -пійський, -пійський, -пійсич.

Харлантій = Харлампій.

Харлантійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Хванасій = нар. від Фанасій.

Хвидосій = нар. від Фидосій.

Хвидот = нар. від Фидот.

Херосим = утв. ф. від Герасим; ймення фігурує лише по календарях святих або архаїчній літературі.

Хирсантій = утв. ф. від Христантій.

Хирсантійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Хома = Фома.

Хомко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Хоробронир, слав. = відважний з відважних (гебр. Тадей); ймення новотвор.

Хоробронирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Хороброслав = Хоробронир.

Хороброславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Хресентій, гр.-лат. = рослий; стос. св. Х., мучиник в Римі; † 304 р.

Х. шан. обома Цер.

Хресентійко, -тійчук, -тієнко, -тійченко, -тієвський, -тіївський, -тієвич.

Хризант = календарне від Хресентій.

Хрисанф = Хризант.

Христантій, гр. = золотоцвітний; стос. св. Х. Великомучиника, син знаменитої родини в Александрії.

Х. з невідомих причин опинився в Римі й тут живе незаконно з → Дарією. Обоє завзято розповсюджують християнство, за що і потерпіли неймовірно муч. смертю: в пісчаній ямі посмалили на вугіль; † 283 р.

Х. вшан. християнами з повною достойністю Великомучиника.

Христантійко, -тійчук, -тійченко, -тійченко, -тівський, -тївський, -тїевич.

Християн, гр. = визнавець → Христа, вихрест, християнин; стос. св. Х., знаменитий знавець біблїї, св. Письма та різних біблійних шрифтів свого часу, чим він прислужився всьому христ. світу; † 880 р.

Х. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Християнко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Христорфор, гр. = христонесець (в ранні часи християнства була така засада: «Кому служиш? цареві, бісові чи Христу?» Коли ж людина заявляла, що вона з

Христом, за Христа й Христу, то їй давали ймення христонесець); стос. св. Х.

Легенда оповідає, що Х. був монахом, мандрував кудись на прощу, треба було переходити річку, що він і взявся переносити прощан через цю річку. Одного дня прийшлося йому переносити якусь дитину, котра була такої ваги, що Х. не витримав і впав з дитиною у воду.

По сприйманню християн — ця дитина була → Ісус, а його вага — християнство. Таким чином, Х. отримує ймення: христорфор = завжди і в ділах і в діях з Христом.

За Х. постало дуже багато легенд, й всі говорять по-різному: хто як вмів розквітчати особу Х. для посилення християнства. За істор. подію, котра пов'язувалася б з особою Х. — нема й мови. Щодо дійсної б істор. події з особою Х., то відносилось б Христофора з Лїдії,* що ніби пострадав муч. смертю в цьому місті; † 250 р.

Культ Х. вийшов з Візантійської Цер. й понісся по всьому христ. світу.

Христорфорко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Ц, Ч, Ш, Щ

Цвітослав, слов. = цвітний (гр. Анфілофей, лат. Флорентій); ймення новотвор.

Цвітославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Чеслав, слов. = чесний; ймення докотилося своїм оригіналом аж до наших часів.

Чеславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Чистомир = Чистослав.

Чистомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Чистослав, слов. = чистий, незап'ятаний в ділах чи діях (гр. Євлампій, лат. Кандій, араб. Гурій); ймення новотвор.

Чистославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Шановномир = Шановнослав.

Шановномирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Шановнослав, слов. = шановний, поважаний (лат. Тїт); ймення новотвор.

Шановнославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Широкослав = Світослав.

Широкославко, -вчук, -венко, вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Щасливомир = Щасливослав.

Щасливомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Щасливослав, слов. = щасливий (гр. Тихон, лат. Фелїкс-Фавст, егип. Онупрїй); ймення новотвор.

Щасливославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Щасливотвор, слов. = оцасливлюючий. ймення новотвор.

Щасливотворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Щастимир = Щаститвор.

Щастимирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Щастислав, слов. = щасте-уславлюючий; ймення новотвор.

Щастиславко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Щаститвор, слов. = щасте-творчий; ймення новотвор.

Щаститворко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Щедромир, слов. = щедрий, даровитий (гр. Полїдор); ймення новотвор.

Щедромирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Щедрослав = Щедромир.

Щедрославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Ю

Ювен = арх.-нар. від Євген.

Юлій, гр. = моложавий; лат. = нащадок юліїв;* знаменитий, видатний; стос. св. Ю., папа римський в час найбільших контроверсій по христології.*

В поставі христології Ю. виступив був всією силою в захист атанасізму* та протистояв аріїзму,* що й відбилосся велико на останню течію.

Патріарх Александрії → Атанасій втікає до Риму, тут знаходе в Ю. притулок, Ю. реабілітує його та уневажнює постанову засуду → Євсея Нікомедського, що посприяло Атанасієві прийти до влади Цер. знову; † 357 р.

Ю. вшан. обома Цер.

Юлійко, -лійчук, -лієнко, -лійченко, -лієвський, -ліївський, -лієвич.

Юліян, гр. = моложавий, жвавий, веселий (слов. Веселослав); лат. = нащадок юліянів;* стос. св. Ю., син єпископа м. Картаго* й родився прибіл. 370. р. Ю. пройшов високі школи, людина досвіду та наглядности лише, не покладаючись на якісь сили чи духи й виходив у всіх випадках з стану природи речей лише.

Ю. стає єпископом м. Картаго, повів спростовуючі промови по христології,* але не витримує в цьому відношенні тиску → Августина, в наслідок чого Ю. переїздить до Риму. Тут Ю. співпрацює однодушно з папою → Келестієм, наперше ладилось все, все було гаразд. Папа вимагає від Ю. підписати т/з «Трактат послань» (самим Богом послане). Ю. же категорично відмовляється підписати таке, за що папа знімає його з єпископа тут же, відлучає від Цер. й висилає з Риму. Ю. переїздить на Схід., знайшов притулок в → Теодора Монсуєтійського та пізніше в → Нестора 2. Ю. переїхав ще раз до Риму, розпочав свою дію, але папа → Лев В. вислав його знову, де він і помер; † 454 р.

По христології Ю. вів довший час полеміку з в/з Августином, в свій час в цьому відношенні відігравав роллю ідеолога-теолога пелагіїзму,* не визнавав спадкосмних гріхів та знівчення цим людини в природі, не покладаючись ані на милость, ані на рятунок чийсь. Ю. покликався на досвід, наводячи часто те чи інше лише прикладами, взято з життя людського.

Ю. вшан. з повною достойністю Сирійською та Грецькою Цер.

— 2) св. Ю. Великомучиник.

В час переслідування вшанування* образів цар. Левко* V. наказує зірвати образ → Ісуса, повішеного вночі на воротах Бронзових в Константинополі. вико-

нання цієї справи було доручено одному солдатові, котрий і поліз знімати образ Ісуса. Ю. же та інші монахи не давали, стягли солдата з драбини й рознесли його на куски. — Зараз же вилетіла каральна експедиція, всіх авулою було оточено, деяких покаралосся на смерть на місці й в такий самий спосіб, як і вони солдата, та в цім числі як зачинщик такого був рознесений на шматки і Ю.; † 820 р. (прибіл.)

Ю. вшан. християнами символічно, як **протистояч** злу та **наполягач** за справедливність по вшануванню → Господа.

Юліянко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Юній, лат. = посвячений, преданий Юну;* стос. св. Ю., правдоподібно македонець по походженню, приятель → Андроника й через нього познайомився з → Павлом. Ю. співпрацює з Павлом, а по смерті Павла Ю. розповсюджував християнство; † 70 р. (прибіл.)

Ю. вшан. з повною достойністю обома Цер.

Юнійко, -нійчук, -нієнко, -нійченко, -нівський, -нівський, -нівчич.

Юрій = скор. — утв. ф. від Георгій.

Юрійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -ріївський, -рієвич.

Юрко = утв. ф. від Юрій.

Юрчук, -рченко, -рковський, -рківський, -ркович.

Юстин, лат. = нащадок юстинів; стос. св. Ю., ілірського походження й родився 483. р. в Ілїрії.*

Дуже молодим Ю. виконує дипломатичні поручення свого дядька-царя. 527. р. Ю. співрегент його й з цього часу Ю. прикладає всі зусилля за відновлення імперії, котра в його час перебувала у великому занепаді. Ю. приймається за наведення ладу в державі, особливо зусильюється утримати християнство в єдності, котре дробилося на різні партії та політичні течії.

Устаткувавши державу від зовнішньої небезпеки Ю. заходився устаткувати християнство, насамперед силою викорінюючи залишки поганства, закриваючи їхні всі молільні та школи. Жидам та самаритянам-жидам (жидам-метисам) забороняє Ю. користатися Стар. тестаментом на гебр. мові й наказав перекласти на гр. мову. Далі Ю. повів шаленну боротьбу проти македонізму,* маніхеїзму,* несторизму* та проти всіх відламків християнства, трактуючи всі течії по христології* поза нікеяною* в не законі та еретиками. В Константинополі на обширному синоді 543. р. Ю. цілком заборонив

послугуватися вченнями → Орігена, рівночасно анатемізуючи і особу Орігена та розпочав був наступ на монофізитизм* також. В останньому ж випадку зайшла в його суперечка з дружиною, котра й зломилла його волю хоч на тимчасове переслідування монофізитизму; † 565 р.

Ю. був енергійною, завзятою людиною, все своє життя посвятив на устаткування суспільного стану, кінцево з'єднав в одноцілі християнство, побудував багато церков по імперії, в самому Константинополі 25, межі котрими також величава церква св. → Софії. Великою заслугою є в Ю. зібрання «Права римського» та створив т/з «Юстинівський код», що містить в собі багато по праву Цер. також, зберігаючи і на сьогодні як джерело в користанні всіх християн.

Ю. поховано в церкві св. Апостолів в Константинополі, з великими почесними символічного вшанування, як **переборювач** кінцевого зла християн = покінчивши з залишками поганства та всіма відламками від нікеяни християнства.

Юстинко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, нович.

Юстиніян = утв. ф. від Юстин.

Юстиніянка, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Юхим = утв. ф. від Єфим, Яким.

Юхимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Юхрим = Юхим.

Юхримко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Я

Явдоким = Євдоким.

Явдокимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Явсей = Євсей.

Явсейко, -сейчук, -сесенко, -сейченко, -сесвський, -сеївський, -сеєвич.

Явтух = Євтух.

Явтушко, -тушук, -тушенко, -тущенко, -туховський, -тухівський, -тухович.

Яким, гебр. = Ягва* підведеть, воскресить (допоможевилікуватися, видужати); стос. св. Я., правдоподібно галілеєць по походженню, чоловік → Анни, батько → Марії та дід → Ісуса.

Ймення Я. появляється в християн в 2. ст., але дуже рідко. Постава набрало 5-6 стст. й в цих стст. починається оповідатися про Я., що ніби він жив в Галілеї, перебував також в Дамаскусі й був набожною, лагідною та добродійною людиною, відходячи часто в усамотнення. В 7. ст. Я. стає святым християн, й само ймення фігурує чаще в межах Схід. Цер. та в 13. ст. стає офіційно в обох Цер.

Легенда переповідає, що ангел Я. пообіцяв дитину, котра родилася в Назареті й ця дитина породила християнам → Спасителя. Таким чином, через дочку в/з Марію та внука Ісуса вславлюється й Я.

Якимко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Якинт = арх. ф. від Яким.

Яків = Яков; відвітлення ті, що і в Яков.

Яков, гебр. = витискувач, виштовхувач; араб. = затишок; охорона (слов. Пильнослав, гр. Грегорій, лат. Сергій); стос. Патріарха Стар. тестаменту Я., син → Ісака та внук → Аврама й батько → Веніаміна; життя і дія 18-16 стст. до Р.

Коли мати Ребека породила близнюків, то останнім прийшов на світ Я., вхопив свого брата за п'яту, що і означає на гебр. мові: яков (за п'яту хапаючий = витискувач з трону іншого). Отже, по старшинству наслідство доходилося брату, а не Я., бо останній прийшов на світ пізніше. Але мати межі синами полюбила більше Я., й повчас його як саме отримати наслідство. — Поскілко батько Ісак був сліпим, то мати Я. порадила таке: підробитися під брата й прийти до батька з вимогою відписати майно за живота його, що Я. і зробив. Коли ж брат Я. дізнався про такий стан, то хотів його зараз же вбити, що Я. змусило втікати до матиреного брата Лабана в Арам,* де він знайшов притулок й одружився з двома дочками свого дядька Лабана. Проживши деякий час в Я. з Лабаном, як звичайно водиться в людському роді, виникають незгоди, що йому й звідціля прийшлося втікати та прямувати на батьківщину Ханаан* знову. Лабан же робить за ним погоню й серед чистого поля Я. умовляє свого дядька на примирення: приніс йому жертву-худобину, що й означало яко Богу вгодне (примирення).

Пробувши 20 років в чужому краю Я. переживав гнітучість душі, мовляв, чи за ним признають хоч невелику частину майна та чи взагалі приймуть. Таким чином. Я. підправляється до батьківських маєтків потайки й цілу ніч перепроваджував своє майно-худобу через брідок. Під світанок в Я. було все гаразд — переправлена була вся худоба й тепер Я. приходе до переконання, що, мовляв, все лихо минуло, маю певність, бо вже став

ногами на свою рідну землю. В цю хвилину появляється до Я. якась тінь й говорить: «Відтепер ти зватимешся не яковом, а ізраель» (= борець з Богом = перемитроувач всього на світі) «й тепер ти маєш побіду над всім світом.»

З стану життя Я. старі гебрейці мотивували вихідний пункт свого життя, напр., принесення Лабану жертви, що означало примирення межі обома, стало в гебрейців церемоніяльною звичкою приносити таку жертву в храм Ягви* — як догоду йому, що таке в жидів відбувається ще й в наші часи, символізуючи як найкраща догода Богу межі всіма народами на світі від гебрейців лише. Особливо в «погявивицій тіні до Я.» мозаїсти підхватили термін: «тепер ти маєш побіду над всім світом», що і сьогодні все ще в жида є основною з основних прагнення панувати над всім світом.

Христ. теологія берець свій вихідний пункт з патріархату Стар. завету також, відносячи все це постати → Ісуса, підстосовуючи ту чи іншу позу по бажанню власному до → Христа та Я. фігурує як **прапредок** останнього.

— 2) св. Я. Апостол Старший (у відміню Якову Апостолу Молодшому, правдоподібно по літам), жид по походженню, старший брат → Івана Євангелиста та син → Соломії. — Я. належав до активних організації → Ісуса, виступав завзято в цьому русі, брати мали повагу перед своїм проводирем, котрий дав їм ймення: громовики (= завзятці, все зроблять, перед ними не встоїть жодна твердиня). По смерті Ісуса Я. перевадив проповідну працю в Палістині разом з → Петром, працював наполегливо, відверто й безбоязно, за що і був засуджений на смерть через відсічення голови, сталося по наказу короля Гирода* Агрипи під час Пасагу;* † 42 р.

Я. рахується першим мучеником серед апостолів й там, де було відтято йому голову, побудована христіянами величавна церква. В 7. ст. заходами → Ісидора останки Я. перевозяться до Іспанії й з цього часу Я. фігурує як апостол Іспанії також. В Іспанії починається проща на могилу Я., з часом набирає гласности на весь світ, його йменням названо багато каплиць, монастирів, церков та різних установ по всім христ. світі.

(Про те, що Я. побував в Іспанії й вів там ап. дію, то це є цілковита вигадка в/з Ісидора. Бо жоден з апостолів до дня смерті Я. з Палістини не вїздив нікуди. Якщо декому з них і прийшлося побувати в час Я. за межами Палістини, то лише тимчасово як втікач переслідуваний і то здебільшого в Сирії лише.)

Я. вшан. христіянами символічно, як **апостол** дійсности христیان.

— 3) св. Я. Апостол Молодший (всупроти Якову Старшому), жид по походженню, по всіх правдоподібностях зведений брат → Тадея та родак → Ісуса. (Споріднення Я. з Ісусом не надається повністю до вяснення, скорше всього матері були сестрами або двоюрідними сестрами.)

За працю-дію Я. в час Ісуса мало відомо. Але відомо, що Я. виступає активно на I ап. соборі в Єрусалимі (49-50). Тут забрав Я. слово в розв'язанні питання, котре стояло найбільшою болючістю на соборі й вносить пропозиція: «Погани не підлягають → Мосієвим законам (= обрізуванню); погани не сміють їсти м'яса з тієї тварини, що принесена в жертву поганським богам; погани не сміють бути присутніми на таких урочистостях приношення жертв та не сміють їсти задавленої або вдавленої худобини та, головним чином, не сміють їсти крові з тварини. Бо за нашим законом — душа перебуває в крові, а значить — і все життя людини в ній.»

По втечі з Єрусалиму → Петра Я. очолює центр жид.-христ. доктринерства та місійної праці в Палістині й стає першим як законним єпископом в Єрусалимі, пропрацювавши не менше як десять років на цій праці.

Я. був надзвичайно аскетичною, можливою до найвищого, стриманою, лагідною, сумірною та розсудливою людиною. Своє інтимне життя перевадив сам, мав повагу серед всіх верст людности й лише за те, що він переманив багатьох на христіянство — піддався муч. смерті: закаменували; † 62 р.

Я. написав «Лист-послання», котрий писався виключно до гебреїв, пізніше поміщений в біблію христیان. В своєму листі Я. виступає з благанням до братів вшан. Ягву* та особливо Ісуса, повчаючи відповідности суспільних відносин один до другого, покликаючись завжди і всюди на Бога (Ягву).

Христ. теологи часто покликалися на благородне життя Я. як на показник життє-шляху за проводом → Господа, — вшан. його як **апостола**.

Яковко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Ялисей = Єлісей.
Ялисейко, -сейчук, -сеенко, -сейченко, -сеєвський, -сеївський, -сеєвич.

Янох = Єнох.
Яношко, Янощук, Яношенко, Янощенко, Яноховський, Янохівський, Янохович.

Януарій, лат. = посвячений, відданий Янусу;* стос. св. Я.

Я. був єпископом десь в Італії, завзято розповсюджував христіянство, за що і

пав разом з багатьма іншими муч. смертю; † 304 р. (припускаючи).

Реліквії Я. вшан. в м. Наполі (Італія) й звідділя пішов культ, — з пошаною йому повної достойности обома Цер.

Януарійко, -рійчук, -рієнко, -рійченко, -рієвський, -рїївський, -рієвич.

Януш = (ймення зайшло на Україну через маляр, в Угорщині фігурує як Янош та відповідає гебр. Іван).

Янушко, -щук, -шенко, -щенко, -шовський, -шівський, -шович.

Яр = скор. ф. від Ярослав, Яремон.

Ярко, Ярчук, Яренко, Ярченко, Яровський, Ярівський, Ярович.

Ярема = утв. ф. від Яремій.

Яремко, -мчук, -менко, -мченко, -мовський, -мівський, -мович.

Яремій = Єремій.

Яремійко, -мійчук, -мієнко, -мійченко, -мієвський, -міївський, -мієвич.

Яремон = утв. ф. від Харемон та Ярема.

Яремонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Яримон = Яремон.

Яримонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, нович.

Ярош = Ярош; відвітлення ті, що і в Ярош.

Ярмолай = Єрмолай.

Ярмолайко, -лайчук, -лаєнко, -лайченко, -лаєвський, -лаївський, -лаєвич.

Яромир, слов. = лютий, заядлий в боротьбі (гр. Никон, лат. Вікентій, слав. Ігор, герм. Леопольд, гебр. Маковей); ймення не лишило свого оригіналу на наш часи.

Яромирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Ярополк, слов. = суворий командир, проводир війська; стос. істор. постати на Україні князя київського Я., найстарший син → Святослава Завойовника та брат → Володимира В.

Я. повів братовбивчі війни з братом Олегом та в/з Володимиром. й з останнім в бою наложив головою; † 980 р.

Я. положив початок своєю неславною дією братовбивчих війн в краю, що й передалося було наступним поколінням-князям, наслідком довело країну до повної руйнації та цілковитого занепаду.

Ймення не існує в наш часи.

Ярополко, -льчук, -ленко, -льченко, -лковський, -лківський, -лкович.

Ярослав = Яремій; слов. = жорстокий (в поводженні; гр. Варлам); стос. св. Я. Мудрого, внук → Святослава Завойов-

ника, син → Володимира В., батько → Всеволода та дід → Святополка.

На Я. також був напад братовбивчої війни, але він перекорив свого напасника й став князем цілої Київської Руси.

Я. був визначним політиком Схід. Європи, вчився сам та запровадив навчання в державі, заклав цілу мережу шкіл, добродійних установ, увів право, заініціював повне християнізування в краю. За ініціативою Я. розпочалася буйна будова церков по цілому краю, й межі котрими як основна держава-церква св. → Софії в Києві, поблажив монаше життя та гучне будовання монастирів, виступив всюди з настановами схилости, милости та добродійности життя-буття людини на загал, за що йому дано ймення Мудрого.

Я. звелів дати собі як христ. ймення Юрія (див. → Георгій), що й символізувало в краю Я., порівнюючи символ постати Георгія в цілому христ. світі.

Я. вшан. Київською Цер. символічно, як **всправжнювач** дійсного життя людини в краю за вказівками → Господа.

Ярославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Ярош = по всіх правдоподібностях утв. ф. від Дорош та Ярослав; ймення потребує дальшого етимологічного дослідження.

Ярошко, -щук, -шенко, -щенко, -шовський, -шівський, -шович.

Яскравомир = Яскравослав.

Яскравомирко, -рчук, -ренко, -рченко, -ровський, -рівський, -рович.

Яскравослав, слов. = яскравий, показний (лат. Контії); ймення новотвор.

Яскравославко, -вчук, -венко, -вченко, -вовський, -вівський, -вович.

Ясон = не в'яснено; правдоподібно ймення походить з гр. світу й потребує дальшого етимологічного дослідження; стос. св. Я., жид по походженню з Тесалоніків.*

В Тесалоніках Я. стрічається з → Павлом, й прийняв від нього християнство. — В цьому місті жиди нападають на в/з Павла за його пропагандивну дію, напад на його зроблено неабиякий, що йому й прийшлося пересиджувати лиху годину в Я., й були обидва разом арештовані. Але Я. пощастило викритися з того всього й без будь-якого лиха. — Я. співпрацював з Павлом, що останній і згадує його з похвалами в своїх листах.

Я. вшан. обома Цер.

Ясонко, -нчук, -ненко, -нченко, -новський, -нівський, -нович.

Жіночі ймення

А

Августа, лат. = всемогуча (слов. Више-слава, слав. Ольга); вельмишановна, високоповажана; стос. св. А. Василиси, дружина царя Максиміана.*

Легенда оповідає, що А. перед своїм чоловіком відчайдушно захищала християн, за що і пала муч. смертю. Іноді А. виступає замість → Катерини, що могло більш-менш бути можливим, бо чоловік А. діяв в Єгипті й подія з Катериною — єгип. легенда; † 310 р. (прибл.)

А. вшан. з повною достойністю Схід. Цер., особливо Александрійською.

Августка, -тонька, -точка.

Авдія — Авдій.

Авдійка, -дієнька, -дієчка.

Аврелія = Аврелій; стос. св. А., діва, походила з М. Азії.

Одного разу А. з багатьма іншими пішла до Єрусалиму на прощу й то під час, коли саме турки робили похід на Палестину. Всі прощани попали під гонитву, мусіли втікати в пустиню, жити самотнім життям, жахаючись весь час як не від хижаків, то нападів й таким життям всі там і загинули; подія відбулася під кінець II ст.

А. вшан. Схід. Цер. з повною достойністю.

Аврелійка, -лієнька, -лієчка.

Агата, гр. = характерна, людяна (слов. Людмила); стос. св. А. Великомуччиниці.

А. тілом і душею симпатизувала християнам, за що від неї відцуралися всі подруги. Голова управа, щоби відвернути А. від абсурду християнства, передав був її в публічний дім, де нею втішались до сходу й там же в невиразно-жахливий спосіб сторгурували: повідрізували груди, качали голу в склі та жару і т. п. жахиття творили над нею. Але А. перетривала це все та що її нібито якийсь Петро лікував. Днем пізніше А. піддають ще раз тортурам, вкинули до в'язниці, де вона і дійшла; † 249 р.

А. вшан. християнами зі всіма почестями Великомуччиниці.

Агатка, -тонька, -точка.

Агафія = Агафій; стос. св. А.

Перша легенда оповідає, що А. пала муч. смертю в Антіохії* Сирійській, а друга говорить, що вона пострадала в Іспанії; † 251 р.

А. вшан. з почестями обома Цер.

Агафійка, -фієнька, -фієчка.

Агафонія = Агафон.

Агафонійка, -нієнька, -нієчка.

Аглая, гр. = пишна, гарна; стос. св. А., вела незаконне життя з → Боніфатієм.

Коли Боніфатій загинув, то А. сприйняла його смерть за власну провину, погрішимість й веде довший час спокутливе життя. За це її та додаючи ще й муч. смерть Боніфатія увіковічують святою; † 320 р. (прибл.)

А. вшан. обома Цер.

Аглайка, -ласнька, -ласчка.

Агнеса, гр. = свята; показник життєвості людини — моральна, стримуюча до навийшого; лат. = «ягнятко»: мила, люба (слов. Люба); стос. св. А. Великомуччиниці, діва.

А. за свій світогляд християнства піддалася жахливій муч. смерті: пронизано багнетом горло й вкинуто в костер, де вона згоріла на попіл; † 304 .

Акт події з А. не надається на ймовірність, хоч перекази свідчать за одну таку подію.

А. вшан. християнами зі всіма почестями Великомуччиниці.

Агнеска, -сонька, -сочка.

Агнета = Агнеса.

Агнетка, -тонька, -точка.

Агнія = Агнеса.

Агнійка, -нієнька, -нієчка.

Агрефіна = Агрипина.

Агрефинка, -нонька, -ночка.

Агрипина гр. = вправна, порядна; лат. = господарна (слов. Вправнослава); стос. св. А., мучиниця в Римі; † 262 р.

А. вшан. обома Цер., особливо Схід.

Агрипинка, -нонька, -ночка.

Ада, сем. = богиня-щастя; вав.-сир. = бог-вітру; гебр. = пишна, розкішна (слов. Пишнослава, гр. Аглая); старогерм. = шановна, поважана; стос. св. А., незвичайної добродушности та добродійности людина, за свої доброту як ігуменша ма-

ла вже за живота велику пошану, по смерті вславлуючись на все християнство; життя і дія 8. ст.

Адка, Адонька, Адочка.

Аделія, старогерм. = благородна (слов. Любомира); стос. св. А., до найвищого набожна та добротна людина, заложила жін. монастир й ним керувала аж до своєї смерті; † 734 р.

Аделійка, -лієнька, -лієчка.

Акилина, лат. = орлиця (слов. Орлеслава); стос. св. А. Великомучиниці, родом з Библосу.*

Легенда говорить, що А. як 12-ти річне дитя за свою поставу християнства перетерпіла жахливі тортури: загнали крізь вуха до червона розжарений залізний прут та зрештою відрубали голову; † 293—307 р.

Акт події з особою А. — сумнівний. Але вшан. зі всіма почестями всією Схід. Цер., особливо шана їй в Греції та Сирії, ймення поносяться кождоденно.

Акилинка, -нонька, -ночка.

Аксана = (припущення) жін. ймення від Аксентій; ймення до в'яснення не надалося ніяк, навіть не вдалося в'яснити істор. збіг з особою. Само ж ймення дуже часто ще й в наші часи, повинно б походити з гр. світу та конче потребує дальшого дослідження.

Аксанка, -нонька, -ночка.

Акулина = Акилина.

Акулинка, -нонька, -ночка.

Ала = скор. ф. від Гала.

Алка, -лонька, -лочка.

Алевтина = утв. ф. від Валентина, Елевтина.

Алевтинка, -нонька, -ночка.

Алеїда, старогерм. = знаменита.

Алеїдка -донька, -дочка.

Александра = Александер; стос. св. А. Великомучиниці.

А. перестрадала разом з багатьма своїми подругами жахливі тортури, нарешті пішли всі через костер й погоріли на попіл; † 304 р. (правдоподібно).

— 2) св. А. — Під час збройного нападу в церкві на → Атанасія А. останьому хотіла прислужитися в обороні: розп'ялася перед солдатами всім тілом й барикадувала їх перед Атанасієм. Чернява-солдатня посунула на неї потопом й розчавили сердечну, як жабу; † 356 р.

Обидві АА. вшан. зі всіма почестями Схід. Цер., особливо остання, котрої культ розніс в/з Атанасій.

Александрка, -ронька, -рочка.

Александрія = Александрій; стос. св. А., пережила таку саму долю, як і → Александра 2; † 356 р.

А. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Александрійка, -рієнька, -рієчка.

Алемпія = Алемпій; істор. збіг з особою див. Олімпія.

Алемпійка, -пієнька, -пієчка.

Алена, старогерм. = правдива липа; липка (цвіток); стот. св. А.

Із-за прибіччя до християнства А. пала муч. смертю від руки свого рідного батька; † 640 р.

А. вшан. з повною достойністю Кат. Цер.

Аленка, -нонька, -ночка.

Алефіна = утв. ф. від Алевтина.

Алефинка, -нонька, -ночка.

Анастасина = Анастас.

Анастасинка, -нонька, -ночка.

Анастасія = Анастасій; стос. св. А. Великомучиниці.

Легенда оповідає, що А. була нащадком знаменитого роду в Римі, дуже малою зісталася круглою сиротою, виховувалася десь в домі христ. дівиць, й тут підкувалася повністю в христ. моралі. Після такої школи А. стає активно християнкою, в цей час вибухає сильне переслідування на християн. А. арештовують, вкинули до в'язниці, закувавши в тяжкі колоди, сильно стуртували та кінчилось муч. смертю; † 251 р.

На Заході такої А. не відомо й акт сам події дуже сумнівний. Культ вийшов від греків, з повною достойністю пошани.

— 2) св. А. Великомучиниця.

По легенді римлян — А. була дружиною високого урядовця в Римі, душою і тілом симпатизувала християнам, за що її чоловік вкинув до в'язниці, де вона просиділа довгий час. Коли чоловік помер, то її звільнили з в'язниці. — А. зараз же побігла на могили закатованих вже християн, де її було схоплено, глумилися з неї, як хотіли, возили всюди на видовище-посмішище й наостатку закопали живцем в землю; † 304 р.

Акт події з А. надається на більш-менш правдивий акт, останки перевезено до Константинополя, — з пошаною Великомучиниці всім христ. світом.

— 3) св. А.

А. була великою урядничкою на дворі царя → Юстина, впала в конфлікт з дружиною царя. в наслідок чого А. піддається сильному переслідуванню, що її змусило втікати до Єгипту. Тут переховувалася, весь час жила по печерах з монахами, ходила в чоловічому, щоби її не розпізнали, й таким життям прожила А. 28 років; † 567 р.

Реліквії А. перевезено до Константинополя, — з повною достойністю пошани Схід. Цер.

Анастасійка, -сієнька, -сієчка.

Анатолина = Анатолія.

Анатолинка, -нонька, -ночка.

Анатолія = Анатолій; стос. св. А., діва. А. виявила себе заяждою християнкою, за що піддали суворим репресіям: пустили на неї величезну гадуку, але останія не чипила. А. пронизали списом наскрізь; † 250 р. (прибл.)

Акт події з особою А. від початку й до кінця цілковита легенда, витіяна в десяти-тому столітті.

А. вшан. обома Цер.

Анатолійка, -лієнька, -лієчка.

Ангелина, гр.-лат. = ангельська; христ. = посланець → Господа; стос. св. А.

Будучи заміжньою А. іде в монашки, й там виявляє себе гріхоскупачкою, лагідною, милою, добродушною та добродійною до найвищого людиною, за що її стали рахувати як **діячка** по проводу Господа; † 1309 р.

А. вшан. християнами зі всіма почес-тями.

Ангелинка, -нонька, -ночка.

Ангеліка, лат. = як ангел (лагідна, лю-ба, мила; слов. Милослава).

Ангелка, -лонька, -лочка.

Анелія = утв. ф. від Ангелина.

Анелійка, -лієчка, -лієнька.

Анисія = Анисій; стос. св. А., діва, дочка великого багача в Тесалоніках,* жила самотнім життям, завжди з молит-вою на устах.

Ідучи одного разу з своєї молільні А. стріла солдата, котрий почав змушувати її, щоби вона стала йому в допомогу при-служувати в поганському храмі. А. від-мовляється від такого прислужування категорично, за що і була забита на місці цим же солдатом; † 303 р.

А. вшан. з повною достойністю Грець-кою Цер.

Анисійка, -сієнька, -сієчка.

Аніта = утв. ф. від Анна.

Анітка, -тонька, -точка.

Анна, гебр. = богомилостива, богоми-лосердна (слов. Богомила); стос. св. А., дружина → Якіма, мати → Марії та ба-ба → Ісуса; † 5 р.

Біографія А. складена в 6-му ст. якимсь жидом, повернутим на християн-ство. В життєпису А. говориться, що во-на була похилого віку, не мала дітей й на старість ангел оголосив її народження Богородиці (див. Марія). В цьому ж ст. починає А. вшан. на Сході, на Заході — з 8. ст. та 14 ст. вшан. А. вже всіма християнами як **родителька** Богоматирі. Анка, -нонька, -ночка.

Антонина = Антон; стос. св. А. Вели-комучиниці.

А. виявила себе наполегливою христі-янкою й на змушування її повернутися до прабатьківської віри вона відкинула категорично, за що піддали жахливим

тортурам: зв'язали всю докупі і підвіси-ли, далі розривали все тіло гаками й шматки тіла вкидали в озеро; † 313 р.

А. вшан. обома Цер., особливо Схід.

Антонинка, -нонька, -ночка.

Антоніна = Антонина.

Антонінка, -нонька, -ночка.

Антонія = Антоній; стос. св. А. Вели-комучиниці.

Під час лютої діоклеціанівщини* А. лишалася все ще наполегливою христі-янкою, за що її по-хижачому стортуру-вали: повісили за одну руку й висіла три дні, а потім — ще дихаюче тіло → вки-нули в костер; † 303 р.

Подія з А. по всіх правдоподібностях буде правдивим актом, що відбулося в Нікомедії* й незабутньо передалося свідками.

А. вшан. християнами зі всіма поче-стями Великомуучиниці.

Антонійка, -нієнька, -нієчка.

Анюта = Аніта.

Анютка, -тонька, -точка.

Аполіна = Аполон; стос. св. А., діва, мучиниця в Александрії; † 304 р.

А. вшан. з достойністю Схід. Цер.

Аполінка, -нонька, -ночка.

Аполінарія = Аполінарій; стос. св. А., діва, дочка сенатора в Константинополі.

Одного разу А. разом з іншими пішла на прощу до Єрусалиму, по шляху від-сахнулася від своїх подруг-процанок й помандрувала на Єгипет, щоби там ве-сти самотнє життя. Опинившись в Єгип-ті А. здибає десь в пуццях → Макара Старшого, котрий дав їй настанови до та-кого життя та звелів їй змінити ймення на Доротею, що вона й виступає то під йменням Доротеї, то А.; † 420 р.

А. вшан. з повною достойністю Грець-кою та Александрійською Цер.

Аполінарійка, -рієнька, -рієчка.

Аполонія = Аполоній; від. св. А. Вели-комучиниці, діва, єгиптянка за поход-женням.

Одного разу чернява в Александрії напала на християн, межі котрими була й А. Всіх били до нестями, особливо глумилися над А.: повибивали всі зуби, обірвали на голові все волосся й під погрозою смерти через костер, котрий вже палав, коли не відречеться від аб-сурду християнства. Але А., із-за не-стерпних мук й не чекаючи, доки вки-нуть, — вскочила в нього сама й згорі-ла на попіль; † 249 р.

А. вшан. християнами символічно, як **самопожертва** за правду → Господа.

Аполонійка, -нієнька, -нієчка.

Аріядна, гр. = приязна, лєслива; стос. св. А., рабиня в Пригії, пострадала муч. смертю; † 140 р.

А. вшан. Схід. Цер.

Аріяднонька, Аріядночка.
Арнеса = Агнеса.
Арнеска, -сонька, -сочка.
Атанасина = Атанас.
Атанасинка, -нонька, -ночка.
Атанасія = Атанасій; стос. св. А., була

заміжня, мала діти, але вся родина ви-
мерла. — А. йде в пустиню Єгипту, веде
там спокутливе життя аж до своєї смер-
ти; † 450 р.

А. вшан. зі всіма почестями Схід. Цер.
Атанасійка, -сієнька, -сієчка.

Б

Бела, лат. = гарна, вродлива (слов.
Вродливослава); угорське = знаменита;
іспансько-англійське = утв. ф. від Єлі-
савета.

Белка, -лонька, -лочка.
Благовіда = Благовид.
Благовідка, -донька, -дочка.
Благомила = Благомил.
Благомилка, -лонька, -лочка.
Благослава = Благослав.
Благославка, -вонька, -вочка.
Благотвора = Благодвор.
Благотворка, -ронька, -рочка.
Богданіна = Богдан.
Богданінка, -нонька, -ночка.
Боголюба = Боголюб.
Боголюбка, -бонька, -бочка.
Богомила = Богомил.
Богомилка, -лонька, -лочка.
Богоносина = Богонос.
Богоносинка, -нонька, -ночка.
Богослава = Богослав.
Богославка, -вонька, -вочка.
Богуміла = Богумил.
Богумилка, -лонька, -лочка.

Болеслава = Болеслав.
Болеславка, -вонька, -вочка.
Боніфатія = Боніфатій.
Боніфатійка, -тієнька, -тієчка.
Боримира = Боримир.
Боримирка, -ронька, -рочка.
Борислава = Борислав.
Бориславка, -вонька, -вочка.
Боронлюба = Боронлюб.
Боронлюбка, -бонька, -бочка.
Боронмира = Боронмир.
Боронмирка, -ронька, -рочка.
Братолюба = Братолюб.
Братолюбка, -бонька, -бочка.
Братомира = Братомир.
Братомирка, -ронька, -рочка.
Братослава = Братослав.
Братославка, -вонька, -вочка.
Бронебора = Бронебор.
Бронеборка, -ронька, -рочка.
Бронеслава = Бронеслав.
Бронеславка, -вонька, -вочка.
Бронетвора = Бронетвор.
Бронетворка, -ронька, -рочка.

В

Валентина = Валентин; стос. св. В., ді-
ва, мучиниця в Сезарії Палестинській;
† 304 р. (правдоподібно.)

В. вшан. з повною достойністю Схід.
Цер.

Валентинка, -нонька, -ночка.

→ **Валерія** = Валерій; стос. св. В., мати
→ Гервасія та → Протасія.

Ніби одного разу В. йшла до Мілану,*
на неї напала чернява, скатувала її до
нестями, з чого вона на третій день і по-
мерла; † 170 р. (прибл.)

До розповсюдження культу В. при-
служився → Амбросій, з поширенням на
весь христ. світ.

Валерійка, -рієнька, -рієчка.

Варвара, гр.-лат. = чужа, приїзджа
із-за кордону; стос. св. В. Великомучини-
ці, дочка заядлого батька-поганина в
Нікомедії.*

По легенді — В. була заядлою христі-
янкою, на всі погрози батька відступити
від абсурду-християнства реагувала нега-

тивно, за що її батько піддавав часто
репресіям: не давав їсти, запірав до ве-
жі голодну і то на декілька днів, не пу-
скав до хати спати і т. п. Але В. не
звертала уваги нінащо, настирливо сто-
яла на своєму, в наслідок чого батько
видає дочку владі. — В. арештовують,
вивели публічно на площу й почали з
неї глумитися, супроводжуючи жакхіт-
ливими тортурами: пекли вогнем, пороз-
чавлювали груди і т. п. хижачтва тво-
рили над нею. Нарешті батько закидає
дочці петлю на шию й В. підтягли на-
гора; † 306 р.

Про подію з особою В. говорить-
ся по-різному, навіть говорить, що сама по-
дія відбулася не в Нікомедії, а в Неліо-
полісі (десь в Сирії). Далі говорить, що
батька В., як тільки він накинув дочці
на шию мотуз, тут же й в цей мент за-
била блискавка. Але говорить ще й та-
ке, що батько В. загинув за християнство.
Все легенда й акт події лише народній

переказ й до 7. ст. культ В. невідомий нікому. В цьому ст. славлосться В., з поширенням на все християнство, з повними почитаннями героїні, навіть десь були відшукані реліквії й перевезені до Константинополя та далі на Венецію в Італію. — По всіх правдоподібностях подібна подія десь та з кимсь повинна була відбутися.

Варварка, -ронька, -рочка.

Варка = скор. -утв. ф. від. Варвара.

Варонька, Варочка.

Василина = Василь; стос. св. В.

Легенда говорить, що В. з подругами хоронила → Павла та → Петра ап. Всіх їх було спіймано на гарячому й піддалися жахливим мукам: повідрізували груди, повідрубували ноги й так лишили мучитися аж до загину; † 67 р.

Історія В. дуже сумнівна, але вшан. обома Цер.

Василинка, -нонька, -ночка.

Василиса = Василина; стос. св. В., діва, мучиниця в Римі; † 257 р.

Василиска, -сонька, -сочка.

Вдячнослава = Вдячнослав.

Вдячнославка, -вонька, -вочка.

Вправнослава, слов. = вправна, порядна, господарна (гр. Агрипина).

Вправнославка, -вонька, -вочка.

Векла = Текла.

Веклонька, Веклочка.

Велимира = Велимир.

Велимирка, -ронька, -рочка.

Вероніка, гр. = покорителька; змагачка за життя-долю (слов. Змагослава, слав. Ольга); правдивий образ (чийсь), вродлива або скопійована вродою (чийось); стос. св. В.

Легенда переповідає, що В. якимсь чудом прибрала була вроду → Ісуса та що її лице являло собою стан лица Ісуса того часу, коли його розпинали на хресті. Західня версія переповідає, що В., під час етапу Ісуса на Голготу, подала була йому рушник до витирання поту та що на цьому ж рушнику Ісус намалював її образ (коли саме — не відомо). Це й же самий рушник В. принесла була царю Тиберію.*

Одна версія В. відносить до → Марти, друга сприймає її за дочку ханаанської жінки (див. текст → Христос), та ще інша за принцесу Едеси,* та що ніби В. була хора й її лікував Ісус; † 50 р.

Довкола постати В. все повито легендою, почала вшан. з 4. ст., з атрибутами символічності як **копія** → Христа.

Веронінка, -нонька, -ночка.

Веселомира = Веселомир.

Веселомирка, -ронька, -рочка.

Веселослава = Веселослав.

Веселославка, -вонька, -вочка.

Веселотвора = Веселотвор.

Веселотворка, -ронька, -рочка.

Виномира = Виномир.

Виномирка, -ронька, -рочка.

Винослава = Винослав.

Винославка, -вонька, -вочка.

Винотвора = Винотвор.

Винотворка, -ронька, -рочка.

Виталія = Виталій.

Виталійка, -ліенка, -ліечка.

Витомира = Витомир.

Витомирка, -ронька, -рочка.

Витослава = Витослав.

Витославка, -вонька, -вочка.

Вишеслава = Вишеслав.

Вишеславка, -вонька, -вочка.

Відвертослава = Відвертослав.

Відвертославка, -вонька, -вочка.

Відповіднослава = Відповіднослав.

Відповіднославка, -вонька, -вочка.

Вікторія = Віктор; стос. св. В.

В. з повним усердям плекала в собі таємничо християнство, за що на неї сестра зробила донос. В. арештували, вкинули до в'язниці, де вона просиділа повних три роки та зрештою В. наклала головою; † 249 р.

В. вшан. обома Цер., особливо Захід.

Вікторійка, -рієнька, -рієчка.

Вільномира = Вільномир.

Вільномирка, -ронька, -рочка.

Вільнослава = Вільнослав.

Вільнославка, -вонька, -вочка.

Вінцеслава = Вінцеслав.

Вінцеславка, -вонька, -вочка.

Віра, слов. = вірна, правдива, незрадлива (та термін було перебрано з лат. = фїда = віра); стос. св. В. Фїди, дочка → Софїї та рідна сестра → Люби та → Надїї.

Акт події з родиною неймовірний цілком. Але щось подібного в той час мусіло відбутися, бо само розповсюдження культу матирі з дочками говорить за подію; † 120 р.

Всі чотири вшан. християнами з ранніх часів й з повною достоїнстю.

Вірка, -ронька, -рочка.

Вірка = гол. ф. від Віра; відвітлення ті, що і в Віра.

Вірномира = Вірномир.

Вірномирка, -ронька, -рочка.

Вірнослава = Вірнослав.

Вірнославка, -вонька, -вочка.

Віромира = Віромир.

Віромирка, -ронька, -рочка.

Вірослава = Вірослав.

Вірославка, -вонька, -вочка.

Вістомира = Вістомир.

Вістомирка, -ронька, -рочка.

Вістослава = Вістослав.

Вістославка, -вонька, -вочка.

Віталія = Віталій; стос. св. В.

В. вела довший час самотнє життя, на-
божна до найвищого й з великою по-
шаною серед челяді; † 400 р.

Віталійка, -лієнька, -лієчка.

Вітомира = Вітомир.

Вітомирка, -ронька, -рочка.

Вітослава = Вітослав.

Вітославка, -вонька, -вочка.

Вічеслава = Вічеслав.

Вічеславка, -вонька, -вочка.

Владимира = Владимир.

Владимирка, -ронька, -рочка.

Владислава = Владислав.

Владиславка, -вонька, -вочка.

Владлена = Владлен.

Владленка, -нонька, -ночка.

Вміломира = Вміломир.

Вміломирка, -ронька, -рочка.

Вмілослава = Вмілослав.

Вмілославка, -вонька, -вочка.

Вовдотія = арх. ф. від Євдокія.

Волемира = Волемир.

Волемирка, -ронька, -рочка.

Волеслава = Волеслав.

Волеславка, -вонька, -вочка.

Волетвора = Волетвор.

Волетворка, -ронька, -рочка.

Володимира = Володимир.

Володимирка, -ронька, -рочка.

Володислава = Володислав.

Володиславка, -вонька, -вочка.

Вродливомира = Вродливомир.

Вродливомирка, -ронька, -рочка.

Вродливослава = Вродливослав.

Вродливославка, -вонька, -вочка.

Всеволода = Всеволод.

Всеволодка, -донька, -дочка.

Всеслава = Всеслав.

Всеславка, -вонька, -вочка.

Всетвора = Всетвор.

Всетворка, -ронька, -рочка.

Всесутомира = Всесутомир.

Всесутомирка, -ронька, -рочка.

Всесутослава = Всесутослав.

Всесутославка, -вонька, -вочка.

Вячеслава = Вячеслав.

Вячеславка, -вонька, -вочка.

Г

Гаврилина = Гаврило.

Гаврилінка, -нонька, -ночка.

Гала, гр. = утішна, гарного настрою;
стос. св. Г., велика діячка добродійности
в Римі та околицях; † 500 р.

Г. вшан. обома Цер.

Галка, -лонька, -лочка.

Галата = Галат; стос. св. Г., мучиниця
в Арменії; † 305 р.

Г. вшан. Схід. Цер.

Галатка, -тонька, -точка.

Галина = утв. ф. від Гала, Гелена;
гр. = походе з Галії;* стос. св. Г., мучи-
ниці в Коринтії;* † 255 р.

Г. вшан. з достойністю Грецькою Цер.

Галинка, -нонька, -ночка.

Ганна = утв. ф. від Анна.

Ганка, -нонька, -ночка.

Гапка = утв. ф. від Агафія.

Гапонька, Гапочка.

Гарнолюба, слов. = мила — премила.

Гарнолюбка, -бонька, -бочка.

Гарномира = Гарномир.

Гарномирка, -ронька, -рочка.

Гарнослава = Гарнослав.

Гарнославка, -вонька, -вочка.

Гафія = Агафія.

Гелена, гр. = нащадок Геліоса;* світла,
блєстяща (слов. Світлана, Зорєслава);
стос. св. Г., дочка бідної родини й до
свого подружжя працювала підносицею
в одному ресторані. Г. являється дружи-
ною царя Константія* Хлоруса та ма-
ти → Константина В.

Г., будучи допоміжницею в керуванні
імперією своєму в/з синові Константину,

має на останнього великий вплив в на-
данні христіянам вільного вірування, що
й сталося 313. р. нашого літочислення.
Після цієї події Г. приймає христіянство
також й з цього часу посвячує себе ціл-
ком і повністю христіянству.

Г. йде на прощу до Єрусалиму і то як
лєшра жінка в історії прощан-христیان,
за її ініціативою будеться багато цер-
ков в Римі, Констянтинополі, Палестині,
в тім числі у Вифлєємі церква наро-
дження Дитяти (Різдво). Г. весь час по-
свячувала себе добродійности, добродуш-
ности, замирення для всіх верст люд-
ности, з великими настановами для ко-
жного, й була милою, схилою, поблаж-
ливою та не в обмеженій мірі поступли-
вою людиною, з великою славою вже
за живота свого; † 330 р.

Г. похоронили в церкві св. Апостолів
в Констянтинополі, багато в христیان
найменовано церков, храмів, монастирів,
сел, міст і т. п. йменням Г., з пошаною
символічности, як **побуджена** самим →
Господом на праведність для христیان.

Геленка, -нонька, -ночка.

Генєроза, гр. = правдива роза; слав-
на, шляхетна; стос. св. Г., мучиниця в
Картаго;* † 200 р.

Г. вшан. Схід. Цер.

Генєрозка, -зонька, -зочка.

Гіларія = Гіларій; стос. св. Г., дочка
імператора.

Г. не хотіла виходити ніза кого заміж,
втікає з дому й пішла в пустиню, про-
живши таким життям довший час, ма-

скуючись під чоловіка, щоби не розпізнали; † 470 р. (прибл.).

Г. вшан. з повною достойністю Схід Ц. Гіларійка, -рієнька, -рієчка.

Гіпатія = Гіпатій; стос. св. Г. Філософа, походила з Александрії, неймовірної вроди людина, з великим моральним впливом будь на кого та де, діючи в час → Кирила Александрієвського.

В/з Кирило, маючи в руках владу патріарха, заходився був впроваджувати адміністративні закони, ведучи сильну акцію проти жидів Єгипту. — Г. стає в оборону останніх, одного разу в церкві виступила з морально-повчальною промовою, що й було великою дошкульністю Кирилові. Під час цієї промови Г. Кирило натровлює проти неї монахів, котрі накинулися на неї потоптом й розчавили, як жабу; † 415 р.

Такий поступ Кирила до Г. затьмарив був на довгі стст. весь Александрійський патріархат.

Г. вшан. з достойністю Мучиниці всією Схід. Цер.

Гіпатійка, -тієнька, -тієчка.

Глафіра = арх. від Глоріоза.

Гліба = Гліб.

Глібка, -бонька, -бочка.

Глікерія = Гліцерія.

Глікерійка, -рієнька, -рієчка.

Гліцерія, гр. = солодка (люба, мила); стос. св. Г., дочка губернатора в Римі.

Під час одного празника поган Г. в храмі звалила статую Зевса.* На неї зараз же все кинулося й хотіли вкинути до хижаків. Але вона не зазнала такого лиха: з переляку на місці дійшла; † 177 р.

Гліцерійка, -рієнька, -рієчка.

Глоріоза, гр. = знаменита, достойна; стос. св. Г., мучиниця з багатьма іншими в м. Лаодікеї;* † 303 р.

Г. вшан. Схід. Цер.

Глоріозка, -зонька, -зочка.

Говоримира = Говоримир.

Говоримирка, -ронька, -рочка.

Говорислава = Говорислав.

Говориславка, -вонька, -вочка.

Горпина = утв. ф. від Агрипина.

Горпинка, -нонька, -ночка.

Господарнеслава, слов. = господарна, вправна, порядна; ймення новотвор.

Господарнославка, -вонька, -вочка.

Грефа = утв. ф. від Агрефина.

Грефка, -фонька, -фочка.

Д

Далековида = Далековид.

Далековидка, -донька, -дочка.

Далекослава = Далекослав.

Далекославка, -вонька, -вочка.

Дамаша, гр.-лат. = «хата рідна» (= тепла словом, гостеприємна); (могло бути) походить з Дамаскусу; (по всіх правдоподібностях в старих греків вживався цей термін за матир Персейса;* слово може бути пер. походження й потребує дальшого етимологічного дослідження); стос. св. Д., мучиниця в Персії в час жорстокого переслідування христیان в цій країні королем Шапуром* II; † 344 р.

Д. вшан. з повною достойністю Схід. Цер., особливо Грецькою.

Дамашка, -шонька, -шочка.

Дарина = утв. ф. від Дарія.

Даринка, -нонька, -ночка.

Дарія, старопер. = всемогуча (слов. Володимира, слав. Ольга, лат. Августа, араб. Марта); стос. св. Д. Великомучиниці, незаконна дружина → Христантія.

Пара полюблених розповсюджувала завзято християнство, за що і піддалися неймовірній муч. смерті: посмалили на вуль в одній пісчаній ямі; † 283 р.

Д. вшан. христіянами з повною достойністю Великомучиниці й з ранніх часів

Дарійка, -рієнька, -рієчка.

Дарка = утв. ф. від Дарія, Дора.

Даронька, Дарочка.

Дашка = утв. гол. ф. від Дарія, Дарка.

Дементія = Дементій; стос. св. Д., впа-ла муч. смертю від руки аріяців;* † 362 р.

Д. вшан. обома Цер.

Дементійка, -тієнька, -тієчка.

Деонісія = Деонісій; стос. св. Д., мучиниця в Картаго* разом з сином та рідною сестрою; † 584 р.

Д. вшан. Схід. Цер.

Деонісійка, -сієнька, -сієчка.

Діана, інд. = богиня; лат. = богиня-полювання; достойна; гебр. = суддя-жінка; старогерм. = завзята в боротьбі.

По традиціях жидів Д. виступає як дружина → Йови.

Щодо закорінення ймення, то його носила також → Анна, й від неї воно пішло в світ христіян.

Діанка, -нонька, -ночка.

Діна = утв. ф. від Діана.

Дінка, -нонька, -ночка.

Діана = Діана.

Діанка, -нонька, -ночка.

Дмитрія = Дмитрій; стос. св. Д., мучиниця в Римі, правдоподібно пала від руки аріяців; † 363 р.

Д. вшан. Схід. Цер.

Дмитрійка, -рієнька, -рієчка.

Добролюба = Добролюб.

Добролюбка, -бонька, -бочка.

Добромира = Добромир.

Добромирка, -ронька, -рочка.
Доброслава = Доброслав.
 Доброславка, -вонька, -вочка.
Докія = скор. ф. від Євдокія.
 Докійка, -кієнька, -кієчка.
Домаха = Дамаха.
 Домашка, -шонька, -шочка.
Домна = скор.-утв. ф. від Домникія.
 Домнка, -нонька, -ночка.
Домникія = Домникій; стос. св. Д., римлянка по походженню, пострадала муч. смертю в Нікомедії;* † 304 р.
 Д. вшан. в значній мірі Схід. Цер.
 Домникійка, -кієнька, -кієчка.
Допомогомира = Допомогомир.
 Допомогомирка, -ронька, -рочка.
Допомогослава = Допомогослав.
 Допомогославка, -вонька, -вочка.
Дора, гр. = подарок, придане; скор. ф. від Теодора, Метродора, Німфодора.
 Дорка, -ронька, -рочка.
Дороголюба = Дороголюб.
 Дороголюбка, -бонька, -бочка.
Дорогомира = Дорогомир.
 Дорогомирка, -ронька, -рочка.
Дорогослава = Дорогослав.
 Дорогославка, -вонька, -вочка.
Дороготвора = Дороготвор.
 Дороготворка, -ронька, -рочка.

Доротей = Доротей; стос. св. Д., мучи-ниця в Сесарії* Кападоційській; † 304 р. (правдоподібно).

Д. вшан. Грецькою та Київською Цер.
 Доротейка, -тєєнька, -тєєчка.
Досвідомира = Досвідомир.
 Досвідомирка, -ронька, -рочка.
Досвідослава = Досвідослав.
 Досвідославка, -вонька, -вочка.
Досконалослава = Досконалослав.
 Досконалославка, -вонька, -вочка.
Достойнослава = Достойнослав.
 Достойнославка, -вонька, -вочка.
Драговора = Драговор.
 Драговорка, -ронька, -рочка.
Драголюба = Драголюб.
 Драголюбка, -бонька, -бочка.
Драгомила = Драгомил.
 Драгомилка, -лонька, -лочка.
Драгомира = Драгомир.
 Драгомирка, -ронька, -рочка.
Драгослава = Драгослав.
 Драгославка, -вонька, -вочка.
Дужєслава = Дужєслав.
 Дужєславка, -вонька, -вочка.
Душелюба = Душелюб.
 Душелюбка, -бонька, -бочка.
Душемира = Душемир.
 Душемирка, -ронька, -рочка.
Душєслава = Душєслав.
 Душєславка, -вонька, -вочка.

Е

Елаїда = Алеїда.
 Елаїдка, -донька, -дочка.
Елевтина = Елевтерій; стос. св. Е., мучи-ниця в час найсуворішого пересліду-вання христیان; † 303 р.
 Е. вшан. з достойністю Схід. Цер.
 Елевтинка, -нонька, -ночка.
Елена = Гелена.
 Еленка, -нонька, -ночка.
Елеонора, араб. = Бог є моїм життям-світлом (без Бога ні до порога); гр. = співчуваюча, співстрадаюча (співчувало); стос. св. Е. Блаженної, пострадала муч. смертю в час Французької революції; † 1794 р.
 Елеонорка, -ронька, -рочка.
Ема = скор. від Емелія; старогерм. = огрядна, силенна (слов. Силослава).
 Емка, -монька, -мочка.
Емелія = Емельян; гр. = тактовна, вправна, порядна (єстетика); стос. св. Е., мати → Макрини, → Василя В. та → Грегорія Ниського.
 Мати Е. виглядила 9-ро дітей, всіх ви-ховала в чисто й суворому дусі христі-янства, ховаючись часто й густо зі своєю родиною по хащах своїх Понтовських

маєтків від лютого переслідування хри-стіян; † 372 р.

Е. сама має мало заслуг в акті хри-стіянства, але через велику вкладку в цей акт своїх дітей стає й Е. святою, з повною достойністю пошани на весь христ. світ, особливо Схід. Цер.

Емелійка, -лієнька, -лієчка.

Емельяна = Емельян; стос. св. Е., ті-тка → Грегорія В.

Е. уславилася здебільшого через свого племінника, вшан. обома Цер., особливо Захід.

Емельянка, -нонька, -ночка.

Епістима, гр. = зв'язка, послана (зв'язок).

Епістимка, -монька, -мочка.

Епіфанія = Епіфаній; стос. св. Е. Ве-ликомучиниці, пострадала жахливою муч. смертю: повиривали груди, пальці і т. п. хижацтва творили над нею; † 304 р.

Е. вшан. зі всіма почестями Великому-чиниці Схід. Цер.

Епіфанійка, -ніська, -нієчка.

Еразма = Еразм; стос. св. Е., пала жертвою під час неронівщини;* † 66 р.

Е. вшан. обома Цер.

Еразмка, -монька, -мочка.

Єва, гебр. = одарителька життям всього живого, мати плоду (слов. Плодомира); стос. митичної постати Стар. тестаменту Є.

По традиціях жидів → Є. та → Адам «були в раю, через спокусу Сатани згрішили та цим завели в гріх весь людський рід».

Наставники ж Христ. Цер. тлумачать Є. слідує: «Є. й Адам звільнені від гріхів й з роду Є. (= роду гебрійського) повинен був родитися заповіджений по Стар. тестаменту рятівник людського роду». — Вся психологія й статтемораль християнства відноситься до особи Є.: жіноцтво по відношенню до чоловічого роду повинно дотримуватися повної стриманости-моральности,

Християнами празнується празник «Батьків → Христа», тобто від Адама та Є. починаючи й аж → Йосипом 2 та предками → Марії й всіх її рідних, хто жив до Христа, кінчаючи.

Ймення дуже поширене на весь христ. світ.

Євка, -вонька, -вочка.

Євгенія = Євген; стос. св. Є.

По легенді — Є. дочка римського губернатора в м. Александрії, довгий час таїть в собі тасмно християнство, нарешті рішила втікати з дому, втікає разом з своїми свнухами й добилась десь в чоловічий монастир. Є. стає керівником цього монастиря, підробившись під постать чоловіка, щоби не розпізнали. — Є., будучи вже «ігуменом», почала намовляти й інших на християнство, намовляє одну високопоставлену даму, котра зараз же пожалілась губернаторові, наслідком чого Є. ставлять перед судом. Тут Є. признається чистосердечно в своєму християнстві, ніби схилиє на свій світогляд суддю — рідного батька, за що останній зараз же поплатився муч. смертю; Є. з цілою родиною відправили до Риму й там покінчили з нею також; † 260 р. (прибл.).

Є. вшан. християнами зі всіма почестями.

Євгенійка, -нієнька, -нієчка.

Євдокія, гр. = шановна, гарну славу має (слов. Святослава); стос. св. Є., дочка учителя в Атенах, неймовірної вроди людина, виходе заміж за царя Теодосія II,* приймає християнство й була піднята до величности.

Є. мандрує на прощу до Єрусалиму, тут здобулає з → Євтимієм В., котрий проінстругував її в нікеяні.* Є., захопивши з собою останки → Стефана Первомученика та ланцюги ап. → Петра, повертає до Константинополя вже пов-

ною нікеянкою по вбачанню христології* й зараз же заходилає нашіптувати про таке чоловікові. Але цар не пішов на спокусу дружини, в наслідок чого в Є. зав'язується сильний конфлікт з чоловіком та пізніше навіть зі всім двором. Всеодно Є. не вдається перебороти такого стану речей, залишає Константинополь й переїздить на постійне місце життя до Єрусалиму. Тут Є. заведе знайомство з → Меланією, часто сходяться та радяться про стан загального життя-буття людини, будують на свої власні кошти церкви та монастирі по Палістині, з повною посвятою нікеяні, маючи надзвичайну повагу та пошану серед всього кола, в котрому поверталася. Є. написала «Постання християнства» початку та стану своїх часів; † 460 р.

Є. вшан. християнами символічно, як **шукачка** праведности → Господа, особливо віддається їй шана Схід. Цер., наряду з в/з Меланією, ймення поноситься коженденно.

Євдокійка, -кієнька, -кієчка.

Євлалія = Євлалій; стос. св. Є. Великомучиниці.

По легенді — Є. являється дочкою знаменитого батька в Іспанії. Як 12-ти річне дитя, будучи переконаним в християнстві, втікає з дому й з'явилось до влади з відвертим признанням в християнстві. Влада ж піддає Є. тортурам: скатували, пекли вогнем, рвали гаками й нарешті прибили тіло до хреста та що таке сталося в Барселоні; † 304 р.

Акт мучиництва Є. — цілковита легенда, хоч і вшан. християнами зі всіма почестями Великомучиниці.

Євлалійка, -лієнька, -лієчка.

Євламція = Євлампій; стос. св. Є., рідна сестра → Євлампія.

За симпатії та прислужування християнам Є. разом з в/з братом піддали жакливим тортурам та кінчилося муч. смертю в Нікомедії;* † 311 р.

Є. вшан. християнами з повною достойністю.

Євлампійка, -пієнька, -пієчка.

Євменія = Євменій.

Євменійка, -нієнька, -нієчка.

Євпраксія = Євпраксі.

Євпраксіка, -сієнька, -сієчка.

Євпроксимія = утв. ф. від Євпраксія.

Євпроксимійка, -мієнька, -мієчка.

Євсея = Євсей; істор. збіг з особою див. Ксея.

Євсейка, -сеєнька, -сеєчка.

Євтропія = Євтропій; стос. св. Є., єгиптянка по походженню, набожна до найвищого та з повною завзятостю християнства.

Одного разу Є. пішла до в'язниці провідати християн, потішити нещасних, дати їм пораду та підбадьорити на душі. Але Є. тут же була арештована, скатували до нестями, що на місці сердешна і дійшла; † 253 р.

Є. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Євтропійка, -піенька, -піечка.

Євфимія, гр. = заповідниця щастя; вельмишановна (слов. Світослава, Вишеслава); поважа інших, шанує всіх (слов. Миломира); стос. св. Є., діва в Італії.

Легенда оповідає, що Є. батьки змушували силою йти заміж, в наслідок чого вона втікає разом з рідною сестрою та двома двоюрідними сестрами з дому. Всі чотири усердно взялися служити → Господу, за що всіх було арештовано, поставлено перед судом й засуджено на кару смерті; † 120 р. (прибл.)

Є. вшан. зі всіма почестями обома Цер.

— 2) св. Є. Великомучилиця, мучилиця в пазурях хижаків в Халседоні; † 303 р.

В ім'я Є. побудовано дуже багато церков, в Халседоні на її могилі також, хоч реліквії перевезено до Константинополя, з повною пошаною Великомучиниці.

Євфимійка, -міенька, -місчка.

Євфразія, гр. = моторна, вправна (слов. Моторнослава); стос. св. Є., дочка сенатора в Константинополі.

Оставшись сиротою по батькові Є., цілком малою дівчиною, разом з матирею іде в пустиню Єгипту, щоби там вести монаше життя. Але через малолітність відмовили їй, повертає додому й живе під опікунством. За декількох років помірає й мати Є., й тепер цар Теодосій* II став просити руки в неї. Але Є. рішила не виходити заміж, передає в розпорядження в/з царя все своє спадкоємне майно, з метою застосувати все на добродійні справи. Сама ж Є. осталася жити в страшній біді, й виснаженим бідаком на тридцятomu році свого життя і померла; † 410 р.

Є. вшан. з повною достойністю Схід. Цер.

Євфразійка, -зіенька, -зіечка.

Євфросина, гр. = весела, жвава (слов. Веселослава, лат. Уляна); стос. св. Є., дочка якогось Пафнутія в м. Александрії.

Є. силою змушують йти заміж. Є. не

піддається такому, перебірається в чоловічий одяг та йде до чоловічого монастиря. — В цьому монастирі перебуває монахом приятель її батька, котрий робе всі зусилля, щоби взяти племінницю до себе, що й зараховують Є. за «монаха». — Батько Є. іде в пошуки за дочкою, об'їздив всі жін. монастирі, без успіху, звичайно.

Є. прожила в цьому монастирі 38 років, ні разу не дала знати за себе рідним, де та як вона ділить свою життєдолю, перебуваючи весь час під іменням «Смарагда», користаючись великою пошаною серед всіх монахів, навіть все товариство рахувало її святою. Востаннє Є. повідомила батька, що, мовляв, вона його дочка й перебуває там і там. Батько приїхав з радістю до монастиря, Є. розповіла йому про своє дитинство, батько вислухав все радо, лишився вже в монастирі, й прислужував їй на кожному кроці аж до її смерті; † 470 р.

Коли померла Є., то її келію зайняв тепер батько й жив в ній ще десять років часу.

Є. вшан. християнами символічно, як **вірний слуга** → Господа.

Євфросипка, -нонька, -ночка.

Єкатерина = арх. ф. від Катерина.

Єлена = арх. ф. від Гелена, Елена.

Єлісавета = арх. ф. від Єлісавета.

Єлісавета, гебр. = присягалася Ягві;* Бог є понад все, всьому голова; Бог поклявся, бо створив «7» = завершив (Бог створив за сім день світ, що останнє було греками перетлумачено з гебр.; див. пояснення термінів Данилова* сімка); стос. св. Є., дружина → Захарія та мати → Івана Хрестителя.

Легенда оповідає, що Є. була неплодотворною, але в похилих роках народила дитину та сталося таке по милости Ягви, якраз під час вифлеємської масакри Невинних діток (див. → Іносентій). В цю лиху годину Є. з дитиною в/з Іваном перебувала десь в пустині.

Є. доводиться родичкою → Марії, правдоподібно двоюрідна сестра. Коли та як Є. упокоїлася, невідомо; † 10. р. (припу-скаючи).

Є. вшан. християнами символічно, як **породителька Предтечі** → Христа, з дуже частим іменням ще й в наші часи.

Єлісаветка, -тонька, -точка.

З

Заповідослава = Заповідослав.

Заповідославка, -вонька, -вочка.

Захистомира = Захистомир.

Захистомирка, -ронька, -рочка.

Захистослава = Захистослав.

Захистославка, -вонька, -вочка.

Звенислава, старослов. = знаменита, прославлена.

Звениславка, -вонька, -вочка.

Звономира = Звономір.

Звономирка, -ронька, -рочка.
Здолеслава = Здолеслав.
Здолеславка, -вонька, -вочка.
Здроволоба = Здроволоб.
Здроволобка, -бонька, -бочка.
Здровомира = Здровомир.
Здровомирка, -ронька, -рочка.
Здравослава = Здравослав.
Здравославка, -вонька, -вочка.
Здравотвора = Здравотвор.
Здравотворка, -ронька, -рочка.
Зенаїда, гебр. = породжена Богом; стос. св. З., недалека родичка ап. → Павла.

З. прийняла християнство від Павла, посвятила себе в милосердні сестри християнства, вірно служила, за що її жи-ди закаменували; † 60 р.

З. вшан. християнами з повною досто-йністю.

Зенаїдка, -донька, -дочка.
Зеня = Зенон, Зенаїда.
Зенька, -нонька, -ночка.
Зинаїда = Зенаїда.
Зинаїдка, -донька, -дочка.
Зіна = утв. ф. від Зенаїда, Зіновія; егип. = сінайка, походе з околиць Сі-найських гір.

Зінька, -нонька, -ночка.
Зіновія, гебр. = живе ради Бога; стос. св. З. Великомучициці, рідна сестра → Зіновія.

Сестра з братом завзято розповсюджу-вала християнство, за що і полягли обое жахливою муч. смертю: розривали все тіло на шматки; † 304 р.

Іванина = Іван; в захід. світі дуже часте ймення, але в Схід. Європі не так.

Іванинка, -нонька, -ночка.
Івга = утв. ф. від Єва, Євгенія.
Івгонька, Івгочка.

Іда, старогерм. = моложавя, тактовна, вправна, порядна (слов. Поряднослава); ймення може бути також й гебр. похो-дження й потребуватиме дальшого ети-мологічного дослідження.

Ідка, -донька, -дочка.
Ізидора = арх. від Исидора.
Із'яслава = Из'яслав.
Из'яславка, -вонька, -вочка.
Ілена = арх. ф. від Єлена.
Інна = утв. ф. від Анна, Ірина, Іно-сентія.

Інка, -нонька, -ночка.
Іносентія = Іносентій; стос. св. І., му-чениця разом з братом та сестрою в Ри-мі; † 300 р.

Іносентійка, -тієнька, -тієчка.
Іра = скор. ф. від Ірина.
Ірка, -ронька, -рочка.

З. вшан. християнами зі всіма почестя-ми Великомучициці.

Зіновійка, -вієнька, -вієчка.
Зінька = гол. ф. від Зіна.
Зіта = Зіна.
Зітка, -тонька, -точка.
Змагомира = Змагомир.
Змагомирка, -ронька, -рочка.
Змагослава = Змагослав.
Змагославка, -вонька, -вочка.
Знатомира = Знатомир.
Знатомирка, -ронька, -рочка.
Знатослава = Знатослав.
Знатославка, -вонька, -вочка.
Зореслава = Зореслав.
Зореславка, -вонька, -вочка.
Зосимина = Зосим; стос. св. З., мучи-ниця в Римі; † 273 р.

З. вшан. обома Цер.
Зосиминка, -нонька, -ночка.
Зоя, гр. = жите-радісна (слов. Праг-номира, лат. Віталія); стос. св. З.

Перша легенда оповідає, що З. була дружиною високого урядовця в Римі, ви-ступала енергійно за християнство, за що її піддали мучиничим тортурам: мучили голодом, душили димом і то довший час такого страждання, й нарешті покінчи-ли з нею та сталося таке 130. р. Друга легенда переповідає, що З. померла своєю смертю десь в М. Азії, прибл. 290 р.

З. вшан. з повною достоїнстю обома Цер.

Зойка, Зосенька, Зосечка.

I

Іраїда = утв. ф. від Іра; ймення мо-же бути тюрського або араб. походжен-ня й потребуватиме дальшого етимоло-гічного дослідження.

Іраїдка, -донька, -дочка.
Ірина, гр. = нащадок богині Ірини;* миролюбна, примирююча (слов. Мироло-уба, Миромира); спокійна, тиха (слов. Ти-хомира); стос. св. І., учениця та послідов-ниця → Темофія. І. прийняла християн-ство від в/з Темофія, децю з ним спів-працювала, з завзятою активністю, за що і пала муч. смертю; † 100 р. (прибл.).
— 2) св. І. Великомучициця, рідна сестра → Хіонії.

Сестри діяли з повним поривом в акті християнства, за що і були предані жив-цем вогневі; † 304 р.

— 3) св. І., родом з Атен, дружина імпе-ратора Лева* IV.

Час життя І. — це були часи крово-пролиття християн за вшанування* обра-зів. В цьому відношенні І. застосовува-ла всякі методи, щоби вплинути на чо-

ловіка в полегшенні такого стану, звичайно без успіху. — По смерті свого чоловіка І, керує імперією, зараз же скликає т/з ІІ Нікейський заг. собор християн, котрий відбувся 787 р. в м. Нікеї.* На цьому соборі кладуть, бодай тимчасово, край різанині, котра точилася майже повних чотири стет. межи християнами самими за вшанування образів → Ісуса, → Марії та святих.

Проти І. повстає армія, що її й змусило відректися від престолу, хоч і працює з сином все ще як співрегента. Пізніше син також повстає проти матері, звелів повиймати їй очі, і то здебільшого за її поставу по вшануванню образів, поїхала на заслання, де вона сердешна в страшній біді та муках і померла; † 803 р.

І. була першою ініціаторкою, котра як цариця виступила різко за вшанування образів та була повним прологом до узаконення такого стану (див. → Епіфаній, → Іван Дамаський).

Всі три ІІІ. вшан. християнами з повною достоїнстю, останні дві яко Великомучиниці.

Іринка, -нонька, -ночка.

Ісидора = Исидор; стос. св. І., єгиптянка по походженню, набожна, добродійна та благородна до найвищого, за що її вже за живота рахували святою; † 380 р.

І. вшан. Схід. Цер.

Іулія = арх. ф. від Юлія.

Іустя = арх. ф. від Устя.

К

Калена = Каленик; утв. ф. від Килина, Кулина.

Каленка, -нонька, -ночка.

Калиста = Калист; стос. св. К., мучениця разом з → Доротеєю та → Христею; † 304 р.

К. вшан. з почестями Схід. Цер.

Калистка, -тонька, -точка.

Кандія = Кандій; стос. св. К., близька приятелька ап. → Петра.

Коли Петро примандрував до Риму, то знайшов був перший притулок в хаті К., вона йому надала гостинність, в її хаті він організує Цер. перших християн в Римі й оперував тут аж до своєї смерті, що К. й прислуговувалася йому у всіх відношеннях; † 78 р.

К. вшан. християнами символічно, як **віддана** до розпорядимости для розповсюдження праведности → Господа.

Кандійка, -діенька, -діечка.

Катерина, гр. = чиста, незап'ятнана (мораль-стриманість; слов. Моральнослава); від. св. К. Великомучиниці Філософа.

Як повідомляє → Свсей Сезарський — К. походила з Александрії, дочка якогось короля та неймовірної вроди людина. Далі говориться у в/з Євсея, що одного разу цар Максимін* приїхав був до Александрії, із-за похитливости до гарних дівчат та молодичь розпочав був полювання на таких, що не минуло й К. Але К. протиставилася своєю дипломатією такому негативу царя, що й послідувало для неї висилкою. К. проявляє й тут свій хист в дипломатії, своєю вмістністю побиває цар. слуги на кожному кроці, різко протистоїть своїм гуманізмом варварству царів, що в/з царя й спонукало на диспут. Цар звелів скликати 50 числом філософів-поган, привели й К. на зібран-

ня, з наміром, щоби її переконати в самооблудній вірі. К. ж своїми доводами побиває всіх філософів, виходе з диспуту правовою, ба навіть самі філософи признають правоту за К. (звідциль філософ). В наслідок такого стану цар наказує покарати всіх філософів смертю через костер. До К. ж самої цар робе залицання, з наміром взяти її за дружину. Але вона рішуче відхилила пропонування царя, за що її піддали жахливим тортурам й вкинули до в'язниці.

Якимсь чином К. намовляє на християнство слугу та дружину царя (див. → Августа). Слуга ніби повів агітацію серед солдат й намовив їх на християнство 200 числом також. З такого приводу цар дає наказ заарештувати всіх й покарати на смерть, в тім числі й К. До неї застосували найжахливіше виконання смерті: понабивали в колесо цвяхів, прив'язали її по колесі й пустили воза нагалоп. Колесо ж не витримув, лопається; К. підвели до дривитні й відрубали голову; † 311 р.

Акт події з особою К. не є повністю ймовірний, але щось подібного в цій місцевости та таким часом повинно було відбутися. До розповсюдження культу К. прислужилися найдужче монахи-оригеністи з Єгипту, що й дає повід до ймовірности відбуття такої події. В/з монахи несли з собою К. в різні періоди, теофіловським переслідуванням на них починаючи (див. → Теофіло 2) й аж до повного закорінення культу К. кінчаючи, несучи її з собою гордо, навіть як свою символіку по всіх і всюду, чим і запобігали себе в переслідуванні. На Сході культ К. закорінюється в 6. ст. та на Заході — у 8. ст., — з пошаною повної

достойности по всім христ. світі, все ще з частим йменням і сьогодні.

Молитва К., котрою вона ніби перед смертю просила Бога, щоби він простив її тортуристам гріхи, та ніби при цій нагоді вона взріла → Христа, — є чистою витівкою Заходу пізнішого часу, цим надаючи інтенсивности в прищепленні та поширенні культу К.

Катеринка, -нонька, -ночка.

Катерина = Катерина.

Катиринка, -нонька, -ночка.

Катря = скор. утв. ф. від Катерина.

Кашка = утв. гол. ф. від Катерина.

Кекілія, лат. = сліпа; знаменитого роду кекілітів;* стос. св. К., мучиниця в Римі; † 220 р.

Кекілійка, -лієнька, -лієчка.

Килина, гр. = волаюча до небес (просе Бога); Кулина; стос. св. К., набожна до найвищого, з великою любодійністю та добродійністю завжди і всюди; † 530 р.

К. вшан. обома Цер.

Кишинка, -нонька, -ночка.

Клава = утв. ф. від Клавдія.

Клавка, -вонька, -вочка.

Клавдія = Клавдій; стос. св. К., дружина → Пілата.

Легенда говорить, що К. захищала перед своїм чоловіком → Ісуса: «... не клади на безвинного своїх рук.»

К. ніби стала була християнкою й спонукала була до християнства й свого чоловіка; † 45 р. (прибл.)

К. вшан. християнами символічно, як **захисниця** → Спасителя християнства.

— 2) св. К. Великомучиниця.

К. пострадала разом з багатьма іншими жакливою муч. смертю та найдужче межі всіма була вимучена; відрізали груди, підвісили за руки, далі четвергували все тіло й шматки вкидали у вогонь; † 309 р. (прибл.)

К. вшан. християнами зі всіма почесностями Великомучиниці.

Клавдійка, -дієнька, -дієчка.

Клара, лат. = чиста, незап'ятнана (слов. Чеслава, гр. Катерина); знаменита; стос. св. К., співдіячка → Франца.

К. заснувала багато по крайні монастирів, очолювала їх на протязі 40-ка років, з великою славою завжди і всюди; † 1253 р.

К. була по своїх вчинках людина славна, з понесенням культу швидко по всім христ. світі.

Кларка, -ронька, -рочка.

Клементія = Клементій; стос. св. К., сприячка в акті християнства ап. → Петрові, за що і пала разом з ним муч. смертю; † 67 р.

К. вшан. обома Цер.

Клементійка, -тієнька, -тієчка.

Клеопатра, гр. = нащадок славного роду (слов. Славослава); стос. св. К., велика багачка, роздарила багато свого майна на монастирі та церкви.

К. пішла до Палістини на прощу, почала будувати там монастир. В цей саме час помірає її єдиний син, котрого вона бачить, цілком блаженний, пішов на небо; † 380 р. (прибл.)

К. вшан. з почесностями Схід. Цер.

Клеопатрка, -ронька, -рочка.

Кляра = нар. від Клара.

Ксеня, гр. = гостепримна, рада всім (слов. Людолюба, Радослава); чужа сама собі (останнє відноситься лише → Євсеї); стос. св. К. Євсеї, єдина дитина римського сенатора в Константинополі, до котрої дуже багато залицялося женихів. Але К. не хотіла виходити заміж й щоб уникнути таке — втікає разом своїми служанками до Кипру. Тут К. стріла → Епіфанія, розплакалася перед ним, котрий надає їй притулок на деякий час та згодом перепроводжує її до Александрії. Тут К. благословить в монашки → Теофіло 2 та радить їй замінити своє ймення Євсеї на Ксеню, що означало: тут ти вже для Константинополя не впізнана, чужа зовсім.

К. виявила себе набожною до найвищого, завжди з молитвою на устах, своїм світоглядом приваблює до себе дуже багато жін. роду, заложила жін. монастир, котрий розрісся в цілу установу добродійности, та керувала ним весь час.

За свою доброту до кожного К. стала відомою вже за живота широкому колу й зараз же по смерті проголосили святою; † 420 р. (прибл.)

Ксенька, -нонька, -ночка.

Кулина = скор. ф. від Акулина.

Кушинка, -нонька, -ночка.

Л

Лаврентія = Лаврентій; стос. св. Л., закладачка дому христ. дівиць, в котрому перебувало 36 таких дівиць.

Одного разу заарештовується весь дім, всі дівиці були приведені до царя, перед котрим Л. енергійно прославляла

→ Ісуса. Цар наказав всіх стортурувати й покарати на смерть; † 310 р.

Л. вшан. Схід. Цер.

Лаврентійка, -тієнька, -тієчка.

Лагідномира = Лагідномір.

Лагідномірка, -ронька, -рочка.

Ладіднослава = Ладіднослав.

Ладіднославка, -вонька, -вочка.

Ладислава = Ладислав.

Ладиславка, -вонька, -вочка.

Ламара = не в'яяснено; ймення само не подобає на слов. походження, правдоподібно походе з гр. або орієнтального світу й потребує дальшого етимологічного дослідження.

Ламарка, -ронька, -рочка.

Лариса, гр. = лариска, походе з м. Лариса; стос. св. Л. Великомучициці, десь в М. Азії пострадала жахливою муч. смертю: почертвертували все тіло; † 304 р.

Л. вшан. Схід. Цер. з повною достоїнстю Великомучициці, особливо Грецькою Цер., ймення поноситься кожноденно.

Лариска, -сонька, -сочка.

Левкадія, старогерм. = посвятила себе (слов. Посвятомира).

Левкадійка, -дієнька, -дієчка.

Лена = скор. ф. від Гелена, Алена.

Ленка, -нонька, -ночка.

Леокадія = Левкадія.

Леокадійка, -дієнька, -дієчка.

Леоніда = Леонід.

Леонідка, -донька, -дочка.

Леоніла, лат. = молола левиця; стос. св. Л., мучициця разом з своїми трьома синами в Кападоції; * † 175 або 305 р. (остання дата правдоподібноша).

Л. вшан. обома Цер.

Леонілка, -лонька, -лочка.

Леонора = скор. ф. від Елеонора.

Леонорка, -ронька, -рочка.

Леонтія = Леонтій; стос. св. Л., мучициця в Римі, правдоподібно разом з ап. → Петром; † 67 р.

Л. вшан. обома Цер.

Леонтіяка, -тієнька, -тієчка.

Леслава = Леслав.

Леславка, -вонька, -вочка.

Леся = утв. ф. від Лариса.

Леська, -сонька, -сочка.

Лукира = Лукира.

Лисавета = скор. ф. від Єлисавета.

Ліда = скор. ф. від Лідія.

Лідка, -донька, -дочка.

Лідія, гр. = лідійка, походе з м. Лідія; * стос. св. Л., жидівка по походженню, багата купчиха, перша вихрестка від → Павла на європейському континенті.

В/з Павло появился у Філіпі* й тут почав пропагувати в синагозі, де була й Л. Вона захоплюється до найвищого проповідю Павла, повірила всьому, що він там торочив, забрала до себе додому проповідувачів (див. → Сила) й вихрестилася зі всім двором. З цього часу Л. стає Павлові в активній допомозі в його затіях, особливо поважає його фінансово. Пізніше Л. прилучається до Павла в місіонарській справі й лишалася йому вір-

ною співприячкою аж до його смерти; † 70 р.

Л. вшан. христіянами символічно, як **сприячка** по розповсюдженню справи → Господа, особливо віддається їй шана Схід. та Грецькою Цер., ймення поноситься кожноденно.

Лідійка, -дієнька, -дієчка.

Лілія, лат. = лілія (цвіток, квітка); стос. св. Л., мучициця разом з чоловіком; † 852 р.

Л. вшан. з повною достоїнстю Захід. Цер.

Лілійка, -лієнька, -лієчка.

Ліля = скор. ф. від Лілія.

Лілька, -лонька, -лочка.

Ліна = скор. ф. від Ангеліна, Аполіна.

Лінка, -нонька, -ночка.

Лінда, старогерм. = тактовна, вправна командирша.

Ліндка, -донька, -дочка.

Лора = скор. - утв. ф. від Елеонора.

Лорка, -ронька, -рочка.

Лукира = утв. ф. від Лукреція.

Лукирка, -ронька, -рочка.

Лукирка = гол. ф. від Лукира.

Лукиронька, Лукирочка.

Лукія, лат. = ясна, прозора; стос. св. Л., гречанка по походженню й родилася в Серакузах.

Мати Л. була христіяновою й виховувала дитину в чисто й суворому дусі христіянства. Мати була хвора, лежала довший час в ліжку й коли одужала, то Л. зараз же посвятила себе в дівиці → Господа, роздала бідним все своє приналежне майно й признала себе відвертою христіяновою. — За таку прояву Л. голова міста позволив їй на втіху пройдисвітам, але останні не могли її здолати, навіть закинули мотуз, натягли волами, а Л. як укопана, ні з місця! Л. піддають тяжким тортурам: пекли гарячою смолою, лили на неї гарячу олію й нарешті пронизали все тіло тисаком і то декілька разів; † 303 р.

Л. проголосив святою папа → Грегорій В. У 8-му ст. останки Л. почали возити з міста до міста, далі поділили їх, найбільша частина дісталася Константинополю, з пошаною Великомучициці на весь христ. світ.

Лукійка, -кієнька, -кієчка.

Лукреція, лат. = вигідна, прибуткова; стос. св. Л., мучициця в Італії; † 306 р.

Л. вшан. обома Цер.

Лукреційка, -цієнька, -цієчка.

Люба, слов. = любя, мила та відповідає лат. = харіта (= любодія); стос. св. Л. Харіти, дочка → Софії та сестра → Віри і → Надії.

Легенда говорить, що Л. як 9-ти річне дитя полягло муч. смертю; † 120 р.

Л. вшан. христіянами символічно, як **пострадавше** дитя за справу → Господа.
Любка, -бонька, -бочка.
Любка = гол. від Люба.
Любонька, -бочка.
Любомира = Любомир.
Любомирка, -ронька, -рочка.
Любослава = Любослав.
Любославка, -вонька, -вочка.
Люда = скор. ф. від Людмила.
Людка, -донька, -дочка.

Людмила, слов. = славна, шановна (гр. Свдокія); ймення хоч і слов. походження, але дуже часте й в наші часи, правдоподібно перейнялося від Люба.

Людмилка, -лонька, -лочка.
Людолоуба = Людолоуб.
Людолоубка, -бонька, -бочка.
Людослава = Людослав.
Людославка, -вонька, -вочка.
Люкреція = Лукреція.

М

Магдалина, араб. = магалка, походе з м. Магдала (Палистіна); вежа (висока; гр. Макрина); стос. св. М. Марії Розпустниці, жидівка по походженню.

М. вела до найвищого розпустне життя (звідциль Розпустниця), такий стан вивів був її з рівноваги тілесної, захворіла на припадки та що ніби її від цієї хороби → Ісус вилкував. — Після такої події М. лишається Ісусові назавжди вірною, часто причетна коло нього, присуття під час розп'яття його та бачила, коли тіло зняли з хреста й положили до гробниці Йосифа* Ариматського. — М. першою прийшла до гробниці Ісуса в неділю, на її здивування не баче там тіла Ісуса, й негайно повідомляє → Петра та → Івана Євангелиста. М. ж як перша з перших і понесла поголоску про воскресення Ісуса; † 60 р.

(Така поголоска, виникнувши за найвностю людини звичайно, з збігом часу та обставинами сприйнялася загалом за правдивість та вбачається за таке ще й нашим часом.)

М. вшан. христіянами символічно, як **оголошувачка** благовісти християн: воскресення → Спасителя християн.

Магдалинка, -нонька, -ночка.

Макрина, гр. = висока, росла (араб. Магдалина); стос. св. М., свекруха → Емілії, баба → Макрини 2, — Василя В. та → Грегорія Ниського.

М. Була непохитною християнкою, виховувала дітей та внучат в суворому христ. дусі, з великим впливом по вихованню добродійности на всю родину, особливо на внучат.

Під час найжорстокішого переслідування християн (290-313) М. ховалася з своєю великою родиною по лісах своїх Понтовських маєтків й прищипає дітям, особливо внукам та своїм всім рабам, з котрими разом пила й їла та трактувала їх, як сама себе, — непохитну віру в християнство. Внуки М. послідували такому, та стають основними наставниками христ. віровчення та цер. законодавцями Христ. Цер.; † 360 р.

— 2) св. М., найстарша внучка Макрини, дочка → Емілії, сестра → Василя В. та → Грегорія Ниського.

М. В 12-ти роках життя була вже заручена за одного молодого адвоката, котрий раптово помер. В наслідок такої події М. рішає не виходити заміж вже ніколи та посвячує себе цілком і повністю христ. етиці. Як найстарша межи дев'ятьма дітьми в родині М. прикладає багато зусиль морально-христ. вихованню братів та сестер, в/з брата Василя як одареного від природи філософа спонукує зайнятися христ. філософією, чому він і послідував. М. стає часто й густо в допомозі Василеві творити літургії та різні закони для Цер., що й стало закономірністю на все християнство. — Пізніше М. пішла з матирею та рабами своїми вести монаше життя, заложила жін. монастир й була його наставницею; † 380 р.

М. Була надзвичайною моралісткою, з великим впливом на обидва роди, з повагою та пошаною для неї завжди і всюди.

Обидві ММ. вшан. христіянами символічно, як **наставниці** христ. любовдійности.

Макринка, -нонька, -ночка.

Максими́на = Максим; від св. М., мучиниця в Римі; † 304 р.

М. вшан. обома Цер.

Максиминка, -нонька, -ночка.

Маланка = Меланка.

Манька = нар. від Марія.

Маргарита, гр.-пер. = перлина; стос. св. М. Великомучиниці, родом з Антіохії* Писидійської, неймовірної вроди людина.

М. відмовила руку голові міста, за що її батьки вигнали зараз же з дому. Далі робиться п'ял М. підкоп в християнстві, арештували, сильно стуртували та сердешну по-хижачому замордували; † 307 р.

М. вшан. христіянами з повною достойністю Великомучиниці, Схід. Цер. вшан. під йменням → Марини. На Сході вшан. М. з 4. ст., на Заході з 7. ст. Реліквії М. возилися по всьому христ. ми-

ру, не раз викрадалися та перекрадалися окремими країнами та містами.

Маргаритка, -тонька -точка.

Марена = Марина.

Маренка, -нонька, -ночка.

Марина, гр.-лат. = розкішна, ополиста; стос. здебільшого М. → Маргарити.

— 2) св. М.

Легенда оповідає, що батько М. був монахом й забрав до себе в монастир і дочку, коли дитя було ще зовсім малим. М. жила в монастирі весь час й дорослою породила дитину, за що її вигнали з соромом з монастиря, гонили по всюду, тюкали, гійкали на неї. Але вона все це переживала терпеливо, терпіла весь сором, глум, поношення і т. п., перенесла все з достойністю витривалої людини. М. приймають знову до монастиря, де вона ще раз з неймовірною терпеливістю переживає все, спокутує своїм терпінням та мовчанням всі гріхи й коли померла, то їй все було прощено й зарховано зараз же до святих, та за терпіння зарахували навіть до героїнь; † 460 р. (прибл.)

Маринка, -нонька, -ночка.

Марися = відвітлення від Марія.

Мариська, -сонька, -сочка.

Марієта = відвітлення від Марія.

Марієтка, -тонька, -точка.

Марі'ана = арх. ф. від Мар'яна.

Марія, гебр. = заядла, упряма, настирлива, наполеглива (слово марія має по словозначенню на гебр. мові більше як шістьдесят значень. Імення само дуже часто в жид. світі також, бо це ймення вже носила мати → Мосія. В християн найчастіше ймення в жін. роді, й термін сам христ. теологами пристосований до особи М. за такою термінологією: заядла в боротьбі з Сатаною; упряма — злу; наполеглива — добра і т. п.; стос. св. М. Богородительки, жидівка по походженню, дочка → Анни та → Якима, мати → Ісуса та дружина → Йосифа 2.

М., будучи такою з Ісусом, була одружена з в/з Йосипом. Останній, дізнавшись, що вона такою, хотів від неї відсахнутися. Далі, із-за своїх родинних обставин та свого похилого віку, переїмав й жив з нею аж до своєї смерті. Як М. вела життя з Йосипом, не відомо, чи мала вона від нього діти чи ні, також не відомо. По смерті Ісуса М. перебувала під опікою Івана Євангелиста. В русі Ісуса не займала М. жодного становища, навіть в страшній мірі нарікала та дорікала йому за його несумісні виступи; † 56 р.

М. поважали послідовники Ісуса як матир його. В християн же М. перші три стст. майже була не відома. Після постанови загального собору в Єфесусі,* кот-

рий відбувся виключно із-за маріології,* слава за М. покотилася з атрибутами покровительки, захисниці і то блискавкою по всьому христ. світу. Більше як 2000 літургій було винайдено христ. теологами по вшануванню та вихвалянню М., більше як 1000 святих цього ймення вшановується в церквах християн, побудовано дуже багато церков Богородительки та Покрови (= покровительки), понайменовано безліч каплиць, монастирів, сел та міст йменням М. у всіх християн.

Христ. теологія відносить народження М. в Назареті або Єрусалимі та так само як і в/з Йосип походе М. з роду → Натана — сина → Давида. Все це, звичайно, підстосовано стан речей до біблії Стар. заповіту, дотичносно особи Ісуса. Напр., М. співвідносять до матирі-Марії в/з Мосія, до → Сви. Навіть «бачили М. в незгоряемому куці Мосія» (в Стар. заповіті: Мосій бачить незгоряемий куці) та хтось навіть «бачив» її вже в раю. На в/з соборі 431. р. М. проголошується: «Богородителька Бога-сина (Ісуса), незап'ятана Діва Марія, наймилостивіша, посередниця через сина до Батька (через Ісуса до Бога) всіх гріхопрощань людині.» За вбачанням Кат. Цер. М. по смерті своїй пішла також на небо, під час Стр. суду стоятиме по боці сина (Ісуса), тобто відограватиме М. велику роль «загробного» життя кожного зокрема християнина: милостивість отримує християнин за посередництвом М. — Ізображається М. Христ. Цер. як мати → Спасителя християн, з Місяцем в ногах, окоронуванням голови 12-ма зірками. М. рахується в християн як **ієрархія** дійсного плоду — Богом вибраного (жид. роду), відограє роль межі Богом та Універсальністю, «сонцем» світу і т. п.

Всі ці атрибути М. надали людині поштовх до переконання, що М. в дійсно-сти є її покровителька та захистниця завжди і всюди, з чого постає термін звання: «О, Ісусе, Маріє!» (західне); «О, Пресвятая Богородице, спаси мене грішного, подай порятунку!» (східне). — Такі звання виникли зумовно здебільшого в час інквізицій.* В цей час (12-17 ст.) відбувалися жахіливі тортури над тими, впровадженні папством римським, — хто був інакшого погляду по христології та маріології, особливо, хто інакше вбачав світотворення-миротворення ніж Цер. (див. → Фома Аквінський). Такими інквізиціями відали вчасу монахи домініканці* й людину, котра до них попадала, так тортували та допікали, що остання в розпачі, загубивши всякі тілесні почуття під тортурами, вдавалася до М. за «порятунком». Оточення таку

подію радо підхвачувало, з уст не зникало поколіннями й дійшло аж до наших часів, лише тепер прибрало загального виразу: пустила ложку чи розбила миску: О, Ісусе, Маріє! О, Пресвята Богородице!

Марійка, -рієнька, -рієчка.

Маркіяна = Маркіян; стос. св. М. Великомучиниці, мароканка з походження.

М. поклялася в незап'ятнаності, жила весь час в хижині на безлюдності. — Одного разу М. знеславила образ Діяни,* за що була до неймовірності стуртурована й передала глadiatorам на втіху. Останні, навітавши нею до схочу, вкинули М. до леопардів, котрі рознесли її на куски; † 304 р.

М. вшан. обома Цер. з достойністю Великомучиниці.

Маркіянка, -нонька, -ночка.

Марлена = Марлен.

Марленка, -нонька, -ночка.

Марта, гебр.-арам. = паня, господиня владичиця (слов. Володимира, гр. Василина, лат. Августа, слав. Ольга); стос. св. М., рідна сестра → Лазаря, близька приятелька та на кожному кроці симпатичка → Ісуса; † 60 р.

Ісус часто перебував за гостя в родині М., родина надавала йому притулок та співчувало відносилася до його дії.

М. вшан. християнами з повною достойністю, з дуже частим йменням ще й в наші часи.

Мартка, -тонька, -точка.

Мартина = Мартин.

Мартинка, -нонька, -ночка.

Марусина = утв. ф. від Марія.

Марусинка, -нонька, -ночка.

Маруся = утв. ф. від Марія.

Маруська, -сенька, -сечка.

Марфа = Марта.

Марфка, -фонька, -фочка.

Мар'я = нар. від Марія.

Мар'яна = утв. ф. від Марія-Анна; Мар'ян; стос. св. М., рідна сестра ап. → Пилипа.

М. ніби співпрацювала по розповсюдженню християнства з ап. → Варфоломеем; † 70 р. (прибл.)

М. вшан. християнами символічно, як **оголошувачка** благовістя.

Мар'янка, -нонька, -ночка.

Матільда, старогерм. = завзята.

Матрона, гр. = характерна, справжня мати (лат. Моніка); стос. св. М.

Перша легенда оповідає, що М. служила в багатих жидів в Тесалоніках,* плекала в собі таємничо душу християнина, в чому господарі-жиди дізналися, піддають її немилостивому катуванню, що вона на місці катування і дійшла. Але друга легенда говорить, що М. подарі зробили на неї за християнство

донос владі, в наслідок чого М. арештували, скатували до нестями, вкинули до в'язниці, де вона сердешна і померла; † 304 р.

М. вшан. Христ. Цер. зі всіма почестями християнки: **загинувша** за святу справу від руки жидів.

Матронка, -нонька, -ночка.

Машка = арх. гол. ф. від Марія.

Мая = скор. ф. від Марія; за стар.-інд. в брагманізмі* та гіндуїзмі* = творча сила всесвіту, субстанція, з котрої все матеріальне породжено: Бог.

Майка, Маєнька, Маєчка.

Медислава = Медислав.

Медиславка, -вонька, -вочка.

Межимира = Межимир.

Межимирка, -ронька, -рочка.

Меланія, гр. = чорна; пасмурна, похмура, насуплена; від. св. М. Молодшої (супротивне Меланії Старшої — баба Меланії Молодшої), єдина точка римського сенатора й родилася 384. р. в Римі.

По велінню батьків М. як тринадцятилітній підліток одружується з родичем, від котрого мала двоє дітей й обоє померли. По смерті діток М. намовляє свого чоловіка до аскетичного життя, сама йде в самотність, хоч чоловік і протистоїть такому її підприємству.

По смерті родителів М. дістає в спадокосність неймовірно багате майно, розкидане по всій римській імперії, з величезними річними прибутками. М. роздарює свою спадщину бідним та на будови монастирів й церков по різних країнах, роздарила все, навіть так, що на старості своїх літ була зовсім бідною людиною. М. зробила подорож по Палестині та Півн. Африці, тут пов'язалася з → Августином, подарувавши йому також велику частину майна на будови церков по Тунісу. Останьо М. переїздить до Єрусалиму й тут осідає на постійне життя. М. буде монастир, дім сестер-милосердя та керує цими двома установами, перебуваючи життям в одній келії монастиря, нею побудованим. В Єрусалимі М. знайомиться з царицею → Євдокією, остання переселяється також на постійне місце життя до Єрусалиму, відтепер в обох тісна дружба, часто сходяться та ведуть наради на тему монашого життя та життя-буття людини на загал; † 31. грудня 439 р. (в цей день Схід. Цер. празнує празник св. Меланки кожного року).

М. була милою, до найвищого милостивою та милосердною, неймовірно побожною, любодійною, добродушною та добротною людиною, за що мала славу по всіх і всюдах. М. проголосили зараз же по смерті святою, з символічністю **показника** христ. етики, особливо віддається їй

шана Схід. Цер., з поношенням ймення кожногоденно.

Меланійка, -нієнька, -нієчка.

Меланка = утв. — гол. ф. від Меланія.

Меланонька, Меланочка.

Мелашка = утв. форма від Меланія, Меланка.

Мелашенька, Мелашечка.

Меліта, гр. = робоча пчїлка; падка, пильна, піклуюча, працьовита (слов. Працеслава); стос. св. М. Великомучиниці, в сьогоднішній Болгарії загинула жахливою муч. смертю: четвертували їй шматки тіла вкидали у вогонь; † 160 р.

М. віддається честь обома Цер. з до-стойністю Великомучиниці.

Мелітка, -тонька, -точка.

Менодора, гр. = силачка (слов. Сило-слава); стос. св. М., мучиниця разом з двома рідними сестрами → Метродорою та → Нимфодорою.

В час найсуворішого переслідування християн (290—313) християнки-сестри втекли були з дому й десь переховува-лися. Але були висліджені, спіймані й поставлені перед судом. Щоб налякати двох молодших — найстаршу Нимфодо-ру сторгурували до нестями, змушуючи обох молодших дивитися на скатовану сестру, й таке дикунство повторили де-кілько разів. Особливо робили це перед М. як перед 13-ти літнім дитям, щоби із переляку відмовилася від своєї стійкості. Але всі три сестри лишалися непохитни-ми, що й почали катувати й обох мен-ших та М. на місці катування і дійшла; † 303 р.

Сестри вшан. християнами символічно, як стійкі за праведність → Господа.

Менодорка, -ронька, -рочка.

Мервина = по всіх правдоподібностях утв. ф. від Марина; стос. св. М., насто-ятелька монашого чину жінок в Англії; † 970 р.

М. була великою гуманісткою, посвяти-ла все своє життя в добродійности для інших, з великою славою вже за живота.

Мервинка, -нонька, -ночка.

Методослава = Методослав.

Методославка, -вонька, -вочка.

Метродора, гр. = подарок Деметері; одарена мудростю (= вродлива); стос. св. М., рідна сестра → Менодори та → Ним-фодори.

Сестри були стійкими християнами до найвищого, за що піддалися жахливим тортурам та муч. смерті; † 303 р.

Сестри вшан. християнами символічно, як непохитниці за справу → Господа.

Метродорка, -ронька, -рочка.

Мечислава = Мечислав.

Мечиславка, -вонька, -вочка.

Милана = утв. ф. від Миланія.

Миланія = Меланія

Миланійка, -нієнька, -нієчка.

Миланка = Меланка.

Миланонька, Миланочка.

Миллолюба = Милолюб.

Милолюбка, -бонька, -бочка.

Миломира = Миломир.

Миломирка, -ронька, -рочка.

Милослава = Милослав.

Милославка, -вонька, -вочка.

Милостивомира = Милостивослава.

Милостивомирка, -ронька, -рочка.

Милостивослава = Милостивослав.

Милостивославка, -вонька, -вочка.

Мирномира = Мирнослава.

Мирномирка, -ронька, -рочка.

Мирнослава = Мирнослав.

Мирнославка, -вонька, -вочка.

Миролюба = Миролюб.

Миролюбка, -бонька, -бочка.

Миромира = Миромир.

Миромирка, -ронька, -рочка.

Мирослава = Мирослав.

Мирославка, -вонька, -вочка.

Миротвора = Миротвор.

Миротворка, -ронька, -рочка.

Михайлина = Михайло; багато святих цього ймення у всіх християн.

Михайлинка, -нонька, -ночка.

Мілена = утв. ф. від Меланія, Меліта.

Міленка, -нонька, -ночка.

Мінодора = Менодора.

Мінодорка, -ронька, -рочка.

Мірослава = Мірослав.

Мірославка, -вонька, -вочка.

Міцнослава = Міцнослав.

Міцнославка, -вонька, -вочка.

Могутномира = Могутномір.

Могутномирка, -ронька, -рочка.

Могутнослава = Могутнослав.

Могутнославка, -вонька, -вочка.

Мокрина = Макрина.

Мокринка, -нонька, -ночка.

Моніка, пун. = богиня (славна поряд-ниця); гр. = самотня; лат. = мати вихова-телька (гр. Матрона); стос. св. М., рідна мати → Августина, родилася 323 р. в Півн. Африці й змалку виховувалася в чисто христ. дусі.

М. як щира християнка виховувала свого в/з сина також в суворому дусі християнства. Але син як студент дотри-мувався світогляду напрямку маніхеїз-му*—царатустрізму,* й до християнства не вабило його ніщо. Мати М. прикладає великих зусиль, часто з сльозами на очах, щоби переконати сина, що й мало великий вплив на нього. Якраз на Паску в Римі, коли була зібралася їхати додо-му в Туніс, М. помірає; † 387 р.

По всіх правдоподібностях в/з Авгу-стин прийняв був християнство по смерті своєї матері, без сумніву, що й могло мати на нього вплив і цей стан.

М. вшан. христіянами здебільшого з морально-впливового поля зору, особливо уславив її своєю дією в акті христіянства син, на Заході з поношенням в церквах ймення кождоенно.

Монінька, Монічка.

Моральномира = Моральномир.

Моральномирка, -ронька, -рочка.

Моральнослава = Моральнослав.

Моральнославка, -вонька, -вочка.

Мореслава = Мореслав.

Мореславка, -вонька, -вочка.

Н

Надежда = утв. ф. від Надія;

Надеждонька, -дочка.

Надіємира = Надіємир.

Надіємирка, -ронька, -рочка.

Надієслава = Надієслав.

Надієславка, -вонька, -вочка.

Надія, слов. = надійна, що було перебрано з лат. спеса (= надія); стос. св. Н. Спаси, дочка → Софії та сестра → Віри та → Люби.

Легенда оповідає, що всі чотири були завзятими христіянами та що всі три сестри пострадали муч. смертю, Н. як десятирічне дитя було вкинуто в оливу кип'ячу; † 120 р.

Подія з сестрами та матирею на правдивий акт сумнівна. Але щось подібного відбулося десь, бо вшан. всі чотири, з повною достойністю всім христ. світом.

Надійка, -дієнька, -дієчка.

Народомира = Народомир.

Народомирка, -ронька, -рочка.

Народослава = Народослав.

Народославка, -вонька, -вочка.

Настасійка = гол. ф. від Настасія.

Настасієнька, -сієчка.

Настасія = Анастасія.

Настасійка, -сієнька, -сієчка.

Настка, нар. від Настасія.

Настя = утв. ф. від Настасія.

Настєнька, -течка.

Наталина = Наталія; стос. св. Н., дочка високого римського урядовця у Франції.

Н., будучи дочкою так високо поставленої особи, признає себе відвертою христіяночку, за що батько наказав покарати на смерть; † 304 р. (прибл.).

Н. вшан. в значній мірі обома Цер.

Наталінка, -нонька, -ночка.

Наталія, лат. = різдвяний подарок (за милістю → Господа прийшла на світ), народжена на Різдва, належить → Христу; стос. св. Н., дружина → Адріяна.

Н. ніби спонукала була свого чоловіка на христіянство, за що він був разом з багатьма арештований й вкинутий до в'язниці. Н. турбувалася за них всіх, носила їм їсти, була присутня на суді

Моторнослава = Моторнослав.

Моторнославка, -вонька, -вочка.

Мотрона = Матрона.

Мотронка, -нонька, -ночка.

Мотря = утв. ф. від Мотрона.

Мотренька, Мотречка.

Мстислава = Мстислав.

Мстиславка, -вонька, -вочка.

Мудромира = Мудромир.

Мудромирка, -ронька, -рочка.

Мудрослава = Мудрослав.

Мудрославка, -вонька, -вочка.

свого чоловіка та при виконанні смерти також. Коли Адріяна було почетвертовано, то Н. позбрала шматки тіла, привезла до Константинополя, там похоронила й осіла на могилі жити. Але незадовго з туги та горя помірає й Н.; † 304 р.

Через чоловіка та свою таку моральну поставу Н. також була проголошена святою. В 7-му ст. останки разом з останками чоловіка було перевезено до Риму.

Н. вшан. христіянами символічно, як сприячка христ. стійкості-моралі.

Наталійка, -лієнька, -лієчка.

Наталка = утв. ф. від Наталія.

Наталонька, Наталочка.

Натхненомира = Натхненомир.

Натхненомирка, -ронька, -рочка.

Натхненослава = Натхненослав.

Натхнеславка, -вонька, -вочка.

Немира = Немир.

Немирка, -ронька, -рочка.

Неоніла, гр. = безупинна, безперебійна (потокем слів); стос. св. Н., мучиниця, утоплена в Егейському морі; † 285 р.

Н. вшан. обома Цер.

Неонілка, -лонька, -лочка.

Нера, нов. = (народження) нової ери.

Нерка, -ронька, -рочка.

Нимфодора, гр. = одарена любов'ю (слов. Люба); придане, подарок невісці, дочці-молоді; русалка; стос. св. Н., найстарша сестра → Менодори та → Метродори.

Сестри були непохитними христіянами, за що піддалися немилосердному катуванню, меж ними найдужче Н.; † 303 р.

Сестри вшан. христіянами символічно, як непохитниці за справу → Господа.

Нимфодорка, -ронька, -рочка.

Ніла = скор. ф. від Неоніла.

Нілка, -лонька, -лочка.

Ніна = скор. ф. від Антоніна; гр. = походе з Ніної;* кавказьке = наставниця, повчателька (в христіянстві); стос. св. Н. Христіяни, звільнена рабиня царя Діоклеціана.*

Н. попадає в полон-ясир до сьгоднішніх кавказців-грузинів. В полоні Н. ви-

являє себе мудрецем, своєю вмілстю привертає до себе повну увагу варварів, про що донеслося аж на кор. двір. Н. забирають на двір короля за мудреця, вона лікує королеві сина, котрому ані лікарі, ані ніхто в світі білому не міг дати ради. Це подіяло на весь кор. двір, а значить і на всю країну. — Н. вихрещує короля зі всім двором, буде величаву церкву в Грузії та бере дозвіл в царя → Константина В. на християнізування краю Грузії, що таке Н. завершує ще за живота свого; † 325 р.

Н. вшан. з повною достойною Схід. Цер., особливо Грецькою та Київською,

грузіни рахують її за свого апостола, з пошаною там нарівні зі всіма апостолами. На Заході Н. вшан. ще й під іменням Християни (звідциль Християна).

Нінка, -нонька, -ночка.

Нінелія = утв. ф. від Неоніла.

Нінелійка, -ліснька, -лісечка.

Новомира = Новомир.

Новомирка, -ронька, -рочка.

Новослава = Новослав.

Новославка, -вонька, -вочка.

Нона, лат. = ігуменша, монашка.

Нонка, -нонька, -ночка.

Нюта = Анюта.

Нютка, -тонька, -точка.

О

Огрефина = Агрефина.

Огрефинка, -нонька, -ночка.

Одарка = утв. ф. від Дарка.

Одаронька, Одарочка.

Оксана = Аксана, Оксеня (може бути); гебр. = слава; гебр.-христ. = благословенний той, хто йде в ім'я → Господа; гр. = нащадок Оксона* (може бути); імення конче потребує дальшого дослідження, бо навіть істор. збіг з особою не надається ніяк до вияснення. Само ж імення дуже часто на Україні ще й в наші часи.

Оксанка, -нонька, -ночка.

Оксеня = утв. ф. від Ксеня.

Оксенька, -нонька, -ночка.

Олена = утв. ф. від Лена, Єлена.

Оленка, -нонька, -ночка.

Олімпія = Олімпій; гр. = керуюча справами небес богів Олімпій; стос. св. О., дочка римсько-грецької високопоставленої родини в Константинополі, родилася 368. р., неймовірної вроди людина.

О. одружилася була з головою свого міста, але через два роки по подружжю чоловік помер. Тепер її пропонує свою руку цар → Теодосій В., але вона рішуче відхилила його руку. Цар робе на О. сильний натиск, конфіскує її все майно, але опісля повернув все назад в її розпорядження. О. роздає все майно бідним, роздарує на будови церков та монастирів й в одному монастирі, побудований нею, стає провідником, з повною посвятою в добродійности та добродушности.

Як добродійка вроджена О. виступає всією силою в оборону → Івана Золотоусого, за що була звинувачена також й вислана, де сердешна і померла; † 410 р.

О. була набожна та побожна до найвищого, прихильна та любодійна до всіх покривджених, за що вона в нужді та біді й загинула на засланні. Реліквії О. пе-

ревозено до Константинополя й положено в монастирі, нею керованим. — О. вшан. християнами з повною достойною, особливо Грецькою Цер., імення поносився кождоенно.

Олімпійка, -пісенька, -пісечка.

Ольга, слав. = всемогуча (слов. Володимира, гр. Василина, лат. Августа, араб. Марта); дужка, сильна (слов. Силослава); силою виборює життя-буття (слов. Мечислава); щаслива (слов. Щасливослава); стос. істор. постати на Україні св. княгині О. Гелени, все ще слав. походження, родилася 879. р., дружина → Ігоря, мати → Святослава та баба → Володимира В.

По смерті чоловіка О. керує державою на протязі 25-ти років, була досконалою керманичкою держави. — Ніби О. 954. р. прийняла була християнство та охрестилася христ. іменням Гелени. При спробі ж запровадити в краю християнство О. не мала жодного успіху; † 969 р.

О. вшан. схід. європейцями символічно, як **снохвачувач** дійсних речей → Господа.

Олька, Ольженька, Ольжечка.

Онисія = Онисій, скор. ф. від Деонисія.

Онисійка, -сісенька, -сісечка.

Опатрія = утв. ф. від Клеопатра.

Опатрійка, -рісенька, -рісечка.

Орина = Ірина.

Оринка, -нонька, -ночка.

Орися = гол. ф. від Орина.

Ориська, -сонька, -сочка.

Оришка = утв. ф. від Орина.

Оришенька, Оришечка.

Орлеслава = Орлеслав.

Орлеславка, -вонька, -вочка.

Остромира = Остромир.

Остромирка, -ронька, -рочка.

Острослава = Острослав.

Острославка, -вонька, -вочка.

П

Павлина = Павло; лат. = покірлива, ладідна, схила; стос. св. П. Римлянки.

П. зазнайомилася з → Єронімом, переїхала з ним під постійне життя до Палістину й там під керівництвом Єроніма працює повних двадцять років в добродійності; † 404 р.

П. своєю добротою вславила себе в широкому світі вже за живота свого, — з пошаною її повної достоїнності в усьому христ. світі.

Павлинка, -нонька, -ночка.

Падколюбз = Падколюб.

Падколюбка, -бонька, -бочка.

Падкомира = Падкомир.

Падкомирка, -ронька, -рочка.

Падкослава = Падкослав.

Падкославка, -вонька, -вочка.

Палагна = нар. від Пелагія.

Паладія = Паладій; стос. св. П., загинула разом з чоловіком, малою дитиною та багатьма іншими муч. смертю в Римі; † 180 р.

П. вшан. обома Цер.

Паладійка, -дієнька, -дієчка.

Палажка = утв. ф. від Пелагія.

Палаженька, Палажечка.

Панасина = Панас.

Панасинка, -нонька, -ночка.

Параска¹ = утв. ф. від Парасковія; стос. св. П. Великомуччиниці.

П. в своїх околицях завзято розповсюджувала християнство, за що була арештована й на місці арешту по-хижачому була замордована: четвертували живцем й шматки тіла вкидали у вогонь; † 303 р.

П. вшан. християнами з повною достойністю Великомуччиниці, Грецькою та Київською Цер. Ймення почитується в проскомидії — першою за порядком святих.

— 2) св. П., дочка селянина в Болгарії, рідна сестра → Євтимія 2.

П. дуже молодого пішла до Палістину вести монаше життя, довший час жила самотницею на берегах р. Йордану.* На старості літ, цілком знеможена, П. повернула додому, де її населення встріло як святу. П. виявляє своїм землякам велику пораду, навчала кожного добру, за що була шанована свято всіма і всюди; † 989 р.

П. вшан. зараз же по смерті Болгарською, Палістинською, Константинопольською та пізніше також Київською Цер.

Парасонька, Парасочка.

Параскева = арх. ф. від Параска.

Парасковія, гр. = п'ятниця (= народжена в Страсу п'ятницею); дорадниця, наставниця, повчателька (лат. Моніка); гебр. = приготувачка пасок (знавець по

випечці пасок); ймення фігурує лише по календарях святих та архаїчній літературі.

Патрикія = Патрикій; стос. св. П., мучиниця в Нікомедії; † 304 р.

П. вшан. обома Цер.

Патрикійка, -кієнька, -кієчка.

Пелагія = Пелагій; гр. водяничка, русалка; стос. св. П., неймовірної вроди людина.

П. з таємницею християнки була заручена за сина царя Діоклеціана.* Жених дізнається, що вона таємничо в собі плекає християнство й кінчає з собою самогубством. Після цього імператор сам пропонує П. свою руку, на що вона категорично відмовила. В наслідок такого стану цар дає наказ розжарити залізного бика й в нього вкинути П., що й було виконано; † 304 р.

Історія сама з особою П. не є правдивим актом, лише витівка по адресі в/з царя для підсилення христ. руху, та витівка послідувала вже пізнішого часу.

П. вшан. християнами з повною достойністю Великомуччиниці.

— 2) св. П. Антіохівська, як 15-ти річне дитя була вже християнкою.

В м. Антіохії* Сирійській побилось облаву на християн, облава натрапила й на П. й хотіли її знасилувати. Але П., захищаючи свою честь, не далася такому: скочила з вікна і вбилася; † 305 р.

П. вшан. християнами з повною достойністю **відважниці**.

Пелагійка, -гієнька, -гієчка.

Пелагія = арх. ф. від Пелагія.

Первомира = Первомир.

Первомирка, -ронька, -рочка.

Первослава = Первослав.

Первославка, -вонька, -вочка.

Педорка = Федорка.

Педоронька, Педорочка.

Петрина = Петро; стос. св. П., мучиниця в Римі; † 70 р.

Петринка, -нонька, -ночка.

Пидорка = Педорка.

Пильномира = Пильномір.

Пильномірка, -ронька, -рочка.

Пильнослава = Пильнослав.

Пильнославка, -вонька, -вочка.

Пишнослава, слов. = пишна (гр. Аглая, гебр. Ада).

Пишнославка, -вонька, -вочка.

Плакида (правдоподібно) = відвітлення від Платоніда; ймення фігурує лише по календарях святих.

Платоніда, гр. = належить Платоніді;* стос. св. П.

В найтяжчі часи переслідування християн (290-313) П. заснувала в Єгипті жін. монастир, весь час свято провадила його,

що й увінчало її святою, хоч вона і померла своєю смертю; † 303 р.

П. вшан. з повною достоїнстю Схід. Цер.

Платонідка, -донька, -дочка.
Плодомира = Плодомир (гебр. Єва).
Плодомирка, -ронька, -рочка.
Плодослава = Плодослав.
Плодославка, -вонька, -вочка.
Плодотвора = Плодотвор.
Плодотворка, -ронька, -рочка.
Поборномира = Поборномир.
Поборномирка, -ронька, -рочка.
Поборнослава = Поборнослав.
Поборнославка, -вонька, -вочка.
Подаромира = Подаромир.
Подаромирка, -ронька, -рочка.
Подарослава = Подарослав.
Подарославка, -вонька, -вочка.
Податлослава = Податлослав.
Податлославка, -вонька, -вочка.
Поліна = скор. ф. від Аполіна; стос.

св. П., мучиниця; † 305 р.
Полінка, -нонька, -ночка.
Помірнослава = Помірнослав.
Помірнославка, -вонька, -вочка.
Порадомира = Порадомир.
Порадомирка, -ронька, -рочка.
Порядослава = Порядослав.
Порядославка, -вонька, -вочка.
Породомира = Породомир.
Породомирка, -ронька, -рочка.
Породослава = Породослав.
Породославка, -вонька, -вочка.
Порядномира = Порядномир.
Порядномирка, -ронька, -рочка.
Поряднослава = Поряднослав.
Поряднославка, -вонька, -вочка.
Посвятомира = Посвятомир.
Посвятомирка, -ронька, -рочка.
Посвятослава = Посвятослав.
Посвятославка, -вонька, -вочка.
Поступомира = Поступомир.
Поступомирка, -ронька, -рочка.
Поступослава = Поступослав.
Поступославка, -вонька, -вочка.
Потамона = Потамон; стос. св. П. Великомучиниці.

П. пала муч. смертю разом з → Раїсою та багатьма іншими, межі котрими П. найдужче перестрадала, разом з рідною матерею зжарено на вогні; † 304 р.

П. вшан. Схід. Цер. зі всіма почестями Великомучиниці.

Потамонка, -нонька, -ночка.
Потіхомира = Потіхомир.
Потіхомирка, -ронька, -рочка.
Потіхослава = Потіхослав.
Потіхославка, -вонька, -вочка.
Початомира = Початомир.
Початомирка, -ронька, -рочка.
Початослава = Початослав.
Початославка, -вонька, -вочка.
Правдолюба = правдолюб.

Правдолюбка, -бонька, -бочка.
Правдомира = Правдомир.
Правдомирка, -ронька, -рочка.
Правдослава = Правдослав.
Правдославка, -вонька, -вочка.
Праведнолюба = Праведнолюб.
Праведнолюбка, -бонька, -бочка.
Праведномира = Праведномир.
Праведномирка, -ронька, -рочка.
Праведнослава = Праведнослав.
Праведнославка, -вонька, -вочка.
Прагнолюба = Прагнолюб.
Прагнолюбка, -бонька, -бочка.
Прагномира = Прагномир.
Прагномирка, -ронька, -рочка.
Прагнослава = Прагнослав.
Прагнославка, -вонька, -вочка.
Працеслава = Працеслав (гр. Меліта).
Працеславка, -вонька, -вочка.
Преданомира = Преданомир.
Преданомирка, -ронька, -рочка.
Преданослава = Преданослав.
Преданославка, -вонька, -вочка.
Предіслава = Предіслав.
Предіславка, -вонька, -вочка.
Пренцеслава = Пренцеслав.
Пренцеславка, -вонька, -вочка.
Примиromoира = Примиromoмир.
Примиromoмирка, -ронька, -рочка.
Примирослава = Примирослав.
Примирославка, -вонька, -вочка.
Пріська, лат. = досвідчена, достойна (слов. Досвідомира); стос. св. П., дружина → Ахили.

В час життя П. римляни були вислали жидів з Риму, що не минула така доля й подружжя. Як вигнати, подорожуючи до Коринтії, подружжя випадково стріло десь → Павла, зараз же від нього прийняли християнство й загоостили в нього в Коринтії. Далі подружжя вимандрувало з Павлом до Єфесусу,* тут осівши на постійне місце життя. Тут подружжя стає в активній дії Павлові, в їхнім домі була організована перша громада християн, сприяючи Павлові тілом і душею й лишалися вірними йому аж до самої смерті; † 80 р.

П. вшан. християнами символічно, як **сприячка** в справі розповсюдження стану речей → Господа.

Прісенька, Прісечка.
Проводиромира → Проводиромир.
Проводиромирка, -ронька, -рочка.
Проводирослава = Проводирослав.
Проводирославка, -вонька, -вочка.
Прогнозомира = Прогнозомир.
Прогнозомирка, -ронька, -рочка.
Прогнозослава = Прогнозослав.
Прогнозославка, -вонька, -вочка.
Прозоромира = Прозоромир.
Прозоромирка, -ронька, -рочка.
Прозорослава = Прозорослав.
Прозорославка, -вонька, -вочка.

Ц, Р

Просвітомира = Просвітомир.
Просвітомирка, -ронька, -рочка.
Просвітослава = Просвітослав.
Просвітославка, -вонька, -вочка.

Радомира = Радомир.
Радомирка, -ронька, -рочка.
Радослава = Радослав.
Радославка, -вонька, -вочка.
Раїна = Раїса.
Раїнка, -нонька, -ночка.

Раїса, ром. = князівна, королівна (слов. Володимира, гр. Василина, лат. Регіна); імення може бути єгип. походження й потребуватиме дальшого дослідження; стос. св. Р. Дитяти, співжертва → Потаmoni.

Легенда оповідає, що одного разу вели багатьох християн на страту, в тому числі в/з Потамона та → Архелай, до котрих прилучилася Р. також. На умовлення дитяти — віком 12 років — відстати від групи смертників Р. наполягала на своєму й слідувала за групою. Тортуристи до своєї групи прилучають і дитя (звіділь Дитя), що й воно сердешне наложило головою також; † 304 р.

(По всіх правдоподібностях в цій групі смертників хтось був близьким родичем або знайомим рідних Р., що вона як дитя і слідувало співжаліло за тим рідним.)

Р. вшан. христ. світом символічно, як натхненне дитя → Господом.

Раїска, сонька, -сочка.
Ратислава — Ратислав.
Ратиславка, -вонька, -вочка.
Рая = гол. ф. від Раїса.
Райка, Раєнька, Раєчка.

Регіна, лат. = княжна, королівна (ром. Раїса, гр. Василина); стос. св. Р., діва у Франції, перестрадала страшні тортури й нарешті відрубали голову; † 300 р.

Подія з особою Р. не являє собою жодної правдивости, хоч і вшан. з повною достоїнстю Захід. Цер., особливо Французькою.

Регінка, -нонька, -ночка.
Рената, лат. = внов народжена; на Заході імення дуже часте, але на схід. теренах Європи дуже рідке.

Ренатка, -тонька, -точка.
Родомира = Родомир.
Родомирка, -ронька, -рочка.
Родослава = Родослав.
Родославка, -вонька, -вочка.
Роза, лат. = роза (цвіток); стос. св. Р., діячка монастирського життя на Заході; † 1275 р.

Р. вшан. з достоїнстю Захід. Цер.
Розка, -зонька, -зочка.
Розалія, лат. = розова, як роза; стос. св. Р., самотнича довшого часу на Сицилії, вела довший час печерне життя й в своїй печері і померла; † 1166 р.

Р. вшан. символічно, як догоджувачка своїми ділами → Господу.

Розалійка, -лієнька, -лієчка.
Ростимира = Ростимир.
Ростимирка, -нонька, -рочка.
Ростислава = Ростислав.
Ростиславка, -вонька, -вочка.
Рядослава = Рядослав.
Рядославка, -вонька, -вочка.
Рясномира = Рясномир.
Рясномирка, -ронька, -рочка.
Ряснослава = Ряснослав.
Ряснославка, -вонька, -вочка.

С

Савостіяна = Савостіян; стос. св. С., діва.

С. прийняла від → Павла християнство, сприяла йому деякий час у місіонарській справі, й за це пала муч. смертю; † 93 р.

С. вшан. обома Цер.
Савостіянка, -нонька, -ночка.
Санина = утв. ф. від Сусана.
Санінка, -нонька, -ночка.

Санька, лат. = найсвятіша; нар. вжиток від Александра; стос. св. С., дочка короля в Португалії.

На залицяння до неї багатьох женихів С. відмовила всім, лишила світський світ й пішла в монашки, як перша францісканка-домініканка в Португалії взагалі. С. спричинилася в значній мірі в переорганізації цих двох чинів, заложила

жін. монастир й провадила його аж до смерті; † 1229 р.

С. мала славу за свої труди, що й увінчало її святою.

Саненька, Санечка.
Сарафима = Сарафим.
Сарафимка, -монька, -мочка.
Сарафинка = Сарафим.
Сарафинка, -нонька, -ночка.
Світлана = Світлан.
Світланка, -нонька, -ночка.
Світомира = Світомир.
Світомирка, -ронька, -рочка.
Світослава = Світослав.
Світославка, -вонька, -вочка.
Святогора = Святогор.
Святогорка, -ронька, -рочка.
Святомира = Святомир.

Святомирка, -ронька, -рочка.

Святослава = Святослав.

Святославка, -вонька, -вочка.

Секлета, гр. = врівноважена (= непохитна, негнучка перед . . .); стос. св. С., діва, дочка багатого батька в м. Александрії.

По смерті родителів С. роздає своє багате майно бідним, сама з рідною сліпою сестрою йде в пустиню Єгипту, веде там неймовірно суворо аскетичне життя, з великою набожністю. Такий стан С. довів до тяжкої хвороби, захворіла на туберкульозу та рака шлунку, з чого і померла; † 350 р.

За так суворе аскетичне терпіння, набожність та схильсть С. зараз же по смерті була проголошена святою, з пошаною повної достойности.

Секлетка, -тонька, -точка.

Серафима = Серафим.

Серафимка, -монька, -мочка.

Серафима, гебр. = палаюча любов'ю (слов. Любомира); стос. св. С., діва, християнка-рабиня сир. походження.

С. навертає свою господиню на християнство, пропагувала далі таке, за що була араштована, скатована до нестями та останнім відрубали голову; † 119 р.

С. вшан. зі всіма почестями обома Цер.

Серафинка, -нонька, -ночка.

Сесілія = Кекілія.

Сесілійка, -лісенька, -лісечка.

Сета = скор. — утв. ф. від Єлісавета.

Сетка, -тонька, -точка.

Сивілія = Сівілія.

Сивілійка, -лісенька, -лісечка.

Силобора = Силобор.

Силоборка, -ронька, -рочка.

Силомира = Силомир.

Силомирка, -ронька, -рочка.

Силослава = Силослав.

Силославка, -вонька, -вочка.

Сівіла, гр. = гадателька, правдогадателька; стос. св. С.

12-ти річним підлітком С. пішла вести монаше життя, більшістю аскетичка суворо-стриманого стану, чим і мала великий вплив на своє оточення; † 1367 р.

С. вшан. з повною достойністю Захід. Цер.

Сівілка, -лонька, -лочка.

Сівілія = Сівіла.

Сівілійка, -лісенька, -лісечка.

Слава, слов. = славна (по стану, характеру, дії та ділі).

Славка, -вонька, -вочка.

Славномира = Славномир.

Славномирка, -ронька, -рочка.

Славнослава = Славнослав.

Славнославка, -вонька, -вочка.

Славомира = Славомир.

Славомирка, -ронька, -рочка.

Славослава = Славослав.

Славославка, -вонька, -вочка.

Словомира = Словомир.

Словомирка, -ронька, -рочка.

Словослава = Словослав.

Словославка, -вонька, -вочка.

Сновида = Сновид (гр. Сівіла).

Сновидка, -донька, -дочка.

Соколомира = Соколомир.

Соколомирка, -ронька, -рочка.

Соколослава = Соколослав.

Соколославка, -вонька, -вочка.

Соломія, гебр. = спокійна, лагідна, мирна, сумирна (гр. Грина, слов. Миролюба); стос. св. С., мати → Івана Євангеліста та → Якова Старшого.

С. симпатизувала в значній мірі → Ісусові, часто приймала його за гостя, була йому вірною аж до його смерті, присутня під час виконання смертного вироку над ним та в неділю рано коло гробниці також (див. → Магдалина); † 50 р.

До розповсюдження культу С. прислухався в/з син Іван, — з пошаною повної достойности всім христ. світом.

Соломійка, -місенька, -місечка.

Соломоніда = Соломон.

Соломонідка, -донька, -дочка.

Сонцеслава = Сонцеслав.

Сонцеславка, -вонька, -вочка.

Софія, гр. = мудра, розсудлива; стос. св. С.

По легенді — С. була багатою вдовою в Римі, мала три дочки: Фіда (= віра), Харіта (= любовдія), Спеса (= надія). По смерті свого чоловіка С. роздає все своє майно бідним й переходе на життя ближче до катакомбів* — до місцевости, де скидалося трупи перших мужчників-християн в Римі. На новому місці життя С. почали до неї сходитися на молитву вдови-християнки й в її домі перевадилося вихрецування новачків-християн, за що було зроблено донос цареві. За ці всі переступи дочки С. (див. → Віра, → Люба, → Надія) були покарані на смерть, сама ж мати лишилася, похоронила діток й на третій день з такого тяжкого горя і померла. Друга легенда говорить, що і С. була замучина також; † 120 р.

Хоч акт події з особою С. є дуже сумнівний, легенди також не опираються на достатність, але справа сама за себе говорить за істор. подію десь та з кимсь. Лише сумнівним є те, що культ С. та її дочок пішов зі Сходу, а не з Заходу й це вже говорить за відсутність акта з подією.

С. вшан. християнами символічно, як сприячка християнству до розпізнання сутности → Господа. Дуже багато по христ. світі побудовано церков, монастирів і т. п. та понайменовано ім'ям С. багато сел, міст та різних установ.

Софійка, -фієнька, -фієчка.
Спокійномира = Спокійномир.
 Спокійномирка, -ронька, -рочка.
Спокійнослава = Спокійнослав.
 Спокійнославка, -вонька, -вочка.
Справедливомира = Справедливомир.
 Справедливомирка, -ронька, -рочка.
Справедливослава = Справедливослав.
 Справедливославка, -вонька, -вочка.
Станіслава = Станіслав.
 Станіславка, -вонька, -вочка.
Стела, лат. = зірка (слов. Зореслава);
 істор. збіг з особою не надається до ви-
 яснення, потребує дальшого досліджен-
 ня.

Стелка, -лонька, -лочка.
Степанида = Степанина.
 Степанидка, -донька, -дочка.
Степанина = Стефанина.
 Степанинка, -нонька, -ночка.
Степанія = Степан.
 Степанійка, -нієнька, -нієчка.
Стефа = скор. ф. від Стефанія.
 Стефка, -фонька, -фочка.
Стефанида = Стефанина.
 Стефанидка, -донька, -дочка.
Стефанина = Стефан.
 Стефанинка, -нонька, -ночка.
Стефанія = Стефанина.
 Стефанійка, -нієнька, -нієчка.

Суворомира = Суворомир.
 Суворомирка, -ронька, -рочка.
Суворослава = Суворослав.
 Суворославка, -вонька, -вочка.
Судимира = Сидимир.
 Судимирка, -ронька, -рочка.
Судислава = Судислав.
 Судиславка, -вонька, -вочка.
Сусана, гебр. = лілія (цвіток; слов.
 Вродливослава); стос. св. С., гебр. дівчи-
 на у Вавилонському* полоні жидів разом
 з → Данилом.

У в/з полоні С. попадає в неласку жид.
 розпорядителям там же, її закинули роз-
 пусту, що їй грозило смертю. Але в/з
 Данило своєю дипломатичною вмісттю
 врятує С. з такої небезпеки. По цім
 правдоподібно Данило вів з нею подруж-
 ні відносини й коли був попав в неласку
 і сам пер. королям, то з ним разом була
 засуджена на смерть і С., що знов таки
 Данило врятує ситуацію; життя і дія
 в час в/з Данила.

С. вшан. християнами символічно, як
 натхненна св. Духом.
 — 2) св. С., мучиниця в Римі; † 300 р.
 (прибл.)

В 6. ст. слава за С. понеслася по всім
 христ. світі, з повною достойністю по-
 шани.

Сусанка, -нонька, -ночка.

Т

Таїса = Таїсія.
 Таїска, -сонька, -сочка.
Таїсія, єгип. = вродлива, красуня (слов.
 Вродливослава); Таїсій; стос. св. Т.

По легенді — Т. походила з Алек-
 сандрії, осталася дуже малою круглою
 сиротою, була віддана в сирітський дім,
 де вона захворіла. Т. перевезли до шпи-
 талю, тут її провідує → Пафнутій 2 й
 при цій нагоді намовив її на християнст-
 во. Т. залишає зараз же шпиталь, іде в
 пустиню, живе в одній печері три роки
 часу, навіть не виходячи зовсім з пече-
 ри, з повсякчасною молитвою на устах
 як день так ніч: «Ти, → Господе, мій тво-
 рець, прости й помилуй мене!»; † 420 р.
 (прибл.)

Христ. теологи з молитви Т. зробили
 витончення: «Господе, прости й помилуй
 мене бідного, спаси мене грішного!»

Т. вшан. християнами символічно, як
догоджувачка молитвою в зверненні до
 → Спасителя.

Таїсійка, -сієнька, -сієчка.

Тамара, гебр. = фінікова пальма (ви-
 сока; гр. Макрина); стос. біблійної поста-
 ти Стар. заповіту Т., мати біблійної
 Сари;* імення христ. часу не вдалося
 винайти, але існує навіть межи нами.

Тамарка, -ронька, -рочка.
Танасина = Танас.
 Танасинка, -нонька, -ночка.
Тарасина = Тарас.
 Тарасинка, -нонька, -ночка.
Татяна = арх. від Тетяна.
Твердомира = Твердомир.
 Твердомирка, -ронька, -рочка.
Твердослава = Твердослав.
 Твердославка, -вонька, -вочка.
Творемира = Творемир.
 Творемирка, -ронька, -рочка.
Твореслава = Твореслав.
 Твореславка, -вонька, -вочка.
Творчемира = Творчемир.
 Творчемирка, -ронька, -рочка.
Творчеслава = Творчеслав.
 Творчеславка, -вонька, -вочка.
Текла, гр. = богоуславлена, богопрос-
 лавлена (слов. Богуслава); стос. св. Т.
 Первомучиниці-Великомучиниці, дочка
 батька-поганина в Іконії,* неймовірної
 вроди людина й була заручена за яко-
 гось Тамара.

→ Павло, переходячи через Іконію,
 спинився був на довшу проповідь якраз
 коло вікна Т. Павлова промова Т. захо-
 пила до найвищого, й з цього часу як
 день так ніч Т. сумує над вікном. Зару-

чений збентежився таким станом й домагався в неї причини, на що вона йому відповідала: «Я не буду твоєю дружиною і ніколи; тепер я належу Христу!» — Тамир, опинившись в розпачі, рабе на Павла донос. Павла арештовують й викидають до в'язниці. — Т. пробірається до в'язниці, затуманює очі вартовому своєю бруслеткою, пробірається до темниці Павла й звільняє його. — Т. за такий прояв піддають жахливим тортурам й засуджують на кару смерті через костер. Вогонь же Т. не чепив, лише перехопився на присутніх й пожарив їх. — Друга легенда говорить, що Т., захопившись промовою Павла, зараз же до нього пристала й пішла з ним на Селейку.* В Селейці як і всюди робиться на Павла напад, в цю терницю попадає й Т., її вкинули до хижаків. Всеодно Т. вдається втекти від звірюк й щоб погубити слід від них, вскопила була в одно озеро, де була сила сильна тюленів та дельфінів. Т. вціліла й тут й після цього в неї вже нарочита зустріч з Павлом. — Тепер вже Т. приймає від нього офіційно християнство, передивається в чоловічий одяг, стає Павлові проводирем по М. Азії, аж доки він не виїхав до Єрусалиму. Розставившись з Павлом Т. осідає на життя в одній із печер, в котрій прожила 70 років й померла своєю смертю; † 70 р.

Легенда за особу Т. дуже попутана. Поперше, Т. не могла жити в печері 70 років, бо в 70-му році померла вже. По-друге, Т. не могла померти своєю смертю, коли вона вшан. як Первомучиниця в жін. роді християнства взагалі та ще до того й Великомучиниця. Але Т. почала вшан. в 2. ст., що й повинно було діятися з кимсь та часом Павлового часу.

Т. вшан. християнами символічно, як **сприятка** оголошення божої дійсності, зі всіма почестями Первомучиниці та Великомучиниці по всім христ. світі.

Теклонька, Теклочка.

Теодоксія, гр. = слави божої; стос. св. Т., мучиниця в Александрії; † 304 р.

Т. вшан. Схід. Цер.

Теодоксія, -сінька, -січка.

Теодора = Теодор; стос. св. Т., дружина царя схід. римської імперії Теофіла (див. пояснення термінів Сварка* по вшануванню образів).

В справі іконокласизму* Т. жила у великій незгоді з своїм чоловіком, весь час наполягала перед ним узаконити вшанування образів, чого звичайно не добилася.

По смерті чоловіка Т. стає на престіл, зараз же зізвала обширний синод в Константинополі 842. р., де було підтверджено постанову II Нікейського* собору від 787. р. З цього часу влада зупиняє пере-

слідкування вшановувачів образів → Ісуса, → Марії та святих, за котрими гонилися повних чотири стет. На цьому ж синоді було впроваджено празник Православ'я, що відомій Схід. Цер. як Могилки, відбуваючийся в неділю на першій тижні по Великодню. Впровадження цього празника являло собою символічність цариці та патріарха → Методія в стязі за вшанування образів; † 867 р.

Т. вшан. християнами символічно, як **перекірниця** зла в справі праведності християн по вшануванню → Господа.

Теодорка, -ронька, -рочка.

Теодосія = Теодосій; стос. св. Т. Великомучиниці.

Легенда оповідає, що Т. одного разу пішла була до Сесарії* Палестинської, щоби там на Паску провідати християн у в'язниці. По шляху ж натрапила на подію, коли саме катували якихось християн. Т. впала навколінки й стала благи в катів милосердя нещасним. На неї зараз же все накинuloся, скатували до нестями, підвісили за волосся й наостанку вже мертве тіло вкинули в озеро; † 308 р.

— 2) св. Т., родом з Константинополя.

Т. дуже молодою іде в монастир й там веде неймовірно набожне та побожне життя. Т. виступає всіма силами в захист вшанування* образів, за що по наказу царя була арештована, сильно катували й вкинули до в'язниці, де вона сердега з тяжких мук і померла; † 745 р.

Обидві ТТ. вшан. Схід. Цер. символічно, як **самопожертви** за праведність → Господа.

Теодосійка, -сінька, -січка.

Теодота = Теодот; стос. св. Т.

В час іконокласизму Т. таємничо перехувала образи → Ісуса, → Марії та св. → Анастасії, одного разу хотіла показати публіці образ Ісуса, як він виглядає, за що на неї владі було зроблено донос. До Т. прийшли з обшуком, при трусу були виявлені образи, за що і поплатилася смертю † 745 р.

Т. вшан. Схід. Цер. символічно, як **стимул** за дійсність образа → Господа.

Теодотка, -тонька, -точка.

Теодулія = Теодул; іменна існує лише по календарях святих.

Теоктиста = Теоктист; стос. св. Т., мучиниця в Єгипті; † 304 р.

Теоктистка, -тонька, -точка.

Теофанія = Теофаній; стос. св. Т., мучиниця в Александрії та виступає ще й під іменням → Теофіли; † 303 р.

Т. вшан. Схід. Цер. з повною достоїнстю.

Теофанійка, -ніенька, нічка.

Теофіла = Теофіло; істор. збіг з особою див. Теофанія.

Теофіста = Теофіст; стос. св. Т., дружина → Євстафія Легендарного.

Легенда оповідає, що Євстафій примусив був дружину й своїх двох синів до християнства, за що вся родина наложила головою; † 117 р.

Акт події з родиною — все легенда, втворена зовсім пізнішим часом, з мотивів підсилення стану християнства.

Теофістка, -тонька, -точка.

Тереза = Терезія.

Терезка, -зонька, -зочка.

Терезія, гр. = походе з острова Тери;* полковальниця; лат. = добродушна (слов. Добролюба); стос. св. Т.-Ісуса або Великої, Іспанка по походженню, дочка знаменитої родини й родилася 1515. р.

Т. рішася не виходити заміж, з наміром вести монаше життя, іде до монашого чину кармелітів.*

Т. приймається за реформу свого часу, засновує вже по зразку свого вбачання монастир в своєму місті Авіла й з цього часу йменує себе Терезія Ісуса (= → Ісус замешкує в її душі та інтуїтивно співдіє в її ділах, заходах). На протязі 30-ти років своєї містично активної дії Т. засновує більше 30 монастирів по зразку її власних вбачань. Її підприємству визвало було сильний спротив, поділ самого чину, запеклу боротьбу проти її заходів, понеслися на неї всякі наклепи, поносіння, навіть терпіла деякий час переслідування та велику неласку, переносючи все терпеливо; † 1582 р.

При запровадженні свого підприємства Т. покидалася всеціло на містичність, в свій час була вмілою організаторкою, працювала з великою енергією, цілеспрямовано переправджувала свої плани, за що за життя натерпілася всякої непошани та нелюбови. Але Т. послідовництвом

величалася вже за живота, по смерті стала вшан. як **містичка** всіх часів, — вшан. зі всіма почестями Захід. Цер., в Іспанії яко **мати** любоближніх, зі славою на весь христ. світ.

Терезійка, -зіснька, -зічка.

Тетяна, гр.-лат. = відносна Тетису,* нащадок тетіянів;* гр. = дружина Оксона;* громадна, розкішна тілесно; стос. св. Т. Великомучиниці.

Легенда оповідає, що Т. була діаконшою в Римі, завзято розповсюджувала християнство, за що піддалася неймовірним тортурам: тіло рвали залізними гачками, вкинули були до хижаків, саджали на костер. Але Т. нічого не брало, осталася неушкодженою й Т. пронизують наскрізь тисаком; † 225 р.

В гр. світі в ім'я Т. побудовано багато церков, вшан. з повною достойністю Схід. Цер., особливо Грецькою, ймення поносяться кождоенно.

Тетянка, -нонька, -ночка.

Титяна = Тетяна.

Титянка, -нонька, -ночка.

Тихомира = Тихомир.

Тихомирка, -ронька, -рочка.

Тихослава = Тихослав.

Тихославка, -вонька, -вочка.

Тодора = Теодора.

Тодорка, -ронька, -рочка.

Тодосія = Теодосія.

Тодосійка, -сіснька, -січка.

Тодоська = гол. ф. від Тодосія.

Тодосенька, Тодосечка.

Трудомира = Трудомир.

Трудомирка, -ронька, -рочка.

Трудослава = Трудослав.

Трудославка, -вонька, -вочка.

Трудотвора = Трудотвор.

Трудотворка, -ронька, -рочка.

У

Улита, гр. = жвава, весела (слов. Веселослава, лат. Уляна); стос. св. У. Великомучиниці.

Як повідомляє → Василь В. — У. була заможною вдовою в Сесарії* Кападоційській, й дуже молодою овдовіла. Пройди-світ-влада виманила в неї якимсь чином майно й зробила на неї донос за християнство. У. зі свого боку іде до голови міста жалитися йому за нанесену їй кривду, де була зараз же арештована й то разом з малим дитям на руках → Кириком. У. піддали жахливим тортурам й спалили на кострі. Друга ж легенда говорить, що У. було відправлено до Тарсусу* й там з нею розправилися на смерть; † 304 р.

Акт події з особою У. є більш-менш переконливим, почали вшан. часом в/з Василія, вшан. християнами з повною достойністю Великомучиниці.

Улитка, -тонька, -точка.

Уляна, гр. = моложавка; лат. = жвава, весела (слов. Веселослава, гр. Улита); стос. св. У. Великомучиниці.

По легенді — У. походила з Тунісу, була дочкою заможних батьків й коли стала дорослою, то до неї став залицятися голова міста. У. відмовляє йому руку, за що батько скатував її до нестями. Далі по наказу того ж голови У. арештовують, сильно скатували й вкинули до в'язниці. У в'язниці почали з неї глумитися похижачому; пекли вогнем, зануряли в ки-

п'ячу оливу і т. п. звірства творили над нею, доки не дійшла; † 309 р.

У. вшан. з повною достойністю* Великомучиниці.

Улянка, -нонька, -ночка.

Устина = Устин; стос. св. У.

→ Купріян 2 хотів спокусити У. як завзяту християнку, але вона не піддалася, лише наверхнула і його на християнство.

Після цього днють вже обоє разом в розповсюдженні християнства, за що і пали разом муч. смертю; † 304 р.

У. вшан. християнами символічно, як діячка по проводу → Господа в заведенні праведности на світі.

Устинка, -нонька, -ночка.

Устя = утв. ф. від Устина.

Устенка, Устечка.

Ф

Фаїна, гр. (правдоподібно) = походе з Феїна;* стос. св. Ф.

Ф. разом з багатьма іншими перетерпіла за християнство страшенні глумління, нарешті поприв'язували всім їм камення до ший і занурили в трясину; † 304 р.

Ф. вшан. з повною достойністю Грецького Цер.

Фаїнка, -нонька, -ночка.

Фаня = скор. ф. від Феофанія.

Фанька, -нонька, -ночка.

Фебронія, лат. = колозамакаюча; гр. = непідступна, неподатлива, (чиста-пречиста, мораль); стос. св. Ф. Великомучиниці.

По легенді — Ф. походила з міста Нісібіс,* до неї став залишатися племінник одного судді. Ф. відмовила цьому руку, навіть втекла з дому й пішла в монастир, в котрому керувала її тітка. — Ф. позаочно звинувачують в християнстві, роблять насок на її монастир, арештували разом з тіткою. По недовшому допиті тітку відпустили, а Ф. піддали неймовірним тортурам: різкували на стільці тортур, повибирали всі зуби, вирізали груди, повикручували ноги й руки, пекли все тіло вогнем й нарешті відрубали голову; † 310 р.

Реліквії Ф. перевезли 363. р. до Константинополя та пізніше на Сицилію, — вшан. християнами з повною достойністю Великомучиниці.

Фебронійка, -нієнька, -нієчка.

Февронія = Фебронія.

Февронійка, -нієнька, -нієчка.

Федора = Федор.

Федорка, -ронька, -рочка.

Федосія = Федосій.

Федосійка, -сієнька, -сієчка.

Федоська = утв. ф. від Федосія.

Федосенька, Федосечка.

Фекла = Текла.

Феклонька, Феклочка.

Фелісіта, лат. = блаженна, ошасливлена (слов. Щасливослава); стос. св. Ф.

По переказам — Ф. походила з м. Картаго,* була заядлою християнкою, за що її разом з подругами посадили до в'язниці, й тут вона родила малятко. У в'язниці

ці зусилювалися відмовити подруг від абсурду-постави їх, навіть приходили до в'язниці родителі Ф., намагаючись ще раз відвернути її від несумісности. Але нічого не допомогло, Ф. лишається непохитною в своїй поставі. Над подругами відбувся суд, й засудили на кару смерти через розшматування хижакками; † 202 р.

Ф. вшан. християнами символічно, як непохитна за дійсність → Господа.

Фелісітка, -тонька, -точка.

Феня = Фаня.

Фенька, -нонька, -ночка.

Феодотія = арх. ф. від Феодосія.

Феокиста = Феокист; стос. св. Ф.

Ф. осиротіла кругло дуже малим дитям, дуже молодою одружилася з одним великим багатцем в Константинополі, мала четверо дітей, межі котрими також → Теодор Студійський. — Ф. з великого побожництва впливає на свого чоловіка вести монаше життя, й останній увільнив її волю. Ф. пішла в монастир й оселилася на життя неподалеку від монастиря свого сина в/з Теодора. — Коли сина були вислали, то Ф. пішла слідом аж до місцевости висланія й деякий час перебувала коло нього. Ф. повертає назад в монастир й прислужує → Платонові, підтримує останнього всіма силами в оброні вшанування* образів. Ф. вкидають до в'язниці, де вона сердега і померла; † 812 р.

Т. стала вшан. як свята найбільше через свого в/з сина, — з пошаною удостоень людини.

Феокистка, -тонька, -точка.

Феофанія = Теофанія.

Феофанійка, -нієнька, -нієчка.

Феська = гол. ф. від Федоська.

Філомена = Філемон; стос. св. Ф., дочка князя, пострадала муч. смертю; † 303 р.

Ф. вшан. обома Цер.

Філоменка, -нонька, -ночка.

Філоніла = утв. ф. від Філомена; стос. св. Ф., родичка ап. → Павла.

Ф. діяла деякий час разом з Павлом по розповсюдженню християнства й померла своєю смертю; † 90 р.

Ф. вшан. обома Цер.

Філонілка, -лонька, -лочка.

Філотей = Філотей; стос. св. Ф., мучи-
ниця; † 290 р.

Філотейка, -тесенька, -тесчка.

Флора = Флор; стос. св. Ф., дочка
батька-араба та матирі-християнки в
Іспанії.

Ф. проявляє себе фанатичкою-христи-
янкою. Батьки дитину вмовляють від-
вернутися від абсурду, на що вона відпо-
відає появою перед владою чистосердеч-
ного признання в християнстві. Ф. вки-
дають до в'язниці й по довшому умов-
ленню повернутися до ісламу* не помо-
гло нічого. Ф. карають смертю; † 851 р.

Ф. вшан. з повною достойністю Захід.
Цер.

Флорка, -ронька, -рочка.

Флорентина = Флорентій; стос. св. Ф.,
іспанка по походженню, дуже молодою
пішла в монашки, з великою любовійні-
стю та милосердністю завжди і всюди;
† 600 р.

Ф. вшан. з достойністю Захід. Цер.

Флорентинка, -нонька, -ночка.

Фотина = Фотій; стос. св. Ф., мучи-
ниця під час неронівщини* в Римі; † 67 р.

Ф. вшан. обома Цер.

Фотинка, -нонька, -ночка.

Фросина = скор. ф. від Євфросина.

Фросинка, -нонька, -ночка.

X

Ханія = Хонія.

Ханійка, -ніенька, -ніечка.

Харита = Харитина.

Харитка, -тонька, -точка.

Харитина = Харитон; стос. св. Х. Ве-
ликомучиниці, діва, багратка високого
урядовця в Понтусі.*

Господарі Х. запідозрюють в христия-
нстві й піддають сердегу неймовірним
тортурам: повибивали зуби, обірвали на
голові все волосся, повикручували руки
й ноги й т. п. хижактва творили над нею,
доки не дійшла; † 304 р.

Акт події з Х. є суто правдивим, —
вшан. християнами з повною достойно-
стю Великомучиниці.

Харитинка, -нонька, -ночка.

Хвеська = Феська.

Хевронія = Фебронія.

Хевронійка, -ніенька, -ніечка.

Химка = утв. ф. від Євфимія.

Химонька, Химочка.

Хівря = утв. ф. від Хевронія.

Хівронька, Хіврочка.

Хіонія, гр. = ханійка, походе з м. Ха-
нія* (правдоподібно); стос. св. Х. Велико-
мучиниці, рідна сестра → Ірини 2 з Те-
салонік.*

Сестри з повним поривом розповсю-
джували християнство, за що і перестра-
дали жакливі тортури та закінчилося
муч. смертю; † 304 р.

Акт події з сестрами є правдивим істор.
актом, — вшан. з повною достойністю
Великомучиниці Схід. Цер., особливо
Грецькою Цер.

Хіонійка, -ніенька, -ніечка.

Хонія = скор. ф. від Хіонія.

Хонійка, -ніенька, -ніечка.

Хоробромира = Хоробромир.

Хоробромирка, -ронька, -рочка.

Хороброслава = Хороброслав.

Хороброславка, -вонька, -вочка.

Хотина = Фотина.

Хотинка, -нонька, -ночка.

Христина, гр. = увірувана в → Хри-
ста (яко в свого → Спасителя); стос. св.
Х. Великомучиниці, діва.

Х. відчайдушно й завзято виступила за
христ. етику, за що була стортурована до
неможливості й спалена на кострі;
† 304 р.

Акт події з особою Х. є сутим актом, —
вшан. християнами символічно, як **уві-
рувана** в дійсність → Господа.

Христинка, -нонька, -ночка.

Христя, гр. = християнка, помазаниця
→ Христа; стос. св. Х., мучиниця разом
з → Доротеею та → Калистою; † 304 р.

Х. вшан. з повною достойністю обома
Цер., особливо Грецькою та Київською
Цер.

Христонька, Христочка.

Хросина = Фросина.

Хросинка, -нонька, -ночка.

Ц, Ч, Ш, Щ

Цвітослава = Цвітослав.

Цвітославка, -вонька, -вочка.

Чеслава = Чеслав.

Чеславка, -вонька, -вочка.

Чистослава = Чистослав (гр. Катерина).

Чистославка, -вонька, -вочка.

Шановномира = Шановномир.

Шановномирка, -ронька, -рочка.

Шановнослава = Шановнослав.

Шановнославка, -вонька, -вочка.

Широкослава = Широкослав.

Широкославка, -вонька, -вочка.

Щасливомира = Щасливослава.
Щасливомирка, -ронька, -рочка.
Щасливослава = Щасливослав.
Щасливославка, -вонька, -вочка.
Щастимира = Щастимир.
Щастимирка, -ронька, -рочка.

Щастислава = Щастислав.
Щастиславка, -вонька, -вочка.
Щедромира = Щедромир.
Щедромирка, -ронька, -рочка.
Щедрослава = Щедрослав.
Щедрославка, -вонька, -вочка.

Ю, Я

Юліта = арх. від Уліта.

Юлія = Юлій; лат. = знаменита; стос. св. Ю., корсіянка по походженню, рабиня в Картаго* й тут же мучниця легального часу християн; † 466 р.

Ю. вшан. з повною достойністю Мучиниці.

Юлійка, -лієнька, -лієчка.

Юстина = Устина.

Юстинка, -нонька, -ночка.

Юхимія = утв. ф. від Євфимія.

Юхимійка, -мієнька, -мієчка.

Явдоха = утв. ф. від Євдокія.

Явдошка, -шенька, -шечка.

Ядвига, старослов. = запекла в боротьбі, змагаюча за свою життє-долю (скав. Ольга, герм. Ема).

Ядвижка, -женька, -жечка.

Ялосовета = утв. ф. від Єлісавета.

Ялосоветка, -тонька, -точка.

Ярина = Ірина.

Яринка, -нонька, -ночка.

Яромира = Яромир.

Яромирка, -ронька, -рочка.

Ярослава = Ярослав.

Ярославка, -вонька, -вочка.

Яскравомира = Яскравомир.

Яскравомирка, -ронька, -рочка.

Яскравослава = Яскравослав.

Яскравославка, -вонька, -вочка.

Основні п'ять

Буда, староінд. = пробуджений, на-
тхненний (в пізнанні речей; Христос за
арійзмом*); стос. істор. постати в Індії
пророка будизму* Сітадри Гаутами.

По легенді — Б. родився від матері
Маї, по зачаттю св. Духа й не в постати
людини; прийшов на світ незап'ятнаним
(безпорочним), зараз же встав, став хо-
дити та говорити в той же мент й почав
діяти в силі Божій, проголошуючи Цар-
ство Боже для цілого людства. Далі го-
вориться, коли Б. народився, то все ста-
ло радіти: трави дали буйний ріст, цвіти
— буйний цвіт, птиці не вгаваючи спі-
вали, хворі стали видужувати, сліпі ба-
чити, глухі чути та в усіх печерах спа-
лахнув вогонь.

В дійсності Б. родився приблизно 566—
544 року до нашого літочислення в Пів-
нічно-західній Індії десь межі рікою
Гангою* та Гімалаями як син князя Суд-
годани від тієї ж матері Маї, котра по-
родила дитя під час, коли їхала в го-
сті до своєї матері. Сталося це серед чи-
стого поля під вербою на 53-му році її
життя. Через сім днів по родах мати Б.
померла й дитину вигляджувала тітка,
що виховувався у великих розкошах
батьківських маєтків, жив в суворому
відокремленні від зовнішнього світу, на-
віть з останнім не сполучався аж до ча-
су свого подружжя. Хлопець виявив ще
з малку великий хист до всього й на дво-
рі з дитинства мав назвище Шакіямуні:
мудрець з роду Шакія.* На 28-му році
свого життя Б. одружується й після цьо-
го став самостійно діяти та знайомитися
з зовнішнім світом, в котрому він узрів
багато горя, біди та нещастя людського
супроти власного життя. Це Б. дуже по-
разило, в наслідок чого став замислова-
тися: «Чи існує в світі засіб, котрим
можна було б запобігти людське горю-
вання-бідування та нещастя людини
взагалі?»

Таким чином, Б. рішає йти в мандри,
пошуки, й одного разу вночі тасмно ли-
шає свою вродливу дружину, малого си-
на, весь двір та маєтки, що сталося при-
близно на 30-му році його життя. Б. ман-
друє повсюду шість років часу як же-

брак та також в цім часі студіюючи в
різних знаменитих науковців. Далі Б. йде
в усамотнення великих лісів ріки Гангі
та у вічні сніги й льоди Гімалаїв, веде
Шеститижневий піст, живлячись лише
коріннями, ягідьми, грибами та різними
рослинами. В лісах свого усамотнення
Б. здибає багато відшельців, знайомиться
з ними, веде раду й дає їм обіцяння
рятувати світ обездолених.

Під деревиною фінікової пальми в Бод-
геї* (Будгеї) Б. відчуває в собі все спі-
знаним, що було для нього довший час
загадковим або й зовсім неясним. Тобто
Б. спізнає все те, що унещасливилює лю-
дину та відповідний життє-шлях для неї.
З цього часу титулується будою або
гатагатою: дороговказ до найви-
шого в житті людства. Б. залишає раз і
назавжди самотність, іде в мир, стріва-
ється десь з своїми колишніми п'ятьма
близькими прибічниками й відкриває їм
ним все спізнає: «Все живе людське
перебуває в горі-нещасті-біді. Зло спри-
чинено самою людиною через несвідо-
мість її; це веде кожного окремого до
жадоби, ненаситності, зависти та прим-
хи. Добра дія кожного окремого творить
добро, а зла дія — зло. Таким чином, в
нас в самих і радість і страдання, вина-
города і поплата, що розплачується з на-
ми за наші дії та діла. Щоб позбутися
такого — необхідно насамперед здобути
свідомість, котра й поведе людину до
Нірвани* (= до відповідного життє-
шляху взаємно один до другого з приро-
ди постуляту виходячи). «Насамперед
людина повинна прагнути до справжніх
речей, відповідно вбачати їх, відповідне
міркування, відповідний вислів та відпо-
відний поступ кожного окремого до ін-
ших; по-справжньому себе почувати та
поводитися в своєму оточенні. — Лише
єдність всього людства на цілому світі
поведе до відповідної співдружності
людей, а значить — і до блаженства, що
необхідно потребує позбутися егоїзму,
власнокорисності, заночивости та гордо-
сти один супроти другого. Звідциль: ти
повинен позбутися внутрішньо всіх не-
гативів, що і оцасливить тебе. Світла не

шукай, воно в тобі, лише спізнай його, бо від природи змисловість, а значить і сам суб'єкт не завершені в житті-дії й потребують весь час розумових вправ.» «Найкраща смерть тому, хто прожив блаженно на світі: добродії з добром для інших та мислителі з відповідним мисленням для добра інших»; † 480 р. до Р.

Смерть Б. сталася під час мандрів також, тіло його спалено, поділено на частини й поприміщувано в багатьох монастирях будитського світу.

Б. проповідував 40 років часу, посвятив був все своє свідоме життя в цих цілях, назбирав був силу-силенну учнів-молоді, котра сунулась за ним зі всіх кутків країни, спрагнена почути мудрі настанови Б., що і залишив їм дуже багато дороговказів, настанов та повчань в житті людини на загал, особливо настанови в любовлижності. Б. не лишив по собі жодного твору, написаного ним. Лише послідовники, особливо його найулюбленіший та найкращий учень Ананда, що відповідає в будитському світі христ. світу → Івану Євангелісту, позанотовував його вчення, котрі свідчать за народний рух проти брагманізму.* Сам же Б. не виступав різко проти цієї кастовості, лише атакував їхніх богів, котрі налічували собою: 780000000000 числом. Ціла ж наука Б. була устаткована по історично його смерті й з цієї науки постає т/з «Етика-Буди», з засадою: «Все живе втягується в орбіту страдань, чому треба запобігати, ба хочби співчувати страдаючому», — що і визвало в цілому світі термін: любовлижності-братерства. Основні засади Б. були занотовані монахами на синоді в Раягрзі* зараз же по смерті його й стали служити як канони монашого чину в будитському світі. На наступному синоді в Патеміпутрі* прийшло вже в будистів до розриву: за Великий та Малий віз, тобто за Магаяну та Гінаяну.

Магаяна вчить: Б. — Бог (відповідає в христ. світі Христу) з засадою: «Всі істоти можуть бути Б. (= все живе має в собі натхнення), «лише вірити в нього та змататися за чистоту тіла і душі своєї, й тоді за посередництвом Б. людина йде до Нірвани:» Магаянці вбачають Б.

Конфуцій, злат. з кит. Конфутсе = учитель, навчатель, повчатель (в будитському світі за Гінаяною → Буда); стос. історичної постації в Китаї кит. філософа К., син шляхетної родини Шумангів* й родився прибіл. 551. року до нашого літочислення в Китаї. — Виховувався К. в суворому дусі родителів та вже під-

за Спасителя всього живого на Землі та сприймають як посланий в цій цілі Богом самим.

Гінаяна вчить: Б. — учитель, наставник, повчатель, тобто пророк, що відповідає в могамедському світі → Могамеду. В цих також до Нірвани допускається все людство й запросто: через свою дію та діло (= людина через свої власні вчинки потрапляє до Нірвани).

Будизм поділився на два табори: південна частина влучає в себе Цейлон, Бірму, Суматру, Сіам (В'єтнам), Яву, Борнео з Гінаяною пересічно; північна частина: Тібет, Китай, Монголія, Японія, Корея з Магаяною.

В 3-му ст. до нашого літочислення будизм стає легальною релігією в деяких частинах Індії. В перших стст. християнства будизм проникає в Китай та Корею; в 5-му ст. будизм розповсюджується в Індонезії, в 6-му проник в Японію та в 7-му на Тібет й Центральну Азію. Назагал вчення Б. стало релігією, що налічує зараз вірних 10% населення всієї земної кулі Патріярхат будизму т/з Далай-Лама перебуває своїм осідком в місті Ласі в головному місті Тібету. Це місто Ласа рахується в будистів за свите місто, тобто відповідає христ. Єрусалимові та могамедській Меці. Збірка вчень Б. розподіляється на чотири основних частини:

- 1) Вінаяпітака — правила монашого життя;
- 2) Сутапітака — проповіді Б.;
- 3) Абгідгатапітака — трактати Б. (без сумніву з збігом часу до них додавалося багато іншого);
- 4) Тратагата — дороговкази Б. до найвищого в житті людства.

Основні ж засади будитської Веди* завдячуються витонченню руки в/з Ананди, де він ститулував Б.: Саварта-сід = добродій, з чого постало скорочення та дійшло до нас відомим як Сіадра: досягнутий своєї мети. Другий титул Б. Ананда дав: бодгісатва = архангел, зійшов з неба по велінню Бога оповістити людству дійсну суттєвість. Сам ж Б. не претендував ніколи на сина або хоч помазаника Божого, як Христос або Могамед.

літком став цікавитися: як речі самі по собі співвідносяться, був надзвичайно наполегливий в науці й 22-х роках свого життя К. мав велику кучу коло себе учнів, котрих учив писати, читати, рахувати, промовляти, пізнати історію, поетику, етики та політики. В цих же приблизно літах свого життя К. працює на дворі в

князя комірничим та керуючим двором, пізніше архіваром, далі головою одного із великих міст й нарешті К. — міністр господарчих справ, праці та юстиції держави Лу (сьогоднішня провінція Шантунґ в Китаї). Останнє в К. пішло з начальством наскі, що послідувало деградацією його з посади та навіть на деякий час висилкою. — З заслання К. повертає додому, розпочинає мандрівне життя, повчаючи людність на протязі 14-ти років моралі, постави, відносин і т. п. Слово К. заринало в душу дуже глибоко кожному, хто його слухав, особливо молодь горнулася до нього великою кількістю.

К. не покликався ніколи і ніде на Бога чи якесь проведіння як напр. → Могамед, → Христос чи → Царатустра, лише виступав як навчатель, наставник, тобто як філософ добрих діл та дій для людства. Правда, в Китаї настанови по відношенню один до другого існували ще задовго до К., напр.: любов батька до дітей і навпаки; довг чоловіка до жінки та навпаки; молодим треба поважати старших і багато інших повчань, що в часи К. цілком були занедбані. Останнє і було в К. публічних виступів з повчанням, де він каже: «Життя родини — основа держави. Відносини князя з підвладним, батька з сином, чоловіка з жінкою, межі меншими та старшими братами, приятеля з приятелем, — коли все це співвідноситься у відповідности, — с рушієм здорового мозку держави».

«Будь бідним, — далі повчав К., — але дотримуйся постави людини, бо не матимеш таких властивостей, — вбачатимешся нарівні тварини. Будь обережним, але сміливим, бо без останнього будиш завжди затурканим. Хоробрість без постави значитеме непопулярність, навіть лиходійство; щирість без пристойности буде невжество й на кожному кроці твоєї повсякденної дії не забувай про пристойність. Усталюй свою поведінку; достойних шануй, пересічникові будь батьком. Виявиш доброту — будеш вшанованим; виявиш сердечність — матимеш успіх. Поміркованість людини — сама людина. Кожний повинен вдосконалювати себе за посередництвом самовишколу. Вірність, справедливість, відвертість, безкорисність особиста, щирість та людяність є основною засадою по природі закону кожного. Уникай передрішення, запобіжливости, впрямости, егоїстичности, невідчуїности та не твори нікому того, що тобі немиле! Красномовність — вправжнення свого власного я, з чого буде висновок твоєї поведінки й кінець всьому: вчись та інших вчи! В правдивої людини не має ніколи біди.» Та багато

інших повчань послідувало від К. як настанови філософські в житті-бутті людини на загал; † 478 р. до Р.

Сам К. мав слідуючі риси: привітливий, повний достоїнности, суворий, але негрубий, з повагою та пошаною завжди, обіходливий й зовсім невимушений, урівноважений в сетації, порадливий та дорадливий на кожному кроці й без устанку вчився та інших вчив.

Щодо релігії, то К., перебуваючи в час вшанування царів-спадкоємности, вимагав вшановувати Тісна,* котрий це з прапрапрадівських часів вшановувався китаїцями як Цар-небесний, пов'язувався з Янгом,* останній — з двором царя чи князя, а останні вже ступнево аж до найменшого громадянина. Тао* по вбачанню К. є основним принципом всесвіту, Тієн також підлягає цьому закону й все постале на Землі — рука Тао теж. Янг* як чоловік — вбачав К. — створив собі жінку-рід для витворення людського роду (відповідало б в христ. засаді по цьому відношенню → Адамові та → Єві). На запитання про стан загробного життя та прямого відношення Бога до людини К. каже: «Якщо ти не віддаш собі відчиту на Землі, то якже ти можеш мислити за своє загробне чи небесне життя? Якщо ти не вмієш обіходитися посправжньому з людьми, то якже ти тоді зумієш служити Богові?» і т. д.

К. не лишив ним написаного твору, лише послідовники завзято продовжували його вчення й це все чигало дуже довго. Послідовники часто переслідувалися, напр. під час царя Тжін Шігуанґ 213 року до нашої ери були спалені всі засади вчень К. 212. року тієї ж самої ери по цар. указу було заковано живцем учених конфуціївської філософії. Але всяке переслідування конфуцізму не мало ніколи і ніде великих наслідків, бо вчення К. не виходило з душі китаїця. Лише за династії Ганів (206 перед — 220 по Р.) приходить до справжности науки К. За цієї династії конфуцізм в Китаї закорінюється, навіть в державі Лу 179 року до нашого літочислення будеться храм-К., в котрому стала відбуватися проща та приношення жертв: корови, вівці, свині і т. п., як віддання великої чести К. Князі ж та королі — заки приступати до обов'язків — в цьому храмі складали К. свою обітницю. З кінцем, з збігом часу та обставин з К. вчень стає філософська, політична та правова система держави, й поширюється на Японію та Корею також. Без сумніву, все це витончувалося такими мозками як Менґтсе (372-283), Тсун Тжін (Тсунсе — 315-236), Тжен Гсуан (127-200), Тжу Гсі (Хуцій — 1130-1200) та багатьма іншими.

К. був насамперед політик, етик, філософ; він почав звичаїв, обичаїв, посту-пу, відносин та плекання чистої властивостей людини, за що він ще за живота мав велику повагу та шану всюди, де він повертався. — 59 року до нашої епохи К. було проголошено патроном всіх шкіл в Китаї. В 6-му ст. нашого літочислення ставляються по всьому Китаї статуї К. та будуються по всьому краю храми його ймення. 953. року виходе підручник конфуцізму як державно-релігійні настанови для населення, хоч, правда, не мав свого цілковитого застосування через вплив монголів в Китаї, ба навіть деякий час переслідувався, напр. за Маджудинастії (1644-1912). — І так, обставини та збіг часу витворюють стан, що К. вша-

Могамед, араб. — достойний вельмишановний; стос. історичної постаті араб. світу Абули Казіма, син пересічної родини в Меці й родився 570-го року нашого літочислення. Батько М. помер ще до прийдіння його на світ, а мати помірає в шести роках його життя. Через три роки по магірі помірає й дід, в котрого він жив як круглий сирота й після цього М. зростає в одного дядька-піклувача

М. жив бідно-пребідно, підлітком пішов в найми й основна праця довшого часу як погонич торгових караванів та далі — супроводжувач таких. При цій принагідливій праці М. наслухався багато від жидів, сирійців, греків та народів Середземномор'я про пророків, ангелів та «єдиного» Ягви* (Бога), що протиречило араб. політеїзмові.* М. чув також за → Буду, з переказів → Царатустру та особливо за → Христа. Найбільший вплив на нього мав Христос: підняттям його до рівності Бога, бо в час М. набрав був стан найбільшої полеміки по христології.* — В наслідок таких обставин М. починає мріяти про пророцтво, звичайно напочатку лише гадки-мрії, бо на таке пророцтво необхідні були засоби. Таким чином, М. одружується на одній багатій вдові, старшій від нього щонайменше на двадцять років, що і дало йому засоби в його затіях.

М. відходе на рік в усамотнення й веде печерне життя. Повернувшись додому, починає пускати поголошку, що, мовляв, до нього приходив в печеру архангел → Гаврило й заповів його пророком. «Існує лише один Алах, — почав верзти М., — котрий уповноважив мене голосити його волю. Хто в це вірить, той буде панувати над всією Аравією та і поза нею, а по смерті своїй стануть королями раю. Хто в це вірить — іде до раю;

новується то легально, то нелегально як пророк й лише в Китаї та далі — і бог. Нарешті витворюється з К. вчень релігій-віра, котра насьогодні налічує вірних 17% земної кулі. У вірі конфуцізму відобрає основну роллю Тао, тобто оцасливлення-блажество людини, що відповідає в християн терміну Рай та в будистів — Нірвані.

К. вчення розподіляються на три основних частини:

- 1) Лікі — трактати витворені з вчень К. в послугах як кодекс;
- 2) Тагсуег — виклади в школах, що відповідає Закону Божого в християн;
- 3) Шу — філософія К., застосовується як філософські настанови, витворені послідовництвом К.

хто ж зневіряється — попаде прямо до пекла.» Коли ж М. почав голосити таку версію серед загалу, то челядь наразі сприймала за шутку, далі почали глузувати з нього й коли вже він в цьому проявив свою настирливість, то односельчани сприйняли його за здурилого й хотіли вбити. — М. втікає на хутори, недалеко розташовані від Меки, голосячи стан за «єдиного» Алаха та обіцяючи всім і вся «найкраще місце в раю», за станом — хто в це вірить. Але тут його зараз же стали висмиювати, тюкають, гійкають, супроводжуючи обсипанням пилякою та піском як навіженого. Мекани ж роблять проти нього змову, різні засідки, з наміром із-за вугла на нього накинутися й покінчити з ним раз і назавжди. Таким чином, відчувши небезпеку зівсюди, М. в потайках перебирається до села Медіна, тобто до села, що із-за різних усобиць примитивности людини ще здавна ворогувало з його рідним селом. Тут він розплакався, мовляв, мекани хочать вбити його й то за те, що він бачився з архангелом. Чи повірили йому медінці в таку версію чи ні — справа залишилася таємницею і насьогодні. Але це була нагода зі всіх нагод в медінців поплатитися на меканах. Таким чином, медінці збираються на погром села Меки, про що мекани не віддали ані словом. Медінці — в супроводі М. — однієї ночі зненацька нападають на Меку, розположили все село, багатьох покарали тілесно, а головних противників М. — на голову. Все це творилося під гаслом: за погрозу смертю пророку Казіму.

В Медіні жило багато жидів, котрі похвалялися своїми пророками, заповідачами, патріархами та Ягвою, з чого араби-медінці також надіялися мати свого пророка: і нам, мовляв, одного разу такого

Бог пошле. З цією подією — по розгрому Меки приходять медінці до переконання, що М. в дійсності є їхнім пророком. М. набирає в медінців великої пошани, організовує з них вже формальну військову частину, веде її в потайках від села до села, підбиваючи одно за другим, особливо кочові племена бедуїнів*, впроваджуючи свій іслам, залишаючи все ще царатустрізм*, тобто існуючу віру арабів його часу; † 632 р.

По стану народности тодішнього часу Аравії з своїх «візій» та «откровінь», тобто з своєрідних витівок М. створює з великого політеїзму царатустрізької релігії т/з іслам* — алахизм: з ал-ілаг, що відповідає жид. елоаг М. витворює Алаха, як: «єдиного» Бога та творця цілого світу, що відповідає цілком у вірі жидів Ягві, з тими самісінькими атрибутами «всевладного», «всемогучого», «всеприсутнього», «всевидючого». Всі ж теократичні формули черпалися від жидів, тобто ангелів, патріархів та пророків Стар. заставену так само, як і в християн та «єдиного» Ягві, котрий замінився на Алаха. По Торі* та Євангелії М. створив Коран*, що слугує Біблією-Євангелією арабів, та в котрому жиди, особливо жиди-християни приймали значну активність в створенні такого. Крім Корана існує ще в арабів Гадіт* та Ідіма*.

Коран, насамперед, шанує великого Алаха та непохитна віра в М. як в пророка, де рівночасно містяться настанови соціальних відносин, якогось милосердя, справедливості і т. п., лякаючи своєчасно Стр. судом. В Корані містяться також звичаї та обичаї, напр. многожіноцтво (полігамія), що М. з полонених рабів пощастило скористатися таким та не посоромився, навіть, такий параграф впровадити в свій Коран, як дійсність в бутті майбутнього араба. Далі йдуть ретуали, молитви, здебільшого перебрано з жид., христ. та староараб.; оповідання про М. та вихваляння його самого, встаючі вже ст. теологами Мошеї ісламу. М. співвідноситься за ісламським релігійним терміном як посередник межі людством та Алахом, тобто Христос в християн; пізніша теологія ісламу «вонесла» М. на небо до Алаха.

Араб. світ береть своє літочислення з дня т/з Гедшра: день, коли М. втік з Меки до Медіни. В місті Меці перебуває головний пагірархат, т/з Каліфат ісламу та в цьому місті відбувається проща М., що кожного року сюди суне величезна кількість арабів, з метою: щоби М. простиг ім гріхи, ними нагрішені. Обов'язок такої прощі — за Кораном — є довгом хоч раз за життя кожного араба.

Іслам поколовся також само, як і християнство. Головний відламок, т/з шіїтизм* поширився на Ірак-Іран, витворивши свою власну Гадіт, з осідком Каліфату в Багдаді-Тегерані. Друге відколення — сунітизм* як напрямок ортодоксальний поширився на Турцію та татар, з осідком Константинополь-Анкара. Цей же напрямок своїми засадами поширився на Індію, всю Африку та колись перебуваючого ісламу в Іспанії. В самій Аравії, Сирії та Палестині прямують по завітам М. як основа основ, з перемішанням всіх напрямків, відповідно вбачань секти. В ісламі не бракує сект в кожному в/з напрямків, й кожна з них, котра встояла, окороновувалася, як і в християн, силою влади. Само поділення відбувалося за особистими мотивами того чи іншого владаря, перетягаючи то на бік шіїтизму, то на бік сунітизму. Іслам також, як і християнство, плекає святих, до котрих входять заслужені діячі Мошеї (= Церква), каліфи, султани, пащі і т. п. Монашенство існує в ісламі також, т/з факіри (араб.-турецьке бідняки) або дервішти (турецько-ісламське жebraки), суфіти (гр.-ісламське мудреці) та мушіді (турецьке проводирі).

По Корану існує для ісламця основних п'ять завітів:

- 1) непохитна віра в Алаха та його натхненника М.;
- 2) п'ять разів на день молитися Алахові;
- 3) постувати цілий місяць Рамадан (= дев'ятий місяць за календарем ісламу);
- 4) основа-довг давати милостиню-подачку;
- 5) робити прощу хоч раз за життя до Меки.

В ісламі мучиники, напр. як в християн, невідомі, бо могамедизм* здобувався вогнем та мечем. Хто не йшов за мірилом арабів — був зараз же знищений, й в Корані відверто говориться привертати до ісламу все вогнем та мечем. — Так створив М. релігію, що впроваджувалася мечем жорстокості, масакри та жахливих лихоліть як в араб. а також і христ. світі. Керуючись по Корану араби часто нападали на християн, а останні відплатно, точилися довгими роками жорстокі війни, напр. Христові походи виникли в християн виключно в поборюванні ісламу. Ця релігія-віра налічує вірних 14% людности на Землі, розкидані по всій Азії та Африці.

М. в дійсності за своє життя нічого не вдалося вправжнити. Йому ніхто і нічого не вірив, особливо мекани поносили його як брехуна з брехунів, дурисвіта з дурисвітів. Але медінці, із-за пімсти до

меканів, підтримали його, далі послідовники, особливо його зять та другий наступник по йому Омар († 644) яко похитливий грабіжницької війни застосував

Христос, гр. = божий помазаник, натхненник; стос. істор. постати христ. світу Йосуи (Йосуа або Йошуга й на гебр. мові значить: на Ягву* єдина надія= хай Бог буде йому провід в його житті-бутті), з чого переукраїнізувалося на Ісуса. — По походженню Ісус був жид Галілейської обл., родився по даним Євангелії в м. Вифлеємі Юдейської обл. в Палістині прибіл. 7-6-5 року до нашого літочислення від матирі покритки Діви → Марії, котра в береманості з І. була одружена з → Йосипом 2. Виростав І. в родині в/з, котра мала дуже багато дітей й родина жила дуже бідно. Йосип заробляв хліб теслярством та з ним ходив на цю працю й І. також. Пізніше родина переселилася була до м. Назарету Галілейської обл. в Палістині, де й жила постійно аж до виступу І. з проповідями.

Часи І. — це були часи найзапеклішого змагання за дужість теократії, тобто йшов змаг жидів з іншими народами семітського та гамітського походження за те, що чий саме бог сильніший: Ягва чи Баал.* Таке змагання почалося вже в часи → Мосія, тривало межичас → Ілії, → Єлісея, → Ісая, → Єремії та → Данила, й з кожною епохою покладалося на месію.* Цей термін був висунутий ще в 11. ст. до нашого часу прорікачкою Даборою, мовляв, такий месія прийде й зроби для жидів все належне. Як саме цей месія появиться — гадалося по-різному, й головолонка у всіх верстах гебрея-челяді була дуже велика. Напр., рабинізм,* керуючись апокаліпстичними вченнями, повчав як Ягвиного посередника — архангела. Інші формулювали в постати людини, родитиметься звичайно як людина й через натхнення та умудріння Ягви поведеть справу, як треба. Остання версія в часи І. набірає найвищої ваги межі всіма верстами гебрея-челяді по всій Палістині, міркуючи як же саме появиться цей месія, кого ж вратус, кого прирече до загину і т. п. без кінця і краю, ціле тисячоліття вичікується на такого, з повною надією на нього, навіть ще й сьогодні вся пересічність, встаючи раннім ранком з постелі, біжить до схід. вікна й виглядає месії. Книжниками — науковим світом теократії толкувалося появо-месії періодом межі 400-2000 років, тобто на такому відтинку часу повинен явитися месія за всяку ціну. Отже, за

був сильний меч й підбив багато світу під свою гидру. Далі стан ісламу поширювався під всякими обставинами та умовами, як і християнство.

думкою більшості час І. є час появи месії, за яким станом, без різниці, але месія (!) й майже кожний другий жид, протягнувшись аж до наших часів включно такою думкою, рахує себе натхненим Ягвою на такого месію. Крім того, в Палістині в час І. панували неймовірні безпорядки. Ніде в цілому світі не було такої гризні за якусь річ, як в жидів. Особливо Цер. Ізраєлю, котра для тодішньої людини своїм неувяним багатством належала до одних рук в розпорядимість патріарха,* — зайшла була так далеко з своїми криводушнями, що в ній відбувалася і служба Ягві, і школа, і вчення фарисеїв,* тобто настанови мозаїзму,* і купівля, і торгівля, і мінба, і продажа з молотка, і суд, і розбір якоїсь громадської справи, і обговорення різні і все, що хочиш. Все життя-буття ізраєльця було зосереджено в храмі Ягви й такий храм подобав вже не на храм, а на базар-хаос. Додаючи до цього всього в Пентатойху* Мосія, з чого творився Талмуд* та Тора* існували страшні протиріччя у верстах людности по соціальному стану. Ам-гаарець — простак, наївний вбачався кастовістю за тварину. Багатому з бідним не можна було ані їсти, ані пити, ані вмісці сидіти, ані говорити, навіть не можна було подати бідному руки, бо релігійні ретуальності вимагали раптового очищення: митися до найвищого. Не очистися ж по сполученню з ам-гаарцем — занедбуєш Ягвини закони й цим зневажаєш його, а значить: Ягва не візьме до царства свого. За такою самооблудою кожний жид, котрий почуває себе більш-менш вилоненим з пересічности, поглядає цохвилини на свої руки чи не загіршені перед Ягвою. Стр. суд в жидів був спрямований цілком і повністю проти ам-гаарця, не говорячи вже за поган. По мозаїзму існувало 365 заборон-законів, котрими не дозволялося того й того робити та до них ще 1278 застережень, що супроводжувалися молитвою Ягві при тій чи іншій нагоді, де б жид не повертався. Бідність, жебрацтво, розбіжності соціального стану були в жидів такі великі, як ні в кого і ніде в цілому світі. На дворі короля Гирода* Антипи, котрий керував Галілейською обл., порядки залишалися за розпосм та

розпустою, що вбачалося жидами як лиходійство перед Ягвою, за що мусить платитися весь народ. До цього всього ізраельська держава перебувала стет. під окупацією то вавилонців, то сирийців, то єгиптян, то греків й нарешті в час І. окупована римлянами, котрі поводитися з жидами немилостиво, особливо з тими, котрі прагнули визволитися. Отже, жида в той час і соціально і політично були дуже пригнічені й нещастя та горе пересічника були неабиякими. Таким чином, в сфері обставин поводи до месії завжди напоготові, лише відваги та хисту й — месія!

Від природи самої І. був схолю дитиною, але на кожному кроці вимогливо-допитливою. В своєму дорослому віці І. досконально обрховував стан течії життя людини й швидко йняв, що та як має томо й тому відповідати. Від матері та свого оточення знав він Пентатойх та «Патріарші записи», тобто прабатьківські традиційні настанови. Напевно, від діяспори* загальної чув він про → Буду та → Царатустру та, можливо, хоч небагато був поінформований про гр. філософію геленської діяспорю також, бо жидигелени мали велике приваблення до його виступів. Говорив І. на араам. мові — пануюча в його час урядовою мовою в Палістині. Без сумніву, він володів досконально рідною мовою, знав старогєбр. та мусів цікавитися мовою римлян, бо остання панує в його сфері як окупаційна, а значить і «панська» мова. Отже, треба вбачати, І. міг розговоритися зі всіма тими, що йому стрічалися на його проповідних шляхах, без сумніву, не затинаючись у доводах чи відповідях, на запитання поставлених йому. — Підготовку до месіянства І. розпочав це з підліцтва, завжди вечорами усамотнювався й мріяв про таке. До виступу його з проповідями на річці Йордані* відкрив був хрещення → Іван Хреститель, з закликом, мовляв, «насувається Стр. суд й хто в нього вихреститься, тому будуть прощені гріхи; хто ж лишиться поза тим, той повинен рахувати вічним пеклом.» Побував і І. в Івана, похрестився, навіть вів з ним розмову, що іншим здавалося неймовірною річю, бо Іван не вступав ніколи й ні з ким в подвійну розмову. Правда, вони по матирях доводилися родичами й з цього часу зайшло межі ними повне знайомство. Іван поважав І. й сказав: «Я розпочинаю, а він закінчить, (звідцілі Предтеча, тобто попередник І.). В одній оазі на горі Єрїхо* — по традиціям — І. відбув 40-ка днєвну спокую постування також, по всіх правдоподібностях в цей час або й раніше зазнайомився там з есейцями*, можливо,

що він ними підковувався деякий час, бо есейці на І. мали дуже великий вплив своїми світоглядами й з цього часу до нього стало прибувати товариство. Від в/з Івана прийшов до нього → Андрій, → Петро, → Іван Євангєлист, → Яков Старший та інші. — І. радиться з своїм товариством в розпочинанні теократичних реформ, тобто несумісних на його очах дій влади жидів в Палістині, має за це від товариства прихильне схвалення й при бл. на 27-му році свого життя І. очолює рух. Він виступає з проповідями, як це водилося в його час, проповіді його полягали в параболах виключно, порівнюючи стан з станом соціальних відносин межі верстами людности, атакуючи насамперед фарісеївську партію як провідну політичну партію Ізраєлю за несумісність в бутті гєбрея, звичайна річ, формулюючи все теократично. «До чого ви дожилися, люди! Це все виглядає не по-людському, таке життя пожеже на пекло! Книжники* та фарісеї* лише замилують людям очі й нездалі ані на йоту сказати людям правду! До чого це все!?» — та багато інших поривистих питань вносє І. як революціонер в сферу буття жиди й вся його теократія-реформа відносилася цілком Єгови* також. Таким чином, зачипившись сперечатися з фарісеями за несумісність мозаїзму*, І. виступає вже як реформатор застарілої релігії в жидів, вся політична дія зосереджена теократично, прямує по вказівкам та натхненням Ягви. Влада ж жидів трактує такі виступи І. як відступність від Ягви, а значить і від цілого загалу, бо жиди всі, навіть в/з есейці предані цілком і повністю Ягві, тобто богові виключно для Ізраєля. Отже, хто відступається від мозаїзму, той відступається від Єгови. А значить, хто б він не був: багатий, бідний, сильний, слабкий, великий, малий, чоловік чи жінка, — повинен бути знищений. — Простором І. проповіді були межі п'ятьма сєлами, що лежали 3-7 км. одно від другого. «Бідність, але лагідність та чистота душі — повна заслуга на царство небесне», — найпоривистіші вирази І. при виступі. «Це царство справедливости, соціального вирівняння, блаженство бідним, страдаючим тілесно, спрагненим, голодним, покривдженим, упослідженим!» — що й відповідало пересічно населенню в той час, бо голєч-здирство-жебрацтво, що було перед очима І., світ до того ще не знав, не говорючи вже за протиріччя самі. — Хоч проповіді І. були заманливими багатьом, але на них мало-хто звертав увагу, бо це не була якась першина в жидів. Лише в його час по Галілеї галасав Абталіон, Гїлєл, Шамай, Шемай, Юда Галонїт

та багато інших, кожний з них вдекорує закони Ягви. — Напочатку І. не мав жодного успіху, лише викликав до себе велику підозру фарисеїв як в політичному проводі держави та порвав всякий контакт з рідними, що так його ганили та дотинали йому за його виступи як нетактівності. Сусіди стали з його сміятися й при спробі одного разу переконати їх — хотіли скинути його з скали, що йому якимсь чином вдалося вникнути такої долі. Людність околиць говорила: «На царене, що може бути доброго з Назарету?» Мати ж та брати (правдоподібно зведені) рахували його за недорозвинутого умом. За ним не раз гонилися, від фарисеїв йому часто грозило каменюванням, приходилося втікати та пересиджувати лиху годину. Навіть деякі його прибічники при останку вбачали його за бродячого умом й перестали були вірити в його верзіння, що його найдужче поразило та змусило кидатися у відчайдушність, лише б врятувати престиж. Але найблизчі його прибічники — відомі по Євангелії апостоли — особливо в/з Іван Євангелист, Петро, Андрій та інші підтримували його з початку й до кінця на душі і на ділі, навіть прилучилися були до нього з співдією. — З своїх околиць І. помандрував даліше — в Самарію, де його зовсім не знали та, крім того, тут справданна населення було мішане. В Самарії І. проповідував частково і до інших — до самаритян, що було дуже дивним його прибічникам, а ще більше тим, до кого він говорив. — За мозаїзмом цілком заборонялося сполучуватися жидам з гоями*, особливо самаритяни прирікалися жидами на вічний загин як прогрішивші відколенням від роду → Аврама → Ісака → Якова. Відомо по Євангелії «встріча з самаритянокою», де вона на застереження йому сказала: «Наші батьки від часу Аврама молилися тут, на цій горі, а ви кажете — треба молитися в Єрусалимі.» «Жінко! відповідає І., — настане час, що ні тут у вас на горі, ні в нас в Єрусалимі, а будемо молитися всі там, де панує св. Дух та справедливість», — пориваючи цим вже цілком з юдаїзмом*. З цього менту на І. обрушується все, весь юдаїзм й справа доноситься до вищої цер. влади жидів. Остання постановляє вислати І. за межі Юдеї та Самарії. Але це являло для нього лише застереження, він же сам не звертає на цю постанову жодно уваги, навіть підбадьорився цим, й поширює свою сферу проповідання, висуваючи ідею: «Кожна людина, що наслідує справу справедливості, є сином Аврама, Бог один для всіх, він трактує всіх однаково, бо він їх творив.» Цим терміном І. вба-

час расову звязатість жидів за головний надолік пов'язаності з Богом, рахує себе за розпізнача такого недоліку й з цього менту сприймає себе за сина Бога (в дісности). Таким чином, І. вже не є жидом, а революціонером в повному розумінні жидів і то до найвищого, руйнує весь мозаїзм. Він висуває — бодай в очах гебрея — засаду трактування Яговою всіх народів як його дітей; проголошує права людству перед Богом, а не права перед ним жидів; релігію людям, а не релігію жидам; визволення з туманности всього людства, а не визволення жидів лише. З цього часу поголоска за І. прогреміла широко, особливо геленська діаспора, котра весь час вичікує месії з Єрусалиму-Палистини, вбачає його за дійсного проводиря законів Ягви, окреслювач праведности, дороговказ справедливості, усправжнювач блаженства і т. д. Крім того, І. прославився своїми добродійними ставленнями до забутих, бідних, жебраків, упосліджених, покидьків суспільства (див. → Магдалина), пересічних та багатих, трактуючи всіх однаково. Особливо він став прислужуватися калікам-хорим, про що ще не було відомим в жид. світі взагалі. Такі послуги в гебреїв заборонялися будь-кому, бо цією справою відала священника каста лише, тобто такою справою повинні займатися особи, котрих на таке діло «уповноважує» Ягва. — Маса-дітвора суне за І., де б не появилися, особливо земляки-галілейці — відомі по Євангелії ученики — стали його обожати, з тотемністю шанувати, й авторитет його зріс всюди вже. Далі І. висуває ще й такі засади: «Не твори іншим того, що тобі не бажано; вдарили тебе в ліву, підставляй праве; благослови тих, котрі тебе проклинають; молися за тих, що тебе зневажають. Не судить — не судимі будете; прощайте іншим — простять і вам; будьте милостиві, як сам Бог», — та багато іншого висловлює І., що ще не було відомим в жидів до цього. Страшно не сподобалися йому ті всі 1300 застережень, що існують в кожного жиди завжди, при кожній нагоді мусить виголоситися молитва, де б жид не повертався та кожна з них має свою окрему угоду Ягві, й витворює молитву: «Отче наш, Всесущий на небі і Землі! Нехай святиться ім'я твоє, твоя воля збудеться на Землі так же, як і на небі! Подай нам, Батьку, повсякденний хліб й прости нам наші довги, як і ми прощаєм іншим!» (Тут гадалося власний поступ лагідности супроти всім іншим грубим до нього проявам.) «Позбав нас від всякої спокуси й відвдь нас від всякого зла, бо твоє царство, сила і слава на віки. Амінь.» Тут І. стає вже на загал основу-

вачем грядущого богоцарства не лише на небі (жиди вбачали таке лише на небі), а і на Землі. Він ставить Бога в пряме сполучення з людиною, самого себе відверто проголошує за сина Бога, що й було в жидів за найбільший гріх навіть таке висловити, не говорячи вже за твердження, — та проголошує І. всім і вся блаженство. Такими виразами І. спонукує вірити в дійсність, особливо для тих було лакомим, котрим були не посылні закони держави та тяжкі претяжкі соціальні умовини життя. Він обіцяє анулювати гріхи всім, навіть тим, що творили злочинства-переступи теократичних законів, що останнє каралося в Ізраелю немилостиво. Цим привертає повну віру в таке й надію лише на нього — бодай в наївних. Особливо діяспора, з часом звичайно, увірувала в нього яко в христа. — Такий стан його дії докотився в повній застережливості аж до найвищих кол уряду жидів. Фарисеї і садудеї* ставлять питання руба й наплягають перед патріархом на прийняття кінцевих мійр до І. Патріарх скликає нараду, позаочно І. судять та приходять до висновку про знищення його. — І. про таке було повідомлено, правдоподібно → Никодимом, наслідком чого він зникає на деякий час з Єрусалимської арени, рахуючи, що буря перебіжить, як і з висилкою. Але влада поставилася настирливо й видає наказ: «При появі І. на Єрусалимских теренах — негайно арештувати!» І. доходе до найвищої екстази своєї дії й рішив заманіфестувати себе: в'їздить по традиціям на осляті в Єрусалим, ведучи за собою цілу кучу дівтори, викрикуючи слідом: «Осана, осана, осана!» На запитання в Єрусалимі — «хто це такий» — Андріп та → Филип відповідали: «Пророк з Назарету, Ісус.» — Патріарх Каїфа скликає ще раз нараду Синедріону* й тут рішають заарештувати І. за всяку ціну. Але його явно не хотіли арештовувати, мовляв, щоби публіка не счинила бучі. Вирішили перевести арешт в потайках й шукали когось такого, котрий би повертався недалеко коло нього та знав би, де найкраще це зробити. І такий знайшовся: Юда* Іскаріотський.

Юда Іскаріотський, котрий належав до партії zelotiv* та до найблизчого кола І. був зневірився вже в нього. Юда рахував, що він поведе на повстання, заволодіє всім світом й посаде їх — відомих по Євангелії апостолів — керувати таким. Така надія виявилася безвыглядною, навіть безпідставною й І. став спадати на авторитеті, навіть в своїх найблизчих прибічників. Крім того, Юда був касиром І. руху й касу абож пропив, або в карти програв, або витягли потайки його се-

стри, котрі так недолюбливали І. Касу треба було поповнити й, не розрахувавши за наслідки, видає І. за «30 сребрянників» — відомих християнам з Євангелії.

Про втечу І. вже не гадав, без сумніву, мав на меті зударитися з владою, показати себе публічно та своєю смертю врятувати свій престиж, — коли та як прислуже такий, не гадав, навіть не мав жодніського поняття в тім. Всю ніч, в котру був арештований, І. був предупавший духом й весь час безупинно молився. І. арештовує охорона Єрусалимського храму — жид. поліція. Арешт переведено в «Гетсеманському саду» й по арешті повели його зараз же до Анас — колишнього та попереднього патріарха. Останній запитав І., чи він виступав публічно й чи має попертя за собою, тобто прибіччя. І. відповів, що він завжди виступав явно й про те, чи він має попертя, може підтвердити публіка сама й на допиті поводився зовсім легковажно. Від Анас повели його до Каїфи, тобто в зал показкового суду й з 13-го на 14-го нісану* при закритих дверях відбувся над ним такий суд. Каїфа робе І. коротенький допит, підкреслено ставить питання: «Чи ти син Бога?» І. відповідає, що так. Така його відповідь вразила всіх присутніх й далі його вже нічого не питали, лише виносять йому смертний вирок яко: гнівнотелю Ягви, руйначу храму-Ягви, а значить і — всього життя-буття гебрея. (І. винесено смертний вирок за: «переступ теократичного закону», що в жидів каралося за такий переступ смертю лише.) Так, І. судилося в ім'я, «присутности» Ягви, засудили до вищої міри кари смерті, прибл. суд закінчився над ним о півночі й передали його під варту тієї ж храмо-міліції, котра з нього весь час глумилася та глузувала. Справа вичікувалася до ранку, а вранці йти до губернатора й викрутити в нього підтвердження такого вироку.

Жиди на виконання смертного вироку будь-кому й будь за що без узгіднення окупаційної влади, котра затверджувала такі вирокі й сама виконувала їх, не мали права. Щоби мати підставу на затвердження такого вироку — складають на І. фальшивий матеріал, характеризуючи його як «політично-небезпечного для окупаційної влади», що, мовляв, він проголошує себе «царем юдеїв». — Губернатор Юдейської обл. в Палістині → Пілат зайнявся особисто справою І., зробив йому поверховий допит й, знаючи добре кумедію жидів з їхнім Єговою, не знаходе на ньому вини яко «політично-небезпечного для окупаційної влади». Але юдеї всі накупу, і фарисеї і садудеї і навіть вчителі теократизму — відомі по Євангелії книжники стали домагатися перед Пі-

латом, що, мовляв, він поводитьсь з «галілейцем» байдуже. Коли Пилат дізнався, що І. походить з Галілеї, посилає його за раз же на розсуд до в/з Гирода Антипи, котрий перебував в цей саме час на Пасага² в Єрусалимі. — Гирод зробив І. допит, але він, правдоподібно до найвищого предупавший тілом і душою, не мовив в нього ні слова. Гирод рішив відправити його знову до Пилата, звелів воякам поглузувати з нього, наділи на нього білу мантию й ведуть як архангела до Пилата назад.

В цім межичасі Пилатова дружина → Клавдія почала молотити чоловікові голову, щоби він від цієї трагікумедії умив свої руки. На домагання жидів покінчити з І. — Пилат ще раз намагається врятувати його, мовляв, я не знаходжу на ньому вини, покараю його тілесно й досить з нього, що й зробив. — Заки Пилатові вояки шмагали І., то юдеї виступили всі авулою, здебільшого натровлена чернява й стали вигукувати на весь голос: «Ми не знаєм жодного царя юдеїв, лише одного царя Тіберія! Хто милує І., той не є приятелем могутого Тіберія!» — В жидів існував звичай під час Пасагу давати волю цілком одному смертникові. Пилат користас ще й цю нагоду, мовляв, за вашим звичаєм відпущу я вам І. на Пасаг. Але жиди здійснили галас за Барабаша, тобто злочинець, котрий був засуджений на кару смерти, а по адресі І. стали вигукувати: «Розпіни його, розпіни!!!» Пилат же, щоби від'язатися від нахабности жидів, крім того, він попірав одного разу змагача проти Тіберія й останьому попасти тепер в неласку вже дуже легко, — рішає покінчити з І. Пилат дає своїй сторожі наказ: «Вивести І. на Череповище» — відоме по Євангелії Голгота — «й розпіни на хресті!» — як виконання смерті за звичаєм римлян тодішнього часу. Вояки, поглузувавши до схочу та відперіщивши його ще раз (перед виконанням смерті в римлян дозволялося творити виконавцям з смертником, що бажаєш), повели І. на Голготу, що й сталося: в п'ятницю о шостій годині ранку 14. 4. 27; 7. 4. 30; 30. 4. 33 року нашого літочислення (за найправдоподібнішу дату треба сприймати дату: 7. 4. 30) й розпіняли, з надписом на хресті, як опора в Пилата, на лат., гебр., та гр. мові: «Ісус Назарянин — цар юдейський» (з цього постанала в християн надгробна емблема: «І. Н. Ц. І.» = Ісус Назарянин — цар юдейський).

За три години на хресті І. сконав й сторожа, загнавши йому списа в стегно (див. → Ловгин), в переконанні — чи не жие ще, — відійшла. — Час був якраз жид. Пасагу й за законом гебреїв під час

цього празника заборонялося виконувати всяку працю. Наоспіх зняли тіло І. з хреста й положили до гробниці Йосипа* Аріматського тут же, недалеко від Голготи й привернули каменем, щоби хижакі не погдумилися з тіла та вічікувалося до неділі або понеділка, й поховати посправжньому.

В неділю рано вранці в/з Магдалина пішла до келії відвідати свого пана. Зайшла в середину — І. не має. Вона негайно повідомила в/з Петра та Івана Євангелиста про подію. Ті прийшли, з дивуванням подивилися в келію й пішли. Межичасом поприходили до келії ще деякі жінки й стали гадати, що сталося з І., де ділося його тіло?

В Стар. тестаменті подейкувалося ще здавна на воскресення, ще з часів → Єлісея та → Йони. З часом набирає така версія ваги й в 2-му ст. до нашої ери виробляється в гебрея-пересічника переконлива думка: воскреснути. — Отже, жінки над келією І. довго не ходили за підставою, бо вона перебуває в кожній з них в пазусі вже сторіччями й приходять назагал до одного переконання: І. воскрес. Ці всі жінки, а особливо в/з Магдалина як перша зі всіх почала розголошувати цю чутку. Найблизчі прибічники І. — відомі по Євангелії апостоли —, особливо Петро та Іван Євангелист, котрим без «жодного гріха або помилкового висновку» треба приписувати «воскресення» І. й таке забрали з собою в могилу, — підхвачують й переконливо голосять, що, мовляв, І. сам «появився» їм й на їх очах «понісся» на небо. Цьому всьому ніхто не вірив, особливо урядові кола жидів пробують заперечити таке природнім станом речей й характеризують в цьому пропагувачів як групу відщепинців від жид. загалу. Але розголошувачі вдаються до Стар. тестаменту, мовляв, там заповіджено можливість такого й таке сталося. Ймовірности серед челяді в такий стан пропагувачі не знаходили ніде, де вони не появляться з таким «воскресенням» — на їх тюкають, гійкають, обсвистують, навіть не раз їм прозило качалуванням та каменюванням, й часто приходилося втікати від такої нагороди! Нарешті влада постановляє заборонити таку пропаганду як: «несумісне йняття людського розуму» й пропагувачів стали переслідувати. В наслідок таких обставин розголошувачі «воскресення» І. залишають Палистину й подалися в інший світ, голосячи «воскресення» та «вознесення» І., що в діяспори та згодом в майбутніх християн й прищипилося таке.

В першому ст. до нашого літочислення назрів був стан найбільшої ненависти, стогидности та обурення до жидів межі

всіма народами, найбільше за їхнього Ягву, занози́вність ним, відгородження, замкнутість та погордження перед іншими. Але в цей же саме час приходе людина до переконання про «єдиного» Бога. Отже, подія з І. в пропагуванні його як сина єдиного Бога мала деяку підставу щодо терміну «єдиного», й почала набирати актуальності в тодішньої людності римської імперії. — Звичайно, І. вмер і «воскрес» в межах Єгови та для нього лише й не за людські гріхи, як це витворив → Павло (див. низче), а за свою власну провину яко: поношувач Ягвиного храму, гнівитель Ягви та ганбляч всього жид. мозаїзму: «вихватка проти політики влади — крокувач проти суспільства». Мовляв, наш Ягва (у відміну іншим богам) найкращий, наймогутніший, найправдивіший, наймилосердніший, вбиваючи гебреєві тисячоліттям таке зумовлення, а ти — І. даруєш його до розпорядимості іншим. Цим руйнуєш весь мозаїський закон й все те, що здобувалося багатьма поколіннями кидаєш в провалля: жиди не окреслюються як ф а к т о р - п а н над цілим світом, лише розпливаються в ньому!

Але подія з Павлом, коли сам та ще й з такої лютости та хижачости до жидів-християн стає християнином також. Ця подія почала вести своєрідного стилю пропаганду межі поганами — нежидами, витворюючи: «І. є син дійсного Бога (у відміну кумирам); він перебував в свій час в постаті божій в Бога самого й по порученню Батька (Бога) зійшов на Землю та сприйняв постать людини. За гріхи людські пішов на муки, кару смерті, пролив невинну кров й цим доказав, що він поборов зло.» (Якщо все це в дійсності діялося б по узгідненню сина з батьком, тобто І. з Єговою й з певною метою, то тоді ж не повинні входити в рахубу муки, страждання, пролиття крові «невинної», бо все ж це робилося з метою; автор.) І далі: «Таким чином, син стає на трон божий як права рука батька, котрому (сину) все вклоняється на небі, на Землі й під нею.» — В наслідок такої застрашаючої та обдурюючої пропаганди понів Павло свого Єгову в широкий світ, замінивши ним гр. Зевса,* римського Юпітера,* пер. Агуру,* егип. Осіріса,* вав. Мардука* та Баала,* інд. Брагму* та навіть кит. Янга.* Звичайна річ, людність тогочасна перебувала в примітивному стані свого буття й мало-по-малу

приходять до переконання за «єдиного» Бога світу, що він якраз і появилсь на арену, співпадаючи з думкою. До цього всього під кінець першого ст. нашого часу по погромі Титовському* Єрусалиму та храму Ягви жиди-діаспорці набрали були найвищої міри всіх часів. В цей час дуже великою кількістю жиди лишили Палестину й посунули саранчою в інший світ, тягнучи за собою всеможливі приваблення для інших народів, щоби якимсь чином межі ними приховати свій хвіст. Найкраща нагода затуманити очі поганинові було «воскресення» Ісуса Христа — сина «єдиного» Ягви-Бога та «вознесення» його на небо, з найбільшою метою, звичайно, продати господині пасмо ниток та дюжину гудзиків до штанів, тобто ласкаючи всеможливім для власнокорисности. З цією епохою ця версія почала набирати повної ваги-ймовірности не лише серед пересічника (бо кому ж не хочеться воскреснути та ще й до цього всього таку насолоду в житті вічному мати!?!), а й серед керуючих кол. Найбільше виною треба ставити в/з Павлові та Івану Євангелисту. Перший словом затуманив очі вдовам, калікам, немочним, жебракам і т. п. елементу «добром того світу», котрі й понесли поголоску з хатки до хатки. Другий, будучи вже мастаком руки письменника, завинив своїми «Апокаліпсами», застрашуючи то багатого ненажерця, то застерігаючи загал, то підбадьорюючи нещасного-зубіжолого, котрі так легко — за сугестією та легковажністю — піддаються на всяку пастку. Нарешті, характеризуючи все владою І., Іван Євангелист вдосконалює віру в таке та стабілізує І, яко: Володаря-Намісника Єгови-Бога на небі, над Землею й під нею, з заключенням: «Хто увірує в І, яко в Христа — сина Єгови-Бога, той врятується: оминеть пекло й потрапить до раю — до місця вічного життя без турбот та миру й спокою на віки вічні!» Пізніше політичні переплітання, особливо переплітання європейських народів з араб. світом в поставі релігійної зверхности зводять всі кінці прибічників християнства до Христа й стан витворюється з збігом часу та обставинами так, що Христос в християн, де б та в яких умовах людина не перебувала, стає її дійсним покровителем та рятівником взагалі, від котрого залежить також її дійсне та «загробне» життя.

ХРИСТОЛОГІЯ*

Основні напрямки-догми по христології перших стст. християнства включно з 7-м ст., творячи за засадою «логос» та «адоптування».

Еб'йонітизм:* «Ісус є звичайною людиною, лише має прерогативу перед пророками Стар. тестаменту.»

Докетизм:* «Муки та смерть Ісуса — ілюзія й не є жодною реальністю. Але в дійсності Ісус з Богом має одно спільне.»

Модалізм:* «Ісус являє собою зматеріалізованість Бога, одна із багатьох (загальних, всецілих) таких зматеріалізованих його.»

Динамізм:* «Ісус став діяти якоюсь самосилою, й через це став бого-людиною» (адоптований Богом на таку дію).

Гностицизм:* «Ісус був звичайною людиною, й на свою дію був озореним за посередництвом св. Духа.»

Аріїзм:* «Ісус родився звичайною людиною, був сам по собі найкращою, за що його Бог призначив на таку дію» (вибрав за найкращого).

Македонізм:* «Св. Дух є рівний Батькові й Синові (Богові й Ісусові), але не має жодного впливу на речі природи» (Марія не могла зайти за посередництвом св. Духа).

Аполінаріїзм:* «Замість звичайного розуму людині-Ісусові було натхненню Боже логос.* Ісус був лише появо-людиною, в дійсності Логос-божественністю.»

Гомеїзм:* «Син вийшов з Батька (Ісус породжений Богом) й дорівнює йому всією своєю суттєвістю, також дією та ділом.»

Гомеїзм Василя Анкирського:* «Ісус дорівнює волі, стану, існування та буття Батька, але в дії ні».

Гомоусеїзм:* «Ісус вийшов з природи, але своєю дією та ділом рівний Богові.»

Апомеїзм:* «Бог-Син (Ісус) витворений правічно. Але Ісус Богу-Батькові не дорівнює ні суттєвістю ні дією — по стану дорівнює йому.»

Атанасіїзм:* «Ісус породжений Богом-Батьком — як «єдинородний» Син Бога-Батька.»

Несторизм:* «Ісус людиною родився й людиною помер. Під час своїх дій Ісус дістав Боже натхнення.»

Менофізитизм:* «Божество Ісуса стало через породження природи.»

Монотелетизм:* «Ісус посідає і Божу і чоловічу природу, але волю та дію лише людини за натхненням Бога.» (Див. текст — Максим.)

Логос* дальший: «Ісус не був людиною, лише в людській постаті діяв й був правдивим духом Бога.»

— «Логос-Ісус сприйняло стану духу (правдоподібно мудрости), а власне Я-Ісуса і було правдивим логосом (божественністю), лише тілом та душею олюднено.»

— «Ісус породжений св. Духом через чрево Марії, й є правдивим логосом Бога.»

— «На 15-му році царювання царя Тіберія* спустилася з небес небесна постать Христа й сполучилася на Землі з людиною Ісусом на 30-му році його життя.»

— «Ісус родився людиною. При хрещенню на річці Йордані в Івана Хрестителя був Богом натхнений духом-логосом, й за таким станом діяв.»

— «Ісус родився за натхненням св. Духа через чрево Марії, по велінню Бога й діяв в його силі.»

ОСНОВНА ПОЛЕМІКА

по христології та маріології на заг. цер. соборах християн.

1)

На першому цер. соборі християн в м. Нікеї* 325-го року → Арій доводив слідує:

«Ісус по своєму природньому стану був лише людиною. В свій час правдивою, відповідною напрямку Божих дій людиною, якою він сам себе і почував та рахував. В тридцяти роках свого життя при хрещенню на річці Йордані в Івана Хрестителя Ісус був Богом адоптований — вибраний межі людством за найкращого. Бог дав йому насаду (динамічність = умудріння) проповідувати та творити чу-

да для прикладу людям. В дійсності Ісус виправдав себе в цьому, діючи непохитно аж до своєї смерти, чим і доказав перед Богом свою чистоту. За це Бог його воскресив й забрав до себе на небо.»

«Ісус перебуває тепер на небі як права рука Бога та є командиром небесного війська (ангелів). Як час настане, то Ісус прийде знову на Землю (Другий прихід Христа на Землю), покорить сатанинський світ та буде підготовляти все до дня Стр. суду.»

На цьому ж соборі → Атанасій сформулював христологію такого змісту:

«Ми віримо в одного («єдиного») Бога, Батька, Всесущого, Творця неба і Землі, всього видимого й невидимого. Та в Ісуса Христа, в «єдиного» породженого Сина Батьком-Богом, котрий Батьком був породжений вже до світу білого, світло з світла, дійсний Бог з дійсного Бога породжений, а не творений. Котрий із-за нас на Землю зійшов, щоби нас врятувати, в наслідок св. Духа олюдився та через Діву-Марію людиною став. Котрий ради нас був розп'ятий на хресті Понтієм Пілатом, страдав та до гробу пішов. По писанню — на третій день воскрес, на небо вознісся й зайняв місце по правій руці Батька. Котрий у всій його величності знову на Землю прийде, щоби осудити живих і мертвих, та його царстві не буде кінця... Я визнаю Христа за протителя моїх гріхів, чекаю на воскресення мертвих та вічного життя наступного світу. Амінь.»

На цьому соборі сам цар був присутнім й наостанку доля вирішення христології було рішенням царя також: «... державним законом!» В/з формулу Атанасія було підписано з присутніми на соборі 300 осіб 297-ма єпископами. Арія та двох інших, котрі відмовилися підписувати цю постанову як несумісне людському розуму, по наказу царя було вислано. Всякі домагання на соборі заборонити всі поганські віри (нехристиянські) й застосувати лише християнство самим царем такі домагання рішуче були відхилені.

2)

На Другому соборі християн в Константінополі 381-го року справа вирішення христології вже була дуже грізною: по указу царя → Теодосія В. під погрозою кари смерті заборонялося всі інші формули вірування й підкреслювалося нікеяну* лише: «Давай же — відповідно вчень Апостолів та Євангелістів — вірити в єдине божество Батька, Сина та св. Духа, рівно в їх величності та святу Трійцю... Щоб торкалося інших, то ми постановляємо, поскільки вони — вбачаючи — несамовиті є, трактувати їх яко єретики. Відлучаймо їх від Церкви, бо ми не дозволяєм єретикам в нашому місті буд-які їхні зібрання. Якби ж вони дотримувалися свого, то піддати їх переслідуванню-репресіям...»

На цьому соборі було винесено постанову заборонити всі інші поганські віри. Але всеодно і по цім часі все ще нікеяна не стає як мірило для християн в майбутнє. Наприклад → Нестор 2 на Третньому заг. цер. соборі християн в Єфесусі* 431-го року доводив: «Якже так, отілившись субстанцією Бога й робити все те,

що звичайна людина: Ісус і радів, і плакав, і гнівною людиною був, і страхався, і їв та пив те, що інші, мусів страдати та на хресті сконати, як і всі інші. Отже, Ісус міг бути лише удостоєним Богом на відміну іншим.»

На цьому ж соборі → Кирило Александрієвський виніс постанову такого характеру: «Ісус родився через чрево Діви-Марії за натхненням св. Духа й по велінню Бога. Таким чином, Марія являється Богородителькою та посередницею межі людством і Христом в рятуванні людського роду.»

І так формулювалися різні формули по христології та маріології довшого часу, довшими сторіччями. Нарешті, Церква формулює слідуюче: «Через переступ заборон Божих людина провинила. Ця провинна стала вже на → Адамові, за що його вигнано з раю та повинен був в поті лица працювати, тяжко хліб заробляти й вмірати. В наслідок першої провинни нащадство Адама (вся людність) оадамилося — нащадно згрішило, за що і мусить розплачуватися. Але людина й в свій час ще не поступається такому стану, творе і далі переступи перед Богом, що й розгнівало Бога й такий стан погрожує знищенням всьому людству: вічною смертю або пеклом. — Людина сама не є вже в стані вийти з такого становища (прогрішення всезагального), й такому стану може зарадити Бог сам лише. Наслідком, Бог свого сина (Ісуса) як частину своєї власної істоти, що в стані була сприйняти чоловічу постать, послав на Землю, що він і зійшов якраз в Палестині. Син спловнив своє завдання, був вірним Батькові аж до хреста-смерти й пішов знову до нього назад. Звідтіля він (Ісус) через св. Духа керує громадою його прибіччя (Церквою християн) й веде через правду та дію любови справу до завершення.»

*

Такі різнобіжні вбачання по христології забрали часу в християн щонайменше 15-ть стст., навіть з різнобіжністю вбачань аж насьогоді. Такий стан речей невідповідности визвав сильні роздори та сварню в суспільстві, гоніння один християнин за другим, жорстокі переслідування та нечувані кари, — не говорячи вже щодо філософських структур та політичних настанов, про що з певністю і сам не мав жоднісного поінняття. Цим наштовхнув брата на брата, сина на батька, матір на дочку, рід на рід, племя на племя, націю на націю та цілі народи на народи, з різаниною довголітніх та навіть невинних воєн межі християнами самими. Вони забули або й зовсім не знають, що вони борюкаються за того

і самого Ягву, котрий прибрав ймення в греків «тео», в латинців — «део», в германів — «гота» та в слов'ян — «бога». Тобто Ягва змінив собою всіх інших богів, котрі служили вірно кожній зокрема своєму народу в народів сучасного христ. світу, — в свій час лишивши їм таки їхню назву. — Цей рух ісусівців,* що був виник виключно проти неполадків та режиму жидів в Палестині, з кінцем та під різними обставинами й умовами, набрав стану релігії, котра налічує 35% людности на світі в наш час. Вірні цієї віри-релігії займають цілу Європу, Америку, розкидані частинами по всій Африці та Азії, пересічне число їх в Океанії та цілковите в Австралії. Християнство розкололося на три основних частини: католики (60%), протестанти (24%), православні (14%) та інші (2%), з десятками відламків від кожної частини та подробилося на сотні різних сект за вбачання христології та найдужче «самого кінця цього руху». В християн існує 175 окремих Церков, більше 140-ка окремих напрямків по вбачанню христології або ретуальностей Церкви, не враховуючи сюди окремих сект, повідколювавшись сотнями від всіх в/з Церков та напрямків христології. Сьогоднішня біблія християн друкується на тисячах різних мов та ді-

ялектів. Зі всіх 250 євангельських шрифтів, започатковані по встаткуванню → Маркіяном, пройшли руки → Іреней та → Климента Александрівського, нарешті були встатковані гармонійно → Тетіаном Сирійським, пройшовши руки встаткування Тертуліяна* також й встатковувалися різними періодами аж до 12-го ст., не лишивши нам жодного сліду по своєму джерелу-оригіналу ані від апостолів, ані від євангелистів, ані від первісних християн, — можна здибати щонайменше до 100 000 варіантів, тобто різниць, співпоставляючи одно з другим. Взагальному маємо сьогодні 2700 рукописів на пергаменті за грецьким текстом по Новому заповітку, з котрих лише 170 в повному тексті та найраніший з них лише один постановням 4-го ст. Новий заповіток з кожним періодом встатковувався: викреслювалося все те, що не відповідало поглядам устатковувача самого, навіть деякі листи Петра, Якова Старшого та Івана Євангелиста були повикреслювані, бо вбачалися за єретичні також. Особливо перші устатковувачі Євангелії застарігалися гностицизму. Все, що було погляду цього напрямку, походило б воно від апостолів, євангелистів чи первісних християн, викреслювалося.

ОСНОВНІ ЧИННИКИ

постання цієї релігії та стабілізація Христа як висновок:

1) самопожертва Ісуса у відчайдушності на смерть, що він, без сумніву, міг оминати; він вбачав свою смерть за єдиний вихід з торби;

2) коби жида не покарали були Ісуса на смерть, то він би ще з пару років поварнякав та й потяг би торбу проповідання назад до Назарету в теслярі;

3) Павлова пропаганда серед вдов, калік, немічних і т. п. елементу «через Христа до того світу», звичайно тим, хто вірує в Ісуса яко в Христа; твердження Івана Євангелиста; «хто увірує в Ісуса яко в Христа, той врятується»;

4) зародження думки в народів Середземного моря про «єдиного» Бога світу, що якраз пропаганда ісусівців співпадає про його сина;

5) діяспора першого ст. нашого часу, із за власнокорисности звичайно, найдужче прислужилася в оголошенні «воскресення» та «вознесення» Ісуса на небеса, чому й предано ймовірности;

6) переслідування римською імперією христ. руху як політично-протиіудичого проти держави руху, що і привертає

людність на віру в Євангелію та ймовірности в Ісуса яко сина «єдиного» Бога — рятівника людности;

8) окоронування готських, франських та германських королів папою римським яко: повеління від самого Бога відповідної особи (Богу угодної), що і завдячило прибрати інтенсивне прибіччя до християнства, привертаючи людність здебільшого мечем; зумовлення Схід. Європи стати на шлях християнства через власнокорисність князя київського → Володимира В.

8) переплітання християнських народів за свою поставу з тюрським та араб. світом, особливо за святе місто Єрусалим, що і стабілізує повністю цей рух як релігію;

9) всякі інакшовбачання по христології у відміну нікеяні визвали були сувору поставу Церкви, в наслідок чого були впроваджені жорстокі карі, т/з інквізиції,* що і змусило вся і всіх вірити в те, що диктує Церква;

10) народня традиційність, передаючи мати дочці, баба внучці і т. д. з покоління

в покоління, тобто прищіпаючи своєму нащадству свою несвідомість. Ці чинники і допомогли скристалізувати Ісуса

Царатустра (перське — Цардуш, грецьке — Цороастер), пер. = ясна, золота зірка; озорений, натхненний (інд. → Буда, гр. → Христос за вбачанням христології* течії аріїзму,* монофізитизму*); стос. істор. постати в Персії прор. парсизму*-царатустризму* Ц., син знаменитої родини в місцевості сьгоднішнього Афганістану й родився прибіл. 630. р. до нашого літочислення. Як дорослий Ц., посідає високе становище на кор. дворі, виявив себе як мудрець та виступив різко проти «мітри-оргій», за що і був зосланий.

Прибіл. 600. р. до нашого часу Ц. виступає з пророчеством й перед цим питає себе: «Хто я є?» «Я є царатустра» (= верблюди к гарному стані = проводир людства до відповідного життє-шляху). «Я є запеклим ворогом віруючим у фальшиві боги та задушевний друг й повна опора віруючим у правдивого Бога, в цьому перебіраю на себе всю відповідальність.» — Ц. виступив з палкими промовами перед людністю, повчаючи соціальних відносин, добродійності, поступу, людяности, набравши великої поваги та слави серед челяді. Після цього Ц. реформує стару персійську релігію, з задаю: В світі існує два взаємно ворожих до себе духи: дух-добра (Агура*) й дух-зла (Агріма*). Вони ведуть межі собою запеклу боротьбу, й в кінці всього Агура поборе Агріму, й тоді настане в світі вічне добро, пов'язуючи все це через вправлення людини самої, де він каже: «Добро людини насамперед полягає в розумі, а значить і дії та ділі її самої. Відповідне мислення — фактор стану життя людини; добра воля — фактор відповідного поступу один до другого; відповідна дія — фактор цілого майбутнього взагалі», — та багато інших дороговказів по-

«сином» сдиного Бога та було ще і ще багато причин в тому і другому випадку (вироблення релігії самої).

слідувало з уст Ц. як настанови для людства; † 533 р. до Р.

Ц. окреслював дію людини як заслугу перед Богом, ставив людину перед Стр. судом на приречення до «раю» чи «пекла», відчитом за дії та діла як окремої одиниці, так і загалу на цім світі для того світу. Власне з уст Ц. вийшли терміни «Стр. суд», «рай», «пекло». — Настанови по етиці Ц. прищипилися в Персії дуже швидко, людяність запанувала всюди, на кожному відтинку життя людини утворилася допоміжність, з добродійністю в поступі один до другого. Навіть самі королі Персії йшли війною цілком гуманно, порівнюючи з королями Вавилону* чи Асуру.* Етика Ц. стає в Персії національною релігією, повчаючи всюди добродушности, ласкавости і т. п., розповсюджуючи таке на окупованих теренах також. Таким чином, жида, отримавши від пер. королів звільнення з Вавилонського* полону, переймають дуже багато з вчень етики Ц., впроваджуючи таке в свої релігійні настанови, передавши його християнам також.

Царатустризм* поширився був на теренах від Турфану* по Абісінію, від ріки Індус по Егейське море, проіснувавши часом аж до впровадження йому на зміну ісламу.* При поширенні могомедизму* царатустризм останнім переслідується, з часом викорінюється цілком, особливо на теренах Персії, Афганістану, Пакістану. Насьгодні залишки всього-на-всього лишилося 100 000 вірних в околицях Бомбея, котрі, захищаючи свою поставу царатустризму, втікали світ за очі від люто їх переслідуючого ісламу й добилися в ті місцевості, зберігши в душі і серці парсизм* і по цей час.

Пояснення термінів

А

Августинізм = розповсюдження та сприйняття вчень → Августина щодо божих дій по відношенню світа та людини в ньому, як супротивне пелагіїзму.*

Августинці = дотримувачі вчень → Августина та розповсюдженні монашого життя по настановам його.

Аверизм = розповсюдження вчень Авера (див. Аверисти).

Аверисти = дотримувачі вчень араб. філософа в Іспанії Авера (1126—1198).

Авер був великим тлумачем аристотелізму* та впроваджує останнього в закон Божий латини, й цим стає великим впливом науки-природи-теології на час середньовіччя, визваши великі контрверси по теології, що кінчалось інквізиціями.* Такий стан контрверсів своїми спекулятивностями вдається примирити → Фомі Аквінському. Основні засади аверистів: Душа людини взагалі, виходячи з речовости природи, не різниться від душі тваринного світу.

Авеста, араб. (договор, домовлення) = біблія парсизму.*

Агріма, пер. = бог-зла в старих персійців.

Адоптування, лат. = усиновіння, прийняття дитини (сиротяти за сина-дочку).

Адрія = місто в Горішній Італії; краєвид Адріатського моря.

Аларіх = король мандрівних племен вестготів.* († 410 р.).

Вестготи в перших ст.ст. нашої доби заселяли терени від ріки Висли й аж по Чорне море. Під кінець 4. ст. вестготи були витиснуті гунами,* пішли на Грецію-Італію й там під проводом А. заснували королівство, поширивши свій вплив на Францію та Іспанію також. На початку 8. ст. вестготи підпадають під араб. світ й цілком сходять з арени історії в своєму бутті.

Албігензери = поставша в 12. ст. течія по теології, носять свою назву від міста свого постановня Албі у Франції, з вбачанням: «Істога-Бог являє собою добро світу назагал. Матеріяльні речі витворені злоспричинністю» (дуалізм*). — В наслідок таких вбачань А. у Франції виникли були сильні контрверси, кінчалось військово, з поразкою А. та рештки викорінювались інквізиціями.*

Албігензери = сприйняття засад албігензерів.*

Алегорія, гр. = підстосування, заміна слова.

Александр В. або Македонський = король гр. держави.

А. повів успішні війни, підкорив держави пер. королів, Єгипет, пройшов до Центральної Азії та пробився був в деякі провінції Індії; далі А. задумав піти походом на Аравійський півострів, де він на 33-му році свого життя й помер († 323 р. до Р.).

Александр Север = цар римської імперії (222—235).

Алепо = велике індустриальне та торгове місто в Сирії в наш час — сьогоднішній араб. Галеб.

Альберт Магнус = визначний теолог середньовіччя на Заході (1193—1280).

А. впроваджує в теологію аристотелізм,* з віровченням поєднує вчення Аристотеля* та підтримує повністю погляди аверистів* щодо творення світу самого. Учеником А. був також → Фома Аквінський.

Амоніти = плем'я семітського походження.

А. в часи нашої ери замешкували терени сьогоднішньої Йорданії, були споріднені з жидями, запекло ворогували та вели безупинні війни з ними.

Анатолія = терени сьогоднішньої Турції.

Анкара = сьогод. Анкара — головне місто Турції.

Антиноя = античне м. в середині Єгипту на схід. березі ріки Нілу.*

Антиохівська ексегеса = наукове тлумачення св. Письма теологічною школою м. Антиохії* Сирійської.

Антиохівська школа = теологічно-настановча школа в Антиохії* Сирійській.

Ця школа своїми засадами по христології* та маріології* протистояла такій же школі м. Александрії.

Антиохій IV = король Сирії (175—163).

Під сферу керування А. підпала була Палестина також. А. застосовував всюди геленізацію (науку), уневажнював культ Ягви,* що і визвало в жидів підійлля, т/з

маковейське повстання (див. → Маковей).

Антіохія = античне м. Пісідійської обл. в Малій Азії;

2 = колишнє головне м. Сирії = сьогод. Антакія.

З початком нашого часу населення А. складалося головню з сирійців, греків та жидів, й було гучним зборищем первісних християн.

Антропологія, гр. = наука про постання-виникнення-походження людського роду.

Апокаліпси, гр. = апокрифична легенда, тобто щось подібного до байки й на правдивість або якусь подібність правди неможливе ніяк.

Аполінаріїзм = поширення науки по христології* → Аполінарія.

Пізніше послідовництво прибрало назву монофізитизму,* вилонившись монотелетизмом* (див. текст — Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Аполо, гр.-лат. = бог-світла в старих греків та римлян.

Апологет = Апологіст.

Апологіст, гр. = захисник тієї чи іншої засади, віри і т. п.

Апологія, гр. = виправдання, захист христ. віри.

Апомеїзм, гр. = (співпоставлення, порівняння) течія по вбачанню христології* (див. текст — Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Арад = колишнє та сучасне районне місто та сьогод. область в Румунії.

Арам = терени прибіл. сьогод. Йорданії та Месопотамії* в час → Ісуса.

Арамійці = замешкувачі теренів Араму* в часи → Ісуса.

В час араміїців арам. мова в Палістині панувала як урядова мова, була споріднена з гебр. як діалект, й на цій мові Ісус виступав з своїми промовами.

Ареопаг, гр. = найвища судова установа в Афинах та Дім рад тут же в часи → Павла.

Аристотелевська філософія = філософія по постанню природи речей філософа Аристотеля;* застосування як принципу-природи речей в середньовіччі, підстосовуючи своєрідні спекулятивності до теології, особливо по питанню постання всесвіту та відношення Бога до нього. Тобто по відношенню постання всесвіту стали застосовувати філософію-природу філософа Аристотеля (див. Аверисти,* Альберт* Магнус, → Фома Аквінський).

Аристотелизм = поширення вчень філософа Аристотеля.*

Аристотель, гр. = (завершувач всього недокінченого) філософ природи речей античної Греції (384—322).

Наука А. чигала довго, до загального застосування цієї науки прийшло в арабів у 8. ст. нашого часу лише, далі поширюється принцип цієї науки на весь світ.

Аріїзм = поширення науки → Арія по вбачанню христології;* формула-віра християн по засаді Сірміні* І як супротивне Нікеяні.*

Постанова сірміні I: «→ Ісус родився звичайною людиною, лише натхненний Богом та має — за свої Богу угодні діла та дії — привелеї перед ним, всупроти останньому людству.» (див. текст — Христос: христологія — основні напрямки-догми та основна полеміка).

Аркадій = цар римський схід. імперії (395—408).

Аркадія = краєвид в Пелопонезії в Греції.

Арлес = місто в Франції.

Артемія, гр. = богиня-природи в старих греків, одаряючи людину життездатністю.

Асіси = шляхетний рід середньовіччя в Італії.

Асур = місцевості межі сьогоднішньою Арменією-Сирією, Іраном-Іраком.

Асурські королі = королі Асуру:* 1) Салтанасар (858—824), 2) Тіглаптілезер III (744—727), 3) Сарґон (721—705), 4) Сангеріб (704—681), 5) Асаргадон (680—668), 6) Асурбаніпал (669—663).

Атанаріх = князь вестготів* († 381).

Атанасіїзм = засада христології* за постановою I заг. цер. собору в м. Нікеї* 325. року; формула-віра християн по засаді Нікеяні* як супротивне Сірміні* I; поширення по христології науки-догми → Атанасія (див. текст — Христос: христологія — основні напрямки-догми).

2 = скептичність по христології інших течій супроти нікеяні (= своєрідна й ні на чому незабазована для людського розуму витівка та наполегливість Атанасія по вбачанню христології).

Атанасійці = наполегливі прибічники по вбачанню христології → Атанасія.

Атена, гр. = богиня-мудрости-містечтва-ремісництва в старих греків.

Атіла → ватажок азійських кочових орд гунів* († 453 р.).

Афродіта, гр. = богиня вродливости-пишноти-гарноти в старих греків.

Ахая = краєвид на півночі Пелопонезького острова в Греції; м. в цій області.

Б

Баал, вав. = бог-сонця в старих вавилонців.

Б. виступав змагом проти Ягви* за зверхність, кінчалось війнами, неймовірним кровопролиттям, грабунками та ясиром жидів до т/з по історії Вавилонського* полону.

Батий = полководець монгольських полчищ в поході на Європу в 13 ст.

Бедуїни = мандрівні племена араб. походження в Півн. Африці, Аравії та Сирії.

Бейрут = головне м. Лівану.

З **Б.** виходе головний пункт сошейних та залізничних шляхів на Сирію, Ірак та Йорданію. В **Б.** починався перший розвиток христ. руху.

Бероя = античне м. в Македонії — сьогд. Верія, турецька Караферія.

Берут = Бейрут.

Бетанія = античне м. Юдейської обл. в Палестині — сьогд. Ел-Адзір (= Лазар).

Библос = Берут.

Бітінія = провінція римської імперії в півн.-схід. частині М. Азії.

Бодгей = античне м. в Індії в час мандрування → Буді.

Борея = місцевості по Егейському морю; м. в цих місцевостях.

Брагманізм = пануюча головна релігія-віра в Індії.

З **Б.** вилонився гіндуїзм* та будизм.*

Будизм = поширення в світі вчення етики → Буді; віровизнання будитського світу.

Будисти = послідовники Буді; вірні будитського віровизнання.

В

Вавилон = подина межі ріками Тигрисом* та Євфратом* — сьогд. Ірак.

Вавилонський полон = з'ясовані жиди вавилонцями в час походу на Палестину короля Набуходоносора.*

Набуходоносор завоював був Палестину, полонив велику кількість жидів до ясиру на примусові праці до Вавилону. Ця історія відома з Стар. тестаменту та повинна була статися 604. р. до нашого літочислення.

Валенс = цар схід. римської імперії (364—378).

Валентініян = цар схід. римської імперії (364—375);

2 = цар схід. римської імперії (375—392);

3 = цар схід. римської імперії (425—455).

Валерії = шляхетний староримський рід.

Вандали = плем'я герм. походження, т/з остготи.*

Напочатку 5. ст. **В.** пішли походом на Францію, Іспанію та Півн. Африку, але візантійцями були розбиті й сходять з арени історії цілком.

Василь Анкирський = визначний теолог свого часу Схід. Цер. († 362 р.).

Веда, інд. = (знання, пізнання [речей]; приятельство), біблія брагманізму,* гіндуїзму* та будизму.*

Велика вловля риби = подія відома з Євангелії (одного разу на чолі з ап. → Петром в Назаретському озері ловили рибаки рибу, цілу ніч тягали невода й нічого не піймали. На світанку приходе до них → Ісус й мовляє: «Закинь невода он там!» Хлопці закинули як велілося й витягли велику кількість риби.)

Вендитці = монахи вендитського чину на Заході.

Веспасіян = цар римський (69—79).

Вестготи = народ індо-германського походження.

В. свого часу замешкували терени межі ріками Вислою та Дністром, були витиснуті гунами,* втікаючи на Захід під проводом свого ватажка Аларіха.*

Вікліф = визначний теолог в Англії (1320—1384).

В. виступив був сильно проти дії папства римського, що й було поводом реформи Захід. Цер. пізнішого часу. Вчення **В.** були великим впливом на Гуса.*

Володимир Мономах = князь київський (1113—1125).

Вшанування образів = сварка по вшануванню образів.

Г, Г

Гагіограф, гр. = складач календаря святих.

Гадіт, араб. = (шлях-крокування) релігійні настанови шіїтизму* (Закон Божий; див. текст — Могамед).

Гадрія = Адрія.

Гадріян = цар римський (117—138).

Галатія = краєвиди в середущій Турції.

Галілеєць = походе з Галілейської обл. в Палістині.

Галія = сучасна Франція.

Гамаліл = ректор університету в Єрусалимі в час → Павла.

Гаміти = плем'я гамітського походження в півн.-схід. частині Південної Африки, не включаючи сюди негрів.

Гаца = Гаца.

Гексалла, гр. = (шестирядність) переклад Стар. тестаменту паралельним порядком в шестирядному тексті.

Г. створив → Ориген, на першому місці стоїть старогреб. текст Стар. заповіту, за ним цей самий текст на гр. мові та далі за ним чотири тексти, що були перекладені в різні часи з Стар. тестаменту, в тім числі текст Септуагінти,* перекладений на гр. мову.

Гелени = сьогодні греки; жиди-діаспорці* гр. походження.

Геленісти = наукові досліджувачі гр. мови, культури і т. п.; жиди гр. походження, особливо діаспорці* в час першого та другого ст. до нашого та ці стет. по нашому часу, — з засадою наукового світу — покладалися на самопізнання, а не на ласку Ягви.* Г. сприяли в значній мірі виступам → Ісуса.

Геленополіс = античне м. в Палістині коло озера Назаретського.

Гелеспонт = колишня провінція римської імперії в півн.-захід. частині М. Азії.

Геліос, гр. = бог-сонця в старих греків.

Генези Мосія = перша книга → Мосія.

Георгополіс = Лідія 2.

Гера, гр. = сестра та рівночасно дружина Зевса* в старих греків.

Гераклій = цар Візантії (610—641).

Гераклія = античне м. в Вітнії* на схід. побережжі Чорного моря в М. Азії; 2 = античне м. в Малій Азії по боці Іонійського моря.

3 = колонія римської імперії в Луканії.*

4 = античне м. західньо від Термофілів.

Геркулес, гр. = бог-силач в старих греків та римлян, син Зевса.*

Гермес, гр. = бог-вістовий в старих греків.

Гетіти = народ правдоподібно індогерманського походження.

Г. замешкували терени в схід. частині М. Азії прибіл. в 2000-му році до нашого часу, з великою культурою в нащадстві.

Гирод Агрипа = король Палістини в час постанови християнства тут же.

Гирод Антипа = король Галілейської обл. в Палістині в час → Ісуса.

По наказу Г. було знято голову → Івану Хрестителю; Г. робив допит Ісусові.

Гирод В. = король Юдейської обл. в Палістині в час народження → Ісуса.

По біблій Нов. заповіту Г. зробив погром на малят-хлопчиків в м. Вифлеємі (див. → Іносентій).

Гиродія = дружина Гирода* Антипи та сестра Гирода* Агрипи.

Гіндуїзм = віровизнання в Індії, вилонившись з брагманізму*.

Гіпостасія, гр. = від Матирі-Богородиці — Божий син (див. → Марія, → Христос).

Гірополіс = античне м. в Аравії; античне м. в Пригії* — сьогодні Тамбук-Калес в Турції.

Гностика, гр. = знання, пізнання, розпізнання, йняття поза межами розуму людини, збагнення метафізично.

Гностицизм = течія перших стет. християнства по вбачанню христології* за вченнями гностики.

Г. покликається на містику,* признає засаду дуалізму,* заперечував в → Ісусові всяке божество (див. текст — Христос; христологія — основні напрямки-догми).

Гіпо = античне м. в Тунісі — сьогодні Бізерта.

Гой, жид. = необрізаний — нежид.

Г. трактується жидами як людина нарівні тварини = унтерменци за сьогодні терміном.

Гомеїзм, гр. = суттєвість (див. текст — Христос; христологія* основні напрямки-догми).

Гомілії, гр. = проповіді.

Гомоусіїзм, гр. = поміркованість (див. текст — Христос; христологія* — основні напрямки-догми).

Горус, егип.-гр. = син Осіріса* та Ісіси,* бог-сонця в старих египтян.

Гуни = азіатські кочові орди.

Під кінець 4. ст. нашого часу Г. залили були майже всю Європу, все пустошили на своєму шляху та грабували все на світі. По смерті свого ватажка Атілі* Г. були розбиті на Каталаунських полях — сьогодні область Марне в Франції, вимандрувавши з Європи цілком.

Гус = ректор університету в Празі, розповсюджувач вчень Вікліфа,* за що в Констанці (Німеччина) від папів і наложив головою на кострі, з словами на устах: «→ Господе! За праведну правду я жарюся на кострі. Прийми мій дух як правдивий в світі раба твого!» († 1415 р.).

Гаца = місто в Палістині — сьогодні Гаце.

Гайзеріх = ватажок вандалів.*

Гальба = цар римської імперії (68—69).

Ганга = ріка в Індії, витікає з Гімалаїв, потік: 2600 км., з'єднується з рікою Брагмапутрою та робить при впадінні в Бен-

гальську затоку разом з Брагмапутрою найбільшу дельту світу Бенгальської затоки — 80 км. завширшки.

Готи = вестготи,* остготи.*

Д

Далмація = сьогод. Хорватія-Албанія.
Данилова сімка = побудова за «сім днів» світу.

Дарій = король Персії (521—485).

Дация = Волохія = Півн. Румунія та Семигорія.

Деметра, гр. = богиня-врожая в старих греків.

Дерва = античне м. в М. Азії.

Децій = цар римської імперії (249—251).

Деціївщина = сильне переслідування християн в каденцію царя Деція.*

Динамізм, гр. = саморух (див. текст — Христос: христологія* — основні напрямки-догми).

Динамічність, гр. = розвиток руху власною силою, не потребує якихось зовнішніх факторів на стимул свого руху.

Діоклеціан = цар. схід. римської імперії (284—305).

За каденції Д. вибухло було найсуворіше переслідування християн, окреслило себе по історії як найсумніший час долі християн, т/з діоклеціанівщина.*

Діоклеціанівщина = (див. Діоклеціан).

Діонісій, гр. = бог-орощування-винарства-смерти в старих греків.

Діосезарія = античне м. в обл. Кападоції.*

Діана, лат. = богиня-половання в старих римлян.

Діаспора, гр. = (розкидання, розпорощення) населення жид. походження, перебуваючи поза Палістиною.

Докегізм, гр. = мгновіння (див. текст — Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Домініян = цар римської імперії (81—96).

Доміціян = Домініян.

Домнікійці = монаший чин, заложений — Домнікієм.

Донатізм = політичний рух християн за соціальні врівноваження (див. — Донатій 2).

Доріш = дорець.

Дорці були гр. походження, являли собою плем'я в/з покоління, вандрювавши в сьогод. Грецію в 2-му тисячолітті до нашого часу. По всіх правдоподібностях від дорців походять філістри* також.

Дуалізм, лат. = боротьба взаємності — двох однакових сил.

За царатустрізмом* та маніхеїзмом* Д. діє весь час, при своїй дії перетягає людину то на бік зла, то на бік добра. Гностицизм* свого часу покликався на Д. також. З Д. христ. теологія впровадила термін: на світі існує добро і зло (див. — Августин).

Дубовий синод = синод, відбувшийся в м. Халседоні* 403. р. коло велечизного дуба (звідці Дубовий).

Цей синод був скликаний — Теофілом 2, спрямований цілком і повністю проти — Івана Золотоустого.

Е, Є, З

Еб'юнітизм, гебр.-гр. = бідняцтво, незаможництво (див. текст — Христос: христологія:* основні напрямки-догми).

Едеса = античне головне м. Месопотамії* — сьогод. Урфа.

Едом = місцевості Мертвого моря.

Едоміти = замешкуючі терени Едом.* плем'я араб. походження.

Еклектик, гр. = вибирач з різних систем та світоглядів найкращого, компонує все це в одноціле та впроваджує за станом речей відповідності.

Ексегеса, гр. = наукове тлумачення чогось загадкового, напр. св. Письма.

Ексет, гр. = пояснювач чогось невідомого, загадкового.

Ексопус, гр. = (вихід) день виведення — Мосієм жидів з Єгипетської* неволі 14 нісану.*

Ексонцист, гр.-лат. = висвячувач від злих духів, злого місця і т. п.; посвячувач місця, дому, меча і т. п. на «все добре»; благословляч якоїсь особи на... (короля, князя, царя і т. д.).

Елегія, гр. = горе-пісня, опіваючи або овіршовуючи нещасну життє-долю («Гайдамаки» Т. Шевченка).

Емеса = античне м. в Сирії — сьогод. Гомс.

Еонени, гр. = вічність, нерозривність; безкінечний, безперервний, безперервний, безупинний, вічний.

Гностицизм* свого часу застосовував Е. термін як поступовість буття, тобто ЕЕ. в гностицизмі являли собою напівбогів та посередничали Богу в побудові світу, себто ЕЕ. в Бога були допомогливим фактором в побудові світу.

Епікуреї = течія по світогляду античного та початку нашого часу в гр. світі, свою назву носять від філософа Греції Епікура (340—270).

Еразм Роттердамський = визначний теолог Заходу в часи реформаторства († 1536).

Есейці, гебр. = (лагідники) релігійне товариство монахи в Палестині в час → Ісуса, з засадою: покладається на ласку Бога, молись і молись, тобі все винагородиться, як супротивне геленістам*-геленам*. М. признавали дуалізм* також, твердо трималися культу Ягви,* з великим впливом своєю поставою на Ісуса.

Ефродіта = Афродіта.

Ешталогія-Парусія, гр. = Другий прихід → Христа на Землю.

Е. власне походе з уст → Павла, де він формулює: «Христос обов'язково прийде ще раз на Землю, для розсуду всього живого і мертвого. Може прийти кожного дня, години, навіть хвилини, але коли саме, того ніхто не може знати.»

Е. будувалася Павлом по принципу Стар. тестаменту, затуманюючи обіцянками очі людности, за що терпів напади як моральні, так і фізичні весь час своєї пропагандивної праці.

Евратезія = провінція римської імперії, межувалши з Сирією та М. Азією.

Евфрат = ріка, витікає з Малоазійських погір'їв на сході, пробігає всю Сирію та Ірак, впадаючи в Персійську затоку, з потоком: 2780 км.

Євхаристія, гр. = (вдячність) Таємна вечеря → Ісуса разом з ап. востанне; благословення Ісусом апостолів на благовісну працю; апостолство межі християн.

Єгипетська неволя = невеличка праця жидів в Єгипті в час → Мосія.

Ця подія відома з Стар. тестаменту, а саме: → Йосип завіз був жидів до Єгипту, користаючись з пару стст. рівноправними привілеями. В час окупації Єгипту гиксосами (плем'я малоазійського походження, вмандрувавши в Єгипет в XVII. ст. до нашої ери, пануючи над єгиптянами майже повних три стст.), жиди стали гайдуками над єгиптянами, останніх тяжко гнітили, з сильними репресіями. Коли ж єгиптяни вибороли у гиксосів собі волю знову, зараз всіх жидів урбовласнили, з неменшими репресіями, як і сами від них терпіли.

Єгова, гебр. = він спричинює, він діє, він спонукує або спонукає (намір); хай буде;

2 = Ягва.

Єресь, гр. = облудні вчення (= інакше трактування христології ніж нікеяна* трактує; див. текст — Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Єрись = Єресь.

Єрїхо = м. коло Єрусалиму, розташоване в 30 км захід.-північно; ланцюг погір'я тут же.

Єфесус = колишне головне м. Малоазійських провінцій римської імперії — прибіл. сьогодн. Панаір-Даг в Турції, розташоване в Лідійській обл. цілком західньо.

Зевс, гр. = найвищий бог в старих греків (слов. Дажбог).

Зелоти = целоти.

Зрада Юди = видання → Ісуса владі Юдою* Іскаріотським.

I, Й

Іван II = папа римський (532—535).

Ідіма араб. = (узгіднення) політично-теологічні настанови ісламу*-шіїтизму*.

Ізмаельтяни = плем'я, замешкуючи терени сьогод. Суезького каналу в час → Йосипа.

Ізуїти = «братство» → Ісуса.

В 16. ст. постале христ. Товариство, засноване Ігнатієм Лойольським (1495—1556), з метою: просвіта, вдуховнення, добродійність та добродушність для людности як єдиний засіб з місіонарством християнізування = розповсюдження католицизму* по всьому світу.

І. пережили всюди, де б вони не появилися, неймовірні гоніння на них, викликало всюди ворожнечу та навіть ці-

лий неспокій, що й було наслідком розв'язання цього чину взагалі, 1773. та кінцево 1814. року.

Іконія = античне м. в Турції — сьогодн. Конія.

Іконокласизм = Сварка вшанування образів.

Ілїрія = прибіл. сьогод. Албанія.

Інквізиції, лат. = (слідство) застосування сильних тортур до тих, що були інакшого погляду до дії та самого світогляду Захід. Цер., особливо були інакшого погляду до постання всесвіту.

Заходами І. дуже багато вчених пішло чераз костер, як кара смерти за інакше вбачання як вбачає Цер. (папи). Напр., через костер пішов ректор Празького

університету Іван Гус* та багато інших, йому подібних. Такими І. відали здебільшого домнікійці,* котрим віддавали людину на допити-тортури й при таких «допитах» так людину допікали, що вона, загубивши всякі фізичні почуття, в розпачі зверталася: «О → Ісусе, → Маріє!» (= Христе-рятувальнику, Пресвята Богородице, подайте порятунок!). Під загрозою І. немало науковців повинні були затіти або й зовсім відмовитися від свого відкриття та винахідництва, що і тормозило науку цілого півтисячоліття.

Ірина, гр. = богиня-погоджування-замирення-примирення, миру та спокою в старих греків.

Ісіса, егип.-гр. = богиня-небес, Місяця та сузір'я в старих египтян.

Іслам, араб. = (вірний) вірні могомедської віри.

Істрія = Адриатський півострів, належить сьогодні до Югославії, прилягаючи на півночі до Трієсту.

Ісусівці = послідовники → Ісуса та перші прибічники християнства всіх народів перших стст. нашого часу;

2 = ізуїти.

Іовіан = цар римської схід. імперії (362-363).

Іордан, гебр. = (судна річка; вниз по воді, за водою) головна річка Палістини, витікає з погір'їв колишнього Гермону в Сирії — сучасний еш-Шейк й впадає в Мертве море.

На Й. → Іван Хреститель перевадив хрещення людности, що в християн застосувалося празнуванням та відбувається такий празник 6. січня кожного року — день смерти Івана.

Іосип Аріматський = член Синедріону* та симпатик → Ісуса в свій час.

Іошуа = головнокомандуючий табору → Мосія, останнім ведених жидів з Єгипетської* неволі.

По смерти Мосія Й. стає на його місце, повів війну з ханаанцями,* підбив їх й поселився на захваченій ним землі. По біблійі Й. виступає як Навина або Нуненко — син Нунса.

К

Кадеська оаза = сьогодні. Аін Кадіс, стоїть 80 км на південь від Берсеби — сьогодні. араб. Бірсаба, лежить на межі Недшебської пустини в Ізраелю.

Калікула = цар римський (37—41).

Каліфи = цер. приходи ісламу.*

Кальвін = реформатор Захід. Цер. (1509—1564).

Реформаторство К. потягло за собою цілий ланцюг війн.

Канісії = староримський шляхетний рід.

Кападоція = області римської імперії на сході сьогодні. Турції.

Каргая = античне м. в Месопотамії.*

Кармеліти = монаший чин, поставший ранніх часів християнства на горі Кармель в Палістині (звідціль К.).

Картагена = велике торгове м. Середземного моря в Іспанії.

Картаго = велике античне м. в півн.-східн. частині Тунісу.

Касяни = староримський шляхетний рід.

Катакомби = кладовище та сховище ранніх християн в Римі.

Католицизм, лат. = (узагальнення) поширення обряду Кат. Цер. на все християнство та і поза ним.

Кирос = античне м. десь в Сирії.

Кирос = король Персії († 529 р. до Р.; див. Парадіс*).

Кицікус = античне м. над Мarmorним морем.

Кілікія = області в М. Азії римської імперії з головним м. Тарсус.*

Кіров = секретар комуністичної партійної організації Ленінградської обл. в Совітському союзі, котрий був забитий 1932. р. Т/з кіровщина (чистка по вбивстві К.) потягла була за собою страшенні жертви й то серед всіх верст людности Совітського союзу.

Клавдії = староримський шляхетний рід.

Книжники = тлумачі Тори* — науковий світ.

Колосая = античне м. в Пригії.*

Комес, лат. = читач, розбірач біблійі, особливо уривків з Апостольських послань; уповноважений найвищого органу (уряду, царя, князя, короля).

Константій II = син → Константина В. та по смерті останнього цар римської імперії (337—361).

Константин Порфирогеніт = цар схід. римської імперії (912—959).

Константин Хлорус = цар римської імперії та батько → Константина В. (305—306).

Контакії, гр. = наймилодійніші вірші-гимни Візантійської Цер. 6—8 стст. та являли собою і мовно і музично найкращу мелодію Цер. (див. → Роман 2).

Конфектор, лат. = дорізувач, добивач людини або тварини, потерпівшої поразку при дуелі.

Конфуцізм, з кит. злат. = державно-правова система в Китаї, Японії та Кореї; поширення суспільно-філософських настанов за вченням Конфуція; віровизнання конфуцієвського світу.

Коран, араб. = (доповідь, доклад), біблія-Євангелія ісламу.*

Коринтія = велике античне м. на сході Целопонезького острова в Греції; краєвиди на захід від. К.

Лангобарди = плем'я герм. походження, замешкуючи по теренах ріки Ельби, Тиси та Дунаю.

Під кінець 6. ст. нашого часу Л. напали були на Італію й там панували до 200 років часу. Пізніше постало в Італії князівство Л. та останьо перевелося на рід.

Лаодікея = античне гавань-м. в Сирії.

2 = античне м. в Пригії.*

Лариса = красвиди та головне м. Фесалійської обл. в Греції.

Латеранський синод = синод, відбувшийся 649. р. в Латеранському палаці папи римського в Римі.

Латина = теологічні настанови на лат. мові Католицької Цер.

Латинка = шриффт-письмо, супротивне кирилиці.

Лев III або **Ізаурський** = цар римської імперії (717—741).

Л. виступив був сильно проти вшанування* образів, повів суворе переслідування на вшановувачів таких, з наслідком жаклихвих тортур та кровопролиття християн і то на протязі цілого ст.

Лев IV або **Хозар** = цар римської імперії (775—780), чоловік → Грини 3.

В поставі до вшанування* образів Л. дотримувася ради дружини, злагіднюючи переслідування на вшановувачів образів.

Лев V або **Армян** = цар римської імперії (813—820).

За коденції Л. вибухає знову сильне переслідування на вшановувачів образів (див. Сварка* по вшануванню образів), що творилося в цей час те саме над вшановувачами образів, що за каденції царя Діоклеціяна* над християнами взагалі.

Левіти = священнича каста жидів.

Таку касту було створено за часу → Мосія та незмінно вона існує й насьогодні в Цер. Ізраелю.

Котиовіон = велике античне м. в Пригії.*

Кромвельська революція = революція в Англії, що відбулася під проводом ватажка Кромвеля (1599—1658).

Кромвель, захопивши владу в руки, поводився немилостиво зі всім тим, що не слухалося його.

Кронос, гр. = бог-керівник часом та простором всесвіту; окоронування Зевсу як зверхнику всього на світі в старих греків.

Л

Ліда = античне м. в Ізраелю, було розташоване поблизу сьогод. Тел-Авіву та в старих гебреїв носило назву Лод або Луд.

Лідія = краєвиди в захід. частині Анатолії.*

2 = античне м. в М. Азії, перейменовановано на Георгіполіс.*

Ліканонія = провінція римської імперії в М. Азії з головним м. Іконія.*

Лістра = античне м. в М. Азії, де родився та зростав → Темофій.

Ліцій = цар римський (161—180).

Ліціній = імператор схід. римської імперії (308—324).

Ліція = провінція старих римлян в півн.-захід. частині М. Азії.

Логос, гр. = слово, розсуд, розум, засада, основа; вічне слово Бога, від Бога походе (див. текст — Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Луканія = краєвид в Нижній Італії.

Лютер = великий реформатор Захід. Цер. (1483—1546).

В час Л. Цер. Заходу (папи римські) випустила була т/з «відпущення гріхів», що такі в якогось монаха можна було купити й тоді вже мовляв всі гріхи тобі «прощені» (див. Сімонія*). Це і була основна причина в Л. з різким виступом проти папства, що і визвало великий розкол та далі і поділ Захід. Цер., супроводжуючи довголітніми війнами як наслідок, напр., тридцятилітня війна (1618—1648), котра точилася межі католиками та протестантами (лютеранами) та в котру були втягнуті слідуючі країни: Австрія, Данія, Німеччина, Франція, Чехія, Швеція та інші, принісши з собою голод, пошесні хобри, нечувану руйну та спустошення, й загальна біда та нещастя воюючих країн були неймовірними. Л. прибав на воротах в церкві Вінтербергу (Німеччина) свої «95 Тез» — свою поставу, з закликом до німецького народу: «Челядь християнска! Стань вільним християнином, звільнись від Вавилонського* полону Цер.!»

М

Магаянці = вірні будизму,* що крокують по засаді Магаяни (див. → Буда).

Магнезія = півострів на схід. побережжі Греції.

2 = античне м. в захід. частині М. Азії.

Мадаур = античне м. десь в Півн. Африці — Тунісі.

Македонізм = розповсюдження вчень → Македонія 2 по христології (див. текст — Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Македонія = краєвид Балканського півострова, межуючи на сході з Болгарією, на півдні з Грецією та на заході з Албанією.

Максентій = імператор римський (280—312).

М. царював паралельно з → Константином В., й з останнім в бою наложив голову.

Максимін = цар римської схід. Імперії паралельно з Діоклеціаном* (305—310).

Манса = король Юдейської обл. в Палестині VII ст. до нашого часу.

Мандейці = бабистська секта християн за поглядом гностики* по христології.*

Маніхей = засновник маніхейзму* (215—275).

Маніхейзм = поширення науки-теології Маніхея,* з засадою: «Людині приходить блаженство за посередництвом її власного знання та пізнання, що передається інтуїтивно містикою* й остання повинна вести людину до пізнання всього доброго та злого. Людина ж сама обумовлена світовим принципом дуалізму.*

Маніхей походить з Вавилону,* з завзятістю взявся був поширювати та витончувати христ. віровчення, за що і був в Персії покараний на смерть через розп'яття на хресті.

Маріологія, гр. = вбачання стану → Марії: чи вона родила → Ісуса як звичайну людину, чи він родився через неї лише, по волі Бога?

М. викликала була неменші контрверси як і христологія* (див. → Кирило Александрійський, → Нестор 2).

Марк Аврель = цар римський (161—180).

Маркіанізм = вчення → Маркіяна по христології* (див. текст — Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Марс, лат. = бог-війни, врожаю, опікун воєнків та прапредок римського народу в старих римлян.

Мартіологія, гр.-лат. = календарне заведення списків мучеників християнства.

Медіна = місцевість коло Акабської затоки, тобто коло Еланітської морської пазухи.

2 = велике м. в Сауді Аравії — сьогодні. Ал-Мадінаг або Медінет ен-Небі.

В М. відбувається проща ісламу.*

Медінці = замешкувачі теренів Медіни* І.

Медян = син Аврама.

Від М. пішло покоління медінців.*

Мелетійці = ярі прибічники → Мелетія.

Меліта = сьогодні. Мальта.

Мелітена = античне головне м. в обл. Мелітена в Кападоції.*

Мелхіседек = король рабинів* в Єрусалимі.

Мен, гр.-лат. = бог-Місяця.

Менологія, гр. = реєстр в році святих та день їхньої смерті.

Меркурій, лат. = бог-торгівлі в старих римлян.

Месія, арам. = вибраний, призначений на...; гебр. = післанець, уповноважений Ягви.*

За вбачанням юдаїзму* М. розправиться зі всім злом (знищить всіх ворогів держави Ізраєлю) та дасть «вибраному» народові керму над всіма народами світу. Християни за такого М. вбачають → Ісуса.

Мезопотамія = сьогодні. Ірак, півн. частина Сирії, півд.-схід. частина Турції та частково межі сьогодні. Ірану — подина з Малоазійським погір'ям межі рікою Євфратом* та Тигрисом.*

Метафізика, гр. = йняття-багнення якоюсь людиною чогось, що виходить поза межі йняття-багнення звичайного розуму людини.

2 = загальна співдія з Землею всього того, що перебуває поза її межами, допомагаючи здійснити всього існуючого на Землі — допоміжний фактор життя-буття на ній.

Метрархія, гр. = матиринство.

Мира = античне м. в провінції Ліція* старих римлян в Пісідійській* обл. південно.

Митра, пер. = бог-світла-правди, пізніше сонця в старих персійців та бог-врожаю в старих римлян.

Михайло II = візантійський цар (820—829).

В каденцію М. суворо переслідувалося вшанування* образів, супроводжуючи жахливими тортурами (див. → Павло 2, → Юліян 2, → Теодор Сирійський).

Михайло III = цар Візантії (842—867).

В каденцію М. вибухло було знову жахливе переслідування на вшанування* образів. М. послала до Моравії апостолів слов'ян → Кирила та → Методія.

Михайло IV = цар Візантії (правдоподібно каденція царювання М. по Михайлу* III).

Мілан = головне м. Ломбардських краєвидів в Горішній Італії.

Мілет = античне велике торгове м. старих греків на заході М. Азії.

Мінойський час = процвітання культура в 2-му тисячолітті до нашої ери на острові Крета.

Містерія, гр. = таємничість, доступна лише поодиноким, чистим-пречистим.

Така М. може стати відомою людині через невислуху молитву (див. Есейці*), натхнення і т. п. (див. → Іван Євангеліст). М. стояла і стоїть до послуг христ. теології весь час.

Містика, гр. = душевно-внутрішні відчуття чогось реального, що не надається людині ні руками помацати, ні очима побачити.

2 = дотримування Христ. Цер.: «Душа людини поєднана з Богом, відчуває його дію в реагуванні на розум, а останній діє на органи мовлення» (= самопізнання засобом вправ-вишколу; див. → Августин, → Григорій Ниський, → Фома Аквінський).

На М. покликаються всі віровчення світу якто християни, іслам,* будизм,* конфуцізм* (вірні).

Містичність = зукраїнізовано від містика* = загадковість, котру людина душею відчуває раптової зміни, раптового звороту в житті, але коли та в якій мірі, яких обставинах — не може збагнути.

Мітра-оргія = театр в старих персійців, де зводилося на боротьбу людину з бугасм (сьогод. «тореро» в Іспанії та «гладіаторство» в старих римлян).

В старій Персії цей празник був народнім улюбленим празником, тобто віддавалося честь Митрі,* й в цей день для розваги касти особливо відбувалися всякі несумісні людському розуму дії.

Мішна, гебр. = (повторення) збірка переказів по суспільно-громадських настановах та повчаннях жид. світу — Талмуд.*

Могамедизм = підбиття силою зовнішнього світу під гидру ісламу;* віровізнання араб. світу — ісламу, віровчення цього світу.

Модалізм, лат. = (спосіб до витвору стану речей) поширення науки → Савелія по христології.*

М. вчить: «Бог не може виступати в трьох особах яко: Бог-отець, Бог-син, Бог-Дух св., бо Бог не може бути динамічністю,* лише дія його може бути тро-яка: створити світ, поділати на когось-щось, надати комусь-чомусь чогось надзвичайного» (= проблема для всіх, для творця звичайна річ = диво для несвідомого). «Але з Бога не можуть породжуватися боги. Бог є, таким чином, монарх всьому на світі.»

Мозаїзм, гр. = суворе дотримування жидами засад-законів Мосія: окреслити себе над всім світом — стати паном над ним.

Мозаїсти = радикали мозаїзму*-юдаїзму* — політична партія фарисеїв* в Палестині в час → Ісуса.

Молох, фініційсько-гр. = бог-пожирач людські жертви в амонітів.*

М. віддавалося нечисленне число людських жертв, жертвами котрого були полонені жиди. Під його жертву йшли люди різними шляхами, що й рознесли жиди жахом по всьому світу, та стало моторошністю-страхітливостю в християн.

Монархизм, гр.-лат. = (самопанування, самокерування) відламок від модалізму* по вбачанню христології.*

М. вчить: «В наслідок хрещення на річці Йордані* → Ісус був одарений надзвичайною силою Бога. Слово ж Бог треба вбачати як «сдине» слово само по собі. Таким чином, → Христос є звичайною людиною або сприймати його прямо за Бога-отця, бо Бог є світовим монархом» (звідціль монархизм).

М. виступив був сильно проти вчень гностицизму,* Ісуса вбачали за людину, натхненну динамічністю* сили Бога, або адоптованою Богом. Далі М. → Теодота став вчити, що син та батько (Ісус та Бог) мають одно спільне, та тіло Христа і є тіло самого Бога (див. текст-Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Монотелетизм, гр. = (далекозорість) течія 7. ст. по вбачанню христології,* вилонивши за монофізитизму* (див. текст-Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Монофізитизм, гр. = (розпізнання стану природи речей) течія по вбачанню христології* паралельно з монотелетизмом* (див. текст-Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Монсуетія = античне м. десь в Сирії.

Н, О

Набуходоносор = король нового Вавилону* (604—562).

Н. завоював був Палестину й полонив велику кількість жидів до ясиру — до т/з по історії Вавилонського* полону.

Назарет = місто Галілейської обл. в Палестині.

Н. було м. життя та дії → Ісуса.

Назореїці або **Націреїці**, гебр. = (лагідники) набожники в Палестині в час → Ісуса, з засадою: «Молись, молись та ще раз молись Ягві»* (Богу).

В Н. була засада есейців,* молилися безупинно, ходили нестриженими, не пили вина, не дружилися, тобто вели життя монахів христ. світу ранніх часів християнства, що останнє й перебрало такий звичай від Н. та есейців.

Націянція = античне велике м. в захід.-півд. частині Кападоції.*

В Н. родився та зростав → Грегорій Молодший.

Нерва = цар римський (96—98).

Н. помилював → Івана Євангелиста.

Нерон = цар римський (57—68).

Н. погромив сильно християн в Римі, котрі погинули жахливою муч. смертю та великою кількістю (див. → Петро), та після цього розпочинається політичне переслідування християн взагалі.

Неронівщина = погром на християн царем Нероном.*

Несторизм = поширення по христології-маріології вчень → Нестора 2 (див. текст-Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Несторівці = послідовники → Нестора 2 по вбачанню христології*-маріології.*

Ниса = невеличке античне м. в Сесарському* повіті Кападоції.*

Нікасія = головне античне м. Кипру — сьгодні. Левкасія.

Нікефор = цар Візантії (802—811).

Нікея = велике античне м. в Пригії* — сьгодні. Ізнік в Турції.

Н. була великим збіговищем первісних християн, там відбувся Перший або т/з по історії Вселенський собор християн, відбувся 325. р., де вирішувалася доля христології* та була вирішена за нікеяною.*

2 = античне м. в провінції Бітінії.

Нікеяна = постанова Першого заг. собору в Нікеї* 325. р. по вирішенню христології* по пропозиції → Атанасія. На цьому соборі було постановлено: « → Ісус є сином Бога», — у відміну перечливій стороні: «Ісус не є сином Бога, лише його натхненник» (див. текст-Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Н. потягла за собою сильні переслідування християн християнами, визвало було неспокій на цілого півтора тисячоліття по всьому христ. світі та і поза ним. Сьгодні. вбачання христології за Н. існує майже по всьому християнському світі засадничо, хоч пересічно населенням додається цьому мале значення.

Нікомедія = велике античне м. в М. Азії — сьгодні. Ізмід в Турції.

Нікополіс = античне м. на березі Іонійського моря — сьгодні. Палеопревеза.

Нікосія = Нікасія.

Ніл = найбільша ріка Африки, потік 6288 км, впадає в Середземне море.

Ніноя = головне м. Асуру,* тобто доісторичне м. на лівій стороні ріки Тигрису* в сьгодні. Іраці, приблизно околиці сьгодні. Мозуму там же;

2 = античне м. в Арменії.

Нірвана = рай будитського віровчення.

Нісан, гебр. = перший весняний місяць в жид. календарі.

Н. в старих гебреїв був фазою від 15. березня по 15. квітня (в дійсності квітень місяць).

З 13. на 14. Н. був покараний на смерть → Ісус.

Нісібісі = велике античне м. в Месопотамії* — сьгодні. Нусаубін, лежить на кордоні Сирії-Турції.

Нісон = гр. острів Ніос (Йос).

Нумідія = область та античне м. в ній Схід. Альжиру.

Оксон, гр. = бог-водяник в старих греків.

Орігенізм = застосування та розповсюдження науки → Орігена по христології*-теології.

2 = розбір цієї науки пізнішого часу, особливо теологією християн, що здогадувалося та розгадувалося цілими стет., що ж саме при тій чи іншій речі гадав творець, коли творив свої твори.

Твори Орігена назагал позатрачувалися, лишилися лише фрагменти, що і було великою головоломкою розбиратися з такими. По цьому поводу велася довший час суперечка, відбулося багато синодів по розбору О., та на обширному синоді в Константинополі 543. р. було засуджено раз і назавжди О., а особу Орігена було виклято.

Осіріс, егип. = бог-всесвіту в старих египтян (слов. Дажбог, гр. Зевс*).

Остготи = вандали.

Ц, Р

Палас, гр. = бог Атенський; назвище Атени.*

Памфілія = колишня назва побережжя Середземного моря сьгодні Турції.

Панегірики, гр. = пісні-вірші вихваління, похваління, славославлення.

Панонія = сьгодні півд.-схід. частина Австрії, велика частина Мадярщини та Славонія — терени межі схід. Альпами, рікою Савою та Дунаєм.

Парадіс, пер.-гр.-лат. = (парки Ахемідських королів) життя людини без турбот, піклування і т. п., вічного спокою-миру-насолоди й так безупинно.

Термін П. означав свого часу лише в/з парки. Згодом стає загальною мрією в людини: гарний, прегарний садочок, в котрому можна було б перевадити насолоджуюче життя (сьгодні віла) і то без кінця і впину. Звідциль в слов'ян відвелось Рай.* (Ахемідські королі: кор. династія в Персії, бере свій початок від короля Ахемена, † 700 р. при бл. до Р., тягнеться через Кироса* — Дарія I — Ксерсеса — Антаксерсеса й вимірає ця династія з каденцією Дарія III — 336—330. На їх місце прийшла гр. держава на чолі з Александром* В.).

Парсизм, гр.-лат. = царатустризм.*

Пасаг, гебр. = 14. нісану* → Мосієм виведення жидів з Єгипетської* неволі.

Цей день відзначається жидами як «знак тріумфу існуючого народу і надалі в історії буття людства».

За день до П. при бл. 30. р. нашого літочислення був покараний на смерть → Ісус. З постанням християнства П. починається празнуватися християнами, лише перенесено з суботи на неділю (жиди празнують П. в суботу) — на день «воскресення» Ісуса. Він П. відведено термін: Паска або Пасха.

Пасхальна сучеречка = суперечка християн по дню празнування Паски (див. Пасаг*).

Групи християн в М. Азії та Сирії празнували день Паски 14. нісану,* коли ця дата не припадає — в неділю, понеділок, вівторок і т. д., тобто празнувалось в день розп'яття → Ісуса, мотивуючись: «В цей день був екзодус,* в цей день розп'ято нашого → Спасителя, а значить в цей день милостивість від Бога всьому людству». Пізніше в/з групи стали празнувати Великдень на третій день по 14-му нісану, також в який день не припадає, в наслідок чого їх було названо «квартодеціманам». Римляни ж празнували Великдень в першу неділю по даті 14. нісану — день Ісусового «воскресення». В

наслідок такого стану межі римлянами та квартодеціманам виникає «суперечка по празнуванню дня Паски». Така суперечка зав'язалась була ще за живота → Полікарпа та → Анисета, котрі не дійшли були до жодної згоди, й до звичаїв римлян стало приєднуватися більше і більше.

При бл. 168. р. межі двома партіями як політична розпря в Лаодікеї* Пригійській* виникає «суперечка по празнуванню Великодня», тобто як повод до своєрідної політичної сварні місцевого характеру. Супротивники доводять квартодеціманам, мовляв, 14. нісану Ісус ще вечеряв з своїми учениками й був розп'ятий в дійсности 15. нісану, а значить і день Паски повинен бути в цей день. Таким чином, деякі єпископи квартодеціманів стають такого погляду також й стали празнувати Великдень 15. нісану. Рівночасно в Римі зароджуються квартодецімани також й сварня набирає свого чину наскрізь. — Папа → Віктор I береться під всю силу справу довести до одного чинника — празнувати Великдень за звичаєм римлян. Він скликає синоди, домагається на них своєї цілі, всправжнює її, розсилає постанови тих синодів на громади християн, доказуючи цим правоту. Але єпископат Єфесусу* наполягав на своєму: празнувати Великдень на третій день по 14-му нісану. І так аж до часу першого цер. собору в Нікеї* 325. р.

На цьому соборі було постановлено празнувати Великдень за звичаєм римлян, а квартодеціманів за їх впертість відлучають від Цер. (цю групу відлучають від Цер. як дотримувачів жид. звичаїв, бо на соборі насамперед вбачалось відокремити христ. Паску від жид. Пасагу). Постанову було винесено слідууючу: «Великдень празнувати в першу неділю першого весняного місяця по сповненню Місяця.» — Але не дорахувалися, що римляни празнували Паску за 84-річним циклом, александріївці — лише за 19-річним й тут постали різнобіжності: в Римі празнують Великдень 21. березня, в Александрії 25. квітня, а ще деінде 18. квітня, й так продовжувалось аж до ери → Деонісія Ексігууйського. Останній приїхавши до Риму, розпочав узагальнення обрядовости християн й першим завданням його було складання 19-річного Пасхального* циклу, що при бл. 525. р. празнувалось Великдень всіма християнами в той і самий день.

Пасхальний цикл = складений календар за 19-річними фазами Місяця, спів-

паданням того самого дня в місяці з одностатним днем через 19 років.

Складачем такого календаря являється → Анатолій, далі зробив йому перетурбацію → Деонісій Ексігуууський, що був створений при бл. 525. року. — В/з Деонісій складач цього або т/з Деонісівського, пізніше названим Християнським та ще пізніше Грегоріанським, календаря знайшов був десь в аналах, що → Ісус родився на 28-му році каденції царя Августа (63 до 14 по Р.). Але прорахувався тим, що в/з цар був на троні чотири роки під іменням Октавіана — його вродженого ймення. Крім того, Деонісій не поставив «О» як межі межі епохами й цим прорахувався на цілих п'ять років часу від дійсного народження Ісуса. (Міжіншим, ніхто не знає і насьогодні, коли саме, якого року родився Ісус.)

Пателіпутра = антична м. в Індії, десь в місцевості народження → Буди.

Патера = античне м. цілком на півдні Пісідійської* обл. в М. Азії.

Патмос = острів на сході Спорадів по Егейському морю.

На П. був зсланий → Іван Євангелист, де він правдоподібно писав свою Євангелію та «Містеричні відкриття».

Патриції, лат. = (опікуни) шляхетний рід старого Риму.

П. виступали в захист всіх покривджених, приклали багато зусиль на створення загальних суспільних законів, маючи повагу та шану серед всіх верст людності.

Пафлагонія = стародавня назва краєвидів в середині сьогод. Півн. Турції.

Пелагіїзм = поширення вчень → Пелагія щодо «блаженства людини» як супротивне в цьому відношенні августинізму.*

Пелополіс = античне м. десь в межах тодішньої римської імперії, правдоподібно десь в М. Азії.

Савелійзм = модалізм.*

Савло = перший король Ізраелю († 1030 р. до Р.).

Садуцеї, гебр.-гр.-лат. = політична партія наряду з фарисеями* в Палестині в час → Ісуса.

С. фігурують по Нов. заповіту як «книжники», тобто тримали в своїх руках владу теології. Правда, під терміном «книжники» розуміється тлумачів Тори,* куди входили і С. і фарисеї — науковий світ.

Саладін = султан Єгипту та Сирії (1137—1193).

Пентадойх, гр. = П'ять книг → Мосія.

Персейс, гр. = син Зевса* та Герми* в старих греків.

Петрая = місцевість на півночі в Пелопонезії в Греції.

Печеніги = кочові орди в степах Схід. Європи 11-12 стст.

Платонівська філософія = в античній Греції філософія Платона (427—347).

Політеїзм, гр. = опікунчі боги в країнах примитивних народів, напр., бог-вряжаю, -грому, -дощу і т. д.; шанування цих богів.

Половці = кочові орди азіатів 12 ст. нашого часу.

П. пробились були в степи Схід. Європи, пустошили страшенно місцевості, де вони проходили.

Понтус = краєвиди півн.-схід. частини сьогод. Турції по Чорному морю.

Пресбітер, гр.-лат. = керівник громад раних християн.

Пригія = колишня назва області в М. Азії, межуючи з Пафлагонією,* Лідією* та Пісідією.*

Прозеліти, гр.-лат. = гої,* перейшовші на жид. віру та прийнявши обряди життя жидів; відшукавши себе по історії племені загубленого межі іншими жида.

Птоломей = нащадна правляча династія в Єгипті по Александеру* В.

Рабінізм, гебр. = (вчення, настанови) священнича каста жид. теократії; поширення звичаїв цієї ж теократії.

Равена = велике м. в півн.-схід. частині Італії по Адрії.*

Рай = парадіс.

Раягра = античне м. в Індії десь в місцевості народження → Буди.

Ріміна = велике м. в Італії до Адріатського моря.

Родос = острів на півдні Егейського моря перед Спорадами та М. Азією.

Руфін = визначний теолог Кат. Цер. в часи → Єроніма.

С

Саламі = велике м. на сході острова Кипру.

Салонікі = Тесалонікі.

Самарія = область в Палестині, з сьогод. головним м. Наблус.

Самос = гр. острів Спорадів.

Сара, гебр. = (княгиня, королиця) дружина → Аврама.

Сардіка = сучасна Софія в Болгарії.

Сварка по вшануванню образів = переслідування вшанувачів образу → Ісуса, → Марії та святих, починаючи від 5. й кінчаючи 9-м ст.

За законом Стар. заповітом також, забороняється слідувати: «Не поклоняйся нікому, ніяким іншим богам-ідолам, лише мені» (= лише Ягві всупроти всяким Баламам* чи Молохам*).

Цей закон в христ. світ вніс → Епіфаній, за що його в свій час сприймали за найпоміркованішого наставника по теології та був він за рішучого єпископа спірної справи Цер. всього християнства йогочасности. З цього часу — початку п'ятого ст. починається боротьба за вшанування образів: в цей час відверто стали малювати Ісуса, поклоняючись йому як Богу, проти чого, по традиціям, Епіфаній виступає з різкістю, навіть зриваючи образи Ісуса з стіни. Але це не мало великої ваги в час Епіфанія й вшанування образів перевадилося собі і далі спокійно аж до часу, коли монахи стали виробляти образи на продаж, гарно зискуючи собі на цім. В наслідок таких обставин справою образів займаються самі царі Візантії, й вироб образів ставляють під сувору контролю. Таким чином, цар Лев* III або Ізаурський, узрівши цілком розпанашену державу монахів в своїй державі, ставляє собі метою викоринити «державу» з своєї держави, насамперед проти вшанування образів (вироб образів поза контролею держави), підтосовуючи потрібне, мотивуючись формулою Епіфанія та додаючи ще й від себе таке: «Христос являє для нас Бога. Якже ми можемо малювати Бога, коли ми його не знаємо, а тим паче не сміємо! Якщо ми його намалюємо як людину, то це вже буде знову аріїзм* та несторизм*!» — й видає наказ: «Заборонити вшанування образів Ісуса та → Марії!». — З цього — 730. року Божого починається вже легальна гонитва християн за християнами за «переступ закону Бога» (Ягви). — Син в/з царя Костянтин* V або Копронимус (741—755) 754. р. видає наказ: «Переслідувати вшановувачів образів!» В наслідок такого стану із-за вшанування образів в християн постає неймовірна різанина, тортури, заслання, головознімання, глумління (див. → Гіпатій 2, → Лазар 2, Павло 2, → Тадей 2, → Теодор Сирійський, → Юліан 2). — 787. р. Другий заг. собор християн в Нікеї,* котрий був зізваний виключно в справі вшанування образів (див. → Ирина 3), виносить постанову «вільного вшанування образів Ісуса, Марії та святих», котрих на цей час Христ. Цер. мала вже безліч. В дійсности ця постанова лишалася теоретичним зумовленням на папері лише: цар Лев* V або Армян та його наступ-

ник Михайло* II розпочали знову люту гонитву на вшановувачів образів, кінчаючи цілими погромами на них. Престіл царя Теофіла (829—842), котрому дружина весь час молотила голову припинити переслідування на вшанування образів, пом'якшав трохи таке. За трону цариці → Теодори — дружини царя в/з Теофіла —, було зізвано 842. р. ще раз обширний синод в Константинополі в справі вшанування образів, й підтверджено на ньому постанову Нікейського заг. собору з 787. р. про вшанування образів легальним станом. Відтепер мало-помалу увіходив в колію вшанування образів й стає таким, яким ми його бачимо сьогодні.

По цьому поводу відбулося немало синодів, засідань, дискусій, навіть загальних соборів, й сама сварка тривала майже більше як чотири повних стст., потягнувши за собою великі наслідки жертв в християн самих за «Ягвиними законами» по формулі в/з Епіфанія.

Святиня недоторканости Ягви* = олтар Ягви в храмі Єрусалиму.

В цю святиню не дозволяється заходити нікому, лише патріархові один раз на рік, щоби покропити свіжою кров'ю улюбленості Ягви (див. → Яков).

Себаста = античне м. в Кападоції — сучасна Сіва.

Севаста = Себаста.

Север Антіохівський = видатний теолог Візантійської Цер. 6. ст.

Северинізм = течія по вбачанню тіла → Ісуса, з засадою: «Тіло Ісуса до воскресення є фізично страдаючим й тлінним» (= відчуває болі і тліє). Таке твердження С. перечило по цьому поводу засаді юліанізму* (див. → Потій, Теопашицька* формула).

Севілія = велике торгове та індустриальне м. на півдні в Іспанії.

Сезарія = район м. в Кападоції.*

2 = античне велике м. в Палестині.

3 = античне велике м. в Мароко.

Селейка = античне м. в Пригії.*

2 = колишнє велике м. на західнобережжі Середземного моря — сьогодні Самадаг в Сирії.

Селейківська держава = держава селєкідів, з осідком в Селейці* Сирійській.

Селєкіді = нащадна правляча династія в Сирії по Александру* В.

С. впровадили були тверду поставу гр. науки, геленізуючи весь Вл. Схід.

Семипелагіїзм = вилонення з августинізму,* з вбачанням: «Людині за своєю блаженство треба працювати самій над собою», дотримуючись засад пелагіїзму,*

лише додаючи атрибут: Божі проведення (звідціль С.).

Семіти = народи семітського походження, до котрих належать араби, абіссінці, фінікійці, ізраельці, вавилонці (іракці), араміїці, ханаанці. — Термін С. взято від біблійної постати Стар. заповіту Сема — сина Ноя Біблійного.

Септуагінта, гр.-лат. = (семидесятка) переклад Стар. заповіту з гебр. на гр. мову в 3. ст. до нашого часу в Єгипті.

Жида в Єгипті цього часу забули були гебр. мову, перейшли були цілком на стиль гр. життя, рішивши перекласти біблію на цю мову, щоби можна було послуговуватися прапрадідівськими традиціями. Переклад С. перепроводжувало 70 гебреїв-знавців, з чого й постав термін С., що означає на лат. мові: сімдесят.

Синедрион, гр.-гебр. = (зібрання) найвища законодавча, судова та виконавча влада в Палестині в час → Ісуса.

С. складалася з 72 осіб, до котрого належали як члени також Йосип* Ариматський та → Никодим.

Синод грабіжників = цер. синод, відбувшися в м. Єфесусі* 449. р.

На цьому синоді розбіралось «Три* основних причини», тобто → Теодорет Кирський полемізував з → Євтихієм. На синоді було більше присутніх військових від царя, ніж духовенства й останнім не давали говорити нічого, в наслідок чого потерпівша сторона охрестила цей синод як «синод грабіжників» (= переважаюча сторона на синоді поводитися так, як грабіжники при грабуванні).

Синоп = велике м. в Турції над Чорним морем.

Сиракузи = велике м.-гавань в півд.-схід. частині Сицилії.

Сіда = колишне м. в обл. Кападоції.*

Сім діяконів = сім уповноважених жидів-діяконов* першою громадою жидів-християн в Палестині в час апостолів як спостерігачі правдивості.

Перша громада християн складалася здебільшого з діяконов* й останні вбачали себе покривдженими, стали нарікати, в наслідок чого було рішено вибрати сім Мужів з діяконов. Ці мужі повинні були займатися справедливим розподілом й до них належали: Никола, → Никанор, → Пармен, → Пилип, → Прохор, → Стефан та → Тимон.

Сімка Данила = творення світу за «сім день» і т. п.

Сімоністи = дотримувачі засад сімонії.*

Сімонія, гр. = викуп душі грішної та куплення гріхів засобами кошту; продажа й купівля посади духовника та сак-

раментів: хрещення, подружжя, похорони і т. п.

Термін С. постав від Семена Чародія (один чародій в час апостолів в Палестині). Цей чародій хотів купити собі в → Петра «царство Ягви* на тім світі», що й було йому Петром категорично відхилено. Термін С. час від часу сприймався християнами як справедливість та послідувало таке від Бога самого. Нерідко багаті купували посаду патріарха, папи, кардинала, архимандрита, митрополита, єпископа і т. п. (див. → Тарасій). Такі зловживання часто переходили в загальний конфлікт, поставали сильні контроверси, суперечки, сварня, гризня та кінчалось здебільшого головоураженням слабому, ба навіть довголітніми різанинами межі християнами самими (див. Лютер*).

Сіоністи = національно-політичний рух жидів за незалежність, самоозначення, самокерування і т. п. Єрусалимом-Палестиною.

Термін С. походить від урочища в Єрусалимі Сіон — осідок влади в Єрусалимі.

Сірма = античне м. десь на заході сьогодні. Югославії.

В С. часто відбувалися синоди аріяців* по вирішенню христології,* напр., синод 347., 351-352., 357., 358., 359 року. На останньому синоді настав цілковитий поділ аріяців самих, бо тут вже звинувачувалося аріяців-радикалів еретиками.

Сірміна = формула-віра християн в христології, вироблена аріяцями 352. р. в Сірмі.*

Сірміна була затверджена царем Константієм* II як державна формула-віра та протистояла нікеяні.* С. говорила: «Син Батькові може дорівнювати дією лише, але ніколи біологічною» (= Ісус дією може дорівнювати Богові, але не був породжений Богом).

Сірмінія = колишні назви краєвидів сьогодні. Горішньої Югославії.

Славкінідці, чеське = хоробрці, рицарі.

Смирна = античне велике м. на Егейському морі М. Азії — сьогодні. Ізмір.

Софісти, гр. = повчателі, наставники етики, добра.

С. ходили по миру й навчали людність майже безкоштовно.

Стилист, гр. = самотник, живе на збудованій ним самим колонці.

Напочатку п'ятого ст. у відшельців заложилася була думка про зближення до → Господа. Таким чином, самотники почали були будувати колонки, вилазили на них з догоджуючою Богу молитвою

або давати комусь раду. СС. поширилися були ідеально на цілих трое стст. (5-6-7) та існували аж до 12 ст. включно (див. → Семен Стилист).

Стоїки, гр.-лат. = науковці-поступовці в гр. світі в 300-му році до та напочатку нашого часу.

Стрідон = межа межі Далмацією* та Панонією* (скорше Далмацією та сьогодні Хорватією або Хорватією та Панонією).

Тагаста = античне м. десь в Тунісі — м. народження → Августина.

Талмуд, гебр. = (вчення) настанови в жидів по теології, дорівнює Закону Божому християн.

Тамуз, вав. = бог-орошування-врожаю; гебр. = син Ягви.*

При розпаді вав. держави (середина 6. ст. до нашого літочислення) Т. звільнені жиди з Вавилонського* полону понесли в Палестину, й стає Т. жидам до послуг в тій же ролі, що виконував у вавилонців. Жиди Т. присвоюють собі цілком, витворивши з нього «сина» Ягви, восславляючи його в змаганні перед Горусом* та Персейсом.*

Тао, кит. = (шлях, життє-шлях; розвиток, початок-розвиток- розвиток-завершення, розвиток-космос, завершення всесвіту і т. д.; вчення, принцип-вчення і т. д.) основний принцип віровчення конфуцізму* (Творець, Всевишній за терміном християн; Ягва* за теократією жидів).

Тараса = колишня провінція та головне м. в ній в Півд. Італії — італійське Таранто.

Тарусе = античне головне м. Кілікійської* обл. в М. Азії.

В Т. народився та зростав ап. → Павло.

Теодосій II = цар римської імперії (408—450).

Теопашитська формула, гр. = страдання, муки на проклятті-хресті за гріхи людства та все грішне сина Божого (див. → Христос).

Т. формула постала або виробилася з спірної справи по христології северинізму*-юліянізму*, що останній таку сформулював, навіть з постановям Товариства Христа (= співчувачі такому стану). Т. формулу було вироблено остаточно в признанні → Потім на обширному синоді в Константинополі 536. р.

Тера = гр. острів на самому півдні Егейського моря.

Сунітизм, араб. = (звичай) релігійні настанови ісламу-С., супротивне шіїтизму* (католики-протестанти або православні-католики в християн).

Схоластика, лат. = (вчення, наука) філософічно-теологічні настанови Захід. Цер. в середньовіччі.

С. особливо був розвив → Фома Аквінський, додаючи до неї свою метафізику* та містику*, застосовуючи С. як науковий фактор в теологію.

Т

Терах = прибіл. сьогодні півн. частина Іраку, мешкання → Аврама.

Терентії = староримський шляхетний рід по Терентесу: полонений раб з Тунісу в кінці 3. ст. до Р.

Терентес створив в Римі драму-п'єсу й цим положив вславославлення своєму роду.

Тертуліян = христ. апологет в Африці раних часів християнства († 220).

Т. являється також устатковувачем Євангелії (див. → Тетіян).

Тесалонікі = область та головне м. в цій обл. в Греції.

Тетіс, гр.-лат. = бог-моря в старих греків та римлян.

Тетіяни = староримський шляхетний рід.

Тиана = округ в час римської імперії в Кападоції*, межуючи з Сезарським* округом.

Тіатіра = античне м. в Лідії.*

Тибр = головна річка Італії, витікає з Апенін й впадає в Тиренське море; потік: 403 км.

Тигрис = ріка Передньої Азії, витікає з погір'я Арменії й сполучається з Євфратом*, з потоком: 1835 км.

Тирус або **Тирос** = сьогодні. Сур в Ліваноні.

Тирос або **Тирус Єрусалимський** = по всіх провдоподібностях відноситиметься в/з Тирусу* в Ліваноні; термін потребує дальшого дослідження.

Тиберій, лат. = бог-піклувач річки Тибр.*

Тиберій = цар римський (14—37).

Тіен, кит. = бог-небес в старому Китаї, протягшися істор. включно до наших часів.

Тіт = цар римський (79—81).

Тітовський погром Єрусалиму = зруйнування цілковито Єрусалиму в/з царем Тітом 70. р. нашого літочислення.

Тіт, будучи полководцем римських військових з'єднань, пішов був походом на терени В. Сходу, в 70-му році завоював

Палистину, погромивши страшенно м. Єрусалим, жертвою майже цілковитого населення міста, в наслідок чого постав термін.

Тол або **Том** = колишні краєвиди в Руминії сьогодні. Добруджі на захід по березі Чорного моря, з головним м. Константою.

Толедеський синод = В Толеді (Іспанія) відбулося всіх синодів 18, з них т/з Третій Т. синод 633. р., на котрому головував → Ісидор. — На цьому синоді було постановлено про спадкоємність майна Цер. та монастирів, що й стало було законом аж до 19. ст. включно.

Тора, гебр. = (наука) Т.-біблія = почвальный шлях юдаїзму*-мозаїзму* в жидів.

Т. містить в собі громадські та карні закони, закон рицарів та самопожертви для жид. челяді. З Т.-біблії творився Нов. заповіт та закон Божий христ. світу (див. → Павло).

Тотемність, гебр. = з пострахом шанувати когось, щось.

Траян = цар римський (98—117).

Трентівський (Трієнтський) заг. собор = відбувшійся цер. заг. собор в м. Тренто в Італії, зайнявши час: 1545—1563.

Три основних причини = трое питань, стоявших насамперед на повістці дня на синоді* грабіжників 449. р. в місті Єфесусі:* 1) лист єпископа Едеси* Іба Едеського по захисту науки та особи → Теодора Монсуетійського; 2) розбір вчень по теології в/з Теодора; 3) скарга → Теодорета Кирського на → Кирила Александрийського.

Трієр = велике античне та сучасне м. Рейнланду в Німеччині.

Трітеїзм, лат. = (триїка) засада по теології одного часу в християн, з вбачанням: потрійні окремішні сами по собі речі в Батька-Бога, Сина-Христа та св. Духа, посідаючи кожний з них рівну силу в дії.

Тропарі, гр. = найстаріші цер. пісні, оспівуючі → Ісуса як сина Бога.

Троя = античне м. в Пригії.*

Троян = Траян.

Турфан = античне та сучасне м. в провінції Санкіянг в Китаї.

Ф, Х

Фарисеї, гебр.-гр.-лат. = («вибрані» = «лучші люди») найсильніша політична партія жидів в Палистині в час → Ісуса.

В той час Ф. налічували 5000 членів, виступали наполегливо за мозаїзм*-юдаїзм,* радикально за самостійність, визволитись з під чужого ярма власними силами та застосувати у всіх відношеннях юдаїзм. Ф. вірили в месію,* але лише як в людину-проводиря їхнього визволення.

В Ісуса з Ф. зайшов був сильний конфлікт, що й було повною причиною його смерті.

Феіна = античне м. десь в гр. світі.

Феніція = сьогодні. лібанонсько-сирійське побережжя Середземного моря.

Філіпа = античне м. в Македонії.

Філістри = народ, вандрувавший в Палистину в 2000-му році до нашого часу, правдоподібно дорського походження (див. Доріш) та повинні б належати до індоєвропейської раси.

Ф. вели запеклу боротьбу з жидами.

Фініція = Феніція.

Фокій = цар схід. римської імперії (602—610).

Фокія = античне м. на побережжі Чорного моря в Турції.

Францисканці = монахи-послідовники → Франца Асиського.

Халседон = велике античне м. на Босфорі — сьогодні. Кадікея в Турції.

В Х. відбувся заг. цер. собор християн по розбору христології,* з постановою: «→ Христос ані змішується з чоловікоприродою, ані різниться своєю суттєвістю від Батька» (Бога). — На цьому соборі було винесено рішення рівноправності обох Церков: Константинополь-Рим.

Халседона, гр. = окреслення христології* та маріології* в м. Халседоні* 451. р. (див. текст-Христос: христологія — основні напрямки-догми).

Хаміти = гаміти.

Термін Х. походить від біблійної постаті Хама — сина Ноя Біблійного.

Ханаан = місцевості в Палистині на захід від річки Йордану.*

Ханаанці = мешканці свого часу терену Ханаана;* рід Хама (див. Хаміти*).

Х. → Саломоном були вработані на тяжкі примусові праці, й по цім часі сходять цілком з арени історії свого існування.

Ханія = захід. частина острова Крети.

Херсонес, гр. = (півостров) 1) Скитський Х. = сьогодні. Крим; 2) велике м. Х. лежало західньо від сьогодні. Севастополя. — 988. р. підпадає це м. під Київ та було місцем подружньої церемонії з царівною Анною князю київському → Володимиром В. Х. перейменовано на Кор-

сунь; тут вихрещували в/з Володимира В. та відділя почалося християнізування схід. слов'ян; 3) Х.-півострів Європи — сьогодні. турецький Галіпол.

Хіос = гр. острів на Егейському морі.

Хозари = сусіди по Каспії та частково Криму з Україною 10-11 стст. нашого часу.

Х. були підбиті київськими князями, пізніше були знищені цілком навалюю монголів Чінхінс-хана (1155—1227).

Хонія = Ханія.

Хоср II = король Персії (590—628).

Христологія, гр. = трактування стану → Ісуса: чи він син Бога чи звичайна людина, родився від → Марії чи через неї лише за бажанням та вбачанням Бога і т. д.

По Х. відбулося безліч синодів, різних дискусійних засідань, навіть декілько

заг. цер. соборів, велася літературна полеміка на протязі всієї доби християнства, з невиразною головоломкою теологічного та вченого світу і насьогодні (див. → Павло, Ягва*). Х. викликала була сильні контроверси (див. → Атанасій, → Арій), суперечки, сварню, гоніння, переслідування, висилку, кари смерті, навіть неймовірні тортури християн християнами (див. інквізиції,* → Павло 2, → Тадей 2, → Теодор Сирійський, → Юліян 2).

За сьогодні. терміном Х. → Христос вшановується по формулі нікеяни* все ще. Але багато вже країн, а ще більше людности по всіх країнах християнства не придають жодного значення Х. за нікеяною.

Христофанія, гр. = поява → Христа, увижання комусь Христа.

Ц, Ш

Царатустризм, гр. = вчення-етика → Царатустри; колишне віровизнання в Персії, поставши з вчень Царатустри.

Ц. зараз в місцевостях свого закорінення не існує, йому прийшов на зміну іслам.*

Целоти, гебр. = (завзятці, радикали) політична партія в час → Ісуса в Палестині, з засадою: поклонятися лише Ягві* й не скорятися ніякій чужій владі, визволитися з під чужого ярма лише своєю силою й подають гасло: «Хто не з нами, той проти нас!» Під цим кличем Ц. тероризували все на світі, що не схиялося під їхню керму.

Цикл, гр.-лат. = (коло, замикання) 19-річний цикл = Пасхальний цикл.

Цойс = Зевс; бог-грому та блискавки в старих греків.

Пізніше греки сприйняли, що Ц. сидить на горі Олімпії (див. → Олімпія), у вогневій формі та рівночасно є богом всіх богів на світі.

Цакія = шляхетний рід в Індії в місцевості народження та часі → Будди.

Шапур II = король Персії (339—378).

В час каденції Ш. виникає в Персії люте переслідування християн, супроводжуючи неймовірними для людини жакхітливими тортурами (див. Йона 2).

Шіїтизм, араб. = (партійність) релігійні настанови ісламу*-Ш., супротивне сунітизму.*

Шуманги = шляхетний рід в місцевості та часі → Конфуція.

Ю

Юда = син патріарха → Якова, брат → Йосипа та → Веніаміна.

Юда Іскаріотський = прибічник з дванадцяти перших руху → Ісуса.

Ю. належав до партії целотів,* пізніше прибочився до руху ісусівців,* був касиром цього руху, розтратив касу, що й було в нього спонуканням видати владі Ісуса за т/з по Євангелії «30 сребряників». Ця подія відбилася на все християнство й стала відома як «зрадництво людини», навіть при найменшій нагоді вигукується: Юда! (= зрадник).

Юдаїзм, гр.-лат. = напрямок космополітичного вчення жидів: застосувати за

всяку ціну й під всякими умовами Ю.: кермо-панування жидів над всіма народами світу.

Термін Ю. береться від мозаїзму* яко: «вбраного народу Ягвою» (Богом). Ю. за своє замкнення, узбочення від інших, недоторкання до гоїв* та погордження Ягвою викликав до себе ненависть у всіх народів по всьому світу білому, що часто й густо супроводжувалося великими погромами на жидів на протязі всього їхнього життя-буття.

Юдея = область в Палестині з головним м. Єрусалим.

Ю. була полем дії → Ісуса, та деколи виступає в розумінні цілої Палестини.

Юдин поцілуй = зрадництво. (Юда* Іскаріотський домовився був з владою, що він на віддалі поліції поцілуйом Ісуса дасть цим знати, яким він саме є. Це прикривало його прямо перед Ісусом та владою перед публікою, поскільки Ісуса хотілося арештувати в потайках.)

Юдини брати = зрадники-брати.

Юда* Іскаріотський зрадив був → Ісуса, що й відбилосся розголошенням в христ. світі як ганьба.

Юлії = староримський шляхетний рід.

Юліян Апостата = цар схід. римської імперії (362. р. нашого часу).

Ю., прийшовши на престіл царя, розпочав був гонитву на християн наново (звідциль Апостата = відступник), подаючи гасло: «Бий галілеїв!» (= жидів-брехунів). Це гасло Ю. потягло за собою сильні переслідування християн наново, з великими репресіями, що і визвало бу-

ло цілу хвилю смутку та занепокоєння по всій імперії. Наслідком такого стану Ю. було охрещено відступником від реальности християнства — від Бога, що його цим терміном охарактеризував → Атанасій.

Юліяни = староримський шляхетний рід.

Юліянізм = полеміка з северинізмом* по стану тіла → Ісуса, з трактуванням: «Тіло Ісуса є страдально-терпеливим, але невмірущим» (= відчуває болі, але цілком і повністю терпимо та є нетлінним).

З засади Ю. було створено Теопашитську* формулу (див. → Потій).

Юна, лат. = дружина Юпітера* в старих римлян.

Юпітер, лат. = бог-небес в старих римлян (слов. Дажбог, гр. Зевс).

Юстини = староримський шляхетний рід.

Я

Явдоха = цариця Візантії († 404. р. нашого часу).

Я. підписала була декрет на безповоротноє вислання → Івана Золотоустого.

Ягва або **Єгова**,* гебр. = він є (= форма відмінювання третьої особи однини з дієслів буття та існування).

Під час мандрів → Мосія з жидами з Єгипетської* неволі счинялася не раз ворохобня, жиди нарікали на нього за несумісність його дії. Така ворохобня майже вчасу переходила в саме повстання, що Мосієві грозило не раз смертю, й лише за допомогою Йошуги* йому все вдавалося оминути такої гіркої долі. Нарешті, Мосій прибігає до такого вимислу: на горі Сінаї появился до нього Я. й тепер Мосій говорить вже слова його (Я.), перетлумачуючи все це жидам в третій особі однини: «він є» = Я. є всесильним, всевладним, всемогучим, всесущим, з неба дивився на все й звідтіля керує всім і вся. Через Мосія дає завіт своєму народу, «вибраного народу ним», звичайно, якщо будете його слухатися. Але чернява хоче бачити Я. своїми очима, пересвідчитися, Мосій же, не маючи жодного опертя таким домаганням черняви, став застрашувати їх, мовляв, на всякий образ його (Я.) людині дивитися забороняється в найсуворішій мірі, людина недостойна такого! — Таким чином, Мосій винайшов новий метод постраху для жидів,

що йому найдужче посприяло утихомирити їх. Жиди піддалися такій ймовірі, й це улегшило Мосієві стан мандрів надалше.

По смерті Мосія Я. в жидів грає ролю як бог-грому, рахуючи його за свого короля небесного та з часом мозаїсти* охрещують Я. законодавцем (для гебрея-челяді в пострасі), мстивцем (для окупаційної влади жид. держави) та, нарешті, всемогучим богом всесвіту (для постраху для всіх інших, нежидів), котрого не можна бачити людині за достойністю. Останнім терміном Я. жиди похваляються перед іншими богами напр. Баалом,* Зевсом,* Юпітером,* Горусом,* Алахом,* Молохом* і т. д. — Сучасні жиди-перекладачі старих шрифтів біблії відверто послуговуються терміном Я., тлумачучи на всевишнього, всемогучого або вічного. Цими термінами також послуговувався → Павло, коли голосив своє апостольство серед поган свого часу, прищипивши ці терміни всьому христ. світу, з чого й будувалася христ. теологія за термінами всевишнього, всемогучого, всесущого і т. д.

Янг, кит. = бог-Землі в Китаї справдавна.

Янус, лат. = бог-астроном в старих римлян (= співпроводжувач сонця на протязі цілого року).

БІБЛІОГРАФІЯ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- „Reclams Namensbuch“
(Reclams-Stuttgart 1960) = «Рекламівський іменник»
- Bogislaw von Selchow:
„Das Namenbuch“
(Köhler u. Amelang, Leipzig, 1934) = Богіслав Селхов:
«Іменник»
- „„Namensbüchlein“
bei Ernst Heimeran
(München, 1933) = «Іменничок»
Ернста Гаймерана
- Dr. Ernst Wasserzieher:
„2000 Vornamen“ = Др. Ернст Вассерцігер:
«2000 імень»
- Bahlow:
„Unsere Vornamen“
(Ch. U. Starke-Verlag,
Limberg/Lahn, 1965) = Балов:
«Наші імення»
- Dr. K. Linarzt:
„Unsere Familiennamen“ = Др. К. Лінарц:
«Наші прізвища»
- P. Theodosius Briemle:
„Unsere Heiligen“
(Schwabenverlag-Stuttgart, 1958) = П. Теодосіус Брімле:
«Наші святі»
- Gerus-Tarnawecy:
„Anthroponymy of the pomianyk of Horodyšče of 1484“ = Грайда Герус-Тарнавецька:
«Іменник Пом'яника
м. Городища з 1484»
- Otto Wimmer:
„Handbuch d. Namen u. Heiligen“
(Tyrolia-Verlag
Insbuck-Wien-München) = Ото Вімер:
«Довідник імень й до них святі»
- F. G. Holweck:
„Biographical Dictionary of the Saints“
(B. Herder Book Co.,
17th Broadway, St. Louise, Mo.
and: 68 Great Russel str.,
London, W. C., 1924) = Ф. Г. Голвек:
«Довідник про святих, з поданням
житте-опису»
- „Pomianyk of Horodyshche“
by J. B. Rudnyckyj, 1962 = «Городиський Пом'яник»
видання Я. Рудницького, 1962
- „Martilogium“
(das Römische Martilogium, übersetzt v.
Beuren) = «Мартіологія»
(римська мартіологія, в перекладі
Беврона)
- „Lexikon f. Theologie u. Kirche“
(Herder u. Co. GmbH.
Verlagsbuchhandlung,
Freiburg im Breisgau, 1930) = «Енциклопедія теології та історії
Церкви»
- „Lexikon f. Theologie u. Kirche“
(Verlag-Herder, Freiburg, 1957) = «Енциклопедія теології та історії
Церкви»
- „Weltkirchenlexikon“
(Kreuzverlag
Stuttgart, 1960) = «Енциклопедія загальної історії Цер-
кви»

- „Der Große Herder Lexikon“
(Verlag Herder, Freiburg, 1952)
- „Herders Volks Lexikon“
(Verlag-Herder, Freiburg 1951)
- „Der Große Brockhaus“
(Eberhardbrockhaus, Wiesbaden, 1952)
- „Webster's New International Dictionary“
- „Der Große Duden-Fremdwörterbuch“
(Duden-Verlag-Bibliographisches Institut, Mannheim, 1960)
- Prof. Dr. Eugen Henne:
„Das Alte Testament“
- John Shelton Curtis:
„Die Kirche in der Sovietunion“
- August Schuckert:
„Kirchengeschichte“
(Thomas-Verlag, Kempten-Niederrhein, 1958)
- Johanes Schuck:
„Geschichte d. Kirche Christi“
(Echter-Verlag, Würzburg, 1936)
- Glassenapp:
„Die Fünf Große Religionen“
- Friedrich Heiler:
„Die Religionen der Menschheit in Vergangenheit und Gegenwart“
- Ludwig Reinhardt:
„Die Urreligionen der Germanen“
- Ludwig Feuerbach:
„Das Wesen der Religion“
- Herman Userer:
„Religionsgeschichtliche Untersuchungen“
- John R. Everet:
„Religion in human Experience“
- „Was hat die Religion der Menschheit gebracht?“
- O. Fredrick Nolde:
„Toward World-Wide Christianity“
- = «Велика Гердерівська енциклопедія»
- = «Гердерівська народня енциклопедія»
- = «Велика Брокгаузівська енциклопедія»
- = «Вебстерівська нова універсальна енциклопедія»
- = «Великий Дуденівський пояснювач чужоземних слів»
- = Проф. др. Євген Гене:
«Старий тестамент»
- = Іван Шелтон Куртіс:
«Церква в СРСР»
- Архієпископ Ігор:
«Коротка наука закону Божого»
- Митрополит Василь Липківський:
«Православна Христова Церква укр. народу»
- Микола Дядько:
«Історія Вселенської Церкви»
- Проф. др. Микола Чубатий:
«Українська Католицька Церква»
- «Біблія-Св. Письмо — Старий і Новий заповіт»
- «Новий заповіт»
- = Август Шухерт:
«Історія Церкви»
- = Іван Шук:
«Історія Христової Церкви»
- = Гласенап:
«П'ять найбільших віровизнань світу»
- = Фрідріх Гайлер:
«Релігії людства в минулому та сучасному»
- = Лудвік Райнгарт:
«Прарелігії германів»
- = Лудвік Фюербах:
«Суття релігії» (= що являє собою релігія)
- = Герман Узерер:
«Історичні дослідження релігії»
- = Іван Р. Еверет:
«Релігія в трактуванні людиною» (= за вбачанням людини)
- = «Що принесли людству релігія?» (= що являє собою для людства релігія)
- = О. Фредерік Нолде:
«Відносно стану в світі християнства» (= яке місце займає в світі християнство)

- „Gott bleibt Wahrhaftig“
- Georg Siegmund:
„Der Kampf um Gott“
- Kiergehaard:
„Über die Geduld“
- D. Walther Löwenich:
„Luthers Evangelische Botschaft“
- Anton C. Pegis:
„The Wisdom of Catholicism“
- Dr. Franz Xaver Seppelt:
„Papstgeschichte“
- Adolf Harnack:
„Das Mönchtum, seine Ideale u. seine Geschichte“
- Claude Tresmontant:
„Sitliche Existenz bei den Propheten Israels“
- Adolf Bauer:
„Von Griechentum zum Christentum“
- Hilda Groef:
„Der Sieben-farbige Bogen“
- Eberhard Orthbandt:
Dietrich Hans Teuffen:
„Ein Kreuz und Tausend Wege“ (= Die Geschichte d. Christentums im Bilde)
- H. Meinhold:
„Sabbat u. Sonntag“
- Emma Hawkrige:
„The Wisdom Tree“
- Jack Finegan:
„Light from the Ancient Past“
- Gertrude Hartmann:
„Bilders of the Old World“
- Hartmann Bastian:
„Höhe Wege der Menschheit“
- Ludwig Feuerbach:
„Wider den Dualismus von Leib und Seele, Fleisch und Geist“
- Albert Schweizer:
„Das Christetum und alle Weltreligionen“
- Jean Lacroix:
„Wege des Heutigen Atheismus“
- Rev. William Brookmann:
„Keystone and Theoris of Philosophy“
- = «Бог є вічним» (= ми шукаєм правдивого Бога)
- = Георгій Зіґмунд:
«Боротьба за Бога»
- = К'еркеґарт:
«Про терпіння» (= стан толеранції в людини)
- = Д. Вальґер Левеніх:
«Євангельське послання Лютера»
- = Антон С. Пегіс:
«Мудрість католицизму» (= настановники Католицької Церкви)
- = Др. Франц Ксафер Сепельт:
«Історія папства»
- = Адольф Гарнак:
«Ідеали та історія монашества»
- = Клавдія Тренсмонтант:
«Звичаї в пророків Ізраелю»
- = Адольф Бауер:
«Від Греконізації до Християнізації»
- = Гільда Граф:
«Семифарбна дуга» (= маневрування людини)
- = Еберґард Ортбандт:
Дітріх Іван Тойфен:
«Хрест повів тисячами шляхів» (= історія християнства в дійсности)
- = Г. Майнгольд:
«Субота та Неділя» (= жидівський шабаш та християнська неділя)
- = Ема Гавкрідж:
«Деревина мудрости» (= наріжний камінь пізнання людини)
- = Яків Фінеган:
«Світло давньої минувшини» (= в якому стані перебували наші предки)
- = Ґертруде Гартман:
«Творці старого світу»
- = Гартман Бастіян:
«Вищі ступені людства» (= людина крокує все вище і вище)
- = Людвік Фосрбах:
«Супроти дуалізму тілом і душею, тілом і духом»
- = Альберт Швайцер:
«Християнство та інші релігії світу»
- = Іван Лакройс:
«Шляхи сьгоднішнього атеїзму» (= що являє собою сьгоднішній атеїзм)
- = Вільгельм Д. Брукман:
«Теоретичні ключі філософії» (= вихідний пункт та теорії філософії)

- Prof. Dr. Otto v. d. Apordten:
„Religions-Philosophie“
- Maurice M. Kaunitz:
A Popular History of Philosophy“
- Robert Saitschik:
„Schöpfer Höchster Lebenswerte“
- Hans Joachim Schöpe:
„Gottheit und Menschheit“ (= die Großen
Religions-Stifter und ihre Lehre)
- Levy Bruhl:
„Die Geistige Welt der Primitiven“
Іван Холмський: «Історія України»
Дмитро Дорошенко: «Історія України»
Олександр Оглоблин: «Історія Русів»
М. Терлецький: «Всесвітня історія»
- Emma Peters Smith:
David Saville Muzzey:
Minnie Lloyd:
„World History“
- Handrig van Loon:
„The Story of Man Kind“
- Kurt M. Jung:
„Die Geschichte, die uns angeht“
„Safari-Verlag, Berlin, 1959)
- Veit Valentin:
„Weltgeschichte“
(Verlag-Kiepenhauer u. Witsch, 1939)
- Daniel Rops:
„Geschichte des Gottesvolkes“
- Karl Kupisch:
„Das Volk der Geschichte“
- Maurice Percheron:
„Das Wunderbare Leben des Gautama Bud-
dha“
- „Konfuzius“
(herausgegeben von Yin Yutahg)
- „Der Koran“
(übersetzt v. Max Henning Philip Reclam
Jun. Stuttgart)
- Rudi Paret:
„Mohamed und der Koran“
- Traugottman:
„Der Islam“
- William Bolitho:
„Zwölf gegen das Schicksal“
- Hippolite Dreyfus and Carra de Daux:
„Babismus und Behaismus“
- Günther Bornkamm:
„Jesus von Nazareth“
- Ernst Renan:
„Das Leben Jesu“
- = Проф. д.р. Ото Апордтен:
«Філософія релігії»
- = Мауріс М. Каунітц:
«Обширна історія філософії»
- = Роберт Зайчік:
«Творці вищої життє-здатности»
- = Іван-Яким Шепе:
«Божество та людство» (= спонуку-
вачі до релігійного світогляду та їх
наука)
- = Лев Брул:
Духовий світ примитивних»
- = Ема Петерс Сміт:
Давид Савіле Музей:
Міні Лойд: «Світова історія»
- = Гандрік ван Лун:
«Історія людського роду»
- = Курт М. Юнг:
«Світ-історія, котра нас торкається»
- = Файт Валентін:
«Світова Історія»
- = Данило Ропс:
«Історія народу вибраного Богом»
(= історія Ізраелю)
- = Карло Купіш:
«Народ історії» (= Історія жидів)
- = Маврикій Перхерон:
«Зразкове життя Гаутами Буди»
- = «Конфуцій» (видано Юном Ютагом)
- = «Коран» (пеклад Максима Генін-
га)
- = Руді Парет:
«Могамед та його Коран»
- = Трауготман:
«Іслам»
- = Вільгем Боліто:
«Дванадцять боряться проти долі»
(= життє-шлях-доля дванадцятьох)
- = Гіполіта Дрейсус та Кара де Даукс:
Бабізм та Бегаїзм»
- = Гюнтер Борнкам:
«Ісус Назарянин».
- = Ернст Ренан:
«Життя Ісуса»

- John Erskine:
„The Human Life of Jusus“
- Harry Emerson Fasdic:
„The Man from Nazareth“
- Edhard Schaper:
„Das Leben Jesu“
- Giovanni Papini:
„Das Leben des Herrn“
- J. P. Smith:
„Das Leben Jesu“
- Walter Brand:
„Wer war Jesus Christus?“
- Mauriac:
„Leben Jesu“
- Reymond Schmittlein:
„Umstände und Ursache von Jesus Tod“
- Oscar Gullmann:
„Die Christologie des Neuen Testaments“
- Albert Schweitzer:
„Die Geschichte d. Leben-Jesu-Forschung“
- Daniel Rops:
„Paulus – Eroberer für Christus“
- Martin Beheim-Schwarzbach:
„Paulus – der Weg des Apostels“
- „Der große Reader's Digest Weltatlas“
- = Іван Ерскіне:
«Життя Ісуса як людини»
- = Гарі Емерсон Фасдік:
«Людина з Назарету» (= Ісус Назарянин)
- = Едгард Шапер:
«Життя Ісуса»
- = Іван Папіні:
«Життя Господа» (= Життя Ісуса)
- = Й. П. Сміт:
«Життя Ісуса»
- = Вальтер Бранд:
«Хто ж був Ісус Христос?»
- = Мауріак:
«Життя Ісуса»
- = Раймонд Шмітлайн:
«Обставини та причини смерті Ісуса»
- = Оскар Гулман:
«Христологія Нового заповіту»
- = Альберт Швайцер:
«Історія дослідження життя Ісуса»
- = Данило Ропс:
«Павло — Завойовник християнства»
(= Апостол Павло — окреслювач християнства)
- = Мартин Бегайм-Шварцбах:
«Павло — шлях Апостола» (Павло — апостольство християн).
- = «Велика світмапа Рідерс Дайджеста», та різні інші мапи, відносні цілої земної кулі та окремих географічних місцевостей.

Вся вище перелічена література стояла до послуг в бібліотеках т/з Штадт-бібліотек-Штаатсбібліотек (= Державногородська бібліотека) та Фольксбюхерай (= Народня бібліотека) міста Авгсбургу в Німеччині. Крім вище згаданої літератури використовувалося: радіо-передачі, різні журнали та дуже велика кількість часописів.

ЧОЛОВІЧИ ІМЕННЯ

Гр. Імення	Кількість	В і д м і н к и								Присвійний прикметник			По-батьку	
		називний	родовий	давальний	знахідний	орудний	місцевий	кличний	чол. рід	жін. рід	сер. рід	чол. рід	жін. рід	
I Микита	однина	Микі́та	Микі́ти	Микі́ті	Микі́ту	Микі́тою	(на) Микі́ті (під) Микі́тою	Микі́то!	Микі́тин	Микі́тина	Микі́тине	Микі́тович	Микі́товна	
	множина	Микиті́	Микиті́в	Микита́м	Микиті́в	Микита́ми	(на) Микита́х (під) Микита́ми	Микиті́!	Микиті́в			Микиті́вичі	Микиті́вні	
I (виняток): Лука	однина	Лука́	Луки́	Луці́	Луку́	Луко́ю	(на) Луці́ (під) Луко́ю	Лу́ко! (Лука́!)	Лучи́н	Лучина́	Лучине́	Лукі́вич	Лукі́вна	
	множина	Луки́	Лукі́в	Лукáм	Лукі́в	Лукáми	(на) Лукáх (під) Лукáми	Луки́!	Лукі́в			Лукі́вичі	Лукі́вні	
II Миролуб	однина	Миролу́б	Миролу́ба	Миролу́бу	Миролу́ба	Миролу́бом	(на) Миролу́бу (під) Миролу́бом	Миролу́бе!	Миролу́бов	Миролу́бова	Миролу́бове	Миролу́бович	Миролу́бовна	
	множина	Миролубі́	Миролубі́в	Миролубáм	Миролубі́в	Миролубáми	(на) Миролубáх (під) Миролубáми	Миролубі́!	Миролубі́в			Миролубі́вичі	Миролубі́вні	
Так же само відмінюються ймення, кінчаючися літерами: в, д, з, л, м, н, о (виняток на «ко»), п, р, с, т, ф, ш. Цій групі підпорядковуються ймення, що кінчаються на літери: г, к, ко, х.														
II (підпорядкування): Олег	однина	Оле́г	Оле́га	Оле́гу	Оле́га	Оле́гом	(на) Оле́гу (під) Олего́м	Оле́гу! (Оле́же, Оле́г!)	Оле́гов	Оле́гова	Оле́гове	Оле́гович	Оле́говна	
	множина	Олеги́	Олеги́в	Олега́м	Олеги́в	Олега́ми	(на) Олега́х (під) Олега́ми	Олеги́!	Олеги́в			Олеги́вичі	Олеги́вні	
II Каленик	однина	Кале́ник	Кале́ника	Кале́нику	Кале́ника	Кале́ником	(на) Кале́нику (під) Кале́ником	Каленику! (-ниче, -ник!)	Кале́ников	Кале́никова	Кале́никове	Кале́никович	Кале́никовна	
	множина	Каленикі́	Каленикі́в	Каленика́м	Каленикі́в	Каленика́ми	(на) Каленика́х (під) Каленика́ми	Каленикі́!	Каленикі́в			Каленикі́вичі	Каленикі́вні	
II Аристарх	однина	Ариста́рх	Ариста́рха	Ариста́рху	Ариста́рха	Ариста́рхом	(на) Ариста́рху (під) Ариста́рхом	Ариста́рху! (-рше, -рх!)	Ариста́рхов	Ариста́рхова	Ариста́рхове	Ариста́рхович	Ариста́рховна	
	множина	Аристархі́	Аристархі́в	Аристарха́м	Аристархі́в	Аристарха́ми	(на) Аристарха́х (під) Аристарха́ми	Аристархі́!	Аристархі́в			Аристархі́вичі	Аристархі́вні	
Так же як ймення Каленик відмінюються Марко, Грицько і т. д.														
III Архелай	однина	Архела́й	Архела́я	Архела́ю	Архела́я	Архела́єм	(на) Архела́ю (під) Архела́єм	Архела́е!	Архела́єв	Архела́єва	Архела́єве	Архела́євич	Архела́євна	
	множина	Архелаі́	Архелаі́в	Архелая́м	Архелаі́в	Архелая́ми	(на) Архелая́х (під) Архелая́ми	Архелаі́!	Архелаі́в			Архелаі́вичі	Архелаі́вні	
Без винятку те саме відбувається з відмінюванням імен, що кінчаються на: ей, ій.														
III (підпорядкованість): Аркадь	однина	Арка́дь	Арка́дя	Арка́дю	Арка́дя	Арка́дем	(на) Арка́дю (під) Арка́дем	Арка́дю!	Арка́дев	Арка́дева	Арка́деве	Арка́девич	Арка́девна	
	множина	Аркаді́	Аркаді́в	Аркадя́м	Аркаді́в	Аркадя́ми	(на) Аркадя́х (під) Аркадя́ми	Аркаді́!	Аркаді́в			Аркаді́вичі	Аркаді́вні	
Те саме відбувається з йменнями, що кінчаються на м'який знак (ь).														

ЖІНОЧІ ІМЕННЯ

Гр. Гр.	Імення	В і д м і н к и								Присвійний прикметник		
		Кількість	називний	родовий	давальний	знахідний	орудний	місцевий	кличний	чол. рід	жін. рід	сер. рід
I	Мирослава	однина	Миросла́ва	Миросла́ви	Миросла́ві	Миросла́ву	Миросла́вою	(на) Миросла́ві (під) Миросла́вою	Миросла́во!	Миросла́вин	Миросла́вина	Миросла́вине
		множина	Мирославі́	Миросла́в	Мирослава́м	Мирославі́	Мирослава́ми	(на) Мирослава́х (під) Мирослава́ми	Мирославі́!	Мирославі́в		
			Так само відмінюються ймення, кінчаючися на літери: ба, да, за, ла, ма, на, ра, са, та.									
I	(підпорядкованість): Ольга	однина	Ольга́	Ольги́	Ользі́	Ольгу́	Ольго́ю	(на) Ользі́ (під) Ольго́ю	Ольго́!	Ольжи́н	Ольжи́на	Ольжи́не
		множина	Ольги́	Ольг	Ольга́м	Ольги́	Ольга́ми	(на) Ольга́х (під) Ольга́ми	Ольги́!	Ольг		
I	Палажка	однина	Пала́жка	Пала́жки	Пала́жці	Пала́жку	Пала́жкою	(на) Пала́жці (під) Пала́жкою	Пала́жко!	Пала́жчин	Пала́жчина	Пала́жчине
		множина	Палажкі́	Палажко́к	Палажкя́м	Палажкі́	Палажкя́ми	(на) Палажкя́х (під) Палажкя́ми	Палажкі́!	Палажко́к		
I	Домаха	однина	Дома́ха	Дома́хи	Дома́сі	Дома́ху	Дома́хою	(на) Дома́сі (під) Дома́хою	Дома́хо!	Дома́шин	Дома́шина	Дома́шине
		множина	Домахи́	Дома́х	Дома́хам	Домахи́	Домаха́ми	(на) Домаха́х (під) Домаха́ми	Домахи́!	Дома́х		
			Так само відбувається відмінювання зі всіма йменнями, що кінчаються на: га, ка, ха.									
II	Лідія	однина	Лідія́	Ліді́ї	Ліді́ї	Лідію́	Лідією́	(на) Ліді́ї (під) Лідією́	Лідіє́!	Лідіє́н	Лідіє́на	Лідіє́не
		множина	Ліді́ї	Ліді́й	Ліді́ям	Ліді́й	Ліді́ями	(на) Ліді́ях (під) Ліді́ями	Ліді́ї!	Ліді́й		
			Так само відмінюються ймення, кінчаючись на ая, ея, оя.									
II	(підпорядкованість): Хівря	однина	Хівря́	Хіврі́	Хіврі́	Хіврю́	Хіврею́	(на) Хіврі́ (під) Хіврею́	Хівре́!	Хіври́н	Хіври́на	Хіври́не
		множина	Хіврі́	Хіврѐ́ь	Хівря́м	Хіврі́	Хівря́ми	(на) Хівря́х (під) Хівря́ми	Хіврі́!	Хіврѐ́ь		
			Те саме робиться при відмінюванні з йменнями, що кінчаються на: ня, ся, тя.									

ПОКАЗНИК (ДІАГРАМА) ВІДМІНЮВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ІМЕНЬ за новою зразок-системою

Українські імення за відмінюванням нової зразок-системи поділяються на три основних груп в чоловічому роді й на дві — в жіночому, з деякими підпорядкуваннями в обох родах. Ця система влучає в себе всі імення обох родів, твердо дотримуючись мовно-правописного закон-правила нової зразок-системи відмінювання, чим полегшується на майбутнє не лише чужинцеві вивчати українське мовоправило, а й українцеві в обиході повсякденного вжитку мовности.

До I групи в чол. роді належать всі імення, що кінчаються на літеру а: Вакула, Микита і т. д. Виняток робе в цій групі єдине імення Лука. (Це імення є таке тяжке до відмінювання й робе такі увилитості при відмінюванні, що від автора рекомендується викреслити його з ужитку взагалі).

До II групи належать імення, кінчаючися на лл.: б, в, г, з, к, л, м, н, о, п, р, с, т, ф, х, ш: Миролюб, Ярослав, Олег (ухиляється від загального правила в клич. відмінку), Всеволод, Нарциз, Каленик (різниться в клич. відмінку), Агатангел, Євдоким, Антон, Гаврило (не узгіднюється з загальним правилом в клич. відмінку імення, що кінчаються на ко: Марко, Грицько і т. д.), Антип, Аполінар (до цієї літери застосовуються відмінюватися рівномірно навіть такі імення як Леандер, Александер. Але імення Голівер та Олівер мають свою повну закономірність рівномірно Аполінару), Денис, Ардит, Варсиноф, Аристарх (різниться в клич. відмінку), Дорош і т. д. і т. д.

III група являє собою імення з кінцем на ай, ей, ій: Архелай, Євсей, Корній та ім. тотожні. Цій групі підпорядковуються імення, що кінчаються на м'який знак (ь): Аркадь, Василь, Арсень, Олесь, Кость і т. д., тобто імення, котрі одного часу в народному вжитку своєю голубливістю відвітлилися від Аркадій, Василій, Арсеній, Олексій, Констянтин і т. д., пізніше прибравши стан відповідного корень-імення.

Жіночі імення

В I групу влучаються всі імення, що кінчаються на ба, ва, да, за, ла, ма, на, ра, са, та: Миролюба, Святослава, Платоніда, Роза, Ала, Ема, Олена, Ламара, Таїса, Анюта і т. д. і т. д. Цій групі підпорядковуються імення з кінцем на га, ка, ха: Ольга, Палажка, Домаха, роблячи різницю загальному правилу в дав. й місц. відмінках та присвійному прикметнику.

До групи II належать імення, що кінчаються на ая, ея, ія, оя: Рая, Доротея, Лідія, Зоя і т. д., підпорядковуючи цій групі імення з кінцем на ня, ря, ся, тя: Феня, Хівря, Леся, Настя, тобто імення, що в народній мові свого часу своєю голубливістю відвітлилися від Феофанія, Хевронія, Лариса, Настасія і т. д., нарешті прибравши стану корень-імення.

ПІСЛЯМОВА

Ця праця неминуче потребує виправдання, поскільки в ній зайшли деякі різниці в правописі, напр.: верста, матирі (дав. в однині та наз. відмінок в множині), мучиник, християнство та інші.

Слово «верста» міркувалося своїм постановням від дієслова (на) верстати, що і відповідатиме соціальному відтінку людности та виступатиме відміною «верстві» (1,067 км) як колишня географічна міра; «матирі» впровадилося з мотиву, що при відмінюванні не має жодної різниці, полегшуючи цим письмо саме в усіх відмінках однини й множини цього слова. При відрізненні «матирі — множини» наз. відмінка, то тут приходе на допомогу наголос: матірі — дав. відмінок однини; матирі — наз. відмінок множини. З цього мотиву застосовувався «мучиник» також, хоч «ученик» залишився по-старому; «християнство» в народній мові вимовляється, як тут написано, впроваджуючи й письмо за народньою вимовою. Те ж саме з терміном «Палестина», що в нас замінено на: Палистину. — Слова Алах, Буда, Мароко та їм подібні пишуться з однією приголосною, бо укр. милозвучність-мова не знає в собі подвійної приголосної межі літерами: а-а, а-о, а-у; о-а, о-о, о-у; у-а, у-о, у-у. З цієї причини для полегшення та ощадности впроваджено одну приголосну в таких випадках. — Великі розбіжності трапляються в правописі слів занесених в Україну давно-давним з чужих країн, приклад: соціальний і соціальный, план і плян. Перші застосовуються в пресі сучасної України, другі — в пресі еміграційній, здебільшого у виходців західних областей Краю. Те ж саме з словами літер «г-г» (в цій праці застосовувалася лише літера «г»; літера «г» застосовувалася тоді, коли вже ніяк не можна було обійтися без неї). В цьому випадку нам на допомогу може прийти порівняння польського з російським, що й виявить свій вплив на те чи інше. — Щодо географічних назв, то в одних пишеться: Альжир, Бразилія, Вифлеєм, Сардинія, Сицилія в той час, коли в других написано: Альжір, Бразилія, Віфлеєм, Сардинія, Сіцилія. Отже, як бачимо, існують в правописі великі розбіжності, й могло таке постати з таких причин: Старослов'янське українське Петро I перетяг був як науковий фактор все вчене з Києва до Москви й воно московщилося аж до ери Кобзаря. Кобзар же не встиг був устаткувати все на раз, тим паче ритма-відповідність. Й так без власного устаткування друкованого слова назагал аж до кінця 19-го століття. — Після закінчення Російської революції українці почали були творити своє власне друковане слово, перебіраючи з російського як не письмом, то вимовою, приклад: Бразилія, Європа, Сардинія, Сицилія. Ці слова співпадають цілком з правописом російського алфавиту до революційного часу, вимовляючи їх за сучасною українською абеткою. Альжір, Європа, Сардинія, Сіцилія та чимало інших відповідають цілком російській вимові цих слів, застосовуючи письмом здебільшого в сучасній Україні. Отже, питання: де правда? — Правда буде полягати

в тому, що на Батьківщині населення привикло було до вимови таких слів російської вимови як до наукового пануючого стану в тодішній Україні, пізніше застосувавши по вимові друк за станом укр. абетки. На західніх же областях, правдоподібно в еру Франка або й раніше, перебралося було письмо росіян за вимовою укр. абетки, з чого й могли постати такі величезні різнобіжності. — Слово «участь», що є в дійсності не українським самостійним словом (цей йменник міг постати від дієіменника участвувати не існує в укр. мові взагалі), застосовуючи теперішністю дуже часто як на еміграції так же і в Україні, — не фігурує цілком в усьому тексті цієї книги. Його замінено на: присутність, причасність, активність і т. п., прикладом витягнемо з сьогоднішньої преси: «Брав участь на Всесвітньому конгресі» = був присутнім . . . ; «брав активну участь на зібранні» = виступав активно на зібранні і т. д. — Автор цієї книги дотримувався правопису, співпоставляючи те й інше, й до загального висновку дійти не міг. Правда, взрівши такий стан, своєчасно зверталося до УВУ в Мюнхені, просилося кола професорів в 5-6 осіб проглянути працю та узгіднити деякі терміни, чого, звичайно, не вдалося досягти. В наслідок такого стану прийшлося покласти на рішення самостійності, найбільше за станом народньої вимови, ощадження та полегшення в тому чи іншому випадку. — Тут впроваджується нова зразок-система відмінювання укр. ймень, з мотиву вище згаданого вже.

Вбачаючи стан зміни, бо на земній кулі незмінно не існує нічого, ми натворили ймень-новотворів, й подаємо приклад:

Прагнослав = прагнучий, життепоривистий, відповідаючи лат. Віталію;

Родомир = миророзмножуючий, відповідаючи гебр. Йосипові;

Справедливослав = справедливий, відповідаючи гр. Парамону;

Суворослав = суворий-грізний, відповідаючи лат. Северину;

Шановномир = шановний-поважаний, відповідаючи араб. Могамеду, гр. Євгенію та лат. Тіту. Від всіх них — новотворів походять жіночі ймення також.

Це послужить наступним поколінням розпізнати себе як загубленого в своєму дійсному прароді, причину такого загублення, віднайти себе дійсним по своєму прапредству та буде поштовхом до такого «себебіднайти».

Шановний читач здибає чимало друкарських помилок в цій книзі, що навіть око може заприкрити. Наприклад, на стор. 32 в тексті - Арій здибається читачеві слово: «контруадам» = контрударом; на стор. 54 в тексті - Давид: «Філісрами» = Філістрами треба розуміти та чимало помилок їм подібних. Але дорогий читач наломе око до них, здогадається по змісту тексту речення й пробаче нам за всі ці недотятнення, бо вже не вистарчало сил на ті всі виправлення.

Ця така тяжка була до здійснення праця передається автором на користання, обговорення та обсуд. укр. народности. Одначе, за станом поміркованости, підходити до справи з розсудом, чистим розумом.

ЗМІСТ

	Стор.
Передмова	5
Вступ	7
Пояснення в користанні йменником-довідником	14
Скорочення	17
Ймення (чоловічі)	19
Жіночі ймення	172
Основні п'ять	202
Пояснення термінів	217
Бібліографія використаної літератури	236
Показник (діяграма) відмінювання українських ймень	241
Післямова	242

WASYL IRKLEWSKYJ
89 Augsburg
Vogesenstr. 58
Germany

